ANCA CEAUŞESCU

AŞEZĂRILE RURALE DIN CÂMPIA BĂILEŞTIULUI

(CU ELEMENTE DE ETNOGRAFIE)

ANCA CEAUŞESCU

AŞEZĂRILE RURALE DIN CÂMPIA BĂILEŞTIULUI

(CU ELEMENTE DE ETNOGRAFIE)

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2011

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. George Erdeli
Cercet.șt.gr. I Ion Ghinoiu

Copyright © 2011 Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CEAUŞESCU, ANCA
Aşezările rurale din Câmpia Băileştiului : cu elemente de etnografie / Anca Ceauşescu. - Craiova : Universitaria, 2011
Bibliogr.
ISBN 978-606-14-0147-5

39(498 Câmpia Băileştiului)
911.373(498 Câmpia Băileştiului)

Apărut: 2011
TIPOGRAFIA UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA
Str. Brestei, nr. 156A, Craiova, Dolj, România
Tel.: +40 251 598054
Tipărit în România

CUPRINS

INTRODUCERE 9

PARTEA ÎNTÂI

I. ISTORICUL CERCETĂRILOR..... 11
II. INDIVIDUALIALITATEA ŞI ORIGINALITATEA GEOGRAFICĂ A CÂMPIEI BĂILEŞTIULUI …… 23
II.1. Aşezarea, limitele şi specificul geografic 23
II.2. Poziţia în cadrul unităţilor administrativ-teritoriale …….. 26
II.3. Reţeaua de aşezări …….. 27
III. CONDIŢIILE NATURALE, PREMISE ALE DEZVOLTĂRII RURALE 29
III.1. Particularităţile cadrului natural ……. 29
III.1.1. Caracteristici de ansamblu ale alcătuirii geologice 29
III.1.2. Relieful – suport şi potenţial de dezvoltare a habitatului 32
III.1.3. Răspândirea geografică a aşezărilor rurale în funcţie de caracteristicile reliefului ……. 39
III.2. Potenţialul climatic şi influenţa sa în repartiţia populaţiei şi desfăşurarea activităţilor economice..... 42
III.2.1. Caracteristici climatice…… 42
III.2.2. Fenomene de uscăciune şi secetă …… 47
III.3. Elemente de hidrografie. Impactul lor asupra evoluţiei reţelei de aşezări ……. 48
III.3.1. Reţeaua de râuri, componentă esenţială a cadrului natural . 49
III.3.2. Lacurile şi bălţile naturale 52
III.3.3. Potenţialul apelor subterane 53
III.3.4. Raporturile habitatului cu reţeaua hidrografică de suprafaţă …….. 55
III.3.5. Inundatiile din anul 2006. Dimensiuni şi consecinţe …….. 55
III.4. Condiţiile biopedogeografice şi potenţialul de dezvoltare al aşezărilor umane 57
III.4.1. Elemente biogeografice în procesul de umanizare..... 57
III.4.2. Rezervaţii naturale 60
III.4.3. Condiţiile pedogeografice 61
IV. CÂMPIA BĂILEŞTIULUI – REGIUNE GEOGRAFICĂ DE VECHE ŞI PERMANENTĂ LOCUIRE 64
IV.1. Culturile materiale prezente şi semnificaţia lor 64
IV.2. Particularităţi ale istoricului populării câmpiei 69
V. POTENŢIALUL GEODEMOGRAFIC ……. 77
V.1 Tendinţe ale evoluţiei numerice a populaţiei în secolul al XX-lea şi primul deceniu al secolului al XXI-lea 77
V.1.1. Evoluţia numerică a populaţiei la nivelul câmpiei..... 77
V.1.2. Raportul dintre populaţia rurală şi populaţia urbană …… 80
V.1.3. Evoluţia demografică pe unităţi administrative 80

V.1.4. Evoluţia numărului de locuitori la nivel de sat 82
V.1.4.1. Tipuri de evoluţie demografică a satelor (1912-2006) …….. 82
V.1.4.2. Evoluţia numărului de locuitori pe grupe de mărime demografică a satelor (1912-2006) 84
V.2. Dinamica populaţiei 86
V.2.1. Mişcarea naturală a populaţiei 87
V.2.1.1. Dinamica natalităţii 87
V.2.1.2. Dinamica mortalităţii 88
V.2.1.3. Sporul total al populaţiei …… 89
V.2.1.4. Indicele de vitalitate (Indicele lui Pearl) 90
V.2.2. Mobilitatea teritorială a populaţiei 92
V.2.2.1. Volumul şi intensitatea emigraţiei 92
V.2.2.2. Dinamica ratei imigraţiei 94
V.2.2.3. Migraţiile pentru muncă în străinătate..... 94
V.2.2.4 Evoluţia bilanţului migrator..... 96
V.2.3. Evoluţia bilanţului total 96
V.3. Densitatea populaţiei 98
V.3.1. Densitatea generală a populaţiei (densitatea medie) 98
V.3.2. Densitatea agricolă şi densitatea arabilă 100
V.3.3. Indicele de arealitate 101
V.4. Mutaţii în structurile geodemografice 103
V.4.1. Structura populaţiei pe sexe şi raportul de feminitate 103
V.4.2. Structura populaţiei pe grupe de vârstă 105
V.4.2.1. Evoluţia structurii pe grupe de vârstă pentru Câmpia Băileştiului şi comune 106
V.4.2.2. Indicele de îmbătrânire demografică 107
V.4.2.3. Raportul de dependenţă demografică 109
V.4.3. Structura etno-culturală a populaţiei 110
V.4.4. Structura religioasă 111
V.4.5.Structura socio-economică a populaţiei 113
V.4.5.1. Populaţia activă şi populaţia inactivă 113
V.4.5.2. Rata de activitate 115
V.4.5.3. Rata şomajului 116
V.4.5.4. Repartiţia populaţiei pe sectoare de activitate 118
V.4.5.5. Raportul de înnoire a forţei de muncă 119
V.4.5.6. Gradul de dependenţă economică (gradul de inactivitate)…….. 120
VI. AŞEZĂRILE RURALE – COMPONENTE PRINCIPALE ALE PEISAJULUI GEOGRAFIC 122
VI.1. Generaţii de aşezări ……. 122
VI.2. Evoluţia vetrelor 128
VI.3. Habitatul rural oglindit în documente cartografice din secolele XVIII, XIX …….. 131
VI.4. Elemente de toponimie în Câmpia Băileştiului 136
VI.5. Tipologia aşezărilor rurale 139
VI.5.1. Amplasarea şi organizarea vetrelor de sat 140
VI.5.2. Morfostructuri rurale…… 141

VI.5.3.Gradul de dispersie al aşezărilor rurale 143
VI.5.3.1. Indicele de dispersie A. Demangeon 143
VI.5.3.2. Indicele de dispersie I. Iordan 144
VI.5.3.3. Indicele de dispersie J. Chiffre 144
VI.5.3.4. Disparităţi privind dispersia aşezărilor 145
VI.5.4. Categorii de mărime demografică a aşezărilor 146
VI.5.4.1. Categorii de mărime demografică a comunelor 146
VI.5.4.2. Categorii de mărime demografică a satelor 147
VI.5.5. Funcţiile aşezărilor (1977, 2002) 149
VII. DIMENSIUNEA, STRUCTURA ŞI SPECIFICUL POTENŢIALULUI ECONOMIC 150
VII.1. Activităţile agricole 150
VII.1.1. Dimensiunea şi structura spaţiului agricol 150
VII.1.2. Schimbări în structura utilizării terenurilor agricole 152
VII.1.3. Structura culturilor şi a producţiilor agricole 154
VII.1.4. Profilul agricol al aşezărilor rurale 156
VII.1.5. Impactul activităţilor agricole asupra calităţii mediului ambiant al spaţiului rural. Presiunea umană prin modul de utilizare a terenurilor 157
VII.1.6. Economia zootehnică şi producţia animalieră 159
VII.1.6.1. Structura sectorului zootehnic 159
VII.1.6.2. Dinamica producţiei zootehnice 161
VII.2. Industria şi activităţile comerciale 163
VII.2.1. Aspecte privind situaţia economică la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea 163
VII.2.1.1. Meserii şi meseriaşi 164
VII.2.1.2. Mici activităţi industriale 165
VII.2.1.3. Activitatea comercială prin vămile danubiene ... 166
VII.2.2. Economia actuală prin prisma societăţilor comerciale 169
VII.3. Căile de comunicaţie şi rolul lor în apariţia şi dezvoltarea aşezărilor umane..... 170
VII.3.1. Istoricul şi evoluţia reţelei de drumuri 170
VII.3.2. Dimensiunea socio-economică a circulaţiei în perioada contemporană 172
VIII **DIMENSIUNEA ECONOMICĂ ŞI SOCIO-CULTURALĂ A CALITĂŢII VIEŢII**..... 175
VIII.1. Diagnoza calităţii vieţii 175
VIII.2. Locuinţa şi calitatea locuirii 176
VIII.2.1. Fondul de locuinţe şi suprafaţa locuibilă 177
VIII.2.2. Indicele de înnoire edilitară 179
VIII.2.3. Dimensiunea edilitară calitativă a locuirii 181
VIII.2.4. Percepţia populaţiei privind calitatea locuirii şi dotările edilitare 181
VIII.3 Sistemul medical şi calitatea serviciilor sanitare 183
VIII.3.1. Dimensiunea cantitativă şi calitativă a sistemului sanitar 183
VIII.3.2. Calitatea percepută a serviciilor sanitare 186
VIII.4. Reţeaua şcolară şi calitatea instruirii în unităţile de învăţământ 186

VIII.4.1. Indicatori ai sistemului de învăţământ ……. 186
VIII.4.2. Percepţia populaţiei privind calitatea procesului educativ 189
IX. PERSPECTIVELE DEZVOLTĂRII ECONOMICE ŞI SOCIALE 191
IX.1. Dezvoltarea rurală. Concept şi caracteristici 191
IX.2. Diagnoza spaţiului rural al Câmpiei Băileştiului prin analiza SWOT ……... 192
IX.3. Proiecte de dezvoltare economico-socială 196

PARTEA A DOUA

X. ELEMENTE DE ETNOGRAFIE 199
X.1. Gospodăria în Câmpia Băileştiului 199
X.1.1. Gospodăria – componentă principală a vetrei satului 199
X.1.2. Locuinţe sau amenajări gospodăreşti temporare în moşia satului 202
X.2. Casa şi funcţiile ei în cadrul gospodăriei 203
X.2.1. Forme arhaice de locuinţă. Bordeiul 206
X.2.2. Locuinţa la suprafaţa solului 214
X.2.2.1. Materiale si tehnici de construcţie 215
X.2.2.2. Rituri de construcţie 220
X.2.2.3. Planul locuinţelor si functionalitatea încăperilor 221
X.2.2.4. Interiorul locuinţei ţărăneşti 227
X.3. Ocupaţii tradiţionale principale ale locuitorilor din Câmpia Băileştiului …… 231
X.3.1.Cultivarea plantelor – ocupaţie tradiţională de bază în mediul rural…….. 232
X.3.2.Creşterea animalelor şi ponderea pe care a avut-o această ocupaţie în viaţa locuitorilor din câmpie 237
X.4. Meşteşuguri tărăneşti tradiţionale 240
X.4.1. Prelucrarea lemnului 242
X.4.2. Prelucrarea pieilor 244
X.4.3. Prelucrarea papurei 245
CONCLUZII 247
ABSTRACT 254
BIBLIOGRAFIE ……... 264
INDEX HĂRŢI ŞI FIGURI 276
INDEX TABELE..... 279
INDEX TABELE ANEXĂ ……... 280
ANEXE..... 281

INTRODUCERE

Studiul geografic aşezărilor rurale din Câmpia Băileştiului se înscrie într-o serie mai mare de lucrări cu caracter regional, care analizează spaţii social-economice componente ale ansamblului teritorial naţional (unităţi de relief sau bazine hidrografice), studii impuse de necesitatea analizei unora dintre cele mai dinamice componente teritoriale, dar şi a îmbunătăţirii soluţiilor de amenajare a teritoriului şi de dezvoltare durabilă.

Situat în vecinătatea marelui Danubiu, într-o veche arie de cultură şi civilizaţie, spaţiul geografic aferent Câmpiei Băileştiului a suscitat, de-a lungul timpului, interesul pentru cercetarea ştiinţifică din diferite domenii, fiind abordată sumar şi de geografi în cadrul studiilor regionale mai mari (ex. Câmpia Olteniei, Câmpia Română). Cunoaşterea, până în prezent, insuficientă a potenţialului uman şi de habitat al câmpiei a constituit un prim impuls motivaţional în alegerea acestei teme. Pe de altă parte, disproporţia dintre numărul mare al studiilor de istorie şi cele de geografie, cât şi particularităţile câmpiei (complexitatea cadrului fizico-geografic, relaţiile dintre condiţiile naturale şi componenta umană, conservarea unor îndeletniciri tradiţionale, specificul economic etc.) sunt elemente care ne-au determinat spre alegerea pentru cercetarea geografică a acestui spaţiu. Totodată, trebuie adăugat şi un factor subiectiv, copilăria mea fiind legată de aceste meleaguri. A scrie despre aşezările şi populaţia de aici, despre oamenii satelor, aşa cum sunt ei cu adevărat, despre puterea lor de a se dărui pământului, despre tenacitatea şi optimismul lor, chiar şi atunci când viaţa nu a fost prea uşoară pentru ei, a constituit pentru mine o şansă, dar, în acelaşi timp, şi o datorie morală.

Depăşind latura afectivă, studiul de faţă răspunde necesităţii cunoaşterii în detaliu a componentei umane de aici şi a spaţiului locuit de aceasta.

Cercetarea celor 56 de localităţi a fost una interdisciplinară. Dată fiind complexitatea domeniului abordat, am urmărit ca pe parcursul întregului demers, să folosesc o gamă variată de metode şi procedee de cercetare şi analiză, atât moderne, cât şi tradiţionale, pentru a răspunde cerinţelor actuale ale unui astfel de studiu. Întreaga informaţie statistică a fost sintetizată în tabele şi tabele anexă, iar pentru o mai bună şi uşoară înţelegere a conţinutului lucrării am întocmit reprezentări cartografice. Textul fiecărui capitol şi subcapitol este însoţit de hărţi tematice, reprezentări grafice de tip diagramă sau de imagini fotografice.

În abordarea problematicii umane din câmpie, obiectivul principal l-a constituit identificarea caracteristicilor componentei demografice, ale reţelei de aşezări, a mecanismelor care au dus la configurarea în forma sa actuală, îndeobşte a elementului autohton românesc. În acest scop, problematica abordată a fost vastă, dintre subiectele supuse investigaţiei amintind: cadrul natural, ca premisă a dezvoltării rurale, componenta demografică, analizată prin dimensiuni numerice, structură, evoluţie şi aspecte referitoare la calitatea vieţii, direcţiile de umanizare a spaţiului geografic aferent câmpiei, posibilităţile de valorificare a resurselor umane şi materiale, reliefarea direcţiilor de organizare a spaţiului geografic. O atenţie sporită a fost acordată reţelei de aşezări rurale, care a fost analizată sub aspect evolutiv, al raportului dintre potenţialul natural al câmpiei şi răspândirea şi morfostructura acestora, precum şi sub aspect ierarhic şi edilitar. Au fost supuse investigaţiei, în acelaşi timp, şi activităţile economice, care au fost abordate în contextul valorificării potenţialului natural şi al modificărilor aduse peisajului geografic.

Poporul român a conservat în cultura sa tradiţională un repertoriu deosebit de bogat de obiceiuri, rituri şi ceremonialuri practicate, în parte, şi astăzi, în virtutea unor credinţe şi

concepţii care le motivează. În analiza noastră am supus atenţiei câteva elemente ale patrimoniului etnografic tradiţional: locuinţa, ocupaţii şi meşteşuguri străvechi, din perspectiva contribuţiei pe care acestea au avut-o la umanizarea spaţiului geografic şi a influenţei lor asupra peisajului natural.

În prezentul studiu am dorit o analiză complexă a problematicii umane din Câmpia Băileştiului cu aplicabilităţi practice, realizată nu doar la nivel de câmpie, ci şi pe unităţi administrative, pe grupe demografice de aşezări, iar pentru detalierea fenomenelor, acolo unde informaţia ne-a permis, abordarea s-a făcut la nivel de sat. Pornind de la tema acestui demers, accentul a fost pus pe reţeaua de aşezări rurale, cu toate implicaţiile presupuse de aceasta (demografice, organizatorice, economice, edilitare, sociale etc.), abordarea fenomenului etnografic făcându-se mai mult în aspectele sale esenţiale, generale, fără a ne propune să insistăm asupra fenomenelor de detaliu. Această limitare a abordării etnografice am gândit-o ca o soluţie care ar putea uşura înţelegerea şi explicarea fenomenului locuirii în arealul nostru. În acelaşi timp, perspectiva unei dezvoltări durabile presupune multifuncţionalitate în spaţiul rural dar şi conservarea patrimoniului cultural tradiţional, a valorilor etnografice.

Transfomările petrecute la nivelul structurii acestui spaţiu au impus o abordare multilaterală, care să evidenţieze cât mai atent fenomenele analizate. În derularea demersului a fost nevoie de o documentare solidă, de utilizarea materialelor bibliografice, statistice şi cartografice, care, coroborate cu o muncă sistematică de teren au condus către cunoaşterea detaliată a particularităţilor peisajului umanizat din Câmpia Băileştiului, a modului de utilizare a spaţiului şi de adaptarea la cerinţele economiei de piaţă, altfel spus, la înţelegerea realităţii geografice concrete. Potenţialului uman şi natural îi sunt aduse, prin acest studiu, o serie de edificări referitoare la evaluare şi structură, prognozând, în acelaşi timp, şi modalităţile de revigorare a aşezărilor omeneşti din această regiune geografică.

Întocmirea şi elaborarea unei astfel de lucrări constituia, credem, o necesitate, atât din punct de vedere teoretic, de cunoaştere a unui spaţiu în mare parte rural, cât şi practic, de identificare a unor soluţii în dezvoltarea durabilă, mai ales că teritoriului câmpiei dintre Drincea şi Desnăţui nu-i fusese acordat, până în prezent, un astfel de studiu.

Pentru sprijinul primit, explicaţiile şi întregul suport metodologic acordat ţin să aduc întreaga mea recunoştinţă şi mulţumire domnului profesor universitar doctor **George Erdeli**, sub îndrumarea căruia a fost materializat prezentul studiu. Activitatea ştiinţifică a domniei sale şi disponibilitatea de a mi-o împărtăşi, cumulată cu profesionalismul şi experienţa didactică, mi-au îndrumat paşii către realizarea unui studiu, care se vrea a constitui o bază solidă de plecare pe drumul cercetării geografice.

De asemenea, aş dori să mulţumesc tuturor persoanelor care, în diferite etape ale documentării şi elaborării lucrării, prin competenţa, prietenia şi generozitatea lor mi-au oferit un real ajutor, contribuind la concretizarea studiului de faţă.

Totodată, aş vrea să-mi manifest deschiderea şi disponibilitatea faţă de toţi cei care vor formula observaţii şi sugestii pentru îmbunătăţirea prezentului studiu.

AUTORUL

PARTEA ÎNTÂI

I. ISTORICUL CERCETĂRILOR

Acest capitol cuprinde o privire generală asupra istoricului cercetărilor zonei pe care o studiem, atât din punct de vedere al geografiei rurale cât şi sub aspect etnografic, subliniind, succint, principalele etape şi contribuţii geografice asupra cunoaşterii teritoriului dintre Dunăre şi Desnăţui, punând accentul, îndeosebi, pe cercetările actuale.

În peisajul geografic românesc, satul constituie cea mai veche formă de locuire, care prin însuşi procesul istoric de formare s-a diferenţiat clar în ceea ce priveşte modul de organizare a spaţiului, fizionomia, gradul de confort, activitatea productivă. Satul cu componentele sale (vatra, moşia, populaţia) consituie, în regiunea studiată de noi, forma dominantă de habitat.

Regiunea pe care o abordăm, luată ca întreg, a fost mai puţin studiată, cele mai multe referiri făcându-se într-un context mai larg, al unor unităţi teritoriale mari (Câmpia Olteniei, Câmpia Română), care surprind fragmentar şi aspecte referitoare la Câmpia Băileştiului. Preocupările axate pe studiul cadrului natural şi cele care au vizat probleme de geografie umană se înscriu într-un echilibru relativ.

Primele informaţii privind populaţia apar încă din antichitate, la Herodot, Strabo, Ptolemeu şi continuă cu diferite lucrări cu caracter general sau cu notele informative ale unor călători străini, în care apar şi informaţii cu caracter fragmentar referitoare la locuinţa ţărănească.

În anul 1700, istoricul şi geograful Constantin Cantacuzino elaborează, la Padova, prima hartă cu valoare ştiinţific-cartografică – „Harta Ţării Româneşti", cu date orografice, umane şi economice. De asemenea, în secolul al XVIII-lea austriecii editează, sub conducerea cartografului Frederich Schwantz „Tabula Valachiae Cis - Alutanae", prima hartă cu elemente matematice aproape exacte, pe care sunt consemnate, pe lângă fenomenele de ordin natural sau social-economic, şi aşezările umane. Date referitoare la aşezările umane din zona studiată de noi apar şi pe alte documente cartografice: harta întocmită de Specht, în anul 1791, unde aşezările sunt redate în desfăşurarea lor spaţială; harta rusă (cu cele două ediţii din anii 1835 şi 1853), care oferă, în plus, informaţii statistice privind numărul gospodăriilor; „Charta României Meridionale" din anul 1864.

Secolul al XIX-lea este marcat de trecerea de la geografia cu caracter descriptiv-informaţional la geografia modernă, explicativă. Din această perioadă, sfârşitul secolului al XIX-lea, sunt de reţinut, pentru unitatea de relief studiată de noi, referiririle şi studiile din domeniul geologiei. Contribuţii de seamă privind geologia judeţelor Dolj şi Mehedinţi a avut Sabba Ştefănescu în lucrările *Mémoire relatif à la géologie du Judeţ Mehedinţi* (1888) şi *Mémoire relatif à la géologie du Judeţ Doljiu* (1889), lucrări apărute în „Anuarul Biroului Geologic". Tabloul geologic complex al regiunii este completat de G. M. Murgoci (1907)[1], I. P. Ionescu Argetoaia (1918)[2], prin preţioase date aduse asupra formaţiunilor pliocene din

[1] G. M. Murgoci, *Terţiarul în Oltenia, cu privire la sare, petrol, şi ape minerale*, An. Inst. geol. Rom., vol. I, Bucureşti, 1907.
[2] I. P. Ionescu Argetoaia, *Pliocenul Olteniei*, An. Inst. geol. Rom., vol. VIII (1914), 1918.

Oltenia, şi Pache Protopopescu (1923)[3], cu referiri asupra formaţiunilor geologice de suprafaţă terţiar-cuaternare.

Primele preocupări legate de geografia umană apar în a doua jumătate a aceluiaşi secol, când se întocmesc dicţionarele geografice pe judeţe (1888-1898). Pentru zona studiată de noi, astfel de dicţionare, care conţin elemente geografice, istorice, demografice şi economice sunt cele întocmite de Ana Cumbary (şi colab.)[4] şi N. D. Spineanu[5] concretizate, ulterior, alături de alte dicţionare, în *Marele Dicţionar Geografic al României*[6]. De altfel, apare o serie de monografii de sate, în care acestea sunt analizate mai mult prin prisma unor informaţii statistice.

În aceeaşi perioadă de timp s-au realizat şi studii mai temeinice asupra locuinţei, atât de cercetători din domeniul etnografiei, cât şi de specialişti din domeniile geografiei, istoriei, arhitecturii, sociologiei, medicinei, filologiei etc. Primele cercetări ştiinţifice referitoare la locuinţele ţărăneşti, deşi au un caracter pur descriptiv şi un alt obiectiv decât cunoaşterea şi explicarea arhitecturii, sunt publicaţiile medicilor progresişti din a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea. În general, ele cuprind scurte descrieri ale tipurilor de case caracteristice pentru acea perioadă istorică, alături de alimentaţie, obiceiuri, îmbrăcăminte etc., care să explice problemele sănătăţii şi măsurile pe care le preconizează. Între primele lucrări de acest gen se situează cele ale Dr. Sutzu[7] şi I.C. Istrati[8].

Descrieri detaliate ale caselor din Ţara Românească şi Moldova sunt întâlnite în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea în lucrările medicilor de la acea vreme. Dr. N. Manolescu, în lucrarea sa despre igiena ţăranului român[9], realizează cea mai amănunţită descriere a tehnicilor de construcţie, a materialelor folosite pentru temelie, pereţi şi acoperiş. El diferenţiază trei mari grupe de locuinţe: 1) casa de la câmpie, joasă, fără temelie, ridicată direct pe sol, cu pereţii de pământ sau nuiele împletite, acoperită cu paie, coceni, stuf sau iarbă; 2) casa de la deal şi munte, construită pe temelie, cu pereţii de lemn, acoperită cu şindrilă; 3) bordeiul.

În anul 1895 apare lucrarea doctorului Ghe. Crăiniceanu cu care obţine premiul Academiei Române, pe tema „Igiena ţăranului român”[10]. Lucrarea conţine primele publicări îngrijite de planuri, alese de autor după criteriul regiunii (case din Moldova, din Olt, din Teleorman, Dâmboviţa), criteriul reliefului (case de câmpie şi case de munte), criteriul numărului de încăperi şi după starea socială a proprietarului (casă răzăşească, de clăcaşi, casă de ţăran avut, casa celui mai sărac ţăran, casă boierească, casă de mare proprietar). Crăiniceanu face o tipologie a locuinţelor ţărăneşti în funcţie de materialul de construcţie al temeliei şi pereţilor, distingând case din zid, din lemn, din pământ, din nuiele şi bordeie[11].

---

[3] Pache Protopescu, *Cercetări agro-geologice în Câmpia Română dintre Valea Mostiştei şi Olt*, Inst. geol. Rom., vol. I (1910), 1923.

[4] Ana Cumbary, Maria Manoil, Mihail Canianu, Aureliu Candrea, *Dicţionar geografic al judeţului Dolj*, Bucureşti, Tipografia si Fonderia de Litere Thoma Basilescu, 1896.

[5] N. D. Spineanu, *Dicţionar geografic al judeţului Mehedinţi*, Bucureşti, Tip. Thoma Basilescu, 1894.

[6] George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu, Grigore Tocilescu, *Marele Dicţionar Geografic al României*, V vol., Bucureşti, 1898-1902.

[7] Dr. Sutzu, *Alienatul în faţa societăţii şi a şciinţei*, Bucureşti, 1877.

[8] I.C.Istrati, *O pagină din istoria contimporană a României, din punct de vedere medical, economic şi naţional*, Bucureşti, 1880.

[9] N. Manolescu, *Igiena ţăranului. Locuinţa, iluminatul şi încălzitul ei. Îmbrăcămintea, încălţămintea, alimentaţia ţăranului în deosebitele epoce ale anului,* Bucureşti, Lito-tipografia Carol Göbl, 1895.

[10] Ghe. Crăiniceanu, *Igiena ţăranului român. Locuinţa, încălţămintea, îmbrăcămintea. Alimentaţia în diferite regiuni ale ţării şi în diferite timpuri ale anului.* Bucureşti, 1895.

[11] *Ibidem,* p. 35-82.

La începutul secolului al XX-lea, în domeniul geografiei, paralel cu numeroase studii de geologie, se înscriu două mari lucrări de referinţă ale geografului francez Emm. de Martone[12], în care se găsesc primele noţiuni bine conturate asupra geomorfologiei Olteniei. În *La Valachie*, care este de fapt prima lucrare de sinteză geografică a unei regiuni din ţara noastră, autorul realizează o descriere mai mult statică a formelor de relief, fără a oferi prea multe explicaţii asupra genezei acestora.

Mai târziu, studiile geomorfologice ale lui Al. Dimitrescu Aldem[13] şi G. Vâlsan[14] aduc primele sinteze asupra reliefului din Oltenia, primul oferind cea mai bună imagine asupra cursului Dunării, iar cel de-al doilea cea mai bună caracterizare a Câmpiei Române, oferind argumente cu privire la originea tectonică a câmpiei şi asupra evoluţiei recente a acesteia. Cu valoare geografică deosebită pentru regiunea studiată de noi sunt cercetările realizate de M. Ionescu Balea, care, în anul 1923, publică lucrarea *Les dunes de l'Oltenie*[15] în care oferă o privire generală asupra originii şi răspândirii dunelor din Oltenia.

Studiile cu profil demografic sau de aşezări iau o amploare deosebită în perioada interbelică. Diferitele aspecte legate de populaţie şi aşezări umane au preocupat o serie de geografi, analiza acestora fiind realizată în cadrul unor lucrări specifice sau de geografie regională. Sunt abordate aspecte privind originea satelor, rolul condiţiilor naturale în procesul de apariţie şi evoluţie a acestora, tipurile de sate după morfostructură, repartiţia lor în teritoriu. Astfel, V. Mihăilescu, ca răspuns la ancheta internaţională iniţiată de Albert Demangeon, de a se acorda mai multă atenţie satelor din Europa, realizează o primă tipologie a satelor din România, după morfostructură. În studiul publicat în anul 1926[16], autorul arată că trebuie recunoscute trei tipuri de sate: satul adunat (sau concentrat), satul răsfirat şi satul risipit. În funcţie de condiţiile naturale ale ţării noastre, geograful precizează că satul adunat este specific câmpiei, satul răsfirat regiunilor de deal, iar cel risipit, munţilor.

Mai târziu, V. Mihăilescu reia problema şi realizează o primă tipologie a aşezărilor rurale din Romînia[17]. Autorul consideră ca şi criteriu fundamental în stabilirea tipurilor de sate cel al structurii, care reprezintă, în opinia sa, rezultatul conlucrării factorilor fizici, sociali şi economici. Ţinând cont de acest criteriu, V. Mihăilescu întocmeşte o hartă care cuprinde trei tipuri de aşezări rurale: „satul sau aglomerările de gospodării ale crescătorilor de vite de la munte (tipul risipit sau de munte), satul funcţiunilor mixte din regiunile cu posibilităţi de agricultură, podgorii, livezi, fâneaţă din regiunile de coline deci (tipul răsfirat sau de pădure) şi satul din regiunile unde predomină agricultura extensivă sau intensivă şi creşterea raţională a vitelor (tipul adunat sau de stepă)”[18].

O reală contribuţie la cunoaşterea unităţii studiate, din punct de vedere al geografiei umane, o constituie studiul publicat de I. Băcilă în anul 1921, *O hartă din anul 1835 a judeţului Dolj*[19], hartă care se numără printre primele hărţi ale Munteniei făcută de un

---

[12] Emm. de Martone, *La Valachie*, Paris, 1902; Idem, *Recherchez sur l'evolution morphologique des Alpes de Transilvanie*, în „Rev. de géogr. Annuelle”, t. I (1906-1907), Paris; vezi şi „Lucrări geografice despre România", vol. I, Edit. Academiei Române, Bucureşti, 1981.

[13] Al. Dimitrescu Aldem, *Die untere Donau zwischen T. Severin und Brăila*, Geormophologische Betrachtungen, Berlin, 1910.

[14] G. Vâlsan, *Câmpia Română,* în BSRRG, tom XXXVI, 1915.

[15] M. Ionescu Balea, *Les dunes de l'Oltenie*, Paris, 1923.

[16] V. Mihăilescu, *Trebuie recunoscute trei tipuri de sat: Satul adunat (concentrat), satul răsfirat şi satul risipit*, în B.S.R.G., tom XL, Bucureşti, 1926.

[17] V. Mihăilescu, *O hartă a principalelor tipuri de aşezări rurale din România*, în B.S.R.R.G., tom XLVI, Bucureşti, 1927.

[18] *Ibidem*, p. 64.

[19] I. Băcilă, *O hartă din anul 1835 a judeţului Dolj*, în B.S.R.G., tom XL, 1921.

român, foarte importantă pentru informaţiile statistice pe care le oferă. În anul 1923 C. S. Nicolaescu Plopşor întocmeşte o statistică a populaţiei judeţului Mehedinţi la 1838[20], iar în anul 1926 Al. Vasilescu[21] realizează o inventariere a localităţilor cuprinse în harta Olteniei de la 1723.

În anul 1937, I. Conea publică studiul *Geografia satului românesc – aşezare, formă, structură*[22], foarte important în ceea ce priveşte studierea aşezărilor umane, în care subliniază că aşezările „nu apar şi nu se dezvoltă îndiferent unde ci, de preferinţă, în puncte anumite ale pământului".

În aceeaşi perioadă şi studiile asupra locuinţei ţăranului român iau amploare. Numeroşi oameni de ştiinţă au abordat diferite aspecte ale locuinţei: arta ţărănească, mobilierul, ţesăturile de interior[23]. De o însemnătate deosebită se bucură şi monografiile de regiuni şi mai ales de sate. Se remarcă în special lucrările lui V. Păcală[24], Henri H. Stahl[25], I. Conea[26].

Pentru perioada postbelică remarcabile sunt studiile elaborate de C.S. Nicolăescu Plopşor[27] care încearcă să stabilească o legătură între glaciaţiunea carpatică şi influenţele ei asupra depozitelor eoliene din câmpie, cât şi asupra aşezărilor preistorice din Oltenia, precum şi cele ale lui N. Popp[28] şi P. Coteţ[29]. Astfel, P. Coteţ în lucrarea *Câmpia Olteniei. Studiu geomorfologic (cu privire specială asupra cuaternarului)*, subliniază că la vest de Jiu, 94% din suprafaţa câmpiei este alcătuită din terase (în număr de 5) etajate la diverse înălţimi. Este, de fapt, prima monografie geomorfologică a Câmpiei Olteniei, în care relieful este analizat ca şi element al mediului geografic, rezultat al interacţiunii agenţilor interni şi externi în dezvoltarea lor istorică. O atenţie deosebită acordă sistemului de terase, ca element important de morfogeneză şi paleogeografie a cuaternarului, pentru a căror explicare analizează complexele de depozite loessoide, stabilind stratigrafia, orizonturile de loessuri şi solurile fosile care constituie, în opinia autorului, cele mai bune indicaţii sub raport paleoclimatic.

În domeniul geografiei aşezărilor, cercetările devin valoroase. Spre deosebire de clasificările anterioare care se bazau pe criteriul structurii aşezărilor, în noua tipologie criteriul principal îl constituie funcţia economică.

În a doua jumătate a secolului al XX-lea, studiile geografice încep să devină tot mai complexe şi se afirmă conceptul de „complex rural".

În anul 1965, V. Mihăilesscu şi I. Băcănaru, fac o lămurire a conţinutul termenilor „sat", „aşezare rurală", „complex rural" menţionând că: „pentru geograf ... satul este un tot,

---

[20] C. S. Nicolaescu Plopşor, *O statistică a populaţiei judeţului Mehedinţi la 1838*, în B.S.R.G., tom XLII, 1923.

[21] Al. Vasilescu, *Registrul tuturor localităţilor cuprinse în harta Olteniei lucrată de Frederich Schwantz şi terminată în 1723*, în „Arhivele Olteniei", V, nr. 27, 1926.

[22] I Conea, *Geografia satului românesc – aşezare, formă, structură*, în „Sociologie românească", Anul II, nr. 2-3, februarie-martie, 1937.

[23] Vezi Al. Tzigara Samurcaş, *L'art du people roumain,* Geneva, 1925; Idem, *Izvoade de crestături ale ţăranului român*, Bucureşti, 1928; George Oprescu, *Arta populară românească,* curs ţinut la Universitatea din Bucureşti în anii 1939-1940.

[24] V. Păcală, *Monografia comunei Răşinariu*, Sibiu, 1916.

[25] Henri H. Stahl, *Nerej, un village roumain d'une region archaique*, 3 vol., Bucureşti, 1939.

[26] I. Conea, *Clopotiva, un sat din Haţeg*, 2 vol., Bucureşti, 1940.

[27] C. S. Nicolăescu Plopşor, *Oltenia preistorică. Paleoliticul*, 1943.

[28] N. Popp, *Formarea Câmpiei Române*, Ed. Luceafărul, Bucureşti, 1947.

[29] P. Coteţ, *Câmpia Olteniei. Studiu geomorfologic (cu privire specială asupra cuaternarului)*, Ed. Ştiinţifică, Bucureştti, 1957; Idem, *Câmpia Română. Studiu de geomorfologie integrată*, Ed. Ceres, Bucureşti, 1976.

adică asocierea dintre populaţie, teritoriu şi aşezarea propriu-zisă sau vatra ... este «complexul rural»"[30]. Analiza acestora se face, pentru fiecare dintre componente „ca produs şi factor al întregului geografic respectiv, adică, în speţă al complexului rural integrat în teritoriu"[31].

Un an mai târziu, I. Băcănaru revine asupra problemelor în geografia satului, publicând articolul *Probleme actuale în geografia satului din România*, în care subliniază că habitatul uman presupune, pe lângă mediul natural (relief, vegetaţie) şi unul artificial, creat de om (locuinţe, instituţii), fiind, în acest fel, o sinteză a condiţiilor de viaţă[32].

Aşezările umane au făcut obiectul de cercetare al celor mai renumiţi geografi. O reală contribuţie la cunoaşterea şi clarificarea noţiunii de habitat o constituie studiul publicat de V. Cucu în anul 1976[33] în care autorul precizează că: „Noţiunea de habitat nu se restrânge şi nu se confundă cu locuinţa, iar, de aici, multitudinea implicaţiilor social-economice majore ale habitatului: cerinţele echilibrului ecologic, ocrotirea mediului, planificarea teritorială".

O serie de alţi geografi şi-au adus o contribuţie meritorie în domeniu, elaborând studii referitoare la fazele de populare a câmpiei (G. Vâlsan, 1912, V. Mihăilescu, 1924)[34], geneza şi evoluţia aşezărilor (V. Mihăilescu, 1936; H. Stahl, 1958-1965; C. Izbăşoiu, 1984)[35], tipurile de habitat (V. Cucu, 1984, V. Cucu, C. Izbăşoiu, 1984)[36], tipologia aşezărilor (V. Mihăilescu, 1934, I. Băcănaru şi colab., 1963)[37], energia de habitat (C. Giurcăneanu, 1967)[38], sistematizarea localităţilor (A. Herbay, 1969, V. Cucu, 1977)[39] etc.

În acelaşi timp, numeroşi cercetători etnografi au studiat problema casei din mediul rural, în ansamblu sau parţial, punând la baza investigaţiei etnografice concepţia materialist-dialectică. Dintre aceştia se remarcă Romulus Vuia[40], Grigore Ionescu[41], Paul Petrescu[42],

---

[30] V. Mihăilescu, I. Băcănaru, *Câteva consideraţii asupra geografiei satului*, în S.C.G.G.G., Seria Geografie, tom XII, nr. 2, 1965, p. 166.

[31] *Ibidem*, p. 165.

[32] I. Băcănaru, *Probleme actuale în geografia satului din România*, în S.C.G.G.G., Seria Geografie, tom XIII, nr. 2, 1966, p. 4.

[33] V. Cucu, *Habitat 1976. Marginalii geografice*, în S.C.G.G.G. Seria Geografie, t. XXIII, 1976.

[34] G. Vâlsan, *O fază în popularea Ţării Româneşti*, în B.S.R.G., tom XXXIII, Bucureşti, 1912; V. Mihăilescu, *Aşezările omeneşti din Câmpia Română la mijlocul şi la sfârşitul secolului al XIX*-lea, în „Analele Academiei Române", sect. III, tom IV, Bucureşti, 1924.

[35] V. Mihăilescu, *L'evolution de l'habitat rural dans les collenes de la Valachie entre 1780-1900*, în B.S.R.R.G., tom LV, Bucureşti, 1936; H. Stahl, *Contribuţii la studiul satelor devălmaşe româneşti*, vol. I, II, III, Ed. Academiei R.P.R., Bucureşti, 1958, 1959, 1965; C. Izbăşoiu, *Despre formarea şi evoluţia satelor din Oltenia*, în B.S.R.G., vol. VIII, serie nouă, 1984.

[36] V. Cucu, *Aşezările umane – categorii geografice fundamentale*, în B.S.R.G., serie nouă, vol VII, LXXVII, Bucureşti, 1984; V. Cucu, C. Izbăşoiu, *Locuinţe şi aşezări în peisajul geografic românesc*, în „Terra", nr. 1, Bucureşti, 1983.

[37] V. Mihăilescu, *L'evolution de l'habitat rural dans les collenes de la Valachie entre 1780-1900*, în B.S.R.R.G., tom LV, Bucureşti, 1936; I. Băcănaru, I. Ştefănescu, P. Deică, D. Bugă, E. Molnar, V. Tufescu, *Contribuţii la studiul clasificării funcţionale a aşezărilor rurale din România*, în "Comunicări de geografie", vol. X, Bucureşti, 1963.

[38] C. Giurcăneanu, *Energia habitatului şi problemele practice legate de ea*, în "Lucrările simpozionului de geografia satului", Bucureşti, 1967.

[39] A. Herbay, *Contribuţii geografice la sistematizarea locală şi teritorială a reţelei de localităţi din partea de sud a Câmpiei Române*, în „Lucrările simpozionului de geografie a satului" (Bucureşti, sept., 1967), Bucureşti, 1969; V. Cucu, *Sistematizarea teritoriului şi localităţilor din România*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977.

[40] Romulus Vuia, *Câteva observări şi constatări asupra păstoritului şi asupra tipurilor de case la români,* în „Lucrările Institutului de Geografie al Universităţii din Cluj", Bucureşti – Cluj, 1924; Idem, *Le village roumain de Transilvanie et du* Banat, Bucureşti, 1937;

Tancred Bănăţeanu[43], Georgeta Stoica[44], Paul H. Stahl[45], Radu Octavian Maier[46] ş.a.. În analiza locuinţei, mulţi cercetători, pe lângă descrierea etnografică, au încercat să evidenţieze trăsăturile specifice ale acesteia, factorii care au acţionat pe parcursul istoriei şi acţionează, asupra evoluţiei ei, precum şi tendinţele procesului de constituire a tipurilor de case. Contribuţii importante la studiul caselor tradiţionale ţărăneşti au avut şi cercetătorii şcolii sociologice de la Bucureşti, îndrumaţi de Dimitrie Gusti, ca de altfel şi Henri H. Stahl, Traian Herseni, A. Golopentia. Accentul a fost pus, în special, pe tipologia locuinţelor.

Totodată, au fost elaborate atlase etnografice care vizează locuinţa ca şi fenomen esenţial al culturii populare[47]. Au fost create şi condiţii pentru achiziţionarea şi păstrarea în muzee a anumitor tipuri de case reprezentative pentru aria lor de proveniență. Muzeul statului din Bucureşti, înfiinţat în anul 1936 este cel mai elocvent în acest sens.

Informaţii referitoare la componentele cadrului natural şi cele ale cadrului uman şi economic se găsesc în lucrări geografice generale, cu caracter complex, precum *Monografia geografică a R.P.R.* (1960) sau cele elaborate de colectivul de cercetători ai Institutului de Geologie şi Geografie al Academiei Române – *Geografia Văii Dunării româneşti* (1969)[48] şi V. Mihăilescu – *Dealurile şi câmpiile României* (1996). Diferite componente ale cadrului natural au făcut obiectul unor analize de mai mică amploare, majoritatea abordărilor făcute fiind cuprinse în cadrul unor lucrări de sinteză sau lucrări regionale. În sfera pedologiei se înscriu lucrările elaborate de M. Popovăţ, C. Oancea, M. Parichi (1962), Ana Conea (1970), C. Oancea, M. Parichi (1970), în cea a hidrologiei lucrările de sinteză naţională: P. Gîştescu (1963), V. Velcea (1967), I. Ujvari (1972) sau regională: H. Ioaniţoaia (1974), V Pleniceanu (1975, 1977, 1981, 1999) ş.a.

În anii '80, cercetările ştiinţifice asupra aşezărilor umane, ca formaţiuni teritoriale şi social-economice, s-au înmulţit. O atenţie deosebită a fost acordată fazelor de populare a câmpiei, cât şi fenomenului de apariţie a aşezărilor omeneşti. Prof. univ. dr. Vasile Cucu, cel care a creat o adevărată şcoală în domeniu, a deschis direcţii noi dezvoltării geografiei umane şi a aşezărilor omeneşti, preocupările sale în domeniu soldându-se cu valoroase lucrări[49], prin care au fost evidenţiate domeniile de cercetare ale geografiei populaţiei şi

---

[41] Grigore Ionescu, *Arhitectura populară în România,* Ed. Meridiane, Bucureşti, 1981; Idem, *Arhitectura românească: Tipologii, creaţii, creatori*, Bucureşti, Ed. Tehnică, 1986.

[42] Paul Petrescu, *Contribuţii la studiul arhitecturii populare din Banat*, în „A.M.E.T. pe anii 1959-1961", Cluj, 1963; Idem, *Monumente de arhitectură rurală din nord-estul Munteniei, în „S.C.I.A."*, seria artă plastică, tom 15, nr. 2 , 1962; Idem, *Romanian Peasant Furniture*, în „Revue Roumaine d'Histoire de l'Art", tom 5, 1958; P. Petrescu ş.a., *Arta populară de pe Valea Bistriţei,* Bucureşti, 1969; P. Petrescu, *Construcţiile ţărăneşti din Vâlcea* în „S.C.I.A.", seria artă plastică, tom 12, nr. 1, 1965.

[43] Tancred Bănăţeanu, *Arta populară din Nordul Transilvaniei,* Casa Creaţiei Populare a judeţului Maramureş, 1969; Idem, *Types d'âtre dans les villages roumanins d'une région marécageuses du Danube*, în „Ethnographica" II, 1960.

[44] Georgeta Stoica, *Arhitectura populară românească*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1989; Georgeta Stoica, Maria Vagâi, *Arta populara din Câmpia Munteniei,* Casa Creaţiei Populare a judeţului Ilfov, 1969.

[45] Paul H. Sthal, *Planurile caselor româneşti ţărăneşti,* Sibiu, 1958.

[46] Radu Octavian Maier, *Elemente inedite privind cercetarea aşezărilor şi arhitecturii ţărăneşti din vestul ţării*, în „Revista de etnografie şi folclor", nr. 4, 1988.

[47] Ion Ghinoiu (coord.), *Atlasul etnografic al României*. vol. I *Habitatul*, Institutul de etnografie şi folclor „C. Brăiloiu", Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2003.

[48] ***, *Geografia Văii Dunării româneşti*, Ed. Academiei R.S.R., Bucureşti, 1969.

[49] V. Cucu, *Sistematizarea teritoriului şi localităţilor din România. Repere geografice*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977; Idem, *Geografia populaţiei şi aşezărilor umane*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981; Idem, *România. Geografie umană şi economică*, Ed. Printech, Bucureşti, 1998; Idem, *Geografia aşezărilor rurale*, Ed. Domino, Târgovişte, 2000; Idem, *România. Geografie umană*, Ed. „Glasul Bucovinei", Iaşi, 1995, ş. a.

aşezărilor omeneşti, locuinţele şi aşezările în peisajul românesc, tipologii ale aşezărilor, probleme legate de sistematizarea teritoriului şi a localităţilor din România, probleme de geografie rurală etc.

În lucrarea publicată în anul 1981[50], V. Cucu, abordează aspectele fundamentale ale populaţiei şi aşezărilor umane. Pentru aceasta, porneşte de la unitatea componentelor naturale şi a celor social-economice, acordând prioritatea necesară componentelor social-economice. În opinia sa, aşezarea rurală presupune prezenţa şi intercondiţionarea unor componente teritoriale şi sociale care definesc complexul rural respectiv (vatra, locul de muncă, populaţia). V. Cucu, corelând însuşirile de esenţă socială ale satului cu cele ale teritoriului, defineşte satul ca o *realitate social-istorică*. Geograful spune că „aceasta impune necesitatea de a cunoaşte şi concepe satul ca o realitate teritorială, o categorie geografică a peisajului umanizat, fragment din marea arie geografică a oricărei ţări"[51]. În cadrul peisajului geografic, satul apare, de fapt, ca o *dublă realitate teritorială* exprimată prin vatră (locul de concentrare a locuinţelor) şi prin locul de muncă, ambele fiind părţi constitutive ale unei singure unităţi teritoriale. Tocmai din această dublă existenţă decurge şi dualitatea sa funcţională: ca aşezare, prin aglomerarea în vatră a părţilor construite şi a populaţiei, şi ca centru al producţiei materiale, prin locul de muncă aflat, de obicei, în afara vetrei.

Ulterior, acelaşi autor, apreciind aşezarea rurală drept o realitate geografică complexă, are în vedere o accepţiune mai largă asupra acestei noţiuni. În lucrarea *Geografia aşezărilor rurale*, apărută în anul 2000, consideră aşezarea rurală „o parte componentă a mediului rural, un centru de producţie faţă de care gravitează un anumit teritoriu, cu însuşiri fizice şi economico-geografice de un anumit fel"[52]. Ea (aşezarea rurală) se diferenţiază de oraş prin gradul redus de concentrare a activităţilor de producţie, cât şi prin formele de organizare a peisajului geografic. În această lucrare, aşezările umane sunt analizate ca şi categorii geografice fundamentale care se înscriu în peisajul geografic al ţării prin propriul lor peisaj, ca entităţi integratoare a întregii complexităţi, a condiţiilor natural-sociale necesare pentru locuinţă, muncă şi echiparea teritoriului.

Pentru aceeaşi perioadă, prof. univ. dr. I. Velcea aduce importante contribuţii în ceea ce priveşte aspectele legate de geografia economică şi socială în România. În studiile sale sunt abordate, în mod ştiinţific, o serie de noi orientări în domenii de referinţă, contribuind la clarificarea unor concepte de bază în geografia rurală: spaţiu rural, geoeconomie, geoecologie.

În anul 1986 apare lucrarea lui Vladimir Trebici, în colaborare cu Ion Ghinoiu[53], pe tema comportamentului demografic şi a modului în care acesta este influenţat de mentalitatea şi comportamentul tradiţional al populaţiei. Este prima lucrare realizată interdisciplinar în vederea cercetării şi explicării fenomenelor demografice contemporane. Autorii arată că variabilele demografice sunt expresia unor modele culturale făurite de-a lungul secolelor. Pentru a înţelege mai bine tendinţele demografice manifestate în ultimele 3-4 decenii trebuie ca orizontul retrospectiv să fie împins în urmă cu decenii sau chiar cu secole. Ţinând cont de faptul că mai mult de 80% din populaţia ţării locuieşte în sate, modelele culturale ale ţărănimii, printre care şi cel demografic, diferit de al populaţiei de la oraş, au avut un cuvânt hotărâtor în evoluţia fenomenelor demografice. Autorii lucrării, folosind argumente ştiinţifice ale demografiei şi etnografiei, pun în evidenţă importanţa

[50] V. Cucu, *Geografia populaţiei şi aşezărilor umane*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981.
[51] *Ibidem,* p. 169.
[52] Vasile S. Cucu, *Geografia aşezărilor rurale*, Ed. Domino, Târgovişte, 2000, p. 25.
[53] Vladimir Trebici, Ion Ghinoiu, *Demografie şi etnografie*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.

modelului cultural românesc, caracterizat printr-un puternic ataşament faţă de familie, prin cultivarea valorilor morale care definesc personalitatea umană.

După 1990, în domeniul geografiei umane se afirmă o serie de lucrări de interes major pentru problematica în cauză.

Prof. univ. dr. George Erdeli analizează aşezarea rurală ca o componentă principală a peisajului geografic românesc, publicând o serie de lucrări[54] în care abordează problemele satului românesc şi ale populaţiei rurale în a doua jumătatea asecolului al XX-lea. În lucrarea publicată în anul 1992, *Podişul Mehedinţi. Geografie umană*, G. Erdeli face o amplă analiză, din punct de vedere al geografiei umane, asupra unui spaţiu profund rural, care a păstrat variate elemente tradiţionale. Aşezările rurale sunt analizate în evoluţia lor istorică, începând de la primele forme de locuire şi până la prefigurarea unor direcţii de revitalizare a acestora.

În aceeaşi sferă de interes, cea a aşezărilor umane, se înscriu şi lucrările prof. univ. dr. Melinda Cândea care, în studiul publicat în anul 1996 asupra Carpaţilor Meridionali[55], aduce noi contribuţii la lămurirea unor probleme privind adaptarea habitatului la condiţiile naturale, evoluţia reţelei de aşezări, modificările peisajului geografic sub impactul factorului antropic etc.

Aspecte de geografie umană se găsesc în studii valoroase cu tematică în acest sens, dar cu referiri la spaţii geografice, de cele mai multe ori, foarte ample.

George Erdeli, în lucrarea *Geografia populaţiei*[56] publicată în anul 2001, în colaborare cu Liliana Dumitrache, realizează o sinteză a celor mai importante aspecte geodemografice ale lumii contemporane: distribuţia spaţială a populaţiei mondiale, evidenţiind zonele populate şi depopulate, dinamica populaţiei, cu posibile remedii în problema creşterii demografice, populaţia şi dezvoltarea social-economică. Autorii ilustrează conceptele de dezvoltare umană şi dezvoltare durabilă şi ecodezvoltare, ca forme definitorii ale vieţii umane. În opinia lor longevitatea, educaţia şi standardul de viaţă „stau la baza" indicelui de dezvoltare umană (I.D.U.) care oferă o măsură simplificată, dar utilă a unei societăţi complexe.

O reală contribuţie la analizarea şi cunoaşterea componentei umane o constituie lucrările publicate de Constantin Vert[57]. În lucrarea *Analiza geodemografică*, Vert prezintă o serie de concepte, metode şi indici cu ajutorul cărora populaţia este analizată ca sistem dinamic, prin prisma indicatorilor mişcării naturale, a mobilităţii teritoriale şi a structurii acesteia (structura pe sexe şi grupe de vârstă, după criteriul economic, pe medii şi etnii). Proiectarea populaţiei ocupă un loc important, autorul prezentând trei metode de estimare a numărului populaţiei: matematice, economice şi metoda componentelor, ultima fiind, în opinia sa, cea mai importantă, deoarece estimarea numărului populaţiei „se realizează prin

---

[54] G. Erdeli, *Podişul Mehedinţi. Geografie umană*, Ed. Metropol, 1992; G. Erdeli (coord.), *Dicţionar de Geografie umană*, Ed. Corint, Bucureşti, 1999; G. Erdeli, Cr. Braghină, Dr. Frăsineanu, *Geografie economică şi mondială*, Ed. Fundaţiei „România de mâine", Bucureşti, 2000; G. Erdeli, Liliana Dumitrache, *Geografia populaţiei*, Ed. Corint, Bucureşti, 2001; G. Erdeli, V. Cucu, *România. Populaţie. Aşezări umane. Economie*, Ed. Transversal, Bucureşti, 2005; G. Erdeli, *Forme de organizare administrativ-teritorială a spaţiului geografic românesc*, în „Comunicări de geografie", 1997; G. Erdeli, *Starea actuală a satului românesc. Particularităţi geodemografice*, în „Terra", nr. 1, 2000; G. Erdeli, Melinda Cândea, *Aşezarea rurală-componentă principală a peisajului geografic românesc*, în B.S.R.G., serie nouă, VII, Bucureşti, 1984 ş.a.

[55] Melinda Cândea, *Carpaţii Meridionali. Studiu de geografie umană*, Ed. Universităţii din Bucureşti, 1996.

[56] G. Erdeli, Liliana Dumitrache, *Geografia populaţiei*, Ed. Corint, Bucureşti, 2001.

[57] C. Vert, *Analiza geodemografică. Manual practic*, Ed. Mirton, Timoşoara, 1995; Idem, *Geografia populaţiei şi aşezărilor umane*, Tipografia Universităţii de Vest, Timişoara, 2000.

proiectarea subpopulaţiilor pe diverse caracteristici: vârstă, sex, activă, urbană, rurală etc."[58].

În anul 2000, acelaşi autor publică lucrarea *Geografia populaţiei şi aşezărilor umane*, care conţine o amănunţită analiză geodemografică şi o amplă analiză a habitatului uman, pornind de la cele mai simple forme ale acestuia şi până la aşezările prezentului. Autorul defineşte satul drept o realitate economică plurifuncţională (prin atributele sale productive şi prin ansamblul măsurilor menite să redimensioneze coordonatele sale economice), o realitate istorică (prin geneza şi evoluţia sa) şi o realitate etnografică (ca deţinător al tezaurului culturii tradiţionale). Ca şi predecesorii săi, Vert susţine că analiza habitatului rural, ca şi fragment dintr-o societate globală, nu se poate face pe componente separate.

Lucrările elaborate de I. Ianoş[59] deschid noi perspective în domeniul geografiei umane, mai ales în ceea ce priveşte teoria sistemelor de aşezări, studii considerate de referinţă pentru perioada pe care o traversăm şi adaptate cerinţelor internaţionale în domeniu. În lucrarea *Sisteme teritoriale* autorul prezintă un sistem de indicatori pentru analiza resurselor demografice şi a celor de forţă de muncă. În această lucrare, autorul menţionează că mişcarea naturală a populaţiei constituie „prima categorie de indicatori elementari esenţiali în măsurarea gradului de auto-regenerare demografică"[60]. În colaborare cu J. P. Humeau, I. Ianoş publică *Teoria sistemelor de aşezări umane*, în care realizează o sinteză detaliată a sistemului de aşezări şi a aspectelor sale teoretico-metodologice, bazată pe cele mai noi teorii din literatura internaţională.

G. Erdeli, în colaborare cu V. Cucu publică, în anul 2005, lucrarea *România. Populaţie. Aşezări umane. Economie*[61] în care aşezările rurale sunt analizate ca cele mai vechi forme de locuire şi componente dominante ale peisajului geografic românesc. Bazându-se pe izvoarele scrise şi nescrise, autorii stabilesc şi analizează câteva dintre formele specifice de locuire existente încă din timpul Daciei romane şi până în prezent. Ei sunt de părere că, în afara sau în cadrul formelor de vicus şi pagus, întâlnite pentru anumite categorii de aşezări rurale din timpul Daciei romane, „s-au păstrat şi au ajuns până în vremurile noastre termeni care ne ajută să reconstituim elementele de bază ale unor aşezări rurale"[62]. Aşa sunt, spre exemplu, termenii bordei, argea, casă, colibă, odaie, conac, sălaş, fiecare dintre asemenea forme găsindu-se la originea multora dintre aşezările din ţara noastră. Satul actual este analizat complex: geodemografic, morfostructural, funcţional, etno-cultural.

În anul 2006 apare lucrarea publicată de Melinda Cândea, Irina Cimpoieru şi Florina Bran[63], în care sunt tratate problemele legate de organizarea, amenajarea şi dezvoltarea durabilă a spaţiului geografic. Autoarele definesc conceptele de spaţiu geografic şi spaţiu rural şi stabilesc componentele fundamentale ale spaţiului rural (terenul cultivat, aşezarea rurală, grupul uman). În acelaşi timp, în lucrare se stabileşte sensul noţiunii de rural, menţionându-se că în mod curent, noţiunea de rural (mediu rural, spaţiu rural, populaţie rurală) defineşte un ansamblu cu caracteristici proprii, altele decât cele urbane şi, în acelaşi timp, bine delimitat convenţional prin unităţi statice şi administrative[64]. Spaţiul rural este

[58] C. Vert, *Analiza geodemografică. Manual practic*, Ed. Mirton, Timoşoara, 1995, p. 45.
[59] I Ianoş, *Sisteme teritoriale*, Ed. Tehnică, Bucureşti, 2000; I. Ianoş, J. P. Humeau, *Teoria sistemelor de aşezări umane*, Ed. Tehnică, Bucureşti, 2000.
[60] I. Ianoş, *Sisteme teritoriale*, Ed. Tehnică, Bucureşti, 2000, p. 147-156.
[61] G. Erdeli, V. Cucu, *România. Populaţie. Aşezări umane. Economie*, Ed. Transversal, Bucureşti, 2005.
[62] *Ibidem*, p. 180.
[63] Melinda Cândea, Irina Cimpoieru şi Florina Bran, *Organizarea, amenajarea şi dezvoltarea durabilă a spaţiului geografic*, Ed. Universitară, Bucureşti, 2006.
[64] *Ibidem*, p. 100.

legat de valori precum păstrarea mediului natural, a spiritualităţii tradiţionale şi apartenenţa la o comunitate umană cu valori şi tradiţii îndelung păstrate etc.

O componentă de bază a spaţiului rural este *aşezarea rurală*, prezentă ca o formaţiune spaţială distinctă, cu un anumit mod de organizare a teritoriului şi cu caracteristici specifice în ceea ce priveşte construcţiile, diversitatea populaţiei, valorificarea resurselor mediului înconjurător, a componentelor naturale şi sociale ale acestuia. Autoarele spun că la baza dezvoltării aşezărilor permanent locuite (sate) au stat sălaşele, schiţând principalele etape în evoluţia acestora.

La toate cercetările cu caracter geologic, geografic şi economic realizate se adaugă şi cele de arheologie şi istorie.

Studiile de arheologie au scos la iveală mărturii ale continuităţii locuirii pe aceste meleaguri, fundamentale fiind cele ale autorilor: I. Andrieşcu[65], I. Chicideanu[66], A. Vulpe[67], P. Gherghe[68], Simona Lazăr[69]. Numeroase sunt şi studiile cu referire strictă la zona studiată[70], care au avut ca fundament o serie de cercetări arheologice.

Deosebit de importante în ceea ce priveşte permanenţa şi continuitatea locuirii în Câmpia Băileştiului sunt studiile istorice de referinţă[71] şi o serie de alte studii şi articole apărute în reviste de specialitate[72].

Procesele sociale şi aspectele economico-demografice care s-au desfăşurat de-a lungul timpului, oglindite în catagrafii sau alte documente istorice, sunt bine ilustrate în valoroase studii şi articole ştiinţifice[73].

---

[65] I. Andrieşcu, *Preistoria Olteniei*, 1921.

[66] I. Chicideanu, *Die frühtrrakische Kultur zur Bunzezeit in Südwest Romänien*, în „Dacia", NS, 30, 1986.

[67] A. Vulpe, *Zur mittleren Hallstattzeit in Rumanien*, în „Dacia", NS, nr. 9, 1965, p. 105-132; Idem, *Zur Ent stechung der geto-dakischen Zivilisation. Die Basarabi Kultur*, în „Dacia", NS, nr. 30, 1986;

[68] P. Gherghe, *Repertoriul informaţiilor şi descoperirilor arheologie din Oltenia – Epoca Latene*, Craiova, Ed. Universitaria, 2001.

[69] Simona Lazăr, *Cultura Vârtop în Oltenia*, Craiova, Fundaţia Scrisul Românesc, 2004.

[70] V. Dumitrescu, *Raport asupra activităţii ştiinţifice a Muzeului Naţional de Antichităţi în anii 1942-1943*, Bucureşti, 1994; Idem, *Necropola de incineraţie din epoca bronzului de la Cârna*, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1960; M. Nica, *Date noi cu privire la cronologia şi periodizarea grupului cultural Gârla Mare pe baza descoperirilor din aşezarea şi necropola de la Ghidici, punctul „Balta Ţarova*", în „Relations thraco-illyrico – helléniques" – actes du XIV-e symposium national de thracologie (á participation internationale). Băile Herculane (14-19 septembrie 1992), Bucureşti, 1994; Simona Lazăr, *Contribuţii la repertoriul arheologic al judeţului Dolj*, în „Arhivele Olteniei", Serie nouă, 1999; T. Rădulescu, *De la Burebista la Mircea cel Bătrân – Culoarul cultural al Dunării la Calafat*, Ed. M. Duţescu, Craiova, 2004 ş.a.

[71] ***, *Istoria României,* vol. I-III, Bucureşti, 1960-1964; Constatin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Bucureşti, Ed. Albatros, 1975; ***, *Istoria românilor*, vol. I-VIII, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2001-2004.

[72] L. Deaconu, *Lupta maselor populare din judeţul Dolj împotriva dictaturii antonesciene şi a războiului hitlerist*, Craiova, 1969; V. Petrişor, *Calafatul în zilele fierbinţi ale lui August 1944*, în „Arhivele Olteniei", Serie nouă, nr. 1, 1981.

[73]Constatin C. Giurescu, *Principatele Române la începutul secolului al XIX-lea. Constatări istorice, geografice, economice şi statistice pe temeiul hărţii ruse din 1835*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1957); Ştefan Olteanu, Societatea *carpato-danubiano-pontică în secolele IV-XI: structuri demo-economice şi social-politice*, Bucureşti, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1977; D. Bugă, *Populaţia Olteniei în secolele XIX şi XX*, în „Revista de statistică", an XVII, nr. 6, 1968; Ş. Papacostea, *Oltenia sub stăpânire austriacă 1718-1739*, Bucureşti, 1971; G. Zane, *Industria din România în a II-a jumătate a secolului al XIX-lea. Despre stadiile premergătoare industriei mecanizate*, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1970; D. Ciobotea, *Proprietatea moşnenească în judeţul Dolj*, în „Arhivele Olteniei", Serie nouă, nr. 9, 1994; C. Avram, *Politici agrare în Oltenia anilor 1949-1962. Mutaţii socio-economice în satul românesc*, Craiova, Ed. de Sud, 1999; D. Ciobotea, *Istoria moşnenilor (1829-1912)*, Craiova, Ed. Universitaria, 1999; P. Em. Barbu, V. Osiac, *Catagrafia judeţului Dolj din anul 1828*, Craiova, Ed. Universitaria, 2001), I. Donat, I. Pătroiu, D. Ciobotea,

Micromonografiile realizate asupra unora dintre aşezările rurale, având mai mult un caracter istoric, vin în sprijinul cunoaşterii locului istoric al comunităţilor umane, al relaţiei lor cu mediul înconjurător, ale unor aspecte ale vieţii sociale, tradiţiei şi modernităţii etc. În această categorie se înscriu monografiile publicate în ultimele decenii pentru: Catane (Şt. Tuţescu, P. Danielescu, 1908), Calafat (V. Petrişor, L. Mândroiu, 1977), Galiciuica (I. Ciuciulete, 1999), Cetate (Ada Chilom-Iliescu, 2003), Băileşti (C-tin Câşlaru, 1998, A. F. Dinu, N. C. Miu, 2006), Bistreţ (M. Chiriţă, 2005, 2006), Pleniţa (E. G. Saliu, C-tin Saliu, 2007) ş.a.

În domeniul etnografiei, contribuţii însemnate la cunoaşterea ocupaţiilor şi meşteşugurilor tradiţionale a avut o serie de cercetători care, cu o minuţiozitate remarcabilă, au elaborat valoroase studii şi opere ştiinţifice, între aceştia amintind: Romulus Vulcănescu[74], Şt. Olteanu şi C-tin Şerban[75], I. Corfus[76]. De remarcat, de asemenea, preocupările etnografului oltean Gheorghe Iordache[77]. Deosebit de important este studiul său *Ocupaţii tradiţionale pe teritoriul României,* apărut în patru volume (1985-1996), un studiu amplu în care autorul realizează o analiză din perspectivă istorică, etnografică şi lingvistică a îndeletnicilor tradiţionale, subliniind vechimea multimilenară a acestora şi continuitatea practicării lor, în pofida asperităţilor istoriei.

Aspectele privind calitatea vieţii s-au bazat pe studiile a numeroşi cercetători, sociologi sau geografi, între care menţionăm: C. Zamfir şi colab. (1984)[78], Sora V. Hristache, I. Mihăescu (1996)[79].

Pentru abordarea aspectelor privind evoluţia economică a comunităţilor rurale în perioada de tranziţie către economia de piaţă şi de aderare la structurile Uniunii Europene şi cele privind dezvoltarea rurală se remarcă, în mod deosebit, studiile efectuate de cercetătorii Institutului de Economie Agrară al Academiei Române: Florica Bordânc, Maria Fulea, Aurelia Sârbu, Violeta Florian ş.a. Lucrările elaborate de acest colectiv constituie cu adevărat studii de referinţă pentru perioada pe care o traversează satul românesc, între acestea menţionând: *De la sărăcie la dezvoltare rurală, Satul românesc contemporan, Harta sărăciei în România, Dezvoltarea multifuncţională a spaţiului rural românesc, Oportunităţi, constrângeri şi pluriactivitate în România rurală în timpul perioadei de tranziţie: observaţii preliminare.* O categorie importantă de materiale care a ocupat un loc aparte în demersul nostru a constituit-o lucrările de geografie a satului din literatura franceză: *Géographie rurale* (P. Georges), *Les campagnes roumaines en début de la*

Catagrafia obştească a Ţării Româneşti din 1831, Craiova, Ed. Helios, 2000; C. Rusenescu, *Observaţii privind deplasările sezoniere ale populaţiei din Oltenia*, în „Comunicări de geografie", vol IX, Bucureşti, 1969; V. Joiţa, *Mişcări demografice în Ţara Românească în secolul al XVIII-lea*, în „Arhivele Olteniei", serie nouă, Bucureşti, 1981;ş.a.

[74] Romulus Vulcănescu, *Cartografierea etnografică a transhumanţei în Oltenia de Vest*, în „Revista de etnografie şi folclor", an IX, nr. 1, 1964.

[75] Şt. Olteanu, C-tin Şerban, *Meşteşugurile din Ţara Românească şi Moldova în Evul Mediu*, Bucureşti,1969.

[76] I. Corfus, *Agricultura Ţării Româneşti în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, Ed. Academiei Române, Bucureştti, 1969.

[77] Gheorghe Iordeche, *Ocupaţii tradiţionale pe teritoriul României*, 4 vol., Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1985-1996; Idem, *Mărturii etno-lingvistice despre vechimea meseriilor populare româneşti*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1980; Idem, *Centre de producţie meşteşugărească din Oltenia (structură, repartiţie teritorială, perspective etnografice)*, în „Revista de etnografie şi folclor", tom 23, nr. 2, 1978; Gheorghe Iordeche, Nicolae Niţu, Popilian Marcela, *Câteva sate din Oltenia specializate în practicarea unor meşteşugiri tradiţionale*, în „Historia", vol. II, Ed. Academiei Române, 1971.

[78] C. Zamfir (coord.), *Indicatori şi surse de variaţie a calităţii vieţii*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1984; C. Zamfir, *Determinanţi ai calităţii vieţii*, în "Calitatea vieţii", III, nr. 2-4, 1992.

[79] Sora V. Hristache, I. Mihăescu, *Demografie şi statistică socială*, Ed. Economică, Bucureşti, 1996.

transition (1990-1991) – Violette Rey, I. Ianoş, 1991, *Nouvelles campagnes roumaine en transition* (Beatrice von Hirschausen, 1999) ş.a.

În realizarea lucrării, o categorie specială de lucrări consultate, lucrări cu caracter complex care conţin elemente geografice, istorice, demografice, economice au fost: *Judeţul Dolj* (L. Badea, Al. Ghenovici, 1974), *Enciclopedia geografică a României* (D. Ghinea, 1996-1998), *Dicţionar de Geografie Umană* (G. Erdeli şi colab., 1999), *Dicţionarul istoric al localităţilor din judeţul Dolj*, 4 vol. (Cezar Avram – coord, 2004).

Un suport informaţional şi documentar inedit în realizarea lucrării l-au constituit: materialele statistice de la D.R.S. şi D.A.D.R. Dolj şi Mehedinţi, materialele cartografice eleborate în secolele XVIII-XIX, hărţile topografice moderne (din anii '70) la scara 1:25.000, 1:50.000, Harta biogeografică, Harta solurilor României la scara 1:200.000 (foile Calafat, Dr. Tr. Severin, Craiova) etc.

II. INDIVIDUALITATEA ŞI ORIGINALITATEA GEOGRAFICĂ A CÂMPIEI BĂILEŞTIULUI

II.1. Aşezarea, limitele şi specificul geografic

Regiunea geografică pe care o abordăm, din punct de vedere al geografiei umane, se înscrie ca o subunitate fizico-geografică distinctă a Câmpiei Olteniei, parte integrantă, la rândul său, marii unităţi geografice a Câmpiei Române (fig. nr. 1). De altfel, toţi geografii care au cercetat această zonă, cu particularităţile sale morfologice, generate de relief şi climatul temperat-continental cu influenţe submediteraneene, îi dau personalitate şi o individualizează ca unitate aparte a Câmpiei Române.

Câmpia Băileştiului este situată în sud-vestul ţării, pe stânga Dunării, la graniţa cu Bulgaria, coordonatele de referinţă pentru localizare fiind paralela de 44º lat. nordică, ce traversează câmpia pe aliniamentul localităţilor Calafat – sud Băileşti – sud Afumaţi – sud Urzicuţa, şi meridianul de 23º long. estică, care traversează partea vestică a câmpiei pe aliniamentul localităţilor Cetate – vest Poiana Mare – Desa. Coordonatele extreme ale câmpiei sunt: 44º16' lat. nordică (în nord), 43º47' lat. nordică (în sud), 23º40' long. estică (în est) şi 22º50' long. estică (în vest) – fig. nr. 2.

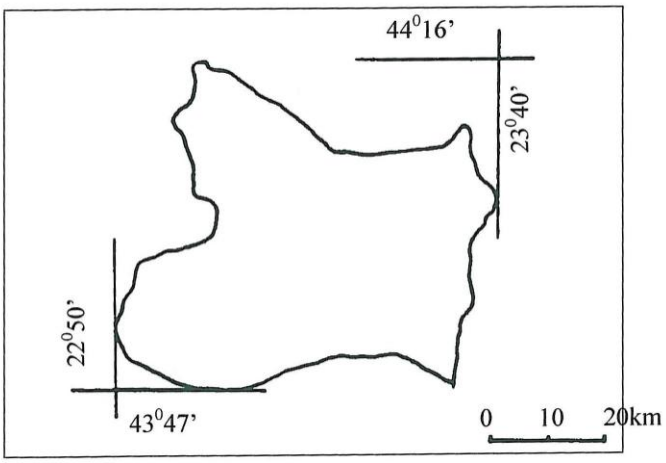

Fig. nr. 2 Coordonatele matematice ale C. Băileştiului

Între aceste coordonate, punctul extrem nordic se află la 44º16' lat. nordică (satul Cearângu, comuna Punghina), extremitatea sudică o întâlnim pe paralela de 43º52' lat. nordică (satul Pisculeţ, comuna Piscu Vechi), punctul extrem estic la 23º38' long. estică (satul Lipovu, comuna Lipovu), iar punctul extrem vestic se află la 22º53' long. estică (satul Ciupercenii Vechi, municipiul Calafat).

Între limitele sale, Câmpia Băileştiului are o suprafaţă de 1.893 km^2, iar împreună cu lunca aferentă Dunării însumează 2.266 km^2, ceea ce reprezintă 4,6% din Câmpia Română şi 0,9% din teritoriul ţării. Câmpia se desfăşoară pe cca. 60 km lungime. Lăţimea minimă este de 33,2 km, iar cea maximă atinge 59,9 km.

Fiind o regiune caracteristică în tot cuprinsul Câmpiei Olteniei şi chiar al Câmpiei Române, Câmpia Băileştiului constituie o creaţie în exclusivitate a Dunării. Caracterul morfologic predominant îl constituie, aici, prezenţa teraselor fluviatile şi a luncii, la care se adaugă relieful specific de dune. 90 % din relieful acestui sector de câmpie este reprezentant prin întinse poduri de terase, etajate la diferite înălţimi şi prin luncile principalelor râuri care o străbat. Relieful depozitelor leossoide, relieful de dune, meandrele adâncite ale Dunării, schimbarea direcţiei iniţiale a cursurilor de apă sunt elemente ce completează relieful unităţii studiate.

Înconjurată din trei părţi de apă (la vest, est şi sud), Câmpia Băileştiului apare ca o limbă de uscat strâns legată de Piemontul Getic, ceea ce a impus anumite impedimente în stabilirea limitei nordice.

Limita de est, faţă de Câmpia Segarcei, este dată de valea Desnăţuiului. Asupra acestei limite au existat mai multe opinii, cea mai mare parte a geografilor situând-o la Desnăţui: P. Coteţ (1957), H. Grumăzescu (1951), V. Pleniceanu (1999), colectivul de cercetători al Institutului de Geografie (2005). Alţii situează limita estică a Câmpiei Băileştiului la râul Jiu: P. Coteţ (1976), colectivul I.G.G. (1969).

Ţinând cont de conţinutul regionărilor anterioare, cu respectarea genezei şi evoluţiei unităţilor de relief, în *Geografia României*, vol. V se precizează individualitatea Câmpiei Olteniei, dată de cuvertura sedimentară alcătuită din formaţiuni fluvio-lacustre aparţinând Pliocenului şi Pleistocenului inferior, la care se adaugă depozitele fluviatile de terasă şi lunci, depozitele leossoide şi nisipuri eoliene[80]. Câmpia Băileştiului, alcătuită numai din terasele Dunării, cu un relief complex, cauzat de cel mai întins areal de dune din Câmpia Olteniei, este cuprinsă între Desnăţui (la est) şi Drincea (la vest). Subscriind acestei opinii, considerăm ca limită estică a câmpiei valea Desnăţuiului care, prin caracterul său asimetric, cu malul stâng abrupt, sub formă de cuestă şi cel drept mai domol, format din întregul complex de terase, oferă un contur clar şi precis acestei unităţi de relief, mărginind-o începând din dreptul localităţii Radovan (în nord) şi până la vărsarea sa în Lacul Bistreţ, pe o lungime de aprox. 58 km. Pe acest traseu, Desnăţiul are o direcţie continuă nord-sud, excepţie făcând cotul din dreptul comunei Lipovu.

În partea de sud, câmpia se întinde până la lunca Dunării. Fluviul, care constituie şi graniţă naturală cu Bulgaria, prezintă o vale asimetrică, fapt ce reiese din contrastul morfologic de peste 120-150 m dintre relieful etajat, cu terase şi lunci cu terenuri inundabile, presărate cu lacuri de diferite mărimi, pe malul românesc, şi dealurile Podişului Prebalcanic terminat prin flancuri puternic înclinate ce domină cu 100 m înălţime lunca, pe malul bulgăresc. Limita se desfăşoară începând din dreptul unui punct ce corespunde meridianului care trece prin vestul municipiului Calafat, gura Arcearului, în vest, până în dreptul localităţii Bistreţ (sat Plosca), în est.

Limita are aspect sinuos şi poate fi urmărită pe linia localităţilor amplasate la contactul dintre luncă şi terasa vecină: Ciupercenii Noi, Rast, Negoi, Catane, Bistreţ. De-a lungul acestui aliniament, limita este bine pusă în evidenţă, în cea mai mare parte de denivelările dintre luncă şi terasă. Între Cetate – Hunia – Maglavit – Basarabi, unde fruntea terasei vine în contact direct cu albia Dunării, se observă maluri abrupte create de eroziunea laterală a fluviului.

Limita de vest, este dată, de asemenea, de lunca marelui fluviu, din punctul Arcearului, în sud, până la confluenţa cu Drincea, pe aliniamentul localităţilor Ciupercenii Noi – Calafat – Maglavit – Cetate, râul Drincea (pe o lungime de 22 km), în continuare, către nord, până în sud-vestul satului Braniştea şi de aici, către nord, pe o mică porţiune (8,9 km) de pârâul Saracov, afluent al râului Drincea, până la nord de satul Cearângu. În jumătatea vestică, câmpia se învecinează cu C. Punghinei. Limita dată de lunca Dunării are acelaşi aspect sinuos, şiroirea torenţială formând hunii proeminente în depozitele loessoide ale terasei.

În partea de sud şi vest, marele fluviu mărgineşte câmpia pe o lungime totală de aprox. 98,4 km.

În partea de nord, câmpia se învecinează cu Piemontul Getic, faţă de care limita este cuprinsă între localităţile Radovan, în est, şi Cearângu, în vest. Această limită este complexă, cele două unităţi morfologice vecine fiind strâns legate, ajungându-se adesea până la confundare. Condiţiile morfologice şi geologice variate ale Piemontului Getic şi

[80] ***, *Georgafia României*, vol. V, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 2005, p. 141.

Câmpiei Olteniei fac ca această limită să înregistreze diferenţieri de la vest la est, distingându-se două sectoare cu aspecte şi direcţii diferite:

a) în sectorul Drincea – Caraula limita este dată de un vechi abrupt de eroziune al Dunării şi se desfăşoară pe direcţia nord-vest – sud-est, având un caracter şerpuit. Aici se remarcă prezenţa unor pătrunderi reciproce ale celor două unităţi de relief vecine, rezultat al vechilor divagări – vechile meandre ale Dunării. Diferenţa de altitudine între colinele joase ale Podişului Getic şi câmpie sunt destul de mari: Drincea (101 m), Oprişor (102 m), Castrele Traiane (69 m), Pleniţa (50 m). Pe lângă denivelarea destul de evidentă, limita mai este marcată şi de localităţile care ocupă partea cea mai înaintată a pintenilor podişului (Caraula) şi partea cea mai înaintată a golfurilor câmpiei (Pleniţa).

b) în sectorul Caraula – Radovan limita are o direcţie vest-est, caracterul său fiind influenţat de condiţiile morfologice ale reliefului. Până la Perişor denivelarea dintre câmpie şi podiş scade sub 50 m. Linia colinelor joase trece prin pădurea Izvoare până în pădurea Târnavei (nord-est de satul Perişor). Suprafaţa înaltă a Piemontului Getic este foarte bine remarcată în relief pe partea stângă a şoselei Izvoare – Giubega – Perişor, fiind accentuată şi de generaţia de văi care ia naştere în sudul acesteia, văi cu o dispunere aproape paralelă şi cu o direcţie nord-vest – sud-est. Începând de la est de Perişor (din pădurea Târnavei) până la Radovan limita se poate urmări pe stânga şoselei Perişor – Radovan. Panta se accentuează din nou iar relieful devine mai accidentat. Aici, regiunea este străbătută de trei văi adânci, cu meandre încătuşate: valea Mărăcinele – Perişoru, valea Brăgui şi valea Desnăţuiului. Astfel, limita nordică se desfăşoară pe o lungime de aprox. 68,2 km.

Poziţia geografică şi mediul geografic diversificat au făcut din Câmpia Băileştiului încă din antichitate o regiune de mare atracţie economică şi de convergenţe pe multiple planuri. Favorabilitatea şi diversitatea cadrului natural au înlesnit valorificarea ei antropică timpurie şi dezvoltarea unei economii complexe. Configuraţia reţelei hidrografice a generat o alternanţă a *câmpului* cu *valea*. Aparent, se repetă, aici, trei elemente de relief: câmpuri, terase şi lunci, dar toate acestea prezintă o mare varietate, impusă de dunele de nisip, bălţile dunărene, mozaicul de soluri, variatele asociaţii vegetale (naturale sau cultivate), depresiunile lacustre etc. Peste toate acestea s-a suprapus omul care a complicat diversitatea naturală sau a dirijat-o spre alte forme.

Deşi fiecare component al geosistemului a oferit factorului uman întinse spaţii prielnice locuirii şi unei valorificări agricole lesnicioase, dintotdeauna au existat şi constrângeri ale naturii, a căror frecvenţă şi intensitate a crescut, însă, în timpurile moderne. De menţionat, în acest sens, sunt fenomenele de risc climatic: alternanţa inundaţiilor cu secetele, contrastul dintre umezeala excesivă din părţile joase şi uscăciunea de pe câmpurile înalte etc. Chiar omul, prin extinderea terenurilor agricole în defavoarea vegetaţiei naturale şi prin utilizarea neraţională a pământului a diminuat, în decursul secolelor, potenţialul natural al câmpiei. Văile au constituit adevărate culoare de circulaţie umană intensă între munte şi câmpie şi tot atâtea spaţii de presiune antropică asupra acesteia.

Câmpia Băileştiului poate fi apreciată şi după *potenţialul ei antropogeografic* actual, exprimat prin valoarea cantitativă şi calitativă a locuirii, cât şi prin anumite aspecte geopolitice şi geoistorice. „Astfel, se condiţionează reciproc caracterul de *spaţiu deschis*, uşor accesibil omului, indiferent de disponibilităţile tehnologiei acestuia la un moment dat (al istoriei sale) şi cel de *spaţiu intermediar şi de trecere* între munte şi baltă, între Carpaţi şi Dunăre, între ţinuturile de la nordul Carpaţilor şi cele de la sudul Dunării”[81]. Nivelul actual de umanizare, consecinţă directă a modului de utilizare a geosistemului câmpiei de către

[81] *Ibidem,* p. 30.

om, este de 107.684 locuitori, ceea ce reprezintă 6,2% din populaţia Regiunii de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia şi 0,5% din populaţia ţării. 25,8% din populaţie trăieşte în mediul urban şi 74% în mediul rural, reprezentat prin 56 de sate.

II. 2. Poziţia în cadrul unităţilor administrativ-teritoriale

Alături de limitele naturale, încadrarea unei regiuni se face ţinând cont şi de limitele impuse de împărţirea administrativă a ţării, în judeţe. În acest context, Câmpia Băileştiului se desfăşoară la contactul teritoriilor administrative ale judeţelor Dolj şi Mehedinţi (fig. nr. 3).

Aşezările rurale aparţin a 32 de comune, dintre care 28 în judeţul Dolj (Afumaţi, Bistreţ, Caraula, Catane, Cetate, Cioroiaşi, Ciupercenii Noi, Desa, Galicea Mare, Galiciuica, Giubega, Ghidici, Izvoare, Întorsura, Lipovu, Maglavit, Moţăţei, Negoi, Perişor, Piscu Vechi, Pleniţa, Poiana Mare, Radovan, Rast, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Unirea, Urzicuţa) şi 4 în judeţul Mehedinţi (Braniştea, Dârvari, Obârşia de Câmp, Punghina).

Pe lângă cele 32 de comune, alte 9 comune au din teritoriul lor administrativ în Câmpia Băileştiului, însă este lipsit de aşezări omeneşti (Bârca, Cârna, Cerăt, Cujmir, Giurgiţa, Goicea, Oprişor, Salcia). De altfel, şi comunele analizate se extind mai mult sau mai puţin în afara spaţiului analizat de noi, dar elementul comun care le-a impus spre analiză este prezenţa aşezărilor umane în Câmpia Băileştiului.

Sub aspectul aşezărilor rurale, Câmpia Băileştiului concentrează 56 de sate, adică 8,1% din cele 693 de sate existente în cele două judeţe[82] (tabel nr. 1). Densitatea medie a satelor din spaţiul rural al Câmpiei Băileştiului este de 2,8 sate/100 km^2, faţă de 4,9 sate/100 km^2 în Dolj, şi 6,7 sate/100 km^2 în Mehedinţi. Deşi această concentrare de aşezări pare mică, situându-se sub valoarea celor la nivel de judeţe, nu înseamnă că regiunea este slab populată. Dimpotrivă, valoarea mică a densităţii satelor poate fi explicată prin faptul că aici se află câteva dintre satele cele mai mari ale României: Poiana Mare (10.024 loc.), Moţăţei (6051 loc.), Cetate (5046 loc.) ş.a.

Sub aspect demografic, în anul 2006, în mediul rural al Câmpiei Băileştiului erau 107.684 locuitori, reprezentând 21,6% din populaţia celor două judeţe.

Poziţia Câmpiei Băileştiului în cadrul unităţilor administrative Dolj şi Mehedinţi

Tabel nr. 1

		Suprafaţa (km^2)	**Populaţia (nr. locuitori)**		**Comune**	**Sate**
			Total	**Rural**		
Dolj		7.414	718.874	334.909	104	(378) 364*
Mehedinţi		4.933	303.869	162.776	61	(344) 329*
Dolj+Mehedinţi		12.347	1.022.743	497.685	165	(722) 693*
C. Băileştiului	Valori	2.266	146.384	107.684	32	56
	%	18,3	14,3	21,6	19,3	8,1

Sursa: Anuarul Statistic al Regiunii de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia, 2006

*fără sate aparţinătoare municipiilor şi oraşelor

[82] Fără satele aparţinătoare municipiilor şi oraşelor.

II.3. Reţeaua de aşezări

Sub aspectul locuirii, în Câmpia Băileştiului mai mult de 2/3 din populaţie este concentrată în sate şi numai 1/3 în localităţi urbane (Băileşti şi Calafat).

Reţeaua de aşezări cuprinde 56 de sate situate în câmpie care aparţin de 32 de comune. Acestea au în componenţă 65 de localităţi, ceea ce înseamnă că 86,1% sunt în Câmpia Băileştiului (tabel nr. 2, fig. nr. 4).

28 de comune, reprezentând 87,5% din comunele Câmpiei Băileştiului (Afumaţi, Bistreţ, Braniştea, Caraula, Catane, Cetate, Cioroiaşi, Ciupercenii Noi, Dârvari, Desa, Galicea Mare, Galiciuica, Ghidici, Giubega, Întorsura, Maglavit, Moţăţei, Negoi, Obârşia de Câmp, Perişor, Piscu Vechi, Pleniţa, Poiana Mare, Rast, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Unirea, Urzicuţa) au în componenţă numai sate din unitatea studiată. Două comune (Izvoare, Lipovu) au câte un singur sat în afara Câmpiei Băileştiului, iar alte două (Radovan şi Punghina) au doar câte un sat în Câmpia Băileştiului.

Reţeaua de aşezări rurale din Câmpia Băileştiului (2006)

Tabel nr. 2

Nr. crt.	Comuna	Sate din Câmpia Băileştiului		Sate din afara Câmpiei Băileştiului		Total sate
			Nr.		Nr.	
1.	**Afumaţi**	*Afumaţi**, Boureni, Covei	3		0	3
2.	**Bistreţ**	*Bistreţ*, Bistreţu Nou, Brânduţa, Plosca	4		0	4
3.	**Braniştea****	*Braniştea,* Goanţa	2		0	2
4.	**Caraula**	*Caraula*	1		0	1
5.	**Catane****	*Catane*, Catanele Noi	2		0	2
6.	**Cetate**	*Cetate*, Moreni	2		0	2
7.	**Cioroiaşi**	Cetăţuia, *Cioroiaşi*, Cioroiu Nou	3		0	3
8.	**Ciupercenii Noi**	*Ciupercenii Noi*, Smârdan	2		0	2
9.	**Dârvari**	*Dârvari,* Gemeni	2		0	2
10.	**Desa**	*Desa*	1		0	1
11.	**Galicea Mare**	*Galicea Mare*	1		0	1
12.	**Galiciuica****	*Galiciuica*	1		0	1
13.	**Ghidici****	*Ghidici*	1		0	1
14.	**Giubega**	*Giubega*	1		0	1
15.	**Izvoare**	Domnu Tudor, *Izvoare*	2	Corlate	1	3
16.	**Întorsura****	*Întorsura*	1		0	1
17.	**Lipovu**	*Lipovu*	1	Lipovu de Sus	1	2
18.	**Maglavit**	Hunia, *Maglavit*	2		0	2
19.	**Moţăţei**	Dobridor, *Moţăţei,* Moţăţei-Gară	3		0	3
20.	**Negoi**	*Negoi*	1		0	1
21.	**Obârşia de Câmp**	Izimşa, *Obârşia de Câmp*	2		0	2

22.	**Perişor**	Mărăcinele, *Perişor*	2		0	2
23.	**Piscu Vechi**	*Piscu Vechi*, Pisculeţ	2		0	2
24.	**Pleniţa**	Castrele Traiane, *Pleniţa*	2		0	2
25.	**Poiana Mare**	*Poiana Mare*, Tunarii Noi, Tunarii Vechi	3		0	3
26.	**Punghina**	Cearângu	1	Drincea, Măgurele, *Punghina*, Recea, Satu Nou	5	6
27.	**Radovan**	*Radovan*	1	Fântânele, Târnava	2	3
28.	**Rast**	*Rast*	1		0	1
29.	**Seaca de Câmp**	Piscu Nou, *Seaca de Câmp*	2		0	2
30.	**Siliştea Crucii**	*Siliştea Crucii*	1		0	1
31.	**Unirea**	*Unirea*	1		0	1
32.	**Urzicuţa**	*Urzicuţa*, Urzica Mare	2		0	2
TOTAL			**56**		**9**	**65**

* sate reşedinţă

**comune înfiinţate în 2004 prin L. 84/2004 de reorganizare teritorial-administrativă a României

III. CONDIŢIILE NATURALE, PREMISE ALE DEZVOLTĂRII RURALE

III.1. Particularităţile cadrului natural

III.1.1. Caracteristici de ansamblu ale alcătuirii geologice

Marea depresiune de scufundare dintre Carpaţi şi Balcani a cărei axă ar fi situată, după I. P. Argetoaia (1918), pe linia Timoc – Craiova – Slatina este alcătuită din fundamentul a două unităţi geostructurale: în partea sudică, Platforma Moesică, unitate rigidă cu slabă înclinare pe direcţia sud-nord, iar de cealaltă parte, Depresiunea Getică, care, din necesitatea de a restabili echilibrul deranjat de mişcările laramice, înclină către sud.

Geologia Câmpiei Băileştiului este strâns legată de geologia întregii depresiuni de scufundare din interiorul arcului Carpato-Balcanic, numită de P. Coteţ (1957) Depresiunea Getică şi, în mod special, de geologia Platformei Moesice, al cărei fundament a luat naştere în preordovician, când sedimentele acumulate au fost metamorfozate în orogenezele baikaliană şi carelianã. De fapt, cele două unităţi structurale, Platforma Moesică şi Depresiunea Getică, au o evoluţie solitară începând cu tortonianul superior când, la contactul lor se schiţează un vast sinclinal în cadrul căruia subsidenţa continuă până în Cuaternar.

Relieful Câmpiei Băileştiului se grefează pe un fundament ce corespunde Platformei Moesice care este alcătuită, în bază, din cristuri cristaline de mezozonă, străbătute pe alocuri de masive granitice puternic tectonizate. Peste acest soclu rigid şi eterogen, faliat într-o mulţime de compartimente ce înclină de la sud la nord, se află o cuvertură sedimentară foarte groasă, în cadrul căreia N. Grigoraş (1961) şi D. Paraschiv (1957) disting mai multe cicluri de sedimentare care, deşi nu condiţionează direct relieful câmpiei, au importanţă în ceea ce priveşte refluxul anumitor componente structurale în evoluţia locală a acestei unităţi geografice[83].

În timpul ultimului ciclu de sedimentare (din Badenian şi pînă în Cuaternar), pe fundul mării care acoperea această vastă depresiune, s-au depus materiale cărate de apele curgătoare atât din Carpaţi, cât şi din Balcani. Astfel, fundamentul depresiunii, predominant Moesic, a fost acoperit de o cuvertură groasă de formaţiuni sedimentare reprezentate prin calcare, gresii, marne, pietrişuri, nisipuri şi argile. Studiile efectuate în această arie geografică relevă diferenţierea lor, în funcţie de vârstă şi geneză, în Strate de Cândeşti şi Strate de Frăteşti. Cele din prima categorie, mai vechi, alcătuite dintr-o succesiune de pietrişuri şi nisipuri în alternanţă cu argile şi argile nisipoase, acoperă suprafeţe întinse situate în nordul zonei studiate de noi. Stratele de Frăteşti, atribuite Pleistocenului superior, acoperă cea mai mare parte a Câmpiei Băileştiului. Aceste formaţiuni reprezintă depozite fluviatile tipice, alcătuite dintr-un orizont de nisipuri şi pietrişuri, cu grosimi ce variază între 10-15 m pînă la 2-4 m, în sud. Înclinarea formaţiunilor sedimentare, în special a celor neozoice, dinspre nord şi nord-vest spre sud şi sud-est, precum şi compoziţia mineralogică, demonstrează provenienţa lor, dominantă, din Carpaţi. Acumularea depozitelor piemontane de la sud de Carpaţi a determinat retragerea spre est a lacului ce ocupa această regiune. Colmatarea s-a făcut treptat trecându-se, iniţial, printr-o fază în care regiunea era acoperită

[83] ***, *Geografia României,* ..., vol. V, p. 144.

de bălţi, iar apoi, la sfârşitul Levantinului, când s-a încheiat procesul de sedimentare, întreaga regiune a devenit uscat.

Forajele din versanţii văilor mai adânci arată că, peste depozitele sedimentare de vârstă pliocenă (orizonturi de nisipuri, argile, marne, pietrişuri) s-a depus, în Cuaternar, o pătură de luturi, nisipuri şi pietrişuri de grosimi diferite. Reprezentative în acest sens sunt punctele fosilifere deschise în râpele de pe malul drept al Jiului, de la Zăval până la Filiaşi unde, unele orizonturi pliocene conţin cochilii de lamelibranhiate şi gasteropode, dovedind atât existenţa lacului pliocen cât şi colmatarea treptată a acestuia[84].

Însă, lacul levantin nu a fost colmatat numai dinspre Carpaţi, deşi râurile cu izvor în aceşti munţi au avut cea mai mare contribuţie, ci şi dinspre Balcani. În apropierea Dunării, formaţiunile mai vechi scoase la zi arată o uşoară înclinare de la sud către nord, invers faţă de suprafaţa topografică generală. Aceasta reflectă, de fapt, înclinarea generală a fundamentului moesic care, după cum se ştie, se afundă către nord până la aproximativ jumătatea distanţei dintre Dunăre şi munţi, acolo unde se întâlneşte cu cel carpatic.

Ca unitate structurală, regiunea studiată s-a format în perioada cuaternară, când întreaga câmpie intră sub acţiunea de modelare a agenţilor externi. În această fază ia naştere reţeaua hidrografică, care constituie agentul morfogenetic cel mai important în formarea reliefului acumulativ şi de terase, iar sub acţiunea vânturilor şi a celorlalte procese de denudaţie se formează treptat stratul de loess, de depozite loessoide şi de dune.

Din punct de vedere geologic, în Câmpia Băileştiului se întâlnesc, la suprafaţă, depozite care aparţin aproape în întregime Cuaternarului, diferenţiate pe următoarele tipuri genetice: aluvionare, loessoide, eoliene, proluviale, gravitaţionale şi lacustre (de mlaştini şi chimice).

Pe o suprafaţă mare se întâlnesc *depozite aluviale*, rezultate în urma acţiunii de eroziune, transport şi depunere a apelor curgătoare. Acestea, constând în pietrişuri, nisipuri, mâluri şi argile, cu grosimi variate, se întâlnesc în luncile largi ale Dunării, Desnăţuiului, Drincei etc. Depozitele aluvionare de terasă au o extindere mult mai mare datorită activităţii bogate a reţelei hidrografice în timpul Pleistocenului, dar şi mişcărilor care au transformat aluviile de albie în depozite aluvionare de tarasă. Grosimea depozitelor de pietrişuri şi nisipuri este, pe terasele Dunării, de cca. 10 m la Cetate, 6 m la Calafat şi 4 m la Galicea Mare. Pietrişurile sunt alcătuite din elemente petrografice întâlnite în zonele străbătute de reţeaua hidrografică: sfărâmături din formaţiunile geologice ale Carpaţilor Meridionali (şisturi cristaline, calcare jurasice şi cretacice, conglomerate, gresii, granite, diorite), elemente provenite din formaţiunile miocene (calcare, marne, gresii) sau depozite remaniate din Pliocenul Depresiunii Getice (pietrişuri, gresii).

Depozitele aluvionare sunt puse în evidenţă de forajele de la Hunia, Basarabi, Calafat şi Ciuperceni. Prospecţiunile geologice de la Băileşti – Poiana Mare, Giubega – Trocheşti – Galicea Mare, Boureni – Băileşti remarcă, în plus, prezenţa nisipurilor daciene în baza depozitelor de terasă[85]. Foarte rar întâlnite sunt formaţiunile ponţiene, care apar sub formă de straturi alternative de marne şi argile de-a lungul malului abrupt de la Cetate, Maglavit şi Calafat.

Loessurile şi *formaţiunile loessoide* apar în sudul câmpiei sub formă de petice datorită, fie eroziunii, fie acoperirii cu nisip pe multe porţiuni. După G. Murgoci, loessul este rezultatul procesului de remaniere a aluviunilor Dunării şi a celorlalte râuri din câmpie

[84] L. Badea, Alexandra Ghenovici, *Judeţul Dolj*, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1974, p. 14.
[85] Petre V. Coteţ, *Câmpia Română. Studiu ...*, p. 243.

de către factorii eolieni[86]. Grosimea depozitelor loessoide, indicată de profilele geologice efectuate în zonă, este de 7-8 m la Cetate şi Basarabi, 8 m la Calafat şi 4-5 m la Galicea Mare.

I. Ionescu Argetoaia (1914) descrie la partea superioară a depozitelor cuaternare un strat de *lut roşcat*, uneori mai compact, alteori mai nisipos, cu concreţiuni calcaroase, depozit care se apropie de terra rossa, extins în tot sudul Olteniei, până în apropierea dunelor. Sub el urmează un strat de loess, care, în unele locuri, prezintă concreţiuni calcaroase, iar sub acest orizont de loess apare, în unele locuri, şi a doua bandă de lut roşu. Pe baza forajelor executate în zonă s-a stabilit prezenţa acestui strat de lut roşcat compact la sud de linia localităţilor Pleniţa – Izvoare – Perişor – Lipovu urmat, mai spre sud, de o fâşie de *lut nisipos* cu aspect loessoid[87].

În afară de loess, în lunca şi pe terasele Dunării se întâlnesc *nisipuri eoliene*, răspândite, mai ales, în regiunea Ciuperceni – Desa – Ghidici. Aceste depuneri cât şi cele de loessuri au început din Mindel–Riss[88]. Depozitele eoliene includ, în primul rând, formaţiunile de dune ale căror grosimi variază între 1 şi 3 m, în cuprinsul luncii Dunării sau al teraselor joase, şi 15-20 m, pe tarasa înaltă. Dunele, orientate aici de la vest – nord-vest către sud – sud-est, acoperă, în multe locuri, depozitele loessoide (ex. la Cetate şi Calafat). Nisipurile eoliene provin, în cea mai mare parte, din nisipurile aluvionare. Sub raport mineralogic, nisipul dunelor este format din cuarţ, în cea mai mare parte, şi fragmente de minerale care provin din diferite roci. În regiunea Băileşti – Bistreţ şi Rast – Poiana Mare apar, sub formă de petice, *marne nisipoase*.

Slab reprezentate în cuprinsul câmpiei sunt *depozitele proluviale şi gravitaţionale*, întâlnite sub forma unor mici conuri de dejecţie la trecerea pârâurilor în lunca Dunării sau la trecerea din zona câmpurilor în cea a teraselor. Depozitele proluviale sunt formate din nisipuri, mâluri, pietrişuri şi apar sub forma unor petice mici care acoperă depozitele aluvionare şi chiar pe cele loessoide.

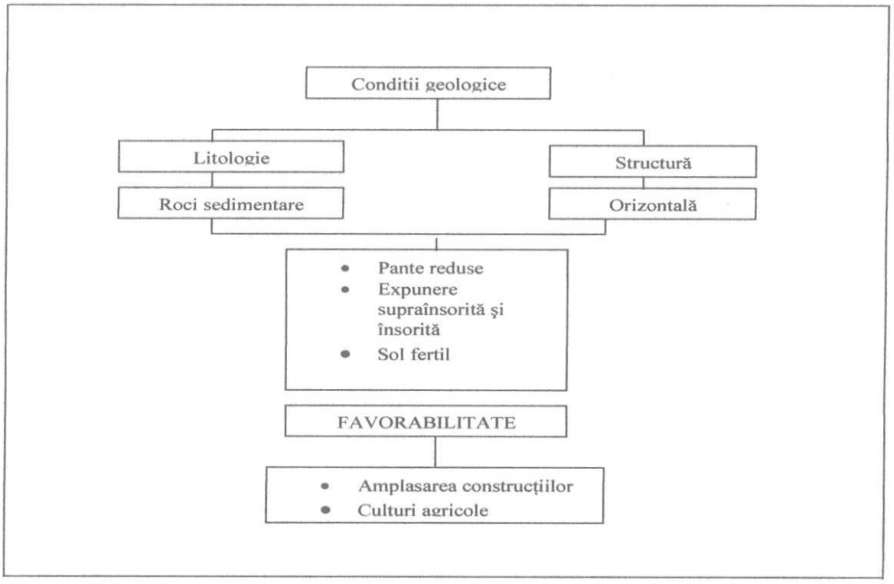

Fig. nr. 5 Oferta substratului geologic pentru exploatarea antropică, având ca interfaţă structurile pedo-geomorfologice (prelucrare după G. Apostol, 2004)

[86] Murgoci G., *Câmpia Română şi Balta Dunării*, în „G.M. Murgoci. Opere alese", Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1957, p.143.
[87] H. Grumăzescu, *Câmpia Băileştilor,* în „Natura", an III, nr. 5-6, 1951, p. 54.
[88] Nicoale Popp, *Fluviul Dunărea*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985, p. 114.

Pe fundul lacurilor dintre dune, în regiunea Desa şi la sud de Poiana Mare, se întâlnesc *depozitele lacustre*. Masa principală o formează, în acest caz, depozitele minerale.

Substratul geologic, predominant sedimentar, structura orizontală, pantele reduse şi expunerea însorită se constituie în elemente de favorabilitate în localizarea vetrelor de sat şi pentru desfăşurarea activităţilor economice agricole şi neagricole (fig. nr. 5). Evoluţia celorlalte componente ale mediului geografic, având ca suport structura litologică prezentată, particularizează Câmpia Băileştiului ca o unitate geografică specifică cu caracteristici bine marcate, cu interfluvii plane acoperite, pe alocuri, de dune de nisip.

III.1.2. Relieful – suport şi potenţial de dezvoltare a habitatului

„Relieful constituie baza tuturor celorlalte condiţii naturale sau suprafaţa directă a litosferei asupra căreia acţionează tot complexul de factori interni şi externi, inclusiv activitatea omului”[89].

Câmpia Băileştiului constituie o subunitate morfologică a Câmpiei Române, specifică prin geneză şi evoluţie, în sensul că este o creaţie a Dunării aproape în exclusivitate. La formarea reliefului actual o contribuţie însemnată a avut-o coborârea de ansamblu, neuniformă, spre nord, a fundamentului moesic, dar, în mod special, deformările acestuia şi ale formaţiunilor care îl acoperă[90]. În sectorul Calafat – Rast, cercetările geofizice au pus în evidenţă o uşoară tendinţă de lăsare, iar în spaţiul dintre Jiu şi Olt o tendinţă de bombare, ambele cu influenţă directă asupra trăsăturilor actuale ale reliefului. Aria cu manifestare negativă dintre Calafat şi Rast a determinat extinderea luncii Dunării în acest sector, reducea pantei de scurgere şi, drept urmare, depunerea de aluviuni cu formarea de ostroave şi grinduri. În schimb, tendinţa de ridicare de pe interfluviul dintre Jiu şi Olt a provocat, în primul rând, reducerea numărul teraselor Dunării (din cauza micşorării spaţiului de divagare şi împrăştiere a aluviunilor) şi adâncirea albiei, prin accelerarea eroziuni. O altă consecinţă a fost deplasarea în direcţii opuse a Jiului şi Oltului, primul spre dreapta, cel de-al doilea spre stânga. În relief, fenomenul se observă prin asimetria văilor, care prezintă un mal domol, cu terase şi unul abrupt şi instabil.

Imaginea generală a Câmpiei Băileştiului este aceea a unei suprafeţe netede care coboară în trepte către sud, cu denivelări din ce în ce mai reduse în această direcţie[91].

Individualitatea câmpiei este dată de permanenţa genetică a Dunării, în strânsă legătură cu care s-a desfăşurat şi acţiunea morfogenetică a reţelei hidrografice, rezultând astfel un vast relief de acumulare fluviatilă, cel mai întins din întreaga Câmpie a Olteniei. Altitudinile Câmpiei Băileştiului sunt cuprinse între 160-180 m şi 26-35 m, în lunca Dunării. Cea mai mare altitudine absolută se întâlneşte în marginea nordică a câmpiei, unde ajunge la 180 m (sat Pleniţa). De aici către sud se reduce atât înălţimea generală a reliefului, cât şi diferenţa dintre suprafaţa câmpurilor şi nivelul văilor principale, care ajung să se identifice într-o singură suprafaţă cu altitudinea generală de 25-30 m. Faţă de configuraţia generală a reliefului, cele mai joase suprafeţe se situează în luncile râurilor principale. Cea mai mică altitudine se află la sud de bălţile Rast şi Bistreţ (26 m). Pe ansamblu, întreaga

[89] Petre V. Coteţ, *Câmpia Română. Studiu ...*, p. 9.
[90] L. Badea, Alexandra Ghenovici, *op. cit.*, p. 15.
[91] Netezimea acestei câmpii a atras atenţia şi unor oameni de cultură. Într-una din lucrările sale, scriitorul Geo Bogza nota: „de pe faţa ei, nimic nu se ridică, spre a sugera cel puţin înălţimea. De la o zare la alta, totul e turtit, strivit, topit într-o orizontalitate dincolo de care nimeni nu îndrăzneşte să se aventureze” (Geo Bogza, *Scrieri în proză,* E.S.P.L.P., vol. III, p. 349).

luncă a Dunării se situează la altitudini cuprinse între 30 m (est de Bechet) şi 40 m (Ţiglărie – Hunia) şi este dominată cu 6-10 m de terasa joasă.

Din analiza curbelor hipsometrice extreme (180 m şi 26 m) se observă că relieful câmpiei este situat la altitudini ce coboară spre vest, sud-vest, est şi sud-est, coborâre pusă în evidenţă de orientarea generală a văilor.

Energia reliefului are, în general, valori reduse. Pe treptele înalte energia maximă este cuprinsă între 10-20 m şi peste 20 m, pe terasele mijlocii între 5-10 m, iar în lunca şi pe terasa joasă a Dunării, 5-10 m şi sub 5 m.

Dominarea depozitelor de mare permeabilitate, precipitaţiile reduse, dar, în primul rând, lipsa unei reţele hidrografice bogate, reduc substanţial *fragmentarea orizontală*, ale cărei valori sunt, în medie, de 0,20 km/km^2. Aceasta este mai ridicată în partea de nord a câmpiei, aproximativ până la linia localităţilor Cetate – Galicea Mare – Cioroiu Nou, din cauza prezenţei văilor din bazinele Desnăţuiului şi Balasanului. Către mijlocul câmpiei, în zona corespunzătoare terasei Băileşti, relieful este puternic vălurit din cauza dunelor. Aici câmpia este drenată doar de trei văi (Balsan, Baboia, Desnăţui). Nisipurile ce acoperă această terasă sunt fixate şi solificate, cu excepţia celor de la est de Hunia – Maglavit şi sud-est de Calafat. Coamele dunelor au o desfăşurare paralelă şi sunt situate la circa 100-200 m până la 400-500 m depărtare între ele[92]. În sud, fragmentarea orizontală este slabă, principalele denivelări fiind generate de existenţa dunelor, orientate pe direcţia vânturilor dominante care au contribuit la apariţia lor (nord-nord-vest – sud-sud-est).

Între suprafeţele plane ale teraselor şi flancurile abrupte ale albiilor sau fronturilor de cuestă, valoarea *geodeclivităţii* oscilează între 0° şi peste 20°. Suprafeţe întinse ale câmpiei au panta aproape nulă (0-1°). Slab înclinate, cu pante de 2-5°, sunt suprafeţele întâlnite, mai ales, spre obârşia văilor torenţiale sau pe versanţii estompaţi ai râurilor Desnăţui, Drincea şi pârâurilor Sărăceaua şi Baboia. Pantele moderate (5-10°) marchează frunţile teraselor şi versanţii mai înclinaţi de pe stânga văilor Desnăţui, Drincea, Baboia, în timp ce versanţii cu înclinări mari şi foarte mari (10-25°) ocupă un areal restrâns, sub forma unor aliniamente înguste în lungul Dunării, unde conturează frunţile de terasă sau versanţii văilor torenţiale.

Elementul predominant în morfologia zonei îl constituie *văile* cu luncile şi terasele aferente. Unitatea studiată prezintă cea mai densă reţea de văi din Câmpia Olteniei, aflate în diferite stadii de evoluţie, unele în faza de eroziune, altele în cele de eroziune şi acumulare. Caracteristica de bază a acestora este marea dinamicitate, aproape orice schimbare de natură tectonică sau climatică resimţindu-se în morfologia lor[93].

Valea Dunării mărgineşte câmpia în sud-vest şi sud, între confluenţa cu Drincea şi Desnăţui. Constituie, în ansamblu, cea mai mare şi cea mai tipică *câmpie fluviatilă* care, până la Desnăţui se confundă cu Câmpia Română. Prezintă un relief etajat, sub forma mai multor trepte distincte care se desfăşoară între 180 m şi 30 m altitudine (talvegul fluviului)[94].Văile afluente acesteia (Drincea şi Desnăţui) prezintă o asimetrie evidentă, cu malul stâng abrupt, sub formă de cuestă şi malul drept prelung. Celelalte văi mai mici (Cilieni, Baboia, Jivanu ş.a.) aparţin malului drept al Desnăţuiului. Toate se îndreaptă de la nord-vest către sud-est având ca şi caracteristică esenţială, un *paralelism pronunţat* (de remarcat în acest sens pârâurile Cilieni şi Baboia). Şi aceste văi au o dezvoltare asimetrică, cu malul drept abrupt şi cel stâng mai domol, situaţie generată de vânturile de nord-est. În general, văile sunt puţin adânci şi au numeroase schimbări de direcţie. Unele abia sunt schiţate pe suprafaţa câmpiei.

---

[92] ***, *Geografia Văii Dunării ...*, p. 380.

[93] Alexandru Roşu, *Geografia fizică a României*, Bucureşti, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1962, p.62.

[94] Nicolae Popp, *op.cit.*, p. 111.

Pantele reduse ale albiilor şi acumularea intensă de aluviuni determină meandrări şi despletiri repetate. Un exemplu semnificativ în acest sens îl reprezintă pârâul Cilieni, în forma literei „S". De remarcat sunt meandrele adâncite, numite local *întorsuri*. Petre Coteţ explică existenţa acestora printr-o mişcare de ridicare de dată recentă, după formarea teraselor Perişor şi Flămânda, pe a căror suprafaţă îşi desfăşoară cursul râurile respective[95].

În partea nordică a câmpiei, la est de valea Baboia, apare relieful cel mai accidentat, situaţie generată de mulţimea văilor de aici. Acestea, prin eroziune, au distrus planurile de racord ale teraselor făcând ca, contactul dintre ele să fie destul de confuz. Nu aceeaşi situaţie se întâlneşte în sudul câmpiei, în apropierea luncii unde, din cauza diferenţei mici de altitudine dintre aceasta şi terasa inferioară, de 8-10 m, prezenţei dunelor în luncă şi a bălţilor pe terase, „terasa inferioară, balta, duna şi lunca formează un complex morfologic greu de separat"[96].

Întreaga Câmpie a Băileştiului este alcătuită, după cum spuneam, din *terase dunărene*, întregul sistem având un maxim de dezvoltare în dreptul marelui meandru de la Calafat (42 km lăţime). După M. Ielenicz, acestea „sunt trepte morfologice realizate preponderent în Cuaternar şi care se desfăşoară în vecinătatea agentului care le-a creat (râu, mare, lac)"[97].

Pornind de sub marginea câmpiei înalte şi de la nivelul primei terase, Dunărea s-a deplasat continuu adâncindu-şi albia prin eroziune şi creându-şi, în acest fel, un sistem complex de terase. În decursul timpului podurile teraselor au fost puternic modificate din cauza acoperirii lor cu diverse materiale deluviale aduse din Piemontul Getic sau cu nisipuri şi prafuri provenite din lunci, creând, astfel, dificultăţi în privinţa numărului şi configuraţiei acestora. Sistemul dunărean de terase se compune din opt terase (*Geografia Văii Dunării Româneşti,* 1969; L. Badea, 1970; *Atlas R. S. România*, 1972-1979, pl. III, 1; *Cercetări geografice complexe în Câmpia de sud-vest a Olteniei*, 1969; *Geografia României*, vol. V, 2004). În literatura de specialitate au existat şi opinii conform cărora sistemul de terase este reprezentat prin 5 terase (Al. Dimitrescu, 1911; P. Coteţ, 1957; C. Ghenea şi colab., 1963; G. Posea, 1963, 1969, 1984).

Se poate spune că fluviul a creat, aici, cea mai tipică *câmpie dunăreană* din tot cuprinsul Câmpiei Române. Aproximativ 90% din relieful acesteia este alcătuit dintr-o succesiune de terase dunărene, etajate la diverse înălţimi, de la nord la sud. La acestea se adaugă, însă, şi terasele, în evantai, ale Desnăţuiului, cu care se racordează pe alocuri, ceea ce denotă o evoluţie simultană a văilor respective.

Procesele pe baza cărora s-au format terasele au fost eroziunea şi acumularea. În ceea ce priveşte timpul de desfăşurare a acestor procese, unii cercetători consideră că abia după terminarea fazei de eroziune a început cea de acumulare, alţii spun că cele două faze au avut loc concomitent. Petre Coteţ consideră că cele două faze au avut loc alternativ, dar nu exclude nici efectuarea eroziunii şi acumulării *locale* concomitent, chiar în timpul uneia dintre aceste faze[98].

Terasele Dunării apar ca trepte morfologice distribuite în lungul văii în fâşii longitudinale, începând de sus în jos, de la cele mai vechi, la cele mai noi. Însă, ca urmare a coturilor pe care le-a făcut Dunărea în timpul deplasărilor sale şi a afluenţilor acesteia, care au înaintat spre sud, terasele au o repartiţie neuniformă şi inegală. La vest de Baboia se găseşte întreaga serie de opt terase cuaternare; până la Desnăţui sunt şapte, iar către est

[95] P. Coteţ, *Câmpia Olteniei …*, p. 57.
[96] *Ibidem*, p. 58.
[97] M. Ielenicz, *Metodica cercetării teraselor*, în „Terra", anul XX (XL), nr. 1, ianuarie-martie, 1988, p. 15.
[98] P. Coteţ, *Câmpia Olteniei*…, p. 154.

numărul, cât şi suprafaţa lor se micşorează. În cadrul câmpiei, începând de la nord la sud, terasele Dunării au următoarea desfăşurare (fig. nr. 6)[99]:

Terasa a VIII-a (*Cearângu*) se desfăşoară imediat sub Piemontul Getic pe o suprafaţă restrânsă, în arealul Dârvari – Castrele Traiane – Pleniţa. Relieful actual al podului se situează între 158-170 m, iar acoperişul aluviunilor la 142-150 m. Altitudinea relativă a depozitului este de 115-120 m. Panta acestei terase are valori apreciabile, cu orientare sudică.

Terasa a VII-a (*Perişor*) este situată imediat sub marginea Podişului Getic fiind bine dezvoltată între văile Baboia şi Desnăţui. Sub forma unui fragment de dimensiuni mai mici apare şi în estul văii Drincea. Altitudinea scade din amonte (150-180 m) spre aval (135-150 m). Altitudinea relativă a depozitului este în jur de 100-120 m. Podul ei este fragmentat de văi torenţiale şi vâlcele a căror densitate este din ce în ce mai mare spre Desnăţui. În general, aceasta este constituită din pietrişuri grosiere, cu stratificaţie încrucişată.

Terasa a VI-a (*Greaca*) de 75-90 m altitudine relativă, apare bine dezvoltată între văile Drincea şi Baboia şi sub formă de mici fragmente pe stânga văii Baboiei. La nivelul podului, înălţimea descreşte spre aval, de la 120-135 m la 90-105 m, iar grosimea depozitelor loessoide creşte de la vest la est, de la 10 m la 27-37 m.

Terasa a V-a (*Căsciorele*) se desfăşoară pe o mare suprafaţă între valea Drincei (sud Goanţa) şi valea Desnăţuiului, sub forma unei fâşii din ce în ce mai înguste, în direcţie estică. Altitudinea relativă a podului terasei este cuprinsă între 65-75 m.

Terasa a IV-a (*Măceşu*) se desfăşoară, discontinuu, între Cetate şi Lipov. Altitudinea relativă este de 45-60 m, iar grosimea depozitelor loessoide este variabilă, de până la 20 m. Lipsa dunelor face ca podul ei să aibă un grad ridicat de netezime. Aceasta nu însoţeşte fluviul pe toată lungimea lui, ci se opreşte la Valea Argeşului.

Terasaa a III-a (*Băileşti*) este cea mai întinsă terasă a Dunării din întreaga câmpie a Olteniei. Începând de la Dunăre (sud Cetate până la sud Calafat) terasa se desfăşoară, spre est, până dincolo de Valea Desnăţuiului, ca o fâşie lată, până la 20 km. La Cetate şi Maglavit apare ca treaptă morfologică în malul Dunării. Altitudinea relativă este de 27-35 m. Terasa este mai înaltă în partea vestică, în imediata apropiere a Dunării, din cauza dunelor care ajung la 10-20 m înălţime (sectorul Cetate – Basarabi). Prezintă o înclinare de la nord-vest către sud-est, fapt evidenţiat de direcţia văilor care o fragmentează (Balasanului, Baboiei). Panta generală este foarte slabă. Fragmentarea are valori mai mici în vest comparativ cu partea estică, unde este mai accentuată. Pe toată întinderea, terasa este acoperită de dune, în cea mai mare parte fixate, care imprimă reliefului podului terasei un aspect vălurit, chiar larg ondulat la nord de Băileşti. În malurile înalte, de loess, s-au format, prin eroziune, ogaşe numite de localnici *oage*.

Tearasa a II-a (*Corabia*) apare sub forma unei prispe înguste, între Poiana Mare şi Desnăţui. Are o dezvoltare fragmentară şi altitudini relative cuprinse între 13-27 m. Relieful podului terasei prezintă o înfăţişare vălurită din cauza dunelor.

Terasa a I-a (*Călăraşi*) se desfăşoară în lungul Dunării, între Calafat – Ciupercenii Vechi şi Desnăţui. Este prima treaptă care domină lunca, având o altitudine relativă de 7-10 m. Se întinde sub forma unei fâşii late de circa 3-7 km. În dreptul localităţii Negoi, terasa se îngustează şi dispare, locul ei în marginea luncii fiind luat de terasele superioare. Pe cea mai mare întindere a sa (între Ciupercenii Vechi şi Negoi) este acoperită de nisipul dunelor, care îi atenuează mult aspectul de treaptă şi care îi maschează atât fruntea, cât şi planul de racord cu terasa superioară. Podul terasei prezintă un relief vălurit din cauza înălţării prin acoperire

[99] ***, *Geografia Văii Dunării* …, p. 36 şi urm.

cu dune şi influenţelor diferite ca intensitate ale neoctectonicii (Ghidici – Rast, Bistreţ – Nedeia). Neregularitatea reliefului este accentuată de prezenţa lacurilor alungite din depresiunile interdunare (Ciupercenii Noi, Ghidici), unele mici, care seacă în cea mai mare parte a anului, altele cu caracter permanent.

Toate terasele sunt săpate în depozite villafranchiene, cu pliocen în bază. Structura acestora înregistrează o accentuată diversitate, deoarece depozitele de terasă prezintă grosimi diferite de la o terasă la alta, cât şi mărimi diferite ale granulelor constitutive. Unele terase sunt constituite din depozite de pietrişuri cu grosimi mari (9-10 m la terasa a IV-a, la nord-vest de Cetate), iar altele numai din materiale fine nisipo-lutoase (terasa I, la Nedeia)[100].

Trecerea dintre terase şi luncă îmbracă forme diferite. Între Cetate şi Maglavit, acolo unde terasele mai înalte (terasele a IV-a şi a III-a) vin în contact cu lunca, fruntea acestora este abruptă, afectată uneori de alunecări. În tot sudul Câmpiei Băileştiului, din cauza prezenţei nisipurilor eoliene, denivelările dintre terase sunt şterse şi greu de descifrat.

În mod obişnuit, netezimea constituie una din trăsăturile esenţiale ale teraselor fluviatile, ceea ce le conferă un grad înalt de favorabilitate pentru amplasarea locuinţelor şi desfăşurarea activităţilor agricole. Dar, cea mai mare parte a teraselor Dunării, în special cele inferioare au un aspect vălurit din cauza acoperirii podului lor cu nisipuri sub formă de dune.

La terasele Dunării se adaugă şi terasele, în evantai, ale Desnăţuiului, dezvoltate ca trepte succesive de la nord la sud şi dispuse transversal pe cursul râului. Ele apar mai mult ca nişte fragmente create de Dunăre la diferite altitudini. Începând de la Radovan spre sud, se întâlnesc trei terase: terasa de 25-30 m, terasa Lipovu şi terasa Urzicuţa.

Foarte bine dezvoltate sunt *luncile*, în special Lunca Dunării. Aceasta este treapta cea mai joasă a reliefului şi, în acelaşi timp, formaţiunea cea mai tânără, fiind cuprinsă între talvegul Dunării şi malul stâng al văii care, în cadrul câmpiei, se poate urmări pe linia localităţilor Cetate – Ciupercenii Vechi – Ciupercenii Noi – Rast – Negoi – Bistreţ. Lunca Dunării este o unitate morfohidrografică complexă, bine individualizată şi cu o dinamică proprie[101]. Se desfăşoară în lungul fluviului, în mod discontinuu, cu o mică întrerupere între Basarabi şi Calafat, unde albia intră în contact cu terasa a treia. Constituie o adevărată *câmpie de nivel de bază* cu altitudinea absolută cuprinsă între 26 şi 35 m. Dacă, în general, evoluţia luncii este determinată de intensitatea proceselor fluviatile, în sectorul din aval de defileu şi până la Olt o contribuţie însemnată au avut-o procesele eoliene. La Maglavit şi Desa aceste procese au o intensitate atât de puternică încât o mare parte din suprafaţa luncii a fost scoasă de sub acţiunea fluviului, chiar şi la cele mai mari viituri. Pe alocuri (Maglavit, Ciupercenii Noi, Desa) lunca prezintă un relief haotic, vălurit, cu diferenţe mari de nivel (10-12 m) între coamele dunelor şi fundul depresiunilor.

Relieful luncii este variat, în general de natură acumulativă (grinduri, ostroave, depresiuni lacustre sau mlăştinoase), fiind rezultat al acţiunii fluviului dar, nu putem omite nici contribuţia importantă a proceselor eoliene, cu intensitate mare în acest sector, cât şi factorul antropic. Suprafaţa luncii are un aspect ondulat din cauza prezenţei dunelor şi a depresiunilor dintre ele care, în cea mai mare parte, sunt ocupate de bălţi, unele supuse colmatării (fig. nr. 7). Intensitatea proceselor aluvionare din albie a determinat, treptat, dispariţia unor braţe ale Dunării care, în primele decenii ale secolului al XX-lea, erau navigabile (ex. braţul din dreptul Ostrovului Mare Calafat, Ghidici etc.). Legat de aceasta,

[100] *Ibidem*, p. 360.

[101] În literatura de specialitate, sub numele de luncă s-a inclus întreaga regiune inundabilă chiar dacă, pe alocuri, aceasta include şi porţiuni neinundabile. Populaţia riverană a numit-o Balta.

unele schele şi mici porturi dunărene cu activitate legată în special de transportul cerealelor, lemnului şi materialelor de construcţie (Bistreţ, Cetate, Ghidici) şi-au încetat existenţa.

În lunca Dunării se menţin acele trei fâşii caracteristice luncilor mari, puse în evidenţă de Grigore Antipa: fâşia înaltă de grind, lângă albia râului; fâşia de tranziţie (partea luncii cu altitudine medie şi mai netedă); partea joasă a luncii, cu caracter depresionar şi cuvete lacustre[102]. Acestea nu au o dezvoltare unitară, particularităţile locale de evoluţie a luncii determinând modificări în profil transversal.

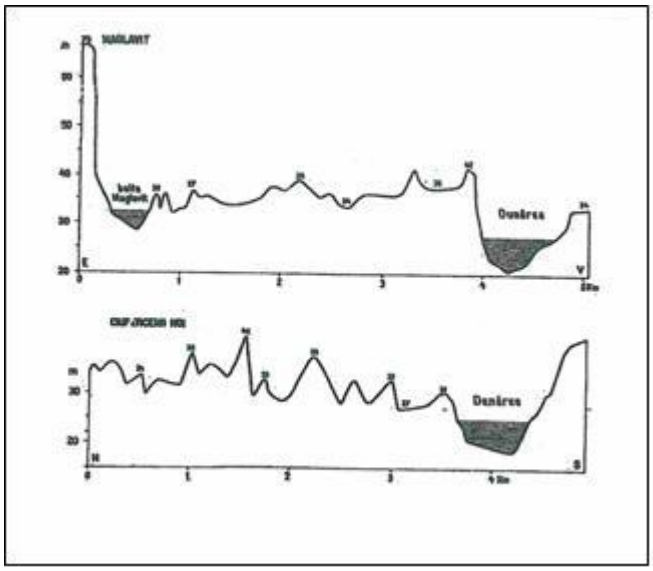

Fig. 7 Profil prin dunele de la Maglavit şi Ciupercenii Noi (după V. Pleniceanu, 1999)

În jumătatea sudică, unitatea geografică studiată este acoperită cu *dune de nisip*, care se întind sub forma unei mantale peste lunci şi terase, începând de la limita vestică a câmpiei (Drincea – Dunăre) până la valea Desnăţuiului. Suprafaţa acoperită de dune are forma unui triunghi isoscel cu vârful orientat spre est. Grosimea acestei pături de dune creşte de la est la vest, unde ajunge până la 20 m.

Scurte observaţii asupra dunelor din această regiune au fost făcute de V. Cucu, care a arătat legătura strânsă dintre formarea dunelor, geneza şi evoluţia lor şi vânturile dominante din direcţie vestică şi nord-vestică[103].

Centrul principal de acumulare şi deflaţie eoliană este Calafatul, cu dune vechi, care ajung, uneori, la 20 m înălţime. El face parte dintr-un perimetru mult mai larg, conturat de localităţile Cearângu – Pleniţa – Moţăţei – Covei – Desa – Calafat – Cetate. Dunele sunt fixate şi parţial modificate la nord de linia Calafat – Rast şi puţin fixate sau chiar mobile la sud de această linie.

Acestea sunt strâns legate de activitatea Dunării şi a afluenţilor ei, fiind „continentale ca aşezare, dunărene şi jiene ca geneză, dar carpatice prin natura depozitelor”[104]. Existenţa unor suprafeţe joase şi plane prielnice aluvionării, acoperite de nisipuri şi cu o vegetaţie sărăcăcioasă, climatul mai secetos, cu temperaturi ridicate, precipitaţii reduse şi vânturile de vest şi nord-vest cu direcţie constantă, constituţia geologică (depozite pliocene şi cuaternare) au constituit premise favorabile pentru dezvoltarea dunelor. Vânturile au deplasat cantităţi mari de nisip din straturile cuverturii sedimentare sau din aluviunile Dunării şi Jiului, pe care le-au depus în această regiune, dând naştere unor adevărate „coline” de acumulare eoliană.

P. Coteţ (1957) diferenţiază dunele, după aspectul lor, în „dune îmbătrânite” şi „dune tinere”. Cele din prima categorie, întâlnite la Moţăţei, Seaca de Câmp, Piscu Nou, Catane şi Rast, au aspectul unor valuri joase (5-7 m), prelungi şi izolate prin zone întinse şi netede. Nisipul dunelor este acoperit cu un sol bogat, iar din cauza arăturilor şi a resturilor de vegetaţie aceste dune sunt din ce în ce mai estompate şi greu de recunoscut în peisaj, astfel

[102] Gr. Antipa, *Regiunea inundabilă a Dunării, starea ei actuală şi mijloacele de a o pune în valoare*, Bucureşti, Ed. Carol Göbl, 1910, p. 34.
[103] V. Cucu, *Oltenia azi*, Bucureşti, 1961, p. 21-22.
[104] Petre Coteţ, *Câmpia Olteniei*…, p. 167.

încât la nord de Băileşti dispar cu totul de pe podul terasei. Dune foarte vechi sunt întâlnite şi către marginea vestică a câmpiei, la Dârvari, Unirea şi Dobridor. Dunele tinere, în formare sau insuficient fixate, sunt specifice regiunii de la sud de Desa şi, mai ales, luncii Dunării. Înălţimea lor ajunge până la 8-10 m, iar, an de an, nisipul adus de vânt le acoperă.

Frecvent, mulţimea dunelor parazitează podurile teraselor, de unde decurge şi neregularitatea reliefului din această parte a câmpiei. În regiunea Maglavit, Ciupercenii Vechi şi Ciupercenii Noi, dunele ajung la înălţimi de cca. 20 m, transformând netezimea podurilor teraselor într-un „*relief cu aspect de dealuri*, iar drumurile şerpuiesc printre şirurile de dune ca pe fundul unor văi”[105]. Tot aici, în pădurile de salcâm de lângă Maglavit se disting dune în formă de potcoavă (barcane) clădite din nisipuri de culoare galbenă-cenuşie şi galben-roşiatică.

Acest microrelief de dune este supus, în permanenţă, fenomenului de coraziune, care le modelează în direcţia dominantă a vânturilor. Activitatea eoliană se desfăşoară la sud de linia localităţilor Cetate – Galicea Mare – est Băileşti – Covei – Bistreţ cu o intensitate maximă la sud de linia Calafat – Poiana Mare – Ghidici[106]. Eroziunea eoliană este slabă în regiunea cuprinsă între Cetate – Moţăţei – Galicea Mare – Băileşti – Covei – Maglavit, în sudul comunei Bistreţ, în vestul comunei Rast şi în arealul din jurul comunei Negoi[107].

Analiza reliefului ca suport al spaţiului rural al Câmpiei Băileştiului evidenţiază rolul determinant al acestuia în practicarea activităţilor agricole şi amplasarea aşezărilor umane. Caracteristicile sale (pante mici, fragmentare verticală şi orizontală reduse, expunere însorită) au impus o anumită utilizare a terenurilor, în strânsă interdependenţă cu condiţiile climatice şi edafice (fig. nr. 8).

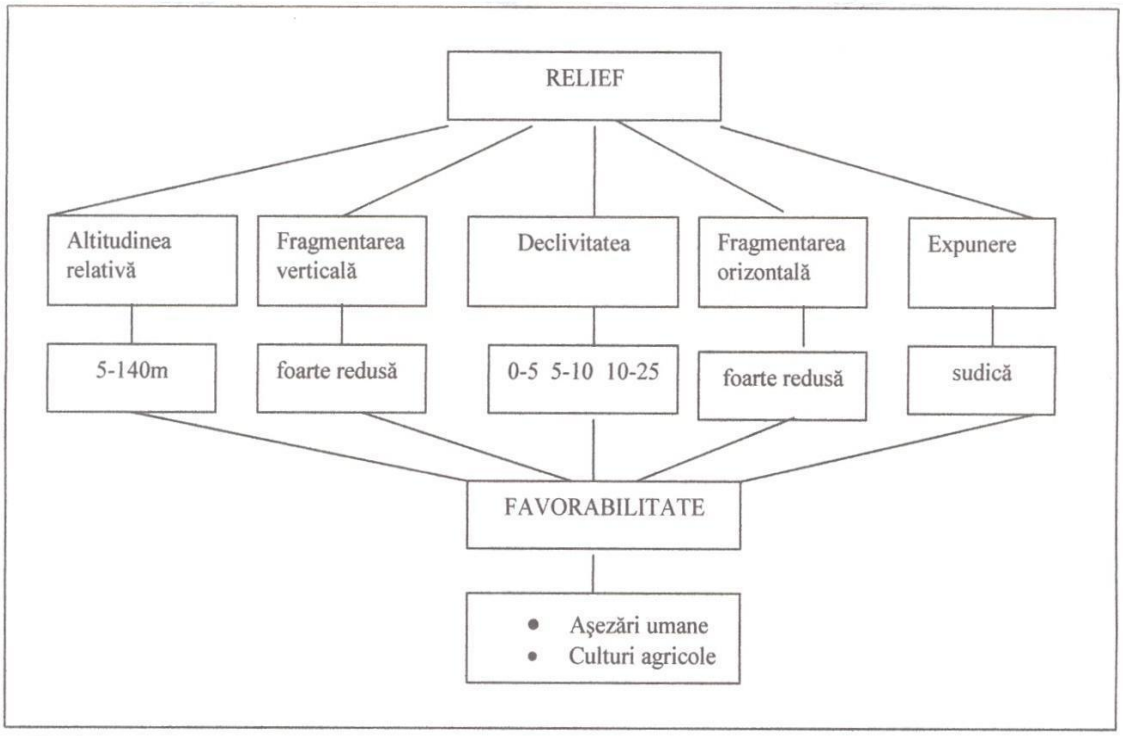

Fig. nr. 8 Favorabilitatea reliefului pentru habitat şi exploatarea agricolă (prelucrare după G. Apostol, 2004)

[105] *Ibidem*, p. 173.
[106] H. Grumăzescu, *op.cit.*, p. 60.
[107] *Ibidem.*

H. Grumăzezescu (1951), pe baza diferenţierilor care apar în cadrul câmpiei (eroziune predominant eoliană în sud şi fluviatilă în nord, fragmentare mai accentuată în est decât în vest, soluri diferinte în nord faţă de sud etc.) împarte Câmpia Băileştiului în 4 subdiviziuni:

1. *Câmpia Gemeni*, situată între Drincea la vest, Baboia la est şi o linie ce trece prin nordul localităţilor Cetate – Moţăţei – Galicea Mare, la sud. În aceste spaţiu sunt localizate 10 sate, instalate fie la contactul piemontului cu câmpia (Pleniţa), fie de-a lungul văilor (Braniştea, Cearângu, Dobridor, Goanţa, Izimşa, Obârşia de Câmp, Unirea), fie în plin câmp (Dârvari, Gemeni).
2. *Câmpia Giubega*, care ocupă partea nord-estică a câmpiei, fiind situată la est de râul Baboia. Satele au căutat spaţiile cele mai propice locuirii, fiind aşezate pe văi, fie pe pantele acestora, fie în lunca lor sau pe podurile de terase: Cetăţuia, Cioroiaşi, Cioroiu Nou, Domnul Tudor, Galiciuca, Giubega, Izvoare, Întorsura, Lipovu, Mărăcinele Perişor, Radovan, Siliştea Crucii, Urzica Mare, Urzicuţa.
3. *Câmpia Băileşti propriu-zisă* ocupă o suprafaţă foarte întinsă între linia ce trece prin nordul localităţilor Cetate – Galicea Mare, în nord, valea Baboia în est şi linia ce ar uni localităţile Calafat – Rast, în sud. Aşezările rurale sunt prezente în număr semnificativ, fiind localizate, majoritatea, pe poduri de terasă sau pe podul şi fruntea acestora: Afumaţi, Bistreţ, Bistreţul Nou, Boureni, Brânduşa, Catane, Catanele Noi, Cetate, Covei, Galicea Mare, Hunia, Maglavit, Moreni, Moţăţei, Moţăţei Gară, Negoi, Plosca, Seaca de Câmp. Tot aici se află şi municipiul Băileşti.
4. *Câmpia Desa*, situată la sud de linia Calafat – Rast, ocupă cotul Dunării dintre cele două localităţi. Aşezările rurale sunt localizate, de obicei, pe poduri de terasă şi au tendinţa de a se retrage spre nord (cele aflate în apropierea luncii Dunării) pentru a evita riscul inundaţiilor. În acest spaţiu sunt localizate 10 sate: Ciupercenii Noi, Desa, Ghidici, Piscu Nou, Piscu Vechi, Poiana Mare, Rast, Tunarii Noi, Tunarii Vechi, Smârdan şi municipiul Calafat.

III.1.3. Răspândirea geografică a aşezărilor rurale în funcţie de caracteristicile reliefului

Câmpia Română, în speţă Câmpia Băileştiului, a oferit aşezărilor umane un ansamblu de condiţii geografice (relief tipic de câmpie joasă, văi largi, potenţial edafic etc.) deosebit de favorabile apariţiei şi evoluţiei acestora. Repartiţia lor în teritoriu este, însă, neuniformă, ca rezultat al condiţiilor locale, naturale şi social-istorice, care le-au „impus" dezvoltarea. Valoarea densităţii medii a satelor din spaţiul rural al Câmpiei Băileştiului este de 2,8 sate la 100 km^2, comparativ cu media aşezărilor rurale din România, de 5,6 sate la 100 km^2.

Răspândirea actuală a satelor din Câmpia Băileştiului este influenţată şi de dispoziţia reliefului pe trepte hipsometrice, precum şi de energia acestuia.

Prin carcateristicile lor geomorfologice, fiecare din treptele hipsometrice oferă anumite condiţii în dezvoltarea habitatului. Repartiţia satelor pe trepte altimetrice (de câte 20 m) evidenţiază gruparea acestora în intervalul cu altitudini mai mici de 40 m, unde sunt 17 aşezări (30,4% din totalul satelor). 17,8% din numărul total al aşezărilor (10 sate) se eşalonează între 60-80 m, 16 % (9 sate) între 80-100 m, 14,2 % (8 sate) între 40-60 m. La peste 100 m se pot diferenţia 3 trepte hipsometrice cu un număr egal de aşezări, respectiv câte 4 sate (7,1%) – fig. nr. 9.

Mai mult de jumătate din numărul aşezărilor (78,5%) se eşalonează de la altitudinile cele mai mici ale câmpiei, până la 100 m (tabel nr. 3). Diferenţierile privind numărul satelor pe intervale altimetrice se datorează vechimii locuirii, suprafeţei treptei altimetrice dar, mai ales, potenţialului habigen, condiţiilor concrete de habitat, cauzate de relief.

Gruparea aşezărilor rurale după numărul de locuitori şi trepte altimetrice

Tabel nr. 3

Mărimea demografică (loc.)	**Nr. sate**	**Nr. sate pe trepte altimetrice (m)**						
		< 40	**40-60**	**60-80**	**80-100**	**100-120**	**120-140**	**>140**
< 500	6	2	-	-	1	1	1	1
500-1000	13	3	3	3	3	1	-	-
1000-2000	19	4	4	3	4	1	2	1
2000-3000	8	4	1	-	1	-	1	1
3000-4000	2	1	-	1	-	-	-	-
4000-5000	5	2	-	1	-	1	-	1
5000-6000	1	-	-	1	-	-	-	-
> 6000	2	1	-	1	-	-	-	-
Total	56	17	8	10	9	4	4	4
Nr. loc.	107.684	40.971	8.696	26.260	11.831	6.534	5.377	8.015
Pop. medie/sat	1.922	2.410	1.087	2.626	1.315	1.633	1.344	2.004

În ceea ce priveşte densitatea medie a satelor pe trepte altimetrice, aceasta înregistrează diferenţieri. Densitatea maximă se întâlneşte la altitudini ce trec de 140 m, cu 5,5 sate la100 km^2, iar cea minimă în intervalul altimetric de 40-60 m, cu 1,6 sate la 100 km^2. Între aceste valori extreme, densitatea satelor se prezintă după cum urmează: 2,3 sate la 100 km^2, în intervalul cu altitudini mai mici de 40 m; 2,6 sate la 100 km^2, în intervalele de 60-80 m şi 100-120 m; 3 sate la 100 km^2, între 120-140m; 3,7 sate la 100 km^2 ,în intervalul de 80-100 m.

Comparând repartiţia pe verticală a aşezărilor cu cea a populaţiei acestora, constatăm un maximum în intervalul până în 40 m, cu 40.971 locuitori (38% din populaţia rurală a câmpiei) situaţie datorată, în primul rand, numărului mare de sate, dar şi mărimii demografice a acestora. Aici se află unul dintre cele mai mari sate din ţară (Poiana Mare cu 10.024 loc.) şi alte două sate tot din categoria celor foarte mari (cu peste 4.000 loc.). Urmează intervalul de 60-80 m cu 26.260 loc. (24,4%) unde, pe lângă numărul mare de aşezări, un rol important revine şi mărimii demografice a acestora, cele mai multe sate având între 1.000-2.000 loc., nelipsind şi categoria celor cu peste 4.000 loc. În intervalul 80-100 m, cu 11.831 loc. (10,9%) concentrarea populaţiei este dată de numărul mare de sate şi mai puţin de mărimea demografcă a acestora, jumătate având până la 1.000 loc., alte 4 sate între 1.000-2.000 loc. şi doar un singur sat peste 2.000 loc. Aproximativ la egalitate urmează intervalele de 40-60 m şi >140 m cu 8.696 (8,1%), respectiv 8.015 (7,4%) loc. Dacă în primul interval numărul populaţiei este dat de numărul mare de sate, în cel de-al doilea un cuvânt hotărâtor îl are mărimea demografică a acestora. Cel mai mic număr de locuitori corespunde intervalelor de 100-120 m şi 120-140 m cu 6.354 loc. (5,9%), respectiv 5.377 loc. (5%).

Populaţia medie/sat, în funcţie de intervalul altimetric, înregistrează cele mai mari valori în intervalul de 60-80 m, unde mărimea medie este de 2.626 loc., datorită numărului mediu de aşezări şi prezenţei a 3 sate foarte mari (>5.000 loc.). La distanţă foarte mică se situează intervalele cu altitudini sub 40 m şi peste 140 m, unde mărimea medie este de

2.410, respectiv 2.004 loc./sat. În primul dintre aceste intervale, deşi este prezent satul cu cel mai mare număr de locuitori (Poiana Mare) mărimea medie a satului nu înregistrează valori mari din cauza numărului sporit de aşezări. Intervalele de 80-100 m şi 120-140 m relevă valori aproximativ egale, unde mărimea medie este de 1.344, respectiv 1.315 loc./sat. Cele mai mici valori se înregistrează în intervalul de 40-60 m, cu 1.087 loc./sat.

Din analiza comparativă a ponderii aşezărilor şi numărului de locuitori pe intervale altimetrice se poate constata un relativ echilibru între aceşti indicatori pentru treptele cu altitudine mai mică de 40 m şi cele între 100-120 m, 120-140 m şi peste 140 m, unde ponderile sunt apropiate. Dezechilibrele apar în intervalele 40-60 m şi 80-100 m, unde ponderea aşezărilor o depăşeşte pe cea a populaţiei, şi în intervalul 60-80 m, unde situaţia este inversă.

În Câmpia Băileştiului, altitudinile mici ale reliefului, ca şi gradul de fragmentare al acestuia, de asemenea, redus, au determinat o dezvoltare pe verticală a aşezărilor foarte slabă.

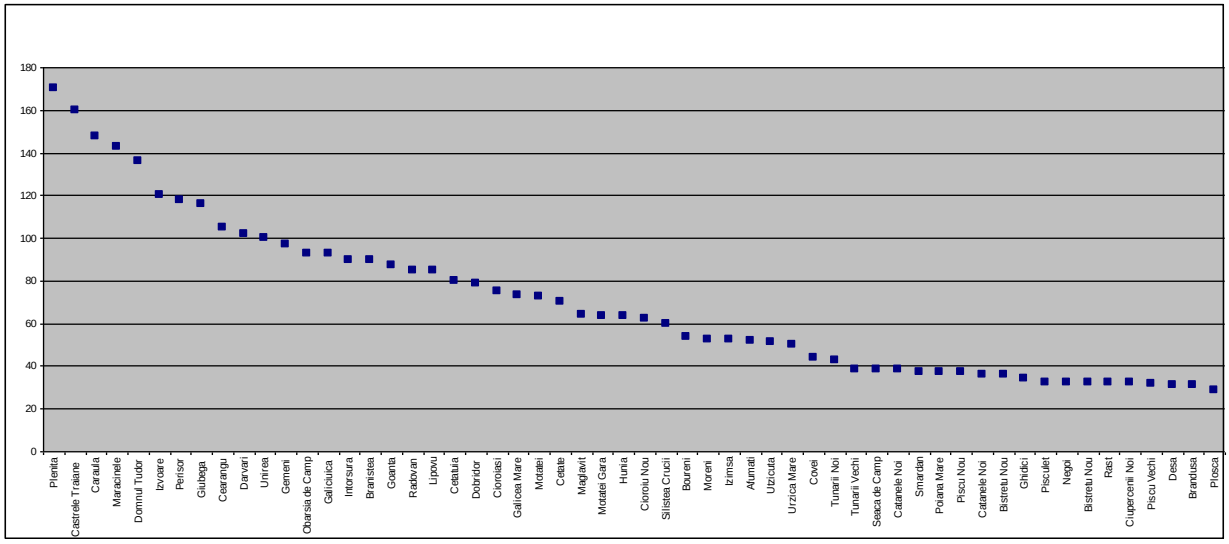

Fig. nr. 10 Repartiţia în altitudine a aşezărilor rurale din Câmpia Băileştiului

Din analiza fig. nr. 10 privind repartitia în altitudine a aşezărilor rurale din câmpie se poate constata amplitudinea mică a zonei de habitat, respectiv o valoare de 142,5 m. Astfel, în timp ce satul Castrele Traiane îşi extinde vatra până la 170 m, satul Plosca coboară până la 27,5 m. De fapt, satul Pleniţa se ridică până la aproape 200 m. Motivul pentru care raportarea nu s-a făcut la acesta este că în câmpie are numai o parte a vetrei, cea situată la altitudini de până la 170 m.

Particularităţile topografice ale reliefului şi aspectele morfostructurale ale aşezărilor au făcut ca *energia de relief* a habitatului să înregistreze diferenţieri, de altfel, destul de mici. În general, energia de relief este redusă, consecinţă atât a amplasării satelor pe culoare largi de vale, în zone cu altitudini reduse (aproape plane), cât şi tendinţei de compactizare a vetrelor.

Cele mai mici valori ale energiei de habitat (sub 5 m) corespund multor sate situate în sudul şi estul câmpiei, respectiv: Afumaţi, Bistreţu Nou, Boureni, Brânduşa, Catane, Catanele Noi, Ciupercenii Noi, Covei, Desa, Domnu Tudor, Gemeni, Ghidici, Moţăţei-Gară, Plosca, Rast, Tunarii Vechi, Urzicuţa (fig. nr. 11). În partea de nord şi nord-est a câmpiei, energia de habitat depăşeşte 10 m, urcând până la 20 m. Este cazul satelor situate pe terasele superioare: Caraula, Cearângu, Cetăţuia, Cioroiaşi, Galiciuca, Giubega, Lipovu, Perişor, Radovan, Siliştea Crucii. Contactul direct între lunca Dunării şi terasa a III-a a generat

valori mari ale energiei de habitat (peste 20 m) în vestul câmpiei, în cazul satelor Cetate, Moreni, Hunia, Maglavit.

III.2. Potenţialul climatic şi influenţa sa în repartiţia populaţiei şi desfăşurarea activităţilor economice

Teritoriul studiat aparţine zonei climatice temperat-continentale, dar poziţia sa geografică în partea de sud – sud-vest a ţării, altitudinile, în general, sub 200 m şi cadrul înconjurător mai înalt, determină apariţia unor nuanţe climatice deosebite faţă de restul ţării. În ansamblu, întreaga câmpie are o climă mai caldă decât în centrul şi nordul ţării şi un continentalism mai moderat decât în estul acesteia. Iernile sunt reci, însă mai blânde, iar verile sunt mai calde şi mai secetoase.

Deşi situată la adăpostul arcului Carpato-Balcanic, din vestul şi sud-vestul continentului pătrund mase de aer maritim mediteraneean şi umed oceanic, ameliorând, periodic, condiţiile climatice. Influenţa maselor estice de aer cald şi uscat, puternic continentalizat, se face mai puţin simţită. Însă, în regimul termic şi dinamica atmosferică se resimt influenţe sudice, manifestate şi în regimul precipitaţiilor prin maximul secundar de toamnă.

Cercetarea particularităţilor climei din această regiune se bazează pe datele obiective rezultate din observaţiile efectuate la staţiile meteorologice Calafat şi Băileşti, date puse la dispoziţie de *Centrul Meteorologic Regional Craiova.*

III.2.1. Caracteristici climatice

Poziţia sudică în cadrul teritoriului României, unde durata de strălucire a soarelui are valori mari, în medie între 2.200 şi 2.600 ore anual, face ca şi valorile bilanţului radiativ şi ale celui caloric să fie cele mai ridicate din ţară. Într-adevăr, insolaţia este maximă (120.000 Kcal/cm^2/an), ajungând în lungul Dunării la 125.000-128.000 Kcal/cm^2/an[108].

Anotimpul cald, în care nebulozitatea este sub 4,5 în luna iunie şi 3 în luna august, prezintă cea mai intensă radiaţie solară şi cel mai mare număr de ore cu soare cuprins, în medie, între 340 ore, la Băileşti, şi 321 ore la Calafat. Condiţiile menţionate, corelate cu frecventele invazii de mase de aer cald din vestul şi sud-vestul continentului, determină apariţia şi înregistrarea unora dintre cele mai ridicate **temperaturi medii anuale** din ţară, peste 11°C (12,8°C, în anul 2002, şi 13,2°C, în anul 1994, la Calafat; 12,7°C, în anul 1994, la Băileşti).

Temperatura medie anuală prezintă uşoare diferenţieri de la sud la nord. Cele mai mari valori se înregistrează de-a lungul Dunării, unde şi valorile bilanţului radiativ şi caloric prezintă valori foarte mari (tabelul nr. 4). Aşa după cum arată datele staţiilor meteorologice de la Calafat şi Băileşti, sudul câmpiei beneficiază de o cantitate mai mare de căldură decât nordul, în medie cu 0,5^{o}C.

[108] L. Badea, Alexandra Ghenovici, *op. cit.*, p. 23.

Temperatura medie anuală (1991-2006)

Tabel nr. 4

Staţia Meteo.	Anii									Media 1991-2006
	1991	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	
Băileşti	10,5	11,4	12,7	10,8	11,4	12,7	12,3	11,7	11,6	11,6
Calafat	10,4	12,4	13,2	10,9	12	13,2	12,8	12,2	12,0	12,1
Media Băileşti-Calafat	10,4	12,0	12,9	10,8	11,7	12,9	12,5	11,9	11,8	11,8

Sursa: Centrul Regional Meteorologic Craiova

În strânsă dependenţă cu frecvenţa şi intensitatea advecţiei diferitelor mase de aer, temperatura medie anuală a înregistrat, de-a lungul anilor, *variaţii neperiodice*. După cum se poate observa analizând graficul din fig. nr. 12 ea a oscilat, în intervalul 1991-2006, între 10,5°C, în anul 1991, şi 13,2°C, în anii 1994 şi 2000. Valorile cele mai mari ale temperaturii medii anuale sunt şi o consecinţă a pătrunderilor din sud a maselor de aer tropical.

În funcţie de particularităţile suprafeţei active, radiaţia solară şi circulaţia generală a atmosferei, temperatura aerului variază de la o lună la alta (tabelul nr. 5). Temperatura medie a lunii celei mai reci (ianuarie) are o desfăşurare pe fâşii longitudinale, paralele cu Dunărea. Aceasta oscilează în jurul valorii de -2°C, iar sub influenţa circulaţiei anticiclonice continentale scade până la -3°C.

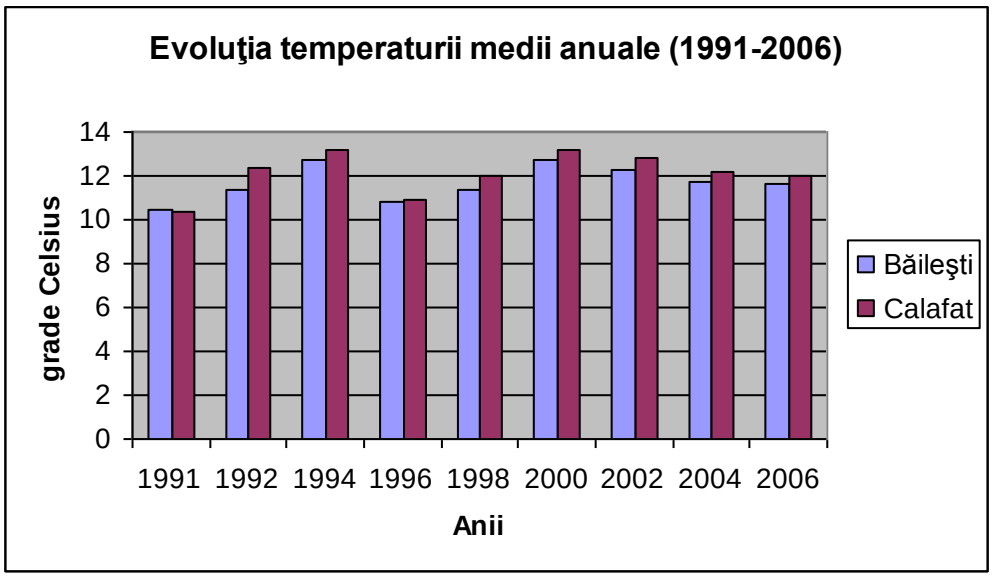

Fig. nr. 12

Evoluţia temperaturii medii lunare (1901-1990; 1991-2006) – Staţia meteo. Calafat

Tabelul nr.5

	Ian.	Febr.	Mart.	Apr.	Mai	Iun.	Iul.	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
1901-1990	-1,6	0,4	5,6	11,9	17,3	20,9	23,2	22,7	18,2	11,9	5,8	1,1
1991-2006	0,06	2,3	6,8	12,1	18,1	22,2	24	23,7	17,7	12,1	5,5	0,4
Media 1901-2006	0,4	1,3	6,2	12	17,7	21,5	23,6	23,2	17,9	12	5,6	0,7

Sursa: Centrul Regional Meteorologic Craiova

Minimele absolute au o frecvenţă mai redusă decât în estul Câmpiei Române. La Calafat s-au înregistrat -29,2°C (ianuarie 1947) şi -24,6°C (februarie 1950). Cu toate acestea iernile sunt blânde, dar există şi excepţii cu ierni foarte reci, ca urmare a localizării maselor de aer puternic răcite în interiorul arcului Carpato – Balcanic. În acest sens, în ianuarie 1942, media temperaturii, pe cea mai mare parte a teritoriului studiat, a fost sub -11°C, mai coborâtă decât în sud-estul ţării[109]. În schimb, au fost şi ani când temperatura lunii ianuarie s-a situat peste 6°C (6,4°C în 1993 şi 6,2°C în 1998, la Calafat) ceea ce indică o situaţie apropiată de cea a lunii martie.

Începând cu această lună, până în iulie, are loc o creştere treptată a frecvenţei maselor de aer vestice, sud-vestice şi sudice, concomitent cu o diminuare a pătrunderilor de aer rece dinspre est. Ca urmare, temperaturile cresc.

În luna iulie (considerată cea mai caldă a anului) temperaturile medii înregistrate depăşesc 23°C. Chiar izoterma cu această valoare, care delimitează cea mai caldă regiune din întreaga ţară, traversează de la vest la est nordul câmpiei, aproximativ pe linia localităţilor sud Pleniţa – Galicea Mare – Segarcea. Datorită invaziei aerului tropical şi creşterii bilanţului caloric, temperaturile medii ale lunii iulie au depăşit 26°C (26,5°C la Calafat, în anul 1946, şi 27,3°C, în anul 2007, la aceeaşi staţie meteorologică).

Cea de a doua parte a anului, începând din august este marcată de scăderea temperaturii, în condiţiile creşterii advecţiei din vest, nord-vest şi nord, micşorării duratei de strălucire a soarelui (datorită scurtării zilelor) şi reducerii numărului de zile senine. Dacă în septembrie, temperatura se menţine, în medie, în jur de 17,7°C, în octombrie scade la 12,1°C, 5,5°C în noiembrie şi 0,4°C în decembrie. Noiembrie este luna în care, de regulă, temperaturile minime încep să coboare sub 0°C (-1,4°C la Băileşti în 1995). În medie, în cursul unui an, numărul de zile în care temperatura scade sub 0°C este de 49.

În strânsă dependenţă cu circulaţia generală a atmosferei există şi unele situaţii de excepţie. În lunile de iarnă, când au loc advecţii de aer sudic, temperaturile pot înregistra valori ridicate, aşa cum au fost în decembrie 1915 la Calafat (20,5°C) sau în ianuarie 1984, în aceeaşi localitate (20,4°C). Pe de altă parte, invaziile de aer rece, în unele zile de vară pot determina o reducere simţitoare a temperaturilor (3°C în iunie 1913 la Calafat).

Cunoaşterea regimului termic şi valorificarea eficientă a condiţiilor climatice necesită stabilirea pragurilor extreme între care oscilează temperaturile. Sub influenţa maselor de aer cald *temperatura maximă absolută* a aerului din Câmpia Română a depăşit, în ultimii 100 de ani, 41 – 44°C. În teritoriul studiat, temperatura maximă absolută a fost 44,3°C, la Calafat (24.07.2007). În luna ianuarie, *temperatura minimă absolută* a coborât la -29,2°C (8.01.1947 la Calafat).

Prima şi ultima zi de îngheţ sunt două coordonate termice importante pentru utilizarea agricolă. Despre fenomenul de îngheţ se poate vorbi începând cu luna noiembrie. Data medie de apariţie a fenomenului se plasează în prima decadă a acestei luni (7 noiembrie), în timp ce în nord-estul câmpiei, la Craiova, îngheţul apare mai devreme (25 octombrie). Cel mai timpuriu îngheţ înregistrat pe fâşia din lungul Dunării s-a produs la 8 septembrie, iar cel mai târziu la 1 decembrie. Acestea au fost produse, în primul rând, de ariile anticiclonice de natură continentală sau oceanică (Anticiclonul groenlandez, Anticiclonul scandinav, Anticiclonul siberian şi, mai rar, de Anticiclonul Azorelor) dar şi de particularităţile suprafeţei active. Teritoriul studiat este afectat de îngheţ până în prima decadă a lunii aprilie. Făcând diferenţa dintre data medie de producere a primului îngheţ de

[109] ***, *Geografia Văii Dunării* …, p. 75.

toamnă şi ultimului îngheţ de primăvară se obţine durata intervalului fără îngheţ care, în această regiune, este de 180-200 zile.

Din punct de vedere **pluviometric**, Câmpia Băileştiului se caracterizează prin cantităţi medii anuale de precipitaţii relativ mici, prin scăderea lor treptată de la nord – nord-vest către sud – sud-est, frecvenţă variabilă de la un an la altul şi predominarea caracterului de adversă, în semestrul cald, în alternanţă cu perioade de secetă.

Cantitatea medie multianuală de precipitaţii înregistrată la nivelul câmpiei a variat, în intervalul 1965-2006, între 485 mm şi 750-800 mm (fig. nr.13). În raport cu particularităţile circulaţiei atmosferice, activitatea ciclonică şi intensitatea convecţiei termice, există *variaţii neperiodice* ale cantităţilor anuale de precipitaţii. Cele mai mari valori, determinate de creşterea pluviozităţii în perioada octombrie-noiembrie, au fost înregistrate la staţia meteorologică din Băileşti (740,3 mm, în 1970 şi 850 mm, în 2005), Calafat (809,5 mm, în anul 2005 şi 1088,8 mm, în anul 1940) şi Rast (918 mm, în 1955).

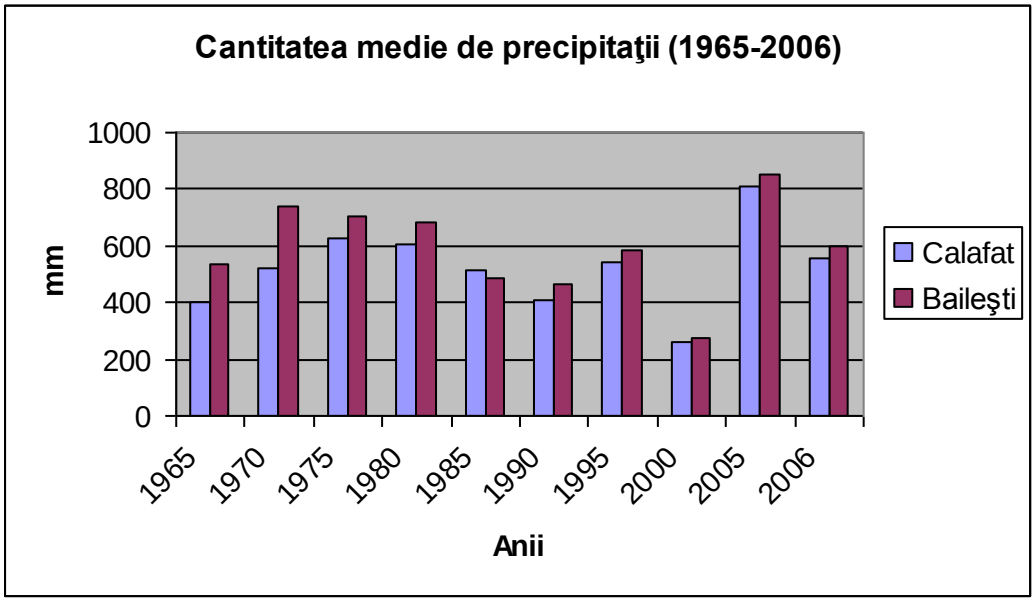

Fig. nr. 13

Diferenţe există şi în repartiţia spaţială. Dacă în porţiunea Cetate – Moţăţei – Pleniţa cantităţile anuale nu ajung la 500 mm (în medie 480 mm), în sectorul Calafat – Rast depăşesc 550 mm (540-570 mm).

Pe ansamblul câmpiei, în ultimele decenii, alternanţa anilor ploioşi cu cei secetoşi a fost caracteristica de bază. După cum se poate observa din analiza fig. nr. 14, în anul cel mai ploios (1972) mai mult de 2/3 din suprafaţa câmpiei a beneficiat de o cantitate de precipitaţii de cca. 700-800 mm, iar cealaltă treime, de aprox. 650-700 mm. În schimb, în anul 2000, considerat cel mai secetos an din ultimul timp, cantităţile de precipitaţii au fost nesemnificative, pe un areal de cca. 150.000 ha nedepăşind 300 mm (fig. nr. 15).

Din cantitatea de precipitaţii anuale, 50% cad în semestrul cald (aprilie-octombrie), în medie 300-350 mm (326 mm la Calafat). Între anotimpuri există diferenţe sensibile. Cele mai reduse cantităţi de precipitaţii cad în lunile de iarnă, în condiţiile activităţii anticiclonului Siberian. Între acestea, luna februarie aduce cele mai puţine precipitaţii: 34-35 mm la Ciuperceni, 35,5 mm la Băileşti, 33,6 mm la Calafat.

Ploile se intensifică începând cu luna aprilie, până în iunie-iulie când convecţia, activitatea frontală şi anticiclonul Azorelor determină creşterea cantităţilor de precipitaţii. În aceste luni au frecvenţa cea mai mare *ploile torenţiale*, generate de asocierea proceselor

convective cu cele frontale. Acestea au o durată scurtă (până la 30 de minute), cantitatea de apă căzută la sol este mare (de la 1 la 10 mm/m^2) şi sunt însoţite adesea de fenomene orajoase intense. Spre exemplu la 26 iunie 1925, la Ciupercenii Vechi s-au înregistrat 349 mm, iar la 4 iunie 1940, la Calafat s-au înregistrat 149 mm. În aceste condiţii, mai ales dacă intensităţile lor sunt foarte mari, se exercită o acţiune mecanică puternică asupra covorului vegetal şi asupra solului, determinând degradări ale acestuia, prin eroziune în suprafaţă şi adâncime. Pot provoca, de asemenea, o serie de fenomene hidrologice pe râuri (creşteri de nivel, de debite, inundaţii).

În ceea ce priveşte lunile extreme, februarie şi iunie, se constată o variabilitate simţitoare de la un an la altul. În timp ce la Băileşti, în februarie 1986, au căzut 151,8 mm, în aceeaşi localitate, în februarie 2002, s-au înregistrat numai 0,7 mm. La Calafat, în februarie 1986, precipitaţiile au fost de 146,7 mm, iar în 2002, numai 0,2 mm. Aceeaşi disproporţie se remarcă şi în luna iunie: 123,6 mm (în anul 1983) şi 8,5 mm (în anul 2003), la Băileşti; 152,8 mm (în anul 1969) şi 7,2 mm (în anul 1990), la Calafat.

Uneori cantităţile de apă căzute într-o singură lună depăşesc mediile lunare multianuale. Spre exemplu, în iunie 1940 au căzut la Calafat 427 mm adică de aproximativ şapte ori mai mult faţă de media lunară multianuală; în septembrie 1910, la Ciuperceni au fost înregistraţi 202 mm, ceea ce înseamnă o cantitate de şase ori mai mare decât media lunară[110], iar în august 2005, 257,4 mm.

În alte situaţii sinoptice, precipitaţiile însumează câţiva milimetri sau lipsesc, uneori, în intervale de timp destul de mari, generând fenomenul de *secetă*, frecvent în Câmpia Băileştiului. La apariţia acestuia mai contribuie umezeala şi temperatura aerului, evapotranspiraţia, viteza vântului, relieful şi natura solului. Durata medie a secetelor depăşeşte 15-20 de zile, dar se întâlnesc şi situaţii excepţionale când afectează perioade mai mari de timp. Spre exemplu, în anul 1946, la Cetate, Calafat şi Ciuperceni, în lunile iulie şi august nu s-au înregistrat precipitaţii.

În ceea ce priveşte **regimul eolian**, conform datelor înregistrate la staţiile meteorologice de la Calafat şi Băileşti, masele de aer dominante, atât în anotimpul cald, cât şi în cel rece, sunt cele formate în cadrul direcţiilor vest şi nord-vest. Valea Dunării şi deschiderea largă spre est contribuie la dirijarea curenţilor de aer în direcţiile menţionate. La Băileşti, frecvenţa anuală a direcţiilor vest şi nord-vest ajunge la 30%. La Calafat, frecvenţa vântului din direcţia sud-vest are valori maxime (20,1%), iar din vest şi nord-vest, însumate, 26,6%. Alături de aceste direcţii dominante se fac simţiţi şi curenţi de aer dinspre sud-est şi nord-est, cu frecvenţe diferite în funcţie de amplasamentul staţiei meteorologice: la Calafat, vânturile sud-estice au o frecvenţă de 20%, iar la Băileşti frecvenţa mare o au cele din direcţie nord-estică (peste 15%).

Ca o consecinţă a schimbărilor circulaţiei generale a atmosferei sunt modificările frecvenţei vânturilor pe anumite direcţii. La cele două staţii meteorologice, cea mai mare frecvenţă a vântului se înregistrează primăvara, dominante fiind cele de vest. În lunile de vară frecvenţa mare au vânturile de vest şi nord-vest. Un vânt specific bălţilor Dunării este Bălţăreţul, vânt umed, care bate în special toamna şi primăvara din sud-est spre nord-vest sau est-vest.

Vitezele medii de deplasare a maselor de aer sunt de aproximativ 3,9 m/s pe direcţia vestică. În general, acestea cresc ziua, în tot cursul anului, ca o consecinţă a intensificării turbulenţei termice, atingând valori maxime în cursul după-amiezei. Se pot înregistra şi

[110] L. Badea, Alexandra Ghenovici, *op. cit.*, p. 31.

viteze mari, de peste 11 m/s şi 16 m/s, la vânturile din direcţia vestică şi, mai ales, în sezonul cald.

Atât frecvenţa cât şi viteza au un rol deosebit în modelarea reliefului întrucât antrenează particule de dimensiuni diferite creând astfel asociaţii de relief eolian (dune şi interdune). Localizarea şi direcţia dunelor mobile (de la vest – nord-vest spre est – sud-est) arată că în regiune vântul dominant bate din nord-vest.

III.2.2. Fenomene de uscăciune şi secetă

Câmpia Băileştiului se impune în peisajul geografic al Câmpiei Române prin fenomene de *uscăciune* şi *secetă,* tipice pentru climatul temperat-continental în care se încadrează ţara noastră. La declanşarea acestor fenomene, deosebit de complexe, contribuie o multitudine de factori: dinamica atmosferei, particularităţile suprafeţei active, caracteristicile fiziologice ale planetei, influenţa antropică etc.[111]. Rolul predominant îl deţin, însă, factorii dinamici, reprezentaţi prin advecţiile masive de aer tropical sau continental şi prin influenţa anticlonilor care determină predominarea timpului senin, a insolaţiei, scăderea cantităţii de precipitaţii sau chiar absenţa lor cel puţin 10-15 zile consecutiv.

După poluare, seceta şi fenomenele asociate acesteia (aridizarea şi deşertificarea) reprezintă cea de-a doua mare problemă cu care se confruntă omenirea în ultima jumătate de secol. În anul 2000 seceta a afectat mai multe ţări europene, printre care şi România, Bulgaria, Polonia. În cazul ţării noastre, intervalele de secetă prelungită sunt destul de numeroase. Dintre acestea menţionăm: 1894-1907, 1945-1951, 1983-1994, 2000-2003, 2007.

În lucrarea de faţă am încercat o evidenţiere a acestui fenomen cu ajutorul *Indicelui de ariditate* „*De Martonne*", calculat pe baza formulei:

Ia = P / T + 10

unde, Ia = indicele de ariditate; P = cantitatea medie anuală de precipitaţii; T = temperatura medie anuală; 10 = un coeficient utilizat pentru a nu obţine valori negative.

Valorile anuale ale Indicelui de ariditate „de Martonne"

Tabel nr. 6

Staţia meteo.	**Anii**									**Media 1991-2006**
	1991	**1992**	**1994**	**1996**	**1998**	**2000**	**2002**	**2005**	**2006**	
Băileşti	58	33	46,2	53,6	63,7	32,6	61,6	87,9	61,3	55,3
Calafat	59,4	34,1	43,3	63,5	46,6	29,9	54,8	81,6	56,4	52,1
Media Băileşti-Calafat	58	33,5	44,7	58,5	55,1	31,2	58,2	84,7	58,8	53,7

Din datele prezentate în tabelul nr. 6 se poate constata că unitatea studiată de noi înregistrează valori medii ale Indicelui de ariditate „de Martonne" (53,7), cu fluctuaţii anuale. Fenomenele de uscăciune şi secetă cele mai frecvente, mai intense şi cu durată mai mare se remarcă în anii cu cele mai mici valori ale **Ia** (1992 şi 2000). Cauzele sunt legate de cantităţile reduse de precipitaţii şi valorile mari ale insolaţiei.

[111] ***, *Geografia României*, vol. V..., p. 60.

Din interpretarea valorilor medii anuale la cele două staţii meteorologice (Băileşti şi Calafat) reiese că indicele exprimă disfuncţionalitatea de mediu a Câmpiei Băileştiului, sub raportul nevoii de adaos de apă în perioada de fructificare şi maturizare a fructelor.

În ultimele decenii ale secolului al XX-lea şi începutul secolului al XXI-lea se observă o tendinţă de încălzire globală a climei, fapt ce influenţează şi valorile indicelui de ariditate „de Martonne". Izoliniile ce reprezintă acest indice înregistrează o deplasare către vest, dar şi dinspre sud spre nord. În ultimul timp, se vorbeşte tot mai mult de problema *deşertificării*. Extinderea acestui fenomen este pusă în evidenţă de datele climatice, care arată o încălzire progresivă a atmosferei şi o reducere a cantităţii de precipitaţii ce determină, într-o primă fază, apariţia secetei, urmată de fenomenul de aridizare, apoi deşertificare.

De fapt, specialiştii din cadrul Agenţiei Regionale pentru Protecţia Mediului Craiova au tras un semnal în acest sens. Cel mai afectat este arealul cuprins între Calafat – Poiana Mare – Bistreţ şi Dunăre cu extindere în afara câmpiei, până la Dăbuleni, unde prezenţa unor soluri nisipoase ce nu reţin apa îi imprimă caracterul de zonă semiaridă cu accente de aridizare şi chiar deşertificare. Reducerea drastică a suprafeţelor ocupate cu păduri este, poate, principalul factor favorizant în acest sens. Dacă în anul 1970 suprafaţa ocupată de acestea era de 12% din teritoriul judeţului Dolj, în prezent ele nu depăşesc 7%, în zona studiată de noi fiind cu mult sub acest procent. Pătura ierbacee nu poate stopa deşertificarea, singura soluţie fiind împădurirea acestor zone.

Problema deşertificării solurilor Olteniei a fost abordată la nivel naţional în anul 1977 când a fost emisă hotărârea guvernamentală nr. 876 referitoare la împădurirea terenurilor degradate[112]. De altfel, la nivel mondial a constituit subiect de discuţii la Conferinţa Naţiunilor Unite privind Mediul Înconjurător şi Dezvoltare de la Rio de Janeiro (1992) când a fost elaborată Convenţia privind Combaterea Deşertificării (CCD) adoptată la Paris pe 17 iunie 1994. În anul 1997 şi România devine semnatară a acestei convenţii (Legea 629/1997). Ziua de 17 iunie a fost dedicată „Combaterii deşertificării, secetei şi degradării terenurilor" încercându-se, în acest fel, stimularea acţiunilor în direcţia diminuării efectelor deşertificării, secetei şi degradării terenurilor.

III.3. Elemente de hidrografie. Impactul lor asupra evoluţiei reţelei de aşezări

Teritoriul câmpiei este drenat de o reţea hidrografică de suprafaţă consecventă, singura arteră cu direcţie subsecventă fiind Dunărea, care delimitează câmpia în partea

[112] Prin aceasta se prevedea preluarea a 1291,78 ha de terenuri degradate, în vederea împăduririi. Acţiunea de împădurire a început în toamna anului 1988 fiind finalizată în 2002. În 1977 Direcţia Silvică Dolj a preluat aproape 1.300 ha de teren deşertificat din zonele Dăbuleni, Sadova, Ocolna pe care le-a plantat cu salcâmi. De asemenea, prin H.G. 357/2002 au mai fost preluate încă 1.494,61 ha de teren degradat de la Staţiunea de Cercetare Călăraşi, ca şi fostele I.A.S. Sadova şi I.A.S. Dăbuleni, suprafaţa respectivă fiind inaptă exploataţiei agricole ca urmare a distrugerii sistemului de irigaţii. Un fapt demn de reţinut este acela că, proiectul de preluare a suprafeţelor mai sus menţionate face parte dintr-un contract de reducere a emisiilor de carbon (semnat în octombrie 2003 între Regia Naţională a Pădurilor „Romsilva" şi Banca Mondială), acesta fiind primul proiect de anvergură din toată Oltenia. Cea mai mare suprafaţă cuprinsă în acest contract (aprox. 1.500 ha) se află pe raza Ocolului Silvic Sadova fiind deja împădurite 1.500 ha. Deoarece pădurea reprezintă un patrimoniu naţional şi european, multifuncţional, Ocolul Silvic Sadova, care fiinţează în cadrul Direcţiei Silvice Craiova şi administrează circa 1.200 ha pădure situată în partea de sud a judeţului, în zona denumită de specialişti *Sahara Olteniei*, a finalizat, deja, plantarea a peste 7 mil. puieţi forestieri de salcâm, stejar, frasin, plop, salcie şi sălcioară.

sudică. Zăcămintele acvifere sunt prezente sub formă de ape freatice care apar, în cea mai mare parte, la adâncimi mici, fiind cantonate în depozitele de terase sau în cele de la baza pantelor şi de pe versanţi, şi ape de adâncime localizate în formaţiuni pliocene.

Prezenţa acestor surse apreciabile a avut încă de timpuriu un rol important în amplasarea vetrelor care, după cum se ştie, într-o primă fază a existenţei lor au preferat văile, precum şi în dezvoltarea tehnicilor de producţie, continuu îmbunătăţite, care au susţinut dezvoltarea habitatului uman.

III.3.1. Reţeaua de râuri, componentă esenţială a cadrului natural

Câmpia Băileştiului aparţine bazinului hidrografic al Dunării şi este străbătută de o reţea de râuri dirijată către sud şi sud-est. Densitatea reţelei hidrografice are valori mici, între 0,1 şi 0,2 km/km^2, sub media pe ţară (peste 0,5 km/km^2). Pe anumite suprafeţe câmpia are caracter semiendoreic, scurgerea de suprafaţă lipsind cu desăvârşire (spre exemplu, în perimetrul localităţilor Ciupercenii Vechi – Maglavit – Rast).

Pantele medii ale profilelor longitudinale sunt destul de reduse, iar vitezele de scurgere mici. Din cauza acestor aspecte, albiile râurilor sunt meandrate, cu tendinţe continue de divagare, despletire şi eroziune laterală. Pe anumite tronsoane (din lungul Desnăţuiului şi Drincei), cursurile râurilor au fost regularizate, în sensul că buclele meandrelor au fost tăiate şi lungimea râurilor redusă, obţinându-se, în acest fel, o creştere a suprafeţelor de teren agricol. Pe măsura apropierii de vărsare, râurile prezintă confluenţe repetate iar suprafeţele plane atenuează drenajul de suprafaţă. Nisipurile şi depozitele loessoide au, în această privinţă, un rol activ, deoarece măresc procesul de infiltraţie.

Un aspect interesant al hidrografiei îl constituie schimbarea de direcţie a râurilor principale, la trecerea din Podişul Getic în câmpie. Astfel, Desnăţuiul se abate către sud-est, fenomen interpretat de G. Vâlsan ca rezultat al unor fenomene de captare[113]. La rândul său, Petre Coteţ îl explică drept efect al influenţei mişcărilor neotectonice imprimate de falia marginală a cristalinului şi, în acelaşi timp, şi de prezenţa depresiunii Lomului[114]. Un alt aspect constă în cantităţile mari de aluviuni existente în albiile râurilor şi puterea mică de transport a acestora, ceea ce determină aluvionarea şi supraînălţarea treptată a fundului râurilor.

Principalele artere hidrografice care drenează sau limitează câmpia sunt cele de ordinul I (Desnăţui, Drincea) la care se adaugă altele de ordine inferioare (Balasan, Baboia, Sărăceaua etc). Unele îşi au izvoarele în Piemontul Getic (Desnăţui, Drincea), iar altele, de o importanţă mult mai redusă, sunt mici râuri autohtone care, date fiind condiţiile de alimentare, au caracter temporar. Dintre acestea amintim: Bănăgui, Cioroiaşi, Băldal, Valea Jivanu, Fântâna Fătului etc.

Cu acordarea importanţei cuvenite, se impune o succintă prezentare a fluviului *Dunărea*, care îşi desfăşoară cursul în vestul şi sudul câmpiei, pe aproximativ 98,4 km, de la confluenţa Drincei până în dreptul lacului Bistreţ[115].

---

[113] G. Vâlsan, *Asupra trecerii Dunării la Porţile de Fier,* în BSRG, Bucureşti, 1918.

[114] Petre V. Coteţ, *Câmpia Română. Studiu ...*, p. 131.

[115] Cursul principal al fluviului s-a format la sfârşitul Pliocenului şi începutul Cuaternarului prin drenarea unor lacuri din bazinele Vienei, Panonic şi Pontic care au fost separate în urma mişcărilor de ridicare a munţilor Alpi, Carpaţi, Dinari şi Balcani. Acolo unde a fost cazul, Dunărea a străpuns munţii, prin epigeneză sau captare, săpându-şi renumitele porţi (Porţile Devinului, Porţile de Fier), chei şi defileele dintre Baziaş şi Turnu-Severin (Petre Gâştescu, *Fluviile Terrei*, Bucureşti, Ed. Sport-Turism, 1990, p. 79).

Teritoriul din sudul câmpiei străbătut de Dunăre prezintă o anumită instabilitate. După ce a străbătut, în amonte de Calafat, un sector cu o uşoară tendinţă de înălţare, urmează, în aval, o arie depresionară afectată de un proces foarte lent de afundare. Ca urmare, cursul Dunării este meandrat, cu o vale disimetrică (malul drept abrupt, cel stâng coboară în trepte), cu tendinţe repetate de lărgire şi despletire a albiei, prin apariţia a numeroase ostroave. Cele două meandre pe care le face Dunărea în vestul şi sudul câmpiei sunt situate, unul între Cetate şi Calafat, altul între Calafat şi Rast. De fapt, în cadrul regiunii, cursul fluviului prezintă numeroase schimbări de direcţie, după ultimul meandru (la sud de Balta Rast) curgând de la vest la est, apoi pe o direcţie nord-vest – sud-est, după care părăseşte regiunea.

Panta medie de scurgere a apei se diminuează treptat, din amonte spre aval, de la 0,07%, între Cetate şi Calafat, la aproape jumătate în aval de Calafat (0,042‰). Scăderea pantei are repercusiuni asupra elementelor morfometrice ale albiei, concretizate printr-o lăţime maximă a oglinzii apei, de 1.700 m, o lăţime medie de 1.025 m şi o adâncime medie de 6,6m[116]. Reducerea vitezei de scurgere, scăderea capacităţii de transport, depunerea de aluviuni, scăderea adâncimii albiei şi tendinţa de despletire sunt alte consecinţe ale pantei reduse.

Regimul de scurgere al Dunării este unul complex, având în vedere regiunile variate, sub aspect morfologic şi climatic, pe care le străbate. Până la confluenţa cu Tisa are un regim de tip alpin, după care se schimbă sub influenţa râurilor carpatice[117]. În general, regimul de scurgere al fluviului este caracterizat prin ape mari de primăvară (aprilie-mai) care duc, uneori, la inundarea bălţilor, şi ape mici de toamnă (septembrie-octombrie). Iarna şi vara cantitatea de apă transportată este moderată.

Debitul mediu multianual este apreciat la 5.569 m^3/s la Calafat şi 5.666 m^3/s la Bechet. Însă, volumul apelor scurse pe Dunăre cunoaşte variaţii accentuate. *Debitele maxime* se înregistrează în perioada apelor mari de primăvară, când se produc şi viiturile obişnuite ale Dunării, dar uneori şi vara. Cel mai mare debit înregistrat de Dunăre a fost de 16.000 m^3/s (20-23.04.2005). De aceste debite se leagă şi fenomenul de inundabilitate a terenurilor din apropierea albiei minore[118].

Debitele minime se produc în timpul toamnei şi, uneori, iarna. În anii 1946 şi 1947 au coborât sub 2.000 m^3/s, iar în anul 2003 (luna septembrie) au fost de 1.580 m^3/s.

Desnăţuiul izvorăşte din Piemontul Getic de la o altitudine de 260 m. Are o lungime de 95 km şi o suprafaţa a bazinului de 1.710 km^2. În cuprinsul câmpiei îşi desfăşoară cursul de la nord la sud, exceptând cotul de la Cerăt, pe o distanţă de 58 km, din dreptul localităţii Radovan până la vărsarea în lacul Bistreţ. Prezintă un curs aproximativ paralel cu Jiul, adâncit în terasele Dunării, cu mici meandre părăsite şi o vale asimetrică (malul stâng abrupt, sub formă de cuestă şi cel drept domol). Albia are o adâncime de 1-1,5 m şi o lăţime medie de 20 m. Panta de scurgere este de aproximativ 1 m/km. Pe partea dreaptă primeşte ca afluenţi pârâurile Brăgui, Jivanu şi râul Baboia cu care formează la sud de Urzicuţa o

[116] ***, *Geografia Văii Dunării* … , p. 365.

[117] ***, *Monografia geografică a R.P.R.*, Bucureşti, 1960, p. 387.

[118] Începând de la confluenţa cu Drincea şi până în dreptul Desnăţuiului extensiunea zonei inundabile este variată în funcţie de pantă şi configuraţia albiilor minoră şi majoră. Destul de extinsă este la Cetate, unde cota de revărsare, de 502 cm, este depăşită în 90% din cazuri (***, *Geografia Văii Dunării* …, p. 66). Însă, cea mai mare lăţime (11 km) o are în dreptul localităţii Cârna, la vărsarea Desnăţuiului în lacul Bistreţ, unde ocupă toată lunca. În sectorul de mare extensiune a luncii Dunării, dintre Calafat şi Rast, în afara suprafeţelor inundate direct de apele Dunării, multe depresiuni dintre dune sunt ocupate primăvara de ape, prin infiltraţii, ca urmare a ridicării nivelului hidrostatic.

întinsă luncă mlăştinoasă. *Debitul mediu multianual*, înregistrat la postul hidrometric Goicea, este de 3,29 m^3/s. Din analiza datelor oferite de Direcţia Apelor Jiu reiese că debitul maxim al Desnăţuiului s-a înregistrat în octombrie 1972, când a fost de 190 m^3/s. În luna iulie 2002, la aceeaşi staţie, debitul minim a fost de 0,317 m^3/s.

Drincea formează limita vestică a câmpiei (pe o lungime de 22 km) între confluenţa cu Dunărea şi nord-vestul localităţii Goanţa, unde confluează cu pârâul Saracov. Izvorăşte din Piemontul Getic, de la o altitudine de 164 m, are o vale asimetrică cu o pantă domoală în partea vestică şi o cuestă accentuată în est. Ca şi în cazul râului Desnăţui, deşi se află într-o zonă cu umiditate deficitară, spre acesta se îndreaptă, dinspre Piemontul Getic, un aflux bogat de ape subterane astfel încât râul seacă numai pe anumite sectoare, în special în zona piemontului înalt. *Debitul mediu multianual* este de 0,970 m^3/s cu variaţii destul de însemnate. La postul hidrometric Cujmir s-a înregistrat în octombrie 1972 un *debit maxim* de 163 m^3/s, iar în august 2000 un *debit minim* de 0,088 m^3/s.

Valea Baboia are obârşia în afara Câmpiei Băileştiului intrând în cadrul acesteia în dreptul localităţii Caraula. Are o direcţie de curgere nord-vest – sud-est, iar pe parcursul traseului îşi schimbă denumirea de mai multe ori. Astfel, de la Caraula, unde primeşte pe dreapta Valea Orodelului, ia o direcţie nord-vest – sud-est şi denumirea de Valea lui Neaţă până la sud de Galicea Mare[119]. În continuare, până la Cioroiul Nou se numeşte Canalul Baboia. Aici are un curs rectiliniu şi o vale cu maluri joase. După această localitate devine o vale seacă ce se pierde către valea Desnăţuiului. Ca şi celelalte râuri din Câmpia Băileştiului şi Baboia a înregistrat un *debit maxim* în octombrie 1972 (18,6 m^3/s) şi un *debit minim* în august 1965 (0,010 m^3/s) în condiţiile în care *debitul mediu multianual* este de 1,02 m^3/s.

Balasanul îşi formează cursul în regiunea Pleniţa şi străbate cîmpia paralel cu Valea Baboia, pe o lungime de 53,5 km. Ca şi acesta, pe anumite sectoare poartă denumiri diferite: între Pleniţa şi Moţăţei, unde are un curs foarte cotit, se numeşte Valea Strâmbă, iar de aici până la sud de Covei, unde dispare rămânând o valea abia schiţată cu direcţia nord-sud, poartă denumirea de Canalul Cilieni. În prezent, acest canal este amenajat pentru a fi folosit la irigarea terenurilor agricole. Suprafaţa bazinului de recepţie este de 370 km^2 iar *debitul mediu multianual*, înregistrat la staţia hidrometrică Băileşti, de 0,577 m^3/s. În anii ploioşi, *debitul maxim* a fost de 4,46 m^3/s (4 iulie 1991). *Debitul minim*, de numai 0,010 m^3/s s-a înregistrat la 29-30 august 2003.

Principala sursă de alimentare a râurilor din câmpie o constituie precipitaţiile (care contribuie cu 85-90% la volumul total al scurgerii), în timp ce apele subterane au un aport destul de slab, de 10-15%, exceptând sectorul dunelor, unde alimentarea subterană este mai accentuată. În cadrul celei de-a doua categorii predomină apele de infiltraţie, acumulate deasupra nivelului apei freatice – numite de I. Ujvari ape suprafreatice – şi apele freatice, cu alte cuvinte, apele subterane cu suprafeţe hidraulice libere[120].

Regimul scurgerii râurilor, determinat de regimul precipitaţiilor, temperatura aerului şi alţi factori existenţi în bazinul de recepţie (relief, soluri, vegetaţie, structură geologică) prezintă două perioade de creşteri, ape mari şi viituri: una primăvara, odată cu topirea zăpezilor prelungită, uneori, până la începutul verii şi o a doua, toamna, când cantitatea de precipitaţii creşte iar evaporaţia scade. Între aceste creşteri sunt intercalate perioade de ape mici, în special în lunile august-septembrie sau decembrie-ianuarie şi, uneori, ianuarie-martie.

---

[119] H. Grumăzescu, *op. cit.*, p. 56.

[120] I. Ujvari, *Condiţiile de alimetare subterană a râurilor din R.P. Română*, în „Comunicări de geologie-geografie" (1957-1959), Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1960, p. 121.

Valoarea maximă a scurgerii se înregistrează primăvara şi este de 44-50%. Volumul scurs este cuprins între 12,5 – 17% chiar până la 35% în condiţiile unui coeficient de scurgere de 0,5 – 1,4[121]. Toamna, scurgerea se diminuează (7,5 – 20% din volumul anual) pentru ca luna noiembrie să marcheze o creştere datorită ploilor de la sfârşitul toamnei[122]. Prin urmare, iarna, valoarea medie a scurgerii este de 25 – 27%[123]. În anii deosebit de ploioşi (în special 1972) când cantitatea de apă căzută a fost de circa 750 mm, debitele râurilor au depăşit cu mult (de 25 – 50 de ori) media multianuală. Astfel, pe Drincea, la Cujmir, au avut loc creşteri de la 1,04 m^3/s la 163 m^3/s, iar pe Desnăţui, la Lipov, de la 1,41 m^3/s la 175 m^3/s.

Cât priveşte albiile râurilor, ele sunt supuse în permanenţă unor procese morfodinamice foarte active (degradări de maluri, colmatări, adânciri, reactivări ale unor cursuri părăsite ş.a.), mai ales în timpul viiturilor. Procesul de eroziune laterală este direct proporţional cu viteza de scurgere şi debitul râurilor. Procesele de pantă (alunecări, surpări, prăbuşiri) conduc la o retragere rapidă a malurilor şi a versanţilor. Modificări se înregistrează şi în profilul transversal al râurilor. Spre exemplu albia minoră a Desnăţuiului (râu cu debit maxim, la viituri, mai redus şi durata viiturilor mai mică) s-a adâncit cu 0,5-1,0 m.

III.3.2. Lacurile şi bălţile naturale

Lacurile completează reţeaua hidrografică a câmpiei, fiind reprezentate prin lacuri naturale şi lacuri antropice. „Dintre componenţii cadrului natural – spune I. Ujvari – lacurile sunt elementele cele mai pasive, asupra cărora acţionează o mulţime de factori, dar care au o influenţă mai redusă asupra mediului fizic, mai ales dacă au dimensiuni mici”[124]. Existenţa lor depinde de o serie de condiţii climatice, hidrogeologice şi hidrologice. În regiunea studiată de noi, prezenţa lacurilor naturale este determinată aproape în exclusivitate de reţeaua hidrografică, care le-a asigurat originea şi evoluţia.

Lacurile naturale sunt prezente în număr mare în lunca si pe terasele Dunării şi în cadrul depresiunilor alungite dintre dunele de nisip. Existenţa acestora contrastează cu climatul semiarid al zonei iar regimul hidrologic este în strânsă legătură cu acela al râurilor în luncile cărora sunt situate. Majoritatea lacurilor a suferit importante modificări antropice (ale caracteristicilor cuvetei, ale modului de alimentare etc.) iar cele care au rămas un au regim diferit faţă de cel de dinaintea amenajărilor.

Tipul de lacuri dominant este cel al *lacurilor de luncă*, acestea fiind legate, în special, de Lunca Dunării (fig. nr. 16).

În sectorul din amonte de Calafat lacurile s-au format în urma deplasării laterale a cursului Dunării (L. Fântâna Banului, L. Maglavit, L. Golenţi) pe când în aval de localitatea menţionată predomină lacurile tipice de luncă (Complexul Ciuperceni, L. Rast, L. Nedeia, L. Bistreţ). O trăsătură principală a acestora o constituie suprafaţa foarte mare în raport cu volumul[125].

---

[121] C. Mociorniţă, A. Dincă, M. Niţulescu, *Repartiţia scurgerii pe sezoane şi luni în cadrul anului mediu pe râurile din R.P.R.*, Comitetul de Stat al Apelor, I.S.C.N., Bucureşti, 1963, p. 12.
[122] *Ibidem.*
[123] I. Ujvari, *Geografia apelor României,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1972, p. 369.
[124] *Ibidem*, p. 115.
[125] Petre Gîştescu, *Lacurile din R.P.Română. Geneză şi regim hidrologic*, Bucureşti, Ed. Academiei R.P.R., 1963, p. 235.

Fig. nr. 16 Lacuri naturale în lunca Dunarii (în perimetrul localităţii Moreni, com. Cetate – Dolj)

Dintre lacurile din lunca Dunării rămase în urma lucrărilor hidroameliorative se remarcă: L. Fântâna Banului, L. Maglavit, L. Golenţi, L. Bistreţ – cel mai mare, cu o suprafaţă de 1.867 ha şi un volum de 28 mil. m^3. La acestea se adaugă numeroase bălţi: Maginiţa, Lungă, Tinoasa, Arcerului, Nastasia, Copăcelu, Bulbeca, Sabalia, Cocoru, Cofca, Călugăreni ş.a.

O altă categorie de lacuri o formează cele *din cuvetele situate în lungul unor văi secundare* – L. Urzicuţa. Acestea au un conţinut mare de săruri datorat procesului complex de spălare şi transport de pe o anumită suprafaţă şi apoi de evaporare a apei. Unele au chiar calităţi terapeutice.

La aceste categorii se adaugă lacurile de acumulare antropică, prezente în număr destul de redus. Acestea au fost create pentru irigaţii, piscicultură şi, mai ales, pentru atenuarea undelor de viitură sau pentru producţie de energie electrică. Dintre acestea menţionăm: acumularea Obârşia de Câmp, Cetate, Dobridor, Băileşti (trei acumulări), Perişor şi Caraula.

III.3.3. Potenţialul apelor subterane

Apele subterane se găsesc sub forma unor orizonturi bine conturate. Acestea sunt catonate atât în zăcăminte *freatice*, de mică adâncime, acumulate în depozite de terase sau în coluviile şi deluviile de la baza pantelor şi de pe versanţi, cât şi în *ape de adâncime*, localizate în formaţiuni pliocene.

Apele freatice. Posibilitatea de formare a orizonturilor acvifere şi modul de distribuire a acestora sunt în strânsă legătură cu particularităţile reliefului (sub aspectul fragmentării, energiei şi al constituţiei geologice). Pietrişurile, nisipurile şi bolovănişurile care alcătuiesc luncile Dunării, Desnăţuiului şi ale celorlalte râuri mai mici permit acumularea unor pânze de apă provenite din apele de suprafaţă sau din precipitaţii, prezente sub forma unor orizonturi bine conturate. Adâncimile la care se găsesc sunt variabile în funcţie de particularităţile locale ale reliefului, de la 0 m în lunca Dunării la aproximativ 20 m în câmpia cu depozite loessoide.

Întrucât cea mai mare parte a Câmpiei Băileştiului este formată din terasele Dunării, în cadrul lor se întâlnesc cele mai importante rezerve de ape freatice, la adâncimi care scad, în general, de la nord (8-20 m) către sud (0,5-5 m). Grosimea depozitelor de terasă, a celor

proluviale, loessoide şi eoliene este cea care determină adâncimea apelor freatice de pe terasele fluviatile.

Pe terasele Dunării dintre văile Drincei şi Desnăţuiului, adâncimea nivelului hidrostatic descreşte dinspre vest către est, astfel că hidroizobatele cu valori de 10,5 şi 2 m au o dispunere aproape perpendiculară pe terase. La est de Desnăţui situaţia se schimbă în funcţie de configuraţia reliefului, hidroizobatele având un mers aproximativ paralel cu Dunărea.

Nivelul apelor freatice oscilează între 20-25 m şi 2,4-5 m. În lungul văii Drincea, pe malul stâng, la Cetate, şi la est de Desnăţui, până la linia localităţilor Radovan – Segarcea, apele freatice au adâncimi mai mari de 20 m. La adâncimi mai mari de 10 m sunt catonate apele freatice din spaţiul cuprins între Pleniţa şi Cetate, până la Calafat şi cele de pe terasele înalte de la nord de Galicea Mare, Siliştea Crucii, Lipov. Pe terasele Dunării, la nord de Poiana Mare, Seaca de Câmp, Covei, Boureni, pânza de apă este situată la adâncimi mai mici (5-10 m), iar în lungul Dunării variază de la 5-6 m până la 2 m. Apele freatice de la baza dunelor sunt situate la adâncimi de 5-15 m.

Grosimea orizontului freatic diferă mult de la un loc la altul în funcţie de cea a depozitului de aluviuni în care este cantonat. Grosimea medie a stratului acvifer este cuprinsă între 5-15 m (5-6 m pe terasele superioare şi 8-15 m pe cele inferioare)[126]. La nord de Rast stratul acvifer are o grosime de 15 m. Forajele executate în terasele râurilor care străbat câmpia au pus în evidenţă ape freatice cu calităţi potabile.

Continuitatea orizonturilor freatice din terase este întreruptă de văile râurilor afluente Dunării (Drincea, Desnăţui). În câmpie apare linia de efilare a apelor freatice care este pusă în evidenţă prin apariţia izvoarelor, cum sunt cele din văile fluviatile (malul stâng al Drincei şi din Valea Desnăţuiului între Radovan şi Cerăt) sau cele situate la baza teraselor (Izvoare – Calafat)[127].

Alimentarea apelor freatice se produce din precipitaţii atmosferice, din râuri şi din afluxul subteran provenit din zonele limitrofe. Debitul şi calitatea celor din lunci sunt legate direct de compoziţia granulometrică a depozitelor. Forajele efectuate în punctele Băileşti Nord – Gară şi Băileşti Sud, la adâncimi de 32, respectiv 23 m captează bolovăniş şi pietriş în masă de nisip mediu şi grosier.

Sub aspect hidrochimic apele freatice din Lunca Dunării sunt puternic mineralizate. Reziduul fix din ele variază între 350 şi 3.500mg/l, uneori chiar 5.000mg/l[128].

Apele de adâncime sunt cantonate în stratele de Frăteşti, la o adâncime cuprinsă între 20-40 m. Provin, în general, din apele vadoase şi depind de complexitatea alcătuirii geologice. În unitatea studiată, nivelul apelor de adâncime oscilează între 3 şi 22 m, iar grosimea stratului acvifer este de numai 1-1,5 m. Apa acumulată aici are caracter ascensional.

Forajele executate la Tunarii Noi, Băileşti, Balasan, Moţăţei ş.a. au pus în evidenţă orizonturi acvifere situate la 154-162 m, 174-184 m, 190-210 m şi 225-265 m, cu grosimi cuprinse între 8 şi 40 m. Apa are calităţi potabile remarcabile. Gradul de mineralizare este redus (300-650 mg/l) ca de altfel şi duritatea (10-13°C)[129] . Din punct de vedere hidrochimic sunt bicarbonatate.

Reţeaua hidrografică, în ansamblu, reprezintă ariile de organizare a vetrelor de sat din câmpie, aşezările rurale prezentându-se într-o înşiruire de-a lungul acestor cursuri de apă.

---

[126] ***, *Geografia Văii Dunării* …, p. 361.
[127] I .Ujvari, *Geografia apelor* …, p. 37; ***, *Geografia Văii Dunării* …, p. 361.
[128] ***, *Monografia geografică a* …, p. 413.
[129] ***, *Geografia României,* I, …, p. 300.

De fapt, văile râurilor au constituit primele spaţii pentru amplasarea vetrelor de sat, oferind condiţii prielnice atât pentru locuire cât şi pentru desfăşurarea activităţilor productive.

III.3.4. Raporturile habitatului cu reţeaua hidrografică de suprafaţă

Complexitatea condiţiilor naturale din lungul râurilor, care au oferit mai multe avantaje locuirii spre deosebire de câmpia înaltă, a constituit factorul principal în apariţia aşezărilor. Văile, cu vegetaţie abundentă, au format adăposturi sigure pentru populaţie iar fauna piscicolă a asigurat hrana de zi cu zi. G. Vâlsan, într-un amplu studiu asupra Câmpiei Române, menţiona: „Toate satele au coborât în văile destul de adânci, spre a ascunde casele în desişurile de sălcii şi plute care însoţesc râurile până la Dunăre. În astfel de locuri se simte importanţa covârşitoare a luncii pentru viaţă”[130]. În timp, aşezările s-au dezvoltat într-o relaţie contradictorie cu reţeaua hidrografică, pe de o parte fiind preferată pentru amplasarea vetrelor, iar pe de altă parte, a fost evitată din cauza riscului inundaţiilor.

În funcţie de modul de integrare a reţelei hidrografice în vatra satului, am stabilit 4 situaţii[131] (fig. nr. 17):

- *Sate cu arteră hidrografică integrată vetrei* sunt acele sate la care gospodăriile şi reţeaua stradală s-au extins de-o parte şi de alta a râului. Din această categorie fac parte 8 sate, reprezentând 14,2% din totalul satelor câmpiei, şi anume: Braniştea, Caraula, Cioroiaşi, Dobridor, Izimşa, Întorsura, Moţăţei, Unirea;
- *Sate cu arteră hidrografică parţial integrată vetrei sau mărginite de artera hidrografică,* în număr de 10 (17,8%): Covei, Cioroiu Nou, Galicea Mare, Goanţa, Lipovu, Negoi, Perişor, Radovan, Siliştea Crucii, Urzica Mare;
- *Sate cu artera hidrografică neintegrată vetrei,* în număr de 32, reprezentând 57,1%: Afumati, Brânduşa, Catane, Catanele Noi, Castrele Traiane, Cearângu, Cetate, Cetăţuia, Cioroiu Nou, Dârvari, Domnul Tudor, Galiciuica, Ghidici, Giubega, Gemeni, Hunia, Izvoare, Maglavit, Mărăcinele, Moreni, Moţăţei-Gară, Obârşia de Câmp, Poiana Mare, Rast, Seaca de Câmp, Tunarii Noi, Tunarii Vechi, Smârdan, Piscu Nou, Piscu Vechi, Plenita, Urzicuţa.
- *Sate din jurul sau din apropierea lacurilor dunărene* (azi, în cea mai mare parte, desecate) sunt 6 (10,7%): Bistreţ şi Plosca – pe malul Lacului Bistreţ, Bistreţu Nou – la nord de Balta Călugăreni, Pisculet, Desa, Ciupercenii Noi.

III.3.5. Inundaţiile din anul 2006. Dimensiuni şi consecinţe

Opus intervalelor de secetă, ce caracterizează variaţia neperiodică a elementelor climatice, se înregistrează şi ani excesiv de ploioşi (ex. 1970, 1972, 1998, 2005, 2006) cât şi cantităţi mari de apă în 24 h, cu influenţe negative asupra mediului şi societăţii.

Pe fondul climatului temperat-continental, precipitaţiile prezintă, la nivelul ţării noastre, o repartiţie inegală în timp şi spaţiu. Interdependenţa dintre condiţiile geografice locale şi circulaţia atmosferică au ca rezultat, la un moment dat, abateri pozitive sau negative de la cantităţile medii multianuale considerate ca fiind „normale”, abateri care atunci când depăşesc anumite extreme (în general mai mici sau mari de 25-50% din

[130] G. Vâlsan, *Câmpia ...*, p. 345.

[131] Deoarece în câmpie există o serie de râuri cu caracter temporar, în demersul nostru ne-am oprit la cele permanente.

cantitatea medie lunară sau multianuală) produc secete puternice, excese mari de umiditate sau inundaţii catastrofale[132].

Pentru regiunea studiată de noi se impun atenţiei inundaţiile provocate de fluviul Dunarea în lunile aprilie-mai 2006.

În condiţiile unor cantităţi mari de precipitaţii în vestul şi centrul Europei, asociate cu topirea unui strat important de zapadă din Munţii Pădurea Neagră, au avut loc acumulari mari de apă care s-au propagat din Germania spre centrul şi sud-estul continentului. La nivelul unităţii studiate de noi, nivelurile Dunării au depăşit cele mai mari cote înregistrate după îndiguirea fluviului în anii 1970 şi 1981. Într-un interval de 3-4 săptămâni (14.03.06 – 7.04.06) au fost depăşite atât cotele de atenţie, cât şi cele de inundaţie şi pericol[133].

Ca urmare a creşterii debitului fluviului, în sectorul Ghidici – Rast – Bistreţ unele porţiuni ale digului longitudinal de apărare au cedat. În digul de la Catane de pe malul Dunării, s-a produs o breşă de cca. 20 m care, cu timpul, s-a lărgit, atingând 1 km. Imensul volum de apă a pătruns în toate incintele anterior desecate care făcuseră parte din lunca inundabilă a Dunării[134]. Astfel, în decurs de o săptamână toată lunca inundabilă a Dunarii pe sectoarele Gruia – Cetate, Calafat – Ciuperceni – Desa, Rast – Bistreţ – Nedeia a fost acoperită cu un volum de apă de 400 mil. m^3.

Ca urmare a inundării incintei Ghidici – Rast – Bistreţ, au fost afectate comunele Rast, Catane, Negoi, Bistreţ, fiind provocate distrugeri de locuinţe, terenuri agricole, obiective social-economice etc. (fig. nr. 18). Numai pe raza comunelor Rast, Negoi, Catane au fost afectate 8.040 ha teren arabil cultivat (4.500 ha în Rast şi 2.800 ha în Negoi), 900 ha păşuni şi fâneţe naturale şi 15 km de drumuri. Numărul gospodăriilor inundate s-a ridicat la 1.088 (800 în Rast şi 288 în Negoi). Au fost avariate 131 de case, iar 198 au fost distruse.

Fig. nr. 18 Inundaţiile din anul 2006 în comuna Rast (jud. Dolj)

[132] Elena Niculescu, *Extreme pluviometrice pe teritoriul României în ultimul secol*, în „Studii şi cercetări de geografie”, tomul XLIII, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1996, p. 63.

[133] Cotele de atenţie (CA) au fost depăşite la toate posturile hidrologice din Oltenia încă din dimineaţa zilei de 14.03.2006 după cum urmează: Gruia – 635cm (CAZ = 610), Calafat – 588cm (CAZ = 550), Bechet – 585cm (CAZ = 550). În următoarele trei săptămani s-au depăşit cotele de inundaţii (CI): Gruia – 700cm (CIZ = 700), Calafat – 624cm (CIZ = 600), Bechet – 629cm (CIZ = 600) şi de pericol: Gruia – 800cm (CPZ = 610), Calafat – 680cm (CPZ = 680), Bechet – 704cm (CPZ = 700).Valorile maxime au fost atinse în data de 22.03.2006 astfel: Gruia – 899cm (CPZ + 99cm), Calafat – 861cm (CPZ + 181cm), Bechet – 845cm (CPZ + 141cm) (V. Pleniceanu şi colab., *The rehabilitation of the Danube floodplain on Rastu – Corabia sector*, „Annals of the University Craiova”, Series Geography, Craiova, Ed. Universitaria, 2006, p. 15-16).

[134] Incinta Rast-Bistreţ are o suprafaţă de peste 16.000 ha, din care mai mult de 9.500 ha se afla sub influenţa directă a inundaţiilor Dunării. Suprafaţa ocupată de lacuri şi bălţi, înainte de realizarea lucrărilor hidroameliorative, era de peste 2.400 ha.

În aceste localităţi s-ar fi putut evita pericolul inundaţiilor dacă s-ar fi realizat o inundare controlată, prin spargerea unui dig ridicat pentru a proteja două unităţi agricole proprietate privată. Digul era constriut pentru a asigura protecţie în cazul unor inundaţii de amploare mai mică, întrucât se afla la un nivel mai jos decât malul stâng al Dunării. Dimensiunea viiturii din 2006 a fost atât de mare încât digul a reţinut apa şi a împins-o către satele Rast, Negoi, Catane, Bistreţu Nou.

Fluviul a înaintat pe uscat, în judeţul Dolj, 10 km. În Rast, nivelul apei a depăşit 2 m, câteva case fiind acoperite complet, iar în localitatea Negoi nivelul apei a depăşit 1 m, ajungând chiar la partea superioară a gardurilor. Trei drumuri naţionale au fost închise: DN 56A între Calafat şi Severin, DN 55 Catane – Rast, DN 22 Smârdan – Măcin. Populaţia din unele localităţi a fost evacuată parţial sau total. În data de 26.04.2006 numărul aprtoximativ al persoanelor evacuate se ridica la 5.982 din care cea mai mare parte a fost din comunele Rast (3.840 persoane) şi Bistreţ (1.587 persoane).

Pentru persoanele evacuate au fost pregătite adăposturi în patru oraşe: Segarcea, Băileşti, Dăbuleni, Bechet, unde şcolile şi sălile de sport au fost dotate cu paturi. De altfel, autorităţile au constituit tabere militare, cele mai importante din punct de vedere al persoanelor gazduite fiind la Rast (cu 1.872 persoane găzduite) şi Goicea.

Inundarea satelor de pe malul doljean al Dunării s-a făcut în cascadă, prin intermediul vechilor „bălţi" şi privaluri, apa pătrunzând şi înconjurând localităţile, în acest fel izolându-le, pentru ca în final să le inunde aproape în totalitate. Localitatea afectată în întregime de inundaţii a fost Rast, care va fi strămutată pe o altă vatră, la 6 km de sat, în locul numit „Via Boierului". Însă, până se va realiza strămutarea locuitorilor, vor coexista cele două localităţi: Rastul Nou – în curs de realizare şi Rastul Vechi – în curs de strămutare.

Pagubele materiale nu pot fi evaluate decât după o analiză atentă. Pe lângă cele materiale, directe provocate prin inundare, înnecarea animalelor, distrugerea plantelor, infiltraţii în infrastructura gospodăriei şi a zidăriilor s-au înregistrat şi pagube economice, care se cifrează la sume foarte mari.

III.4. Condiţiile biopedogeografice şi potenţialul de dezvoltare al aşezărilor umane

III.4.1. Elemente biogeografice în procesul de umanizare

Vegetaţia. Între componentele mediului natural se integrează şi vegetaţia, cu un rol substanţial în modificarea elementelor climatice, de hidrografie şi edafice.

Imaginea generală actuală a Câmpiei Băileştiului este, aparent, cea a unei stepe. Însă, nu se poate vorbi de o stepă naturală, aşa cum sunt cele din estul continentului european, ci de o stepă antropică, recent formată, în urma acţiunilor de desţelenire şi defrişare din ultimele secole. Natura solurilor, pâlcurile de pădure rămase şi chiar copacii izolaţi sunt elemente care arată că în această regiune au existat cândva păduri. Extinderea acestora este consemnată pe harta elaborată de Specht (1790) care permite o delimitare spaţială a vegetaţiei şi a modului de utilizare a terenului la sfârşitul secolului al XVIII-lea. În acea vreme pădurile compacte acopereau câmpia până la linia localităţilor Cujmir – Cioroiu – Segarcea [135]. Păduri mai existau şi la sud de această linie, pe câmpurile situate de-o parte şi de alta a Desnăţuiului şi în lungul Drincei, până la Dunăre.

[135] Ana Toşea Turdeanu, *Oltenia. Georgrafie istorică în hărţile secolului al XVIII-lea*, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1975, p.114

Prin urmare, Câmpia Băileştiului a reprezentat un domeniu vast al silvostepei, cu pâlcuri de stejar poienite şi tufărişuri. În prezent, mari suprafeţe sunt lipsite de păduri, predominând, în schimb, terenurile agricole şi asociaţiile vegetale ierboase (fig. nr. 19).

Pe podurile teraselor vechi, înalte şi, pe alocuri, chiar şi pe cele inferioare se desfăşoară domeniul pădurii de stejar şi al pajiştilor xeromezofile de silvostepă. Pădurile sunt formate din stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*), stejar pufos (*Quercus pubescens*), ulm (*Ulmus foliaceea*), tei (*Tilia tomentosa*), alun (*Corylus avellana*) ş.a. Aceste păduri sunt însoţite de un strat de arbuşti bine dezvoltat, format din: măcieş (*Rosa canina*), porumbar (*Prunus spinosa*), gherghinar (*Crataegus monogyna*), corn (*Cornus mas*) etc. Parterul lor este populat de o vegetaţie ierboasă constituită din specii de *Carex* (*praecox, caryopyllea, tamentosa, michelii, spicata*) alături de care întâlnim *Calamagrostis epigeios, Lysimachia nummularia, Ajuga reptans.* În locurile cu umiditate mai scăzută se dezvoltă specii de graminee (*Dactylis polygama, Poa nemoralis, Melica uniflora*) şi plante perene.

Câteva petice de pădure alcătuite, fie din stejar pufos (*Quercus pubescens*), fie din stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*) se găsesc, azi, în sudul Câmpiei Băileştiului, în regiunile Bistreţ şi Boureni. Aceste păduri mai apar ca şleauri împreună cu cerul (*Quercus cerris*), stejarul pedunculat (*Quercus robur*), teiul alb (*Tilia tomentosa*).

Fig. nr. 20 Vegetaţie de stepă

Atât pădurile de stejar pufos cât şi cele de stejar brumăriu sunt puternic poienite, fie în mod natural, fie antropic, prin păşunat şi folosire neraţională. În prezent, acestea au o răspândire destul de redusă, locul lor fiind luat, în cea mai mare parte, de *vegetaţia ierbacee de stepă*, în cadrul căreia predomină asociaţiile de pir gros (*Cynodon dactylon*), peliniţă de stepă (*Artemisia austrica*), firuţa cu bulbi (*Poa bulbosa*), bărboasa (*Bothriochloa ischemum*), cât şi rămăşiţe din pajiştile stepice primare: păiuş (*Fetusca valesiaca*), (*Agropyrum cristatum*), negară (*Stipa capillata*) ş.a. (fig. nr. 20). Pe câmpurile deschise se întâlnesc graminee şi plante perene.

În sectoarele acoperite cu nisipuri, vegetaţia este alcătuită, în principal, din păiuş de nisipuri (*Festuca vaginata ssp. buiae*), însoţit de *Mollugo cerviana*, meişor (*Digitaria sanguinalis*), obsigă (*Bromus sterilis*) etc. Pe nisipurile semimobile vegetează o serie de plante cu adaptări speciale (rădăcini foarte bine dezvoltate, frunze glauce, cu ţesut schlerenchimatic bogat).

Pe areale întinse, acoperite de nisipuri şi dune, din lunca şi terasele inferioare ale Dunării, din necesitatea fixării depozitelor deosebit de mobile şi a stabilizării unor terenuri despădurite complet, s-au plantat, începând cu secolul al XVIII-lea, *păduri de salcâm*. Acestea ocupă suprafeţe mari la Maglavit şi în interiorul buclei pe care o descrie Dunărea între Calafat şi Rast.

De-a lungul luncilor (Dunăre, Desnăţui), în albia majoră a acestora, se dezvoltă o *vegetaţie azonală de luncă*, „adaptată” la un grad ridicat de umiditate şi, chiar, la inundaţii. În lunca Dunării se dezvoltă păduri sub formă de zăvoaie, alcătuite din specii de plop (*Populus alba, Populus nigra, Populus canescens*), salcie (*Salix alba, Salix fragilis*), stejar

(*Quercus robur* şi chiar *Quercus penduculiflora*), ulm (*Ulmus foliaceea, Ulmus levis*) şi frasin (fig. nr. 21).

Acestor păduri le revine un deosebit rol antierozional, contribuind la consolidarea malurilor şi atenuarea viiturilor. Însă, în ultimii ani, lucrările de îmbunătăţiri funciare efectuate în scopul introducerii în circuitul agricol a terenurilor din lunca Dunării au determinat schimbarea radicală a peisajului vegetal, în sensul reducerii considerabile a suprafeţei acoperită cu păduri de salcie şi plop, ele rămânând doar în ostroave şi de-a lungul digurilor, în fâşia de protecţie a acestora şi a malurilor.

Caracteristice pentru lunci sunt şi tufărişurile de cătină albă (*Hippophae rhamnoides*) ca de altfel şi rogozul (*Cares gracilis*), trestia (*Phragmites communis*), papura (*Typha angustifolia*), stânjenelul de baltă (*Iris pseudocorus*), limbariţa (*Alisma plantaga*) ş.a. Pajiştile din lungul râurilor, deşi ocupă suprafeţe reduse, sunt formate din specii mezofile şi higrofile: pir (*Agropyrum repens*), iarba câmpului (*Agrostis alba*), firuţa de fâneţe. În locurile permanent mlăştinoase predominante sunt speciile higrofile (*Eleocharis palustris, Carex vulpina, Mentha pulegium* ş.a.)[136].

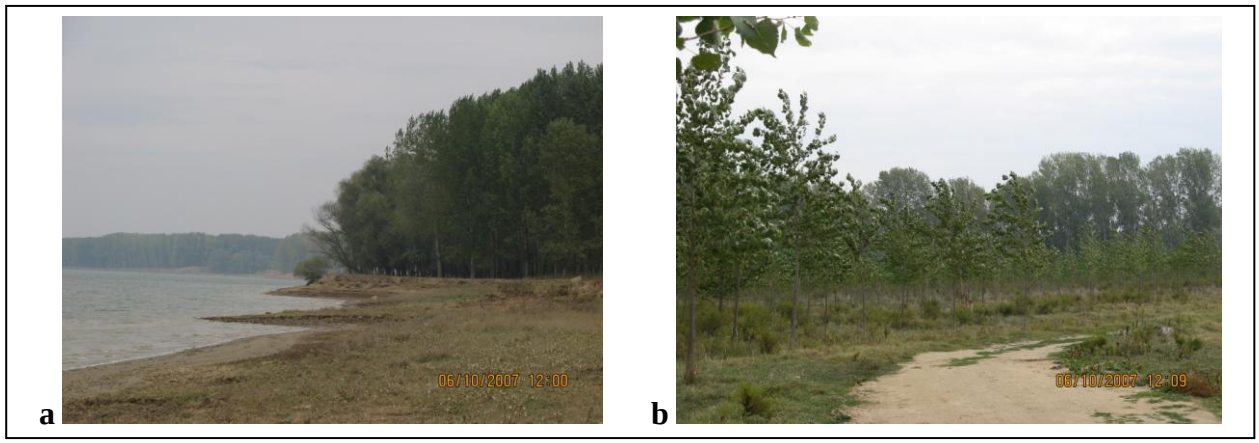

Fig. nr. 21 Pădure pe malul Dunării (Cetate-jud. Dolj). a-Zăvoi de salcie şi plop; b- Pădure replantată

Pe ansamblu, putem afirma că aspectul vegetaţiei din sectorul studiat este acela al unei stepe antropice. Nu în ultimul rând, însă, trebuie să precizăm că vegetaţia, în general, şi pădurile, în special, au un rol esenţial, mai ales pentru o formă de relief de câmpie, în atenuarea exceselor climatice şi schimbarea volumului precipitaţiilor. În zona studiată se poate vorbi, de fapt, de o extindere a proceselor de deşertificare, cu numeroase şi grave implicaţii asupra activităţilor rurale agricole.

*Elementele faunistice***.** Modificările survenite în ultimii ani în cadrul peisajului geografic, prin reducerea suprafeţelor împădurite, secarea bălţilor şi dispariţia multor locuri umede cu o vegetaţie specifică, au avut drept consecinţă modificarea mediului de viaţă natural, ceea ce s-a răsfrânt în mod direct asupra faunei. Nu numai că aceasta s-a redus numeric dar multe specii au dispărut.

În funcţie de particularităţile reliefului şi vegetaţiei, fauna caracteristică teritoriului studiat este una de stepă cu numeroase elemente de pădure şi baltă. Începând din lunci, continuând cu bălţile rămase neasanate şi până în pădurile de stejar, din nord, se întâlneşte un număr mare de specii de păsări şi animale.

O largă răspândire o au răzătoarele caracteristice, de altfel, zonelor de stepă şi silvostepă: şoarecele de câmp (*Microtus arvalis*), şoarecele de mişină (*Mus musculus*

[136] ***, *Geografia României*, vol. I, …, p. 423.

spicilegus), popândăul (*Citellus citellus*), iepurele de câmp (*Lepus europaens*), hârciogul (*Cricetus cricestus*) ş.a. Alături de acestea se întâlnesc carnivore: dihorul (*Putorius putorius*), nevăstuica (*Mustella nivalis*), hermelina (*Mustella herminea*), şi, mai ales, păsări: prepeliţa (*Coturnix coturnix*), presura (*Emberiza citrinella*), graurul (*Sturnus vulgaris*), barza (*Ciocnis albe*), heretele alb (*Circus naracraurus*) etc. Cu mulţi ani în urmă pe câmpurile acestui teritoriu era prezentă dropia (*Otis tard*a), azi dispărută.

Fauna de pădure este reprezentată prin: mamifere – căprioara (*Capreolus capreolus*), lupul (*Canis lupus*), vulpea (*Vulpes vulpes*), mistreţul (*Sus scrofa*), pisica sălbatică (*Felis silvestris*), reptile (şerpi, guşteri, şopârle) şi păsări – ciocârlia de pădure (*Lullul arborea palida*), mierla (*Turdus merula*), gaiţa (*Garulus glandarinus*), sturzul cântător (*Turdus philomeles*), cucul (*Cuculus canorus*), ciocănitoarea de stejar, piţigoiul, pitulicea ş.a.

Foarte variată este fauna de luncă. Predomină păsările de baltă: corcodei (*Podiceps*), găinuşa de baltă (*Gallinula chleoropus*), becaţine (*Gallinago media*), pescăruşul (*Larus*), raţa sălbatică (*Anas platyphynchos*), nagâţul (*Venellus venellus*) etc. Pe malul râurilor vieţuiesc hidra (*Lutra lutra*) şi nurca (*Lutreola lutreola*), iar prin zăvoaie privighetoarea (*Luscinia*), pitulicea fluierătoare (*Phylloscopus trochillus*), piţigoiul (*Parus major*), sticletele (*Carduelis carduelis*). Tot în zăvoaie trăiesc mistreţul, lupul, vulpea şi viezurele.

Pe întinderea câmpiei, ca urmare a influenţelor climatice submediteraneene ce caracterizează sud-vestul ţării, se întâlneşte o faună de origine mediteraneeană, reprezentată prin: cârcâiac (*Scolopendra cingulata*), scarabel (*Scarabeus affinis*), lăcusta marocană (*Dociostaurus maroccanus*) – dăunătoare culturilor agricole.

Suprafeţele acoperite cu apă constituie domeniul propice dezvoltării faunei acvatice a cărei bogăţie este reprezentată printr-o mare varietate de peşti dintre care amintim: somnul (*Silurus glanis*), crapul (*cyprinus carpio*), şalăul (*Stizostedion luciperca*), ştiuca (Exos lucius), plătica (Abramis brama), carasul (*Carassius auratus gibelio*), linul (*Tinca tinca*), obleţul (*Alburnus alburnus*), ţiparul (*Misgurnus fossilis*), roşioara (*Scardinius erythrophtalmus*) etc. Mai rar se întâlneşte cega (*Acipenser ruthenus*).

III.4.2. Rezervaţii naturale

Antropizarea puternică a câmpiei a avut repercusiuni asupra covorului vegetal şi faunei, prin diminuarea numerică a unor specii şi chiar dispariţia multora dintre acestea. Peisajele naturale sunt, prin urmare, foarte puţin reprezentate. Dacă ţinem cont de faptul că, „pentru menţinerea vieţii şi respectiv, a circuitului materiei şi energiei în ecosferă este neapărată nevoie de protecţia şi conservarea biocenozelor (ecosistemelor)”[137], atenţia acordată unor peisaje aflate, încă, în stare naturală, în vederea protejării lor trebuie să fie una specială.

În Câmpia Băileştiului s-au realizat acţiuni de protecţie şi conservare a unor arii naturale care cuprind o suprafaţă de circa 613 ha. Au fost declarate 7 rezervaţii naturale de diferite tipuri (botanice, forestiere, zoologice şi ornitologice): Ciuperceni-Desa (200 ha), Pajiştea Cetate (6 ha), L. Ionelele (comuna Urzicuţa-3,2 ha), Balta Neagră (comuna Desa-1,2 ha), Balta Lată (comuna Ciupercenii Noi-28 ha), Balta Cilieni (municipiul Băileşti, 28 ha).

Dintre ariile protejate ale câmpiei se remarcă *Rezervaţia Ciuperceni-Desa*, situată la 5 km de comuna Ciupercenii Noi. A fost declarată în anul 1972 ca rezervaţie faunistică cu

[137] Viorica Tomescu, *Natural protected areas for biodiversity within Oltenia and their role in susteinable development*, în „Geographical Phorum”, anul 4, nr. 4, Craiova, 2005, p. 118.

caracter ornitologic. Rezervaţia cuprinde o serie de bălţi situate în lunca Dunării (Maginiţa, Arcear, Purcarului etc.) în care cuibăresc circa 150 de specii de păsări, unele de mare însemnătate zoogeografică. Dintre acestea amintim: corcodelul mic (*Podiceps ruficolis*), corcodelul mare (*Podiceps cristatus*), stârcul roşu (*Ardeea purpurea*), stârcul galben (*Ardeea ralloides*), egreta mare (*Egreta alba*), egreta mică (*Egreta gazetta*), raţa fluierătoată (*Anas penelope*), raţa cârâitoare (*Anas querquldula*), cârsteiul de baltă (*Rallus aquaticus*), găinuşa de baltă (*Gallinula chloropus*), pescăruşul râzător (*Larus ridibundus*), chirighiţa neagră (*Chlidonias niger*), chira de baltă (*Sterna hirundo*), codobatura albă (*Motacilla alba*), codobatura galbenă (*Motacilla flava*) etc.

De asemenea, în aceste rezervaţii este întâlnit un element zoogeografic balcanic, aflat aici la limita nordică a arealului său – broasca de pământ siriacă (*Pelobatus syriacus balcanicus*), cât şi o serie de păsări de interes cinegetic: potârnichea (*Perdix*), prepeliţa (*Coturnix coturnix*), porumbelul de scorbură (*Columba oenas*).

Prin H.G. nr. 1284/oct. 2007 a serie de situri din România au fost încadrate în categoria de management ca arii de protecţie specială avifaunistică – parte integrantă a reţelei ecologice europene Natura 2000 în România. Printre acestea se numără şi aria de protecţie specială avifaunistică Calafat-Ciuperceni-Dunăre, situată pe teritoriul a 6 localităţi (fig. nr. 22). Suprafaţa ariei de protecţie este de aproximativ 338 ha şi ocupă 34% din suprafaţa administrativă a municipiului Calafat, 60% din cea a comunei Ciupercenii Noi, 83% din suprafaţa comunei Desa, 27% din comuna Ghidici, 69% din comuna Piscu Vechi şi 38% din suprafaţa administrativă a comunei Poiana Mare. Alături de aceasta, dar de dimensiuni mai mici, în aceeaşi categorie se încadrează şi arealele Bistreţ (ocupă 6% din teritoriul comunei Bistreţ şi 14% din suprafaţa comunei Cârna) şi Cetate – Maglavit – Golenţi.

În anul 2008, prin H.G. nr. 1964/dec.2007 a fost instituit regimul de arie naturală protejată ca sit de importanţă comunitară pentru arealul Ciuperceni – Desa şi arealul L. Bistreţ. Primul ocupă aproape integral teritoriul administrativ al localităţilor Ciupercenii Noi şi Desa (câte 99%), 50-70% din suprafaţa comunelor Ghidici, Piscu Vechi, Poiana Mare şi numai 12% din teritoriul comunei Rast.

Interesul comun, atât pe plan local, cât şi european este acela de a conserva ariile cu un grad ridicat de naturalitate într-un cadru socio-economic din ce în ce mai tehnicizat. Prin reglementările normative sus-menţionate se realizează o protecţie în virtutea legii, însă este nevoie de o conştientizare permanentă a importanţei pe care o are menţinerea unui habitat natural într-o societate afectată de profunde prefaceri.

III.4.3. Condiţiile pedogeografice

Învelişul de sol al unui teritoriu este elementul cel mai dinamic al suportului topografic (G. Apostol, 2004). Geneza, dezvoltarea şi evoluţia solurilor s-au făcut în timp sub acţiunea principalilor factori de solificare: material parental, relief, climă, hidrografie, vegetaţie şi influenţă antropică. Prin urmare, solul este un produs natural care exprimă particularităţile mediului în care s-a format. Într-un studiu al său, Ionescu Şişeşti defineşte solul ca fiind „materialul mai mult sau mai puţin dezagregat şi friabil de la suprafaţa litosferei în care plantele găsesc … suport, hrană şi celelalte condiţii de viaţă[138].

[138] Ionescu Şişeşti G., *Fenomene de distrugere şi de reconstituire a solului*, în „Ionescu Şişeşti G., Culegere din lucrările ştiinţifice”, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1966, p. 94.

Geografic, solurile Câmpiei Băileştiului se împart în mai multe unităţi zonale şi intrazonale, care constituie potenţialul pedologic, valorificat ca bază de dezvoltare a biocenozelor şi culturilor de tot felul, în raport cu condiţiile mediului înconjurător.

Conform "Sistemului de Clasificare a Solurilor din România" elaborat de I.C.P.A. Bucureşti în anul 1979, din cele 10 clase de soluri întâlnite la nivelul ţării, pe teritoriul câmpiei întâlnim o mare parte. Solurile dominante sunt grupate în următoarele clase: Molisoluri, Argilovisoluri, Cambisoluri, Soluri hidromorfe, Soluri halomorfe, Soluri neevoluate.

Cea mai mare parte a câmpiei este acoperită cu *cernoziomuri* (*levigate* sau *cernoziomuri tipice*) formate pe loess şi depozite loessoide (fig. nr. 23). Acestea au cel mai ridicat potenţial nutritiv. Fertilitatea lor este dată de sărurile de azot, fosfor şi potasiu, adică acele substanţe din sol care „ajung mai repede la un grad înaintat de istovire prin levigare şi prin ridicare odată cu recoltele"[139]. Conţinutul în humus variază în funcţie de roca mamă pe care s-au format şi scade odată cu adâncimea. Astfel, cele formate pe loess au un bogat conţinut în humus (2,8-4,8%) iar cele formate pe nisipuri sunt mai sărace (sub 2,4%)[140]. Însă, toate au o capacitate bună de înmagazinare a apei (în jur de 38%) şi o reacţie, în general, neutră spre uşor alcalină cu pH=6,7-7,6[141]. Sunt bogate în elemente nutritive, în special potasiu şi azot. Din păcate, potenţialul nutritiv al acestor soluri este diminuat de cantitatea insuficientă de precipitaţii, pentru a căror corectate sunt necesare irigaţii.

Jumătatea nordică a câmpiei, până la linia localităţilor Cetate – Băileşti – Urzicuţa, este acoperită de cernoziomuri în diferite stadii de levigare. Cernoziomurile levigate sau degradate sunt formate, aici, pe un relief slab fragmentat, cu altitudini reduse (între 60 şi 150 m), cu precipitaţii de aproximativ 500-580 mm/an, contraste termice mari între iarnă şi vară, evapotranspiraţie accentuată şi sub o vegetaţie de silvosteptă cu pânza de apă freatică la adâncimi mici. Textura lor este lutoasă sau luto-argiloasă. Conţinutul în humus variază între 2,8 şi 4,8%, iar aciditatea este medie, fiind, din acest punct de vedere, soluri neutre sau slab acide (cu pH = 6,5-6,9). Din cauza condiţiilor locale de relief, fenomenul de degradare are intensităţi diferite.

O fâşie lată de circa 15-20 km, extinsă în sud, până la linia localităţilor Cetate – Maglavit – Băileşti – Urzicuţa, reprezintă domeniul *cernoziomului cambic tipic*, cu extindere mai mare în arealul localităţilor Goanţa – Obârşia de Câmp – Moţăţei – Unirea – Braniştea şi Izvoare – Galiciuica – Siliştea Crucii – Lipovu – Radovan. La sud de această linie, exceptând sectorul Calafat – Rast, se întinde *cernoziomul ciocolatiu*, care cuprinde petice de cernoziomuri carbonatice, levigate şi nisipoase[142]. Roca mamă pe care s-au format este loessul. Pe terasele mai înalte ale Dunării apar câteva petice de *cernoziom degradat*, care ocupă suprafeţe destul de restrânse.

În bazinele inferioare ale râurilor Desnăţui şi Cilieni (cu o extindere mare la sud de Covei) se extind *cernoziomurile freatic-umede*, formate pe depozite nisipoase. Ele au o umezire capilar-freatică în partea inferioară a profilului ceea ce le conferă însuşiri favorabile pentru culturi cerealiere. Din cauza prezenţei pânzei de apă freatică la adâncime mică (2-3 m) procesul de pedogeneză este afectat, apărând astfel fenomenul de gleizare.

---

[139] Ionescu Şişeşti G., *Principalele tipuri de sol din România. Răspândire. Descriere. Compoziţie. Starea de fertilitate. Nevoia de îngrăşăminte. Experienţele din anii 1933-1936*, în „Ionescu Şişeşti G., Culegere din lucrările ştiinţifice", Ed. Academiei R.S.R., 1966, p. 188.

[140] Alexandru Roşu, *op. cit.*, p.151.

[141] V.Velican, *Răspândirea plantelor de cultură din R.P.R.*, în „Natura", an III, nr. 5-6, 1951, p.67

[142] L. Badea, Alexandra Ghenovici, *op.cit.*, p.46.

Pe teritoriul câmpiei mai apar şi alte varietăţi de cernoziom precum: cernoziomuri semicarbonatice (în arealul Băileşti – Seaca de Câmp – Covei); cernoziomuri argiloiluviale (ocupă suprafeţe reduse în nord-vestul câmpiei, pe terasa superioară a Dunării) cu un conţinut în humus mai scăzut (2,5-3,5%) şi cu nivelul superior al carbonaţilor situat la adâncimi de 120-140 cm; cernoziomuri gleizate (ocupă petice mici pe terasele inferioare); cernoziomuri vermice, carbonatice sau semicarbonatice etc.

În nordul câmpiei, sub forma unor mici pătrunderi la nord de Izvoare – Perişor se întâlnesc *soluri brun-roşcate* (tipice, tipice erodate şi erodisoluri). Acestea sunt caracteristice arealelor ocupate cu pădure (păduri de foioase, şleau de câmpie) fiind considerate soluri care fac trecerea dintre cernoziom şi podzol, cu caractere intermediare între acestea. La contactul cu solurile cernoziomice s-au format solurile brun-roşcate închise.

Alături de aceste soluri zonale, în sectorul Calafat – Rast, pe terasa inferioară a Dunării şi în lunca acesteia, cu acumulări de nisipuri, o mare răspândire o au *cernoziomurile levigate nisipoase* şi *nisipurile*, aflate în diferite stadii de solificare sau chiar nesolificate, intercalate de *sărături* şi de *soluri tinere negre*. Solurile din regiunile de dune sunt soluri sărace care necesită îngrăşăminte azotoase[143].

O mare varietate de solurile se întâlneşte în lunca Dunării: *soluri nisipoase* în diferite grade de evoluţie, *nisipuri nesolificate* şi *mlaştini*. Pe văile Desnăţui, Cilieni, Babaia sunt răspândite soluri tinere aluvionare, aluviuni slab sau deloc solificate şi sărături de stepă.

În general, se poate spune că varietatea solurilor din Câmpia Băileştiului oferă condiţii favorabile pentru dezvoltarea agriculturii, fapt confirmat de structura culturilor agricole (cereale, plante tehnice, viţă de vie etc.), cu repercusiuni directe asupra procesului de umanizare.

[143] Ionescu Şişeşti G., *Principalele tipuri de …*, p. 188.

IV. CÂMPIA BĂILEŞTIULUI – REGIUNE GEOGRAFICĂ DE VECHE ŞI PERMANENTĂ LOCUIRE

IV.1 Culturile materiale prezente şi semnificaţia lor

Situată în partea vestică a Câmpiei Române, într-o zonă care a oferit condiţii de viaţă dintre cele mai favorabile, Câmpia Băileştiului a cunoscut de-a lungul timpului, o locuire autohtonă neîntreruptă, începând încă din epoca neolitică (fig. nr. 24). Referitor la această perioadă în Oltenia, Ion Andrieşcu menţiona: „pe cât de nesigură şi greu de admis este existenţa omului terţiar în Oltenia, pe atât de posibilă este existenţa omului cuaternar şi a industriilor sale, pe atât de variată, bogată şi răspândită este aici acea cultură numită neolitică”[144]. Pe teritoriul Câmpiei Băileştiului, ca de altfel în întreaga ţară, neolitizarea s-a produs printr-un impuls uman şi de civilizaţie venit din lumea Asiei Anterioare. Din această perioadă sunt semnalate urme ale locuirii în Câmpia Înaltă a Bălăciţei, Câmpia piemontană a Olteţului şi Câmpia Băileştiului.

În regiunea studiată, primele comunităţi omeneşti sunt atestate arheologic prin descoperirile de la Basarabi unde, la 1,5 km nord-vest de localitate, pe un grind inundabil, a fost identificată o aşezare neolitică de tip Starcevo-Criş, Rast (unelte şi arme din obsidian şi piatră, materiale prelucrate prin folosirea tehnicilor şlefuitului şi perforaţiei), Calafat (fragmente de silex preistorice) şi Caraula (ceramică neolitică, ciocane, secure şi daltă din piatră)[145]. Aşezările umane au un grad mare de stabilitate. Caracteristica lor este, acum, pronunţatul grad de risipire, iar ca poziţie geografică, erau situate, îndeosebi, în apropierea apelor, pe terasele joase sau pe grindurile din lunci, acolo unde aveau condiţii favorabile de dezvoltare. Ele erau, cel mai adesea, nefortificate, de tipul „aşezări deschise” sau, datorită suprapunerii mai multor aşezări pe acelaşi loc, formau movile artificiale cunoscute sub denumirea de „tell”, cu straturi de cultură foarte groase. Locuinţele neolitice erau de tip bordei sau semibordei dar şi de suprafaţă, având formă rectangulară sau circulară cu una sau mai multe încăperi[146].

Perioada următoare, de trecerea la epoca bronzului, se caracterizează prin aceeaşi densitate de locuire. Cultura materială cu cea mai mare arie de extindere din această vreme poartă denumirea de *Cultura Coţofeni*. Urme de aşezări aparţinând acestei culturi au fost semnalate pe terasele cursurilor de apă sau pe grindurile Dunării. Locuinţele sunt de tip bordei sau aşezări de suprafaţă, în general nefortificate. Cercetările arheologice au dus la descoperirea urmelor de locuire aparţinând culturii Coţofeni la Bistreţ[147], Golenţi[148], Giubega[149], Galiciuica.

În epoca bronzului, aşezările sunt tot mai frecvent fortificate, cu şanţ şi val de apărare, cum întâlnim la Verbicioara şi Cârcea (la nord de zona studiată) sau se află situate pe pinteni de deal, beneficiind, în felul acesta, de o apărare naturală pe una din laturi. Atât în

---

[144] Ion Andrieşcu, *Preistoria Olteniei*, 1921, p. 13-14.
[145] D. Berciu, *Arheologia preistorică a Olteniei*, Craiova, 1939, p. 92.
[146] ***, *Istoria românilor*, vol. I *Moştenirea timpurilor îndepărtate*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2001, p. 119.
[147] Simona Lazăr, *Contribuţii la repertoriul ...*, p. 19-37.
[148] P. Roman, *Cultura Coţofeni,* Ed. Academiei R. S. R., Bucureşti, 1976, p. 82; Simona Lazăr, *Contribuţii la repertoriul ...* , p. 19-37.
[149] D. Berciu, *op. cit.*, p.75.

Câmpia Băileştiului cât şi în zona înconjurătoare (Câmpia Înaltă a Bălăciţei, Câmpia Caracalului) sunt semnalate comunităţi omeneşti restrânse, cu aşezări mici, unele de scurtă durată[150]. Majoritatea prezintă un singur nivel de locuire, ceea ce indică o anumită mobilitate a locuitorilor, determinată de căutare unor terenuri cu păşuni pentru creşterea animalelor. Din această epocă sunt evidenţiate urmele de locuire de la Mărăcinele (com. Perişor) şi Bistreţ (cultura Gârla Mare)[151]. La 6 km sud de localitatea Ghidici, în punctul „Balta Ţarova I" au fost descoperite locuinţe aparţinând culturii Gârla Mare şi grupului cultural Bistreţ-Işalniţa[152].

Tot din această perioadă datează descoperirile de la Basarabi (doi tumuli aparţinând culturii Coţofeni)[153] şi Desa[154] precum şi mormintele de incineraţie în urnă aparţinând culturii Gârla Mare, identificate la Bistreţ[155]. De altfel, în imediata vecinătate a zonei studiate de noi, la Nedeia (com. Gighera), pe malul bălţii satului, în urma cercetărilor arheologice, au fost descoperite resturile unei necropole din această epocă[156], iar la Dunăreni – Cârna, pe malul sudic al bălţii Nasta, au fost identificate 116 morminte de incineraţie aparţinând culturii Gârla Mare[157].

Prima epocă a fierului (Hallstatt), bine reprezentată pe Valea Dunării şi în Câmpia Olteniei a fost atestată şi în regiunea studiată. Urme de locuire din această perioadă au fost descoperite la Bistreţ[158], Galiciuica[159] şi zona lacurilor Bistreţ, Cârna, Nasta, Nedeia (în prezent amenajate hidrotehnic)[160]. De asemenea, în zona localităţilor Basarabi[161], Hunia[162], Bistreţ[163] au fost descoperite câteva fragmente de ceramică hallstattiană canelată. La acestea se adaugă şi descoperirea unor depozite de bronzuri şi tezaure la Ghidici, Desa, Hunia, Maglavit şi Pleniţa[164].

Un rol deosebit în cadrul primei epoci a fierului l-a avut *Cultura Basarabi*, numită astfel după localitatea unde a fost identificată pentru prima dată. Cu o arie de răspândire foarte largă (Muntenia, Oltenia, sudul Moldovei, sudul Transilvaniei, Crişana, Banat, o parte din Basarabia, sud-estul Serbiei actuale, nordul Bulgariei şi sud-estul Ungariei), această cultură este întâlnită şi în zona studiată[165]. Aşezările sunt, majoritatea, de tip răsfirat, situate pe terasele râurilor sau de tipul sălaşelor, ce ar putea avea caracter pastoral. Locuinţele sunt de suprafaţă, construite din material lemnos şi, mai rar, din nuiele lipite cu lut. Cu o frecvenţă destul de redusă se întâlneau şi bordeie.

---

[150] ***, *Istoria Românilor,* vol. I, *Moştenirea* ..., p. 215.
[151] Simona Lazăr, *Contribuţii la repertoriul*...., p. 19-37.
[152] Simona Lazăr, *Cultura Vârtop în Oltenia,* Craiova, Fundaţia Scrisul Românesc, 2005, p. 88.
[153] A. Vulpe, *Zur mittleren Hallstattzeit in Rumanien,* în „Dacia", NS, nr. 9, 1965, p. 105-132; Idem, *Zur Ent stechung der geto-dakischen Zivilisation. Die Basarabi Kultur,* în „Dacia", NS, nr. 30, 1986, p. 52-54.
[154] D. Berciu, *op. cit.*, p. 248, 253.
[155] I. Chicideanu, *Die frühtrakische Kultur zur Bronzezeit in Südwest* Rümänien, în „Dacia", NS, nr. 30, 1986, p. 7-47.
[156] V. Dumitrescu, *Raport asupra activităţii ştiinţifice a Muzeului Naţional de Antichităţi în anii 1942-1943*, Bucureşti, 1994, 39-42; Simona Lazăr, *Cultura Vîrtop* ..., p. 100.
[157] V. Dumitrescu, *Necropola de incineraţie din epoca bronzului de la Cârna,* Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1960.
[158] I. Chicideanu, *op. cit.*, p. 16.
[159] D. Berciu, *op.cit*, p. 143; Simona Lazăr, *Contribuţii la repertoriul* ..., p. 19.
[160] Simona Lazăr, *Cultura Vârtop* ... , p. 53.
[161] A. Vulpe, *Zur mittleren Hallstattzeit* ..., p. 105-132; Idem, Memoria Antiquitatis, 2, 1970, p. 182-213.
[162] V. Dumitrescu, *Raport asupra activităţii ştiinţifice a Muzeului Naţional de Antichităţi în anii 1942 şi 1943*, Bucureşti, 1944, p. 37; Simona Lazăr, *Contribuţii la repertoriul* ..., p. 19-37.
[163] Simona Lazăr, *Contribuţii la repertoriul* ... , p. 19-37.
[164] ***, *Istoria Românilor*,vol. I, *Moştenirea* ... , p. 340.
[165] Toma Rădulescu, *op. cit.*, p. 10.

Urme de locuire specifice acestei culturi au fost atestate la Basarabi[166], Bistreţ, Desa, Hunia[167], Piscu Vechi[168], Rast, Golenţi, Ghidici[169]**.** Inventarul mormintelor Basarabi de pe Dunăre este foarte bogat şi variat: ceramică cu decor specific, arme din fier (lance, cuţit de luptă cu mânerul în formă de „T", podoabe (majoritatea regăsindu-se în aria vest şi sud-vest balcanică). Aspectul ceramicii, formele vaselor şi decorul plastic al canelării denotă continuitatea fondului cultural autohton. În întreaga sa arie de dezvoltare, cultura Basarabi oferă imaginea unei unităţi culturale şi spirituale a comunităţilor locuitoare în zona respectivă.

Apariţia de aşezări şi necropole în Hallstatt-ul târziu în zona subcarpatică a Olteniei (grupul Ferigile şi apoi, mai târziu grupul Teleşti) este un fenomen care se petrece odată cu sfârşitul necropolelor de la Dunăre, din zona Porţilor de Fier (secolul al VI-lea a.Chr.) şi ar putea reflecta mutarea populaţiei din zonele de şes în zonele subcarpatice. În acest caz fenomenul transhumanţei din zona Dunării, în Carpaţi, asociat cu o locuire relativ stabilă în zona subcarpatică, ar putea să ne dea imaginea cea mai plauzibilă a modului de viaţă în perioada preistorică. Ne aflăm într-un moment în care economia pastorală pare să fi jucat un rol preponderent, iar prezenţa mai intensă în zona subcarpatică a urmelor de locuire şi, odată cu acest fapt, rarefierea sau absenţa lor în anumite zone de câmpie ar putea fi rezultatul schimbărilor din structura economică a comunităţilor, cu implicaţii directe asupra tipului de habitat.

În epoca a doua a fierului, aşezările umane, majoritatea rurale, sub formă de cătune, sunt în continuă creştere numerică. Ca poziţie geografică erau situate, îndeosebi, de-a lungul liniilor de contact dintre terase şi lunci, pe capete de terase înalte sau de poduri aluviale şi în ostroavele din lunca Dunării – spaţii care au oferit cadru prielnic de amplasare a aşezărilor din cele mai vechi timpuri. Urme de locuire din această perioadă au fost scoase la iveală în urma cercetărilor arheologice efectuate în zona studiată la Calafat, Cetate, Ciuperceni, Desa, Dobridor, Galicea Mare, Galiciuica, Ghidici şi Maglavit, unde au fost identificate aşezări geto-dacice[170]. Atestarea arheologică a acestor aşezări, destul de numeroase, constituie dovezi de locuire continuă a ţinutului studiat, din comuna primitivă până în perioada dacică. Mai puţin locuită a fost lunca Dunării din cauza prezenţei bălţilor şi a frecventelor inundaţii.

Cetăţile geto-dace, numeroase în apropierea munţilor, au o frecvenţă redusă în câmpie. Situate, de regulă, de-a lungul apelor curgătoare ce traversează zona (Desnăţui, Drincea) şi nu numai, ele au avut misiunea de a apăra principalele căi de acces spre Sarmizegetusa Regia. Menţionăm, în acest sens, cetăţile dacice de la Castrele Traiane şi Gemeni[171]. După cum se poate observa, aşezările şi cetăţile geto-dace ocupau poziţii strategice care le asigurau condiţii de permanenţă (pe locurile mai înalte sau pe văi, care reprezentau trasee de acces spre alte aşezări). Numărul relativ crescut al lor dovedeşte bogata şi unitara civilizaţie geto-dacă. Diferitele obiecte ceramice de factură La Tene au fost descoperite la Băileşti şi Bistreţ şi reprezintă alte dovezi în acest sens[172]**.**

---

[166] A. Vulpe, *Zur mittleren Hallstattzeit …*, p. 105-132; Idem, *Zur Entstechung der geto-dakischen …*, p. 52-54.
[167] Simona Lazăr, *Cultura Vârtop …*, p. 85.
[168] M. Petrescu Dîmboviţa, *Depozitele de bronzuri din România*, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1977, p. 165, fig. 401-402; Simona Lazăr, *Contribuţii la repertoriul …*, p. 19-37.
[169] Simona Lazăr, *Contribuţii la repertoriul …* , p. 19-37.
[170] ***, *Istoria românilor*, vol. I, *Moştenirea …* p. 727**.**
[171] Petre Gherghe, *Repertoriul informaţiilor şi descoperirilor arheologice din Oltenia – Epoca Latene*, Craiova, Ed. Universitaria, 2001, p. 26 –65.
[172] *Ibidem*, p. 21-40.

Bogăţia inventarului mormintelor de incineraţie în tumuli de la Radovan (arme, podoabe, ceramică etc.), tezaurele şi podoabele aparţinând civilizaţiei geto-dacice (sec. II a Chr. – sec. I p Chr.) descoperite la Moţăţei şi Întorsura atestă, încă o dată, locuirea populaţiei geto-dace în aceste locuri[173]. Nu este exclusă nici o influenţă sau chiar prezenţă a celţilor scordisci, fapt indicat de inventarul predominant militar, de tip La Tene, descoperit în micile necropole de la Corlate[174].

Ocuparea Daciei de către romani (105 – 106 e.n.) şi colonizarea de către aceştia a teritoriilor cucerite a produs modificări în cultura materială şi spirituală a populaţiei autohtone. După acest eveniment comunităţile autohtone au continuat să locuiască în vechile lor vetre, însuşindu-şi şi elemente din cultura materială romană. Aşezările sunt modeste, de tip „rural", net diferenţiate de cele ale coloniştilor romani. Cetăţile geto-dacice (staţiuni cu funcţie preponderent militară) dispar, ca efect al cuceriri traiane. Însă, viaţa şi cultura autohtonă se menţin, fapt demonstrat de o întreagă serie de monumente, necropole şi aşezări. Elementele ce ţin de habitat, economie, port şi obiceiuri funerare specifice culturii geto-dace din Provincia Dacia prezintă strânse relaţii de natură genetică cu cultura celei de-a doua epoci a fierului din acelaşi spaţiu, din care derivă nemijlocit.

Pe parcursul secolelor II – III e.n., în perioada colonizării romane, pe actualul teritoriu al Câmpiei Băileştiului se identifică urme de cultură materială cu caracter rural, ceea ce demonstrează atât existenţa fostelor vetre de aşezări rurale, continuitatea şi permanenţa geto-dacă, cât şi stadiul avansat al procesului de romanizare. Urme de *vicus* roman au fost identificate la Afumaţi[175].

Din perioada romană sunt cunoscute mai multe vestigii arheologice, lucru dovedit de urmele materiale. La Covei s-au descoperit materiale ceramice de epocă romană (sec. II-III) care aparţin unei aşezări rurale, iar între Calafat şi Cetate s-a descoperit, în anul 1903, un mic tezaur format din podoabe de aur şi argint care poate fi datat din prima jumătate a sec. I.[176]. De altfel, tezaurele monetare descoperite în sudul judeţului Dolj sunt numeroase: Bârca (4 tezaure), Amărăştii de Jos, Cerăt, Dobridor, Galicea Mare, Moţăţei, toate datând din secolul al II-lea e.n.[177].

În acelaşi context arheologic, inscripţiile descoperite pe teritoriul satului Cioroiu Nou, atestă existenţa, aici, a unor *ville rusticae*[178]. De altfel, în prima jumătate a secolului al III-lea, tot aici exista o puternică aşezare quasi urbană, un târg, în care funcţiona o staţie fiscal-vamală[179]. Este posibil ca o villa rustica să fi existat şi la Caraula[180]. Tot din perioada romană sunt date asupra carierelor de piatră de la Izvoare, a căror piatră era folosită pentru *statio Aquensis*[181]. Din aceeaşi perioadă sunt semnalate castrele de la Desa şi Bistreţ, unde a fost descoperită şi o construcţie asemănătoare unui picior de pod (care este urma unui port roman militar). Acestea erau legate atât între ele, cât şi cu celelalte castre de pe malul Dunării printr-un drum terestru. Marile castre de pământ de aici (Bistreţ) se remarcă prin

[173] ***, *Istoria* Românilor, vol. II, *Daco- romanii, romanicii, alogenii*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2001, p. 745.
[174] *Ibidem,* p. 746.
[175] D. Tudor, *Oltenia romană,* Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1968, p. 228.
[176] *Ibidem,* p. 25-26.
[177] *Ibidem,* p. 125-127.
[178] *Ibidem.*
[179] Avram Cezar (coord.), *Dicţionarul istoric al localităţilor din judeţul Dolj (A-C),* Craiova, Ed. Alma, 2004, p. 237.
[180] *Ibidem,* p. 231.
[181] D. Tudor, *op. cit.*, p. 78.

foarte sărace urme de locuire, ceea ce evidenţiază o folosire temporară a lor (*castra aestiva*). Ele aparţin secolului III d. Chr.

Mărturiile arheologice despre existenţa şi dezvoltarea civilizaţiilor geto-dacă şi, apoi, daco-romană evidenţiază permanenţa şi continuitatea neîntreruptă de locuire autohtonă în aceste locuri.

Pentru perioadele postromană şi prefeudală se poate presupune că, în mod asemănător pentru întreg teritoriul ţării, avem de-a face cu o locuire stabilă a unei populaţii autohtone romanizate. Descoperirile arheologice din această perioadă, în Câmpia Băileştiului, sunt extrem de puţine, dar cunoaştem că ea se încadrează, în linii mari, în aria civilizaţiei autohtone care a continuat să se dezvolte, evoluând spre formele de civilizaţie medievală.

După retragerea romană, în spaţiul dintre Carpaţi şi Dunăre se generalizase viaţa rurală. Aşezările aveau locuinţele grupate pe criteriul cetelor de neam, în „cuiburi", fenomen specific obştii teritorializate într-o anumită etapă evolutivă a sa. Existau astfel, *familia nucleu* (casa părintească) iar în imediata apropiere erau construite casele copiilor (*familia lăstar*). De cele mai multe ori, locuinţele erau ordonate în şiruri, spaţiile dintre ele rămânând ca uliţe de acces. Alteori, formau un nucleu central mai aglomerat, înconjurat de locuinţe dispersate. Pentru perioada prefeudală putem menţiona descoperirile de la Bistreţ.

La începutul feudalismului, în condiţiile intensificării schimburilor comerciale şi a dezvoltării reţelei de drumuri ce treceau prin centrele urbane de la Dunăre, se constată o intensificare a activităţilor economice şi prezenţa unor aşezări omeneşti mai mari şi mai bine dezvoltate. Dovezi arheologice din această perioadă au fost identificate la Bistreţ (tezaur de monede feudale româneşti şi podoabe). În prezent, locurile unde localnicii au observat existenţa urmelor unor aşezări din vechime au fost denumite de aceştia *şilişti*, iar aşezările fortificate cu şanţuri şi uneori cu valuri de pământ, *cetăţui, grădişti sau horodişti.*

În secolele VII-IX „în cadrul evoluţiei societăţii locale din teritoriile de la nordul Dunării de Jos, o serie de evenimente de ordin social-economic şi politic, cauzate, într-o anumită măsură, şi de prezenţa mai mult sau mai puţin îndelungată, a unor populaţii în migraţiune, au determinat numeroase şi profunde transformări, cu consecinţe importante pentru definitivarea structurii interne a comunităţilor umane, ca şi pentru cristalizarea ulterioară a civilizaţiei caracteristice spaţiului carpato-danubiano-pontic"[182]. Astfel, în aria de civilizaţie autohtonă pătrund, în secolele VI-VII, populaţii migratoare dintre care o mai mare însemnătate o prezintă slavii, avarii şi bulgarii. Fenomenul este demonstrat de cercetările arheologice care au descoperit, atât în aşezări, cât şi în cimitire, elemente culturale specifice fiecăreia dintre aceste populaţii. Slavii, pe parcursul convieţuirii cu populaţia românească, net superioară numeric, vor fi asimilaţi treptat, etnic şi lingvistic, de către aceasta. De altfel, istoricii C. C. Giurescu şi Dinu C. Giurescu îi încadrează între elementele etnice constitutive ale poporului român menţionând: „Dacă ar fi să scriem elementele etnice constitutive ale poporului român, după importanţa lor, am avea: întâi, elementul autohton, *dacic*, apoi în al doilea rând, elementul *roman*, iar în al treilea rând, la urmă, cel *slav*"[183].

Relativa stabilitate politică şi militară, diversificarea preocupărilor în domeniul agriculturii şi al meşteşugurilor şi dezvoltarea tehnicilor de producţie au determinat, în secolele VII-IX, o mai mare stabilitate a aşezărilor şi o creştere a numărului lor. Cele mai multe aşezări erau situate de-a lungul văilor, cu soluri fertile şi păşuni întinse, cât şi pe terasele superioare ale acestora: „… de-a lungul Dunării, din Banat şi până la Marea Neagră,

[182] *****,** *Istoria românilor*, vol. III, *Genezele româneşti,* Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2001, p. 39.
[183] Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 176.

sunt presărate aşezări şi cimitire, aparţinătoare unor obşti săteşti, mai întinse ori mai restrânse"[184]. Aşezări existau şi în Câmpia Olteniei, mai ales la adăpostul pădurilor de stejar, unde ţăranii duceau o viaţă modestă, dar sigură în vremuri de grea restrişte.

Prezenţa timpurie a aşezărilor în sud-vestul ţării a determinat constituirea organizaţiilor politice româneşti de tipul cnezatelor şi voievodatelor. De fapt, menţiuni scrise despre aceste formaţiuni au apărut încă din secolul al IX-lea: „Poporul român, în condiţiile unei succesive stăpâniri străine, îşi crease, pe văile unor râuri, în depresiuni naturale, propriile organizaţii social-politice: *judecii, jupânate, cnezate, voievodate,« ţări».* Erau, de fapt, uniuni de obşti săteşti în care ţăranii se bucurau de libertăţi din punctul de vedere social-juridic"[185]. Zona Câmpiei Băileştiului era inclusă voievodatului lui Litovoi, care se întindea în dreapta Oltului, pe valea Jiului până în Ţara Haţegului[186].

Perioada cuprinsă între secolele IX-XI este caracterizată printr-o înmulţire a numărului aşezărilor, concomitent cu o creştere demografică. Potrivit estimărilor istoricilor, aceasta a fost de sută la sută, comparativ cu perioada anterioară[187]. Cercetarea unui număr însemnat de aşezări din secolele VIII-XI de pe teritoriul României, arată existenţa unor grupări teritoriale mai mari sau mai mici, corespunzătoare unor uniuni teritoriale având ca unitate de bază satul, în cadrul căruia se desfăşura întreaga activitate economică din zonă.

Descoperirile arheologice au pus în evidenţă, în cadrul regiunii studiate de noi, nuclee de masivă concentrare demografică dispuse în jurul unei aşezări situate pe o suprafaţă de teren mai restrânsă. După cum se ştie, „… fenomenul de grupare a populaţiei este intrinsec fiinţei omeneşti, tot atât de vechi, ca şi societatea însăşi, izvorând din sentimentul de siguranţă pe care îl emană gruparea oamenilor, atât în ceea ce priveşte producţia propriu-zisă, cât şi în vederea apărării în comun faţă de stihiile naturii sau împotriva duşmanilor de orice fel care le-ar primejdui viaţa"[188]. Astfel, spre exemplu, în zona Calafatului, se grupează 7 aşezări: Basarabi, Ciupercenii Vechi, Golenţi, Maglavit, Cetate, Rast şi Tunari.

Istoria acestor locuri ne conduce la concluzia că, în toate perioadele semnalate anterior, Câmpia Băileştiului şi regiunile limitrofe s-au evidenţiat prin bogăţia şi varietatea urmelor arheologice (aşezări, gospodării, necropole, ceramică, unelte, arme, monede etc.). Trebuie subliniat în acest context, că lunca Dunării şi terasele inferioare au fost cel mai intens populate de-a lungul timpului, de la neolitic la epoca medievală. Acest aspect dovedeşte, pe de o parte intensitatea şi continuitatea de locuire, iar pe de altă parte potenţialul de habitat.

IV.2. Particularităţi ale istoricului populării câmpiei

În secolul al XIII-lea şi perioada următoare, prin unirea formaţiunilor prestatale dintre Carpaţi şi Dunăre s-a format statul feudal Ţara Românească, sub conducerea lui Basarab. După acest eveniment, economia agricolă şi schimburile comerciale înregistrează un ritm mai accelerat de dezvoltare. Pe teritoriul localităţilor Calafat şi Basarabi au fost

[184] *Istoria românilor,* vol. III, *Genezele româneşti ...*, p. 71.
[185] *Ibidem,* p. 23.
[186] Constatin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *op. cit.,* p. 169.
[187] Ştefan Olteanu, *Societatea românească la cumpănă de milenii (secolele VIII-IX)*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983, p. 28; ***, *Istoria românilor*, vol. II, *Daco-romanii ...*, p. 145.
[188] Ştefan Olteanu, *Societatea carpato-danubiano-pontică în secolele IV-XI: structuri demo-economice şi social-politice*, Bucureşti, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1977, p. 30.

descoperite importante tezaure monetare din vremea voievozilor Vladislav I, Radu I şi Mircea cel Bătrân, piese de podoabă, resturi de unele agricole, cuptoare pentru prelucrarea ceramicii, ceea ce indică „gradul ridicat de feudalizare a societăţii româneşti" din această zonă a ţării[189].

După marea invazie a tătarilor din 1241-1242 când, din punct de vedere demografic, a avut loc o stagnare, a urmat o nouă creştere demografică, o contribuţie însemnată la acest fenomen având-o şi politica favorabilă. Pe baza informaţiilor oferite de cercetările arheologice, dar şi a documentelor scrise, se poate aprecia că, în secolul al XIV-lea, în Ţara Românească existau circa 2.500 de localităţi. Fiecare aşezare rurală avea aprox. 15 gospodării alcătuite, în medie, din 4-4,5 persoane.

La acest spor demografic a contribuit şi imigrarea unor locuitori din Transilvania, care vor înfiinţa noi aşezări. De fapt, despre acest fenomen se poate vorbi încă de la începutul secolului al XIII-lea. În scrisoarea papală adresată, în 1234, regelui Bela al IV-lea se arată că „în episcopatul Cumaniei, atât ungurii cât şi germanii împreună cu alţi dreptcredincioşi din regatul Ungariei trec la dânşii ca să locuiască acolo, astfel făcându-se una cu acei români"[190]. 13 ani mai târziu, în 1247, regele amintit, în Diploma Cavalerilor Ioaniţi interzice a se mai primi în Oltenia emigranţi de peste munţi.

Satele sunt „de vale" cu locuinţele concentrare de-a lungul cursului de apă, pe terasele joase sau pe boturile de terase înalte. Multe aşezări din Câmpia Băileştiului erau situate la intersecţia unor drumuri şi căi de comunicaţie importante, ceea ce a determinat apariţia unor centre vamale cum sunt Vadul Cumanilor (atestat la 1385) şi Vadul de la Calafat sau Vama de la Calafat (menţionat documentar la 1424), unde aveau loc schimburi comerciale intense.

Secolele XIII-XIV au reprezentat o etapă importantă în formarea structurii reţelei de aşezări, acum generalizându-se alcătuirea de mari concentrări de aşezări. De asemenea, este semnalat şi procesul de roire, care a avut drept rezultat formarea de noi aşezări.

Începând din a doua jumătate a secolului al XIII-lea şi primele decenii ale secolului al XIV-lea are loc o intensificare a procesului de destrămare a obştilor rurale teritoriale. Proprietatea ţărănească liberă a dispărut treptat. Odată cu procesul de consolidare a bisericii a avut loc şi înzestrarea lăcaşurilor de cult cu pământuri şi privilegii. În acest fel, multe sate au ajuns dependente de mănăstiri sau schituri.

În secolele XIV-XV existau atât sate libere cât şi sate aservite mănăstirilor, domnitorilor sau boierilor. La mijlocul secolului al XV-lea, în Ţara Românească, mănăstirea Cozia stăpânea peste 25 de sate şi Tismana, peste 30, iar mai târziu, în secolul al XVI-lea Tismana avea 25 de sate şi Bistriţa Olteană, 30 de sate[191]. În aceeaşi perioadă, în Ţara Românească existau şi boieri care stăpâneau un număr mare de sate (aprox. 50 de sate).

Situaţia ţăranilor aserviţi nu era una prea uşoară. Ei erau supuşi la diferite dări (dijme), munci (sau slujbe) şi impozite (cel mai frecvent fiind birul). În asemenea situaţii ţăranii fugeau de pe moşie, ajungându-se până la spargerea unor sate întregi, fenomen ce ia amploare în secolele următoare.

În veacul al XVII-lea a avut loc o creştere demografică însă, care nu a fost continuă. Acest secol a fost pentru Ţara Românească, ca de altfel pentru întreaga Europă, o perioadă a războaielor, pustiirilor şi a crizelor de tot felul. Toate acestea au avut repercusiuni asupra nivelului demografic, care a înregistrat o staţionare şi, chiar, o scădere. La aceşti factori se

---

[189] ***, *Judeţul Dolj. Monografie*, Bucureşti, Ed. Sport -Turism, 1981, p. 52-53.

[190] *****,** *Istoria românilor*, vol. III**,** *Genezele româneşti ...*, p. 525.

[191] *Ibidem,* vol. IV, *De la universalitatea creştină către Europa „Patriilor"*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2001, p. 121.

adaugă deplasările de populaţie (robirile masive), cât şi de fuga ţăranilor aserviţi peste hotare (într-o ţară românească vecină sau în ţări străine). Numărul ţăranilor în robie era foarte mare. Numai în timpul războaielor antiotomane ale lui Mihai Viteazul „turcii şi tătarii au răpit din Ţara Românească mai bine de 200.000 de suflete … încât această ţară e acum pustie”[192]. Fuga locuitorilor era provocată şi de povara de nesuportat a birurilor. Foametea (1602-1605, 1660), epidemiile, jafurile şi omorurile provocate de lefegii haiduci unguri sau sârbi şi panduri veniţi din Transilvania sunt tot atâtea cauze ale declinului demografic.

În prima jumătate a secolului al XVII-lea (1652) în Ţara Românească erau circa 3.220 de aşezări, cifră considerată de istorici ca fiind sub realitate[193]. Documentele istorice dovedesc gruparea preponderentă a aşezărilor în regiunea colinară submontană, iar a oraşelor în zona de câmpie. Aici existau, mai mult, sate de colonizare. Pentru secolul al XVII-lea mişcările de populaţie erau un fenomen obişnuit. Deplasările interne nu afectau numărul populaţiei, ci doar forţa de muncă de pe moşiile boierilor şi mănăstirilor. În schimb, migraţia externă, ce caracteriza perioadele de năvăliri tătărăşti, de foamete şi de epidemii, provoca o scădere demografică. Astfel de emigrări au avut loc în anii 1603 şi 1604 din Ţara Românească peste Dunăre sau în Moldova şi Transilvania. În acelaşi timp, pe parcursul secolului menţionat fenomenul de pătrundere a populaţiei transilvănene în Ţările Române extracarpatice ia amploare. Dovadă faptul că „în 1694 dieta se plângea că aproape o treime din populaţia Făgăraşului trecuse hotarul, stabilindu-se în Ţara Românească”[194]. Acest fenomen era încurajat de domnie, care înfiinţa sate de colonizare pentru locuitorii străini, în care aceştia beneficiau de anumite scutiri fiscale temporare.

În secolul al XVIII-lea, pentru Ţara Românească începe perioada fanariotă (1716-1821), marcată de frecvente conflicte interne sau între marile puteri. În acest secol numărul surselor documentare se înmulţeşte cu valoroase surse cartografice dintre care se detaşează hărţile lui Schwantz (1722) şi Specht (1791).

Lipsa de stabilitate, războaiele, abuzurile şi obligaţiile fiscale la care erau supuşi locuitorii au determinat deplasări ale acestora în locuri unde se puteau adăposti. Având în vedere că aproape toate izvoarele statistice din secolul al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea privind populaţia aveau un caracter fiscal, nu se poate aprecia cu exactitate numărul populaţiei din acea vreme, când toate clasele şi categoriile sociale erau interesate să ascundă numărul real al contribuabililor şi potenţialul demografic al ţărilor. Din sursele istorice se pare că în primele decenii ale secolului al XVIII-lea a avut loc o scădere a numărului populaţiei, urmată de o uşoară creştere către sfârşitul veacului şi în primele decenii ale secolului următor. Astfel, în Ţara Românească, în perioada 1701-1710 statisticile înregistrau 1.000.000 de suflete, în 1738 – 735.000 suflete, în 1745 – 800.000 suflete iar în 1791 – 1.500.000 suflete[195].

În deceniile trei-şapte ale aceluiaşi secol se poate vorbi chiar de o depopulare a Ţărilor Române. Ţinând cont de faptul că cei care erau înregistraţi în statisticile vremii erau contribuabilii, este vorba doar de o mişcare a masei impozabile. Abuzurile comise de aparatul administrativ şi dările foarte mari, au determinat fuga ţăranilor, cei mai mulţi adăpostindu-se prin alte părţi ale ţării, unde puteau fi feriţi de oamenii domniei. Alţii s-au deplasat fie în sudul Dunării, unde au constituit sate de români, fie în Transilvania.

---

[192] *Ibidem,* vol. V, *O epocă a reinnoirii în spirit european (1601 – 1711/1716)*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2003, p. 390.
[193] *Ibidem,* p. 402.
[194] *Ibidem,* p. 404.
[195] *Ibidem,* vol. VI, *Românii între Europa clasică şi Europa Luminilor (1711-1821)*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2002, p. 52.

Documentele vremii menţionează case pustiite şi chiar aşezări întregi „sparte”. Însă, foarte mulţi ţărani se întorceau la casele lor atunci când considerau că erau condiţii favorabile. În această situaţie nu se poate vorbi de o scădere numerică a populaţiei ci de o fluctuaţie a numărului contribuabililor. În timp ce în zona subcarpatică a Ţării Româneşti era o mare densitate de locuire, regiunea de câmpie era mai slab populată, cu multe sate devastate în timpul războaielor.

În legătură directă cu evoluţia demografică a evoluat şi numărul satelor. Pentru o analiză a acestei situaţii vom folosi sursele cartografice ale vremii respective. Hărţile lui Schwantz şi Specht vin să confirme bogata reţea de aşezări din această perioadă, cât şi faptul că prezenţa aşezărilor era tipică unei zone de veche populare. În trecut, localizarea vetrelor de aşezări era mai puternic influenţată de factorii naturali decât astăzi.

Harta lui Schwantz (1722) evidenţiază repartiţia spaţială a aşezărilor din prima parte a secolului al XVIII-lea, aducând preţioase informaţii asupra densităţii acestora. După o arie de maximă concentrare a aşezărilor la poalele munţilor, în depresiunile subcarpatice, se observă o descreştere treptată a numărului acestora în direcţia Dunării. Regiunea de câmpie (implicit cea studiată de noi) avea cele mai rare sate. Aceeaşi sursă documentară pune în evidenţă îndesirea satelor în regiuni de interferenţă, cu resurse economice complementare: munte – depresiune, dealuri – câmpie, luncă – terase, pădure – stepă etc. Concentrări de populaţie sunt remarcate şi de-a lungul văilor (Dunăre, Drincea, Desnăţui, Balasan şi afluenţii lor) dovedind că, în trecut, apa era cel mai important element fizic în amplasarea vetrelor de aşezări omeneşti. Spre deosebire de văi, câmpul, ca loc de fixare a aşezărilor, este o cucerire relativ recentă. Contrastul dintre vale şi câmp existent în Câmpia Băileştiului ilustrează faptul că cele mai vechi sate au fost cele de vale, unde au luat fiinţă primele vetre de sat.

Situaţia este asemănătoare cu cea prezentată de *Conscripţia lui Wirmond* şi anume că, în Oltenia, aşezările erau foarte mici, cu case, în cea mai mare parte, unifamiliale. „La aceasta a contribuit şi modul în care se practica agricultura, folosirea moinei sălbatice, prin desţelenirea şi exploatarea ogorului până la epuizarea fertilităţii, precum şi lăsarea lui în pârloagă, ca şi dezvoltarea mai ales a creşterii vitelor”[196].

Documentul ne oferă date privind numărul de locuitori din această regiune geografică. În judeţul Dolj, media familiilor pe sat era de 38,7 iar în Mehedinţi de 28 (cea mai mică valoare din Oltenia). Conform Conscripţiei, mărimea demografică a satelor era şi în funcţie de situaţia lor socială. În satele libere, media familiilor pe sat era de 36, iar în satele aservite de 78. Având în vedere că această Conscripţie cuprinde numai numărul familiilor contribuabile şi totodată omite multe sate, nu se poate cunoaşte cu exactitate numărul populaţiei Olteniei la acea dată.

După cum am menţionat în paginile anterioare, începând cu secolele XIV-XV se înregistrează fenomenul de depopulare a unor sate de către locuitorii lor fugiţi peste Dunăre sau peste munţi. Practic, depopularea nu era completă şi nici definitivă, de cele mai multe ori, după un anumit interval de timp locuitorii revenind în vechile lor sate. Pentru începutul secolului al XVIII-lea fenomenul este înfăţişat de harta lui Schwantz, care, însuşi, spune că în aceste sate „se găsesc puţini locuitori”. Referitor la acelaşi aspect, Şerban Papacostea, într-un studiu privind populaţia şi aşezările Olteniei în timpul ocupaţiei austriece, menţionează că în timpul războiului dintre Austria şi Turcia, mai precis la finele anului 1716 şi începutul anului 1717, pustiirea a atins proporţii catastrofale „ca urmare a hotărârii

[196] *Ibidem*, p. 57.

turceşti de a goli de locuitori provincia pe care înaintarea austriecilor îi silea să o evacueze”[197].

Fuga ţărănimii din Câmpia Dunării a fost o realitate istorică pe tot parcursul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, până în epoca regulamentară. Cel mai adesea, fuga era orientată spre munţi şi păduri, spaţii care ofereau adăpost şi protecţie. De proporţii mai mici este semnalată, în acea perioadă, şi fuga peste hotare, fenomen întâlnit frecvent în regiunile de graniţă. Scutirile fiscale şi sociale acordate imigranţilor de către cele două stăpâniri (austriacă şi otomană) au transformat Câmpia Dunării într-o zonă de mare instabilitate demografică[198]. *Pagus desolatus* de pe harta lui Schwantz erau sate doar temporar părăsite. După acalmarea situaţiei, locuitorii se întorceau în aceleaşi locuri, la vetrele părăsite unde „reclădeau” satele, iar denumirile lor au rămas, majoritatea, neschimbate până în prezent. Din cele 24 de sate înregistrate ca pustiite pe hartă, doar un număr redus (6) şi-au încetat definitiv existenţa, celelalte figurând pe materialele cartografice din secolele următoare. Repopularea s-a făcut într-un timp relativ scurt, în acest fel redresându-se situaţia demografică.

În perioada stăpânirii austriece, apar şi primele măsuri de modificare a structurii şi înfăţişării aşezărilor rurale, prin strângerea locuinţelor dispersate în sate „bine orânduite, aşezate lângă drumuri” şi prin realizarea unor importante lucrări edilitare. În acelaşi timp, autorităţile austriece au adoptat şi unele măsuri de constrângere a populaţiei refugiate să se întoarcă în aşezările părăsite. Prin aceste programe se cerea oamenilor să părăsească locurile unde se refugiaseră şi să se întoarcă în sate care urmau să fie construite „acolo unde erau aşezate înainte sate cu biserici”[199]. Evident, scopul urmărit era acela de refacere a satului pe vechea sa vatră istorică.

Analizând *harta lui Specht*, pe lângă repartiţia spaţială a aşezărilor, se poate observa modul diferit de grupare a gospodăriilor în cadrul vetrelor de sat. Caracteristice sunt satele mici şi foarte mici, de tip cătun. Satele mari sunt rare, localizate de regulă la contactul pădurii cu stepa (ex. Moţăţei). Această hartă oferă informaţii preţioase referitoare la influenţa mediului natural asupra structurii şi funcţiilor aşezărilor. Aşa sunt, spre exemplu, satele situate pe văi, unde relieful le-a impus direcţia de dezvoltare, limitându-le posibilitatea de extindere. În cazul satelor localizate pe văile secundare, cu puţină apă, gospodăriile s-au grupat într-o structură adunată de o parte şi de alta a firului de apă, luând forma lineară a văii. În alte cazuri, forma şi structura satului au fost influenţate de microrelieful văilor (grind, terasă locală, ostrov, con de dejecţie) aşa cum este cazul satelor din luncile inundabile.

Densitatea aşezărilor din a doua parte a secolului al XVIII-lea a rămas, pentru regiunea de câmpie, aproape neschimbată. Abia în secolul al XIX-lea, odată cu pătrunderea capitalismului în agricultură şi schimbarea caracterului economic din dominant pastoral în dominant agricol cerealier, se va produce o intensă populare a câmpiei cu locuitori veniţi de peste Dunăre sau din Transilvania.

La sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, multe dintre aşezările care au apărut adăugau la numele lor atributul „de Sus”, „de Jos”, „de Mijloc”, „din Vale”, „din Deal”, ceea ce demonstrează formarea lor prin roire. La acestea se adaugă şi *sloboziile* create de proprietari cu sprijinul Domniei şi formate din populaţie venită din

[197] Şerban Papacostea, *Oltenia sub stăpânire austriacă. 1718-1739*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 1998, p. 34.
[198] În anul 1723, în urma acordării de către turci a unei scutiri timp de 3 ani pentru imigranţi, satul Maglavit a fost complet depopulat (*Ibidem,* p. 57).
[199] *Ibidem,* p. 55; *Documente privind istoria României. Colecţia Hurmuzachi,* vol. VI, p. 324.

alte părţi ale ţării, atrasă prin privilegiile fiscale. La sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea sloboziile se înmulţesc şi capătă o mai mare stabilitate, contribuind la repopularea unor moşii şi la extinderea culturilor agricole. Cu timpul, unele slobozii „se spărgeau", familiile întorcându-se la locurile de origine. Altele şi-au pierdut caracterul de slobozii intrând în rândul satelor, locuitorii lor fiind asimilaţi situaţiei generale a ţăranilor birnici.

Secolul al XIX-lea este marcat de profunde transformări sociale, economice şi politice, cu efecte majore asupra comunităţii din această parte a ţării.

În timpul revoluţiei de la 1821 din zona Câmpiei Băileştiului, mulţi locuitori, mai ales meşteşugari şi negustori, s-au constituit într-un puternic detaşament condus de colonelul Ion Solomon, având ca centru de rezistenţă cetatea Băniei şi Mănăstirea Jitianu.

În anii următori, în condiţiile izbucnirii unui nou război între imperiile Ţarist şi Otoman, locuitorii zonei au cunoscut din nou rigorile ocupaţiei străine. *Războiul ruso-turc din anii 1828-1829* a dus la ocuparea Ţării Româneşti de către armata rusă, până în anul 1834. În acest spaţiu au avut loc puternice ciocniri militare. Alături de armata rusă au luptat detaşamentele de panduri români (4000 de panduri înrolaţi voluntar: clăcaşi, moşneni, meşteşugari sau negustori săraci) conduşi de polcovnicul Solomon, remarcându-se bătăliile de la Cioroiu, Băileşti, Calafat şi Catane. În timpul ocupaţiei a fost constituită „Comisia pentru aprovizionarea oştilor", locuitorii satelor fiind supuşi unor grele încercări: „Ei trebuiau să asigure circulaţia neîntreruptă între magaziile de rezervă şi *etape,* funcţionarea continuă a magaziei mişcătoare, alcătuită din sute de cărăuşi şi atelaje, pentru transportul produselor cumpărate sau rechiziţionate"[200]. Spre exemplu, sătenii din Bistreţ au contribuit la susţinere armatei române cu 57.603 ocale grâu, 13.034 kg orz, 43.592 kg fân, 469 care cu boi, 65 căruţe cu cai (până în mai 1877), 37.767 kg grâu şi 14.496 kg făină (în decembrie 1877)[201]. De asemenea, în schimbul unei plăţi foarte mici, ei erau obligaţi să asigure adăpost şi hrană ostaşilor armatei de ocupaţie. Dacă mai adăugăm şi epidemiile de ciumă şi holeră, răspândite de armata de ocupaţie, ne putem forma o imagine de ansamblu asupra situaţiei apăsătoare a locuitorilor din această zonă. Fenomenul de părăsire a vetrei satelor nu a încetat. Astfel, în anul 1832, circa 137 de locuitori din Calafat şi alte localităţi învecinate au trecut în sudul Dunării, iar câţiva ani mai târziu, alţi 43 de locuitori birnici din Calafat, Ciuperceni, Comani au recurs la aceleaşi fapte[202].

Pentru acest interval trebuie consemnată întocmirea Regulamentelor Organice, adevărate constituţii pentru Ţara Românească şi Moldova, care prevedeau, printre altele, aducerea satelor la linie, cu consecinţe directe în sistematizarea aşezărilor din zonă. Astfel, populaţia din cătune sau unele sate mai mici a fost obligată să se mute în perimetrul altor aşezări situate deja la „linie". În această perioadă a fost întocmită şi harta rusă cu informaţii statistice preţioase (vezi cap. VI).

În timpul domniei lui A. I. Cuza s-au materializat împroprietăririle cu pământ ale ţăranilor. Într-o primă etapă, prin Legea din 13-25 decembrie 1863, au fost secularizate averile mănăstireşti, constituindu-se astfel o vastă rezervă funciară, ceea ce a permis efectuarea reformei agrare din anul următor. La 14-26 august 1864 a fost promulgată *Legea rurală* prin care s-a redistribuit o mare parte din pământul ţării şi, în acelaşi timp, au fost restructurate relaţiile sociale şi de producţie din agricultură, permiţând desfiinţarea clăcăşiei şi a robiei. Ţăranii deveneau proprietari liberi, dar erau supuşi plăţii unei sume către

---

[200] ***, *Istoria românilor,* vol. VII, tom I, *Constituirea României moderne (1821-1878)*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2003, p. 80-81.
[201] Avram Cezar (coord.), *Dicţionarul istoric ... (A-C)*, p. 95.
[202] V. Petrişor, L. Mândroiu, *Calafat. Trepte de istorie,* Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1977, p. 53.

proprietari (repartizată pe 15 ani) ca despăgubire pentru corvezile datorate. Legea rurală hotăra împroprietărirea pe loturile legiuite, stabilind cuantumul volumului alocat ţăranilor după numărul vitelor fiecărui sătean, loturile oscilând între 20.578 m^2 şi 86.735 m^2. „ … în Muntenia, pentru săteanul cu patru boi şi o vacă, 11 pogoane, adică 55.129 m^2 …; pentru cel cu doi boi şi o vacă, şapte pogoane nouăsprezece prăjini, adică 35.754 m^2; pentru cel care n-avea decât o vacă, ţăran numit şi *toporaş*, patru pogoane şi cincisprezece prăjini, adică 20.578 m^2"[203]. Spre exemplu, în comuna Afumaţi au fost împroprietăriţi din moşia Afumaţi, proprietatea fraţilor Teodor şi Paul T. Ioţa, 32 clăcaşi (cu 352 pogoane), 56 mijlocaşi (436,8 pogoane) şi 3 pălmaşi (13,22 pogoane). De asemenea, 10 familii au primit loc de casă şi grădină, fiecare câte 498 stj.[2].

În timpul *Războiului de Independenţă* (1877-1878) Câmpia Băileştiului a jucat un rol important datorită poziţiei strategice a Calafatului. Timp de mai multe luni, în sudul câmpiei a fost concentrată cea mai mare parte a armatei române, în frunte cu Statul Major stabilit la Poiana Mare. Rolul lor era acela de a întinde un cordon de siguranţă pe malul Dunării pentru a-i împiedica pe otomani să mute teatrul de operaţiuni pe pământ românesc. De fapt, trupele româneşti au constituit avangarda armatei ruse, cea care a înaintat nestingherită până la Dunăre, spre a-şi putea pregăti trecerea pe malul drept. În tot acest demers, Calafatul ocupa o poziţie strategică de prim ordin: „înălţimile pe care se afla oraşul Calafat coboară în clinuri repezi şi dulci formând un promotoriu în faţa cetăţii Vidinului, care acoperă una din comunicaţiiile cele mai însemnate spre Romula. Ocuparea poziţiunii Calafatului de către turci ar fi dat cetăţii Vidinului o putere considerabilă, căci Calafatul ar fi devenit atunci un cap de pod puternic, care ar fi favorizat o mişcare de întoarcere asupra armatei ruseşti"[204].

Practic, la 26 aprilie 1877 a început, aici, războiul pentru cucerirea independenţei de stat a României. Ciocnirile militare româno-turce şi, în special, duelurile de artilerie începute la 26 aprilie/8 mai la Calafat au continuat şi în săptămânile următoare. Au avut loc puternice dueluri de artilerie, în mai multe rânduri, în perioada mai-iulie la Rast, Ciuperceni şi, în special, la Calafat. Din informaţiile găsite reiese că s-au jertfit: 9 soldaţi (comuna Ghidici), 4 soldaţi (Băileşti), 3 soldaţi (comuna Caraula), 3 soldaţi (comuna Moreni), 2 soldaţi (comuna Galicea Mare), 1 soldat (comuna Izvoare), 1 soldat (comuna Plosca) şi mulţi alţii[205].

Răscoala ţărănească din anul 1907 a avut o mare intensitate în satele şi comunele de pe teritoriul Câmpiei Băileştiului, producând multe stricăciuni şi pagube. Ţăranii au incendiat majoritatea conacelor atacate, au ars magazii şi pătule ale moşierilor şi arendaşilor, au distrus gările şi linia ferată Băileşti – Afumaţi, au recurs la fortificarea şi baricadarea în clădiri mai rezistente (Băileşti), la împărţirea pământului, au atacat şi dezarmat detaşamentele militare trimise pentru reprimarea răscoalei (Moţăţei). Localităţile Băileşti şi Galicea Mare au fost supuse unor intense bombardamente de artilerie.

În timpul celor două războaie mondiale locuitorii câmpiei au avut un rol important. Pe toată perioada campaniei din anul 1916 ei au asigurat aprovizionarea armatei cu mijloace de subzistenţă şi muniţii, cât şi îngrijirea răniţilor de pe fronturile de pe Cerna şi Jiu. Odată cu ocuparea Craiovei, la 8/21 noiembrie 1916, zona a intrat sub ocupaţie străină. Timp de doi ani satele şi oraşele au fost jefuite, iar populaţia supusă unui regim de muncă forţată. Numărul celor jertfiţi în timpul primului război mondial a fost de aprox. 2655 persoane.

Un rol important l-a jucat Calafatul, în timpul celui de-al doilea Război Mondial, unde au avut loc puternice acţiuni de luptă antihitleristă. Potrivit surselor istorice, prima

[203] Constatin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *op. cit.,* p. 623.
[204] V. Petrişor, L. Mândroiu, *op. cit.*, p. 160.
[205] Avram Cezar (coord.), *Dicţionarul istoric ... (A-C), (D-M), (N-V)*

mare confruntare între trupele române de la Calafat şi vasele nemţeşti care încercau să treacă spre vest, a avut loc în data de 29 august 1944. În timpul confruntărilor au fost avariate biserica Sf. Nicolae, vama, şcoala industrială de fete, pichetul grănicerilor şi circa 30 de clădiri particulare[206]. Numărul celor jertfiţi a fost de aprox. 2655 persoane în timpul primului război mondial şi 2932 persoane în cel de-al doilea[207].

Schimbările politice, economice şi sociale din perioada ce a urmat războiului au provocat atitudini diferite în rândul populaţiei rurale. Regimul comunist şi-a pus o amprentă „dramatică" asupra comunităţilor rurale. Începând cu desfiinţarea proprietăţii private şi continuând cu industrializarea oraşelor, care au absorbit forţă de muncă, toate acestea au creat probleme de ordin demografic, economic şi psihologic în rândul populaţiei rurale.

A doua jumătate a secolului trecut, poate fi caracterizată prin apariţia, în evoluţia fenomenului rural, a „două rupturi" „reprezentate prin colectivizare care a dus la apariţia satului *de tip socialist* (1962-1989) şi prin schimbările din perioada 1990-1991 care au dus la satul actual *de tranziţie*" [208]. O schimbare de situaţie s-a produs după 1989, când, în urma evenimentelor din decembrie au fost deschise noi perspective de evoluţie a comunităţilor rurale. Prin redobândirea proprietăţii private s-a trecut de la o economie supercentralizată, bazată pe proprietatea de stat sau de grup, la o economie de piaţă, bazată pe proprietatea privată, ceea ce a dus la situaţia actuală a satului românesc.

[206] Luchian Deaconu, *Lupta maselor populare din judeţul Dolj împotriva dictaturii antonesciene şi a războiului hitlerist*, Craiova, 1969, p. 84.
[207] Avram Cezar (coord.), *Dicţionarul istoric ...(A-C), (D-M), (N-V)*; *Monografiile localităţilor.*
[208] Veselina Urucu, *Satul românesc în tranziţie*, în „Comunicări de geografie", vol. III, 1999, p. 321-325.

V. POTENŢIALUL GEODEMOGRAFIC

V.1 Tendinţe ale evoluţiei numerice a populaţiei în secolul al XX-lea şi primul deceniu al secolului al XXI-lea

V.1.1. Evoluţia numerică a populaţiei la nivelul câmpiei

În studiile de geografie umană un indicator important este reprezentat de numărul total al populaţiei. Acesta „reprezintă valoarea absolută a numărului unei populaţii sau subpopulaţii, determinată prin înregistrare, cu prilejul recensământului, al unor anchete speciale sau prin estimare într-un teritoriu dat (localitate, judeţ, regiune, ţară, continent sau glob)”[209]. Analiza curbei evolutive a acestuia reprezintă materializarea raporturilor dintre dezvoltarea economică şi structura socială, doi factori importanţi care au acţionat continuu şi în mod diferenţiat de la o epocă la alta.

Pentru o abordare corectă din punct de vedere numeric, în studiul de faţă am utilizat o analiză pe „verticală” – la nivel de câmpie şi una pe „orizontală” – la nivel de comună şi/sau sat şi pe grupe de mărime demografică. Pentru urmărirea evoluţiei numerice a populaţiei rurale s-au avut la bază recensămintele statistice ale populaţiei şi fişele localităţilor oferite de Direcţia Regională de Statistică Craiova.

Până la începutul secolului al XIX-lea, evoluţia numărului de locuitori din câmpie a fost destul de lentă, numărul populaţiei rurale însumând, în anul 1892, 96.142 de locuitori. Ulterior, în decursul secolului al XX-lea şi primul deceniu al secolului următor, populaţia câmpiei a înregistrat o dinamică fluctuantă, în funcţie de evenimentele politice şi social-economice. Într-o primă etapă, numărul populaţiei a crescut astfel încât, la începutul secolului al XX-lea, Recensământul populaţiei din anul 1912 consemna, în acest spaţiu, 136.897 locuitori, din care populaţia rurală însuma 129.889 locuitori (94,9% din populaţia câmpiei), iar populaţia urbană numai 7.008 locuitori (tabel nr. 7, fig. nr. 25).

Creşterea pentru populaţia rurală a fost de 33.747 locuitori. Această dinamică explozivă, cu un ritm de creştere de 26%, pentru un interval de 20 de ani, îşi găseşte explicaţia în condiţiile naturale, istorice şi social-economice oferite de câmpie, fapt ce a determinat o natalitate ridicată şi o reducere simţitoare a mortalităţii, comparativ cu perioada anterioară anului 1892.

În anul 1948 în câmpie era un număr de 171.133 locuitori, din care populaţia rurală însuma 141.147 locuitori (82,4% din populaţia totală a câmpiei), iar cea urbană 29.986 locuitori. Relativa stabilitate politică şi economică din anii ce au urmat celei de-a doua conflagraţii mondiale, depăşirea anilor de foamete, redresarea natalităţii şi reducerea mortalităţii au determinat, pentru populaţia câmpiei, creştere demografică. În aceste condiţii, Câmpia Băileştiului totaliza, în anul 1956, 180.183 locuitori, populaţia rurală fiind de 155.992 locuitori (86,5% din populaţia totală a câmpiei şi 12,1% din populaţia Regiunii Oltenia), deci cu 14.845 locuitori mai mult decât în anul 1948. Rata de creştere a înregistrat valoarea de 10,5%, în condiţiile în care la nivelul ţării aceasta a fost de 1,1%. Un aport deosebit la creşterea numerică a populaţiei rurale l-au avut şi migraţiile definitive din alte regiuni ale ţării, ca urmare a continuării procesului de împroprietărire, a extinderii terenului

[209] C.Vert, *Analiza geodemografică …*, p. 14.

arabil, cât şi a dezvoltării agriculturii. Oraşele din câmpie aveau 24.191 locuitori (13,4% din populaţia câmpiei).

Evoluţia numerică a populaţiei (nr. loc.) şi rata de creştere (%) a acesteia în perioada 1912-2006

Tabel nr. 7

Nr. loc. / Rata de creştere (%)	Populaţia rurală	Populaţia urbană
1912	129.889	7.008
1912-1930 (18 ani)	-1,5	+319,7
1930	127.935	29.419
1930-1941 (11 ani)	+10,9	-0,2
1941	141.931	29.339
1941-1948 (7 ani)	-0,5	+2,2
1948	141.147	29.986
1948-1956 (18 ani)	+10,5	-19,3
1956	155.992	24.191
1956-1966 (10 ani)	-6,4	+36,4
1966	145.938	32.997
1966-1977 (11 ani)	-4,1	+7,5
1977	139.867	35.458
1977-1992 (15 ani)	-15,4	+20,6
1992	118.200	42.789
1992-2002 (10 ani)	-4,5	-8,9
2002	112.877	38.940
2002-2006 (4 ani)	-4,6	-1,1
2006	107.684	38.503

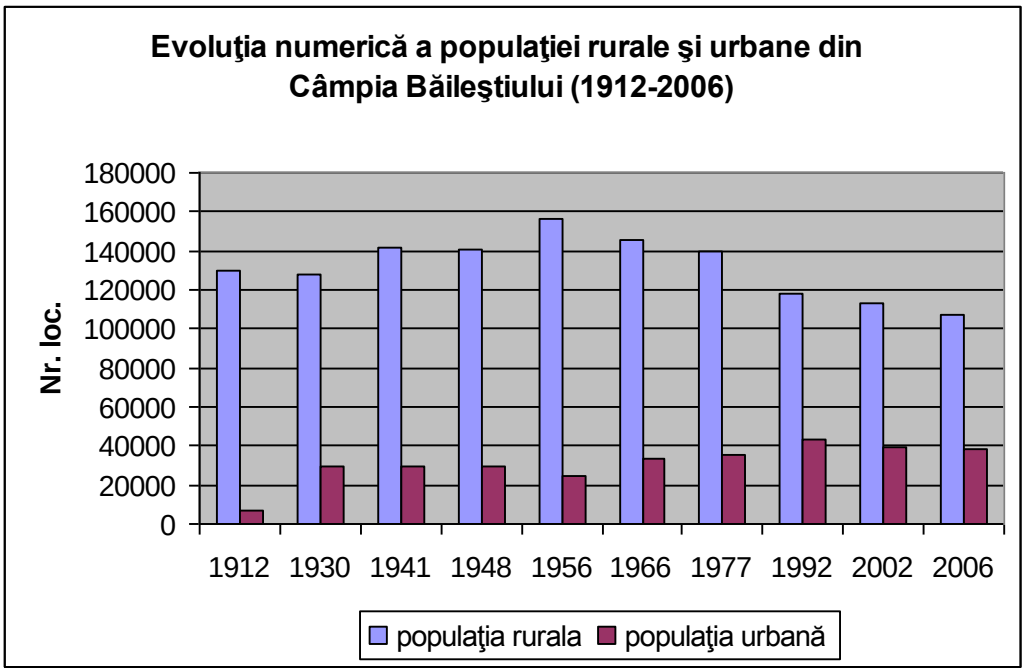

Fig. nr. 25

Legalizarea avorturilor reduce acest număr, tendinţa generală de scădere menţinându-se şi în perioada următoare. În anul 1966, în acest spaţiu erau 178.935 persoane, din care 145.938 locuitori în mediul rural (81,5% din populaţia totală a câmpiei şi 21,6% din populaţia rurală a judeţelor Dolj şi Mehedinţi). Faţă de anul 1956, scăderea a fost de 10.054

persoane, cu o rată de creştere de -6,4% (0,18 la nivel naţional). Sporul natural a fost mic, nereuşind să compenseze pierderea numerică prin migraţia rural-urban. Reorganizarea administrativă din anul 1968 (pusă în practică cu mult înainte de aplicare) a contribuit, de asemenea, la scăderea numărului populaţiei rurale, prin includerea în sfera administrativă a oraşelor a unor localităţi rurale. Astfel, comunele Basarabi (cu satul Golenţi) şi Ciupercenii Vechi vor intra în sfera administrativă a oraşului Calafat, iar satul Nădejdea, ulterior Balasan (sat component al comunei Galicea Mare până în anul 1965), a devenit localitate componentă a oraşului Băileşti. Dacă în mediul rural se înregistrează un uşor declin demografic, pentru oraşe, în schimb, se constată o creştere numerică însemnată (18,4% din populaţia totală a câmpiei).

După ce natalitatea avusese o creştere explozivă în anii 1967-1968 (urmare a interzicerii avorturilor prin Decretul din anul 1966) a scăzut treptat, în anul 1977 ajungând la 15,6‰, în timp ce mortalitatea s-a menţinut la valori cuprinse între 12-13‰. Valorile natalităţii, coroborate cu fenomenul de migraţie către centrele urbane au făcut ca declinul demografic să continue, încât în anul 1977 numărul de locuitori ajunge la 175.325 persoane, din care populaţia rurală era de 139.867 locuitori (79,8% din populaţia câmpiei şi 21,5% din populaţia rurală a judeţelor Dolj şi Mehedinţi). Rata de creştere pentru populaţia rurală a fost de -4,1%, în timp ce la nivel naţional aceasta era de -0,38%.

Începând cu ultimele decenii al secolului al XX-lea, transformările survenite pe plan politic, economic şi în viaţa socială au produs schimbări în comportamentul demografic al populaţiei, curba dinamicii numerice a acesteia fiind continuu descendentă, determinată atât de sporul migratoriu negativ cât şi de cel natural care, de asemenea, a avut valori negative.

După Revoluţia din decembrie 1989 natalitatea a scăzut foarte mult, urmare a anulării decretului de interzicere a avorturilor. Dacă până în anul 1992, populaţia rurală era, în general, tânără, la ultimul recensământ din secolul al XX-lea a fost sesizat un aspect îngrijorător, cu o populaţie, în mare parte îmbătrânită, ce nu mai poate contribui la susţinerea creşterii demografice. Pentru comunele din spaţiul analizat, în anul 1992, media natalităţii a fost de 10,7‰, în timp ce media mortalităţii a fost de 19,9‰. O situaţie similară se întâlneşte şi la nivel naţional, unde natalitatea a înregistrat valori de 12,9‰ iar mortalitatea 14,8‰. Pentru prima dată bilanţul natural înregistrează valori negative, pe lângă cel migrator, de asemenea, negativ. *Recensământul din 7 ianuarie 1992*, ultimul recensământ din secolul al XX-lea, consemnează pentru Câmpia Băileştiului o populaţie de 160.989 locuitori, din care 118.200 locuitori în mediul rural (73,4% din populaţia totală a câmpiei şi 21,5% din populaţia rurală a judeţelor Dolj şi Mehedinţi), cu 21.667 persoane mai puţin decât în anul 1977. Rata de creştere a înregistrat cele mai mari valori (negative) din perioada analizată, de -15,4%.

Declinul demografic instalat în deceniul 6 al secolului trecut continuă, numărul populaţiei ajungând, în anul 2006, la 146.187 locuitori, din care 107.684 în mediul rural (73,6% din populaţia câmpiei şi 4,8% din populaţia Regiunii de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia), cu 5.193 locuitori mai puţini decât în anul 2002. Rata de creştere a fost negativă, de -4,6%. Politicile demografice promovate nu au reuşit să readucă echilibrul demografic necesar. Natalitatea, în continuă scădere, ca de altfel şi migraţia (în continuă creştere) pot explica într-o oarecare măsură, curba descendentă pe care o urmează populaţia rurală a câmpiei.

V.1.2. Raportul dintre populaţia rurală şi populaţia urbană

În regiunea geografică studită de noi, populaţia rurală a fost, de-a lungul timpului, majoritară. Această situaţie a fost determinată, în primul rând, de numărul mare de sate, comparativ cu numărul oraşelor, cât şi de mărimea demografică a unor comune (Poiana Mare, Moţăţei, Cetate, Desa etc.) ajungând, uneori, să echivaleze populaţia unui oraş.

Pentru a sintetiza evoluţia ruralului în comparaţie cu urbanul am calculat acest raport la nivelul a 11 ani de referinţă (tabel nr. 8).

Raportul dintre populaţia rurală şi populaţia urbană în Câmpia Băileştiului

Tabelul nr. 8

Anul	**1892**	**1912**	**1930**	**1941**	**1948**	**1956**	**1966**	**1977**	**1992**	**2002**	**2006**
Populaţia rurala	96.142	129.889	127.935	141.931	141.147	155.992	145.938	139.867	118.200	112.877	107.684
Populaţia urbana	5.372	7.008	29.419	29.339	29.986	24.191	32.997	35.458	42.789	38.940	38.503
Raportul	17,9	18,5	4,3	4,8	4,7	6,4	4,4	3,9	2,7	2,9	2,8

Analizând datele din tabelul nr. 8 se poate constata că raportul a fost întotdeauna supraunitar, populaţia rurală depăşind-o pe cea urbană. În funcţie de valorile acestui raport se pot consemna, în timp, patru situaţii:

- până în anul 1930 raportul a avut valori foarte mari (între 17,9 şi 18,5) datorită existenţei, în câmpie, doar a unui singur oraş (Calafat) cu o populaţie mică, chiar inferioară populaţiei unor comune (în anul 1912 comuna Băileşti avea 11.006 locuitori, iar comuna Poiana Mare 9.297 locuitori, în timp ce oraşul Calafat avea 7.008 loc.).
- în intervalul 1930-1948, valoarea raportului a scăzut (între 4,8 şi 4,3), fenomen determinat de creşterea numărului populaţiei urbane, urmare a trecerii a două comune (Băileşti şi Pleniţa) în rândul oraşelor.
- în anul 1956 raportul a înregistrat din nou valori mari (6,4) însemnând că populaţia rurală a crescut, în timp ce populaţia urbană a scăzut. Explicaţia poate fi găsită în reorganizarea administrativă, oraşul Pleniţa fiind declarat comună rurală.
- începând cu anul 1966, valoarea raportului este într-o continuă scădere (de la 4,4 în anul 1966 la 2,8 în anul 2006), dar cu stabilizare pentru intervalul 1992-2006.

Pe ansamblu, evoluţia numerică a populaţiei rurale din Câmpia Băileştiului a fost similară celei de la nivel naţional. După o evoluţie continuu ascendentă până în anul 1956, când a atins valoarea maximă, dinamica numerică a populaţiei s-a înscris pe o curbă descendentă cauzată, pe de o parte de reorganizările administrative din anul 1968, când unele sate au fost incluse în sfera administrativă a oraşelor, iar pe de altă parte de valorile indicatorilor demografici (natalitatea în scădere, mortalitatea şi migraţia în creştere, îmbătrânire demografică accentuată).

V.1.3. Evoluţia demografică pe unităţi administrative

Pentru urmărirea evoluţiei numărului de locuitori la nivel de unitate administrativă (comună) s-au folosit datele statistice pentru ultimii 40 de ani (1966-2006). Situaţia a fost analizată pentru fiecare comună în parte, pe ansamblu şi comparativ cu întreaga Câmpie a Băileştiului (tabel nr. 9, fig. nr. 26). În cazul comunelor înfiinţate în anul 2004 (Braniştea, Catane, Galiciuica, Ghidici, Întorsura), analiza geodemografică s-a făcut pentru perioada 2004-2006.

În intervalul de timp analizat, dinamica populaţiei a urmat o curbă descendentă. Pentru cele 28 de comune existente în perioada 1966-2006, scăderea numerică a fost de 42.039 loc., ceea ce a reprezentat -27,4% din valoarea iniţială, existentă în anul 1966, în timp ce totalul populaţiei rurale al satelor din Câmpia Băileştiului a scăzut cu 38.254 locuitori, reprezentând -26,2% din valoarea iniţială. Ritmul de scădere mai redus al populaţiei satelor câmpiei îşi găseşte explicaţia în diminuarea mai accentuată a populaţiei satelor din afara unităţii studiate.

Evoluţia demografică, pe comune (1966 - 2006)

Tabel nr. 9

Localitatea	1966	1977	1992	2002	2006	Evoluţie (1966-2006)	
						Nr.	%
Afumaţi	5355	4832	3555	3288	3045	-2310	-43,1
Bistreţ	6942	6477	4719	4616	4306	-2636	-37,9
Braniştea*	-	-	-	-	2100	-17	-0,8
Caraula	3404	3138	2742	2642	2521	-883	-25,9
Catane*					1969	-24	-1,2
Cetate	7460	7657	6265	5971	5727	-1733	-23,2
Cioroiaşi	3587	3078	2114	1995	1782	-1805	-5,3
Ciupercenii Noi	6395	6877	6389	6020	5878	-517	-8,1
Dârvari	4490	3734	3121	3049	2941	-1549	-34,5
Desa	4391	4691	4990	5023	4018	-373	-8,5
Galicea Mare	6019	5863	5863	4894	4657	-1362	-22,6
Galiciuica*	-	-	-	-	1692	-39	-2,5
Ghidici*	-	-	-	-	2471	13	0,5
Giubega	5888	5492	4545	4196	2342	-3546	-60,2
Izvoare	3409	3216	2230	2138	1990	-1419	-41,6
Întorsura*	-	-	-	-	1567	-29	-1,8
Lipovu	3885	3757	3294	3160	3306	-579	-14,9
Maglavit	7398	7340	6268	5795	5450	-1948	-26,3
Moţăţei	9731	9700	8601	8243	7876	-1855	-19
Negoi	6014	5307	4271	4359	2382	-3632	-60,4
Obârşia de Câmp	3442	2926	2445	2210	2037	-1405	-40,8
Perişor	3328	2756	2065	1923	1816	-1512	-45,4
Piscu Vechi	5918	6127	5370	5491	2898	-3020	-51
Pleniţa	5131	6648	5898	5281	5198	67	+1,3
Poiana Mare	14003	15172	13365	12728	11996	-2007	-14,3
Punghina	4118	3599	3296	3437	3361	-757	-18,3
Radovan	5262	4935	3503	3283	1296	-3966	-75,3
Rast	4843	4535	3951	3797	3644	-1199	-24,7
Seaca de Câmp	3304	3086	2316	2252	2092	-1212	-36,6
Siliştea Crucii	3007	2605	2033	1859	1798	-1209	-40,2
Unirea	5108	4836	4317	4244	4115	-993	-19,4
Urzicuţa	4448	3869	3207	3148	2949	-1499	-33,7
Vânători**	6979	6158	4687	4686	-	-2293	-32,8
Total **Comune**	**153.259**	**148.411**	**125.420**	**119.728**	**111.220**	**-42.039**	**-27,4**
În C. B.	**145.938**	**139.867**	**118.200**	**112.877**	**107.684**	**-38.254**	**-26,2**

* Comune înfiinţate în anul 2004, prin L. 84/2004 de reorganizare administrativă a teritoriului României, pentru care s-a calculat evoluţia demografică în perioada 2004-2006.

** În urma reorganizării administartiv-teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa, aparţinând comunei Vânători, au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători, de la această dată, nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

Dacă până la începutul anilor ’60 sporul demografic a fost continuu, ulterior, implementarile de factură tehnologică, culturală, educaţională etc. aveau să-şi pună amprenta asupra comportamentului demografic. Treptat, începe să se instaleze modelul civilizaţiei urbane, al familiei puţin numeroase.

În a doua jumătate a secolului al XX-lea, pe lângă factorul migratoriu care a jucat, ca şi în perioada anterioară, principalul rol în scăderea numărului populaţiei rurale, o deosebită contribuţie au avut sporul natural (care din anul 1985 este negativ) şi înglobarea la oraşe a unor localităţi din apropiere, ca urmare a extinderii vetrei lor. Astfel, odată cu reorganizarea administrativă din anul 1968, când s-a revenit la judeţe, satele Basarabi, Ciupercenii Vechi şi Golenţi au fost înglobate oraşului Calafat iar satul Balasan – oraşului Băileşti. Reliberalizarea avorturilor la începutul anilor ’90 a provocat o adevărată prăbuşire a sporului natural care a devenit negativ în majoritatea unităţilor administrative din câmpiei.

Fenomenul de feminizare a populaţiei, îmbătrânirea demografică şi modificările în structura social-economică a ţării după 1990 au fost tot atâţia factori care au contribuit la descendenţa curbei demografice. Numărul locuitorilor comunelor a scăzut de la 153.259, în 1966, la 111.220 loc., în 2006, când se înregistrează cel mai mic număr al populaţiei din câmpie. Ultimele decenii au fost marcate printr-o scădere continuă şi semnificativă a populaţiei rurale din câmpie.

Din analiza datelor statistice privind evoluţia populaţiei rurale la nivel de comune, începând din 1966 şi până în 2006, se constată că există mari diferenţieri între ele. Cu excepţia unei singure comune (Pleniţa), care a înregistrat creştere numerică (+1,3%), celelalte comune au cunoscut descreşteri. Dintre acestea, trei au înregistrat scăderi cu peste 60%: Giubega (-60,2%), Negoi (-60,4%), Radovan (-75,3%). Pe lângă cauzele discutate anterior, o influenţă deosebită a avut-o reorganizarea administrativă din anul 2004 când 5 comune (Giubega, Negoi, Radovan, Piscu Vechi, Vânători) au fost reorganizate. Din acestea s-au desprins sate cu o populaţie semnificativă, ce au format ulterior comune[210]. Aproape o înjumătăţire a populaţiei au înregistrat 6 comune (Afumaţi, Izvoare, Obârşia de Câmp, Perişor, Piscu Vechi, Siliştea Crucii) ceea ce constituie o situaţie îngrijorătoare. Şi în cazul comunelor înfiinţate în anul 2004 a avut loc un declin demografic, în medie cu 97 locuitori, reprezentânt 1% din valoarea iniţială, existentă la începutul anului 2004.

Pe aceeaşi traiectorie cu numărului populaţiei s-a înscris şi mărimea demografică medie a comunelor, scăzând de la 5.473 loc., în 1966, la 3.476 loc., în 2006. Reducerea cu 1.997 loc. (1966 - 2006) a însemnat o scădere cu 36,5% a populaţiei medii.

V.1.4. Evoluţia numărului de locuitori la nivel de sat

V.1.4.1. Tipuri de evoluţie demografică a satelor (1912-2006)

În decursul timpului, satele au avut evoluţie demografică diferită. În cele ce urmează vom încerca să surprindem evoluţia demografică a acestora în două momente temporare separate printr-o diferenţă de 94 de ani. De la această analiză au fost excluse patru sate

[210] Astfel, din com. Giubega s-a desprins satul Galiciuica (1.692 loc.) care a format com. Galiciuica; din com. Negoi s-au desprins satele Catane (1.108 loc.) şi Catanele Noi (862 loc.) care au format com. Catane; din com. Radovan s-a desprins satul Întorsura (1.567 loc.) care a format com. Întorsura; din com. Piscu Vechi s-a desprins satul Ghidici (2.471 loc.) care a format com. Ghidici; din com. Vânători s-au desprins satele Braniştea (1.542 loc.) şi Goanţa (552 loc.) care au format com. Braniştea.

pentru care nu au fost găsite informaţii statistice în anul 1912 (Bistreţu Nou care, în 1912, era înglobat la satul Bistreţ, Brânduşa, Moţaţei-Gară, Mărăcinele).

În intervalul de timp analizat, evoluţia numerică, pe sate, a fost diferenţiată, generând *disparităţi teritoriale*. Pe baza oscilaţiilor numerice şi a grupelor de mărime demografică am stabilit două tipuri de evoluţie: crescătoare şi descrescătoare (fig. nr. 27).

Creştere numerică au avut 23 de sate, reprezentând 41,1% din totalul satelor câmpiei şi anume: Afumaţi, Braniştea, Catanele Noi, Castrele Traiane, Cetăţuia, Ciupercenii Noi, Dârvari, Desa, Ghidici, Lipovu, Moreni, Moţăţei, Negoi, Piscu Nou, Piscu Vechi, Pisculeţ, Poiana Mare, Radovan, Rast, Smârdan, Tunarii Noi, Tunarii Vechi, Urzicuţa. Evoluţia demografică pozitivă poate fi explicată printr-un complex de factori: funcţia administrativă, care implică prezenţa instituţiilor administrative, a unităţilor de învăţământ, unităţilor sanitare şi a altor servicii, poziţia geografică, cu acces la căile de comunicaţie majore: drumuri naţionale, judeţene sau la căi de comunicaţie naturale (Dunăre, Desnăţui), comunităţile de rromi cu regim de natalitate ridicat, cât şi migraţia urban-rural.

Rata de creştere a înregistrat valori cuprinse între 1,5% (Braniştea) şi 384% (Catanele Noi). Creştere demografică au avut 2 sate (66,7%) din categoria celor foarte mari, cu o populatie peste 5.000 loc., 8 sate (53,3%) dintre cele cu o populatie între 2.001-5.000 loc., 2 sate (28,6%) dintre cele cu o populatie între 1.501-2.000 loc., 5 sate (41,6%) din categoria satelor cu populaţie între 1.001-1.500 loc., 4 sate (30,7%) dintre cele cu o populaţie cuprinsă între 500 şi 1.000 loc., 2 sate (33,3%) din categoria satelor mici, sub 500 loc..

În categoria satelor cu *descreştere numerică* s-au încadrat 29 de sate, reprezentând 51,8%: Bistreţ, Boureni, Caraula, Catane, Cearângu, Cetate, Cioroiaşi, Cioroiu Nou, Covei, Dobridor, Domnul Tudor, Galicea Mare, Galiciuica, Gemeni, Giubega, Goanţa, Hunia, Izimşa, Izvoare, Întorsura, Maglavit, Obârşia de Câmp, Perişor, Pleniţa, Plosca, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Unirea, Urzica Mare.

Scăderea numerică a populaţiei a înregistrat valori cuprinse între -2,08% (Galicea Mare) şi -49,3% (Izvoare). Deşi afectează toate categoriile demografice de sate, scăderea numerică a populaţiei se prezintă diferenţiat, după cum urmează: 1 sat (33,3%) din categoria satelor foarte mari, cu o populaţie peste 5.000 loc., 7 sate (46,6%) dintre cele cu o populaţie între 2.001-5.000 loc., 5 sate (71,4%) dintre cele cu o populaţie între 1.501-2.000 loc., 7 sate (53,8%) din categoria satelor cu populaţie între 1.001-1.500 loc., 7 sate (58,3%) dintre cele cu o populaţie cuprinsă între 500 şi 1.000 loc., 2 sate (33,3%) din categoria satelor mici, sub 500 loc.

Procesul de îmbătrânire a populaţiei, care are drept consecinţă reducerea fertilităţii şi a natalităţii, exodul populaţiei din satele câmpiei catre mediul urban, excepţie făcând aşezările din imediata apropiere a oraşelor care, de obicei, nu pierd populaţie, aşezarea geografică fără acces direct la căile de comunicaţie pot explica fenomenul de descreştere numerică.

Începând cu deceniul 8 al secolului trecut, pe lângă rolul Craiovei de „metropolă" regională, care exercită o puternică forţă de atracţie asupra populaţiei oltene, încep să-şi manifeste rolul de poli de convergenţă şi celelalte oraşe ale Câmpiei Olteniei (între care şi Băileşti şi Calafat) cât şi reşedintele comunale, în plin proces de dezvoltare şi chiar urbanizare (Cetate, Moţăţei, Poiana Mare ş.a.). Exodul rural, deşi în ultimele decenii există şi fenomenul invers, deţine pondere destul de mare.

V.1.4.2. Evoluţia numărului de locuitori pe grupe de mărime demografică a satelor (1912-2006)

Atât în literatura românească, cât şi în cea mondială, cea mai utilizată clasificare a satelor o constituie aceea care ia în considerare criteriul numărului de locuitori. Pentru urmărirea evoluţiei numărului de locuitori pe grupe de mărime demografică a satelor, aşezările au fost împărţite în următoare intervale valorice: sate foarte mici (sub 100 loc.), mici (101-250 loc. şi 251-500 loc.), mijlocii (501-1.000 loc., 1.001-1.500 loc. şi 1.501-2.000 loc.), mari (2.001-5.000 loc.) şi foarte mari (peste 5.000 loc.). Grupele de mărime demografică au fost analizate numeric şi ca pondere (tabel nr. 10).

Pentru Câmpia Băileştiului, în intervalul analizat (1912-2006) dominante au fost satele mijlocii (501-2.000 loc.) şi mari (2.001-5.000 loc.). Cele din prima categorie au reprezentat mai mult de jumătate (51,6%) din număr şi au concentrat circa 29,4% din totalul locuitorilor, iar cele din a doua categorie au reprezentat 28,5% din număr şi aproape jumătate (40,8%) din totalul populaţiei. Ponderi mai mici, dar nu neînsemnate, au avut satele din categoria celor mici (101-500 loc.).

Satele foarte mici (sub 100 loc.) au avut o dinamică descendentă, atât ca număr cât şi ca pondere a populaţiei, ele dispărând după anul 1941, prin înglobare la alte sate mai mari.

Satele mici au înregistrat un echilibru relativ atât sub aspect numeric cât şi demografic. Pentru cele din categoria 101-250 loc. valorile au fost de 2-5 sate şi 0,2-0,7% din populaţie, iar pentru cea de a doua categorie (251-500 loc.) valorile au fost, în medie, între 3-5 sate, cu un maximum de 7 sate în 1948 şi în jur de 1-1,5% din totalul populaţiei.

Satele mijlocii (501-1.000 loc.) au scăzut numeric şi ca pondere a populaţiei, atingând un minim (7 sate, 4,1% din populaţie, în anul 1977) după care numărul şi populaţia acestora au urmat o linie continuă ascendentă (13 sate cu 9,1% din populaţie, în anul 2006).

Satele mijlocii (1.001-1.500 loc.) au înregistrat aceeaşi dinamică numerică şi demografică atingând valori mari în anii 1912 şi 1930 (15, respectiv 14 sate) şi un minim în anul 1966 (6 sate, 5,2% din populaţie), pentru ca în anul 2006 numărul lor să ajungă la 12 cu 13,1% din populaţie. Creşterea, în intervalul 1966-2006, ca şi în cazul categoriei anterioare, poate fi legată şi de trecerea unor sate într-o categorie demografică inferioară.

Satele mijlocii (1.501-2.000 loc.) au deţinut pondere mare (15% ca număr şi 11,9% din populaţie) fiind, de fapt, categoria de sate tipică pentru regiunile de câmpie. Dinamica a fost ascendentă până în deceniul 5 al secolului trecut (12 sate, 14,2% din populaţie) după care numărul acestora şi ponderea demografică au scăzut continuu, ajungând în anul 2006 la 7 sate cu 10,5 % din populaţie.

Satele mari (2.001-5.000 loc.), deşi au înregistrat, în intervalul analizat, numai 28,5% din numărul satelor câmpiei, sub aspect demografic au concentrat aproape jumătate din numărul populaţiei (40,8%). Declinul demografic instalat, începînd cu a doua jumătate a secolului trecut, a condus la diminuarea numerică a acestora de la 20 sate, în 1966, la 15 în anul 2006.

Evoluţia numărului de locuitori pe grupe de mărime demografică a satelor (1912-2006)

Tabel nr. 10

Recen-sământ		Mărimea demografică (loc.)															
		f. mici		mici				mijlocii						mari		f. mari	
		sub 100		101-250		251-500		501-1000		1001-1500		1501-2000		2001-5000		peste 5000	
		nr.	pop	nr	pop	nr	pop	nr	pop	nr	pop	nr	pop	nr	pop	nr	pop
1912	nr	1	52	5	896	2	689	12	8576	15	17.666	9	16.927	15	42822	6	42261
	%	*1,5*	*0,04*	*7,7*	*0,7*	*2*	*0,5*	*18,4*	*6,6*	*23*	*13,6*	*13,8*	*12,9*	*23,1*	*33*	*9,2*	*32,5*
1930	nr	1	48	2	368	4	1449	12	8597	14	18314	8	13985	18	52198	5	32.976
	%	*1,6*	*0,04*	*3,1*	*0,3*	*6,2*	*1,1*	*18,7*	*6,7*	*21,8*	*14,3*	*12,5*	*10,9*	*28,1*	*40,8*	*7,8*	*25,7*
1941	nr	1	55	4	839	5	2138	11	8888	9	11317	11	18019	20	58770	6	41905
	%	*1,5*	*0,04*	*6*	*0,6*	*7,5*	*1,5*	*16,4*	*6,2*	*13,4*	*7,9*	*16,4*	*12,7*	*29,8*	*41,4*	*8,9*	*29,5*
1948	nr	-	-	4	846	7	2660	11	9071	10	12157	12	20123	17	53970	6	42320
	%	-	-	*59*	*0,6*	*10,4*	*1,9*	*16,4*	*6,5*	*14,9*	*8,6*	*17,9*	*14,2*	*25,3*	*38,2*	*8,9*	*29,9*
1966*	nr	-	-	1	225	3	1408	8	6.891	6	7557	11	19.190	20	62970	7	47697
	%	-	-	*1,8*	*0,2*	*5,3*	*0,9*	*14,2*	*4,7*	*10,7*	*5,2*	*19,6*	*13,1*	*35,7*	*43,1*	*12,5*	*32,7*
1977	nr	-	-	1	166	4	1.698	7	5.839	10	11410	9	15.337	20	57523	7	47.894
	%	-	-	*1,8*	*0,1*	*7,1*	*1,2*	*12,5*	*4,1*	*17,8*	*8,1*	*16,1*	*10,9*	*35,7*	*41,1*	*12,5*	*34,2*
1992	nr	-	-	2	302	3	938	11	8309	13	16.007	8	13.963	15	50150	4	28.531
	%	-	-	*3,5*	*0,2*	*5,3*	*0,8*	*19,6*	*7,1*	*23,2*	*13,5*	*14,2*	*11,8*	*26,8*	*42,4*	*7,2*	*24,1*
2002	nr	-	-	3	558	3	1.139	12	9441	13	16.054	7	12.066	14	46351	4	27.266
	%	-	-	*5,3*	*0,5*	*5,3*	*1*	*21,4*	*8,4*	*23,2*	*14,2*	*12,5*	*10,7*	*25*	*41,1*	*7,1*	*24,1*
2006	nr	-	-	3	532	3	1.100	13	9809	12	14.139	7	11.360	15	49623	3	21.121
	%	-	-	*5,3*	*0,5*	*5,3*	*1*	*23,2*	*9,1*	*21,4*	*13,1*	*12,5*	*10,5*	*26,8*	*46,1*	*5,3*	*19,6*
Media 1912-2006	nr	0,3	17	27	584,2	3,7	1468,7	10,7	8380	11,4	15415	9,1	15663	17,1	52709	5,3	36886
	%	***0,5***	***0,01***	***6,1***	***0,4***	***6,1***	*1,1*	***17,8***	***6,6***	***18,8***	***10,9***	***15***	***11,9***	***28,5***	***40,8***	***8,8***	***28***

* Cf. Împărţirii administrative din anul 1956, anexă la Legea nr. 3/1960 pentru îmbunătaţirea împărţirii administrative a teritoriului Republicii Populare Române, în Câmpia Băileştiului erau 66 de sate. Cf. Recensământului populaţiei şi locuinţelor din anul 1966, numărul satelor era de 56. În abordarea noastră am luat în considerare *Recensământul populaţiei şi locuinţelordin anul 1966* deoarece cuprinde şi date referitoare la numărul populaţiei.

O caracteristică a spaţiului geografic studiat o consituie prezenţa *satelor foarte mari* sub aspect demografic (peste 5.000 loc.). Ele sunt concentrate în vestul câmpiei (Poiana Mare, Moţăţei, Galicea Mare, Pleniţa, Cetate). În intervalul 1912-2006, media ponderii numerice a acestora a fost de numai 8,8%, dar semnificativă demografic (28%). Un argument privind prezenţa acestora este dat de posibilităţile social-economice reale ale lor, toate dispunând de o importantă bază economică, în măsură să le asigure viabilitatea: „Majoritatea satelor foarte mari au o bază economică cu un mare grad de diversitate, unde activităţile primare şi secundare sunt completate de cele terţiare sau pe care, uneori le completează”[211]. Importanţa acestei categorii de sate este cu atât mai mare cu cât, de regulă, din cadrul lor se selectează viitoarele centre urbane. De altfel, „potenţialul economic şi uman al acestor categorii de localităţi, teritoriul polarizat de acestea, constituie elemente esenţiale în amenajarea teritorială, relevându-se limitele şi posibilităţile de conturare a unor subsisteme locale de aşezări, care să funcţioneze la parametrii de înaltă rentabilitate social-economică şi ecologică”[212].

În ansamblu, în Câmpia Băileştiului, sub aspectul mărimii demografice, caracteristice sunt satele mijlocii şi mari. Un rol important revine satelor foarte mari care, numeric, au reprezentant 8,8%, iar demografic 28%. Lipsesc satele foarte mici specifice, de altfel, zonelor montane şi submontane.

Schimbările survenite, mai ales începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, sunt consecinţa reorganizărilor administrativ-teritoriale (înglobări de sate mai mici în sate mai mari, de obicei sate reşedinţă), care au propulsat unele aşezări reşedinţă în grupe demografice superioare, dar şi a mişcării naturale şi migratorii a populaţiei care, prin diminuare demografică, au făcut ca unele sate să treacă în categorii inferioare.

V.2. Dinamica populaţiei

Orice comunitate umană funcţionează ca un sistem, supus în permanenţă schimbărilor, determinate de intrările şi ieşirile ce îl caracterizează. Dinamica generală a populaţiei este determinată de componentele mişcării naturale, sub incidenţa cărora se modifică numărul populaţiei, cât şi stările demografice. Însă, responsabilă de fluctuaţiile volumului demografic este şi mobilitatea teritorială a populaţiei care, indiferent de tipurile sub care s-a manifestat (roiri, mişcări de colonizare liberă, transferări de populaţie etc.), a modificat mereu comportamentul demografic al populaţiei autohtone, cadrul de manifestare a natalităţii şi mortalităţii.

În acest sens, echilibrul sau evoluţia pozitivă a raportului dintre bilanţul natural şi cel migrator asigură continuitatea locuirii, permanenţa antropică, în timp ce valorile negative ale acestui raport, dacă se menţin pe o perioadă îndelungată de timp, pot determina dispariţia fenomenului antropic.

Sub aspect teritorial, analiza dinamicii populaţiei s-a realizat pentru întreaga câmpie, având ca elemente de bază unitatea administrativ-teritorială (comuna). Pentru a surprinde tendinţele de evoluţie ale procesului umanizării am optat pentru analiza parametrilor dinamicii populaţiei în intervalul 1977-2006. În cazul comunelor înfiinţate în urma reorganizării administrativ-teritoriale din anul 2004 (Braniştea, Catane, Galiciuica, Ghidici,

[211] I. Ianoş, *Satele foarte mari din România. Repere geografice*, în „Terra”, anul XXII (XLII), nr. 1-4, 1990, p. 35.
[212] *Ibidem*, p. 37.

Întorsura) evoluţia indicatorilor demografici s-a realizat pentru intervalul 2004-2006, făcându-se corelaţii cu grupele de mărime demografică a comunelor.

V.2.1. Mişcarea naturală a populaţiei

Dinamica naturală a populaţiei este expresia directă a cumulului de modificări care apar în numărul şi structura populaţiei ca urmare a naşterilor şi deceselor, a căsătoriilor şi divorţurilor. Mişcarea naturală presupune, pe de o parte, împrospătarea populaţiei, prin apariţia unor noi generaţii (naşteri), iar pe de altă parte, diminuarea ei, prin decese. De evoluţia mişcării naturale depinde foarte mult vitalitatea unei populaţii.

Evoluţia numerică a populaţiei, cât şi a altor indicatori demografici (structura pe sexe, pe grupe de vârstă) a fost, într-un procent ridicat, rezultatul sensului de evoluţie a mişcării naturale a populaţiei, în strânsă corelaţie cu evoluţia societăţii şi dezvoltarea social-economică a acesteia, în diferite perioade istorice. Un spor natural negativ, cu valori ridicate (negative) care nu poate să anihileze mişcarea migratorie face ca numărul locuitorilor să cunoască o dinamică descendentă.

V.2.1.1. Dinamica natalităţii

Natalitatea semnifică frecvenţa sau intensitatea naşterilor în cadrul unei populaţii, fiind rezultatul direct al interacţiunii factorilor biologici, psihologici, economici etc. Ca şi resort natural al continuităţii comunităţilor umane, natalitatea este direct influenţată de politica demografică promovată în diferite etape istorice, cât şi de elemente precum: structura pe grupe de vârstă şi sexe, ponderea populaţiei fertile, standardul de viaţă, gradul de instruire al populaţiei etc.

Analiza datelor statistice în intervalul 1977-2006, arată o valoare maximă la începutul perioadei analizate, urmată de o scădere continuă, atingând valoarea minimă în anul 2006 (anexa nr. 1).

În anul 1977, ponderea născuţilor vii la 1.000 loc. era de 15,6‰, inferioară mediei pe ţară (19,6‰). Faţă de media pe câmpie, cele mai mari valori s-au înregistrat în partea de nord-vest a acesteia, unde comuna Punghina avea 22,2‰ iar Unirea 22,1‰, şi în sud-estul câmpiei, cu 21,7‰ în comuna Urzicuţa şi între 16-20‰ în comunele Bistreţ şi Negoi (fig. nr. 28). Cea mai mică natalitate pentru această perioadă de timp a fost în comunele Poiana Mare (12,4‰), Lipovu (10,6‰), Seaca de Câmp (10‰). După cum se poate observa din tabelul anexă nr. 1, majoritatea comunelor aveau valori mari şi mijlocii ale ratei natalităţii (13-19‰).

După acest an, se remarcă o tendinţă de scădere a natalităţii, care se va accentua în perioada următoare. Profundele transformări social-economice care au avut loc începând după anul 1975, dorinţa pentru un nivel de trai mai ridicat, atracţia oraşului (prin dezvoltarea industriei) pentru populaţia tânără pot fi câteva dintre multiplele cauze care au condus la această tendinţă a natalităţii. Astfel, la nivelul anului 1985, rata natalităţii în satele câmpiei a scăzut la 14,3‰, doar două comune înregistrând valori peste 20‰ (Lipovu – 28,7‰ şi Desa – 20,8‰). La polul opus, se plasează 8 comune, situate în partea de sud-vest şi nord-est a câmpiei, cu valori ale natalităţii cuprinse între 8-12‰.

Schimbările petrecute după 1989 s-au resimţit şi în evoluţia fenomenelor demografice. Accesul la mijloacele de planificare familială şi posibilitatea întreruperii legale

a sarcinii au determinat o scădere a volumului naşterilor. După anul 1990 rata natalităţii s-a înscris pe o linie constant descendentă, doar două localităţi din Câmpia Băileştiului înregistrând valori peste 15‰: Negoi (16,8‰, în anul 1992) şi Punghina (15,4‰, în acelaşi an). Cea mai mare parte a comunelor au avut valori cuprinse între 4 şi 10‰.

Deşi era de aşteptat o creştere a ratei natalităţii, în urma politicii demografice din anul 2004, acest fenomen nu s-a produs. Cauzele trebuie căutate în nivelul de trai al locuitorilor, criza economică ce caracterizează întreaga ţară, migraţia etc. Rata natalităţii a continuat să scadă, astfel încât în anul 2006 aceasta era de 8,4‰, cea mai scăzută din intervalul studiat. Această valoare se situează cu mult sub media natalităţii la nivel naţional (9,9‰), fiind inferioară şi mediei judeţului Dolj (8,7‰). Valorile acestui indicator au fost cuprinse între 20,1‰ (Negoi) şi 1,7‰ (Galiciuica), nu mai puţin de 17 comune înregistrând valori mai mici de 8‰.

Deoarece valoarea indicatorilor mişcării naturale variază de la an la an, în funcţie de anumite contexte specifice anului respectiv, am considerat necesară calcularea mediei pentru întregul interval studiat (1977-2006). Valoarea acesteia este de 11,7‰. La nivel teritorial, cei mai ridicaţi indici s-au înregistrat în unele aşezări din nord-vestul şi sudul câmpiei: Negoi (17,3‰), Punghina (15,7‰), Desa (14,7‰), Caraula (14,1‰). Partea nord-estică (incluzând comunele Cioroiaşi, Galiciuica, Întorsura, Perişor) şi sud-vestică (cu comunele Ciupercenii Noi, Maglavit, Seaca de Câmp) se conturează ca zone cu valori mici ale acestui parametru (sub 10‰).

Scăderea natalităţii, atât la nivelul câmpiei, cât şi la nivel naţional, capătă aspecte îngrijorătoare. Soluţiile trebuie căutate nu numai în politicile demografice, cât şi în cele sociale, care să aibă permanent în vedere calitatea vieţii populaţiei, creşterea nivelului de trai.

V.2.1.2. Dinamica mortalităţii

Mortalitatea, cea de a doua componentă a dinamicii naturale a populaţiei, exprimă, ca şi natalitatea, starea demografică a componentei umane. În evoluţia mortalităţii, un rol deosebit l-a avut şi continuă să-l aibă starea social-economică a societăţii. Menţinerea unui nivel de trai scăzut la anumite segmente de populaţie, accesul redus la serviciile publice de bază, atât cele de sănătate, cât şi cele de asistenţă socială, influenţează negativ mortalitatea şi speranţa de viaţă. Aşadar, indicii mortalităţii din Câmpia Băileştiului se caracterizează prin valori ridicate, superioare mediei acestui indicator pe ţară, şi în continuă creştere (anexa nr. 1).

În anul 1977, ponderea decedaţilor la 1000 loc. era de 12,7, superioară mediei naţionale, de 9,6‰. Majoritatea aşezărilor rurale au înregistrat valori preponderent între 10-14‰. În numai trei comune (Cioroiaşi, Desa, Piscu Vechi) valorile au fost sub 10‰ şi doar în 8 localităţi, situate în partea nordică a câmpiei, au depăşit 14‰ (14-20‰) – fig. nr. 29.

Pentru următorul deceniu încep să se facă simţite valori din ce în ce mai mari ale ratei mortalităţii. Astfel, în anul 1992, aceasta se situa cu mult peste media naţională (10,9‰), înregistrând valoarea de 19,9‰, valoare superioară, de altfel, şi mediei judeţului Dolj (12,3‰). În majoritatea localităţilor rurale, rata mortalităţii depăşea valoarea de 14‰, cu cotele cele mai înalte în nord-vestul câmpiei (Radovan 25,6‰, Cioroiaşi 27,4‰). Numai 3 comune se situau sub pragul de 14‰: Desa (12,6‰), Punghina (12,7‰), Ciupercenii Noi (13,4‰).

Menţinându-şi aceeaşi dinamică negativă, indicele mortalităţii a urcat la 21,3‰ în anul 2002 (cea mai mare valoare din perioada analizată), înscriindu-se, ulterior, pe o curbă descendentă, până la 19,8‰, în anul 2006, valoare net superioară mediei judeţului Dolj (14,2‰) şi celei naţionale (12‰). Nord-estul câmpiei, exceptând comunele Radovan, Lipovu, Întorsura, cu valori mai mici ale ratei mortalităţii, s-a constituit într-un areal cu cele mai ridicate valori, între 20-25‰ şi chiar peste 25‰ în comunele Izvoare şi Giubega. În restul teritoriului studiat, indicatorul a înregistrat valori între 14-20‰, cu cotele cele mai mici în localităţile Braniştea (14,7‰), Desa (14,4‰) şi Lipovu (14,2‰).

În ceea ce priveşte indicele mediu al mortalităţii pe întreaga perioadă (1977-2006), acesta a fost de 18,2‰ din cauza valorilor foarte mari din anii 1992 şi 2002. În profil teritorial, cea mai mare mortalitate medie s-a înregistrat în majoritatea aşezărilor din nordul şi estul câmpiei (peste 19‰), toate afectate de fenomenul îmbătrânirii demografice. În sud, comunele riverane Dunării (Ciupercenii Noi, Desa, Negoi, Piscu Vechi, Poiana Mare, Rast) se evidenţiază printr-o mortalitate mai mică pentru ultimii 29 de ani (sub 17‰).

Un alt indicator demografic îl constituie *mortalitatea infantilă*, care reprezintă numărul de decese în primul an de viaţă. Se calculează după formula:

$M_i = D_{sub\ 1\ an} / N \times 1000,$ unde $D_{sub\ 1\ an}$ = nr. de decese în primul an de viaţă; N = nr. de născuţi vii

Pentru comunele din spaţiul analizat, media anilor 1977-2006 este de 27,5‰, valoare superioară ruralului din România (23,9‰). Cele mai mari valori au fost înregistrate în anul 1977 (media a fost de 41,5 ‰), când s-au înscris pe un ecart valoric cuprins între 12,5‰ (Desa) şi 81,8‰ (Bistreţ), mai mult de jumătate din comune (16) situându-se peste valoarea medie.

În anul 2006, valoarea mortalităţii infantile s-a redus aproape la jumătate, media comunelor fiind de 21,9‰, valoare superioară mediei judeţului Dolj (14,3‰) şi celei naţionale (13,9‰). Din datele preluate după fişele localităţilor reiese faptul că în nu mai puţin de 12 comune valoarea înregistrată a fost 0 şi în alte două comune sub media generală pe câmpie. Reducerea mortalităţii infantile se datorează, printre altele, îmbunătăţirii calităţii asistenţei medicale, în ansamblu. Există însă diferenţieri în profil teritorial între satul reşedinţă, unde sunt amplasate instituţiile medicale şi unde populaţia beneficiază de de o mai bună asistenţă medicală, şi satele nereşedinţă unde acestea lipsesc sau sunt prezente în procent redus.

Aşezările rurale, pe lângă structura de vârstă îmbătrânită, prezintă şi o frecvenţă mai mare a mortalităţii la toate grupele de vârstă. Printre principalele cauze de deces la nivelul ţării, în mediul rural „pe primul loc ... s-au aflat decesele datorate bolilor aparatului circulator, cu o pondere de 65 % în totalul deceselor. ... Al doilea loc în cauzele de deces în mediul rural îl ocupă tumorile – 11 %”[213]. Pentru spaţiul analizat de noi principalele cauze ale deceselor au fost: afecţiunile aparatului circulator (61,2%), tumorile (16,4%), bolile aparatului digestiv (5,8%), ultimul loc fiind ocupat de bolile aparatului respirator, de leziuni traumatice şi îmbolnăviri (cu câte 5,3 %).

V.2.1.3. Sporul total al populaţiei

Ca raport între rata natalităţii şi rata mortalităţii, bilanţul demografic natural reflectă stagnarea, creşterea sau descreşeterea numerică a populaţiei. Evoluţia acestui indicator

[213] G. Erdeli, *Starea actuală a satului* ..., p. 313.

demografic urmăreşte, în general, aceeaşi linie cu cele ale ratelor natalităţii şi mortalităţii (anexa nr. 2, fig. nr. 30).

În dezvoltarea comunităţilor umane intervin, de-a lungul timpului, anumiţi factori care pot să influenţeze evoluţia bilanţului natural. Dintre aceştia enumerăm războaiele, perioadele de foamete şi, nu în ultimul rând, structurile social-politice (ex. perioada comunistă) care, prin politica pe care o duc pentru dezvoltarea economiei naţionale, au, în timp, repercusiuni negative asupra dinamicii populaţiei, îndeosebi prin scăderea nivelului de trai.

Sporul natural al populaţiei din Câmpia Băileştiului a fost constant redus, cu valori inferioare mediei la nivel naţional.

În anul 1977, sporul natural era de 2,9‰, mai mic de 3 ori decât cel de la nivel naţional. Cele mai ridicate valori le-au avut comunele Desa (9,8‰), Unirea şi Urzicuţa (cîte 9,3‰). În comuna Afumaţi, cu valori egale ale indicatorilor natalitate şi mortalitate, sporul natural a fost 0 (zero). În alte localităţi, cu rate mari ale mortalităţii în acest an, s-au înregistrat sporuri naturale cu valori negative: Izvoare (-3,1‰), Siliştea Crucii (-2‰) şi Seaca de Câmp (- 0,9‰).

Scăderea sporului natural este generală pentru perioada următoare, trecându-se de la valori pozitive, la valori negative. Accentuarea ratei mortalităţii şi scăderea valorilor indicatorului natalitate au făcut ca în anul 2006 media sporului natural să fie de -11,4‰. Majoritatea localităţilor au avut valori negative, între acestea remarcându-se Izvoare (-24,6‰), Seaca de Câmp (-23,9‰), Obârşia de Câmp (-19,1‰). Excepţie de la această evoluţie a sporului natural au fost comunele Lipovu (3,6‰) şi Negoi (3,3‰) unde numărul celor decedaţi a fost depăşit de intrarea în viaţă a unor noi membri ai colectivităţii.

Calcularea mediei multianuale (1977-2006), la nivel de comună, relevă importante diferenţieri spaţiale. Pentru majoritatea comunelor din spaţiul analizat, rata medie multianuală înregistrează valori negative. Dintre acestea se remarcă Izvoare (-12,4‰) şi Braniştea (-11,2‰) situate în nord-vestul câmpiei, Afumaţi (-12,2‰), Cioroiaşi (-10,9‰) şi Galiciuica (-15,4‰) din estul unităţii studiate. În contrast cu acestea, în comunele din sudul câmpiei, sporul natural a înregistrat valori pozitive, de 0,4‰ (Negoi) şi 2‰ (Desa), localităţi unde rata natalităţii a fost superioară celei a mortalităţii.

Sporul natural din ce în ce mai redus care s-a instalat în mediul rural după 1975 se justifică prin valorile ridicate ale mortalităţii. Aşa se explică şi faptul că, deşi după 1990 natalitatea este mai mare în mediul rural decât în cel urban, totuşi sporul natural din rural înregistrează valori negative. Natalitatea mai ridicată în mediul rural, după 1990, indică faptul că populaţia satelor începe să se redreseze. Însă, fenomenul va fi lent din cauza gradului ridicat de îmbătrânire a populaţiei şi, prin urmare, a reducerii fertilităţii feminine.

V.2.1.4. Indicele de vitalitate (Indicele lui Pearl)

Acest indicator demografic este raportul, exprimat în procente, între numărul născuţilor vii şi numărul decedaţilor, într-o perioadă de un an. Valorile pot fi egale, mai mici sau mai mari decât 100, în funcţie de numărul născuţilor vii care poate fi mai mic, mai mare sau egal cu numărul deceselor. În primul caz, când indicele este egal cu 100 mai mulţi ani consecutiv, se înregistrează o stagnare a populaţiei, dar numai în cazul când lipseşte migraţia. Când indicele este mai mic decât 100, populaţia tinde să scadă numeric, iar atunci când este mai mare decât 100, tendinţa este inversă, de creştere numerică (C. Vert, 2000).

Pentru spaţiul analizat am calculat acest indicator la nivelul a patru ani de referinţă, 1977, 1992, 2002 şi 2006 (tabel nr. 11). Dinamica în timp a indicelui prezintă o tendinţă generală de scădere, de la valori mari (peste 150), în anul 1977, la valori reduse (sub 70) pentru începutul secolului al XXI-lea. Dinamica 1977-2006 a însemnat o scădere cu 85,3.

Indicele de vitalitate (Indicele lui Pearl)

Tabel nr. 11

Comuna	1977	1992	2002	2006	Dinamica 1997-2006	Comuna	1977	1992	2002	2006	Dinamica 1997-2006
Afumaţi	100	31,4	17,4	35,6	-64,4	**Maglavit**	95,1	50	38,9	38,9	-61,4
Bistreţ	123,6	60,5	49,5	58	-65,6	**Moţăţei**	156,4	102,6	53	53	-116
Braniştea*	-	-	-	29	+3,3	**Negoi**	145	78,2	78,9	120	-25
Caraula	117,4	37,7	58,4	67,3	-50,1	**Obârşia de Câmp**	113,5	34,4	72,5	22	-91,5
Catane*	-	-	-	42,1	-0,7	**Perişor**	114,6	43,1	25,4	38,6	-76
Cetate	141,2	56,5	52,9	36,6	-104,6	**PiscuVechi**	175	60,1	71,8	60,3	-114,7
Cioroiaşi	192,8	32,7	22,4	25,5	-167,3	**Pleniţa**	107,8	52,3	63,4	53,1	-54,6
Ciupercenii Noi	112,9	86	47,9	31,8	-81,1	**Poiana Mare**	109,8	68,2	36,2	36,3	-73,5
Dârvari	112,9	48,4	35	39,6	-73,3	**Punghina**	153,8	121,4	76,2	46,3	-107,5
Desa	235,2	84,1	81,2	85,9	-149,3	**Radovan**	110,1	42,2	21,5	77,4	-32,7
Galicea Mare	119,1	62,5	35,1	25,7	-93,4	**Rast**	129,7	64,7	40,9	46,9	-82,8
Galiciuica*	-	-	-	9	+4,3	**Seaca de Câmp**	91,4	48,9	58,6	9	-82,1
Ghidici*	-	-	-	53,1	-53,1	**Siliştea Crucii**	88,3	23,9	31,7	32,5	-55,8
Giubega	110,9	45,8	25,0	25,4	-85,5	**Unirea**	172,5	67,5	59,3	39	-133,5
Izvoare	83	41,1	39,6	20,9	-62,1	**Urzicuţa**	175	50	46	43,9	-131
Întorsura*	-	-	-	12	-5,6	**Vânători** **	106,6	46,8	36,9	-	-69,7
Lipovu	155,3	67,7	86	125,5	-29,8	**MEDIA COMUNE**	**130,3**	**57,4**	**48,5**	**45**	**-85,3**

* Comune înfiinţate în anul 2004 prin L. 84/2004 de reorganizare administrativă a teritoriului României, pentru care am calculat dinamica Indicelui de vitalitate în perioada 2004-2006.

** În urma reorganizării administartiv-teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa, aparţinând comunei Vânători, au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători, de la această dată, nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

Pentru anul 1977 vitalitatea maximă a corespuns comunei Desa (235,2), situaţie determinată de cele mai mici rate ale mortalităţii (7,2‰), iar vitalitatea minimă a corespuns comunei Izvoare (83), unde numărul născuţilor vii şi cel al decedaţilor au înregistrat valori aproximativ egale. Evoluţia în profil teritorial arată că 13 unităţi administrative depăşeau valoarea de 120. Dintre acestea, 5 s-au înscris cu valori foarte mari (peste 170): Unirea (172,5), Piscu Vechi (175), Urzicuţa (175), Cioroiaşi (192,8), Desa (235,2).

Începând cu anii ’80, odată cu fenomenul de „golire” a satelor, majoritatea localităţilor au cunoscut scăderi accentuate la nivelul acestui indicator. Pentru anul 1992, media comunelor a înregistrat o scădere cu 72,9 faţă de anul 1977. La sfârşitul secolului al XX-lea, vitalitatea maximă a corespuns comunei Punghina, cu 121,4 (situaţie datorată celei mai mici rate a mortalităţii) iar vitalitatea minimă a fost în comuna Siliştea Crucii, cu 23,9 (cauzată de o rată mare a mortalităţii).

La nivelul anului 2002, vitalitatea a coborât sub 100 în toate localităţile. Valoarea maximă a corespuns comunei Lipovu, 86 (cu cele mai apropiate valori naşteri/decese) iar valoarea minimă comunei Afumaţi, cu 17,4 (cauzată de valorile mari ale ratei mortalităţii).

Pentru anul 2006, indicele de vitalitate a continuat să scadă în toate comunele, valorile înregistrate fiind cuprinse între 85,9 (Desa) şi 9 (Galiciuica şi Seaca de Câmp), cu două excepţii – Lipovu şi Negoi – unde valorile au fost de 125,5, respectiv 120.

Cu toate acestea, satul de astăzi încă mai este principalul generator de viaţă al ţării, cu un potenţial vital aproape dublu faţă de oraş, însă problemele cu care se confruntă îi atenuează această calitate: „viitorul demografic al oraşului pentru următorii 15 ani este depozitat în sat, în vreme ce armele de apărare a vieţii rurale şi urbane sunt depozitate în oraş”[214].

V.2.2. Mobilitatea teritorială a populaţiei

Evoluţia acestui fenomen demografic depinde direct de forţa factorilor specifici mecanismului de atracţie/respingere, majoritatea de natură economică. „... populaţia emigrează dintr-o regiune săracă spre una dezvoltată, la scară naţională, dar la scară locală sau regională, aceasta emigrează dintr-un sat slab dezvoltat şi echipat spre un altul mult mai dezvoltat sau cel mai adesea spre un oraş mic sau mare. Aceasta explică, pe de o parte, migraţiile internaţionale pentru muncă, iar pe de altă parte mişcările definitive în lanţ, de la cătun, prin categoriile intermediare, până la capitală”[215]. Acest „fenomen social total”, cum este numit de Traian Rotaru şi Elemér Mezei (1999), are o serie de consecinţe asupra structurii şi dinamicii sociale. Intensitatea fluxurilor de emigranţi şi imigranţi a avut, în timp, valori şi cauze diverse. Atât timp cât va exista un decalaj economic între mediul rural şi cel urban sau între ţara noastră şi ţările dezvoltate fenomenul migraţiei nu se va diminua.

Mişcarea migratorie, în ansamblu, pentru intervalul de analiză 1977-2006, la nivel de comune, evidenţiază preponderenţa numerică a persoanelor plecate.

V.2.2.1. Volumul şi intensitatea emigraţiei

Capacitatea redusă a economiei rurale de a genera oportunităţi de muncă şi o remunerare corespunzătoare, încurajează exodul de forţă de muncă spre zone mai bine dezvoltate economic, producându-se, astfel, dezechilibre şi chiar depopulări în profil teritorial. Schimbările politice şi economice majore din a doua jumătate a secolului al XX-lea (colectivizarea, industrializarea forţată din anii ’60-’80, dezvoltarea urbană) au avut consecinţe negative şi de durată asupra spaţiului rural. De altfel, transformările profunde din sistemul legislativ, respectiv libera circulaţie a persoanelor, cît şi prăbuşirea nivelului de trai, au constituit premisele accentuării migraţiei internaţionale. După anul 1995 şi, în special, după 2000, principala motivaţie devine cea de ordin economic, manifestată prin migraţia externă temporară pentru muncă.

---

[214] Ilie Bădescu, *Structuri şi procese socio-demografice în mediul rural*, în “Academica”, nr. 43, octombrie 2005, anul XV, 180, p. 18.

[215] I. Ianoş, *Restructurarea economică şi fenomenul de migraţie în România*, în „Revista Geografică”, tom V, Bucureşti, 1998, p. 9.

Redobândirea proprietăţii în anii ’90 şi criza economică a centrelor urbane s-au regăsit în mediul rural sub forme diferite şi raporturi variabile între plecări şi sosiri. Declinul demografic a continuat, însă, a fost oarecum diminuat.

Pe ansamblu, rata medie a plecărilor s-a înscris cu valori mari, înregistrând două vârfuri: la sfârşitul anilor ’70 şi primii ani după revoluţia din decembrie 1989, odată cu redeschiderea posibilităţii stabilirii domiciliului în oraş şi liberalizarea mobilităţii generale a populaţiei (anexa nr. 1; fig. nr. 31). Ca urmare, multe dintre persoanele cu domiciliul flotant în oraş sau cele navetiste au folosit această oportunitate.

În profil teritorial, la nivelul anului 1977 numărul celor plecaţi, raportat la 1.000 de locuitori, a fost de 19,6‰. Cei doi poli de atracţie din spaţiul analizat (Băileşti şi Calafat) şi municipiul Craiova, situat în imediata vecinătate nord-estică a câmpiei, au contribuit la conturarea mediul rural într-o adevărată arie de emisie, cu valori mari ale ratei emigraţiei. Cea mai mare pondere a persoanelor plecate s-a înregistrat, în acest an, în comunele Afumaţi (32,9‰), Perişor (32,6‰), Bistreţ (29,9‰), Negoi (29,5‰), Urzicuţa (29,4‰), Cioroiaşi (27,7‰), Lipovu (26‰). În celelalte aşezări, ponderea s-a situat între 15-25‰, cele mai mici valori (sub 15‰) fiind înregistrate în comunele Dârvari, Desa, Piscu Vechi, Poiana Mare, Seaca de Câmp, Vânători, unde populaţia a practicat naveta spre centrele industriale învecinate.

Componenta juridic-administrativă, prin acţiunile sale asupra posibilităţii schimbării domiciliului (interdicţii de stabilire a domiciliului în oraşe) şi orientarea persoanelor către navetism spre locul de muncă, au dus la slăbirea fluxului migrator spre oraşul Calafat. Astfel, la nivelul anului 1985, localităţile rurale din aria de influenţă a oraşului Calafat au înregistrat cele mai mici valori ale ratei emigraţiei: Cetate (9,6‰), Galicea Mare (9,5‰), Moţăţei (8,6‰), Piscu Vechi (8,6‰), Izvoare (8‰), Maglavit (7,7‰).

La polul opus, cele mai mari valori ale ratei emigraţiei (10-20‰) sunt înregistrate de comunele situate în partea de vest a câmpiei: Obârşia de Câmp (13,1‰), Dârvari (13,6‰), Punghina (13,8‰), Vânători (19,4‰). De altfel, şi în imediata vecinătate a oraşului Băileşti, rata emigraţiei a avut valori relativ mari: Desa (11,3‰), Negoi (12‰), Siliştea Crucii (13,3‰).

După revoluţia din decembrie 1989, odată cu libera circulaţie a persoanelor, situaţia se schimbă radical. În anul 1990 este înregistrat cel mai mare număr de plecări cu domiciliu din localitate, una dintre explicaţii fiind liberalizarea stabilirii domiciliului în oraşe. În anii următori, situaţia s-a stabilizat, valorile ratei emigraţiei oscilând între 10-24‰, în anul 2002, şi 12-26‰, în anul 2006.

Restructurarea activităţii economice în oraşe, închiderea unor unităţi industriale şi disponibilizarea a numeroşi angajaţi au stopat migraţia rural-urban. Pe de altă parte, au luat naştere noi forme de migraţie (urban-rural, migraţii pentru muncă în străinătate etc.).

În anul 2006 rata emigraţiei a înregistrat valori între 10‰ (Galicea Mare şi Siliştea Crucii) şi 26,1‰ (Izvoare), nu mai puţin de 18 comune având valori peste 15‰ (dintre care Obârşia de Câmp 20,1‰, Bistreţ 21,8‰, Negoi 25,6‰, Izvoare 26,1‰) şi alte 15 comune sub această valoare (dintre care cele mai mici valori au fost în Galicea Mare 10‰, Siliştea Crucii 10‰ şi Radovan 10,3‰).

V.2.2.2. Dinamica ratei imigraţiei

„Începând cu anul 1997 componenta urban-rurală devine, poate pentru prima dată în istoria contemporană a României, direcţia principală de migraţie”[216]. Este vorba, de fapt, de un fenomen de reaşezare a fluxurilor migratorii început în ultimul deceniu al secolului trecut şi nu de o reorientare bruscă petrecută în ultimii ani[217].

Datele statistice pentru tot intervalul 1977-2006 arată că rata sosirilor în Câmpia Băileştiului a avut o dinamică ascendentă, de la 8,2‰, în anul 1977, la 17,6‰, în anul 2006, cu un maxim în anul 2002, de 19,1‰ şi un minim în anul 1985, de 3,7‰ (anexa nr. 1).

Analizând fig. nr. 31 putem constata că în anii ’80 localităţile rurale din spaţiul analizat ating cele mai mici valori ale ratei imigraţiei. 20 de comune au înregistrat valori sub 5‰, iar dintre acestea, 4 sub 1‰: Lipovu (0,8‰), Caraula (0,6‰), Dârvari (0,5‰), Cioroiaşi (0,3‰). Este momentul când localităţile urbane înregistrează valori foarte mari ale ratei imigraţiei (Calafat 21,1‰).

Anul 1990, an marcat de profunde transformări în viaţa politică şi social-economică a ţării, a constituit începutul unei revigorări a sosirilor la nivelul localităţilor rurale. Pierderea locurilor de muncă (în special în industrie), traiul din ce în ce mai costisitor în oraşe cât şi pensionările au făcut ca migraţia urban-rural să dobândească importanţă în structura fluxurilor migratorii. Fenomenul a fost facilitat şi de adoptarea Legii fondului funciar, în 1991, mulţi dintre citadini revenind în rural, acolo unde deţineau mici proprietăţi de pământ. Ponderea celor sosiţi în mediul rural a înregistrat valori între 0 (Rast) şi 39,7‰ (Dârvari), nu mai puţin de 5 comune având valori peste 15‰: Cetate (15,1 ‰), Maglavit (15,7‰), Punghina (26,3‰), Dârvari (39,7‰).

Evoluţia ulterioară a ratei imigraţiei, până în prezent, a continuat pe linia pe care s-a înscris încă de la începutul perioadei de tranziţie. Maximum în ceea ce priveşte media imigraţiei pe comune a fost atins în anul 2002 (19,1‰), când 3 comune au înregistrat valori peste 30‰: Seaca de Câmp (31,9‰), Negoi (32,8‰), Radovan (33,5‰), iar alte 19 unităţi administrative, valori de peste 15 ‰. Fenomenul este explicabil prin disponibilizarile masive în industria din mediul urban, fapt ce a declanşat o migraţie inversă (urban - rural), susţinută şi de clarificarea situaţiei funciare.

La nivelul anului 2006, rata imigraţiei a înregistrat valori între 9,2‰ (Moţăţei) şi 35,6‰ (Izvoare). Cinci comune au avut valori de peste 24‰ (Catane, Galiciuca, Ghidici, Izvoare, Negoi, Rast), în timp ce numai 11 comune s-au situat sub pragul de 15‰. De fapt, anul 2006, spun specialiştii, este primul an în care se revine la situaţia normală, în sensul că fluxul dominant de migraţie nu mai este cel de la oraş la sat, ci invers.

V.2.2.3. Migraţiile pentru muncă în străinătate

Imediat după 1989, în condiţiile în care România „şi-a deschis graniţele”, permiţând libera circulaţie a cetăţenilor, a luat amploare fenomenul de migraţie în străinătate. Motivaţia principală a fost cea economică. În condiţiile accentuării ratei şomajului, fenomen generat de restructurarea industriei, a lipsei oportunităţilor pe piaţa internă a forţei de muncă şi a unui nivel de salarizare extrem de scăzut, acest fenomen, cu precădere cel de tip circulatoriu, s-a intensificat: „Ritmul de lichidare şi disponibilizare a depăşit cu mult pe cel

[216] T. Rotaru, E. Mezei, *Asupra unor aspecte ale migraţiei interne recente din România*, în “Sociologie Românească”, nr. 3, 1999, p. 16.
[217] *Ibidem.*

al dinamicii sectorului privat. Aceste zone, inclusiv sudul României (n.n.) înregistrează cel mai mic raport dintre firme profitabile şi firme cu pierderi. La fel, aici sunt localizate cele mai multe firme cu activitate de bază comerţul cu amănuntul, deci acele societăţi care nu pot asigura prea multe locuri de muncă şi investiţii"[218].

Cu toate că reforma funciară, de redistribuire a pământului foştilor proprietari, a dus la o creştere a numărului celor care deţin suprafeţe de teren în mediul rural, agricultura funcţionează încă deficitar, nereuşind să asigure un nivel de viaţă satisfăcător. Pentru rezolvarea acestei situaţii, una dintre variante a vizat şi vizează, cu precădere, găsirea unui loc de muncă în străinătate. Cei care pleacă pot fi împărţiţi în două categorii: o primă categorie este cea a tinerilor peste 30 de ani, care au familie, copii şi care au ca scop să acumuleze cât mai multe resurse financiare după care să revină în ţară, iar cea de a doua categorie o formează tinerii între 23-30 de ani pentru care plecarea este o provocare şi care, spre deosebire de anteriorii, sunt orientaţi mai mult spre căsătorie în ţările de destinaţie, urmărind de fapt, stabilirea definitivă acolo.

De la un număr redus de persoane până în 1998, s-a ajuns la nivelul anului 2006 la circa 1.800 persoane care au migrat în străinătate. Numărul este relativ, sursele oficiale neoferind informaţii complete care să permită o analiză detaliată a fenomenului.

O caracteristică esenţială a fenomenului înainte de 2007 era aceea a propagării în lanţ, în sensul că pleca mai întâi unul dintre membrii familiei după care îşi chema pe cei apropiaţi (soţul/soţia, prieteni, rude). Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, condiţiile restrictive de migraţie au fost în mare măsură înlăturate, facilitând accesul celor care doresc să lucreze în spaţiul comunitar.

Spania, Italia, Turcia, Grecia sunt ţări de destinaţie preferate de emigranţii din mediul rural al Câmpiei Băileştiului. Un procent redus lucrează în Austria şi Germania. În general este vorba de forţă de muncă necalificată sau semicalificată care desfăşoară activităţi în agricultură, menaj, construcţii.

Acest tip de migraţie presupune costuri şi beneficii. Dintre aspectele negative sunt de amintit: îmbătrânirea demografică, ţinând cont de faptul că pleacă persoane tinere şi adulte (25-40 de ani), feminizarea populaţiei (pleacă mai mult persoane de sex masculin) ş.a. S. Lăzăroiu arată că agricultura este unul dintre sectoarele economiei puternic afectată: „Chiar pentru o perioadă scurtă de timp plecarea tinerilor din sate în străinătate afectează capitalul uman din agricultură. Chiar şi în situaţia actuală există o îmbătrânire a populaţiei rurale din România cu efecte drastice asupra dezvoltării fermelor individuale, pieţei funciare şi antreprenoriatului agricol"[219].

Migraţia internaţională presupune şi beneficii, în special de natură financiară. Banii trimişi în ţară constituie o sursă importantă pentru dezvoltarea socio-economică a colectivităţii: investiţii în domeniul imobiliar, modernizarea şi creşterea numerică a mijloacelor de transport, îmbunătăţirea standardului de viaţă în gospodării prin facilitarea accesului la utilităţi. Doar o mică parte din banii câştigaţi sunt investiţi într-o afacere şi acesta în sfera comerţului alimentar. Ar mai fi de adăugat aici influenţa „civilizatoare" a celor care pleacă. Ei sunt purtătorii unor noi mentalităţi şi cunoştinţe, cu o nouă etică a muncii, putând contribui la deschiderea unor noi orizonturi în mediul rural.

---

[218] Apud Cristina Dâmboeanu, *Migraţia forţei de muncă din România – Dimensiuni şi consecinţe*, în „Academica", nr. 36, martie 2005, anul XV, 173, p. 34.

[219] S. Lăzăroiu, *Migraţia circulatorie a forţei de muncă din România. Consecinţe asupra integrării europene*, 2001, www.osf.ro.

V.2.2.4. Evoluţia bilanţului migrator

Analiza dinamicii mişcării migratorii a populaţiei arată, pentru perioada 1977-2006, un bilanţ migrator predominant negativ. Spaţiul rural al Câmpiei Băileştiului s-a concretizat într-o arie de emisie a forţei de muncă tinere, proces ce a generat „depopularea" satelor şi, în legătură cu aceasta, fenomenul de îmbătrânire a populaţiei.

Analiza datelor statistice anuale însumate pentru întreaga perioadă arată că media bilanţului migrator a avut o dinamică crescătoare, de la -11‰ în anul 1977, la 1,9‰ în anul 2006. Începând cu anul 2002, valorile au devenit pozitive (anexa nr. 2).

La nivel de unitate administrativă, media bilanţului migrator (1977-2006) a fost, în majoritatea cazurilor, negativă (între -0,3‰ şi -9,3‰), plecările depăşind sosirile. Cu excepţia celor cinci comune înfiinţate în anul 2004 (Braniştea, Catane, Galiciuca, Ghidici, Întorsura), unde valorile bilanţului sunt pozitive (deoarece perioada de după anul 2000 a înregistrat un aflux importatnt urban-rural), numai în două localităţi numărul celor sosiţi l-a depăşit pe al celor plecaţi: Poaiana Mare (0,1‰), Ciupercenii Noi (1,6‰).

Valori pozitive apar în anii 1977, pentru Desa (2,3‰); 1985, pentru Ciupercenii Noi (1,9‰); 1992, pentru Caraula (0,7‰), Cetate (2,3‰), Ciupercenii Noi (1,5‰), Dârvari (20,5‰), Obârşia de Câmp (0,4‰), Punghina (8,4‰).

Disponibilizările în masă, după 1990, produse în industrie au avut repercusiuni şi asupra evoluţiei bilanţului migrator, cu valori pozitive pentru mai multe comune în anii 2002 şi 2006. În anul 2006, 20 de aşezări rurale (62,5%) au înregistrat valori pozitive, între 0,3 şi 13,2‰, în timp ce 12 comune (37,5%) au avut valori negative, între -0,6 şi -6,7‰.

Creşterea fluxului migrator urban-rural are efecte sociale complexe. Pe de o parte, consecinţele ar fi pozitive, dat fiind faptul că „este vorba de o populaţie cu nivel general de instruire superior celui din mediul rural, element care ar trebui să favorizeze dezvoltarea satului"[220]. Pe de altă parte, revenirea în rural, adică spre agricultură, duce la menţinerea micii proprietăţi ca formă de exploatare dominantă şi, implicit, la creşterea numărului populaţiei ocupate în agricultură care şi aşa este excesiv pentru standardele unei societăţi moderne.

Chiar dacă în ultimii ani migraţia rural-urban a avut pondere mai mică în migraţia totală, totuşi consecinţele sale au fost puternic resimţite. Un fenomen frecvent întâlnit în ultimii 3-4 ani este acela al creşterii migraţiei grupurilor familiale în detrimentul migraţiei individuale. Pierderea populaţiei de vârstă fertilă va duce la scăderea natalităţii şi, pe această cale, la îmbătrânirea demografică a populaţiei.

V.2.3. Evoluţia bilanţului total

Bilanţul total este indicatorul care arată dinamica populaţiei, ca rezultat al relaţiei dintre mişcarea naturală şi cea migratorie.

În comunele din Câmpia Băileştiului, în intervalul de timp analizat, valorile înregistrate au fost dominant negative, ceea ce evidenţiază o dinamică regresivă a numărului populaţiei. Modificările care au survenit în numărul acesteia au fost analizate la nivelul anilor de referinţă 1977, 1985, 1992, 2002 şi 2006 folosind diagrama radială pe care s-au înscris valorile ratelor natalităţii, mortalităţii, sosirilor şi plecărilor (fig. nr. 32).

[220] Vasile Ghetău, *Tranziţie şi demografie*, în "Populaţie şi Societate", nr. 1-2, 1997, p. 4.

Valorile mediei comunelor (1977-2006) au scăzut de la -8,1‰ (în 1977) la -14,1 ‰ (în 1992), după care au urmat oscilaţii, ajungând în anul 2006 la -9,5 ‰.

Media pentru fiecare comună, în acelaşi interval de timp, a cunoscut valori între -20,2‰ şi 1,7‰. Cele mai mari valori (negative) corespund comunelor: Bistreţ (-14,6‰), Izvoare (-16‰), Afumaţi (-16,7‰), Perişor (-19,7‰), Cioroiaşi (-20,2‰), iar cele mai mici valori (negative) comunelor: Punghina (-1,9‰), Ciupercenii Noi (-2,5‰), Lipovu (-3,3‰), Piscu Vechi (-5,1‰), Negoi (-6,9‰), Poiana Mare (-6,4‰), Dârvari (-7,4‰). Numai o singură comună (Desa) a înregistrat valori pozitive ale acestui indicator demografic (0,1‰).

Referitor la comunele înfiinţate în urma reorganizării administrativ-teritoriale din anul 2004, bilanţul total (2004-2006) se prezintă astfel: Braniştea (-8,3 ‰), Catane (-4,4 ‰), Galiciuica (-7,1 ‰), Ghidici (+1,7 ‰), Întorsura (-4,9 ‰).

Diferenţele în ceea ce priveşte media pentru fiecare comună sunt consecinţa bilanţului migrator diferit. Acest fenomen demografic se produce, la scară locală, din satele mai puţin dezvoltate spre cele cu o economie mai prosperă sau, cel mai adesea, spre un oraş. Comuna Siliştea Crucii a înregistrat valori mari ale plecărilor şi valoarea maximă negativă a bilanţului total (-33,4‰) în anul 1992. Comunele Maglavit, Cetate, Piscu Vechi, Poiana Mare, aflate la distanţe relativ mici faţă de municipiul Calafat (14-28 km), au conservat volumul demografic.

Pentru toate unităţile administrativ-teritoriale din câmpie media bilanţului total (1977-2006) arată un evident declin demografic. Intensitatea are valori diferite în funcţie de localizarea geografică (distanţa faţă de cel mai apropiat oraş) şi de particularităţile demografice şi economice ale fiecărei comune.

În declinul demografic înregistrat de spaţiul rural al Câmpiei Băileştiului se pot delimita anumite etape cu caracteristici diferite (tabel nr. 12):

- Intervalul 1977-1985, în care bilanţul migrator (negativ) a depăşit net bilanţul natural. Un rol deosebit de important îl au migraţiile pentru muncă spre centrele urbane din interiorul câmpiei, dar şi din afara acesteia.
- Intervalul 1992-2006, când situaţia s-a inversat, în sensul că bilanţul natural (negativ) a depăşit bilanţul migrator (cu valori pozitive după anul 2000). Retrocedarea proprietăţii private, numărul mare de disponibilizări şi pensionări în mediul urban au determinat un flux migratoriu urban-rural.

Pe ansamblu, cele trei bilanţuri (natural, migrator şi total) au avut, predominant, valori negative. Aceste aspecte reliefează clar dinamica demografică negativă înregistrată în aşezările rurale din spaţiul geografic analizat de noi. Chiar dacă bilanţul migrator a înregistrat o revigorare după anul 2000 nu a putut să compenseze declinul demografic înregistrat în spaţiul rural al Câmpiei Băileştiului.

Etape ale dinamicii populaţiei (1977-2006)

Tabel nr. 12

Anul	**1977**	**1985**	**1992**	**2002**	**2006**
Bilanţul natural (‰)	2,9	-2,3	-9,2	-11,7	-11,4
Bilanţul migrator (‰)	-11	-6,6	-4,9	2,5	1,9
Bilanţul total (‰)	-8,1	-8,9	-14,1	-9,2	-9,5
Etape	Scădere cauzată de mişcarea migratorie		Scădere cauzată de mişcarea naturală		

V.3. Densitatea populaţiei

„După număr, care este primul indicator în analiza populaţiei, densitatea se înscrie, de obicei, al doilea în şirul indicatorilor care caracterizează efectivul, mişcarea, repartiţia şi structura populaţiei”[221]. Aplicată la un spaţiu fizic şi social, densitatea apare ca o reflectare esenţială a gradului de antropizare.

Asupra gradului de concentrare sau dispersie a populaţiei în teritoriu şi-a pus amprenta un complex de factori de factură naturală (parametrii geomorfologici, climatici, reţeaua hidrografică, factori biogeografici şi edafici) şi antropică (factorii economici şi organizatorici). Rolul important în conturarea ariilor umanizate revine celor din ultima categorie care, alături de factorii istorici şi sociali, determină mutaţiile structurale şi teritoriale, fluxurile de „eliminare” a surplusului şi de echilibrare a presiunii antropice.

Lăsând deoparte densităţile ridicate din cele două centre urbane (care nu fac obiectul prezentului studiu) datorate, în mare parte, creşterii soldului migrator rural-urban, cât şi soldului natural, densităţi ridicate se întâlnesc şi în comunele Cetate (unde, în anii ’80 a fost dată în funcţiune o fabrică pentru producerea conservelor de legume), Poiana Mare şi Maglavit datorită implantării, aici, a unor importante unităţi de producţie.

V.3.1. Densitatea generală a populaţiei (densitatea medie)

Gradul de antropizare al unui teritoriu se exprimă cu ajutorul *densităţii populaţiei*, prin raportarea numărului locuitorilor permanenţi (P) la unitatea de suprafaţă locuită de aceştia (km^2).

D = P / S

În tabelul nr. 13 şi fig. nr. 33 este redată evoluţia acestui indicator demografic pentru întreg spaţiul cîmpiei, în perioada 1930-2006 şi în comparaţie cu Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia.

Raportul Câmpia Băileştiului/Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia a fost supraunitar până la sfârşitul anilor ’60 ai secolului trecut, după care, începând cu 1977, valorile raportului au devenit subunitare (densitatea în câmpie fiind mai mică decât densitatea Regiunii de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia). Cauza este existenţa unui spaţiu geografic, în mare parte rural, aflat într-un continuu declin demografic. Dinamica densităţii generale s-a înscris în aceeaşi direcţie cu numărul populaţiei, atingând maximul la mijlocul secolului trecut (79,9 loc./km^2), urmată de o scădere continuă.

Densitatea medie a populaţiei din Câmpia Băileştiului şi din Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia (loc./km^2)

Tabel nr. 13

Anul	1930	1948	1956	1966	1977	1992	2002	2006	Media 1930-2006
Câmpia Băileştiului	71,3	77,1	79,5	79,9	77,4	70,9	66,9	64,5	73,4
Regiunea de dezv. SV Oltenia	59,8	67,9	70,5	73,4	80,6	84,1	79,8	78,9	74,3
Diferenţa câmpie-Regiunea de dezv. SV Oltenia	11,5	8,1	9	6,5	-3,2	-13,2	-12,9	-14,4	-0,9

[221] Constanţa Rusenescu, *Distribuţia densităţii populaţiei României la ultima delimitare administrativ-teritorială*, în S.C.G.G.G., Seria Geografie, tom XVIII, nr.1, Ed. Academiei Populare Române, 1970.

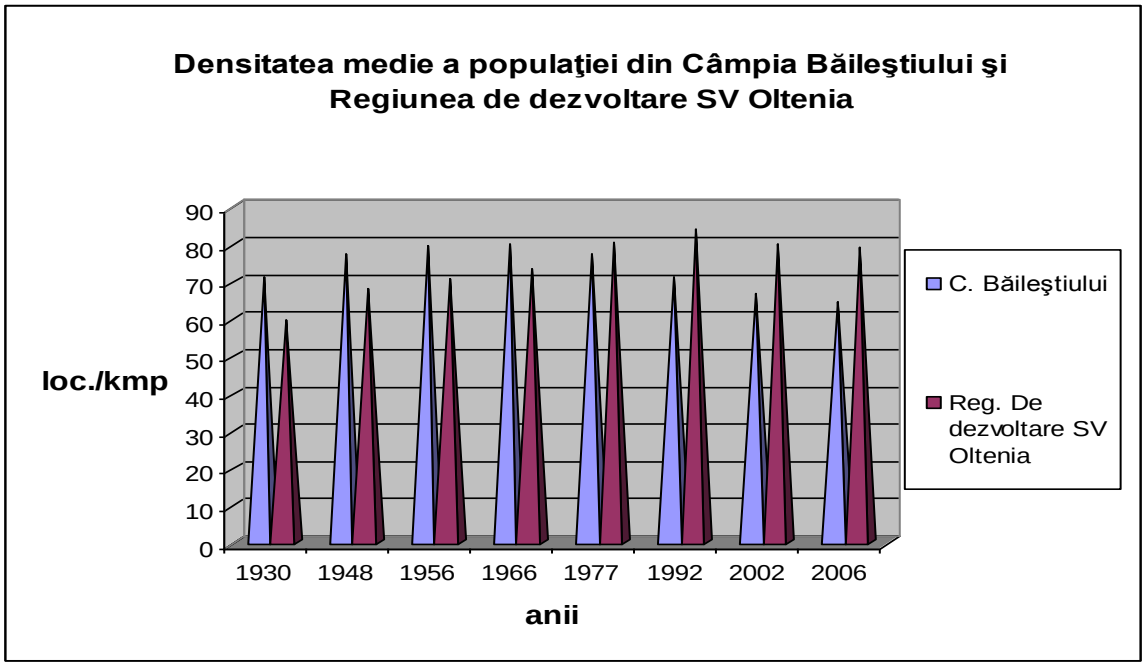

Fig. nr. 33

Dacă se ţine cont de faptul că în limitele câmpiei se încadrează şi două localităţi urbane (Băileşti şi Calafat), cu o densitate a populaţiei mai mare, valorile densităţii generale au fost supraevaluate. Pentru spaţiul rural al câmpiei, care însumează o suprafaţă de 1964 km^2, evoluţia densităţii generale a populaţiei este redată în tabelul nr. 14.

Evoluţia densităţii generale a populaţiei din spaţiul rural al Câmpiei Băileştiului

Tabel nr. 14

Anul	**1912**	**1930**	**1941**	**1948**	**1956**	**1966**	**1977**	**1992**	**2002**	**2006**	**Media 1912-2006**
Spaţiul rural al câmpiei	66,1	67,5	71,5	71,4	79,4	75,5	71,2	60	57,3	54,8	67,5

La nivelul unităţilor administrativ-teritoriale, din analiza datelor statistice în perioada 1977-2006, se pot diferenţa principalele mutaţii survenite. Ţinând cont de faptul că densitatea generală este raportul dintre populaţia comunelor şi suprafaţa teritoriului administrativ (km^2) şi luând în considerare că suprafeţele şi populaţia localităţilor sunt diferite, şi valorile densităţii sunt diferite.

Densitatea medie a unităţilor administrative se înscrie într-o tendinţă de scădere, fenomen explicat prin diminuarea numărului populaţiei, în condiţiile în care suprafaţa administrativă a rămas aceeaşi, cu excepţia a patru comune (Giubega, Negoi, Piscu Vechi, Radovan) care în anul 2004 au fost reorganizate administrativ.

Dinamica densităţii generale, pe comune, este redată în fig. nr. 34.

Valoarea maximă a mediei comunelor corespunde recensământului din anul 1977, când a fost de 72 loc./km^2, iar valoarea minimă, anului 2006, când a fost de 53,9 loc./km^2. Comparativ cu media judeţului Dolj (99 loc./km^2) şi media naţională (96 loc./km^2), densitatea medie din Câmpia Băileştiului prezintă valori net inferioare.

Valorile densităţii medii a populaţiei rurale, pentru cele 28 de comune existente în perioada 1977-2006, se prezintă astfel: 7 comune cu o densitate sub 50 loc./km^2 (Bistreţ, Dârvari, Izvoare, Negoi, Perişor, Punghina, Radovan), 13 cu densităţi cuprinse între 50,1 şi

70 loc./km^2 (Afumaţi, Cioroiaşi, Ciupercenii Noi, Desa, Giubega, Maglavit, Moţăţei, Piscu Vechi, Pleniţa, Rast, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Urzicuţa), 4 cu densitaţi între 70,1 şi 80 loc./km^2 (Caraula, Cetate, Obârşia de Câmp, Vânători) şi 4 comune cu densitate peste 80 loc./km^2 (Galicea Mare, Lipovu, Poiana Mare, Unirea).

Comunele înfiinţate în urma reorganizării administrative din anul 2004 prezintă, pentru intervalul 2004-2006, următoarele valori: Braniştea (64,9 loc./km^2), Catane (42,6 loc./km^2), Galiciuica (66,7 loc./km^2), Ghidici (56,5 loc./km^2), Întorsura (50,7 loc./km^2).

Din cadrul comunelor câmpiei, în intervalul de timp analizat, numai una (Desa) a înregistrat o creştere uşoară a densităţii, de la 61,2 la 64,2 loc./km^2. Celelalte comune au înregistrat scăderi cu valori curpinse între -3 şi -30,2 loc./km^2. Valorile extreme au fost de 102,6 loc./km^2, pentru Unirea (în 1985) şi 24,5 loc./km^2, pentru Negoi (în 2006).

Comparând harta densităţii populaţiei din anul 2006 cu harta anterioară reorganizării administrative din 2004 (harta din 2002), prima pare mai puţin mozaicată comparativ cu cea a vechilor comune, fără, însă, ca aceasta să fie prea contrastantă. Pe ambele hărţi, cele mai multe valori ale densităţii sunt cuprinse între 70 şi 90 loc./km^2, iar cele mai reduse sunt până la 40 loc./km^2.

V.3.2. Densitatea agricolă şi densitatea arabilă

„Densitatea agricolă şi densitatea arabilă sunt indicatori ai presunii umane asupra acelei părţi a teritoriului locuit, ce asigură direct subzistenţa". Valorile acestor densităţi sunt, întotdeauna, mai mari decât cele ale densităţii totale.

Densitatea agricolă sau densitatea fiziologică este rezultatul raportării numărului de locuitori la unitatea de suprafaţă agricolă şi se exprimă în loc./100 ha teren agricol. Acest indicator redă, de fapt, fluctuaţiile survenite în timp între componenta demografică (nr. loc.) şi suprafaţa agricolă (ha). Pentru surprinderea în timp a dinamicii acestui fenomen au fost analizate datele statistice înregistrate la nivelul a şase ani de referinţă (1977, 1985, 1992, 1997, 2002, 2006).

Pentru acest indicator, media comunelor arată că, pe fondul scăderii numerice a populaţiei a avut loc, cum era şi firesc, şi o reducere a numărului de persoane ce revin la 100 ha teren agricol, cu aprox. 20,3 loc. (de la 88,7 loc./100 ha teren agricol, în 1977, la 68,4 loc./100 ha teren agricol, în 2006) – anexa nr. 3.

Valorile densităţii medii agricole, în perioada 1977-2006 se prezintă astfel: 7 localităţi cu o densitate sub 60 loc./100 ha teren agricol (Afumaţi, Bistreţ, Cioroiaşi, Dârvari, Izvoare, Negoi, Urzicuţa), 9 localităţi cu valori între 60-80 loc./100 ha teren agricol (Giubega, Moţăţei, Perişor, Pleniţa, Punghina, Radovan, Rast, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii) şi 12 localităţi cu densitate agricolă peste 80 loc./100 ha teren agricol (Caraula, Cetate, Ciupercenii Noi, Desa, Galicea Mare, Lipovu, Maglavit, Piscu Vechi, Obârşia de Câmp, Poiana Mare, Unirea, Vânători).

Pentru comunele înfiinţate în anul 2004 valorile densităţii agricole pentru intervalul 2004-2006 sunt următoarele: Braniştea (68,3 loc./100 ha teren agricol), Catane (49,2), Galiciuca (72,5), Ghidici (86,8), Întorsura (53,4).

În profil teritorial, scăderea maximă (-31,9 loc./100 ha teren agricol) s-a înregistrat în comuna Cioroiaşi, unde densitatea agricolă aproape s-a înjumătăţit (de la 73,6 loc./100 ha teren agricol în 1977, la 41,7 în anul 2006), iar scăderea minimă se consemnează pentru comuna Izvoare, de -31 loc./100 ha teren agricol (de la 76,1 în 1977, la 47,1 în 2006). Piscu

Vechi este singura comună care a înregistrat o creştere a densităţii agricole, cu 3,7 loc./100 ha teren agricol, fapt explicabil prin micşorarea suprafeţei agricole.

Pe ani, valoarea maximă a densităţii agricole a fost în 1977 (138 loc./100 ha teren agricol) pentru Poaiana Mare, iar valoarea minimă a fost în anul 2006 (41,7 loc./100 ha teren agricol) pentru Cioroiaşi (fig. nr. 35).

Densitatea arabilă este un alt indicator demografic, care reprezintă raportul dintre numărul populaţiei şi suprafaţa arabilă şi se exprimă în loc./100 ha teren arabil. Ca şi în cazul densităţii agricole, valorile acestui indicator sunt mai mari decât ale densităţii generale a populaţiei.

Media densităţii arabile pentru întreaga câmpie, în perioada 1977-2006, a avut o dinamică descrescătoare, cu cca. 25,3 loc./100 ha teren arabil (de la 104,4 loc./100 ha teren arabil în 1977, la 79,1 în 2006).

Valorile densităţii arabile medii, pe comune, în intervalul de timp amintit, se prezintă astfel: 8 comune cu o densitate peste 100 loc./100 ha teren arabil (Cetate, Ciupercenii Noi, Desa, Galicea Mare, Lipovu, Piscu Vechi, Poiana Mare, Unirea), 18 cu o densitate arabilă între 60-100 loc./100 ha teren arabil (Afumaţi, Bistreţ, Caraula, Giubega, Izvoare, Maglavit, Moţăţei, Negoi, Obârşia de Câmp, Perişor, Pleniţa, Punghina, Radovan, Rast, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Urzicuţa, Vânători) şi numai 2 comune cu valori sub 60 loc./100 ha teren arabil (Cioroiaşi şi Dârvari).

Comunele înfiinţate în anul 2004, pentru care s-a realizat o analiză evolutivă a densităţii arabile în intervalul 2004-2006, prezintă următoarele valori medii: Braniştea (72,5 loc./100 ha teren arabil), Catane (56), Galiciuica (76,8), Ghidici (103,9), Întorsura (62,9). Scăderea a fost, în medie, cu 0,6 loc./100 ha teren arabil, pentru cele 5 comune.

Analiza pe unităţi administrative (1977-2006) a dinamicii densităţi arabile evidenţiează scădere pentru 27 de comune. Diminuările cele mai mari sunt în localităţile Ciupercenii Noi (-55,7 loc./100 ha teren arabil) şi Desa (-44,1 loc./100 ha teren arabil). Singura comună cu densitate în creştere au fost Piscu Vechi (17,4 loc./100 ha teren arabil) datorită scăderii suprafeţei arabile.

Pe ani, valoarea maximă a densităţii arabile a fost în 1992, de 225,8 loc./100 ha teren arabil, pentru Desa, iar valoarea minimă în anul 2006, de 45 loc./100 ha teren arabil, pentru Cioroiaşi (fig. nr. 36).

V.3.3. Indicele de arealitate

Indicele de arealitate este definit ca raport între suprafaţa teritoriului locuit (S) şi numărul populaţiei respective (P), exprimat în km^2/loc.

Ia = S / P unde, S = suprafaţa totală a comunei (km^2); P = populaţia (nr. loc.)

Evoluţia indicelui de arealitate pe comune este prezentată în tabelul nr. 15.

În perioada 1977-2006 indicele a avut o dinamică inversă densităţii generale, evidenţiind fluctuaţiile numerice ale populaţiei. În timp ce nr. loc./km^2 a scăzut de la 72 la 53,9, nr. de km^2 ce revin la 1 locuitor a crescut de la 0,014 la 0,019. Valoarea medie s-a situat între 0,010 şi 0,033 km^2 pentru un locuitor. Perişor, prin numărul mic de locuitori în raport cu suprafaţa administrativă a avut cea mai mare medie (0,033). Cu valori apropiate se situează comunele Bistreţ (0,023 km^2/loc.), Punghina (0,022), Radovan (0,022), Dârvari (0,021), Izvoare (0,021). Comuna Unirea s-a menţinut de-a lungul timpului, cu o dinamică aproape constantă, în jur de 0,010 km^2/loc., corespunzătoare valorii medii celei mai mici a indicelui. Pentru comunele Radovan şi Izvoare, cu o dinamică demografică accentuat

descrescătoare, indicatorul analizat a evoluat de la 0,016 în 1977, la 0,025 în 2006, respectiv de la 0,015 în 1977, la 0,025 în 2006, însemnând, practic, o creştere aproape de 50% a suprafeţei ce revine unui locuitor.

Indicele de arealitate (1977-2006)

Tabel nr.15 km^2/loc.

Comuna	1977	1985	1992	1997	2002	2006	Media 1977-2006
Afumaţi	0,014	0,015	0,019	0,021	0,021	0,022	0,018
Bistreţ	0,018	0,020	0,025	0,026	0,026	0,028	0,023
Braniştea*	-	-	-	-	-	0,015	0,015
Caraula	0,011	0,011	0,013	0,013	0,013	0,013	0,012
Catane*	-	-	-	-	-	0,023	0,023
Cetate	0,011	0,011	0,013	0,013	0,014	0,015	0,012
Cioroiaşi	0,014	0,016	0,021	0,022	0,022	0,025	0,020
Ciupercenii Noi	0,015	0,015	0,017	0,017	0,018	0,018	0,016
Dârvari	0,018	0,019	0,022	0,022	0,022	0,023	0,021
Desa	0,016	0,015	0,015	0,015	0,015	0,015	0,015
Galicea Mare	0,010	0,010	0,011	0,011	0,012	0,012	0,011
Galiciuica*	-	-	-	-	-	0,015	0,014
Ghidici*	-	-	-	-	-	0,017	0,017
Giubega	0,014	0,014	0,017	0,018	0,018	0,020	0,017
Izvoare	0,015	0,017	0,022	0,025	0,023	0,025	0,021
Întorsura*	-	-	-	-	-	0,019	0,019
Lipovu	0,010	0,010	0,012	0,012	0,012	0,012	0,011
Maglavit	0,013	0,014	0,016	0,017	0,017	0,018	0,016
Moţăţei	0,013	0,013	0,015	0,015	0,015	0,016	0,014
Negoi	0,018	0,018	0,022	0,023	0,022	0,021	0,020
Obârşia de Câmp	0,010	0,011	0,012	0,013	0,014	0,015	0,012
Perişor	0,025	0,027	0,033	0,038	0,036	0,038	0,033
Piscu Vechi	0,016	0,016	0,019	0,018	0,018	0,020	0,018
Pleniţa	0,013	0,013	0,015	0,015	0,016	0,017	0,015
Poiana Mare	0,010	0,011	0,012	0,013	0,012	0,013	0,012
Punghina	0,021	0,023	0,023	0,023	0,022	0,022	0,022
Radovan	0,016	0,017	0,023	0,026	0,024	0,025	0,022
Rast	0,018	0,018	0,020	0,021	0,021	0,022	0,020
Seaca de Câmp	0,011	0,012	0,015	0,016	0,016	0,017	0,015
Siliştea Crucii	0,013	0,014	0,017	0,018	0,018	0,019	0,016
Unirea	0,009	0,009	0,011	0,011	0,011	0,011	0,010
Urzicuţa	0,015	0,016	0,018	0,019	0,019	0,020	0,018
Vânători**	0,010	0,012	0,014	0,014	0,014	-	0,012
MEDIA COMUNE	**0,014**	**0,015**	**0,017**	**0,018**	**0,017**	**0,019**	**0,017**

* Comune înfiinţate în anul 2004 prin L. 84/2004 de reorganizare administrativă a teritoriului României, pentru care am calculat Indicele de arealitate în perioada 2004-2006.

** În urma reorganizării administrativ-teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa aparţinând comunei Vânători au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători, de la această dată, nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

Pentru Câmpia Băileştiului, dinamica indicelului de arealitate evidenţiază comportamentul demografic al populaţiei zonei. Astfel, la sfârşitul deceniului 7 al secolului trecut, când în comunele câmpiei s-a înregistrat o populaţie numeroasă (148.411 loc. în 1977), valorile au fost cele mai mici, respectiv 0,014 km^2/loc. În anul 2006, când s-a

înregistrat cel mai mic număr de locuitori (111.220 loc.), indicele a avut cele mai mari valori, respectiv 0,019 km^2/loc.

În ansamblul câmpiei, valorile indicelui de arealitate şi ale densităţii generale arată posibilităţi pentru un efectiv demografic mult mai numeros decât cel actual.

V.4. Mutaţii în structurile geodemografice

„Structura populaţiei vizează acele caracteristici ale grupelor umane care pot fi măsurate sau cuantificate precum vârsta, genul, activitatea economică, limba, religia etc. dar şi aspecte calitative cum sunt cele fizice, culturale sau sociale”[222]. Structura populaţiei poate fi variată, în funcţie de natura caracteristicilor de grupare: structură demografică, structură social-economică, structură socio-culturală.

În structura geodemografică, sexul şi vârsta sunt caracteristici fundamentale[223]. Gruparea populaţiei după sex şi vârstă are implicaţii asupra fenomenului demografic (natalitate, fertilitate, mortalitate, migraţie) şi economic, contribuţia indivizilor în dezvoltarea economică a societăţii fiind influenţată de capacitatea fizică şi intelectuală oferită de vârsta acestora.

V.4.1. Structura populaţiei pe sexe şi raportul de feminitate

Structura pe sexe reprezintă expresia proporţiei femei / bărbaţi în totalul populaţiei şi se concretizează raportând, fie numărul total al femeilor la numărul total al bărbaţilor (raport de feminitate), fie numărul total al bărbaţilor la cel al femeilor (raport de masculinitate). Cunoaşterea structurii populaţiei pe sexe este necesară pentru a semnala existenţa discrepanţelor sau, dimpotrivă, a echilibrelor dintre sexe, cu implicaţii în comportamentul reproductiv al populaţiei, în viaţa socială şi activităţile economice.

În arealul Câmpiei Băileştiului, structura populaţiei pe sexe arată o feminizare a populaţiei localităţilor rurale, numărul femeilor crescând la aproape 51%. Populaţia de sex feminin a fost şi continuă să fie mai numeroasă decât cea de sex masculin. Ca pondere în totalul populaţiei, aceasta a oscilat între 51,7% în 1930 şi 50,9% în anii 2002-2006.

După 1990 se constată o scădere a ponderii populaţiei feminine în totalul populaţiei, comparativ cu perioada anterioară, ajungându-se, la nivelul câmpiei, la valori aproape normale ale raportului dintre cele două sexe (50,9% femei). Migraţia spre urban a populaţiei feminine tinere (mai ales prin căsătorie), asociată cu fenomenul de deplasare spre rural a unei părţi din populaţia masculină (cauzată de disponibilizări) pot explica, în parte, această situaţie. Diferenţieri la nivelul mediei pe comune sunt puţine, manifestându-se mai mult la nivel de sate (între 52,4% - Afumaţi şi 48,8% - Unirea), unde se asociază şi cu fenomenul de îmbătrânire a populaţiei.

Ponderea celor două sexe este aproximativ egală în unele sate cu o structură demografică, în general, echilibrată şi cu activităţi economice diverse şi dinamice (Desa, Braniştea, Dârvari, Ghidici, Poiana Mare, Maglavit).

Pentru anul 2006 situaţia este prezentată în fig. nr. 37.

---

[222] Aurel Ghiorghilaş, *Studiul geografic al aşezărilor umane din bazinul hidrografic al Râului Târgului* (teză de doctorat).

[223] George Erdeli, Liliana Dumitrache, *op. cit.*, p. 156.

Tendinţa generală de feminizare a populaţiei rurale, fenomen care a avut amploare în perioada 1956-1992, a avut cauze complexe: istorice (conflagraţiile mondiale), economice (industrializarea oraşelor, ceea ce a determinat migraţia, predominant masculină, rural – urban), biologice (durata medie de viaţă la femei este mai mare decât la bărbaţi, în medie cu 5 ani) ş.a.

În fiecare an, pentru care dispunem de date statistice, au existat sate unde cele două sexe au avut ponderi egale. Numărul acestora a fost, însă, mic: 5 sate în 1930, 5 în 1941, câte 4 sate în 1948 şi 1956, câte 3 în 1966 şi 1977, 7 în 1992, câte 9 în 2002 şi 2006.

După 1990, numărul populaţiei feminine a fost în scădere, odată cu intensificarea fenomenului migraţiei inverse (urban – rural, cauzată de restructurarea industriei) pentru o bună parte din populaţia masculină. De fapt, la fiecare an de recensământ au existat sate unde populaţia de sex feminin a înregistrat valori sub 50%. Cu mici oscilaţii în timp, numărul acestora a manifestat o tendinţă de creştere de la 3 sate, în 1930, la 9 sate, în 2006.

Raportul de feminitate este raportul dintre numărul femeilor şi numărul bărbaţilor, calculat după formula:

Rf = F / M x 100 unde, Rf = raport de feminitate; F = populaţie de sex feminin; M = populaţie de sex masculin

Pentru spaţiul rural al Câmpiei Băileştiului a existat, în timp, un uşor dezechilibru între cele două sexe, în favoarea sexului feminin. Media pentru intervalul 1977-2006 a fost de 105,9, însemnând 105,9 persoane de sex fenimin la 100 persoane de sex masculin.

În profil teritorial, dinamica acestui raport pentru perioada analizată, a înregistrat unele oscilaţii (tabel nr. 16, fig. nr. 38). Valoarea maximă s-a înregistrat în comuna Izvoare în anul 1992, când a fost de 125, iar valoarea minimă, în comuna Unirea, în anul 2006 (95,3).

Evoluţia raportului de feminitate (1977-2006)

Tabel nr. 16

Comuna	1977	1992	2006	Comuna	1977	1992	2006
Afumaţi	106,9	104,4	110,1	**Maglavit**	110,3	111,3	107,6
Bistreţ	111,4	108,5	101,5	**Moţăţei**	105,2	100,1	98,2
Braniştea*	-	-	102,7	**Negoi**	105,4	103,9	107,3
Caraula	111,1	108,3	105,7	**Obârşia de Câmp**	116,7	107,5	105,7
Catane*	-	-	106,3	**Perişor**	114,4	112,2	106,1
Cetate	113	109,8	105,9	**PiscuVechi**	100,9	101,6	101,9
Cioroiaşi	107,8	104,6	103,6	**Pleniţa**	111,1	106,2	111,5
Ciupercenii Noi	105,1	103	103,1	**Poiana Mare**	105,9	105,4	106,9
Dârvari	110	105,4	101,5	**Punghina**	112,5	109	107,3
Desa	110,7	102,8	100,8	**Radovan**	105,3	105,8	104,7
Galicea Mare	103,8	101,2	102,1	**Rast**	99,6	103,3	97,5
Galiciuica*	-	-	102,6	**Seaca de Câmp**	102,8	103,8	103,3
Ghidici*	-	-	109,6	**Siliştea Crucii**	104,3	104,1	99,5
Giubega	103,9	103,8	98,3	**Unirea**	105,5	98,7	95,3
Izvoare	108	125	103,6	**Urzicuţa**	104,8	104,5	104,6
Întorsura*	-	-	104,3	**Vânători****	106,9	122,4	-
Lipovu	104,5	106,1	102,5	**Media comune**	**107,4**	**106,5**	**103,8**

* Comune înfiinţate în anul 2004 prin L. 84/2004 de reorganizare administrativă a teritoriului României, pentru care am calculat dinamica raportului de feminitate în perioada 2004 – 2006.

** În urma reorganizării administartiv-teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa aparţinând comunei Vânători au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători, de la această dată, nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

Pentru mediul rural al Câmpiei Băileştiului, în toţi anii de analiză valorile s-au menţinut supraunitare (>100%) în cea mai mare parte a localităţilor, iar în anul 2006, în 5 localităţi au fost subunitare: Giubega, Moţăţei, Rast, Siliştea Crucii, Unirea. Numărul unităţilor administrative în care indicele de feminitate a înregistrat valori mari (peste 108,1%) s-a redus, treptat, de la 10, în 1977, la 3, în 2006, evidenţiind tendinţa de echilibrare a ponderii celor două sexe.

O situaţie a raportului de feminitate pe grupe de vârstă, pe comune, la recensământul din anul 2002 este prezentată în tabel nr. 17 şi fig. nr.39.

Din analiza datelor cuprinse în tabelul nr. 17 se poate constata că, în timp ce la grupele tânără şi adultă, raportul de feminitate este sub 100, situaţia se schimbă la grupa vârstnică, unde valorile sunt net în favoarea populaţiei de sex feminin. Şi în Câmpia Băileştiului este confirmată regula statistică potrivit căreia, deşi se nasc întotdeauna mai multe persoane de sex masculin (105-106 pers. de sex masculin la 100 pers. de sex feminin), în funcţie de timp (vârstă) raportul este modificat în defavoarea acestora. Mortalitatea mai ridicată în rândul populaţiei vârstnice de sex masculuin, cumulată cu faptul că femeile sunt mai longevive, conduc la feminizarea acestei grupe. O feminizare se regăseşte şi pentru grupa de 0-14 ani în comunele Afumaţi, Caraula, Cioroiaşi, Obârşia de Câmp, Pleniţa, Punghina, cât şi la grupa adultă de 15-59 ani în comunele Izvoare şi Lipovu.

Raportul de feminitate, pe grupe de vârstă, pe comune (2002)

Tabel nr. 17

Comuna	Raport de feminitate			Comuna	Raport de feminitate		
	Populaţie tânără 0-14 ani	Populaţie adultă 15-59 ani	Populaţie vârstnică 60 ani şi peste		Populaţie tânără 0-14 ani	Populaţie adultă 15-59 ani	Populaţie vârstnică 60 ani şi peste
Afumaţi	100,9	95,4	124,1	**Obârşia de Câmp**	100,7	89	137,6
Bistreţ	90,8	93,9	124,9	**Perişor**	87,4	95,2	126,7
Caraula	108,1	96,8	130,6	**PiscuVechi**	89,2	93,3	106,1
Cetate	88,2	95,8	137,9	**Pleniţa**	101,1	99,8	138,3
Cioroiaşi	102,2	91,3	118,8	**Poiana Mare**	90,3	94,1	134,2
Ciupercenii Noi	85,2	96,9	126	**Punghina**	111,3	97	137,5
Dârvari	84,2	90	135,1	**Radovan**	92,4	95,9	126,9
Desa	85,8	96,3	139,2	**Rast**	82,5	95,3	124,7
Galicea Mare	86,2	92,5	135,3	**Seaca de Câmp**	92,8	92,7	123
Giubega	95,2	93,9	127,3	**Siliştea Crucii**	80,5	95,8	115,3
Izvoare	76,1	114,8	117,4	**Unirea**	95,6	87,7	120,1
Lipovu	94,3	102,3	123,2	**Urzicuţa**	92,6	96,5	132
Maglavit	89,5	93,7	131	**Vânători**	91,7	89,9	131,8
Moţăţei	94,9	86,8	131,3	**Media comune**	**97,5**	**95**	**127,6**
Negoi	98,7	97,8	118,2				

V.4.2. Structura populaţiei pe grupe de vârstă

Structura populaţiei pe grupe de vârstă şi sexe are implicaţii importante asupra activităţilor economice, indicatorilor demografici (natalitate, mortalitate) şi fenomenului

social. O populaţia tânără oferă garanţia creşterii demografice şi dezvoltarea potenţialului forţelor de muncă, în timp ce o populaţie îmbătrânită determină regresul demografic, diminuarea numărului de persoane efectiv ocupate în producţie şi creşterea numărului persoanelor întreţinute.

În literatura de specialitate, populaţia este împărţită în trei mari grupe de vârstă: 0-14 ani (populaţie tânără), 15-59 ani (populaţie adultă), 60 ani şi peste (populaţie vârstnică). Pornind de la aceste grupe, am analizat evoluţia, atât la nivel de câmpie, cât şi la nivel de comună şi sat, pentru intervalul 1977-2006.

V.4.2.1. Evoluţia structurii pe grupe de vârstă pentru Câmpia Băileştiului şi comune

Structura pe grupe de vârstă a populaţiei din Câmpia Băileştiului reflectă un proces lent, dar continuu de îmbătrânire demografică determinat, în principal, de scăderea natalităţii ceea ce a dus la diminuarea populaţiei tinere (0-14 ani), cât şi de fenomenul de migraţie spre oraşe sau spre alte judeţe, dar şi în afara graniţelor ţării (după 1990). Astfel, ponderea populaţiei tinere a scăzut continuu, de la valori de 21,2% în anul 1977, la 16,8% la nivelul anului 2002 (o reducere cu 4,4% în 25 de ani). Concomitent, a crescut ponderea grupei vârstnice (de 60 ani şi peste) de la 20,7% în 1977 la 30,8% în 2002 (creştere cu 10,1% în 25 ani) ceea ce se reflectă în modificarea mortalităţii generale (tabel nr. 18, anexa nr. 4, fig. nr. 40). Se poate observa că ritmul creşterii grupei vârstnice l-a depăşit pe cel al descreşterii populaţiei tinere.

Evoluţia structurii pe grupe de vârstă a populaţiei din Câmpia Băileştiului

Tabel nr. 18

Grupa	Total populaţie						Total populaţie de sex feminin					
	1977		1992		2002		1977		1992		2002	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
0-14	31.439	21,2	21.658	17,3	20.170	16,8	15.169	48,2	11.447	52,8	9718	48,1
15-59	86.294	58,1	68.499	54,6	62.627	52,3	43.252	50,1	32.500	47,4	30.411	48,5
60 şi peste	30.678	20,7	35.263	28,1	36.931	30,8	17.274	57,7	19.047	54	20.734	56,1

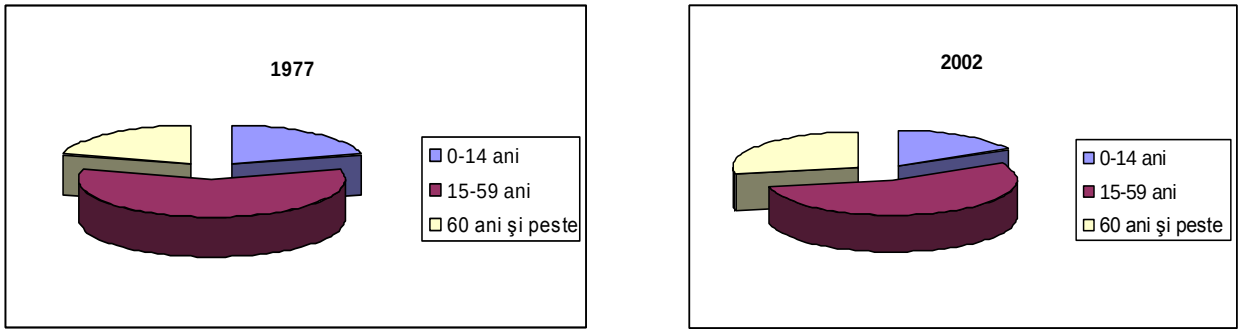

Fig. nr. 40 Structura populaţiei pe grupe de vârstă în 1977 şi 2002

Pentru populaţia de sex feminin se remarcă fluctuaţii numerice, în funcţie de grupa de vârstă. Astfel, pentru grupa de 0-14 ani, valorile ponderii s-au situat între 48,2% în anul 1977 şi 48,1% în anul 2002; pentru grupa de populaţie adultă au scăzut de la 50,1% la sub 48,5%, iar pentru grupa de populaţie vârstnică au scăzut de la 57,7% la 56,1%.

Aceste modificări ale structurii pe grupe de vârstă şi sexe a populaţiei au generat o îmbătrânire demografică şi o echilibrare relativă a ponderii celor două sexe în totalul populaţiei. Efectele negative ale procesului de îmbătrânire se resimt asupra evoluţiilor demografice viitoare, producând perturbaţii la nivelul populaţiei şcolare, populaţiei fertile, populaţiei în vârstă aptă de muncă şi populaţiei vârstnice (beneficiari ai serviciilor de sănătate şi asistenţă socială).

Faţă de evoluţia structurii pe grupe de vârstă a populaţiei rurale din România, se constată aceeaşi tendinţă de îmbătrânire demografică, cu valori chiar mai mari în cadrul grupei vârstnice. Astfel, dacă în 1977 procentul populaţiei vârstnice din Câmpia Băileştiului a fost cu 2% mai mare faţă de cel de la nivel naţional, în anul 2002 diferenţa a fost de 6,8% (30,8% pentru Câmpia Băileştiului şi 24% pentru rural România). Cauzele ar putea fi regăsite în principal, în caracterul predominant rural al zonei şi slaba dezvoltare economică, ceea ce a favorizat migraţia.

În anul 1977 populaţia tânără (0-14 ani) deţinea ponderi mari în comunele Unirea (26,7%), Lipovu (26,1%), Desa (24,1%), Vânători (23%), Moţăţei (22,7%), Dârvari (22,5%) şi valori mici în comunele Siliştea Crucii (16,%), Maglavit (17,9%), Perişor (18%), Afumaţi (18,1%), Seaca de Câmp (18,5%). Pentru populaţia adultă valorile au fost, în majoritatea comunelor, peste 50%, chiar peste 60% în 6 comune (Ciupercenii Noi, Desa, Galicea Mare, Poiana Mare, Rast, Seaca de Câmp). Pentru populaţia vârstnică ponderile cele mai mari reveneau comunelor Perişor (27,4%), Maglavit (25,7%), Siliştea Crucii (25,3%), iar valorile cele mai mici, comunelor Desa (14,5%), Galicea Mare (16,8%), Ciupercenii Noi şi Lipovu cu 17%, respectiv 17,1%.

În anul 1992 cele mai mari ponderi ale populaţiei rurale tinere erau în Punghina (22,1%), Lipovu (21,5%), Desa (21,1%), Unirea (20,1%), Negoi (20%), iar cele mai mici în comunele Cioroiaşi şi Seaca de Câmp (cu câte 11,3%). Pentru populaţia adultă valorile au oscilat între 45,3% (Perişor) şi 59,7% (Ciupercenii Noi). Pentru grupa vârstnică, ponderile cele mai mari erau în comunele Perişor (40,8%), Cioroiaşi (39,3%), Siliştea Crucii (38%), iar ponderile cele mai mici în Punghina (22,4%), Ciupercenii Noi (22,7%).

În anul 2002, ponderile cele mai mari ale populaţiei tinere reveneau comunelor Lipovu (23,8%), Piscu Vechi (23,7%), Punghina (23,3%), Negoi (22,4%), iar cele mai mici valori au fost în comunele Obârşia de Câmp (11,7%), Perişor (12,3%), Afumaţi (12,4%), Seaca de Câmp şi Siliştea Crucii (câte 13%). Pentru populaţia adultă valorile au fost, în continuare, peste 45%, limita inferioară, de 46% fiind în comuna Radovan, iar limita superioară, de 58,4%, în Pleniţa. Pentru populaţia vârstnică ponderile cele mai mari au revenit comunelor Siliştea Crucii (40,7%), Perişor şi Afumaţi (cu câte 40%), iar ponderile cele mai mici comunelor Desa (22,9%), Pleniţa (24,6%), Lipovu (26,7%).

V.4.2.2. Indicele de îmbătrânire demografică

Procesul de îmbătrânire a populaţiei poate fi pus în evidenţă calculând *indicele de îmbătrânire demografică*. Acest fenomen geodemografic, îmbătrânirea populaţiei, este determinat de creşterea ponderii populaţiei vârstnice şi scăderea ponderii populaţiei tinere. Se calculează prin raportarea numărului de persoane în vârstă de 60 ani şi peste la numărul de persoane tinere (0-14 ani), conform formulei:

$\mathbf{I = P_{60} / P_{0\text{-}14}}$ unde, P_{60} = populaţia în vârstă de 60 ani şi peste; $P_{0\text{-}14}$ = populaţia între 0 şi 14 ani

Pentru spaţiul analizat am calculat şi interpretat acest indicator la nivelul a trei ani de referinţă (1977, 1992, 2002). Evoluţia în timp a valorii medii a acestui indicator a avut o tendinţă generală de creştere, de la 0,7 în 1966, la 1 în 1977, 1,7 în 1992 şi 2 în anul 2002.

Pe unităţi administrative (tabel nr. 19), analiza acestui indicator la nivelul anului 1977 arată că fenomenul se afla într-un stadiu incipient, multe dintre unităţile administrativ-teritoriale înregistrând valori scăzute (15 dintre comune, valori sub 1, iar alte 13, valori între 1,1 şi 1,6).

Indicele de îmbătrânire demografică (1977-2002)

Tabel nr. 19

Comuna	1977	1992	2002	Comuna	1977	1992	2002
Afumaţi	1,3	0,2	3,2	**Obârşia de Câmp**	1,1	2,3	3,1
Bistreţ	0,9	2,2	2	**Perişor**	1,5	2,9	3,2
Caraula	1,1	1,3	1,3	**Piscu Vechi**	0,8	1,2	1,2
Cetate	1,1	1,7	1,8	**Pleniţa**	1,1	1,3	1,4
Cioroiaşi	1,2	3,4	2,9	**Poiana Mare**	0,9	1,5	1,9
Ciupercenii Noi	0,7	1,2	1,7	**Punghina**	0,9	0,4	1,1
Dârvari	1	1,9	2	**Radovan**	1,1	2,5	2,4
Desa	0,6	0,9	1,2	**Rast**	0,8	1,4	1,6
Galicea Mare	0,8	1,2	1,5	**Seaca de Câmp**	1,1	3	2,9
Giubega	0,9	1,7	2	**Siliştea Crucii**	1,6	2,9	3,1
Izvoare	1,2	2,1	2,2	**Unirea**	0,8	1,2	1,4
Lipovu	0,6	1	1,1	**Urzicuţa**	0,9	0,6	1,7
Maglavit	1,4	1,9	2,4	**Vânători**	0,9	1,8	2,3
Moţăţei	0,8	1,3	1,8	**MEDIA COMUNE**	**1**	**1,7**	**2**
Negoi	0,9	1,5	1,3				

La nivelul anului 1992, toate localităţile au înregistrat valori mult mai mari faţă de perioada anterioară. Natalitatea din ce în ce mai redusă, valorile în creştere ale mortalităţii, volumul însemnat al ratei emigraţiei sunt tot atâţia factori care au grăbit îmbătrânirea demografică a acestor localităţi. Cu valori mari (peste 2) s-au înscris 8 comune, dintre care se remarcă Cioroiaşi (3,4), Seaca de Câmp (3), Perişor şi Siliştea Crucii (câte 2,9). 16 comune au înregistrat valori cuprinse între 1 şi 1,9 (cu maximum la Maglavit, de 1,9) şi alte 4 localităţi, valori sub 1 (Afumaţi, Desa, Punghina, Urzicuţa).

Repartiţia geografică a acestui indice la nivelul anului 2002 relevă aceeaşi traiectorie ascendentă. Valoarea 3 a fost depăşită în 4 localităţi (Afumaţi, Obârşia de Câmp, Perişor, Siliştea Crucii), iar în 9 comune a fost depăşită valoarea 2. Gradul de îmbătrânire s-a accentuat tot mai mult şi în celelalte localităţi, astfel încât în anul 2002 în nicio comună nu s-au mai înregistrat valori sub 1.

În acelaşi an, la nivel de sat valorile au oscilat între 0,8 (Catanele Noi) şi 5 (Brânduşa). Un număr de nouă sate, situate în estul şi nord-vestul câmpiei au un grad de îmbătrânire demografică mare, înregistrând valori ale indicelui peste 3, iar 19 sate ocupând, de asemenea, areale în estul şi vestul câmpiei, se confruntă cu o îmbătrânire demografică moderată (valori între 2,1 şi 3). Un procent de 48,2 % din satele câmpiei (27 sate), localizate mai mult în sudul unităţii analizate, au valori ale indicelui cuprinse între 1,1 şi 2, ceea ce denotă o îmbătrânire demografică mică, în timp ce numai un singur sat (Catanele Noi) nu este afectat de acest fenomen (fig. nr. 41).

V.4.2.3. Raportul de dependenţă demografică

În studiile geodemografice există numeroşi indicatori care analizează raporturile dintre grupele de vârstă tânără şi vârstnică. Unul dintre aceştia este *raportul de dependenţă demografică*, folosit pentru a reda presiunea exercitată de grupele inactive (tânără şi vârstnică) asupra populaţiei din grupa adultă (15-59 ani) care este, de fapt, şi populaţia activă.

Pentru a avea o imagine cât mai clară asupra acestui indicator, l-am calculat şi interpretat la nivelul anilor 1977, 1992, 2002, conform formulei:

$\mathbf{Rd = (P_{14} + P_{60}) / P_{15\text{-}59} \times 1000}$ unde, P_{14} = populaţie tânără (0-14 ani) ; P_{60}= populaţie vârstnică (60 ani şi peste); $P_{15\text{-}59}$ = populaţie adultă (15-59 ani)

Pentru Câmpia Băileştiului, în ansamblu, se constată că numărul de tineri şi vârstnici la 1000 persoane adulte a înregistrat creşteri ceva mai mari între anii 1977 şi 1992 (cu 144,3 persoane) pentru ca în perioada 1992-2002 ritmul să fie mai lent, creşterea fiind de 82,9 persoane.

La nivelul unităţilor administrativ-teritoriale, în anul 1977 s-au înregistrat valori moderate, 9 localităţi având valori sub 700‰ (între 616,4‰ – Galicea Mare şi 694,6‰ - Moţăţei), alte 12 localităţi valori între 700 şi 800‰ (dintre care Maglavit 776,3‰, Vânători 770,5‰, Radovan 763,1‰) şi numai 7 localităţi au depăşit valoarea de 800‰ (dintre care Unirea a înregistrat valoarea de 916,7‰).

În anul 1992 s-au generalizat valorile mai mari de 800‰, nu mai puţin de 21 de comune depăşind această valoare (dintre care 10 comune au avut valori mai mari de 900‰: Afumaţi, Bistreţ, Cioroiaşi, Dârvari, Izvoare, Negoi, Perişor, Radovan, Siliştea Crucii, Urzicuţa).

Creşterea valorilor indicatorului a continuat şi la nivelul anului 2002, 19 dintre unităţile administrative având valori peste 900‰ (dintre care 12 – Afumaţi, Bistreţ, Cioroiaşi, Lipovu, Maglavit, Negoi, Perişor, Punghina, Radovan, Rast, Siliştea Crucii, Unirea – cu valori mai mari de 1000‰). Creşterile mari în anul 2002 faţă de anul 1992 s-au înregistrat în comunele afectate de procesul de îmbătrânire demografică. Accentuarea acestui proces, asociat cu natalitatea mai ridicată în unele localităţi (mai ales acolo unde există comunităţi de rromi, cu o concepţie pronatalistă) au avut drept consecinţă creşterea valorilor ratei de dependenţă.

La nivel de sat, în anul 2002 valorile au oscilat între 680‰ (Castrele Traiane) şi 1.583‰ (Brânduşa). Valori mari ale raportului de dependenţă (peste 1100‰) s-au înregistrat în 12 sate concentrate, în special, în sud-estul câmpiei; în 17 sate, majoritatea în estul câmpiei, raportul de dependenţă demografică a fost cuprins între 1000 şi 1100‰, iar în alte 20 de sate din sudul şi vestul câmpiei valorile au fost mai mici (800-1000‰). Numai în şase sate, dispersate în nordul, centrul şi sud-vestul unităţii studiate, acest indicator a avut valori foarte mici, sub 800‰ (fig. nr. 42).

Ţinând cont de schimbările care se produc la nivelul structurii pe grupe de vârstă a populaţiei, tendinţa viitoare de evoluţie a raportului de dependenţă demografică este în creştere.

V.4.3. Structura etno-culturală a populaţiei

„Structura etnică reprezintă unul dintre elementele definitorii ale unei populaţii, atât prin importanţa sa referitor la principalele procese demografice, cât mai ales prin implicaţiile complexe rezultate din evoluţia spaţială şi temporală a acestora”[224].

Structura etnică din spaţiul geografic al Câmpiei Băileştiului este caracterizată printr-o remarcabilă omogenitate în ceea ce priveşte populaţia românească, ponderea altor etnii fiind destul de mică (fig. nr. 43). Raportul români/alte etnii a indicat prezenţa unui număr mai ridicat de persoane de altă etnie în 1992 (36,7 pers. de altă etnie/1000 de români), comparativ cu anul 1977 (28 pers. de altă etnie/1000 de români) sau cu anul 2002 (35,6 pers. de altă etnie/1000 de români).

De-a lungul timpului, în Câmpia Băileştiului, a existat o serie de alte etnii cu particularităţi proprii care au convieţuit cu etnia română „modelându-şi” existenţa în funcţie de condiţiile întâlnite. Dintre acestea se remarcă *etnia rromă* originară, după cum spun sursele istorice, din nord-vestul Indiei. În Ţările Române, ţiganii au fost semnalaţi în secolul al XIV-lea, fie ca meşteşugari liberi (fierari, rudari, cântăreţi) organizaţi în şatre, fie ca robi boiereşti, domneşti sau mănăstireşti.

Numele de „ţigani” (zingani, tsigans, cigani), după unele opinii, provine din grecescul *athinganoi* („a nu se atinge”), numele unei secte din Bizanţ care practica izolaţionismul, cu care rromii au fost confundaţi.

Etnia rromă s-a evidenţiat, cu precădere, începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, ca populaţie cu o dinamică demografică aparte, foarte pronunţată, bazată pe o natalitate ridicată, un spor natural pozitiv, continuu şi ascendent, lucru care a determinat creşterea numerică a rromilor, departajându-i de alte etnii prezente în spaţiul analizat. Astfel, în anul 1966, în cadrul altor etnii, rromii deţineau 99,3%, în 1977, 99,2%, în 1992, 99%, iar în anul 2002 ,99,5%. În ceea ce priveşte repartiţia pe sate, etnia rromă era prezentă în 42 sate în anul 1966, în 43 sate în anul 1977, în 39 sate în anul 1992 şi în 36 sate în anul 2002.

Aici trebuie menţionat faptul că observaţiile de teren arată un număr mult mai mare de rromi, o parte dintre aceştia fiind trecuţi în documentele oficiale în cadrul etniei româneşti. Spre exemplu, recensămintele din anii 1992 şi 2002 înregistrau în satele Smârdan şi Tunarii Noi omogenitate etnică românească (100% români) deşi, în realitate, satele respective au un număr semnificativ de populaţie aparţinând etniei rrome. Grupuri de rromi neluate în evidenţă de recensămintele statistice din anii amintiţi anterior se mai întâlnesc şi în satele Domnul Tudor, Ghidici, Giubega, Pisculeţ, Seaca de Câmp ş.a. De altfel, pentru o mare parte din satele Câmpiei Băileştiului numărul rromilor este mult mai mare decât cel contabilizat în statistică. Este cazul satelor Caraula, Ciupercenii Noi, Desa, Piscu Vechi, Poiana Mare, Unirea.

O caracteristică importantă a etniei rrome este specificul social aparte, bazat pe o familie extinsă, cu un număr mare de copii (între 2-5 copii/familie şi chiar mai mult) lucru care are repercusiuni asupra structurii pe grupe de vârstă, populaţia tânără înregistrând valori ridicate. În spaţiul geografic studiat trăiesc comunităţi de rromi, semnificative numeric, în satele: Catanele Noi (cca. 365 persoane, reprezentând 57,8% din populaţia totală), Maglavit (1117 rromi, reprezentând 38,2% din populaţie), Caraula (745 rromi, reprezentând 28,1% din populaţie), Radovan (236 rromi reprezentând 22,8% din populaţie), Urzicuţa (560 rromi reprezentând 22,2% din populaţie). Cu valori mai mari de 10% se

[224] G. Erdeli, S. Costachie, *Caracteristici geodemografice ale populaţiei turce din România. Aspecte teritoriale*, în „Terra”, anul XXXII (LII – LIV), 2002/2005, Bucureşti, 2005, p. 90.

înscriu 10 sate: Cetate (19,3%), Bistreţ (13,7%), Cearângu (13,1%), Covei (12,3%), Catane (11,2%), Maglavit (11,1%), Negoi (10,6%). Cele mai mici ponderi ale etniei rrome, sub 5%, se găsesc în 21 de sate (dintre care 9 – Braniştea, Ciupercenii Noi, Desa, Galiciuica, Goanţa, Moţăţei, Perişor, Piscu Nou, Smârdan – au valori sub 0,5%).

Celelalte etnii sunt foarte slab reprezentate. Cu procente mici se înscriu comunităţile de maghiari şi germani, prezenţi în proporţie foarte mică în satele Poiana Mare şi Întorsura (cu 4, respectiv 3 locuitori de naţionalitate maghiară), Caraula, Cetate, Ciupercenii Noi, Dârvari, Galicea Mare, Negoi, Pleniţa, Siliştea Crucii (cu câte 1 maghiar), Maglavit, Perişor, Poiana Mare (cu câte un locuitor de naţionalitate germană). De remarcat este dispariţia grupurilor etnice de sârbi şi bulgari care, la recensământul din 1992 erau prezente în satele Bistreţ, Cetate, Maglavit, Moreni şi Perişor.

V.4.4. Structura religioasă

Confesiunea religioasă consituie un sistem de valori şi practici cu caracteristici proprii, care determină atitudini particulare faţă de lume şi viaţă, cu efecte asupra dezvoltării societăţii. Religia a avut şi are efecte demografice şi sociale pozitive prin anumite reguli impuse privind mariajul şi celibatul sau prin determinarea unui anumit tip de comportament şi o anumită atitudine faţă de muncă sau acumulare de bunuri.

Orice comunitate umană prezintă o dinamică religioasă numerică şi spaţială. În studiul de faţă, pentru formarea unei imagini cât mai clare asupra acestei mobilităţi confesionale, am urmărit informaţiile oferite de recensămintele din anii 1930, 1992 şi 2002. Din analiza datelor statistice din intervalul 1930-2002, remarcăm o creştere a ponderii populaţiei otodoxe (în etapa 1930-1992) urmată, până în anul 2002, de scădere. În paralel, numărul persoanelor de alte confesiuni a crescut, numai în intervalul 1992-2002, aportul acestora fiind de 975 persoane.

La recensământul din 1930, 99,7% din totalul populaţiei rurale erau ortodocşi şi numai 0,3% erau persoane de altă religie (greco-catolică, penticostală, baptistă, romano-catolică).

Ponderea era aproximativ aceeaşi şi la recensământul din anul 1992, când, din totalul populaţiei de 118.200 locuitori, 117.707 (99,6%) erau ortodocşi, iar 493 persoane (0,4%) erau de altă religie (342 adventişti adică 69,3% în cadrul altor etnii, 78 penticostali adică 15,8%, 27 romano-catolici adică 5,5%, 25 baptişti adică 4,1%, 9 creştini după evanghelie adică 1,8%, 5 reformaţi adică 1%, 3 evanghelişti SP adică 0,6% şi 4 greco-catolici, adică 0,8%). Distribuţia lor în arealul Câmpiei Băileştiului este neuniformă: greco-catolici în 2 sate (Cearângu, Lipovu), evanghelici SP în 3 sate (Cetate, Cioroiaşi, Cioroiu Nou), reformaţi în 3 sate (Obârşia de Câmp, Moţăţei-Gară, Poiana Mare), creştini după evanghelie în 4 sate (Boureni, Galicea Mare, Moţăţei, Urzicuţa), romano-catolici în 10 sate (Cetate, Ciupercenii Noi, Giubega, Izvoare, Negoi, Pleniţa, Poiana Mare, Siliştea Crucii, Smârdan, Unirea), baptişti în 4 sate (Braniştea, Cetate, Cioroiaşi, Moţăţei), penticostali în 11 sate (Catane, Cioroiaşi, Ciupercenii Noi, Mărăcinele, Moţăţei, Moţăţei-Gară, Perişor, Poiana Mare, Rast, Smârdan, Unirea), adventişti în 17 sate (Boureni, Brânduşa, Cioroiaşi, Cetăţuia, Cioroiu Nou, Ciupercenii Noi, Desa, Domnul Tudor, Întorsura, Mărăcinele, Moţăţei, Moţăţei-Gară, Negoi, Perişor, Poiana Mare, Tunarii Noi, Urzicuţa).

O comparaţie cu structura etnică pentru mediul rural al judeţului Dolj, în 1992, unde se încadrează cea mai mare parte a Câmpiei Băileştiului, arată valori superioare în privinţa populaţiei ortodoxe (99,6% în câmpie faţă de 99,4% în judeţul Dolj).

După revoluţia din decembrie 1989, odată cu prăbuşirea regimului comunist din ţara noastră a fost oferită populaţiei posibilitatea de a-şi exprima liber opţiunea religioasă, ceea ce a determinat importante modificări în structura confesională a populaţiei, în sensul creşterii numărului celor care se declară ca aparţinând altei religii.

Aşadar, la începutul secolului XXI ponderea ortodocşilor în totalul populaţiei a scăzut, până la 98,7% (în anul 2002), în timp ce celelalte religii şi-au înmulţit adepţii (fig. nr. 44). În cadrul acestora, ponderea cea mai mare o deţineau adventiştii de ziua a 7-a, cu 620 persoane (42,2%) urmaţi de penticostali cu 545 persoane (37,1%), baptişti cu 90 persoane (6,1%), creştini după evanghelie cu 49 persoane (3,3%), romano-catolici cu 34 persoane (2,3%) şi greco-catolici cu 9 persoane (0,6%). Alte religii deţineau o pondere de 8,2% (121 persoane) în timp ce ateii erau reprezentaţi de 32 persoane.

Repartiţia pe sate se prezintă după cum urmează: greco-catolici în 8 sate (dintre care, în număr mai mare – 4, în Poiana Mare), penticostalii în 25 de sate (în număr mai mare în Piscu Vechi – 163, Întorsura – 53, Moţăţei – 53, Poiana Mare – 52, Desa – 40, Bistreţu Nou - 36), adventiştii de ziua a 7-a în 29 de sate (în proporţie mai mare în Moţăţei – 150, Ciupercenii Noi – 135, Întorsura – 53, Boureni – 34, Moţăţei-Gară – 32, Perişor – 30, Cioroiaşi – 26, Cioroiu Nou – 25, Poiana Mare – 23, Desa - 20), romano- catolici în 16 sate (în număr mai mare în Cetate, Întorsura, Poiana Mare), baptiştii în 12 sate (în număr mai mare în Cetate – 39, Maglavit – 14, Tunarii Vechi - 12), creştini după evanghelie în 7 sate (în număr mai mare în Moţăţei – 11, Întorsura - 10), altă religie în 18 sate, iar ateii în 3 sate (în număr mai mare la Poiana Mare - 30).

Pentru mediul rural din judeţul Dolj, recensământul populaţiei din anul 2002, arată că în structura etnică 98,6% ortodocşi şi 1,4% alte religii. Remarcăm faptul că în Câmpia Băileştiului, populaţia de religie ortodoxă deţine o pondere mai mare (98,7%), în timp ce alte confesiuni religioase deţin un procent inferior (1,3%). Creşterile numerice ale populaţiei de altă religie decât cea ortodoxă arată o dinamică a populaţiei şi din punct de vedere confesional**.** Schimbarea opiniei religioase, în multe cazuri, este rezultatul acţiunii de prozelitism, înfăptuită de reprezentanţi ai unor confesiuni religioase. Pe ansamblu, însă, Câmpia Băileştiului se constituie într-un spaţiu omogen ortodox.

Conservarea religiei ortodoxe a constituit unul dintre aspectele vizate în discuţiile privind problema păstrării identităţii naţionale în sânul marii familii europene. Problema religiei ortodoxe majoritare este destul de delicată pentru români, indiferent că au fost oameni ai bisericii sau persoane laice, credincioşi practicanţi sau atei. Aceasta deoarece, înainte de aderarea României, singurele ţări cu majoritate ortodoxă, membre ale Uniunii Europene, erau Grecia şi Cipru care numărau împreună 11 mil. ortodocşi. Odată cu aderarea României, mai mult de 18 mil. ortodocşi s-au alăturat celor 11 mil. deja existenţi, România devenind ţara cu cea mai mare majoritate ortodoxă membră a U.E.

„Apariţia ortodocsiei româneşti în spaţiul european se realizează într-un moment de criză spirituală, caracterizată de ruperea legăturilor religioase tradiţionale cu divinitatea. Noua tendinţă combate ideile milenare ale Bisericii şi argumentează teoria pe două caractere generale: unul *teoretic* ce vede fiinţa umană negând relaţia sa cu axul divinului, şi unul *practic*, de substituire a divinului, de excludere a prezenţei lui Dumnezeu ce nu mai corespunde noii lumi culturale şi politice”[225]. Aceste frământări au drept consecinţă o adevărată criză spirituală a societăţii europene şi căutarea libertăţii spirituale, fără a aparţine neapărat unei confesiuni religioase.

[225] Cezar Avram, Gheorghe Pârvu, Roxana Radu, Ramona Gruescu, *România şi exigenţele integrării europene,* vol. II, Craiova, Ed. Alma, 2007, p. 158; Gabriel Fragniere, *Le Royaume de l’homme. Essai sur la religion et la democratie,* Editions du Mont-Blanc, Geneva, 1973, p. 12.

În planul spiritualităţii, ca şi componentă de fond a Uniunii Europene, cele două biserici, Ortodoxă şi Catolică, vor trebui să-şi armonizeze dogma şi practica religioasă, creând un tot unitar şi durabil. Ne referim, de fapt, la particularităţile celor două biserici, aparent ireconcibiabile.

Concluzionând**,** putem afirma că „cultele religioase au vocaţia sfântă de a contribui la reconcilierea şi apropierea dintre persoane şi popoare, prin stabilirea unor reguli morale şi religioase noi care să intensifice comuniunea fraternă şi apărarea demnităţii umane, căutarea unităţii precum şi expresia solidarităţii sociale într-un context cu o puternică tendinţă secularizantă şi individualistă”[226]**.**

V.4.5. Structura socio-economică a populaţiei

În structura socio-economică a populaţiei se disting, după criteriul participării la activitatea economică, două categorii: populaţia activă (ocupată şi neocupată) şi populaţia inactivă. Structura şi ponderea populaţiei active oferă informaţii asupra gradului de dezvoltare al unei economii. Dinamica acesteia este direct condiţionată de indicatorii demografici (populaţia totală, structura pe grupe de vârstă şi sexe, pe medii etc.) cât şi de realităţile economice (numărul locurilor de muncă).

V.4.5.1. Populaţia activă şi populaţia inactivă

Populaţia activă din punct de vedere economic cuprinde totalitatea persoanelor în vârstă de 14 ani şi peste, apte de muncă, şi care reprezintă forţa de muncă disponibilă (utilizată sau neutilizată) pentru desfăşurarea de activităţi economice sau sociale producătoare de bunuri şi servicii. Într-o accepţiune generală, populaţia activă cuprinde populaţia ocupată (salariaţi civili, patroni, lucrători familiali neremuneraţi, membrii ai unor societăţi agricole sau ai unor cooperative – persoane care au lucrat fie ca proprietari de teren agricol într-o societate agricolă constituită conform legii nr. 36/1991, fie ca membrii ai unei cooperative meşteşugăreşti, de consum sau credit, militari de carieră şi militari în termen) şi şomerii sau tinerii în căutarea primului loc de muncă[227].

Populaţia inactivă cuprinde totalitatea persoanelor, indiferent de vârstă, care nu desfăşoară o activitate economico-socială: elevi şi studenţi (exclusiv cei care exercită o activitate economică sau socială pe baza unui contract de muncă), pensionari (exclusiv cei reîncadraţi), persoane întreţinute de alte persoane (preşcolari, bătrâni, persoane handicapate şi invalizi), persoane întreţinute de stat (copii şi bătrâni aflaţi în întreţinerea unor instituţii publice), persoane casnice, persoane care se întreţin din alte venituri decât cele provenite din muncă (închirieri, dobânzi, economii, rente, dividende).

Pentru Câmpia Băileştiului, populaţia activă a cunoscut, de-a lungul ultimelor decenii, o scădere continuă, de la 81.420 persoane (în 1977), reprezentând 54,9% din populaţia totală, la 58.965 pers. (în 1992), reprezentând 47% şi 51.960 pers. (în 2002),

---

[226] Cezar Avram, Gheorghe Pârvu, Roxana Radu, *op. cit.*, p. 163.

[227] Pe plan internaţional, în statistica O.N.U. pentru determinarea populaţiei active se recomandă două variante: *populaţia obişnuit activă* şi *populaţia curent activă*. Distincţia între cele două categorii se face prin raportarea lor la perioada de referinţă. Populaţia obişnuit activă se determină pe bază de recensăminte, perioada de referinţă fiind, de obicei, anul calendaristic. Populaţia curent activă se determină cu ocazia anchetelor asupra forţei de muncă, perioada de referinţă fiind, de obicei, o săptămână.

reprezentând 43,4% (tabel nr. 20). În acelaşi timp, ponderea populaţiei inactive a avut o dinamică opusă: 66.991 pers. (în 1977), reprezentând 46,1% din populaţia totală, 66.414 pers. (în 1992), reprezentând 52,9% şi 67.778 pers. (în 2002), reprezentând 56,6%.

Analiza fig. nr. 45 privind repartiţia şi structura populaţiei active şi inactive, la nivel de unităţi administrativ-teritoriale, în intervalul 1977-2002, evidenţiază mai multe aspecte.

În anul 1977 se constată că, în general, populaţia activă a înregistrat valori mai mari decât cea inactivă. Exceptând o singură comună, unde populaţia activă a înregistrat o pondere mai mică de 50% în totalul populaţiei (Pleniţa 49,1%,) toate celelalte comune au înregistrat valori de peste 50%. Cea mai mare pondere a populaţiei active aparţinea comunelor Desa (61,3%) şi Ciupercenii Noi (60,9%), în timp ce la polul opus se situau comunele Dârvari (50%) şi Unirea (51,%).

Populaţia activă şi populaţia inactivă (%)

Tabel nr. 20

Comuna	1977		1992		2002		Comuna	1977		1992		2002	
	Pa	Pi	Pa	Pi	Pa	Pi		Pa	Pi	Pa	Pi	Pa	Pi
Afumaţi	54,3	45,7	43,2	56,8	41,9	58,1	**Obârşia de Câmp**	58,9	41,1	51,3	41,7	30,8	69,2
Bistreţ	54	46	36,2	63,8	45,5	54,5	**Perişor**	52,6	47,4	39,9	60,1	39,4	60,6
Caraula	54,7	45,3	41,5	58,5	39,1	60,9	**Piscu Vechi**	57,2	48,8	57,8	42,2	48,7	51,3
Cetate	51,8	48,1	34,1	65,9	41,5	58,5	**Pleniţa**	49,1	50,9	34,2	65,8	41,2	58,8
Cioroiaşi	51,6	48,4	48,4	51,6	51,2	48,8	**Poiana Mare**	53,2	46,8	45,9	54,1	39,5	60,5
Ciupercenii Noi	60,9	39,1	46,9	51,4	51,4	48,6	**Punghina**	55,3	44,7	48,7	51,3	30,5	69,5
Dârvari	50	50	58,1	41,9	48,8	51,9	**Radovan**	53,9	46,1	47,5	52,5	32,8	67,2
Desa	61,3	38,7	59	41,0	54,6	45,4	**Rast**	57,2	42,8	48,7	51,3	41,3	58,7
Galicea Mare	59,1	40,9	44,7	55,3	45,8	54,2	**Seaca de Câmp**	56,4	43,6	54,6	45,4	61,3	38,7
Giubega	55,3	44,7	47,3	52,7	42,3	57,7	**Siliştea Crucii**	57,3	42,7	46,8	53,2	33,9	66,1
Izvoare	55,1	44,9	48,5	51,5	47,9	52,1	**Unirea**	51	49	47,5	52,5	46,1	53,9
Lipovu	53,8	46,2	50,9	49,1	40,5	59,5	**Urzicuţa**	54,8	45,2	41,6	58,4	38,6	61,4
Maglavit	54,5	45,5	38,3	61,6	54,1	45,9	**Vânători**	52,0	48	54,6	45,5	41,2	58,8
Moţăţei	56,8	43,2	52,5	47,5	46,0	54	**MEDIA COMUNE**	**54,9**	**46,1**	**47**	**52,9**	**43,4**	**56,6**
Negoi	54,4	45,6	45,4	54,6	39,2	60,8							

Pa = populaţie activă; Pi = populaţie inactivă.

La nivelul anului 1992 balanţa înclină în favoarea populaţiei inactive. Pe fondul îmbătrânirii demografice, numărul persoanelor active a scăzut, în medie, cu 22.455 persoane (27,5%) pentru întreaga câmpiei. La nivel de unităţi administrativ-teritoriale, ponderea populaţiei active în totalul populaţiei s-a situat între un maxim de 59% (Desa) şi un minim de 34,1% (Cetate). Doar în 8 comune populaţia activă depăşea 50%: Desa (59%), Dârvari (58,1%), Piscu Vechi (57,8%), Seaca de Câmp (54,6%), Vânători (54,6%), Moţăţei (52,5%), Obârşia de Câmp (51,3%), Lipovu (50,9%).

Din analiza distribuţiei şi ponderii populaţiei active şi inactive la nivelul anului 2002 constatăm că populaţia activă a urmat aceeaşi traiectorie pe care s-a înscris din anii ’90 – ’92. Diferenţa dintre cele două categorii de populaţie s-a adâncit şi mai mult. În general, localităţile rurale se înscriu cu valori mici, sub 50% în dreptul populaţiei active. Excepţie fac 5 comune, unde ponderea populaţiei active este mai mare de 50%: Seaca de Câmp (61,3%), Maglavit (54,1%), Desa (54,6%), Ciupercenii Noi (51,4%), Cioroiaşi (51,2%). În paralel, populaţia inactivă a înregistrat creşteri, am putea spune, explozive, nu mai puţin de 9 unităţi administrative având valori mai mari de 60%: Punghina (69,5%), Obârşia de Câmp

(69,2%), Radovan (67,2%), Siliştea Crucii (66,1%), Urzicuţa (61,4%), Caraula (60,9%), Negoi (60,8%), Perişor (60,6%), Poiana Mare (60,5%). Pe lângă îmbătrânirea demografică (accentuată din ce în ce mai mult din cauza migraţiei) o contribuţie însemnată la produecerea acestui fenomen a avut-o şi pensionarea prematură (pe caz de boală) a multor persoane, după anul 1990.

În cadrul populaţiei active, în anul 2002 o pondere însemnată (96%) o deţinea populaţia ocupată, în timp ce populaţia neocupată deţinea doar 4%. În profil teritorial, în ceea ce priveşte populaţia ocupată, valorile diferă, fiind cuprinse între 85,4% (Punghina) şi 99,7% (Cioroiaşi şi Dârvari) şi au cauze diferite. Punghina, prin poziţia geografică oarecum nefavorabilă economic, mai departe de mediul urban, a avut şi cel mai mic număr de salariaţi. În cazul comunelor Cioroiaşi şi Dârvari, segmentul de populaţie adultă (15-59 ani), care este de fapt, populaţia activă, deţine ponderi mari (47,6%, respectiv 50,1%), majoritatea persoanelor fiind implicate în prestări de bunuri şi servicii aducătoare de venit, mai ales dacă ţinem cont de faptul că sunt situate la distanţe mici de centre urbane (Cioroiaşi).

În cadrul populaţiei inactive ponderea este deţinută de pensionari care, pe ansamblul câmpiei, în anul 2002, deţineau 53,4% cu valori ridicate în comunele Afumaţi (67,4%), Siliştea Crucii (64,6%), Obârşia de Câmp (63,4%), Radovan (62,9%). În cadrul aceleiaşi categorii, locul secund este ocupat de elevi şi studenţi (19,4%) urmaţi de persoane întreţinute de alte persoane (15,2%) şi casnice (9,1%). Un procent de 2,9% este reprezentat de alte situaţii.

V.4.5.2. Rata de activitate

În studiile demografice şi analizele economice, gradul de participare al populaţiei la activitatea economică este evaluat prin *rata de activitate*. Aceasta este un indicator prin care populaţia activă este corelată cu populaţia totală sau cu anumite segmente ale acesteia, şi se exprimă, de obicei, în procente.

Pentru Câmpia Băileştiului, evoluţia ratei de activitate a înregistrat scăderi de la valori de 54,9% (în 1977), la 47,1% (în 1992) şi 43,4% (în 2002). Într-un interval de 25 de ani (1977-2002) scăderea a fost semnificativă (11,5%). Acest fenomen se poate explica prin majorarea ponderii populaţiei vârstnice, care are ca efect creşterea însemnată a numărului pensionarilor (populaţiei inactive), fenomen ce nu a fost atenuat de intrarea în activitate a generaţiilor tinere.

În anul 1992, la începutul perioadei de tranziţie, rata de activitate s-a situat în jurul valorii medii de 47,1%, oscilând între 59% (Desa) şi 34,1% (Cetate). Ponderea cea mai mare o deţineau localităţile cu valori cuprinse între 50-40%, doar cinci coborând sub această valoare (Bistreţ, Cetate, Maglavit, Perişor, Pleniţa).

La începutul secolului al XXI-lea (în 2002) valorile au continuat să scadă în majoritatea unităţilor administrativ-teritoriale la sub 45%. Patru dintre comune au înregistrat valori mai mici de 35%: Siliştea Crucii (33,9%), Radovan (32,8%), Obârşia de Câmp (30,8%), Punghina (30,5%). Cea mai mare valoare a ratei de activitate a înregistrat-o comuna Seaca de Câmp (61%).

În studiile de specialitate, rata de activitate se calculează pe sexe, pe medii şi pe grupe de vârstă. În studiul de faţă ne vom opri asupra ratei de activitate pe sexe. Ratele de activitate feminină (RAf), respectiv masculină (RAm) reprezintă raportul procentual între

numărul populaţiei active feminine, respectiv masculine şi populaţia totală feminină, respectiv masculină.

Pe ansamblu, spaţiul rural din Câmpia Băileştiului se încadrează în situaţia generală a ruralului românesc, în sensul ponderii populaţiei active de sex masculin. Restructurările din economie de după 1989 au afectat ponderea populaţiei active, aflată în scădere numerică, în special forţa de muncă de sex feminin. Fabricile din domeniul industriei textile şi alimentare din municipiul Calafat, cu personal salariat predominant feminin, după restructurările postdecembriste au îngroşat rândurile în cadrul populaţiei şomere de sex feminin. Deşi Fabrica de confecţii a fost privatizată, nu s-a dovedit a fi viabilă, populaţia de sex feminin rămânând în continuare fără loc de muncă. Aşadar, valorile ratei de activitate pentru sexul feminin au fost depăşite de cele ale sexului masculin.

De la valori cuprinse între 56,3% (Dârvari) şi 23% (Cetate), în anul 1992, s-a înregistrat o scădere accentuată a acesteia, până la valori sub 30%, în majoritatea comunelor, la începutul secolului XXI. Numai 8 dintre cele 28 de comune din spaţiul analizat depăşeau 40%: Unirea (40%), Piscu Vechi (42,5%), Izvoare (44,3%), Ciupercenii Noi (45%), Cioroiaşi (47,4%), Maglavit (49,6%), Desa (51%), Seaca de Câmp (57,3%).

Pe sate, rata de activitate (2002) a înregistrat valori cuprinse între 59 şi 23,8% (fig. nr. 46). În funcţie de valorile înregistrate am delimitat trei grupe, după cum urmează:

- sate unde populaţia activă este mai mare sau egală cu 50%, în număr de 17 reprezentând 30,4%: Brânduşa, Braniştea, Cioroiu Nou, Ciupercenii Noi, Dârvari, Desa, Domnul Tudor, Gemeni, Ghidici, Goanţa, Izimşa, Maglavit, Moreni, Obârşia de Câmp, Piscu Nou, Seaca de Câmp, Smârdan.
- sate unde populaţia activă are valori cuprinse între 40-50%, în număr de 27 reprezentând 48,2%: Boureni, Bistreţ, Castrele Traiane, Cearângu, Cetate, Cetăţuia, Cioroiaşi, Covei, Dobridor, Galicea Mare, Galiciuca, Giubega, Hunia, Izvoare, Lipovu, Mărăcinele, Moţăţei-Gară, Moţăţei, Negoi, Piscu Vechi, Pisculeţ, Pleniţa, Plosca, Rast, Tunarii Vechi, Unirea, Urzicuţa.
- sate unde populaţia activă este mai mică de 40%, sunt în număr de 12 reprezentând 21,4%: Afumaţi, Bistreţu Nou, Caraula, Catane, Catanele Noi, Întorsura, Perişor, Poiana Mare, Radovan, Siliştea Crucii, Tunarii Noi, Urzica Mare.

Diminuarea ofertei locurilor de muncă după 1990, asociată cu fenomenul de îmbătrânire demografică au influenţat puternic rata de activitate a populaţiei, în sensul scăderii acesteia la valori, am putea spune, chiar îngrijorătoare. În ceea ce priveşte valorile acesteia pe sexe, şi Câmpia Băileştiului se încadrează în situaţia ce caracterizează întreg spaţiul rural românesc, în sensul ponderii populaţiei active de sex masculin.

V.4.5.3. Rata şomajului

Neconcordanţa între cererea de locuri de muncă şi oferta economică generează şomajul, fenomen ce afectează o mare parte a populaţiei active.

În *Legea nr. 76/16.01.2002 privind sistemul asigurărilor pentru şomaj şi stimularea ocupării forţei de muncă*[228], şomerul este definit ca fiind persoana care îndeplineşte cumulativ următoarele condiţii:

[228] Publicată în M.O. nr. 106 din 6 februarie 2002.

a) este în căutarea unui loc de muncă de la vârsta de minimum 16 ani şi până la îndeplinirea condiţiilor de pensionare;
b) starea de sănătate şi capacităţile fizice şi psihice o fac aptă pentru prestarea unei munci;
c) nu are loc de muncă, nu realizează venituri sau realizează din activităţi autorizate potrivit legii venituri mai mici decât indemnizaţia de şomaj ce i s-ar cuveni potrivit prezentei legi;
d) este disponibilă să înceapă lucrul în perioada imediat următoare dacă s-ar găsi un loc de muncă;
e) este înregistrată la Agenţia Naţională pentru Ocuparea Forţei de Muncă sau la alt furnizor de servicii de ocupare, care funcţionează în condiţiile prevăzute de lege.

Rata şomajului constituie un alt indicator demografic, calculat după formula:

Rs = Ps/Pa x 100 unde, Ps = număr şomeri; Pa = număr populaţie activă

Evoluţia acestui indicator a fost calculată pe baza informaţiilor statistice din anii 1992, 2002 şi 2006, privind numărul şomerilor în evidenţă şi plată.

Pentru comunele din câmpie, media ratei şomajului a înregistrat, în intervalul 1992-2006, un mers descendent, numărul şomerilor înregistraţi scăzând cu 3.255 persoane (66%) – tabel nr. 21, fig. nr. 47.

Evoluţia numărului de şomeri (1992-2006)

Tabel nr. 21

Comuna	1992	2002	2006	Comuna	1992	2002	2006
Afumaţi	114	69	47	**Maglavit**	286	42	56
Bistreţ	164	110	77	**Moţăţei**	401	93	68
Braniştea*	-	-	32	**Negoi**	119	24	45
Caraula	131	26	34	**Obârşia de Câmp**	110	52	35
Catane*	-	-	10	**Perişor**	39	52	100
Cetate	351	283	52	**Piscu Vechi**	161	73	49
Cioroiaşi	28	3	21	**Pleniţa**	209	111	49
Ciupercenii Noi	277	104	52	**Poiana Mare**	690	304	108
Dârvari	101	4	6	**Punghina**	113	153	140
Desa	100	38	58	**Radovan**	105	122	61
Galicea Mare	291	37	51	**Rast**	163	63	54
Galiciuica*	-	-	17	**Seaca de Câmp**	75	7	62
Ghidici*	-	-	39	**Siliştea Crucii**	18	59	69
Giubega	177	67	35	**Unirea**	176	59	25
Izvoare	73	11	50	**Urzicuţa**	88	31	44
Întorsura*	-	-	55	**Vânători****	237	54	-
Lipovu	100	7	41	**TOTAL**	**4897**	**2058**	**1642**

* Comune înfiinţate în anul 2004, prin L. 84/2004 de reorganizare administrativă a teritoriului României.

** În urma reorganizării administartiv-teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa aparţinând comunei Vânători au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători, de la această dată, nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

Perioada postdecembristă (1992) s-a caracterizat prin cea mai înaltă rată a şomajului (8,5%) urmare a disponibilizărilor masive din industria textilă, alimentară şi chimică din oraşul Calafat. Acest fenomen demografic negativ a îngroşat cel mai mult numărul şomerilor în cadrul populaţiei feminine. Şapte unităţi administrative au înregistrat valori ale

ratei şomajului peste 10% (dintre care Cetate 16,3%). Majoritatea comunelor s-a situat cu valori sub 10%, cele mai mici fiind în comunele Siliştea Crucii (1,9%), Cioroiaşi (2,7%), Desa (3,4%), Piscu Vechi (3,4%).

La nivelul anului 2002, numărul şomerilor a înregistrat o scădere la mai mult de jumătate faţă de 1992 (de la 4.897 şomeri la 2.058). Situaţia s-a datorat, pe de o parte, trecerii valului de disponibilizări de la sfârşitul secolului al XX-lea, iar pe de altă parte, privatizării unor unităţi industriale şi înfiinţării unor asociaţii agricole sau mici firme particulare.

La nivel de comune, rata şomajului s-a înscris cu valori între un maxim de 14,5% (Punghina) şi un minim de 0,3% (Cioroiaşi şi Dârvari). Valori mult peste medie au avut doar 5 comune (Cetate, Punghina, Radovan, Siliştea Crucii, Obârşia de Câmp). Majoritatea a avut valori mai mici de 4% (dintre care 6 comune: Desa, Izvoare, Lipovu, Maglavit, Negoi, Seaca de Câmp – sub 1,5%).

Aceeaşi curbă descendentă a continuat şi în anul 2006, când numărul şomerilor în evidenţă şi plată era mai mic cu 416 persoane (20,2%) faţă de 2002 şi 3.255 persoane (66%) faţă de 1992.

Diminuarea numărului şomerilor ar putea fi explicată, pe de o parte prin faptul că aceştia au ieşit din evidenţa instituţiilor specializate, continuând să nu aibă un loc de muncă. Pe de altă parte, revigorarea economiei zonei prin privatizarea unor întreprinderi din Calafat şi Băileşti, crearea de mici societăţi comerciale, înmulţirea lucrătorilor pe cont propriu au deschis noi perspective pentru ocuparea forţei de muncă din zona studiată.

V.4.5.4. Repartiţia populaţiei pe sectoare de activitate

În funcţie de categoria de activitate economică prestată, populaţia activă este divizată în mai trei sectoare de activitate: sectorul primar (cu activităţi legate de agricultură, silvicultură, pescuit), sectorul secundar (cu activităţi legate de industrie şi construcţii) şi sectorul terţiar (cu activităţi legate de comerţ, transport, servicii). Structura pe sectoare de activitate a populaţiei active este unul dintre criteriile de analiză a nivelului de dezvoltare economică a unei ţări, zone, regiuni, aşezare umană.

În spaţiul băileştean, principala ocupaţie a locuitorilor din mediul rural a fost şi este cea de agricultor (inclusiv lucrător calificat în agricultură). Chiar dacă este vorba de un spaţiu rural cu structuri economice şi de producţie inadecvate, existenţa industriei în cele două oraşe (Băileşti şi Calafat) a atras un număr semnificativ de persoane din rural care, în general, au practicat naveta. Restructurarea industriei după 1990 a diminuat ponderea sectorului secundar iar trecerea la economia de piaţă, bazată pe sistemul cerere-ofertă, asociată cu legislaţia în vigoare privind înfiinţarea societăţilor comerciale, a determinat o creştere a numărului populaţiei ocupată în activităţi de comerţ (cu precădere, alimentar), transport de mărfuri şi persoane etc.

Pentru a surprinde într-un mod obiectiv dimensiunea schimbărilor privind distribuţia ocupaţională pe ramuri ale economiei am realizat o analiză a acesteia la nivelul a doi ani de referinţă (1977 şi 2002), când structura ocupaţională a cunoscut dinamici diferite.

Sectorul primar este cel care are cea mai mare importanţă în economia câmpiei (fig. nr. 48). Pe total comune populaţia ocupată în acest sector a crescut (în intervalul 1977-2002) de la 77,4% la 87,4%, ajungând să concentreze în anul 2002, 42.646 persoane. Comparativ cu media la nivel naţional (67,3%) valorile din câmpie sunt net superioare.

În profil teritorial s-au înregistrat diferenţieri. În anul 1977, ponderile s-au situat între 64,6% (Poiana Mare) şi 88,1% (Caraula), nu mai puţin de 17 comune înregistrând valori peste medie, dintre care 6 (Caraula, Dârvari, Moţăţei, Negoi, Punghina, Seaca de Câmp) peste 82%. În anul 2002, valorile au fost cuprinse între 52,4% (Siliştea Crucii) şi 94,4% (Desa). În 7 comune (Bistreţ, Cioroiaşi, Dârvari, Desa, Izvoare, Seaca de Câmp, Unirea) a fost depăşită valoarea de 90%; în alte 17 comune ponderile au fost între 80-90% şi numai în 4 comune, sub 80% (Cetate, Maglavit, Pleniţa, Siliştea Crucii).

Sectorul secundar, slab reprezentat la nivelul spaţiului rural al câmpiei, a cunoscut în perioada 1977-2002 scăderi însemnate, în favoarea celui primar şi terţiar. În anul 1977 circa 12,8% din populaţia activă a câmpiei era ocupată în industrie şi activităţi de construcţii. În comunele din imediata apropiere a celor două oraşe ponderea populaţiei ocupată în sectorul secundar era mai mare. Dintre acestea, în 8 comune (Cetate, Giubega, Maglavit, Pleniţa, Poiana Mare, Radovan, Siliştea Crucii, Urzicuţa) a fost depăşită ponderea de 15%, valori mari fiind în Maglavit (20,7%) şi Poiana Mare (20,8%), localităţi unde funcţionează mici unităţi din industria alimentară.

Statistica din anul 2002 înregistrează scăderi accentuate ale populaţiei ocupată în sectorul secundar astfel că, spre deosebire de anul anterior de referinţă, în majoritatea comunelor ponderile au fost sub 4% şi numai în 7 comune s-a depăşit această valoare: Cetate (4,6%), Maglavit (4,5%), Obârşia de Câmp (6,1%), Perişor (4,8%), Pleniţa (6,2%), Poiana Mare (5,8%), Siliştea Crucii (4,8%).

Sectorul terţiar a cunoscut o dinamică ascendentă. Deşi acesta nu furnizează bunuri materiale, ci numai servicii, rolul său este fundamental într-o societate evolutivă. Pe total comune, ponderea populaţiei ocupată în acest sector a crescut de la 9,8%, în anul 1977, la 12,3%, în anul 2002, ajungând să concentreze 6.634 persoane. Valoarea înregistrată în anul 2002 se apropie destul de mult de cea de la nivel naţional (15,8%).

Diferenţierile în profil teritorial sunt prezente şi în acest caz. În anul 1977, ponderile s-au situat între 5,4% (Unirea) şi 19,4% (Pleniţa), 8 unităţi administrative depăşind cifra de 10% (dintre care Perişor – 11,8%, Cetate şi Urzicuţa cu câte 13,5%, Poiana Mare – 17,1%, Pleniţa – 19,4%). În anul 2002, pe fondul dinamicii pozitive generale, valorile au fost cuprinse între 4,7% (Dârvari) şi 42,8% (Siliştea Crucii). În 6 comune, populaţia ocupată în sectorul terţiar a depăşit 15% (dintre care Cetate – 36%, Pleniţa – 25,3%, Siliştea Crucii – 42,8%), 5 comune s-au înscris cu valori între 10 şi 15% şi în alte 17 localităţi ponderea a fost sub 10%, cu valorile cele mai mici în Izvoare (6,9%), Unirea (6,6%), Seaca de Câmp (5,2%), Desa (4,8%), Dârvari (4,7%).

Pe ansamblul câmpiei, populaţia ocupată în sectorul primar a rămas dominantă, pe fondul unei creşteri a ponderii de la 77,4%, în anul 1977, la 84,7%, în anul 2002. Retrocedarea terenurilor şi disponibilizările din industrie sunt două dintre cauzele care au menţinut această situaţie. Nu trebuie să omitem nici insuficienţa investiţiilor în întreprinderi mici şi mijlocii care ar fi putut să absoarbă o parte din forţa de muncă din agricultură. Ponderea mare a populaţiei ocupate în sectorul primar evidenţiază o slabă dezvoltare economică a câmpiei şi o evoluţie demografică întârziată.

V.4.5.5. Raportul de înnoire a forţei de muncă

Este un indicator demografic care arată tendinţa de evoluţie a forţei de muncă. Se calculează ca raport între populaţia de 15-39 ani şi cea de 30-44 ani.

Pentru Câmpia Băileştiului, în intervalul de analiză 1977-2002 raportul de înnoire a forţei de muncă a înregistrat o creştere cu 33,7%, adică aproximativ cu 0,27 persoane (de la 0,8 în anul 1977, la 1,07 în anul 2002).

La nivel de unităţi administrative, în anul 1977 valorile raportului au fost subunitare, indicând un număr mic de persoane în intervalul 15-29 ani. Excepţie au făcut două comune unde valorile au fost supraunitare: Pleniţa (1,2) şi Punghina (1), aici populaţia în vârstă de 15-29 ani depăşind-o pe cea de 30-44 ani. Celelalte unităţi administartive s-au încadrat între 0,6 şi 0,9.

După un interval de 25 de ani, în 2002, situaţia s-a schimbat radical. Raportul de înnoire a forţei de muncă a înregistrat pentru aproape toate comunele valori supraunitare, evidenţiind un efectiv demografic mai numeros în intervalul 15-29 ani, ceea ce indică o situaţie bună, dar temporară, căci populaţia înaintează în vârstă. Indirect, raportul reflectă, de fapt, procesul de îmbătrânire demografică.

Pentru comune, valorile se situează între 0,9 (Poiana Mare şi Seaca de Câmp) şi 1,4 (Punghina). Numai în două dintre cele 28 de unităţi administrative, valorile raportului sunt subunitare, în timp ce în 16 comune valorile sunt supraunitare, cuprinse între 1,1 şi 1,4 (dintre care 5 comune: Caraula, Desa, Negoi, Punghina, Unirea – au valori mai mari sau egale cu 1,3).

În acelaşi an, o analiză a indicatorului, la nivel de sat, evidenţiază o situaţie relativ bună, după cum urmează:

- 20 de sate (35,7%) cu valori mai mari sau egale cu 1,2, ceea ce denotă situaţie bună: Afumaţi, Bistreţu Nou, Braniştea, Caraula, Catanele Noi, Cetăţuia, Covei, Desa, Galiciuca, Ghidici, Lipovu, Mărăcinele, Moreni, Moţăţei Gară, Negoi, Obârşia de Câmp, Pisculeţ, Plosca, Unirea, Urzicuţa.
- 19 sate (33,9%) cu valori între 1 şi 1,2 – situaţie de echilibru: Boureni, Bistreţ, Catane, Cetate, Cioroiaşi, Ciupercenii Noi, Dârvari, Galicea Mare, Izimşa, Izvoare, Întorsura, Maglavit, Moţăţei, Perişor, Piscu Nou, Pleniţa, Radovan, Rast, Siliştea Crucii;
- 12 sate (21,4%) cu valori între 0,8 şi 1: Castrele Traiane, Cioroiu Nou, Dobridor, Gemeni, Giubega, Goanţa, Hunia, Piscu Vechi, Poiana Mare, Seaca de Câmp, Smârdan, Tunarii Vechi;
- 5 sate (8,9%) cu valori sub 0,8 – situaţie nefavorabilă, chiar îngrijorătoare: Brânduşa, Cearângu, Domnul Tudor, Tunarii Noi, Urzica Mare.

Pe ansamblu, în zona studiată situaţia este benefică sub raportul înnoirii forţei de muncă. Însă, tendinţa viitoare este aceea de îmbătrânire demografică, situaţie care va ridica probleme în ceea ce priveşte înnoirea forţei de muncă.

V.4.5.6. Gradul de dependenţă economică (gradul de inactivitate)

Este un indicator socio-economic rezultat din raportarea populaţiei inactive la populaţia activă.

Rdc = Pi/ Pa x 100 unde, Pi = populaţia inactivă; Pa = populaţia activă

Dinamica numărului populaţiei, dispariţia unor activităţi economice, pensionarea înainte de limita de vârstă sunt cauze care au determinat modificări ale dependenţei economice pentru toate localităţile din regiunea studiată.

Evoluţia acestui indicator la nivelul câmpiei relevă o creştere cu 57,2% într-un interval de 25 de ani (de la 84,4 persoane inactive la 100 persoane active, în anul 1977, la

132,7 pers. inactive la 100 pers. active, în 2002). Diminuarea numerică a segmentului activ în paralel cu creşterea numărului populaţiei corespunzătoare segmentului inactiv a determinat, în timp, modificări ale gradului de inactivitate. Dacă în anul 1977, unei persoane active îi revenea mai puţin de 1 inactiv (0,8), începând cu anul 1992 situaţia se schimbă, evidenţiind un dezechilibru, numărul persoanelor inactive la un activ fiind de 1,3 (în anul 2002).

Analiza indicatorului la nivel de sat pentru începutul secolului XXI (anul 2002) evidenţiiază discrepanţe destul de mari, cuprinse între un maxim de 319 (Tunarii Noi) şi un minim de 60,5 (Piscu Nou). Pentru 19 sate, concentrate, mare parte, în estul câmpiei, valoarea indicatorului a fost peste 150, putându-se vorbi despre un dezechilibru accentuat; pentru alte 12 localităţi, cu o repartiţie neuniformă în teritoriu, gradul de ocupare al forţei de muncă este, de asemenea, redus (valori de 120-150). Situaţia este bună într-un număr de 17 sate care formează două areale, unul în sud-vestul, altul în nord-estul câmpiei, valorile indicatorului fiind sub 100 (fig. nr. 49).

Concluzionînd, în jumătate din satele câmpiei, raportul de dependenţă economică are valori mari, evidenţiind atât gradul de ocupare din ce în ce mai redus al locuitorilor câmpiei, dar şi creşterea numărului de persoane inactive.

VI. AŞEZĂRILE RURALE – COMPONENTE PRINCIPALE ALE PEISAJULUI GEOGRAFIC

VI.1. Generaţii de aşezări

Satul, acea „verigă dintr-un lanţ care vine din urmă şi se va desfăşura înainte" (I. Conea, 1937) este rezultatul unui proces îndelungat de umanizare a teritoriului şi de adaptare continuă a populaţiei la condiţiile naturale şi social-istorice. Formaţiunile teritoriale rurale sunt considerate cele mai vechi forme de aşezare umană, avându-şi originea în diferite perioade ale preistoriei. Acestea au evoluat continuu, sub impactul unei multitudini de factori (naturali, social-economici, istorici), diferenţiindu-se de la o regiune geografică la alta şi de la o perioadă istorică la alta.

Despre aşezările şi activitatea locuitorilor de la nord de Dunăre ne „vorbesc" descoperirile arheologice, scrierile străine (cronica bizantină a lui Kinamos, cronica kieveană a lui Nestor, cronica notarului anonim al regelui Bela al IV-lea) şi, mai ales, „hrisoavele de întărire", zapisele de vânzare, foile de zestre şi hotărniciile emise de cancelariile domniei, de dregătoriile de judeţe şi de diferiţi boieri.

Munţii, dealurile şi câmpia, deşi au caracteristici fizico-geografice şi economice deosebite, sunt strâns legate între ele sub aspectul legăturilor economice permanente şi de durată. Câmpia fiind „deschisă" în calea popoarelor care s-au perindat secole de-a rândul pe acest teritoriu, a adăpostit populaţie, deşi nu atât de numeroasă ca dealurile. Numărul mare de gorgane, care sunt răspândite în întreaga câmpie, atestă faptul că această unitate geografică nu a fost niciodată pustie. Comunităţile umane au fost prezente aici încă din neolitic, dovadă urmele materiale descoperite la Basarabi, Rast, Caraula (aşezare neolitică de tip Starcevo-Criş, unelte şi arme din obsidian şi piatră, ceramică neolitică, fragmente de silex etc.).

Epocile bronzului, fierului, perioada romană şi secolele marilor migraţii sunt atestate de numeroase descoperiri arheologice. Aşa cum am văzut în capitolele anterioare (cap. IV), urme materiale aparţinând bronzului şi apoi epocii fierului au fost descoperite la Bistreţ, Golenţi, Galiciuica, Basarabi (culturile Coţofeni şi Gârla Mare); pentru civilizaţia geto-dacă la Moţăţei, Întorsura, Radovan, iar pentru perioada daco-romană sunt cunoscute castrele de la Desa şi Bistreţ, urmele de *vicus* roman de la Afumaţi, cât şi tezaurele monetare descoperite între Calafat şi Cetate.

Până în secolul al XIV-lea, când apar primele documente scrise (acte emise de cancelaria domnească), evoluţia aşezărilor omeneşti este cunoscută numai din descoperirile arheologice. Perioada feudală certifică existenţa acestora prin atestări documentare. Însă „aşezările omeneşti consemnate în astfel de documente continuă pe cele existente din secolele anterioare, acum făcându-se doar «oficializarea» lor"[229].

Cele mai multe aşezări menţionate în documentele medievale aparţin secolelor al XVI-lea şi al XVII-lea. Lunca Dunării, cu bălţile ei şi vegetaţia abundentă, a avut o populaţie mai densă. În jurul vadurilor şi schelelor dunărene, unde existau cetăţi şi oraşe, populaţia s-a aglomerat continuu. În aceste locuri sunt menţionate, în hrisoavele vremii, aşezări omeneşti încă din secolul al XIV-lea, cu ocazia daniilor făcute de domnitori, în special mănăstirilor. Câmpia, în general, va deveni, de-a lungul timpului, un teritoriu agricol

[229] George Erdeli, *Podişul Mehedinţi* ..., p. 77.

cultivat în special cu cereale, pădurea cedând în faţa ocupaţiilor agricole ale oamenilor, deşi secole de-a rândul a fost cea care a adăpostit satele şi lăcaşurile bisericeşti.

Primele menţiuni documentare atestă prezenţa timpurie a unor vetre de localităţi, iar referirile ulterioare vin să demonstreze continuitatea acestora până în zilele noastre (fig. nr. 50).

Cele dintâi aşezări înscrise în documente sunt Vadul Cumanilor şi Rast care apar în documentul din 3 octombrie 1385 ca danii făcute Mănăstirii Tismana[230], iar cinci decenii mai târziu apar alte 2 localităţi, tot ca danii sau întăriri de danii aceleiaşi mănăstiri: Calafat (în hrisovul din 5 august 1424 al lui Dan al II-lea se găseşte şi vama de la Calafat iar mai târziu, în actul domnesc din 3 aprilie 1480 al lui Basarab Ţepeluş sunt amintite şi vama de la Calafat cu târgul) şi Călugăreni (în hrisovul din 28 octombrie 1428)[231].

În secolul al XVI-lea, numărul aşezărilor se înmulţeşte considerabil. Până la sfârşitul acestui secol, într-un interval de timp scurt, apare menţionat documentar un număr de 36 aşezări rurale: Poiana Mare (8 mart. 1525), Piscu Vechi (8 mart. 1525 sub numele de Călina, Piscu Călinei), Catane (22 iun. 1535 sub numele de Strâmba), Băileşti (4 ian. 1536), Smerdeled (15 iunie 1543, sub denumirea de Smărdăşteţ), Radovan (28 apr. 1558), Pleniţa (28 oct. 1562), Cioroiu Nou (30 apr. 1567), Strâmba (1 mai 1567, lângă Pleniţa), Lipovu (4 oct. 1569), Stesar (11 mai 1573), Siliştea Crucii (12 febr. 1575), Plosca (4 apr. 1575-1577), Desa (20 mai 1577), Pisculeţu (20 mai 1577 sub numele de Nebuna), Cioroiaşi (20 febr.1580), Meşina (9 mai 1581), Rogojani (9 mai 1581), Buhani (23 apr. 1582), Ghidici (22 oct. 1583), Negoiu (17 nov. 1583, sub numele de Urâţi), Păstaia (13 ian. 1585), Gemeni (13 mai 1585), Rudari-Izvoare (28 ian. 1585), Urzica Mare (25 mai 1585), Mărăcinele (25 nov. 1586), Dobridor (20 ian. 1587), Perişor (14 apr. 1588-1589), Dirwest (14 apr. 1588-1589, sub numele de Dreveşti), Întorsura (5 iun. 1589), Braniştea (24 febr. 1589), Cearângul (17 mai 1589), Maglavit (15 apr. 1589-1591), Seaca de Câmp (16 febr. 1592), Urzicuţa (24 iul. 1595), Galicea Mare (1 febr. 1596, sub numele de Galicea)[232].

Analizând harta Câmpiei Băileştiului se poate constata că încă de la sfârşitul secolului al XVI-lea reţeaua de aşezări era bine conturată, cu un profil economic de asemenea, ceea ce demonstrează, încă o dată, că aşezările respective existau încă înainte de acest secol, însă nu au fost atestate documentar.

Secolul al XVII-lea completează reţeaua de aşezări din acest spaţiu geografic, acum fiind atestate localităţile: Plena (iun. 1606), Ciupercenii Vechi (2 iun. 1613), Unirea (21 nov. 1615, sub numele de Răsipiţi), Caraula (12 febr. 1615), Poiana-Pleniţa (25 ian. 1617), Amzuleştii de Sus (2 mart. 1618), Hunia (27 mai 1623), Izimşa (27 mai 1623), Cetate (3 mai 1625, sub denumirea de Cetăţuie), Fântâna Banului (3 mai 1625), Fântâniţa (3 mai 1625, sub denumirea de Fântâna, puţul Fântânii), Dârvari (3 mai 1625), Obârşia de Câmp (3

---

[230] Primul document scris referitor la aşezările din zona studiată este cel din 3 oct. 1385, prin care Dan I voievod dăruieşte mănăstirii Tismana, ctitoria tatălui său Radu voevod, mai multe bunuri (grâul din judeţul Jaleşului, 400 găleţi annual, nucii de la Dăbăceşti, brânză, postav, pături, miere şi ceară) şi-i întăreşte dania tatălui său, anume satul *Vadul Cumanilor* şi balta Bistreţu cu satul *Hrisomuinţi* (Rast – n.n.) – D.I.R., B, Ţara Românească, veac XIII, XIV, XV, Bucureşti, Ed. Academiei R.P.R., 1951, p. 33.

[231] D.I.R., B, Ţara Românească, veac XIII, XIV, XV, p. 79; D.R.H., B, Ţara Românească, vol. I, p. 62; Cezar Avram, Anca Ceauşescu, *Atestări documentare de aşezări din secolele XIV-XVI în sudul Olteniei*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane C.S. Nicolaescu Plopşor", nr. 8, Craiova, 2007, p. 46-47.

[232] D.I.R., B, Ţara Românească, veac XVI, Bucureşti, Ed. Academiei R.P.R., 1951-1953, vol. I, p. 183; vol. II, p. 186, 198, 254; vol. III, p. 81, 172, 331; vol. IV, p. 112, 177, 274, 454; vol. V, p. 139, 179, 180, 288; vol. VI, p. 201; Cezar Avram (coord.), *Dicţionarul istoric ...* (A-C), (D-M), (N-V); Cezar Avram, Anca Ceauşescu, *op. cit.*, p. 45-62.

mai 1625), Rotunda (14 iul. 1654), Popest (13 iul. 1654), Jdegla (14 iul. 1654), Brânduşa (1659, sub numele de Cârcota) [233].

Izvoarele de informaţie asupra evoluţiei aşezărilor se înmulţesc în secolul următor, alături de documentele istorice, de o mare valoare fiind şi documentele cartografice. Chiar dacă nu înregistrează toate localităţile existente la acea dată, acestea, contribuie la identificarea mai precisă a fenomenelor geografice şi a reţelei de aşezări, oferind informaţii despre localizarea acestora, numărul gospodăriilor etc.

Harta din anul 1722 consemnează, pentru prima dată, aşezările Dressen (situată la sud de Cioroiaşi), Girbova (situată între Cioroiaşi şi Galicea Mare), Moţăţei (sub numele de Mazezoy), Puschpaum (localizată între Caraula şi Risipiţi), Ulmu (sub numele de Ulmi, înregistrat ca punct vamal), Ursika mc. (Urzica Mică). Documentul cartografic înregistrează concentrări de populaţie la poalele munţilor şi de-a lungul văilor râurilor. În contrast, în regiunile de câmpie aşezările sunt rare. Satele părăsite (*pagus desolatus*) reprezintă aproape jumătate din cele existente, la acea dată, în Câmpia Băileştiului. Cauzele depopulării erau războaiele, exploatarea feudală, modul abuziv de percepere a dărilor, fiscalitatea excesivă. Însă, satele erau doar temporar părăsite, locuitorii multora dintre ele întorcându-se, mai târziu, în aceleaşi locuri.

În alte documente scrise din acelaşi secol apar înregistrate, pentru prima dată, aşezările: Moreni (Catagrafia de la 1727, sub numele de Morile ot Fântâna Banului), Ţurţuroaiele (1727, părăsit de locuitori la sfârşitul secolului al XVIII-lea), Rădina (atestat la sfârşitul secolului în apropierea satului Poiana-Pleniţa şi, ulterior, dispărut).

Secolul al XIX-lea reprezintă o etapă superioară în dezvoltarea reţelei de aşezări, prin formarea de noi sate, redimensionarea altora, dar şi prin desfiinţarea unor aşezări mici (cătune) şi integrarea lor în aşezări mai mari. Documentele istorice referitoare la aşezările din câmpie dovedesc că majoritatea acestora erau sate aservite şi numai o mică parte, sate mixte şi moşneneşti.

După constituirea statelor feudale, o parte din vechile atribuţii ale obştii a fost preluată de către stat. În acelaşi timp, în cadrul satelor apare diferenţierea după avere, ceea ce va avea un impact major asupra proprietăţii devălmaşe, prin pirderea treptată a acesteia şi formarea proprietăţii private. Consolidarea bisericii şi împroprietăririle sau recompensele funciare acordate de domnitor unor persoane particulare au generat două categorii de sate: libere (de moşneni, megieşeşti) şi aservite (domnitoriul, mănăstirilor sau boierilor).

Cele din prima categorie au fost mai puţin numeroase în zona de câmpie, moşnenii preferând regiunile mai bine împădurite în detrimentul celor de stepă, deschise în calea năvălililor, jafurilor şi pustiirilor: „Proprietatea moşnenească a fost mai redusă la sud de Craiova (n.n.) ... Ea se întindea în partea de nord a judeţului, în prelungirea întinselor zone moşneneşti din Gorj şi Vâlcea şi pe marginile de vest şi de est, adică în adaos la ceea ce s-au numit *pintenii moşneneşti* din părţile Blahniţei şi Romanaţilor”[234].

Potrivit Catagrafiei de la 1831[235] numărul satelor moşneneşti (megieşeşti) din Câmpia Băileştiului era de 6 (Cioroiu Nou, Boureni, Afumaţi, Coveiul de Jos, Dobridor, Rudari) cu o populaţie de circa 1.665 locuitori. Anterior datei menţionate numărul acestora era mai mare.

---

[233] D.I.R., B, Ţara Românească, veac XVII, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1951-1954, vol. II, p. 199, 367, 441-442; vol. III, p. 199, 303; vol. IV, p. 149, 277; *Catalogul documentelor Ţării Româneşti*, vol. III (1654-1656), Bucureşti, 2006, p. 132, 255; Cezar Avram (coord.), *Dicţionarul istoric* ... (A-C), (D-M), (N-V).

[234] D. Ciobotea, *Proprietatea moşnenească* ..., p. 95-97.

[235] I. Donat, D. Ciobotea, I. Pătroiu, *op. cit.*, p. 1-3, 41-47.

Nu puţine au fost cazurile când moşnenii şi-au pierdut libertatea personală, căzând în *rumânie*. Un exemplu este cel al satului Rudari-Izvoare care a fost rumânit, aşa cum reiese din documentul nr. 7116 din 19 mai 1608, de Preda Buzescu, mare ban al Craiovei: „...şi iar să fie cinstitului şi vlastelinului şi primului sfetnic şn.n. jupan Preda mare ban al domniei mele mai sus spus satul Rudariul, cu tot venitul şi cu tot hotarul şi cu toţi vecinii, pentru că în acel sat mai sus spus au fost cnezi mai înainte. Apoi când a fost zilele răposatului Mihail vodă, ei toţi moşnenii satului, anume Vlaia şi Danciu şi Odahna şi Neagoe Norocel şi Lupu şi Lupandra şi Stănimir şi Peia ... au venit toţi de-a lor bunăvoie la drăgătorul domniei mele mai sus spus, de s-au vândut cu toţi fraţii lor şi fiii lor să fie vecini cu 5000 asprii gata, şi le-a plătit dăjdiile şi birurile toate, de le-a dat asprii ..."[236].

O pondere însemnată, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, o deţineau *satele aservite*, aşezări care aparţineau boierilor sau mănăstirilor, ca urmare a donării lor de către domnitori. Documentele istorice menţionează mai multe mănăstiri, episcopii şi schituri care au deţinut moşii în zona studiată: mănăstirile Călui, Bucovăţ, Obedeanu, Fedeleşoiu, Horezu, Govora, Tismana, Hotărani, Cozia, Gura Motrului, Sfântu Ilie; episcopia Râmnic; schiturile Segarcea şi Dintrunlemn. De fapt, Câmpia Băileştiului este inclusă în arealul reprezentativ pentru acest tip de aşezări, unde satele aservite formau adevărate complexe teritoriale de mare întindere, intercalate printre moşiile boiereşti.

Aceeaşi catagrafie de la 1831 menţionează în Câmpia Băileştiului 45 de sate aservite, reprezentând 75% din satele existente[237]. În cadrul lor se diferenţiază, în funcţie de stăpânul feudal căruia îi erau aservite: *sate mănăstireşti*: Bistreţ, Brânduşa, Calafat, Catane, Cioroiu, Ciuperceni, Comani, Fântâna Banului, Goanţa, Hunia, Întorsura, Lipovu, Maglavit, Mărăcinele, Moreni, Perişor, Piscu, Plosca, Radovan, Seaca de Jos, Siliştea Crucii, Trocheşti, Ulmul, Urzica Mare şi *sate boiereşti*: Urzicuţa de Jos, Poiana, Tunari Sârbi, Desa, Seaca de Sus, Ghidici, Piscu de Seaca, Băileşti, Rast, Negoi, Coveiul de Sus, Dârvarii de Sus, Dârvarii de Jos, Caraula, Braniştea, Izimşa, Rogojani, Obârşia, Cetate, Galicea, Galiciuica.

La acea dată, în număr redus erau satele mixte (Amzuleşti, Giubega, Ionelele, Slodunu, Tunari –Români, Pleniţa, Risipiţi, Moţăţei, Strâmba).

Pe ansamblul câmpiei, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, dominante (75% din numărul total al satelor) erau satele aservite, urmate de cele mixte (cu 15%), satele moşneneşti deţinând ponderi foarte mici (10,1%). În privinţa populaţiei rurale din câmpie, aceasta era de 37.552 locuitori, concentrată în proporţie de 81,7% în satele aservite, 13,8% în satele mixte şi numai 4,4% în cele moşneneşti.

În conturarea reţelei de aşezări din Câmpia Băileştiului, un rol important l-au avut fenomenele de roire, de colonizare (liberă sau dirijată) şi împroprietăririle agricole din anul 1864.

Roirea a constituit un fenomen popular spontan, cauzat de creşterea densităţii populaţiei în vechea vatră, ceea ce a generat o deplasare a acesteia în vederea căutării unor spaţii libere, a unor noi ogoare, păşuni sau fâneţe. Acest fenomen nu intră în categoria migraţie, deoarece se limitează spaţial la hotarul satului-matcă. Noile gospodării se adaugă la marginea vetrelor, determinând creşterea în suprafaţă a acestora: „... în măsura în care satul creşte ca populaţie, el se tot întinde şi se împrăştie: cu fiecare gospodărie nouă se face încă un pas înainte, spre islaz, de-a lungul râului. Cei care se mută sunt însurăţeii, adică

[236] Apud Cezar Avram (coord.), *Dicţionarul istoric ... (D-M)*, p. 255.
[237] I. Donat, D. Ciobotea, I. Pătroiu, *op. cit.*, p. 41.

tinerii ajunşi la vârsta căsătoriei care îşi întemeiază gospodării noi ..."[238]. Satele-roi poartă numele satului-matcă, de care se deosebesc prin sufixul „de Jos" sau „de Sus", atunci când se află pe văi, iar când se află în alte spaţii geografice satele se numesc „Mare" şi „Mic", „Vechi" şi „Nou".

Există păreri potrivit cărora la baza satelor roite au stat locuinţele temporare de tipul sălaşelor sau odăilor. În dezvoltarea sălaşelor spre statutul de sate, proces care a înregistrat o dinamică deosebită pe parcursul secolelor XV-XIX şi prima jumătate a secolului al XX-lea, Melinda Cândea şi colab. disting mai multe etape[239]:

- instalarea sălaşelor (colibelor) în locurile poienite, ca sedii cu funcţie economică legată de creşterea animalelor, fiind locuite sezonier sau temporar, în sezonul cald al anului;
- în momentul în care funcţia productivă începe să fie concurată şi egalată de funcţia rezidenţială, chiar dacă sălaşele rămân în continuare dependente de satul-matcă, se produc schimbări radicale în aspectul, mărimea şi gradul de confort a acestor locuinţe;
- pe măsură ce relaţiile economice dintre sălaşe şi satele-matcă se diminuează, dobândindu-se o reală independenţă economică şi socială, are loc procesul de formare a unui nou sat.

Existenţa satelor dublete „de Sus" – „de Jos", „Mic" – „Mare", dintre care unele, cu timpul, au dispărut, în general prin măsuri legislative şi administrativ-teritoriale de înglobare sau contopire cu alte aşezări, arată tocmai acest proces de roire. La începutul secolului al XIX-lea (în anul 1831) existau satele Amzuleştii de Jos şi Amzuleştii de Sus (astăzi Afumaţi), Întorsura de Sus şi Întorsura de Jos (astăzi Întorsura), Seaca de Sus şi Seaca de Jos (astăzi Seaca de Câmp), Dârvarii de Sus (azi Gemeni) şi Dârvarii de Jos (azi Dârvari), Lipovu de Sus (azi Lipovu de Sus) şi Lipovu de Jos (azi Lipovu), Coveiul de Sus şi Coveiul de Jos (azi Covei). Satele Pisculeţ şi Urzicuţa sunt formate în urma aceluiaşi fenomen întrucât „denumirile diminutivizate vor să confirme fenomenul roirii"[240].

Curenţii de populaţie, mai ales cei ai populaţiei româneşti din Transilvania, au contribuit la întemeierea *satelor de colonizare liberă*, cu nume folosind determinativul de „Ungureni". În urma procesului de emigrare a ungurenilor din sudul Transilvaniei s-au format adevărate sate dublete „de Ungureni" şi „de Pământeni", mai numeroase, însă, în zona subcarpatică.

Slaba populare a Câmpiei Băileştiului, ca de altfel a întregii Câmpii Române, a predispus asimilarea unui număr mare de locuitori veniţi dinspre nord (nordul Olteniei şi sudul Transilvaniei), dinspre sud (bulgari, sârbi, băjenari români) şi dinspre vest (bănăţeni, ardeleni). Curentul dominant a fost cel ardelenesc (în cadrul procesului de transhumanţă). Ciobanii ardeleni coborau spre bălţile Dunării folosind „Drumul sării" sau „Drumul oilor" (vechi drumuri de transhumanţă), iar gorjenii munteni se îndreptau spre aceleaşi locuri pe drumuri paralele cu fluviul („Drumul stepei vestice").

Către sfârşitul secolului al XVII-lea, condiţiile grele din Ungaria (războaie, foamete) au determinat emigrări ale populaţiei de aici. Urmând cursul Dunării, aceasta întemeiază multe sate în Dolj şi Mehedinţi, printre care şi Strâmba (Catane), unde coloniştii bănăţeni se aşează alături de populaţia băştinaşă. Şi în Transilvania, condiţiile social-istorice, dar şi cele economice (suprafeţe restrânse cu păşuni) au determinat, de asemenea, emigrari lente către

[238] Henri H. Stahl, *Contribuţii la studiul satelor devălmaşe româneşti*, vol. I, Bucureşti, Ed. Academiei R.P.R., 1958, p. 203.
[239] Melinda Cândea, Florina Bran, Irina Cimpoieru, *op. cit.*, p. 115.
[240] Melinda Cândea, *op. cit.*, p. 88.

valea Dunării ale păstorilor, care coborau în număr destul de mare: „Numai de la 2-31 octombrie 1831 au intrat în judeţul Dolj 73 de păstori transilvăneni, cei mai mulţi originari din Ponor, Uricani, Poiana, Lupani, Răchita, Sebeşel, Tâlmăcel, Răşinari cu 1231 vite mari, 64.500 oi şi alte 385 vite mici”[241].

Romulus Vulcănescu, studiind fenomenul de transhumanţă, menţionează că acesta „s-a desfăşurat în salturi la sfârşitul perioadei feudale şi în perioada burgheză, în epoci de acalmie relativă şi pace, cât timp asupra păstorilor emigranţi nu au intervenit restricţii prea mari de ordin economic, fiscal şi administrativ, şi cât modul de exploatare pastorală a putut creşte nestingherit”[242].

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea mulţi dintre oierii transilvăneni frecventau târgurile de la Cetate, Calafat, Maglavit, Moţăţei, Pleniţa, Băileşti, unde îşi vindeau produsele specifice ocupaţiei lor de bază (opinci, chimire, cămăşi, căpestre, pânză etc.). Unii dintre aceştia, profitând de înlesnirile fiscale acordate de marii proprietari de pământ, s-au fixat în unele aşezări din lunca Dunării sau de pe marile drumuri de transhumanţă, unde au început să se ocupe cu agricultura şi, în plan secund, cu un păstorit local. Un astfel de sat, format în cadrul procesului de transhumanţă, este Băileşti. Ciobanul Baila, împreună cu neamurile sale, a iernat mai mulţi ani de-a rândul în aceeastă zonă şi, cu timpul, a luat naştere satul Băileşti. Tot în secolul al XIX-lea au existat satele Lipovu Românesc şi Lipovu Ungureni.

De asemenea, tot în acea vreme, în unele sate din lunca şi de pe terasele Dunării s-au aşezat minorităţi de bulgari şi sârbi care, din cauza stării de nesiguranţă provocată de ocupaţia străină şi, beneficiind de regimul fiscal al sloboziilor, în general mai blând, s-au transmutat din dreapta în stânga Dunării. Aceştia, fie s-au aşezat alături de populaţia românească, fie au format aşezări noi, fapt pus în evidenţă de determinativul „sârbi” (ex. Băileşti Sârbi). În rândul imigranţilor din sud se aflau şi români băjenari, care se înapoiau în ţară ca „străini”, în acest fel putând să beneficieze şi ei de înlesniri în ceea ce priveşte plata birului.

Fenomenul de colonizare a cunoscut o intensitate mai mare după pacea de la Adrianopole (1829) când, odată cu liberalizarea comerţului pe Dunăre şi Marea Neagră, a crescut şi cererea de grâne la export. Prin urmare, în Câmpia Română au avut loc desţeleniri şi despăduriri masive, locul păşunilor fiind luat de arături întinse. Ori, „inevitabil extinderea arăturilor a trebuit să se realizeze concomitent cu colonizarea”[243].

Sloboziile, reînfiinţate în anul 1819 de către domnitorul Alexandru Şuţu, alcătuite din băjenari fugiţi de la sud de Dunăre sau din Transilvania, erau în Ţara Românească destul de numeroase. M. Chiriţă, analizând sloboziile din Oltenia la începutul secolului al XIX-lea, constată că în judeţul Dolj, în timpul revoluţiei lui Tudor Vladimirescu au luat fiinţă 86 de slobozii, 30 după revoluţie şi până în 1828, iar după războiul Rahovei din 1828, 49 slobozii[244]. În anul 1831, ultimul an al existenţei sloboziilor, numărul familiilor de băjenari veniţi de peste Dunăre se ridica, în judeţul Dolj, la 3.463, iar în judeţul Mehedinţi la 1.376[245]. Este de remarcat, prin mărimea ei, slobozia Băileşti, unde a venit un număr mare de locuitori din satele vecine (Bistreţ, Urzicuţa, Moţăţei, Negoi, Covei, Galicea, Ghidici

[241] Virgil Joiţa, Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Ion Pătroiu, Vladimir Osiac, Ileana Petrescu, *Istoria comerţului în sud-vestul României. Sec. VIII-XX,* Craiova, Ed. de Sud, 1999, p. 212.
[242] Romulus Vulcănescu, *Cartografierea etnografică a transhumanţei în Oltenia de Vest*, în R.E.F., anul IX, 1964, Bucureşti, p. 18.
[243] Gabriela Apostol, *Câmpia Mostiştei. Studiu de geografie rurală,* Bucureşti, Ed. CD Pres, 2004, p. 105.
[244] M. Chiriţă, *Sloboziile din Oltenia în perioada 1819-1831 (cu referire specială la cele din judeţul Mehedinţi)*, în „Mehedinţi. Cultură şi civilizaţie”, vol. IV, Dr. Tr. Severin, 1982, p. 150.
[245] *Ibidem*, p. 148-149.

etc.) dar şi români băjenari şi bulgari. Asemenea ei sunt şi alte slobozii, situate pe malul Dunării: Bistreţ, Rast, Negoi, Plosca. Cu timpul unele dintre acestea „se spărgeau", locuitorii întorcându-se la locurile de origine, iar alte intrau în categoria satelor. După desfiinţrea lor, în anul 1831, în conformitate cu prevederile Regulamentului Organic, băjenarii s-au contopit cu pământenii, deosebirile dintre aceştia dispărând pe parcursul timpului.

Această politică a statului şi a moşierilor de colonizare dirijată a fost pusă în practică, în special, în Valea Dunării şi luncile limitrofe, proces ce a dus fie la apariţia unor noi sate, fie la extinderea unor aşezări mai vechi. *Catagrafia de la 1828* menţionează satele Amzuleştii de Jos, Boureni, Covei, Piscu de Seaca, Piscu Nou, Tunari, iar în *Catagrafia de la 1831* apar satele Giubega, Ionelele, Trocheşti [246].

Înmulţirea numărului aşezărilor în a doua jumătate a secolului al XIX-lea se datorează şi „împroprietăririlor lui Cuza" din anul 1864. Acestea au condus la apariţia *aşezărilor de împroprietărire* care, istoric, pot fi incluse într-o categorie specială a aşezărilor de colonizare liberă. Dar, dacă ţinem cont de cauzele care au dus la apariţia lor „ele fac parte din grupul aşezărilor formate în perioada creşterii suprafeţelor arabile destinate culturii cerealelor, a trecerii de la economia pastoral-agricolă la economia agricolă de tip cerealier, mai intensivă şi cu un necesar mai mare de forţă de muncă"[247].

În conformitate cu *Legea rurală* din anul 1864[248] „se desfiinţa, odată pentru totdeauna şi în toată întinderea României, claca (boierescul), dijma, podvezile, zilele de memeret, carele de lemne şi alte asemenea sarcini datorate stăpânilor de moşii fie în natură, fie în bani" (art. X). Stăpânii de moşii primeau o despăgubire în bani, în schimbul acestora şi cedau definitiv pământul clăcaşilor, suprafaţa acordată variind în funcţie de clasa clăcii prestate. Printre aşezările formate prin împroprietărire cu loturi se numără Ciupercenii Noi, Moţăţei-Gară, Catanele Noi, Tunarii Noi, Castrele Traiane. Alte aşezări se formează în urma dotării cu pământ a însurăţeilor (din anul 1879): Smârdan, Domnul Tudor, Basarabi (pe moşia satului Comani), Galiciuica.

În secolul al XX-lea se formează aşezările Balasan (apare în Nomenclatorul administrativ din 1930 ca şi cătun al satului Moţăţei, sub numele de Nădejdea) şi Bistreţu Nou care s-a format după 1900, se pare dintr-o parte a locuitorilor din Bistreţ care s-au strămutat pe o nouă vatră de sat[249].

VI.2. Evoluţia vetrelor

Vatra, acea parte teritorială a aşezării în care sunt concentrate populaţia, locuinţele, obiectivele culturale şi economice, a suportat, de-a lungul timpului modificări în ceea ce priveşte localizarea. Condiţiile naturale şi cele istorice au impus dese mutaţii ale vetrelor aşezărilor, din zonele expuse riscurilor naturale şi invaziilor duşmanilor în zone mai „ferite" şi cu un grad mai mare de stabilitate a terenului. În unele cazuri, au avut loc chiar dispariţii ale acestora.

Referitor la întemeierea aşezărilor, în opinia istoricilor, în speţă Nicolae Iorga, creatorii satelor noastre au fost ţăranii liberi care locuiau «larga câmpie românească»: „ceea ce izbeşte mai întâi în dreptul de proprietate la toţi românii nu este o reminiscenţă a

[246] Paul Emanoil-Barbu, Vladimir Osiac, *op. cit.*, p. 37, 66; I. Donat, D. Ciobotea, I. Pătroiu, *op.cit*, p. 42-47.
[247] Melinda Cândea, Florina Bran, Irina Cimpoieru, *op. cit.*,p. 116.
[248] Publicată în MO nr. 181 din 15/27 aug. 1864.
[249] Cezar Avram (coord.), *Dicţionarul istoric ...* (A-C), p. 95.

stăpânirii în comun, ci simţul unei solidarităţi rurale, derivând din descendenţa comună a tuturor locuitorilor satului, din existenţa unuia sau mai multor creatori ai pământului în pustiu; lăzuitori şi strămoşi în acelaşi timp, acei numiţi *bătrânei* (veterani) sau *moşi*"[250].

În cultura populară românească, fiecare sat îşi are legenda sa şi se referă la ceea ce în limbajul de specialitate apare sub sintagma de „erou eponim". Henri H. Stahl prezintă două teme folclorice de bază: tema întemeierii satului din pustie şi tema originii donative a satului[251]. Conform primei teorii strămoşul satului vine într-un anumit teritoriu, „bate parul", „se aşează", „cuprinde" un teritoriu fără stăpân şi „face sat".

Din analiza documentelor istorice şi cartografice referitoare la Câmpia Băileştiului, constatăm că multe aşezări erau situate în luncile marilor râuri din zonă, mai ales în cea a Dunării. Alături de terase, care erau relativ dens populate, fapt pus în evidenţă de descoperirile arheologice, lunca Dunării a funcţionat ca o arie de mai mare concentrare a populaţiei, mai ales pe parcursul secolelor XV-XVII. Multe dintre acestea, în secolele următoare s-au retras pe versanţi sau pe terasele văilor. Aşa este, spre exemplu, cazul satului Vadul Cumanilor sau Comani, nume sub care a apărut, până în secolul al XIX-lea, actualul sat Golenţi. Acesta era aşezat, se pare, pe unul din ostroavele Dunării (Ostrovul Golea), de unde a urcat mai întâi sub fruntea terasei, apoi pe locul unde este situat în prezent.

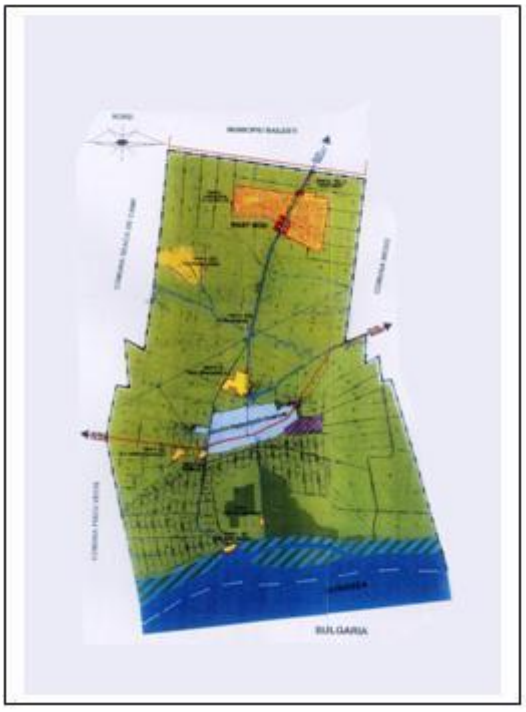

Fig. nr. 51 Strămutarea vetrei satului Rast

Un alt exemplu esta cel al satului Hrisomuinţi, atestat la sfârşitul secolului al XIV-lea şi situat pe grindurile din cuprinsul luncii, ulterior dispărut de aici, prin mutarea vetrei mai către nord, unde a dat naştere satului Rast, cu o parte din gospodării situate în luncă şi o alta pe terasa Ciuperceni. În urma inundaţiilor catastrofale din aprilie-mai 2006, când localitatea a fost afectată în proporţie de 80%, vatra satului va fi strămutată pe un nou amplasament, către nord, într-o zonă mai puţin expusă riscurilor naturale (fig. nr. 51)[252].

Tendinţa omului de a părăsi lunca este destul de veche, avându-şi drept cauze riscurile naturale (inundaţii, nisipuri mişcătoare), dar şi social-istorice. Strămutarea vetrelor s-a făcut în etape succesive, unele sate mutându-şi vatra chiar şi de 3-4 ori, aşa cum este cazul satului Maglavit. Într-o primă etapă a existenţei sale, satul era situat pe malul Dunării, pe amplasamentul cunoscut sub numele de „La pietriş" sau „Lovcea" de unde, din cauza nisipurilor mişcătoare satul a fost strămutat (1740-1750) pe o nouă vatră, într-un loc numit

[250] Apud Henri H. Stahl, *Contribuţii la studiul satelor …*, vol. I, p. 59; v. şi N. Iorga, *Anciens documents de droit roumaine*, vol. I, p. 3.
[251] Henri H. Stahl, *Contribuţii la studiul satelor …*, vol. I, p. 55.
[252] Până la strămutarea locuitorilor, vor exista două localităţi: Rastul Nou – în curs de realizare şi Rastul Vechi – în curs de strămutare. Potrivit informaţiilor oferite de Serviciul Urbanism şi Amenajarea Teritoriului din cadrul Consiliului Judeţean Dolj, noua localitate Rast va avea un intravilan determinat pe baza suprafeţelor necesare funcţionării noii localităţi atât pentru strămutarea gospodăriilor, cât şi pentru instituţiile necesare. La stabilirea acestui intravilan s-au avut în vedere: suprafeţele necesare pentru echiparea tehnico-edilitară a localităţii (prevederea gospodăriei de apă şi a staţiei de epurare), suprafeţele aferente gospodăriei comunale (platforme de depozitare gunoi, cimitir nou) şi posibilitatea extinderii viitoare a localităţii pe laturile de est şi vest ale intravilanului.

„La Purcari" – zonă mlăştinoasă, situată în imediata apropiere a bălţii Golenţi[253]. În noua vatră, satul a fiinţat numai 10-20 de ani după care, din cauza condiţiilor vitrege de aici (teren mlăştinos), în jurul anilor 1750-1770 aşezarea s-a mutat pe o altă vatră, sub dealul vechiului cimitir[254].

De asemenea, satele Tunarii Vechi, Piscu Vechi, Bistreţ şi-au avut vatra până nu demult în luncă[255]. Satul Ciupercenii Vechi (în prezent, în componenţa administrativă a municipiului Calafat) a avut, în decursul timpului, mai multe vetre: pe vremea lui Mihai Viteazu se afla situat în punctul numit Grindul Gloniceanului, în apropierea Jdeglei, în faţa localităţii bulgare Lom Palanka; de aici, în secolul al XVII-lea vatra a fost mutată mai spre nord de Jdegla, în faţa Vidinului în punctul numit Grindul Mare sau Schela Veche; la sfârşitul secolului al XVIII-lea vatra a fost strămutată în jurul conacului moşiei, la sud de vechea aşezare, loc unde se află şi în prezent[256]. Satul Urâţi, nume sub care apărea Negoiul de azi, era situat lângă balta Bistreţ, mult mai aproape de Dunăre[257]. La sfârşitul secolului al XVIII-lea (1790-1792) vatra satului a fost mutată din locul numit „Grindul" pe actualul amplasament. Asemănător lui, şi satul Strâmba, vechea denumire a satului Catane, a fost mutat la începutul secolului al XIX-lea, de lânga apa Strâmba, la 2 km spre nord.

Nu numai condiţiile naturale au determinat mutaţii ale vetrelor de sat dat şi cele istorice, care şi-au pus amprenta asupra condiţiilor de locuit. În acest sens, în urma războiului ruso-turc din anii 1828-1829, unele dintre aşezările rurale au fost nevoite să-şi mute vetrele. Dintre acestea menţionăm satele: Cioroiul Nou, care în deceniul 3 al secolului al XIX-lea s-a mutat din vechea vatră[258] şi Băileşti care îşi avea, iniţial, vatra în punctul numit „Turtan" în „Valea lui Trăilă", iar după război, începând cu finele anului 1828, vatra a fost mutată în actualul loc.

Multe dintre aşezările din zona studiată au decăzut complet sau *au dispărut*. Însă numai câteva dintre acestea sunt aşezări propriu-zis dispărute, altele şi-au schimbat doar numele sau au fost înglobate în altele mai mari din apropiere. Referitor la vetrele propriu-zis dispărute, Ion Donat consideră ca principală cauză situaţia în care se găsea ţara faţă de Imperiul Otoman, mai ales pe parcursul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea[259]. El încadrează într-o categorie separată satele dunărene care se găseau într-o situaţie mult mai precară decât cele din ţinuturile colinelor, din cauza existenţei, aici, a schelelor dunărene pe unde se scurgeau produsele ţării către împărăţie. Din acest motiv populaţia era supusă la grele munci de întreţinere a drumurilor şi mai ales cărăuşie, una dintre cele mai aspre obligaţii de muncă ale săteanului.

Dintre satele dispărute, menţionate în documente istorice şi cartografice, sunt de amintit: Călugăreni, semnalat în documentele din 1428 ca danie făcută mănăstirii Tismana şi situat la est de Strâmba (Catane); Meşina, menţionat în documentul din 9 mai 1581 prin care Mihnea Turcitul întăreşte mai multor boieri sate în judeţul Dolj printre care şi Meşina, Rogojani şi Desa; Rogojani (1581) situat lângă Desa; Buhani (1582) localizat pe valea

---

[253] Dumitru Gelu, *Maglavit – trepte de istorie*, Craiova, Ed. MJM, 2008, p. 9.
[254] *Ibidem.*
[255] I. Băcănaru, *Probleme geografice în dezvoltarea aşezărilor omeneşti din Valea Dunării între secolele al XV-lea şi al XIX-lea*, în S.C.G.G.G., seria geografie, 2, tom XV, 1968, p. 215-222; Georgeta Niţu, *Criterii etno-geografice utilizate în stabilirea tipologiei aşezărilor rurale din judeţul Dolj, în vederea sistematizării*, în "Oltenia. Studii şi comunicări", seria etnografie, Craiova, p. 209.
[256] Cezar Avram (coord.), *Dicţionarul istoric ...* (A-C), p. 201.
[257] DIR, B. Ţara Românească, veac XIII-XVI, vol. II, p. 254.
[258] Cezar Avram (coord.), *Dicţionarul istoric ...* (A-C), p. 327.
[259] I. Donat, *Aşezările omeneşti din Ţara Românească în secolele XIV-XVI*, în "Studii – revistă de istorie", anul IX, 1956, p. 85.

Desnăţuiului; Dirvest (1588-1589) tot pe Valea Desnăţuiului, la nord de Buhani; Stesar (1573) localizat între Perişor şi Mărăcinele; Smerdeled (1543, Smărdăşteţ) aşezat pe valea râului Caraula; Rotunda (1654); Sdegla (1654, Jdegla). Pe harta lui Schwantz din 1722 sunt semnalate satele: Dressen, situat la sud de Cioroiaşi, Girbova – între Cioroiaşi şi Galicea Mare, Puschpaum – între Caraula şi Risipiţi şi Leowen situat la nord de Plosca.

VI.3. Habitatul rural oglindit în documente cartografice din secolele XVIII-XIX

Începând cu secolul al XVIII-lea informaţiile privind aşezările omeneşti se îmbogăţesc prin apariţia documentelor cartografice mult îmbunătăţite, cu un conţinut mai exact şi diversificat. Hărţile secolului al XVIII-lea pot fi împărţite în două categorii: hărţi cu caracter general, întocmite la scară mică şi mijlocie, dintre care menţionăm hărţile realizate de Rizzi Zannoni (1774 şi 1782), I. F. Schmidt (1774), F. L. Güssefeld (1785), C. M. Roth (1771), C. Rigas Valestinli (1797) şi hărţi la scară mare întocmite de ingineri militari austrieci: harta întocmită de Frederich Schwantz (1722) şi harta lui Specht (1790).

Unul dintre cele mai vechi documente cartografice care cuprind zona geografică studiată este *Harta Ţării Româneşti întocmită de stolnicul Constantin Cantacuzino* (1700)[260]. Deşi aproximativă şi cu puţine detalii, având mai mult caracterul unui itinerar, harta prezintă, totuşi, câteva aşezări existente şi în timpurile noastre: Băileşti, Bistreţ, Moldovan (Radovan ?), Rotunda, Fontana del Rè (Fântâna Banului ?), Calafat. Distribuţia aşezărilor, însă, nu este bine cunoscută, unele dintre acestea fiind trecute în afara graniţelor ţării. Aşa este cazul Calafatului care este localizat pe hartă la sud de Dunăre, purtând deasupra, ca însemn, semiluna musulmană.

În perioada 1718-1739 Oltenia a fost sub ocupaţie austriacă. Din această perioadă datează *harta întocmită de Frederich Schwantz* (1722) alcătuită din patru foi de dimensiuni 58 x 64 cm (fig. nr. 52)[261]. Harta reprezintă un document valoros de la începutul secolului al XVIII-lea. Folosind metode şi principii cartografice noi „Schwantz a reuşit să întocmească prima hartă care să reprezinte în ansamblu întreg relieful, atât munţii, dealurile, cât şi câmpiile, ca forme de înălţimi ce coboară treptat spre Dunăre. Acestea sunt atât de sugestiv redate, încât se pot recunoaşte uşor marile unităţi de relief din hărţile actuale”[262]. Harta este primul document cartografic cu elemente matematice aproape exacte, care consemnează, pe lângă fenomenele de ordin natural şi social-economic, şi un număr apreciabil de aşezări cu o densitate mai mare, însă, în zona depresiunilor subcarpatice. În zona montană, dar şi în cea de câmpie numărul aşezărilor este mai mic, regiunea studiată de noi suprapunându-se arealului cu cele mai puţine sate.

---

[260] Cu titlul, tradus din limba greacă (în care a fost întocmită harta) de către C. C. Giurescu “*Tabula geografică a prea înălţatei Domnii a Ungrovlahiei împărţită în şaptesprezece judeţe, după descrierea şi forma foarte exactă pe care a făcut-o prea nobilul, prea învăţatul şi prea înţeleptul boier stolnicul C. Cantacuzino pentru documentarea (sau spre folosul) prea eminentului medic filosof Ioan Comnen. Acum pentru întâia oară tipărită cu litere greceşti şi închinată în chip respectuos prea înălţatului şi prea piosului Domn şi Stăpânitor a toată Ungrovlahia, domnului Ioan Constantin Basarab Voevod de către Hrisant presviterul şi arhimandritul apostolnicului şi prea sfântului scaun patriarhicesc al Ierusalimului*” (C. C. Giurescu, *Harta stolnicului Cantacuzino. O descriere a Munteniei la 1700*, Bucureşti, 1943).

[261] Cu titlul „*Tabula Valachiae Cis-Alutanae per Frieder. Schwantzium Regiminis Heisterianii Capitaneum A. 1722*”.

[262] Ana Toşea Turdeanu, *op.cit.*, p. 29.

Fig. nr. 52 Harta întocmită de Frederich Schwantz (1722)

Pentru Câmpia Băileştiului, acest document cartografic evidenţiază un număr mai mic de sate decât în regiunile mai înalte din apropiere, care erau mai bine populate. O concentrare mai mare a aşezărilor se remarcă în lungul văilor, la contactul dintre luncă şi terase, unde formează adevărate linii de sate, în timp ce interfluviile sunt aproape lipsite de aşezări omeneşti. Satele sunt reprezentate pe hartă prin simboluri diferite: unele cu locuitori, altele cu locuitori fugiţi (*pagus desolatus*). Denumirile sunt oarecum modificate, dar mai mult din punct de vedere fonetic. Pe hartă apar următoarele aşezări: Bistriz (Bistreţ), Boylest (Băileşti), Buhani, Caluguren, Caraola (Caraula), Casefat (Calafat), Crucs (Silişte a Crucii), Csitate (Cetate), Csoroul (Cioroiul, Cioroiaşi), Csupercsen (Ciuperceni, Ciupercenii Vechi), Dessa (Desa), Dirwar (Dârvari), Dirwest, Dressen, Fontina Banuluy (Fântâna Banului), Galliza (Galicea Mare), Gidics (Ghidici), Girbova, Izemscha (Izimşa), Koman (Comani), Leowen, Maclavit (Maglavit), Mazezoy (Moţăţei), Mărăcsin (Mărăcinele), Oburschy (Obârşia DE c\MP), Perischor (Perişor), Pisk (Piscu Vechi), Pleniza (Pleniţa), Ploschesi (Plosca), Pojan (Poiana Mare), Popest, Puschpaum, Radovan (Radovan), Raschiez (Braniştea ?), Rast (Rast), Risipz (Risipiţi, Unirea), Rotunda, Rudar (Rudari, Izvoare), Saka (Seaca de Câmp), Sdegla, Smerdelest, Stesar, Strâmba (Catane), Torfura (Întorsura), Ulmi (Ulmu), Uritz (Negoi), Ursika maj. (Urzica Mare ?), Ursika mc. (Urzica Mică), Ursikuza (Urzicuţa). Sunt 49 de aşezări, comparativ cu cele 135 de sate consemnate pentru acea vreme în Jiul Inferior (judeţul Dolj). Jumătate dintre acestea figurează ca sate părăsite, pustiite de război (*pagus desolatus*). Din cele 24 de sate înregistrate ca pustiite pe hartă, doar un număr redus (6) şi-au încetat definitiv existenţa, celelalte figurând pe materialele cartografice din secolele următoare.

Pe aceeaşi hartă, mai figurează şi *ager romanus*, localizate la nord de Calafat, la sud de Koman şi între Dârvari şi Caraula.

Din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea datează *Harta lui C. M. Roth* „Carte speciale de la Principate de Valachie" (1771) – fig. nr. 53. Deşi mai puţin exactă din punct de vedere cartografic, harta redă unele localităţi cum sunt: Baylesty (Băileşti), Rotunda,

Madovan (Radovan ?), Wistretz (Bistreţ), Calafato (Calafat), Smârdan, ultimele două aşezări fiind localizate la sud de Dunăre.

Fig. nr. 53 Harta lui C. M. Roth

Un important document cartografic de la sfârşitul secolului al XVIII-lea este *Harta lui Specht* (1790-1791) întocmită la comanda armatei austriece şi alcătuită din 107 foi manuscrise de dimensiuni 42 x 63 cm (fig. nr. 54)[263]. Pe această hartă, alături de aşezările permanente, care sunt redate în desfăşurarea lor spaţială, putându-se stabili, astfel, cu uşurinţă, forma, structura şi textura lor, sunt surprinse şi stânele, cât şi modul de utilizare a terenului (suprafeţele ocupate cu culturi agricole, plantaţii de viţă de vie, pădurile, amenajările unor cursuri de apă). Faţă de harta anterioară, densitatea satelor a rămas aproximativ aceeaşi, condiţiile social- economice de tip feudal specifice epocii nepermiţând o valorificare optimă a potenţialului economic al câmpiei.

Dintre localităţile existente la acea dată, pe hartă apar: Bistriz (Bistreţ), Braniştia (Braniştea), Buschpau Pusta, Caraula (Caraula), Călugeren, Csetate (Cetate), Csoroyu (Cioroiaşi), Csupercseny (Ciupercenii Vechi), Defsa (Desa), Dretschen**,** Font. Baniului (Fântâna Banului), Font Dirwar (Dârvari), Font. Girbova, Font. Maglavitu (Maglavit),

[263] Titlul hărţii este: *Militairische Carte der Kleinen oder Oesterreichischen und grossen Wallachei, welche beide zusammen aus 394 Sectionen bestehen, und wehrend dem Waffenstillstand zwischen der k : k ; und der türchischen Armee vom Monat September 1790 bis Ende May 1791durch den General-quartiermeisterstaab unter der Direction des Obristen Specht geometrisch aufgenommen, und in das reine ausgezeichnet worden. Diese Carte ist in den halben Masstab der wiener Zoll zu 2000 Schritt in 108 Blaettern Zusammengesetzet. Masstab von 10000 Schritten*, în traducere "Harta militară a Valahiei mici sau austriece şi a celei mari care se compune laolaltă din 394 secţiuni şi a fost ridicată topografic şi trecută pe curat în timpul armistiţiului dintre Imperiu şi armata turcă din 5 septembrie 1790 până la sfârşitul lunei Maiu 1791 de către ofiţerii Marelui cartier general, sub direcţia lui Specht. Această hartă cuprinde 108 foi manuscrise. Scara grafică este de 10000 Schritten (o milă germană –n.n.)".

Gidisch (Ghidici), Kallaffat (Calafat), Lipovu (Lipovu), Maratzin (Mărăcinele), Matzetzey (Moţăţei), Negoy (Negoi), Oburszia (Obârşia de Câmp), Perischoru (Perişor), Pisk (Piscu Vechi), Plenitza (Pleniţa), Ploska (Plosca), Pojan (Poiana Mare), Popesty (azi cătun Poiana Mare), Radonav (Radovan), Rast (Rast), Resipitz (Unirea), Rotunda**,** Rudari (Izvoare), Sdeglo**,** Strâmba (Catane), Szaka (Seaca de Câmp), Torsura (Întorsura), Uriz (Negoi), Ursika (Urzica Mare ?). Pe hartă apar şi câteva vetre de aşezări fără denumire. Localitatea Băileşti nu este reprezentată, pe amplasamentul său figurând termenul Măg. Băileştilor, iar în locul satului Comani, dar pe un areal mai mare, sunt reprezentate, credem, grupări de divizii aparţinând armatei austriece.

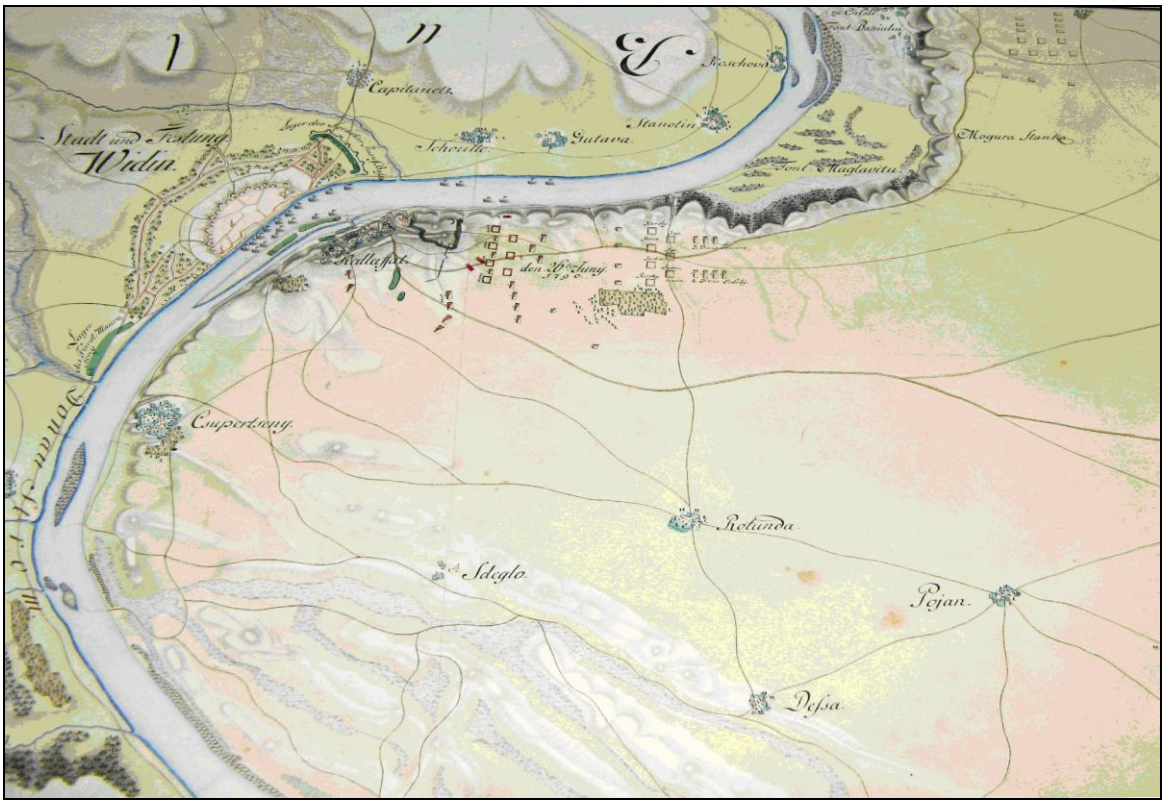

Fig. nr. 54 Harta lui Specht (1790-1791) – fragment din C. Băileştiului

În secolul al XIX-lea, odată cu trecerea de la o economie pastorală la o economie dominant agricol-cerealieră şi odată cu pătrunderea capitalismului în agricultură regiunile de câmpie au început să fie mai intens populate.

Harta rusă (1835), realizată pe baza ridicărilor topografice începute în anul 1828, odată cu sosirea armatei ruseşti în Principate şi editată în 1835, prezintă aşezările de la începutul secolului al XIX-lea. În plus faţă de hărţile anterioare, documentul cartografic oferă informaţii statistice privind numărul gospodăriilor.

Pentru regiunea studiată sunt ilustrate 56 de aşezări, cu denumirile scrise în alfabetul chirilic, şi numărul de gospodării pentru fiecare dintre ele[264]: Afumaţi (Afurisiţi) – 50, Amzuleşti – 52, Băileştii Români – 80, Băileştii Sârbi – 296, Bistreţu – 126, Boureni – 51, Braniştea – 108, Calafat – 248, Caraula - 172, Ceroiaşi (Cioroiaşi) – 87, Ceroiaşu, Ceroiu şi st. p., Cetati (Cetate) - 149, Ciuperceni (Ciupercenii Vechi) – 167, Dârvarii de jos (Dârvari) – 40, Dârvarii de sus (Jemani) – Gemeni 64, Desa – 153, Dobridor – 65, Fântâna Banului,

[264] Vezi şi C. Giurescu, *Principatele Române la începutul secolului al XIX-lea. Constatări istorice, geografice, economice şi statistice pe temeiul hărţii ruse din 1835*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1957, p. 225-228, 246-250.

Fântânelili, Galicea (Galicea Mare)– 178, Galice, Galiciulca (Galiciuica) – 70, Ghidiciu (Ghidici) – 76, Golenţi-Comani (Golenţi), Gonţa (Goanţa) – 70, Hunia – 143, Ignoleli (Ionelele) – 28, Izemşea (Izimşa) – 84, Izvoare – 130, Întorsura – 91, Jubega (Giubega) – 88, Mărăcinul, Maglavit – 193, Morile Banului (Moreni) – 31, Moţăţei – 367, Negoiu – 92, Obârşia de Câmp - 78, Perişor - 162, Piscu (Piscu Vechi) – 63, Pleniţa – 252, Plosca – 123, Poeana (Poiana Mare) - 665, Radovan – 20, Rast – 126, Răsipiţi (Unirea) - 130, Rudăria (Izvoare) – 77, Saca (Seaca de Câmp) – 182, Siliştea Crucii – 96, Strâmba (Cotenii) – Catanele 61, Trocheşti – 37, Tunari Români (Tunarii Vechi) – 75, Tunari Sârbi, Ulmu - 82, Urzica Mare – 83, Urzica Mică – 173.

Pentru a doua jumătate a secolului al XIX-lea, informaţii referitoare la aşezări ne sunt oferite de *Charta României Meridionale* (1864) – fig. nr. 55. Denumirile sunt foarte apropiate de cele actuale, cu mici modificări de transcriere. Dintre localităţi apar: Afumaţi (Afumaţi), Amdiulesci (Amzulesti), Băillesci (Băileşti), Bistreţiu (Bistreţ), Boureni (Boureni), Branişte (Braniştea), Calafatu (Calafat), Caraulla (Caraula), Cătanele (Catanele), Cearângu (Cearângu), Cetate (Cetate), Cioroiu (Cioroiu), Ciubega (Giubega), Ciuperceni (Ciupercenii Vechi), Cobeiu (Coveiu), Dârvari de josù (Dârvari), Dârvari de susù (Gemeni), Desa, Dobridoru (Dobridor), Fontana Banuai (Fântâna Banului), Gallicea Mare (Galicea Mare), Galliciuica (Galiciuica), Ghidiciu (Ghidici), Goanţia (Goanţa), Gollenti (Comani) – (Golenţi), Hunia (Hunia), Idimşia (Izimşa), Ionellele (Ionelele), Întorsura (Întorsura), Lipovu Ungureni (Lipovu), Maglavitu (Maglavit), Mărăcinele (Mărăcinele), Moreni (Moreni), Moţiaţei (Moţăţei), Negoiu (Negoi), Obârşia (Obârşia de Câmp), Perisoru (Perişor), Piscu (Piscu Vechi), Pleniţa (Pleniţa), Plosca (Plosca), Poiana (Poiana Mare), Poiana Pleniţia (Poiana Pleniţa), Radovanu (Radovan), Rastî (Rast), Risipiţii (Risipiţi, Unirea), Rudari (Rudari, Izvoare), Seca (Seaca de Câmp), Seliştea cu Cruce (Siliştea Crucii), Trochesci (Trocheşti; azi înglobat satului Perişor), Tunari Români (Tunari Români, Tunarii Vechi), Urdica Mare (Urzica Mare), Urdicutia verde (Urzicuţa ?).

Fig. nr. 55 Charta României Meridionale (1864) – fragment din C. Băileştiului

Materialele cartografice, prin imaginea spaţială pe care ne-o oferă asupra proceselor şi fenomenelor naturale sau antropice, se constituie în adevărate dovezi despre existenţa comunităţilor umane, despre modul în care acestea au valorificat spaţiul geografic. Analiza aşezărilor rurale din Câmpia Băileştiului prin prisma documentelor cartografice prezentate mai sus, reprezentative pentru acest spaţiu (întocmite la intervale mari de timp) ne permite surprinderea evoluţiei satelor atât temporar cât şi în desfăşurarea lor spaţială demonstrând, încă o dată, permanenţa populaţiei autohtone pe aceste meleaguri.

VI.4. Elemente de toponimie în Câmpia Băileştiului

Denumirea zonei geografice studiată de noi a fost dată de geografi, pornindu-se de la faptul că oraşul Băileşti este situat în centrul acestei câmpii.

În unele lucrări de specialitate[265], numele câmpiei este *Câmpia Băileştilor,* cu determinantul în cazul genitiv plural, ca şi când ar fi vorba de mai multe localităţi *Băileşti.* Numele localităţii provine de la numele de grup *băileştii.* Ca şi în alte cazuri (Bucureşti, Piteşti, Ploieşti etc.) s-a ajuns la folosirea improprie a sensului de plural, în dauna formei de singular a numelui propriu ce exprimă o realitate unică[266]. În alte lucrări de specialitate mai recente[267] numele câmpiei este *Câmpia Băileştiului*.

Numele aşezărilor din câmpie s-au menţinut în timp neschimbate, pentru cea mai mare parte a lor. Redăm în continuare numele acestora[268], împreună cu câteva considerente de ordin etimologic, cu referire la toponimele în discuţie[269].

Afumaţi (s-a numit şi *Amzuleştii de Sus*). Toponimul îşi are etimologia în numele de grup **afumaţi(i)**.

Balasan. Etimologia toponimului trebuie căutată în numele de persoană **Balasan**.

Basarabi. Toponimul provine din numele de grup **basarabi(i)**.

Băileşti. Toponimul provine din numele de grup **băileşti(i)**.

Bistreţ. Etimologia toponimului trebuie căutată în vechiul slav **bystru** „baltă, gârlă limpede" sau „repede".

Bistreţu Nou (s-a mai numit şi *Hoarca*). Etimologia: < **Bistreţu** + *determinant adjectival*.

Boureni. Toponimul îşi are etimologia în numele de grup **boureni(i)**.

Braniştea. Etimologia toponimului trebuie căutată în apelativul **branişte**. Braniştile erau locuri oprite sau rezervate, în care nimeni nu avea voie să intre spre a paşte vitele, a vâna, a prinde peşte, a culege fructele pădurii, a tăia lemne, a cosi fân, fără voia stăpânului. Cuvântul este de origine slavă: **braniti** „a opri".

Brânduşa (s-a mai numit şi Cârcota). Toponimul provine din antroponimul **Brânduşa**.

---

[265] Vintilă Mihăilescu, *Dealurile şi câmpiile României, studiu de geografie a reliefului,* Bucureşti, 1974; V. Tufescu, *România. Natură, om, economie,* Bucureşti, 1974.

[266] Teodor Oancă, *Probleme controversate în cercetarea onomastică românească,* Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1996, p. 85.

[267] ***, *Geografia României*..., vol. V.

[268] Am inclus aici şi oraşele cu satele aparţinătoare, luând în considerare faptul că la origine au fost aşezări rurale. Este cazul localităţilor Băileşti, Balasan, Basarabi, Calafat, Ciupercenii Vechi, Golenţi.

[269] Menţionăm că pentru aceasta am consultat Iorgu Iordan, *Toponimie Românească*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1963 şi *Dicţionarul Toponimic al României. Oltenia* vol. I (A-B), 1993, vol II (C-D), 1995, vol. III (E-L), 2002, vol. IV, (J-N), 2003.

Calafat. Etimologia toponimului trebuie căutată în apelativul **calafat** cu sensul de „meşter care călăfătuieşte luntriile şi corăbiile”, împrumut probabil din bulgară, unde se găseşte cu acelaşi sens.

Caraula. Toponimul provine din apelativul **caraulă**.

Castrele Traiane. Etimologia: < subst. com. **castru** + *determinant antroponimic.*

Catane. Etimologia: < subst. com. **catană**.

Catanele Noi. Etimologia: < top. **Catane** + *determinant adjectival.*

Cetate. Etimologia: < subst. com. **cetate**.

Cetăţuia. Etimologia: < subst. com. **cetăţuie** „fortăreaţă mai mică”.

Cioroiaşi. Etimologia: < top. **Cioroiu** + sufixul diminutival *–aş.*

Cioroiu Nou. Etimologia: < top. **Cioroiu** + *determinant adjectival.*

Ciupercenii Noi. Etimologia: < top. **Ciuperceni** + *determinant adjectival.*

Ciupercenii Vechi. Etimologia: < top. **Ciuperceni** + *determinant adjectival.*

Covei. Etimologia: < apelativul **covei** „cot, cotitură” sau din numele de persoană *Covei(u),* înregistrat în Oltenia de 123 de ori în anul 1994.

Dârvari. Numele satului provine de la numele de grup **dârvari(i)**.

Desa. Etimologia: < nume de persoană **Desa**.

Dobridor. Etimologia: < bg. **dobri dol.** Iorgu Iordan[270] îl consideră ca o formaţie antonimică a toponimului *Valea Rea,* glosându-l, prin urmare, „valea bună”. Anterior, Candrea[271] îl glosase tot prin „valea bună”, admiţând totodată şi posibilitatea unei formaţii antroponimice *Valea Dobrei.* Luând în considerare vechea formă *dobri* a adjectivului ca determinativ al substantivelor masculine, se poate susţine originea bulgară a toponimului în discuţie.

Domnu Tudor. Etimologia: < nume de persoană **Domnul Tudor.**

Galicea Mare. Etimologia: < top. **Galicea** + *determinant adjectival.*

Galiciuica. Etimologia: < top. **Galicea** + *suf.* **–uică.**

Gemeni. Etimologia: < nume de grup **gemeni(i).**

Ghidici. Etimologia: < nume de persoană **Ghidici(u).**

Giubega. Etimologia: < nume de persoană **Giubega.**

Golenţi. Etimologia: < nume de grup **golenţi(i).**

Hunia. Etimologia: < **hunie.**

Izvoare. Etimologia: < **izvoare.**

Întorsura. Etimologia: < **întorsură.** Termenul este înregistrat în toate judeţele ţării cu acelaşi sens Termenul este înregistrat în toate judeţele ţării cu acelaşi sens „locul unde apa, drumul, dealul fac un cot foarte pronunţat”.

Lipovu. Etimologia: < bg. **lipov** „de tei”, „teios”.

Maglavit. Etimologia: < nume de persoană **Maglavit** sau din bg., scr. **Măglovit,** adjectiv format cu sufixul *–ovit* de la **măgla** „ceaţă”.

Mărăcinele. Etimologia: < nume de persoană **Mărăcine.**

Moreni. Etimologia: < nume de grup **moreni(i).**

Moţăţei. Etimologia: < nume de grup **moţăţei(i).**

Moţăţei Gară. Etimologia: < top. **Moţăţei** + determinant substantival.

Negoi. Etimologia: < nume de persoană **Negoi.**

Obârşia de Câmp. Etimologia: < top.**Obârşia** + determinant substantival.

Perişor. Etimologia: < top. **Peri** + suf. *–şor.*

Piscu Nou. Etimologia: < top. **Piscu** + determinant adjectival.

---

[270] Iorgu Iordan, *Toponimie românească,* Bucureşti, p. 365.

[271] A. Candrea, *Probleme de toponimie, Curs,* Bucureşti, 1930-1931, p. 198.

Piscu Vechi. Etimologia: < top. **Piscu** + determinant adjectival.
Pisculeţ. Etimologia: < top. **Piscu** + suf. *–eţ.*
Pleniţa. Etimologia: < top. **Pleana** + suf. *–iţa.*
Plosca, sat, comuna Bistreţ, jud. Dolj. Etimologia: < **ploscă.**
Poiana Mare. Etimologia: < top. **Poiana** + determinant adjectival.
Seaca de Câmp. Etimologia: < top. **Seaca** + determinant substantival.
Siliştea Crucii. Etimologia: < top. **Siliştea** + determinant substantival genitival.
Tunarii Noi. Etimologia: < top. **Tunari(i)** + determinant adjectival.
Tunarii Vechi. Etimologia: < top. **Tunari(i)** + determinant adjectival.
Urzica Mare. Etimologia: < top. **Urzica** + determinant adjectival.
Urzicuţa. Etimologia: < top. **Urzica** + suf. *–uţa.*

Structuri toponimice. După numărul cuvintelor care intră în alcătuirea unui nume de loc, toponimele sunt simple şi compuse. Toponimele simple sunt numele topice exprimate printr-un singur cuvânt, iar cele compuse sunt alcătuite fie dintr-un cuvânt precedat de prepoziţie, fie dintr-o sintagmă toponimică.

Toponimele simple se împart în mai multe categorii în funcţie de proveniența lor:

a.*Toponime provenite din nume de grup*. Conceptul de *nume de grup* a fost introdus în literatura de specialitate de către Gh. Bolocan[272]. Lingvistul arată că numele de grup poate fi folosit „pentru desemnarea oricărui grup stabilit după apartenenţa la un anumit loc, persoană, organizaţie politică, culturală, curente literare sau filosofice etc.”[273].

Numele de grup se pot forma de la antroponime şi toponime.

De asemenea, Iorgu Iordan atrăgea atenţia că numele de locuri formate cu ajutorul sufixelor *–eşti, -eni, -ani* „ajută să creeze toponimice care arată aparţinerea atât a localităţii, cât şi a oamenilor trăitori în localitatea respectivă”[274]. La baza acestor toponime stă „un adjectiv cu sensul de apartenenţă la o persoană sau un loc, din care cauză legătura lor cu numele de persoană este numai indirectă: antroponim – apelativ – toponim”[275].

În inventarul toponimelor cercetate de noi am întâlnit următoarele nume de locuri provenite dintr-un nume de grup: *Afumaţi, Basarabi, Băileşti, Boureni, Dârvari, Gemeni, Golenţi, Moreni, Moţăţei.*

b.Toponime provenite din antroponime. Toponimele pe care le discutăm aici provin din antroponime care îşi păstrează forma neschimbată: *Balasan, Brânduşa, Desa, Ghidici, Giubega, Mărăcine, Negoi.*

Consultând materialul de care dispunem, am ajuns la concluzia că, în general, toponimele provenite din nume de persoană sunt de dată relativ recentă (2-4 generaţii). Este destul de dificilă urmărirea în timp a vechimii lor, deoarece aceasta este îngreunată de lipsa atestărilor în documentele istorice. Unele dintre ele apar în planurile de moşii datând din secolul trecut[276].

De asemenea, se constată că, din numele de sate luate în discuţie, numai unul este la origine antroponim feminin: *Brânduşa*, cele mai multe provenind din antroponime masculine. Numărul mai mare al antroponimelor bărbăteşti faţă de acela al antroponimelor feminine se explică din punct de vedere social şi juridic, prin faptul că bărbatul, în calitatea sa de cap al familiei, este şi proprietarul locului. În situaţia în care o parte a averii reprezintă zestrea pe care o aduce femeia soţului (şi acest lucru este cunoscut de colectivitatea satului),

[272] Gh. Bolocan, *Categoria nume de grup în toponimie,* în „Limba română”, nr. 1, 1976, p. 89-98.
[273] *Ibidem.*
[274] Iorgu Iordan, *op. cit.,* p. 57.
[275] Gh. Bolocan, *op.cit.,* p. 89.
[276] Teodor Oancă, *op. cit.,* p. 124.

numele femeii este transmis locului. La aceasta se mai poate adăuga şi cazul particular când femeia, în urma decesului soţului, preia întreaga proprietate. Astfel, pentru generaţiile următoare, proprietatea în cauză este cunoscută cu numele femeii, deoarece aşa s-a transmis ea urmaşilor[277].

c. *Toponime simple provenite din apelative.* Această categorie de toponime reflectă cel mai bine specificul toponimiei din Câmpia Băileştiului, care coboară în trepte dinspre Podişul Getic până la Dunăre, cu o hidrografie bogată, în care predomină bălţile şi lacurile, în accepţiunea locală a termenilor, şi cu numeroase accidente de teren, fapt care a favorizat apariţia unui însemnat număr de toponime simple provenite din entopice[278].

Dintre numele de sate provenite din entopice enumerăm: *Bistreţ, Branişte*a, *Dobridor, Hunia, Izvoare, Întorsura.* Alte toponime provenite tot din apelative sunt: *Calafat, Caraula, Catane, Cetate, Cetăţuia, Plosca.* Unele dintre aceste apelative care stau la baza toponimelor sunt nume de meserii: *calafat, caraulă, catană.*

Toponime compuse. Referitor la toponimele compuse considerăm necesar să se facă precizarea că la acest capitol s-au înregistrat mai multe modele toponimice.

Astfel unul dintre aceste modele toponimice este cel de tipul **substantiv + adjectiv:** *Cioroiu Nou, Ciupercenii Vechi, Ciupercenii Noi, Bistreţu Nou, Catanele Noi, Galicea Mare, Piscu Vechi, Poiana Mare, Tunarii Noi, Tunarii Vechi, Piscu Nou, Urzica Mare.* După cum se poate observa, sunt situaţii când toponimele sunt diferenţiate onomastic prin opoziţiile *mare - mic, nou - vechi.*

Rolul adjectivelor în structura toponimelor compuse este acela de precizare a unor caracteristici ale locurilor exprimate prin apelative şi care constituie primul termen al toponimelor.

Alte modele toponimice sunt: **substantiv + substantiv în nominativ:** *Domnu Tudor, Moţăţei Gară*; **substantiv + substantiv în genitiv:** *Castrele Traiane, Siliştea Crucii;* **substantiv + substantiv în acuzativ cu prepoziţie:** *Obârşia de Câmp, Seaca de Câmp.*

Analizând structura toponimelor din Câmpia Băileştiului se observă că toponimia câmpiei prezintă trăsături comune cu toponimia din celelalte zone geografice ale ţării, prin încadrarea ei la aceleaşi modele toponimice. Acest lucru dovedeşte unitatea, sub aspect structural, a toponimiei româneşti.

VI.5. Tipologia aşezărilor rurale

„Satul reprezintă înainte de toate, rezultatul unui proces constant şi foarte îndelungat de umanizare a teritoriului, proiecţia în spaţiu a modului în care populaţia autohtonă, geto-dacă, daco-romană şi românească, a reuşit să se adapteze condiţiilor naturale şi modului de utilizare a resurselor solului şi subsolului, în baza unor relaţii economice şi social-istorice determinate”[279].

Teritoriul Câmpiei Băileştiului „este presărat” cu numeroase aşezări rurale care prezintă diferenţieri teritoriale, exprimate prin tipuri şi varietate. În clasificarea acestora ne vom baza, în subcapitolul de faţă, pe repartiţia teritorială şi îmbinarea indicilor privind: situl, condiţiile fizico-geografice locale, mărimea şi forma vetrei, structura sau fizionomia, numărul de locuitori, care vin să completeze tipologiile prezentate în celelalte capitole ale lucrării.

---

[277] *Ibidem,* p. 125.
[278] Prin entopice definim termenii geografici populari.
[279] Melinda Cândea, Florina Bran, Irina Cimpoieru, *op. cit.*, p. 112.

VI.5.1. Amplasarea şi organizarea vetrelor de sat

Caracterul unitar şi complex al regiuni studiate a constituit, din cele mai vechi tipuri, cadrul propice pentru locuinţe, căi de comunicaţie şi activităţi economice. În timp, numărul aşezărilor s-a înmulţit, conturându-se, în prezent, 2 oraşe (municipii) şi 56 de sate.

În localizarea aşezărilor umane elementul principal (element suport) l-a constituit relieful. Alternanţa de interfluvii şi văi mai largi sau mai înguste, cu multiple posibilităţi de comunicare de-a lungul lor a favorizat stabilirea şi continuitatea unor activităţi umane productive. Omul, în lupta sa continuă pentru cucerirea şi popularea spaţiului geografic a ales pentru aşezări numai acele puncte ale reliefului propice pentru locuinţe şi activităţi umane. În general au fost preferate văile şi zonele de contact direct, în cadrul cărora interacţiunea dintre factorii fizico-geografici şi cei social-istorici au creat condiţii prielnice vieţii. I. Băcănaru, într-un studiu publicat în anul 1971, nota că: „Valea constituie astăzi, ca şi în trecut de altfel, domeniul de expansiune teritorială şi de afirmare economică pentru marea majoritate a aşezărilor rurale”[280].

Varietatea reliefului din câmpiei (ponderea mare a suprafeţelor netede, gradul de fragmentare redus, energia mică de relief, pante slab înclinate) a generat mai multe modalităţi de amplasare şi forme de organizare a vetrelor de sat. După poziţia geografică, în Câmpia Băileştiului specific este *satul de vale*, cu subtipurile sale. De fapt, mărturiile arheologice atestă acest tip de sat ca fiind cel mai vechi. Mediul geografic a jucat şi joacă un rol important nu numai în localizarea şi evoluţia aşezărilor omeneşti, ci şi în dezvoltarea societăţii în ansamblu pentru că, aşa cum arată Dragoş Bugă „istoria naturii şi istoria societăţii au fost şi vor fi, în continuare, foarte strâns legate între ele”[281].

În categoria satelor de vale se disting, în funcţie de amplasarea gospodăriilor, mai multe subtipuri:

- *aşezări situate pe pod de terasă*: Boureni, Brânduşa, Castrele Traiane, Catane, Catanele Noi, Cearângu, Cetăţuia, Cioroiaşi, Cioroiu Nou, Dârvari, Dobridor, Domnul Tudor, Galiciuica, Gemeni, Giubega, Goanţa, Moţăţei-Gară, Negoi, Perişor, Piscu Nou, Piscu Vechi, Smârdan, Tunarii Noi, Urzicuţa:
- *aşezări situate pe pod de terasă, parţial frunte*: Cetate, Ciupercenii Noi, Covei, Galicea Mare, Ghidici, Hunia, Izvoare, Întorsura, Maglavit, Moreni, Moţăţei, Obârşia de Câmp, Poiana Mare, Rast, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Tunarii Vechi, Unirea;
- *aşezări situate pe pod de terasă, parţial frunte, către luncă*: Afumaţi, Bistreţ, Bistreţu Nou, Braniştea, Izimşa, Lipovu, Plosca, Radovan, Urzica Mare;
- *aşezări situate la contactul cu Piemontul Getic*: Caraula, Mărăcinele, Pleniţa.

Analizând Harta geomorfologică generală întocmită de cercetători din cadrul Institutului de Gegrafie din Bucureşti (1960) se poate constata că două dintre aşezările câmpiei au vatra situată în lunca înaltă a Dunării. Conform altor opinii[282] aceste sate sunt situate pe terasa I, la contactul acesteia cu lunca.

---

[280] I. Băcănaru, *Forme de adaptare a vetrei satelor la mediul geografic în Subcarpaţii şi piemonturile dintre Olt şi Dâmboviţa, analizate prin prisma sistematizărilor*, în S.C.G.G.G., tom 18, Bucureşti, 1971, p. 48.

[281] Dragoş Bugă, *Oraşele dintre Carpaţi şi Dunăre în secolele XIX şi XX. Repartiţie teritoriale şi evoluţie demografică*, Bucureşti, Ed. SemnE, 2005, p. 21.

[282] P. Coteţ, *Câmpia Olteniei*…(harta ataşată textului).

VI.5.2. Morfostructuri rurale

Aşezările rurale, acele forme de locuire care „sintetizează trăsăturile fundamentale ale peisajului geografic" (M. Cândea şi colab., 2006) se impun în teritoriu prin însuşiri şi trăsături propirii care le dau individualitate. Cadrul natural, caracteristicile istorico-sociale şi activitatea antropică au imprimat satelor anumite particularităţi morfostructurale, care se încadrează trăsăturilor generale ale aşezărilor rurale din câmpie (fig. nr.56).

Dacă în localizarea vetrelor de sat un rol important i-a revenit mediului fizico-geografic, în ceea ce priveşte strucutra şi textura acestora factorul hotărâtor a fost omul, prin activităţile sale. Cadrul natural a avut, în continuare, rolul său însă s-a transformat, sub impactul tehnologiei, într-un element modelat.

➢ ***Structura morfologică*** a satelor din Câmpia Băileştiului este *adunată*, cu gospodăriile concentrate în limitele unor vetre bine conturate şi net delimitate de teritoriul economic (moşia). Tendinţa de grupare, de aglomerare a gospodăriilor în vatră este caracteristică regiunilor de câmpie cu o economie agricolă intensivă şi fragmentare redusă a reliefului dar şi depresiunilor intramontane, submontane sau intracolinare, în părţile lor joase. Fenomenul de concentrare a gospodăriilor în vatră este rezultatul unui complex de factori istorici, economici, sociali şi demografici (îndesirea prin sporul natural) la care se adaugă şi alţii de ordin natural, în special de valorificare a resurselor de apă din lungul văilor. Cel din urmă aspect este subliniat de V. Cucu într-un studiu de geografie umană şi economică a României şi anume că: „înlesnirea alimentării cu apă în lungul văilor cu lunci largi din regiunile stepice ... a dus la concentrarea gospodăriilor individuale pe văi şi întinderea sforilor de moşie din preajma vetrei satului către interiorul câmpiei, pe mai mulţi kilometri"[283]. Drumurile principale constituie şi ele arii de organizare a vetrelor de sat.

În Câmpia Băileştiului, adunarea gospodăriilor în cadrul vetrelor s-a făcut fie spontant, din nevoia de a economisi spaţiul agricol, dar şi în mod dirijat, prin acţiunea de populare a zonelor desecate, sau prin colonizări pe moşiile boiereşti ori mănăstireşti.

Aşezările de tip adunat au întotdeauna un centru bine definit al vetrei, prezintă o textură de străzi, în cele mai multe cazuri, regulată, geometrică sau o textură mixtă, sunt deseori lipsite de vegetaţie interioară, au un număr relavit mare de locuitori şi, de regulă, un profil cerealier sau cerealier-zootehnic. În cadrul lor se pot distinge mai multe subtipuri:

- *sate aglomerate*, cu gospodăriile despărţite prin curţi largi, în vatra acestor sate existând şi spaţii pentru culturi sau livezi. Vatra prezintă o reţea stradală regulată (ordonată), liniară sau biliniară, cu gospodăriile de-o parte şi de alta a drumului, neregulată şi, în câteva cazuri, mixtă. Ca mărime demografică, cele mai multe sunt sate au o populaţiei sub 1.000 locuitori, dar sunt şi sate din categoria celor mari, cu peste 2.000 locuitori (Lipovu). Încadrarea în această categorie se datorează reliefului mai accidentat, specific nordului câmpiei. Dintre satele cu structură aglomerată menţionăm: Brânduşa, Cetăţuia, Cioroiu Nou, Goanţa, Întorsura, Lipovu, Radovan, Mărăcinele, Moţăţei-Gară, Smârdan, Perişor.
- *sate concentrate,* cu casele despărţite între ele prin curţi înguste şi reţea de străzi strict delimitată. Vatra este foarte bine conturată, cu o tramă stradală dominant regulată. Ca mărime demografică, grupa este foarte neomogenă, de la sate sub 500 locuitori, la sate mari, cu o populaţie între 2.000-5.000 locuitori. Structură concentrată prezintă 34 de aşezări (60,7% din numărul total): Afumaţi, Bistreţ, Braniţtea, Caraula, Catane, Cioroiaşi, Ciupercenii Noi, Cearângu, Covei, Dârvari, Dobridor, Galicea Mare, Gemeni, Ghidici, Giubega, Hunia, Izimşa, Izvoare, Maglavit, Moreni, Moţăţei, Negoi, Piscu Nou, Piscu

[283] Cucu V., *România. Geografie umană şi economică,* Bucureşti, Ed. Printech, 1998.

Vechi, Pisculeţ, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Tunarii Vechi, Unirea, Urzica Mare, Urzicuţa, Desa, Rast, Plosca.

- *sate compacte*, cu o aglomerare a gospodăriilor în vatră foarte mare. În general aceste sate sunt alcătuite din mai multe linii paralele pe care gospodăriile, de obicei, înguste, cad perpendicular. Curţile sunt bine aliniate şi simetrice. Trama stradală este ordonată şi, uneori, mixtă. Ca mărime demografică, grupa este, de asemenea, neomogenă, de la sate sub 500 locuitori până la sate peste 10.000 locuitori. În acest tip de structură se încadrează 11 sate (19,6% din numărul total): Bistreţu Nou, Boureni, Castrele Traiane, Catanele Noi, Cetate, Domnu Tudor, Galiciuica, Obârşia de Câmp, Pleniţa, Poiana Mare, Tunarii Noi.

➢ ***Fizionomia vetrei.*** Vatra, una dintre cele trei componente ale aşezărilor, constituie spaţiul în care sunt concentrate gospodăriile populaţiei. Forma sa poate îmbrăca aspecte diferite în funcţie de raporturile sau efectele intercondiţionărilor dintre factorii naturali (în special morfologia teritoriului) şi cei social-economici (existenţa unei axe de circulaţie, colonizările dirijate sau măsurile administrative aplicate în scopul organizării şi sistematizării teriroriului ş.a.) în diferite perioade ale existenţei lor.

În acest context, în zona studiată satele au, în general, formă poligonal-regulată şi poligonal-neregulată.

Satele cu formă poligonal-regulată (dreptunghiulară, pătrată, triunghiulară) sunt în număr destul de mare (25 de sate): Bistreţu Nou, Boureni, Brânduşa, Castrele Traiane, Catanele Noi, Cearângu, Cetăţuia, Cioroiaşi, Cioroiu Nou, Ciupercenii Noi, Desa, Domnul Tudor, Galiciuica, Giubega, Întorsura, Maglavit, Moţăţei, Moţăţei-Gară, Piscu Nou, Poiana Mare, Radovan, Rast, Smârdan, Tunarii Noi, Tunarii Vechi. Aşezările sunt localizate, majoritatea, pe podul teraselor, iar în câteva cazuri pe pod de terasă, parţial frunte.

23 de sate au *formă poligonal-neregulată*: Braniştea, Caraula, Catane, Covei, Dârvari, Dobridor, Gemeni, Ghidici, Goanţa, Izimşa, Izvoare, Lipovu, Mărăcinele, Moreni, Obârşia de Câmp, Piscu Vechi, Pisculeţ, Pleniţa, Plosca, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Unirea, Urzica Mare. Satele sunt fie aşezări mai vechi dezvoltate de-a lungul timpului fără un plan anume (ex. Pleniţa), fie aşezări situate în zone cu teren accidentat (ex. Unirea), fie aşezări în care anumite laturi sunt marcate de prezenţa unor cursuri de apă principale sau secundare (ex. Braniştea, Gemeni, Izimşa), a unor căi de comunicaţie importante (Catane, Ghidici, Piscu Vechi). Satele sunt localizate, în cea mai mare parte, pe podul şi fruntea teraselor sau la contactul cu Piemontul Getic.

Alături de aceste tipuri, 8 sate au formă *poligonal-alungită*. Acest tip s-a dezvoltat fie în lungul văilor, la contactul cu terasele superioare şi cu câmpul, fie în lungul unor căi de comunicaţie şi îmbracă, uneori, forme dreptunghiulare. În cadrul lor se deosebesc: *sate cu dezvoltare uniliniară,* situate în lungul unor râuri sau a unor drumuri principale (Afumaţi, Perişor); *sate cu dezvoltare pluriliniară*, dezvoltate de-a lungul a 2 sau 3 străzi paralele mult alungite, intersectate de alte străzi secundare (Bistreţ, Cetate, Hunia, Negoi); *sate cu dezvoltare tentaculară* unde gospodăriile sunt dispuse de-a lungul principalelor căi de penetraţie (Galicea Mare, Urzicuţa).

➢ ***Trama stradală (textura).*** Modul de dispunere a reţelei de drumuri este un criteriu de analiză care vine în completarea celor prezentate anterior. Configuraţia terenului, vechimea aşezării şi condiţiile social-economice dar şi măsurile de reorganizare a teritoriului şi-au pus amprenta asupra modului de grupare a gospodăriilor şi de organizare a reţelei de drumuri.

În acest context, după modul de dispunere a reţelei stradale, dominante sunt *satele cu textură regulată*, unde reţeaua de străzi este dispusă geometric. În această categorie se încadrează jumătate din aşezările câmpiei (28 sate): Afumaţi, Bistreţ, Bistreţu Nou,

Brânduşa, Castrele Traiane, Catanele Noi, Cetate, Cetăţuia, Cioroiu Nou, Ciupercenii Noi, Desa, Domnul Tudor, Galiciuica, Giubega, Hunia, Maglavit, Moţăţei, Moţăţei-Gară, Perişor, Pisculeţ, Piscu Nou, Piscu Vechi, Poiana Mare, Rast, Smârdan, Tunarii Noi, Tunarii Vechi, Urzica Mare;

Extinderea, în timp, a vetrei aşezărilor, fără un plan anume, dar în funcţie, totuşi, de configuraţia reliefului, se vădeşte astăzi la numeroase aşezări, printr-o *textură neregulată*. Din această categorie fac parte 12 sate (21,4%), în vatra cărora reţeaua de străzi este dispusă dezordonat, fără niciun plan: Braniştea, Covei, Dobridor, Gemeni, Ghidici, Goanţa, Izvoare, Lipovu, Moreni, Pleniţa, Plosca, Unirea;

În câmpie apar şi *sate cu textură mixtă* în care, alături de textura neregulată, specifică nucleului vechi al aşezării, apare şi o textură regulată în părţile mai noi ale satului, de obicei periferice. Acest tip de textură este caracteristic pentru 16 aşezări (28,5%): Boureni, Caraula, Catane, Cearângu, Cioroiaşi, Dârvari, Galicea Mare, Izimşa, Întorsura, Mărăcinele, Negoi, Obârşia de Câmp, Radovan, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Urzicuţa.

VI.5.3. Gradul de dispersie al aşezărilor rurale

Realităţile fizico-geografice şi social-economice au impus aşezărilor rurale o anumită dispersie în teritoriu. Indicele de dispersie reprezintă un instrument de analiză a particularităţilor aşezărilor umane, care oferă indicaţii asupra structurii comunităţilor umane sub aspect cantitativ şi calitativ[284]. În literatura de specialitate, pentru aprecierea gradului de dispersie al aşezărilor se foloseşte o serie de formule de calcul, unele care ţin cont de populaţia totală a unei comune, de cea a satului reşedinţă şi de numărul satelor nereşedinţă, altele care folosesc ca variabile numărul de sate nereşedinţă, populaţia acestora şi distanţele faţă de centrele comunale, iar o a treia categorie este cea care ţine cont şi de suprafeţele comunale.

VI.5.3.1. Indicele de dispersie A. Demangeon

Acest indicator utilizează ca variabile populaţia şi numărul de sate şi se determină după următoarea formulă de calcul:

Id = (N-N') x n / N unde, N = numărul total al locuitorilor; N'= numărul total al locuitorilor din satul reşedinţă; n = numărul satelor nereşedinţă.

Valorile calculate pentru fiecare unitate administrativă din spaţiul studiat arată o relativă corelaţie între numărul de sate şi valoarea acestuia. Pe de o parte, indicele de dispersie este direct proporţional cu factorul (N-N') şi, pe de altă parte, cu numărul satelor nereşedinţă (n). În cazul în care comuna este compusă dintr-o singură localitate, valoarea indicelui este 0 (zero) şi are valori mari pentru comunele în componenţa cărora intră un număr mai mare de sate. În general, indicele Demangeon are valori mici (sub 1) datorită atât concentrării populaţiei în proporţie de peste 80% în satul reşedinţă, cât şi numărului mic de sate nereşedinţă.

În funcţie de rezultatele obţinute în urma aplicării formulei de calcul, aşezările (comunele) au fost grupate în patru categorii (fig. nr. 57). Valorile cele mai mici (sub 0,5) se înregistrează în comunele care au în componenţa administrativă 2-3 sate, iar satele reşedinţă

[284] G. Erdeli (coord.), *Dicţionar ...*, p. 162; V. Cucu, *Geografia aşezărilor ...*, p. 138.

concentrează mai mult de 2/3 din numărul locuitorilor. Acestea sunt în număr de 15 (46,8% din numărul total) şi anume: Braniştea, Catane, Cetate, Ciupercenii Noi, Dârvari, Lipovu, Maglavit, Moţăţei, Obârşia de Câmp, Perişor, Piscu Vechi, Poiana Mare, Pleniţa, Seaca de Câmp, Urzicuţa. Indicele Demangeon are valori mijlocii (0,5-1) în cazul comunelor Cioroiaşi, Izvoare, Radovan, comune cu câte 3 sate componente şi unde reşedinţele deţin aprox. 1/2 din populaţie. Cele mai mari valori (peste 1) se înregistrează în 3 comune: Afumaţi, Bistreţ, Punghina, în componenţa cărora, alături de satul reşedinţă, intră 3,4, respectiv 5 sate, iar ponderea populaţiei din satul reşedinţă este mai mică de jumătate din populaţia comunei. Pentru 11 comune (34,3% din numărul total) şi anume Caraula, Desa, Galicea Mare, Galiciuica, Giubega, Ghidici, Întorsura, Negoi, Rast, Siliştea Crucii, Unirea, indicele de dispersie A. Demangeon are valoarea 0 (zero) datorită faptului că în componenţa lor administrativă intră doar un singur sat (satul reşedinţă).

Pe ansamlu se constată că ponderea cea mai mare o deţin comunele cu un grad de dispersie scăzut (sub 0,5), respectiv 46,8%. În doar 6 comune (18,7% din numărul total) gradul de dispersie depăşeşte această valoare, dintre care comuna Punghina se înscrie cu o valoare mare, de 2,2.

VI.5.3.2. Indicele de dispersie I. Iordan

Se foloseşte, de asemenea, în vederea determinării gradului de dispersie al aşezărilor, rezultatele obţinute fiind condiţionate de mărimea suprafeţei administrative şi numărul satelor componente. Relaţia stabilită de I. Iordan este următoarea:

Id = D / N x S / 10 unde, D=suma distanţelor faţă de localităţile limitrofe; N=numărul localităţilor limitrofe; S= suprafaţa de dispersie (km^2); 10=coeficient introdus pentru a nu se ajunge la valori prea mari.

Această formulă de calcul exclude factorul demografic (populaţia). Din datele calculate pe baza acestei formulei reiese că 8 comune (25%) au valori mici ale indicelui de dispersie I. Iordan (sub 25): Braniştea, Catane, Cioroiaşi, Izvoare, Lipovu, Obârşia de Câmp, Perişor, Seaca de Câmp. În componenţa administrativă a acestora, pe lângă satul reşedinţă, mai intră unul sau două sate, suprafaţa administrativă este sub 50 km^2, iar suma distanţelor faţă de localităţile limitrofe sub 6 km. Cu indice de dispersie mijlociu (25-50) se înscriu 11 comune (34,3%): Afumaţi, Bistreţ, Cetate, Ciupercenii Noi, Dârvari, Piscu Vechi, Punghina, Pleniţa, Radovan, Maglavit, Urzicuţa, comune cu 2-3, respectiv 5 sate componente (Punghina), suprafaţa administrativă de 50-100 km, iar suma distanţelor între 3-20 km. Cele mai mari valori ale indicelui de dispersie (peste 50) se înregistrează în comunele cu suprafeţe administrative foarte mari (130-160 km^2): Moţăţei şi Poiana Mare, cu câte trei sate componente, iar suma distanţelor între 9-11 km. Pentru cele 11 comune cu un singur sat în componenţa administrativă, indicele Iordan are valoarea 0 (zero): Caraula, Desa, Galicea Mare, Galiciuica, Giubega, Ghidici, Întorsura, Negoi, Rast, Siliştea Crucii, Unirea.

VI.5.3.3. Indicele de dispersie J. Chiffre

Este un indicator complex deoarece sunt luate în calcul elemente demografice (număr locuitori), numărul de aşezări, suprafaţa lor şi distanţele dintre satele componente ale unei

comune şi satul de reşedinţă al comunei respective. Pentru determinarea valorilor acestui parametru s-a folosit următoarea formulă de calcul:

Id = D/N x P/S x k unde, D=distanţa (distanţele) dintre satele componente ale unei comune şi satul de reşedinţă al comunei (suma lor); N=numărul satelor nereşedinţă; P=populaţia satelor nereşedinţă; S=suprafaţa comunei; K=coeficient rezultat din raportul populaţiei sate nereşedinţă/populaţia totală a comunei.

Ca şi în situaţiile anterioare, comulele cu un singur sat în componenţa administrativă (satul reşedinţă) au valoarea indicelui egală cu 0 (zero). Mărimea demografică considerabilă a satului reşedinţă şi distanţele mici între acesta şi satele componente impun un grad de dispersie scăzut (între 0-10) în 9 comune: Cetate, Ciupercenii Noi, Lipovu, Maglavit, Perişor, Piscu Vechi, Pleniţa, Radovan, Urzicuţa. Cu indice de dispersie mijlociu (între 10-30) se înscriu 6 comune: Bistreţ, Braniştea, Catane, Cioroiaşi, Moţăţei, Poiana Mare. În nord-vestul câmpiei şi în 2 localităţi din est, ponderea ridicată a populaţiei din satele nereşedinţă, numărul relativ mare de sate nereşedinţă, ceea ce face ca şi distanţele dintre acestea şi satul reşedinţă să fie mai mari, lărgesc aria de dispersie, înregistrându-se valori mai mari (peste 30). În această categorie se încadrează 6 comune: Afumaţi, Dârvari, Izvoare, Obârşia de Câmp, Punghina, Seaca de Câmp.

VI.5.3.4. Disparităţi privind dispersia aşezărilor

Analizând dispersia aşezărilor prin prisma celor trei indicatori, valorile obţinute au fost diferite, ceea ce a generat încadrări diferite. Lăsând deoparte comunele cu valoarea 0 pentru toţi indicatorii de dispersie (comune alcătuite dintr-un singur sat, pentru care nu se poate calcula dispersia), pentru fiecare dintre indicatorii analizaţi au fost stabilite câte trei intervale de dispersie (mică, mijlocie, mare). În funcţie de încadrare a fost acordat un punctaj: 1 p. pentru valori mici, 2 p. pentru valori mijlocii şi 3p. pentru valori foarte mari. Rezultatele obţinute pentru fiecare comună s-au situat pe o scară valorică cuprinsă între 3 şi 8 p. (tabel nr. 22).

Pe ansamblul câmpiei, media comunelor, de 3,3 p., arată o dispersie mică. Acelaşi aspect este evidenţiat şi prin compararea valorilor obţinute în urma calculării indicilor medii de dispersie Demangeon, Iordan şi Chiffre, valori de 0,4, respectiv 19,4 şi 13,9. Dispersia minimă este specifică aşezărilor Lipovu şi Perişor, iar cea maximă comunelor Afumaţi şi Punghina.

Dispersia aşezărilor din Câmpia Băileştiului este condiţionată în egală măsură de factorii naturali cât şi de cei administrativi. Pentru 11 comune din spaţiul analizat nu se poate vorbi de grad de dispersie deoarece acestea, în urma reorganizărilor administrative, sunt constituite numai dintr-un singur sat.

Dispersie mare prezintă comunele Afumaţi, Bistreţ şi Punghina, localităţi care au în componenţa administrativă un număr mai mare de sate (3, 4 sau 5), suma distanţelor faţă de satul reşedinţă este mai mare (11, 13, 26 km) iar populaţia satelor nereşedinţă reprezintă aprox. 50% din populaţia totală. Opt comune (Cioroiaşi, Dârvari, Izvoare, Moţăţei, Obârşia de Câmp, Poiana Mare, Radovan, Seaca de Câmp) au un grad de dispersie mijlociu. În acest caz numărul satelor componente este de 2-3, suma distanţelor faţă de satul reşedinţă este variabilă, ponderea populaţiei satelor nereşedinţă şi spaţiul administrativ eterogene. Dispersie mică prezintă comunele Braniştea, Catane, Cetate, Ciupercenii Noi, Lipovu, Maglavit, Perişor, Piscu Vechi, Pleniţa, Urzicuţa, localităţi caracterizate printr-un număr mic de sate componente (2 sate), suma distanţelor faţă de satul reşedinţă este mică (2-5,5

km), ponderea populaţiei satelor nereşedinţă între 11,8 şi 43%, suprafaţa administrativă şi populaţia totală, variabile.

Indici de dispersie

Tabel nr. 22

Comuna	A.D	J.C	I.I	p	Dispersie	Comuna	A.D	J.C	I.I	p	Dispersie
Afumaţi	1,6	82,8	44,8	8	mare	**Maglavit**	0,3	9,5	30,4	4	mică
Bistreţ	1,3	29,1	42,7	7	mare	**Moţăţei**	0,5	13,2	61,2	6	mijlocie
Braniştea	0,3	10,4	6,4	4	mică	**Negoi**	0	0	0	0	0
Caraula	0	0	0	0	0	**Obârşia de Câmp**	0,5	36,1	6,2	5	mijlocie
Catane	0,4	11,2	6,9	4	mică	**Perişor**	0,2	3,1	24,1	3	mică
Cetate	0,2	2,3	25,8	4	mică	**Piscu Vechi**	0,1	3,3	31,9	4	mică
Cioroiaşi	0,8	16,2	12,5	5	mijlocie	**Pleniţa**	0,2	8,6	30,8	4	mică
Ciupercenii Noi	0,3	7,9	32,7	4	mică	**Poiana Mare**	0,3	12,4	85,5	6	mijlocie
Dârvari	0,4	30,8	27,2	6	mijlocie	**Punghina**	2,2	70,6	43,3	8	mare
Desa	0	0	0	0	0	**Radovan**	0,6	8,9	44,1	5	mijlocie
Galicea Mare	0	0	0	0	0	**Rast**	0	0	0	0	0
Galiciuica	0	0	0	0	0	**Seaca de Câmp**	0,5	45,1	10,8	5	mijlocie
Giubega	0	0	0	0	0	**Siliştea Crucii**	0	0	0	0	0
Ghidici	0	0	0	0	0	**Unirea**	0	0	0	0	0
Izvoare	0,8	32	17,8	6	mijlocie	**Urzicuţa**	0,2	8,7	27,2	4	mică
Întorsura	0	0	0	0	0	**MEDIA**	**0,4**	**13,9**	**19,4**	**3,3**	**mică**
Lipovu	0,1	4,1	8,1	3	mică						

A.D.=Indicele de dispersie A. Demangeon; J.C.=Indicele de dispersie J. Chiffre; I.I.=Indicele de dispersie I. Iordan; p=punctaj

VI.5.4. Categorii de mărime demografică a aşezărilor

Favorabilitatea condiţiilor de mediu, evoluţia în timp a modului de distribuţie a resurselor către populaţie cât şi specificul social din Câmpia Băileştiului au permis conturarea unei reţele de aşezări organizată în două municipii (Băileşti, Calafat) şi 32 de comune (cu 56 de sate în câmpie şi 65 de sate în total) de mărimi demografice diferite.

Categoriile de mărime demografică ale aşezărilor se constituie într-un criteriu de analiză a aspectelor cantitative ale potenţialului demografic dar şi într-un indicator important în analiza tipologică, reliefând, indirect, raportul dintre om şi mediu (dintre factorul uman şi spaţiul locuit).

În studiul de faţă aspectele cantitative ale potenţialului uman vor fi analizate la categoriile de mărime demografică ale comunelor şi satelor.

VI.5.4.1. Categorii de mărime demografică a comunelor

În anul 2006, numărul locuitorilor comunelor variază între un minim de 1.296 locuitori (Radovan) şi un maxim de 11.996 locuitori (Poiana Mare). Între aceste valori

extreme şi în funcţie de frecvenţa unor mărimi specifice, se pot identifica 5 categorii demografice de comune, după cum urmează:

- comune cu 1.000-2.000 locuitori, situate în partea estică a câmpiei – 8 comune (25%): Catane, Cioroiaşi, Galiciuica, Izvoare, Întorsura, Perişor, Radovan, Siliştea Crucii;
- comune cu 2.001-3.000 locuitori, situate mai mult în vestul şi sud-vestul câmpiei, în număr de 10 (31,2%): Braniştea, Caraula, Dârvari, Giubega, Ghidici, Negoi, Obârşia de Câmp, Piscu Vechi, Seaca de Câmp, Urzicuţa;
- comune cu 3.001-4.000 locuitori, în număr de 4 (12,5%): Afumaţi, Lipovu, Rast, Punghina;
- comune cu 4.001-6.000 locuitori, în număr de 8 (25%): Bistreţ, Cetate, Ciupercenii Noi, Desa, Galicea Mare, Maglavit, Pleniţa, Unirea;
- comune cu peste 7.000 locuitori, în număr de 2 (6,2%): Moţăţei, Poiana Mare.

Mărimea medie a comunei din Câmpia Băileştiului este de 3.503 locuitori, fiind cu 267 locuitori mai mică decât media demografică a unei comune pe total ţară (3.770 locuitori). Aproximativ 68,7% (22 comune) din totalul de 32 comune au o mărime demografică sub valoarea medie.

VI.5.4.2. Categorii de mărime demografică a satelor

În regiunea studiată, un cuvânt hotărâtor în ceea ce priveşte distribuţia populaţiei pe sate l-a avut istoricul populării dar şi caracterul silvostepic al zonei. Marea varietate a categoriilor de mărime demografică a satelor (de la sub 250 locuitori până la peste 10.000 locuitori) este rezultatul direct al corelaţiei dintre aceşti doi factori.

În funcţie de mărimea demografică a satelor am identificat categorii ce se grupează la nivelul celor patru categorii de bază folosite în literatura de specialitate (mici, mijlocii, mari, foarte mari) după cum urmează (tabel. nr. 23, fig. nr. 58):

Sate mici, cu subtipurile:

- 101-250 locuitori – 3 sate (5,3%): Brânduşa, Cearângu, Cetăţuia;
- 251-500 locuitori – 3 sate (5,3%): Domnul Tudor, Mărăcinele, Pisculeţ;

Sate mijlocii, cu subtipurile:

- 501-1.000 locuitori – 13 sate (23,2%): Bistreţu Nou, Catanele Noi, Cioroiu Nou, Covei, Dobridor, Goanţa, Plosca, Moreni, Moţăţei-Gară, Obârşia de Câmp, Radovan, Tunarii Noi, Urzica Mare;
- 1.001-1.500 locuitori – 12 sate (21,4%): Afumaţi, Boureni, Catane, Castrele Traiane, Cioroiaşi, Gemeni, Izvoare, Izimşa, Piscu Nou, Smârdan, Seaca de Câmp, Tunarii Vechi;
- 1.501-2.000 locuitori – 7 sate (12,5%): Braniştea, Dârvari, Galiciuica, Hunia, Întorsura, Perişor, Siliştea Crucii;

Sate mari (2.001-4.000/5.000 locuitori) – 15 sate (26,8%): Bistreţ, Caraula, Ciupercenii Noi, Desa, Galicea Mare, Giubega, Ghidici, Lipovu, Maglavit, Negoi, Piscu Vechi, Pleniţa, Rast, Unirea, Urzicuţa;

Sate foarte mari (peste 5.000 locuitori) – 3 sate (5,3%): Cetate, Moţăţei, Poiana Mare.

Din analiza datelor cuprinse în tabelul nr. 23 reiese că specificul actual al câmpiei îl constituie satele mijlocii şi mari care, împreună, deţin 83,9% din totalul satelor câmpiei. Un aspect particular este dat de prezenţa satelor foarte mari, situate în partea vestică şi sud-

vestică a câmpiei: Cetate (5.046 loc.), Moţăţei (6.051 loc.), Ciupercenii Noi (4.420 loc.), Poiana Mare (10.024 loc.), Pleniţa (4.134 loc.), Maglavit (3.837 loc.).

De-a lungul timpului, mărimea demografică a aşezărilor rurale nu a fost constantă ci a variat (crescător sau descrescător), unele dintre aşezări pierzând poziţii în ierarhie, altele câştigând, iar altele menţinându-se la un nivel constant.

Categorii demografice de sate (2006)

Tabel nr. 23

Categoria demografică	Trepte de mărime	Număr de sate		
		Total		% din totalul populaţiei
Sate mici	101-250 251-500	3 3	6	10,7
Sate mijlocii	501-1000 1001-1500 1501-2000	13 12 7	32	57,1
Sate mari	2001-4000	15	15	26,8
Sate foarte mari	peste 5000	3	3	5,3
TOTAL		**56**		**100**

În anul 2006, după numărul de locuitori, satele din Câmpia Băileştiului s-au înscris pe o scară ierarhică de la 1 la 56, de la 10.024 loc. (Poiana Mare) la 119 loc. (Cetăţuia).

Analizând graficul distribuţiei aşezărilor în funcţie de mărimea demografică (fig. nr. 59), în ierarhia acestora nu apar discontinuităţi majore. Diferenţe mai mari se pot sesiza doar între poziţiile 1 şi 2 (de 3.973 locuitori), între poziţiile 2 şi 3, unde apare o diferenţă de 1.005 locuitori şi între poziţiile 10 şi 11 unde diferenţa este de 757 locuitori.

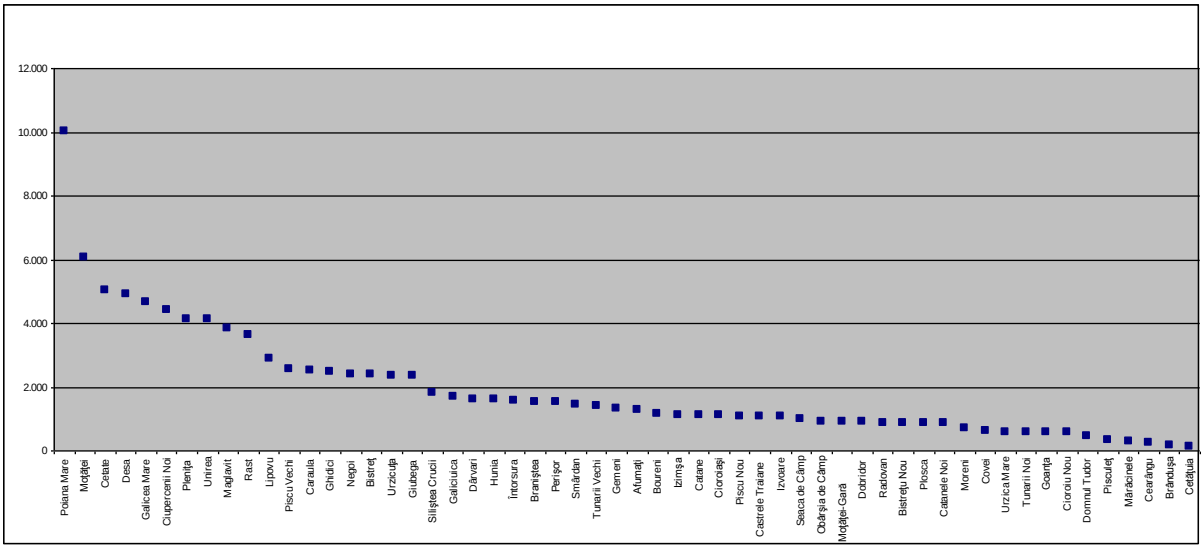

Fig. nr. 59 Ierarhia satelor după numărul de locuitori (2006)

Pentru cele 58 de sate din câmpie am calculat şi rangul acestora, utilizând următoarea formulă: $\mathbf{r = P_n / P_1}$ unde, P_n = populaţia satului analizat**;** P_1 = populaţia satului de rang 1

Rangurile rezultate, în număr de 30, se dispun între 1,00 şi 0,01 însemnând că există o disproporţie foarte mare între satele extreme. Cel mai mare sat (Poiana Mare) are de aproape 90 de ori mai mulţi locuitori decât cel mai mic sat (Cetăţuia).

După rang, în anul 2006, ierarhia aşezărilor este următoarea: 1. Poiana Mare **(1)**, 2. Moţăţei (0,6), 3. Cetate (0,5), 4. Desa (0,49), 5. Galicea Mare (0,46), 6. Ciupercenii Noi

(0,44), 7. Pleniţa, Unirea (0,41), 8. Maglavit (0,38), 9. Rast (0,36), 10. Lipovu (0,28), 11. Piscu Vechi, Caraula (0,25), 12.Ghidici (0,24), 13. Bistreţ, Giubega, Negoi, Urzicuţa (0,23), 14. Siliştea Crucii (0,17), 15. Dârvari, Hunia, Galiciuica (0,16), 16. Braniştea, Întorsura, Perişor (0,15), 17. Smârdan (0,14), 18. Gemeni, Tunarii Vechi (0,13), 19. Afumaţi (0,12), 20. Boureni, Catane, Cioroiaşi, Izimşa (0,11), 21. Izvoare, Castrele Traiane, Seaca de Câmp, Piscu Nou (0,10), 22. Dobridor, Moţăţei-Gară, Obârşia de Câmp (0,09), 23. Bistreţu Nou, Plosca, Catanele Noi, Radovan (0,08), 24. Covei, Moreni (0,06), 25. Goanţa, Cioroiu Nou, Tunarii Noi, Urzica Mare (0,05), 26. Domnul Tudor (0,04), 27. Pisculeţ (0,03), 28. Mărăcinele, Cearângu (0,02), 29. Brânduşa, Cetăţuia (0,01).

Numărul mai mic de ranguri comparativ cu cel al aşezărilor îşi găseşte explicaţia în plasarea a 2,3 şi chiar 4 aşezări în acelaşi rang.

VI.5.5. Funcţiile aşezărilor (1977, 2002)

Unul dintre criteriile importante de analiză a aşezărilor rurale îl constituie stabilirea funcţiei acestora, ţinând cont de structura populaţiei active pe sectoare de activitate. Din acest punct de vedere, aşezările rurale din unitatea geografică studiată sunt *dominant agricole.*

Pentru formarea unei imagini de ansamblu în ceea ce priveşte funcţiile aşezărilor şi pentru a evidenţia evoluţia în timp a acesteia, am optat pentru o analiză la nivelul a doi ani de referinţă (1977 şi 2002).

Din analiza structurii profesionale a populaţiei rurale din Câmpia Băileştiului, la nivelul anului 1977, reiese că cea mai mare parte a populaţiei active este ocupată în sectorul agricol, toate comunele având *funcţii predominant agricole*. În cadrul acestora, 23 de comune (82,1%) sunt aşezări *profund agricole* (unde P>70%, S<25%, T< 25%). Ocupaţiile neagricole apar în special în localităţile unde au fost construite unităţi industriale de prelucrare a materiilor prime agricole. Astfel, numai 5 comune (Cetate, Maglavit, Pleniţa, Poiana Mare, Siliştea Crucii) au o tendinţă de diversificare (P< 70%, S şi T echilibrate).

Analiza nomogramei triunghiulare (fig. nr. 48) la nivelul anului 2002 relevă aproximativ aceeaşi situaţie, în sensul predominării comunelor cu funcţii dominant agricole. Disponibilizările din industrie au crescut procentul populaţiei ocupate în sectorul primar (de la 77,4% în anul 1977 la 84,7% în anul 2002) nu mai puţin de 25 comune având *funcţii predominant agricole,* cu 52,4 – 94,4% din populaţie ocupată în activităţi agricole. Numai 3 comune din spaţiul analizat (Cetate, Pleniţa, Siliştea Crucii) înregistrează o pondere semnificativă a sectorului terţiar (P<70%, T>25%) datorită existenţei unor activităţi comerciale cu activitate mai intensă şi numărului mare de angajaţi în sectorul medical (Cetate, Pleniţa).

La nivelul câmpiei, tendinţa este de diversificare funcţională, însă pe fondul menţinerii profilului dominant agricol, însăşi câmpia, prin resursele sale contribuind la menţinerea acestei situaţii.

Pe ansamblu, Câmpia Băileştiului a fost bine populată încă din cele mai vechi timpuri. Aşezările s-au impus în peisajul geografic al câmpiei printr-un număr apreciabil, repartiţie în teritoriu relativ uniformă şi o morfostructură variată. Condiţiile naturale proprii câmpiei, dar şi transformările petrecute, de-a lungul timpului, în viaţa economică şi socială, alături de măsurile administrative, au influenţat amplasarea vetrelor, mutaţii ale acestora, forma şi structura aşezărilor, toate acestea fiind într-un continuu proces de prefacere.

VII. DIMENSIUNEA, STRUCTURA ŞI SPECIFICUL POTENŢIALULUI ECONOMIC

VII.1. Activităţile agricole

În mediul rural al Câmpiei Băileştiului, ramura agricolă domină net ca activitate economică, ocupând peste 80% din forţa de muncă. Chiar şi în mediul urban agricultura deţine procente însemnate.

Ansamblul condiţiilor naturale ale câmpiei dar şi condiţiile social-istorice proprii teritoriului dintre Carpaţi şi Dunăre au menţinut dintotdeauna, aici, un spaţiu cu specific rural-agricol. Valorificarea umană a Câmpiei Băileştiului, de-a lungul timpului, a evidenţiat aspectul de spaţiu multifuncţional al acesteia: teritoriu de locuire umană, spaţiu social dar şi spaţiu economic, oferind terenuri agricole şi alte resurse ca mijloace de producţie şi de existenţă. Condiţiile naturale ale zonei, caracterizate prin varietatea liniilor de relief (alternanţa de terase şi lunci cu terenuri arabile în proporţie de 80-90%), extensiunea mare a cernoziomurilor şi a solurilor argiloiluviale cu un grad ridicat de fertilitate, climatul favorabil, la care se adaugă şi potenţialul uman, au oferit cadrul propice pentru desfăşurarea activităţilor economice productive.

Valorificarea agricolă a Câmpiei Băileştiului s-a caracterizat, în general, prin extensivitate şi printr-o puternică amprentă a practicilor agricole tradiţionale, evoluând de la stadiul incipient al culesului în natură şi până la practicarea acesteia în forme organizate, cu un înalt nivel tehnologic caracteristic colectivităţilor umane actuale.

VII.1.1. Dimensiunea şi structura spaţiului agricol

Favorabilitatea condiţiilor naturale din câmpie a permis conturarea unei macrostructuri funciare unde ponderea o deţin terenurile agricole, care reprezintă mai mult de 81% (164.325 ha) din suprafaţa totală (tabel nr. 24, fig. nr. 60). Comparativ cu media pe ţară, unde ponderea suprafeţelor agricole este de 62,1%, valorile din câmpie sunt net superioare. Aceleaşi valori mari le deţine şi comparativ cu media judeţului Dolj (78,6%). În privinţa ponderii suprafeţelor agricole la nivel de comună, valorile se situează (în anul 2006), între 95,2% (Dârvari) şi 44% (Piscu Vechi). Cea mai mare pondere (peste 90%) se întâlneşte în comunele de câmp, 15 în total, dintre care 8 au o valoare ce depăşeşte 93% (Braniştea, Cioroiaşi, Dârvari, Giubega, Întorsura, Moţăţei, Obârşia de Câmp, Siliştea Crucii). Ponderi mai mici ale terenurilor agricole (între 40-70%) se înregistrează în unităţile administrative de pe malul Dunării (Piscu Vechi 44%, Desa 56%, Ghidici 65,1%, Ciupercenii Noi 62,2%, Poiana Mare 67,1%) şi din nord-estul câmpiei, la contactul cu dealurile piemontane (Perişor 51,2%, Radovan 58,6%).

În ceea ce priveşte structura modului de folosinţă al terenurilor agricole, acesta este marcat de ponderea *terenurilor arabile*, care reprezintă 85-90% din totalul agricol existent (fig. nr. 61, fig. nr. 62). Suprafaţa mare deţinută de această categorie este datorată existenţei, aici, a celor mai fertile soluri (cernoziomurile) cu o capacitate productivă bună şi foarte bună.

Pe comune, la nivelul anului 2006, suprafaţa arabilă se situează între 99% (Dârvari) şi 69,3% (Piscu Vechi). Patru comune deţin o pondere a terenului arabil peste 95% (Dârvari,

Giubega, Moţăţei, Unirea), evidenţiind un puternic caracter cerealier; 14 comune între 90 şi 95%; 10 comune între 80-90% şi numai 4 unităţi administrative deţin ponderi ale suprafeţei arabile mai mici de 80% (Ciupercenii Noi, Desa, Piscu Vechi, Poiana Mare).

Structura suprafeţelor agricole, pe comune (2006)

Tabel nr. 24

Comuna	Suprafaţa agricolă	Din care:							
		Teren arabil		Livezi şi pepiniere pomicole		Vii şi pepiniere viticole		Păşuni şi fâneţe	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Afumaţi	6431	6043	93,9	-	-	111	1,8	277	4,3
Bistreţ	8987	7349	81,7	579	6,5	162	1,9	897	9,9
Braniştea	3086	2908	94,2	40	1,3	33	1,1	105	3,4
Caraula	3279	2992	91,2	-	-	204	6,3	83	2,5
Catane	4025	3538	87,9	-	-	54	1,4	433	10,7
Cetate	7078	6114	86,3	6	0,1	409	5,8	549	7,8
Cioroiaşi	4267	3948	92,5	16	0,4	67	1,6	236	5,5
Ciupercenii Noi	6815	4914	72,1	-	-	191	2,8	1710	25,1
Dârvari	6545	6480	99	-	-	62	1	-	-
Desa	4303	3044	70,8	30	0,8	300	6,9	929	21,5
Galicea Mare	5472	5125	93,6	1	0,01	228	4,2	118	2,2
Galiciuica	2356	2225	94,4	58	2,5	-	-	73	3,1
Ghidici	2840	2371	83,5	20	0,7	100	3,6	349	12,2
Giubega	4973	4888	98,2	-	-	85	1,8	-	-
Izvoare	4061	3816	93,9	-	-	138	3,4	107	2,7
Întorsura	2962	2515	84,9	88	2,9	88	2,9	271	9,3
Lipovu	3551	3164	89,1	1	0,1	140	3,9	246	6,9
Maglavit	7851	7058	89,8	-	-	230	2,9	563	7,3
Moţăţei	12077	11804	97,7	-	-	273	2,3	-	-
Negoi	4384	3643	83,2	-	-	53	1,2	688	15,6
Obârşia de Câmp	2907	2683	92,3	-	-	112	3,8	112	3,9
Perişor	3557	3345	94	5	0,2	100	2,8	107	3
Piscu Vechi	2579	1784	69,3	-	-	56	2,1	739	28,6
Pleniţa	7566	7035	92,9	-	-	294	3,9	237	3,2
Poiana Mare	11007	8479	77	26	0,3	560	5,1	1942	17,6
Punghina	5464	5162	94,5	-	-	232	4,2	70	1,3
Radovan	2897	2392	82,6	-	-	103	3,5	402	13,9
Rast	6400	5899	92,2	-	-	121	1,9	380	5,9
Seaca de Câmp	3293	2807	85,3	-	-	52	1,6	434	13,1
Siliştea Crucii	3242	3024	93,2	-	-	33	1,1	185	5,7
Unirea	4455	4265	95,7	-	-	190	4,3	-	-
Urzicuţa	5614	5323	94,8	10	0,2	92	1,6	189	3,4
MEDIA	**164.325**	**146.137**	**88,9**	**880**	**0,5**	**4873**	**3**	**12.438**	**7,6**

A doua categorie de folosinţă, ca pondere, o reprezintă *păşunile şi fâneţele naturale* (7,6% din totalul agricol al câmpiei). Repartiţia lor în profil teritorial arată concentrări semnificative în comunele aferente luncii Dunării, unde comuna Piscu Vechi are 28,6%, iar Ciupercenii Noi şi Desa 25,1%, respectiv 21,5%, precum şi luncilor râurilor Balasan, Desnăţui şi Baboia.

Viile şi pepinierele viticole ocupă numai 4.873 ha, reprezentând 3% din suprafaţa arabilă. În profil teritorial, ponderea acestora variază între 6,9% (Desa) şi 1% (Dârvari). Sud-vestul câmpiei se constituie într-un areal unde suprafaţa deţinută de această categorie

de folosinţă este mai mare. De altfel, şi în partea nordică, viile ocupă între 3-5% din totalul terenului agricol (Unirea – 4,3%, Punghina – 4,2%, Lipovu – 3,9%). Cu suprafeţe mici (sub 1,5%) se înscriu comunele Braniştea, Catane, Dârvari, Negoi, Siliştea Crucii.

Livezile şi pepinierele pomicole ocupă suprafeţe mici, însumând 880 ha (0,5%). Cu suprafeţe mai mari se înscriu comunele Bistreţ cu 579 ha (6,5%), Întorsura cu 88 ha (2,9%) şi Galiciuica cu 58 ha (2,5%).

VII.1.2. Schimbări în structura utilizării terenurilor agricole

De-a lungul timpului, în modul de utilizare a terenurilor agricole s-au înregistrat modificări, treceri ale unor terenuri de la o categorie de folosinţă la alta, proces datorat fie comportamentelor excesive ale unor factori naturali (inundaţii, secetă, eroziune), fie acţiunii antropice (efectuarea unor lucrări de îmbunătăţiri funciare şi de organizare a terenului, aplicarea unor măsuri de politică economică conjuncturală sau administrativ-legislative etc.).

Un impact deosebit asupra utilizării terenurilor agricole l-a avut Tratatul de pace de la Adrianopole (1829) când, odată cu liberalizarea comerţului pe Dunăre cresc posibilităţile de export şi, în acelaşi timp, interesul pentru producţia de cereale-marfă. În prima jumătate a secolului al XIX-lea s-au intensificat acţiunile de extindere a terenurilor agricole prin despădurirea şi desţelenirea stepei, peisajul Câmpiei Române schimbându-se radical. Despre intensitatea acestor acţiuni ne vorbesc autorii unei vaste lucrări referitoare la geografia agriculturii din ţara noastră, care menţionează că „desţelenirea stepei şi silvostepei şi despădurirea zonei stejarului de câmpie au dus la prefaceri mai mari decât în toate perioadele anterioare”[285].

Lucrările de îndiguiri, desecări şi de constituire a unor sisteme de irigaţii realizate în scopul combaterii excesului de apă din luncă sau a deficitului de apă de pe terase şi câmpuri au avut urmări importante şi asupra categoriilor de folosinţă a terenului. Lunca Dunării, zonă supusă inundaţiilor şi, prin urmare, cu cea mai mare instabilitate a categoriilor de folosinţă, a suferit mari transformări. Dacă anterior acestor lucrări, aici predomina agricultura extensivă (păşuni şi fâneţe naturale, stufăriş, ape, mlaştini), după realizarea acestora culturile agricole s-au extins aproape pe întreaga suprafaţă din incintele îndiguite.

Condiţiile social-economice specifice fiecărei etape de evoluţie a agriculturii au impus importante mutaţii în ceea ce priveşte mărimea şi destinaţia exploataţiilor agricole. Cele mai importante schimbări au avut loc în perioada comunistă, când accentul era pus pe dezvoltarea planificată. În anul 1945 a avut loc o reformă agrară prin care marea proprietate privată a fost lichidată printr-o acţiune de înlocuire a acesteia cu proprietatea ţărănească mică. Din anul 1949 s-au produs noi modificări, schimbarea tipului de proprietate în agricultură fiind prioritară. Crearea proprietăţii colective, prin desfiinţarea celei private, a dus la modificări esenţiale în structura socială, în structura proprietăţii, a producţiei, în viaţa satului românesc, în general. „Scopul urmărit în toată perioada colectivizării a fost axat pe controlul asupra resurselor din mediul rural, centralizarea puterii în satele ţării, dezbinarea, exploatarea resurselor colectivizate şi naţionalizate, crearea unui segment de conducători

[285] N. Al. Rădulescu, I. Velcea, N. Petrescu, *Geografia agriculturii României,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1968, p. 43.

total supuşi regimului socialist, crearea proprietăţii socialiste"[286]. Ţăranul proprietar a devenit *lucrător agricol* iar pământul, o sursă colectivă de venituri pentru stat.

La 8 iunie 1949, în comuna Galicea Mare, a luat fiinţă prima Gospodărie Agricolă din Oltenia (G.A.C. „Dezrobirea Muncii"). În anii următori, numărul acestora a crescut considerabil astfel încât la finele anului 1953, în Câmpia Băileştiului existau nu mai puţin de 27 G.A.C.-uri, cu suprafeţe cuprinse între 34,7 ha (G.A.C. „Tudor" din satul Tunarii Noi) şi 375,14 ha (G.A.C. „Viaţa Nouă" din satul Poiana Mare)[287]. Prin colectivizare, legile economiei de piaţă, pe baza cărora funcţionase statul român până atunci, au fost înlocuite cu legi ale dezvoltării planificate, prin care economia a fost condusă de la centru, birocratic. În perioada de până în anul 1989 statul era cel mai mare proprietar al pământurilor agricole (> 90%), restul (de cca 8,9%) fiind loturi agricole din zonele montane unde colectivizarea nu a fost deplină.

În această etapă (până în 1989) suprafaţa agricolă a oscilat în jurul ponderii de 80%, terenurile arabile au înregistrat (la nivelul anului 1989) 84,5%, suprafeţele cu livezi şi pepiniere pomicole 0,7%, cele cu vii şi pepiniere viticole 2,1%, iar suprafeţele ocupate de păşuni şi fâneţe naturale 9,1%.

Perioada următoare anului 1989, mai precis 1990-1991, a fost una de schimbări esenţiale, de trecere de la agricultura socialistă la cea privată. Acum, accentul a fost pus pe diverse componente ale sistemului agroalimentar, cea mai importantă preocupare fiind aceea de restructurare a fondului funciar şi a celui de proprietate asupra pământului. Sistemul cooperatist a fost desfiinţat repede şi, în unele cazuri, cu distrugeri iraţionale ale construcţiilor. I.A.S.-urile s-au menţinut în continuare, prin transformarea lor în asociaţii care, însă, s-au dovedit ineficiente. Redistribuirea terenurilor foştilor proprietari sau moştenitorilor acestora a avut la bază legile funciare nr. 18/1991 şi nr. 1/2000.

Punerea în aplicare a Legii funciare nr.18/1991 a deschis o nouă etapă şi anume aceea a *agriculturii private*. Conform prevederilor acestei legi întregul sistem cooperatist, care la nivelul câmpiei reprezenta 70%, a fost restructurat-privatizat, creându-se astfel noul sector agricol privat. Reconstituirea proprietăţii private în agricultură a vizat mai multe categorii de beneficiari, printre care foştii proprietari sau moştenitori ai acestora, membrii cooperatori care nu au adus pământ în cooperativă şi angajaţii care au lucrat în ultimii trei ani în cooperativă. În conformitate cu această lege, suprafaţa de teren ce urma să fie dată foştilor proprietari sau moştenitorilor acestora, a fost de 0,5-1 ha echivalent arabil/familie, ceea ce s-a constituit mai mult într-un factor nefavorabil dezvoltării gospodăriilor agricole ţărăneşti. Prin această lege terenul agricol a fost puternic fragmentat, urmare a numărului foarte mare de proprietari cu pământ puţin, iar agricultura transformată într-una de exploatare pe loturi mici şi mijlocii, deci o agricultură de subzistenţă.

După anul 1996, legislaţia din domeniul agricol (legea închirierii terenurilor agricole, cea a evaluării terenurilor şi legea circulaţiei terenurilor) a dus la crearea unui cadru legislativ propice pentru practicarea unei agriculturi mai performante. În acelaşi timp, realizarea unei pieţe a terenurilor agricole a făcut posibilă acumularea de terenuri şi extinderea proprietăţii până la un nivel optim care să permită investiţii eficiente.

Pentru a ilustra schimbările cantitative survenite în structura utilizării terenurilor agricole am realizat o analiză comparativă a situaţiei pentru doi ani de referinţă: 1989 şi 2006. Dinamica 1989-2006 arată că pe fondul unei uşoare diminuări a suprafeţei agricole

[286] Cezar Avram, *Legi privind organizarea structurilor colectiviste*, în „Arhivele Olteniei", Serie Nouă, nr. 18, 2004, p. 126.
[287] Idem, *Politici agrare în Oltenia anilor 1949-1962. Mutaţii socio-economice în satul românesc*, Craiova, Ed. de Sud, 1999, p. 380-382.

(de la 167.833 ha, în 1989, la 164.325 ha, în 2006) au avut loc evoluţii diferenţiate pentru fiecare categorie de folosinţă componentă.

Terenul arabil s-a diminuat, pe ansamblul câmpiei, cu 878 ha. Scăderile au fost de la mai puţin de 10 ha (Urzicuţa) până la peste 100 ha (Galicea Mare, Maglavit, Poiana Mare, Punghina). În acelaşi timp, au avut loc şi creşteri ale suprafeţei arabile, cu valori cuprinse între 16 ha (Seaca de Câmp) şi 600 ha (Bistreţ).

Pe aceeaşi traiectorie, de reducere a suprafeţei, s-au înscris şi terenurile ocupate cu *livezi şi pepiniere pomicole*, cultura în sine nefiind o caracteristică în agricultura câmpiei. Suprafaţa pomicolă a scăzul la aproape jumătate, de la 1.645 ha (în 1989) la 880 ha (în 2006). Cu excepţia comunelor Bistreţ, Braniştea, Desa, Galiciuica, Întorsura, unde suprafeţele pomicole ocupă între 30 şi 579 ha, şi Cetate, Cioroiaşi, Galicea Mare, Ghidici, Lipovu, Perişor, Poiana Mare, Urzicuţa, cu livezi pe suprafeţe sub 20 ha, în celelalte unităţi administrative această categorie de folosinţă lipseşte.

Nu aceeaşi este situaţia în cazul *viilor şi pepinierelor viticole*, unde s-au înregistrat creşteri ale suprafeţei ocupate cu cca. 1.470 ha, la nivelul câmpiei. Creşterile au fost destul de substanţiale, de la 0-50 ha în comunele Afumaţi, Cioroiaşi, Ciupercenii Noi, Giubega, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, până la 100-200 ha în comunele Maglavit, Pleniţa, Poiana Mare, Unirea, Urzicuţa. Pe acest fond general au avut loc şi reduceri ale suprafeţei viticole în comunele Dârvari, Desa, Lipovu, Punghina, Radovan.

Păşunile şi fâneţele naturale au înregistrat o diminuare, la nivelul câmpiei, cu 3.409 ha, urmare a trecerii unei părţi semnificative a lor în cadrul altor categorii de folosinţă (arabil, vii). Creşteri ale suprafaţelor s-au înregistrat numai în cinci comune: Siliştea Crucii (5 ha), Cioroiaşi (29 ha), Galicea Mare (31 ha), Poiana Mare (61 ha), Maglavit (210 ha). În celelalte comune suprafeţele fie au rămas aceleaşi, fie au scăzut cu până la 600 ha/comună (Ciupercenii Noi).

VII.1.3. Structura culturilor şi a producţiilor agricole

În spaţiul aferent Câmpiei Băileştiului, potenţialul natural a determinat specificul ocupaţiilor agricole, orientate, predominant, spre cultura plantelor, în special a cerealelor, şi creşterea animalelor. În alegerea plantelor cultivate, dar şi a producţiilor acestora un cuvânt hotărâtor l-a avut şi forma de proprietate asupra terenurilor, care în ultimele decenii a înregistrat schimbări majore. Trecerea de la economia cooperatistă sau de stat, la economia bazată pe proprietarea privată a dus nu numai la fărâmiţarea terenurilor agricole ci şi la diminurea capacităţii de exploatare a sistemelor de irigaţii. Date în folosinţă în deceniile 7-8 ale secolului al XX-lea, sistemele de irigaţii Calafat – Băileşti şi Cetate – Galicea Mare au permis irigarea unor mari suprafeţe deţinute de C.A.P.-uri şi I.A.S.-uri. După 1990, cauze multiple precum deteriorarea amenajărilor, forma de proprietate, supradimensionarea echipamentelor de irigaţii în raport cu suprafaţa mică a proprietăţii private (2-3 ha/exploataţie), costul ridicat al energiei etc. au făcut ca aceste sisteme să fie folosite doar parţial, fenomen ce se face resimţit în producţiile obţinute, îndeosebi în perioadele de secetă.

Pentru a surprinde, într-un mod obiectiv, dimensiunea schimbărilor privind suprafeţele cultivate şi producţia obţinută, am realizat o analiză a acestora la nivelul anilor 1989 şi 2006, când valorificarea agricolă a spaţiului a cunoscut dinamici diferite.

Cultura cerealelor este grupa de culturi agricole care ocupă cele mai întinse suprafeţe şi are cea mai mare importanţă în economia regiunii (fig. nr. 63, fig. nr. 64).

Dintre acestea, grâul şi porumbul reprezintă principalele culturi practicate. În ceea ce priveşte suprafeţele ocupate de aceste culturi, s-au înregistrat evoluţii diferite.

Pentru *grâu* (şi *secară*), ponderea a înregistrat fluctuaţii, de la 30-50% în totalul suprafeţei cultivate, în perioada antebelică, s-a diminuat uşor în perioada postbelică, prin diversificarea culturilor agricole, pentru ca în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi, mai ales după 1880, odată cu cererea crescândă a acestei cereale la export, să înregistreze creşteri substanţiale.

În anul 1989 suprafeţele cultivate cu grâu s-au situat între 520 ha (Urzicuţa) şi 2.485 ha (Dârvari), cele mai multe fiind suprafeţele cuprinse între 1.000 şi 2.000 ha (55,1% din totalul comunelor câmpiei). Producţia obţinută a fost, în medie, de 5.571 t, cu o valoare maximă, de 12.179 t, în comuna Poiana Mare şi un minim, de 2.589 t, în comuna Urzicuţa. După 1990, suprafaţa cultivată cu grâu a crescut considerabil ajungând, în anul 2006, la 50,2% din suprafaţa arabilă, comparativ cu 26,2% cât deţinea înainte de 1989. Suprafaţa cultivată variază, însă, foarte mult în teritoriu, între 1.500 şi peste 3.500 ha (fig. nr. 64). În privinţa producţiilor, dinamica a fost negativă, media comunelor (în anul 2006) fiind de 4.860 t, cu o valoare maximă în comuna Poiana Mare (17.214 t) şi o valoare minimă în comuna Întorsura (1.334 t).

Dacă la nivelul câmpiei suprafeţele cultivate cu grâu au crescut (în intervalul 1989-2006) de la 38.632 ha la 73.382 ha, ajungând să reprezinte 50,2% din arabil, producţia medie a scăzut de la 157.278 t la 153.932 t (de la 4 t/ha la 2,1 t/ha).

Suprafeţele cultivate cu *porumb*, a doua ca pondere între plantele cerealiere cultivate în Câmpia Băileştiului, au cunoscut, în perioada 1989-2006, scăderi însemnate (în medie cu 21.551 ha), în favoarea suprafeţelor ocupate cu grâu sau viţă-de-vie. Producţia s-a menţinut constantă, de cca. 4,2 t/ha. În anul 1990 suprafaţa cultivată cu porumb a înregistrat ponderi însemnate, 14 unităţi administrative depăşind cifra de 1.500 ha suprafaţă cultivată (dintre care Dârvari 2.409 ha, Moţăţei 2.638 ha, Negoi 2.466 ha, Pleniţa 2.576 ha). Producţia obţinută a fost, în medie, de 6.911 t, între 648 t (Lipovu) şi 20.271 t (Moţăţei).

În condiţiile actuale, limitarea posibilităţilor de valorificare a producţiei, cauzată de declinul sectorului zootehnic, a condus la diminuarea suprafeţelor cultivate cu proumb. Mai mult decât atât, climatul din ce în ce mai secetos, dar, mai ales, lipsa posibilităţilor de irigaţii se repercutează puternic asupra cultivatorilor de cereale şi, cu deosebire, a celor de porumb.

Statistica din anul 2006 înregistrează scăderi accentuate ale suprafeţelor cultivate cu porumb astfel că, spre deosebire de anul anterior de referinţă, în majoritatea comunelor, suprafeţele cultivate au fost sub 700 ha şi numai în patru comune au depăşit 1.500 ha: Bistreţ (1.556 ha), Moţăţei (1.620 ha), Poiana Mare (2.511 ha), Punghina (1.880 ha). Scăderi semnificative s-au înregistrat în perimetrul administrativ al comunelor: Pleniţa (-2.306 ha), Galicea Mare (-1.168 ha), Moţăţei (-1.018 ha), Maglavit (-986 ha), Cetate (-977 ha), Obârşia de Câmp (-934 ha).

Cât priveşte producţiile obţinute, acestea au fost, în medie, de 3.298 t, cu un maxim de 14.420 t în comuna Poiana Mare şi un minim de 115 t în comuna Pleniţa. De altfel, datele statistice înregistrează mai mult producţia din cadrul gospodăriilor populaţiei, unele dintre societăţile agricole neoferind astfel de date. În acest mod, discrepanţele dintre cei doi ani de referinţă sunt şi mai mari.

Câmpia Băileştiului oferă condiţii optime şi pentru cultura plantelor tehnice, dintre care se remarcă *floarea-soarelui*. Cultura acestei plante a cunoscut o dinamică ascendentă, atât în ceea ce priveşte ponderea în structura terenurilor cultivate, cât şi în privinţa producţiilor obţinute. În anul 2006, ponderea în cadrul terenurilor cultivate a fost de 8,1%,

faţă de 6,1% în anul 1989, iar producţia realizată a fost de 17.682 t (1,5 t/ha) faţă de 9.400 t (1,1 t/ha) în anul 1989. În zece unităţi administrativ-teritoriale suprafeţele cultivate au fost de peste 400 ha, dintre care se ramarcă Maglavit (1.426 ha), Cetate (1.330 ha), Moţăţei (733 ha), Poiana Mare şi Bistreţ (cu câte 634 ha). Această situaţie a condus către creşterea producţiei de floarea-soarelui. Valori mari, peste 500 t, s-au înregistrat în 13 unităţi administrativ-teritoriale (dintre care în 4 comune – Cetate, Galicea Mare, Moţăţei, Poiana Mare – peste 1.000 t). În anul anterior de referinţă, doar într-o singură comună (Dârvari) au fost înregistrate producţii peste 1.000 t, şi doar în 8 comune peste 500 t (cu valori mai mari în Afumaţi - 774 t, Negoi -747 t, Giubega - 689 t).

Cultura legumelor se înscrie, de asemenea, ca o ramură importantă a agriculturii câmpiei, aceasta găsind condiţii naturale favorabile în lunca şi pe terasele Dunării. Dintre legume, ponderi importante deţin tomatele, varza, ardeiul, castraveţii, pepenii verzi şi galbeni. În prezent, legumicultura a depăşit cadrul consumului local, devenind o activitate specializată, orientată către satisfacerea pieţei urbane.

Suprafeţele ocupate cu legume deţin ponderi importante în comunele din sudul câmpiei: Desa (491 ha), Poiana Mare (305 ha), Ciupercenii Noi (200 ha), Bistreţ (173 ha). Comparativ cu anul 1989, dinamica a fost negativă, suprafeţele cultivate scăzând de la 5.602 ha la 2.842 ha. La cea dată (1989), nu mai puţin de 6 unităţi administrative aveau suprafeţe cultivate cu legume mai mari de 300 ha: Seaca de Câmp (623 ha), Poaiana Mare (605 ha), Moţăţei (579 ha), Piscu Vechi (556 ha), Desa (416 ha), Afumaţi (408 ha).

Sub aspectul producţiilor medii, curba evolutivă a fost, ca şi în cazul suprafeţelor, descrescătoare, diminuându-se de la 56.270 t, în anul 1989, la 45.845 t în anul 2006. Spre deosebire de perioada anterioară, valoarea producţiei s-a menţinut la cote scăzute (sub 1.000 t), excepţie făcând 10 comune, unde producţiile au fost peste 1.000 t, iar în 3 dintre acestea, peste 4.000 t: Desa (7.101 t), Moţăţei (4.960 t), Poiana Mare (8.650 t).

Schimbările de situaţie survenite îşi pot găsi explicaţia în condiţiile climatice, zona fiind frecvent afectată de fenomenul de secetă, fragmentarea exploataţiilor agricole, prin trecerea de la marile suprafeţe deţinute de C.A.P.-uri şi I.A.S.-uri la proprietatea individuală, lipsa forţei de muncă tinere, a mijloacelor mecanice, lipsa sprijinului financiar real din partea statului ş.a.

Pe ansamblu, producţiile obţinute la principalele culturi agricole sunt cu mult sub potenţialul speciilor şi al câmpiei, iar din punct de vedere economic, la limita inferioară a eficienţei. În general, acestea reflectă condiţiile nesatisfăcătoare de care beneficiază culturile: insuficienţa precipitaţiilor în fenofazele critice ale plantelor, fertilizarea cu cantităţi reduse şi cu sortimente de îngrăşeminte, de multe ori neadecvate culturii sau momentului de aplicare, erbicidarea doar pe 50% din suprafaţa totală şi, nu în ultimul rând, asolamentele necorespunzătoare sau chiar lipsa acestora, în special la micii producători.

Valorificarea producţiei agricole reprezintă o altă problemă a întregului sector agricol, îndeosebi a celui privat individual. Ţinând cont de faptul că vânzarea produselor agricole se constituie într-o importantă sursă de venit pentru producătorii agricoli, reprezentând mai mult de 70% din venitul total la nivelul gospodăriei individuale, acest neajuns, al valorificării producţiei, se răsfrânge negativ asupra suprafeţelor cultivate, dar şi a interesului pentru obţinerea unor producţii mari sau foarte mari.

VII.1.4. Profilul agricol al aşezărilor rurale

Unul din criteriile importante de analiză a aşezărilor rurale îl constituie modul de utilizare a teritoriului. Pentru a identifica profilul agricol al aşezărilor rurale am alcătuit

nomograma triunghiulară, în care valoarea funcţiei este redată prin puncte, iar pentru a surprinde principalele mutaţii înregistrate la nivelul câmpiei în ultimii 20 de ani am alcătuit această diagramă pentru anii 1898 şi 2006.

Din analiza diagramei triunghiulare la nivelul anului 1989 (fig. nr. 61) reiese că aşezările rurale sunt grupate spre coordonata agricolă (de cultură a cerealelor, plantelor tehnice şi legumelor). În cadrul acestora există, însă, diferenţieri, în funcţie de ponderile deţinute de categoriile de utilizare a spaţiului agricol, identificându-se mai multe categorii de comune:

- *comune cu funcţii profund cerealiere* (arabil > 95%): Dârvari, Galicea Mare, Giubega, Moţăţei, Unirea, Vînători;
- *comune cu funcţii cerealiere* (arabil 85-95%): Afumaţi, Cioroiaşi, Izvoare, Maglavit, Obîrşia de Câmp, Perişor, Pleniţa, Radovan, Rast, Siliştea Crucii, Urzicuţa;
- *comune cu funcţii cerealier-zootehnice* (arabil 55-85%, păşuni+fâneţe 14-35 %): Ciupercenii Noi, Desa, Bistreţ, Piscu Vechi, Poiana Mare, Negoi, Seaca de Câmp;
- *comune cu funcţii cerealier-viticole* (arabil 85-95 %, vii şi pepiniere viticole 2-5 %): Caraula, Cetate, Lipovu, Punghina.

După 1989, pe fondul diminuării suprafeţelor de teren arabil şi a celor ocupate cu livezi, păşuni şi fâneţe naturale, aşezările rurale şi-au păstrat, majoritatea, aceleaşi funcţii (fig. nr. 62). În anul 2006 comunele s-au încadrat în cinci grupe după cum urmează:

- *comune cu funcţii profund cerealiere* (arabil > 95%): Dârvari, Giubega, Moţăţei, Unirea;
- *comune cu funcţii cerealiere* (arabil 85-95%): Afumaţi, Braniştea, Catane, Cioroiaşi, Galicea Mare, Galiciuica, Izvoare, Întorsura, Lipovu, Maglavit, Obîrşia de Câmp, Perişor, Pleniţa, Punghina, Rast, Siliştea Crucii, Urzicuţa;
- *comune cu funcţii cerealier-zootehnice* (arabil 70-85 %, păşuni+fâneţe 12-30 %): Ciupercenii Noi, Desa, Piscu Vechi, Poiana Mare, Negoi, Ghidici, Radovan;
- *comune cu funcţii cerealier-viticole* (arabil 70-90 %, vii şi pepiniere viticole 5-7 %): Cetate, Caraula;
- *comune cu funcţii cerealier-pomicole* (arabil 80-90 %, livezi şi pepiniere pomicole 5-7 %): Bistreţ.

Pe ansamblul câmpiei, din punct de vedere funcţional, aşezările rurale sunt dominant agricole, mai mult de 95% din suprafaţa agricolă deţinând-o terenul arabil, iar între 85-95% din populaţia activă este ocupată în agricultură. Tendinţa este către diversificare funcţională, ceea ce va atrage după sine şi o dezvoltare a comunităţilor umane din câmpie.

VII.1.5. Impactul activităţilor agricole asupra calităţilor mediului ambiant al spaţiului rural. Presiunea umană prin modul de utilizare a terenurilor

Dezvoltarea şi multiplicarea activităţilor umane presupune, printre altele, şi interacţiuni spaţiale, cu repercusiuni asupra calităţii mediului, în starea de sanogeneză a elementelor componente ale acestuia ori în dinamica proceselor ce-l caracterizează.

În Câmpia Băileştiului domină spaţiul rural şi activităţile agricole, motiv pentru care se impune o analiză a interacţiunii acestor activităţi cu componentele mediului natural. Omul, prin acţiunea sa, a schimbat radical calitatea unor componente şi a imprimat un anumit ritm modificărilor acestora. Activităţile agricole exercită o presiune amplă asupra tuturor componentelor mediului, cu consecinţe asupra potenţialului de regenerare biotică, asupra gradului de echilibru al mediului, a resurselor de aer, hidrice şi pedologice.

Alături de caracteristicile reţelei de aşezări, utilizarea agricolă a terenurilor, prin diferite categorii de folosinţă, cât şi mărimea exploataţiilor au avut un puternic rol modificator cantitativ şi calitativ în starea de sanogeneză a mediului: „Extinderea terenurilor agricole a avut un efect sinergic asupra calităţii mediului, căci ea s-a proiectat la nivelul componentelor biotice şi abiotice ale acestuia”[288]. Au fost afectate, în primul rând, vegetaţia spontană, conţinutul de humus din sol, capacitatea de stocare a apei în sol etc., ceea ce a atras după sine modificarea altor componente ale mediului, chiar degradarea lor.

Analiza dinamicii indicilor de presiune umană prin modul de utilizare a terenurilor arabile în Câmpia Băileştiului evidenţiază dominarea arealelor ce depăşesc limita impusă de F.A.O. pentru păstrarea echilibrului mediului (tabel nr. 25). Acest indicator are valori mari în perimetrul comunelor Giubega (2,1 ha/loc.), Cioroiaşi şi Dârvari (fiecare cu câte 2,2 ha/ loc.). Valori sub această limită (sub 0,4 ha/loc) nu se înregistrează în nicio localitate.

În funcţie de valorile acestui indicator, în Câmpia Băileştiului la nivelul anului 2006, comunele se grupează după cum urmează (fig. nr. 65):

- între 0,4-1, *peisaje rurale dezechilibrate*, 7 comune (21,9% din totalul comunelor): Ciupercenii Noi, Desa, Ghidici, Lipovu, Piscu Vechi, Poiana Mare, Unirea;
- între 1,1-2, *peisaje rurale puternic dezechilibrate*, 22 comune (68,7%): Afumaţi, Bistreţ, Braniştea, Caraula, Catane, Cetate, Galicea Mare, Galiciuica, Izvoare, Întorsura, Maglavit, Moţăţei, Negoi, Obârşia de Câmp, Perişor, Pleniţa, Punghina, Radovan, Rast, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Urzicuţa;
- peste 2, *peisaje total dezechilibrate*, 3 comune (9,4%): Cioroiaşi, Dârvari, Giubega.

Presiunea umană prin modul de utilizare a terenului agricol (2006) – ha/loc.

Tabel nr. 25

Comuna	**Arabil**	**Livezi**	**Vii**	**Păşuni, fâneţe**	**Comuna**	**Arabil**	**Livezi**	**Vii**	**Păşuni, livezi**
Afumaţi	1,9	0	0,004	0,09	**Lipovu**	0,9	0,0003	0,04	0,07
Bistreţ	1,7	0,1	0,003	0,2	**Maglavit**	1,3	0	0,04	0,1
Braniştea	1,4	0,002	0,01	0,05	**Moţăţei**	1,5	0	0,03	0
Caraula	1,2	0	0,08	0,03	**Negoi**	1,5	0	0,02	0,3
Catane	1,8	0	0,03	0,2	**Obârşia de Câmp**	1,3	0	0,05	0,05
Cetate	1,1	0,001	0,07	0,09	**Perişor**	1,8	0,003	0,05	0,06
Cioroiaşi	2,2	0,009	0,03	0,1	**Piscu Vechi**	0,6	0	0,02	0,3
Ciupercenii Noi	0,8	0	0,03	0,3	**Pleniţa**	1,3	0	0,06	0,05
Dârvari	2,2	0	0,02	0	**Poiana Mare**	0,7	0,002	0,05	0,2
Desa	0,7	0,007	0,07	0,2	**Punghina**	1,5	0,	0,07	0,02
Galicea Mare	1,1	0,002	0,05	0,02	**Radovan**	1,8	0	0,08	0,3
Galiciuca	1,3	0,03	0	0,04	**Rast**	1,6	0	0,03	0,1
Ghidici	0,9	0,008	0,04	0,1	**Seaca de Câmp**	1,3	0	0,02	0,2
Giubega	2,1	0	0,03	0	**Siliştea Crucii**	1,7	0	0,02	0,1
Izvoare	1,9	0	0,07	0,05	**Unirea**	1	0	0,05	0
Întorsura	1,6	0,006	0,06	0,2	**Urzicuţa**	1,8	0,003	0,03	0,06

Valorile mari ale indicatorului, înregistrate în circa 75% din comune, demonstrează că, din acest punct de vedere, raportul între componentele mediului este puternic dezechilibrat. Nu faptul că domină valori peste 1,1 ha/loc. dezechilibrează componentele

[288] Gabriela Apostol, *op.cit.*, p. 154.

mediului, ci modul în care terenul arabil este folosit, prin practicarea diferitelor culturi agricole.

Presiunea prin livezi, vii, păşuni şi fâneţe naturale este foarte mică, valoarea acestui indicator înscriindu-se între 0 şi 0,1 ha/loc. pentru livezi şi pepiniere pomicole, 0-0,08 ha/loc. pentru vii şi pepiniere viticole şi între 0-0,3 ha/ loc. pentru păşuni şi fâneţe naturale.

Totuşi, se impune o constatare şi anume aceea că schimbările în modul de utilizare a terenurilor agricole, prin modificarea folosinţelor după 1989 vor conduce, în timp, la dezechilibre ale mediului manifestate, în special, prin procese de eroziune a solului, asupra cărora trebuie intervenit cu rapiditate, în sensul diminuării sau stopării acestora.

VII.1.6. Economia zootehnică şi producţia animalieră

Creşterea animalelor, ocupaţie de veche tradiţie, constituie, după cultura plantelor, cea de-a doua ramură importantă a economiei rurale a Câmpiei Băileştiului. Spaţiul geografic al câmpiei a oferit toate condiţiile necesare dezvoltării acestei activităţi: baza furajeră (întinse păşuni naturale în lunca Dunării), complementaritatea dintre câmpie şi aria carpatică (deluroasă şi montană), tradiţie şi aplicaţie, posibilităţi de desfacere a produselor obţinute etc.

Încă din perioada feudală, păstoritul transhumant a fost deosebit de activ, turmele de oi coborâte de la munte sau venite de peste Dunăre fiind atrase aici de condiţiile de păşunat din lunca Dunării. Acest gen de activitate agricolă a generat, în timp, apariţia unor forme de aşezări temporare (târle, stâne), dintre care unele au evoluat în aşezări permanente. Începând cu secolul al XIX-lea, odată cu reducerea păşunilor naturale, ca urmare a extinderii terenurilor arabile, păstoritul se restrânge treptat. Totusi, continuă să deţină o pondere însemnată în activităţile agricole, după cum menţionează şi Em. de Martonne la începutul secolului al XX-lea „creşterea animalelor a rămas, totuşi, chiar şi astăzi, o formă importantă de activitate rurală. Numărul de proprietari de animale din Valahia reprezintă 2/3 din totalul şefilor de familie, în câmpie şi fiecare proprietar posedă, în medie, mai mult de 11 vite”[289].

VII.1.6.1. Structura sectorului zootehnic

Sectorul zootehnic este reprezentat, în principal, prin patru categorii mari: bovine, porcine, ovine şi păsări. După o creştere numerică fără precedent în perioada totalitaristă, când efective însemnate de animale erau deţinute de întreprinderile agricole de stat, a urmat, după 1990, o diminuare puternică a acestora[290].

La nivelul câmpiei, creşterea animalelor a avut o dimamică negativă, după cum arată informaţiile statistice la nivelul celor doi ani de referinţă analizaţi (1989 şi 2006). Diminuarea efectivelor a variat de la o categorie de animale la alta. Cea mai mare scădere s-a înregistrat în cazul bovinelor, al căror număr s-a redus cu 73%, urmate de ovine, cu o diminuare de 21,7%, iar în ceea ce priveşte numărul păsărilor, se consemnează o scădere mai mică, cu 2 %.

Modificările survenite în evoluţia şepteului sunt consecinţă directă a transformărilor din domeniul socio-economic. Dacă în perioada socialistă, alături de gospodăriile

[289] Emm. De Martonne, *La Valachie,* Paris, 1902, p. 280.

[290] Fenomenul este real în măsura în care statistica oficială este corectă, ştiută fiind reţinerea populaţiei în a declara efectivele reale.

individuale, creşterea animalelor se efectua în marile complexe sau unităţi de creştere intensivă cu capital majoritar de stat sau în ferme zootehnice din cadrul fostelor C.A.P.-uri şi I.A.S.-uri, după 1990 schimbările survenite au fost majore. În primul rând, redistribuirea terenurilor agricole foştilor proprietari sau moştenitorilor acestora a diminuat posibilitatea obţinerii bazei furajere de către marile complexe animaliere. Treptat, prin restructurarea-privatizarea sau lichidarea complexelor şi fermelor zootehnice, proces impus prin programul ASAL (Ajustement Structural Agricultural Loan), creşterea animalelor a fost transferată sectorului privat. Şepteul a fost dispersat în mii şi mii de gospodării individuale, insuficient capitalizate, astfel încât creşterea animalelor a devenit o activitate economică neperformantă, practicată în limitele gospodăriei ţărăneşti individuale. Îmbătrânirea demografică are rolul său, deloc neglijabil, prin reorientările produse către animale care solicită costuri şi eforturi mai mici de îngrijire[291].

În profil teritorial, evoluţia numărului de animale (1989-2006) a înregistrat evoluţii diferite de la o specie la alta (fig. nr. 66, fig. nr. 67).

Bovinele au înregistrat cea mai semnificativă diminuare dintre speciile de animale. Numărul acestora a scăzut cu valori cuprinse între 162 capete (Dârvari) şi 4.560 capete (Moţăţei). Cele mai mari diminuări s-au înregistrat în comunele care au dispus anterior de complexe sau ferme de creştere intensivă a animalelor: Moţăţei (-4.560 capete), Rast (-2.591 capete), Urzicuţa (-1.993 capete), Poiana Mare (-1.819 capete), Cetate (-1.793 capete), Bistreţ (-1.501 capete) sau cele care au fost reorganizate administrativ: Giubega (-3.329 capete), Negoi (-2.486 capete). Cât priveşte mărimea efectivului actual, opt comune, ocupând un areal în vestul şi sud-vestul câmpiei şi partea sud-estică a acesteia, au un efectiv peste 500 capete: Afumaţi, Bistreţ, Cetate, Ciupercenii Noi, Maglavit, Moţăţei, Poiana Mare, Urzicuţa. La polul opus se situează 15 comune (46,9%) localizate, mai ales, în nord-estul şi nordul câmpiei, care au un efectiv sub 300 capete: Braniştea, Caraula, Catane, Cioroiaşi, Galiciuica, Ghidici, Giubega, Izvoare, Întorsura, Lipovu, Obârşia de Câmp, Negoi, Radovan, Rast, Unirea. Un efectiv mediu (300-500 capete) au 9 comune (28,2%): Dârvari, Desa, Galicea Mare, Perişor, Piscu Vechi, Pleniţa, Punghina, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii (fig. nr. 67).

Porcinele, deşi pe ansamblul câmpiei au înregistrat o descreştere numerică (cu 33,1%), în profil teritorial, 15 din cele 32 de comune au înregistrat creşteri ale efectivelor, cu valori cuprinse între 38 capete (Rast) şi 2.408 capete (Moţăţei). Scăderea numerică de ansamblu a fost din cauza desfiinţării complexului de creştere şi îngrăşare a porcinelor din comuna Maglavit, care dispunea de un efectiv de cca. 35.000 capete.

Repartiţia în profil teritorial a numărului de porcine (în anul 2006) permite identificarea unui areal în vestul şi sud-vestul câmpiei, care include opt comune dezvoltate, atât demografic, cât şi economic. Efectivul de porcine este mare (peste 2.000 capete) în: Ciupercenii Noi, Desa, Maglavit, Moţăţei, Obârşia de Câmp, Piscu Vechi, Poiana Mare, Unirea (fig. nr. 67). În contrast cu acestea, un număr de 15 comune (46,9%), situate în nord-vestul şi nord-estul câmpiei, au un efectiv de porcine mai mic de 1.000 capete: Braniştea, Caraula, Catane, Cetate, Cioroiaşi, Galiciuica, Ghidici, Giubega, Izvoare,

[291] O puternică amprentă asupra diminuării efectivului de animale a lăsat-o şi gripa aviară, depistată în anul 2006 în comuna Cetate, unde a afectat în întregime efectivele de păsări. În toate gospodările populaţiei unde virusul a fost depistat, păsările au fost sacrificate. Cf. opiniei specialiştilor, se pare că păsările din gospodăria unde a fost depistat virusul ar fi fost contaminate prin intermediul unui excrement de la o pasăre sălbatică. Situaţia a fost pusă în legătură cu cazul de la Vidin (Bulgaria) unde a fost găsită o lebădă moartă de gripă aviară. Timp de 7 zile, accesul în localitate a fost limitat. Întrucât contaminarea cu virusul H5N1 se poate realiza şi de către om, s-a trecut la vaccinarea antigripală a populaţiei şi administrarea tratamentului profilactic pentru astfel de situaţii.

Întorsura, Negoi, Radovan, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Punghina, iar alte 9 comune (28,1%) au între 1.000-2.000 capete: Afumaţi, Bistreţ, Dârvari, Galicea Mare, Lipovu, Perişor, Pleniţa, Rast, Urzicuţa.

Efectivul de ovine a avut, la nivel teritorial, evoluţii diferenţiate, între +1.919 capete (Desa) şi -5.386 capete (Negoi). În şase comune efectivele au crescut (Dârvari, Desa, Giubega, Moţăţei, Poiana Mare, Punghina) cu valori cuprinse între 9 şi 1.919 capete, iar în celelalte 26 de comune diminuarea a fost cuprinsă între 145 şi 5.386 capete.

Gruparea comunelor după numărul actual de ovine scoate în evidenţă acelaşi areal sud-vestic, cu peste 4.000 capete, incluzând comunele Bistreţ, Ciupercenii Noi, Desa, Ghidici, Maglavit, Moţăţei, Piscu Vechi, Poiana Mare (fig. nr. 67). La polul opus se situează şapte comune (21,8%) cu un efectiv mai mic de 1.000 capete: Braniştea, Caraula, Întorsura, Lipovu, Obârşia de Câmp, Perişor, Radovan şi opt comune (25%) cu 1.000-2.000 capete: Afumaţi, Cetate, Cioroiaşi, Izvoare, Negoi, Pleniţa, Siliştea Crucii, Unirea.

Avicultura este ramura zootehnică unde, pe ansamblu, s-a înregistrat o scădere numerică a efectivelor foarte mică. În profil teritorial, dinamica a fost diferenţiată. 15 unităţi administrative au înregistrat creşteri ale efectivelor de păsări, între 699 capete (Urzicuţa) şi 52.996 capete (Poiana Mare), iar 18 comune, descreşteri între -1.428 capete (Izvoare) şi -25.320 capete (Moţăţei).

Între minima de 2.400 capete în comuna Perişor şi maxima de 100.000 capete în comuna Poiana Mare, la nivelul anului 2006, cele 32 de comune se grupează în următoarele intervale valorice: 15 comune (46,9%) cu un efectiv de păsări sub 15.000 capete: Braniştea, Caraula, Catane, Galicea Mare, Galiciuica, Ghidici, Întorsura, Izvoare, Lipovu, Negoi, Obârşia de Câmp, Perişor, Radovan, Rast, Seaca de Câmp; 5 comune (5,6%) cu 15.000-20.000 capete: Bistreţ, Giubega, Maglavit, Unirea, Urzicuţa; 4 comune (12,5%) cu 20.000-25.000 capete: Cioroiaşi, Dârvari, Punghina, Siliştea Crucii; 8 comune (25%) cu peste 25.000 capete: Afumaţi, Cetate, Ciupercenii Noi, Desa, Moţăţei, Piscu Vechi, Pleniţa, Poiana Mare.

VII.1.6.2. Dinamica producţiei zootehnice

Valoarea producţiei obţinute în sectorul zootehnic (carne, lapte, lână, ouă) comportă un grad oarecare de relativitate dacă ţinem cont de faptul că înainte de 1989 erau declarate cifre extrem de mari (coform cerinţelor politicii de plan) care depăşeau cu mult capacitatea biologică de producţie a animalelor. Statistica din anul 2006 ne oferă o imagine mai realistă, când valoarea producţiei reflectă, în cea mai mare parte, situaţia efectivelor.

La nivelul câmpiei, producţiile au avut o dinamică negativă, cu valori diferenţiate de la un produs la altul (fig. nr. 68, fig. nr. 69). Cea mai drastică scădere s-a înregistrat la producţia de carne care s-a redus cu aproape jumătate (cu 41,5%) de la 13.574 tgv la 7.942 tgv. Desfiinţarea complexelor zootehnice de creştere a bovinelor şi porcinelor, pe de o parte, iar pe de altă parte, scăderea efectivelor, prin sacrificări sau vânzări de animale, pot explica această situaţie.

Producţia de lapte şi produse din lapte a urmat aceeaşi curbă descendentă, de la 316.395 hl, în 1989, la 225.578 hl, în 2006 (scădere cu 28,7%) fiind consecinţă a aceluiaşi fenomen de desfiinţare a fermelor zootehnice, dar şi a redimensionării efectivelor în funcţie de capacitatea de muncă a familiilor rurale. Totuşi, laptele şi produsele din lapte continuă să fie alimente de bază ale locuitorilor, dar şi surse auxiliare de venit.

Reducerea pe ansamblu a efectivelor de ovine, chiar dacă în unele localităţi (Dârvari, Desa, Moţăţei, Poiana Mare, Punghina) au înregistrat creşteri numerice, a generat o scădere a producţiei de lână cu 8,7%. În schimb, a avut loc o creştere a productivităţii, prin introducerea unor rase superioare calitativ (efectivele s-au diminuat cu 21,7 % iar producţia cu 8,7 %).

Cât priveşte producţia de ouă, acesta s-a redus cu 9,6 %, însă pe fondul unei creşteri a productivităţii (numărul de păsări din gospodăriile populaţiei s-a diminuat cu numai 2%).

Pentru a avea o imagine cât mai clară asupra modificărilor survenite în producţia animalieră am calculat producţiile pe cap de locuitor pentru carne, lapte, lână, ouă la nivelul celor doi ani de referinţă (1989 şi 2006) – tabel nr. 26.

Producţiile zootehnice/loc. (1989, 2006)

Tabel nr. 26

Comuna	1989				2006				Dinamica 1989-2006			
	Carne (kg)	Lapte (l)	Lână (kg)	Ouă (buc)	Carne (kg)	Lapte (l)	Lână (kg)	Ouă (buc)	Carne (kg)	Lapte (l)	Lână (kg)	Ouă (buc)
Afumaţi	140,6	594	2,9	688	429	509,3	2	957	288,4	-84,7	-0,9	269
Bistreţ	78,6	147	3,2	488	62	416	3,7	383	-16,6	269	0,5	-105
Braniştea*	-	-	-	-	52	200	3,8	532	-	-	-	-
Caraula	81,7	151	2	628	48	160	0,8	228	-33,7	9	-1,2	-400
Catane*	-	-	-	-	46	195	1,9	158	-	-	-	-
Cetate	95	280	1,3	351	54	161	1	428	-41	-119	-0,3	77
Cioroiaşi	83	173	3,2	675	40	250	1,5	926	-43	77	-1,7	251
Ciupercenii Noi	65	168	2,5	334	58,1	178	2,1	638	-6,9	10	-0,4	304
Dârvari	129,5	284	1,5	537	30	301	0,8	900	-99,5	17	-0,7	363
Desa	152	163	2,2	730	152,3	143	3,4	383	0,3	-20	1,2	347
Galicea Mare	288	125	2	611	43	94,3	1,2	225	-245	-30,7	-0,8	386
Galiciuica*	-	-	-	-	78	117	2,4	372	-	-	-	-
Ghidici*	-	-	-	-	98	32	2,5	230	-	-	-	-
Giubega	137	130	1,3	320	81,9	171	2,6	410	-51,1	41	1,3	90
Izvoare	62	198	2,2	382	15	188	2,3	350	-47	-10	0,1	-32
Întorsura*	-	-	-	-	50	19	2,2	237	-	-	-	-
Lipovu	55	140	1,1	370	45,3	152	0,6	393	-9,7	12	-0,5	23
Maglavit	226	182	2,6	494	64,4	210	2,5	256	-161,6	28	-0,1	-238
Moţăţei	111	186	1	541	63	163	2	254	-48	-23	1	-287
Negoi	103	380	3,8	583	70	113	1,5	117	-33	-267	-2,3	-466
Obârşia de Câmp	227	442	1,2	847	216	265	4,5	790	-11	-177	3,3	-57
Perişor	92	422	2,6	471	79	320	0,7	103	-13	-102	-1,9	-368
Piscu Vechi	72	244	2,5	213	82	180	6	862	10	-64	3,5	649
Pleniţa	44	111	0,5	386	70	165	1	360	26	54	0,5	-26
Poiana Mare	58	190	2,3	383	43,1	117	3,1	500	-14,9	-73	0,8	117
Punghina	114,9	991	2,5	654	33,5	304	3,1	863	-81,4	-687	0,6	209
Radovan	71,3	240	2,8	266	94	326	0,5	236	22,7	86	-2,3	-30
Rast	123	556	3,3	318	57	192	2,7	203	-66	-364	-0,6	-115
Seaca de Câmp	75	185	3,8	524	52	395	0,3	459	-23	210	-3,5	-65
Siliştea Crucii	94	277	2,4	368	60,5	333	1,1	139	-33,1	56	-1,3	1022
Unirea	66	148	2	286	58	109	0,07	414	-8	-39	-1,9	128
Urzicuţa	109	225	1,9	401	66	401	2,8	712	-43	176	0,9	310
Vânători**	118,4	378	1,7	502	-	-	-	-	-	-	-	-

*comune înfiinţate în anul 2004

**în urma reorganizării administrativ teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa aparţânând comunei Vânători au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători de la această dată nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

Cantitatea de carne ce revine unui locuitor s-a situat, în anul 1989, între 288 kg (Galicea Mare) şi 44 kg (Pleniţa), iar în anul 2006 între 429 kg (Afumaţi) şi 15 kg (Izvoare). Pentru cea mai mare parte a comunelor din spaţiul analizat s-au înregistrat scăderi, cuprinse în limite foarte largi, de la peste 50% (Galicea Mare -85%, Dârvari -76,8%, Maglavit -71,2%, Punghina -70,8%, Rast -53,6%) până la sub 15% (Perişor -14,1%, Unirea -12,1%, Ciupercenii Noi -10,6%, Obârşia de Câmp -4,8%). Pentru 5 comune se consemnează creşteri (Afumaţi 67,1%, Pleniţa 37,1%, Radovan 24,1%, Piscu Vechi 12,1%, Desa 0,2%).

Cantitatea de lapte ce revine unui locuitor s-a situat, în 1989, între 594 l (Afumaţi) şi 111 l (Pleniţa), iar în 2006 între 509,3 l (Afumaţi) şi 32 l (Ghidici). Ca şi în cazul producţiei de carne, pentru majoritatea comunelor au avut loc scăderi cu peste 50% (Negoi -70,2%, Punghina -69,3%, Rast -65,4%) sau scăderi cu valori mai mici, între 5 şi 40% (Galicea Mare, Izvoare, Moţăţei, Perişor). Pentru 2 comune producţia a înregistrat o creştere cu peste 50% (Bistreţ, Seaca de Câmp) iar pentru alte 10 localităţi creşterile au fost cuprinse între 43,8% şi 5,6% (Caraula, Cioroiaşi, Ciupercenii Noi, Giubega, Lipovu, Maglavit, Radovan, Seaca de Câmp, Unirea, Urzicuţa).

Cât priveşte cantitatea de lână ce revine unui locuitor, aceasta s-a situat, în anul 1989, între 3,8 kg (Negoi şi Seaca de Câmp) şi 0,5 kg (Pleniţa), iar în anul 2006 între 6 kg (Piscu Vechi) şi 0,07 kg (Unirea!). Pentru 9 comune s-au înregistrat scăderi cu mai mult de 50% (dintre care la Unirea cu -95%, Seaca de Câmp -92,1%, Radovan -82,1%, Perişor -73%) iar pentru alte 8 comune scăderile au fost mai mici (între 40 şi 3,8%): Afumaţi, Cetate, Ciupercenii Noi, Dârvari, Galicea Mare, Lipovu, Maglavit, Rast. În 12 comune au fost consemnate creşteri (Giubega, Obârşia de Câmp, Moţăţei, Piscu Vechi, Pleniţa, Negoi, unde producţia s-a dublat şi chiar mai mult decât atât, Poiana Mare, Bistreţ, Desa, Punghina, Izvoare, Urzicuţa cu creşteri între 4 şi 30%).

Numărul de ouă ce revine la un locuitor s-a situat, în 1989, între 847 buc. (Obârşia de Câmp) şi 213 buc. (Piscu Vechi), iar în anul 2006 între 957 buc. (Afumaţi) şi 103 buc. (Perişor). În aproape jumătate din comunele câmpiei s-au înregistrat creşteri (dintre care în comunele Piscu Vechi, Siliştea Crucii, producţia s-a triplat, iar în Ciupercenii Noi, Dârvari, Urzicuţa, s-a dublat). Scăderi ale numărului de ouă ce revin la o persoană au fost înregistrate în 12 comune, semnificative în Perişor (-78,3%), Caraula (-63,6%), Galicea Mare (-63,1%).

VII.2. Industria şi activităţile comerciale

VII.2.1. Aspecte privind situaţia economică la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea

Potenţialul natural al câmpiei şi specificul dominant rural au făcut ca agricultura cu ramurile ei conexe să fie ocupaţia de bază a locuitorilor, iar producţia agricolă, principala sursă de venit. De altfel, prezenţa marelui fluviu, cu bălţile şi lunca aferentă, a permis desfăşurarea unei activităţi piscicole şi de transport intense. Lipsa resurselor de subsol, asociată cu specificul tradiţional de organizare a vieţii sociale, au condus populaţia locală către activităţi productive în cadrul economiei familiale. Pe lângă agricultură, locuitorii zonei au practicat şi anumite meserii, îndeletniciri pentru un venit suplimentar sau pentru satisfacerea nevoilor cotidiene.

Odată cu dezvoltarea meşteşugurilor a apărut schimbul de mărfuri în cadrul târgurilor şi bâlciurilor, realizat prin intermediul unui număr mare de negustori. Începând din secolele XIII-XIV, pe măsura afirmării relaţiilor feudale, nuclee sub forma pieţelor şi târgurilor

permanente au fost stabilite şi în cadrul aşezărilor rurale[292]. Pe lângă comerţul intern, o mare dezvoltare a avut-o, în această regiune, încă din secoluil al XIII-lea, comerţul extern, efectuat prin intermediul schelelor şi vămilor danubiene. Dezvoltarea comerţului va continua până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când îşi fac apariţia mici întreprinderi industriale (firme, fabrici) specializate mai mult în domeniul alimentar şi textil.

VII.2.1.1. Meserii şi meseriaşi

În mediul rural s-au dezvoltat simultan industria casnică şi meseriile. În cadrul micii industrii casnice[293], activităţile erau diversificate, în strânsă dependenţă cu cerinţele fiecărei familii şi condiţionate de specificul social-economic al zonei. Astfel, se obţineau produse textile din lână, bumbac, borangic, împletituri din nuiele, stuf, papură, se prelucra lemnul etc. Însă, dezvoltarea comerţului şi progresul tehnic înregistrat în secolele XIX-XX au condus, treptat, la reducerea şi chiar dispariţia acestora.

În satele Câmpiei Băileştiului s-au dezvoltat meşteşuguri (olărit, prelucrarea lemnului, a pieilor, împletitul ş.a.) care nu au ajuns la treapta unei specializări propriu-zise (vezi cap. X). Produsele confecţionate se limitau, în cele mai multe cazuri, la nevoile personale ale meşteşugarilor sau la necesarul unei clientele săteşti, şi mai puţin la o piaţă mai largă de desfacere.

La sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, în satele din câmpie este menţionat un număr însemnat de persoane care practicau meserii diverse[294]: cojocari (câte 1 în Afumaţi, Basarabi, Ciupercenii Vechi, Golenţi, Giubega, Negoi şi mai mulţi în Maglavit, Poiana Mare, Băileşti), fierari (câte 5 în Basarabi, Galiciuica, Maglavit, Afumaţi, câte 2 în Boureni, Bistreţ, Plosca, 7 în Ciupercenii Vechi, câte 4 în Lipovu, Moţăţei, Negoi, 1 în Cioroiaşi, în număr mai mare în Băileşti, Maglavit, Poiana Mare), cizmari (câte 1 în Plosca, Ciupercenii Vechi, Lipovu, Negoi, câte 2 în Cioroiaşi, Desa, 4 în Moţăţei, 6 în Dobridor, în număr mai mare în Băileşti şi Maglavit). Paleta de meserii mai cuprindea: brutari (în Boureni, Ciupercenii Vechi, Băileşti, Maglavit), rotari (2 în Basarabi, 1 în Desa, 5 în Poiana Mare), lemnari (câte 2 în Basarabi şi Negoi, câte 4 în Galiciuica şi Poiana Mare), zidari, dogari, croitori, tinichigii, bărbieri, împletitori de coşuri, târne şi rogojini din răchită sau papură.

Apariţia şi dezvoltarea industriei confecţiilor a determinat, însă, scăderea numărului croitorilor, cea mai mare parte dintre ei fiind acaparată de industria textilă, bine reprezentată în oraşul Calafat. Situaţia este asemănătoare şi pentru alte meserii practicate pe o scară din ce în ce mai mică, unele dispărute în totalitate (lemnar, dogar, fierar, olar). Au apărut, însă, şi se dezvoltă altele precum: potcovari, tâmplari, tinichigii, geamgii şi mai ales cea de pietrar (confecţionarea de monumente funerare – cruci de piatră, marmură, implicit cea de gropar) şi constructor de case.

Meseriile practicate de locuitorii zonei au fost adaptate continuu cerinţelor epocii în care au trăit oamenii. Adaptate la nou, în sensul modernismului, de mare „căutare" sunt în prezent meseriile de electrician, mecanic auto, depanator de maşini şi aparate electrocasnice, audio-vizuale, instalator sanitar, zugrav etc.

---

[292] Virgil Joiţa, Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Ion Pătroiu, Vladimir Osiac, Ileana Petrescu, *op. cit.*, p. 27.

[293] Spre deosebire de meserie, care se practică întotdeauna, fie pentru o anumită clientelă, fie pentru piaţă, industria casnică „este un accesoriu al gospodăriei mici ţărăneşti" (Gh. Zane, *Industria în România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1975, p. 10).

[294] Cezar Avram (coord.), *Dicţionarul istoric ...* (A-C), (D-M), (N-V).

VII.2.1.2. Mici activităţi industriale

Caracterul dominant agricol al regiunii a determinat dezvoltarea industriei alimentare, în special a morăritului. Reţeaua hidrografică din zonă, cu un potenţial hidraulic semnificativ, a fost utilizată optim de comunităţile umane pentru mori, pive, dârste, joagăre.

Moara pe apă este una dintre cele mai vechi instalaţii tehnice româneşti, care a înlocuit, treptat, râşniţa (pusă în mişcare de forţa umană). Despre vechimea morii cu apă aflăm din lucrarea lui C. C. Giurescu (1973) cum că ea „era cunoscută în Imperiul Roman însă din secolul întâi înainte de era nostră”[295], afirmaţie care aparţine, de fapt, scriitorului antic Vitruvius. Instalaţia era destul de bine cunoscută, fiind una de întrebuinţare curentă: „şi tot aşa sunt nenumărate alte feluri de maşini despre care nu e nevoie să vorbim, căci ne sunt cunoscute, fiindu-ne zilnic sub mână, precum morile, foalele fierarilor, carele, trăsurile cu două roţi, strungurile şi altele care au o întrebuinţare comună, potrivit cu deprinderile noastre”[296]. Ingeniozitatea şi priceperea în construirea unor astfel de mori au fost recunoscute şi pe plan mondial. În sprijinul acestei idei pot veni cele două exemplare de mori româneşti expuse, unul la Muzeul de istoria tehnicii din München (fiind considerat strămoşul îndepărtat al turbinei moderne hidraulice a inginerului american Lester Alten Pelton), altul la Muzeul tehnic din Viena.

La sfârşitul secolului al XIX-lea, în Câmpia Băileştiului funcţionau 50 de mori[297]. Dintre acestea, 34 erau mori de apă, localizate astfel: 1 în Afumaţi, 1 în Cetate, 16 în Fântâna Banului şi Moreni, 3 în Izvoare, 2 în Lipovu, 5 în Maglavit, 2 în Pleniţa, 3 în Urzica Mare[298]. Cu acelaşi obiect de activitate funcţionau şi morile cu aburi (câte una în Băileşti, Bistreţ, Cetate, Negoi, Perişor, Piscu Vechi, Pleniţa, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Urzicuţa, Trocheşti, Catane, Caraula, câte 2 în Cioroiaşi şi Poiana Mare, 3 în Moţăţei), morile de vânt (9 în Basarabi, 4 în Maglavit), morile acţionate de animale (câte 1 în Afumaţi şi Galicea Mare)[299].

În primul deceniu al secolului al XX-lea îşi fac apariţia morile pe benzină, motorină sau ţiţei al căror număr era mai mic în comparaţie cu cele pe apă. Mori pe benzină funcţionau în satele Ciupercenii Noi, Afumaţi, Boureni, Bistreţ (câte 2), Fântâna Banului, Cioroiu Nou, Desa, Galicea Mare, Maglavit, Moţăţei, Perişor, Poiana Mare (câte 2), Unirea, Urzicuţa; pe motorină în Bistreţ şi Siliştea Crucii, iar pe ţiţei în Băileşti, Bistreţ, Basarabi, Pleniţa (câte 2)[300].

Vechile mori de apă din Câmpia Băileştiului aparţin, din păcate trecutului, în prezent nemaiexistând niciuna. Ele au fost înlocuite cu mori moderne, care funcţionează pe bază de curent electric, în măsură să răspundă cerinţelor comunităţilor umane.

În procesul de dezvoltare a vieţii economice un rol important l-au jucat micile fabrici producătoare de obiecte diverse, adaptate nevoilor de consum ale populaţiei: 5 fabrici de ţiglă în Negoi, Cetate, Siliştea Crucii, Ciupercenii Vechi, 5 fabrici de cărămidă în Ciupercenii Noi, Basarabi, Pleniţa, Ciupercenii Vechi, 3 fabrici de olărie şi 2 fabrici de apă gazoasă în Cetate.

---

[295] C. C. Giurescu, *Contribuţi la istoria ştiinţei şi tehnicii româneşti în secolele XV – începutul secolului XIX*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1973.
[296] *Ibidem*.
[297] Cezar Avram (coord.), *Dicţionarul istoric...* (A-C), (D-M), (N-V).
[298] *Ibidem*.
[299] *Ibidem*.
[300] *Ibidem*.

Încă din vechime din albiile râurilor se extrăgeau importante cantităţi de pietriş, nisip sau prundiş cu utilitate în construcţii, drumuri şi poduri. Astfel de *cariere* erau, la începutul secolului al XX-lea (în 1912), în satele Ciupercenii Noi, Galicea Mare, Rudari – Izvoare (2), Lipovu, Maglavit, Siliştea Crucii.

VII.2.1.3. Activităţile comerciale prin vămile danubiene

Aşezarea geografică, favorizată de prezenţa fluviului Dunărea – arteră hidrografică de legătură cu lumea europeană şi nu numai, a determinat o intensă activitate comercială prin porturile şi schelele dunărene.

Tratatul de la Adrianolope (1829), prin prevederile sale binefăcătoare în plan economic pentru români, a făcut ca traficul dunărea să ia amploare. Altfel spus, a deschis porturile şi schelele dunărene spre comerţul internaţional, însă numai către statele care se aflau în relaţii bune cu Imperiul Otoman, puterea suzerană[301]. Cu toate că avea un caracter limitat, libertatea comerţului acordată Ţării Româneşti şi Moldovei a fost benefică pentru economia celor două principate. În aceste împrejurări, schelele şi porturile dunărene au putut desfăşura o vie activitate[302].

Obţinerea independenţei de stat a României, prin războiul de la 1877-1878, a dat ţării putere şi prestigiu, atât în interior, cât şi în exterior, ceea ce a făcut ca integrarea statului român în circuitul comercial internaţional să fie mai pregnantă. Noile perspective deschise capitalismului au influenţat dezvoltarea tuturor ramurilor economice, inclusiv a comerţului intern şi extern. Dezvoltarea agriculturii, a industriei, extinderea reţelei de căi ferate, de drumuri şi şosele, a transporturilor fluviale şi maritime prin obţinerea deschiderii la Marea Neagră, adoptarea unui sistem vamal protecţionist (1886), consolidarea pieţei interne, au impulsionat mersul ascendent al comerţului românesc la sfârşitul secolului al XIX-lea.

Deşi România înregistra progrese notabile în evoluţia sa capitalistă, economia ţării avea un caracter predominant agrar în care se conservau rămăşiţe ale feudalismului iar marea industrie se afla în proces de constituire, ca şi instituţiile de credit, atât de necesare edificării unei vieţi economice sănătoase. În acest context, perioada 1885-1894 a fost marcată, în plan economic, de producţia agricolă cu caracter predominant comercial, ceea ce se reflectă şi în structura comerţului exterior.

Suprafaţa cultivabilă a României a crescut an de an mai ales în detrimentul păşunilor şi fâneţelor. Numai între anii 1876-1886 s-a înregistrat o creştere de 567.700 ha, ajungându-se de la 3.442.800 ha la 4.008.500 ha, pentru ca în anul 1894 să atingă o suprafaţă de 4.539.900 ha[303]. Cea mai mare parte a terenului cultivabil (circa 82%) era destinată cerealelor. Principala plantă de cultură era porumbul, care deţinea primul loc atât ca suprafaţă, cât şi ca producţie. Locul doi îi revenea grâului, el fiind, după porumb, planta de cultură cea mai răspândită. Acestora le urmau orzul şi ovăzul.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea statul a urmărit continuu evoluţia importului şi exportului deoarece, raportul dintre acestea avea o influenţă decisivă asupra balanţei comerciale. În anul 1886, prin legea tarifului vamal protecţionist, s-au impus taxe

[301] *Regulamentul Organic*, Bucureşti, 1847, p. 174.
[302] Vezi Apostol Stan, *Independenţa României. Detaşarea de piaţa otomană şi reataşarea de Europa, 1774-1875*, Bucureşti, Ed. Albatros, 1998, p. 20-83.
[303] Paul-Emanoil Barbu, Nicu Marinescu, *Agricultura României în perioada 1864-1918*, Craiova, Editura Spirit Românesc, 1996, p. 161-310; datele statistice privind evoluţia agriculturii şi a comerţului exterior se referă la Vechiul Regat al României.

unui număr important de produse străine cu scopul de a proteja economia naţională. Deoarece tariful vamal autonom conţinea numeroase neclarităţi, generând interpretări eronate la perceperea taxelor de import, în anul 1891, a fost modificat şi introdus tariful general vamal, care avea o tendinţă protecţionistă, dar nu şi prohibitivă[304].

Dunărea, fluviu care dă unitate vieţii economice europene, cunoscută în partea ei inferioară, sub numele de Dunărea de Jos, a fost limes şi hotar, punte pentru relaţiile economice ale comunităţilor umane de pe cele două maluri. De-a lungul timpului, ea a despărţit comunităţi umane, popoare sau state, dar le-a şi unit în derularea raporturilor de viaţă[305]. Pe malul stâng al fluviului, în sudul Olteniei, au apărut şi s-au dezvoltat mai multe schele şi porturi precum: Calafat, Bechet, Corabia, Turnu Severin şi Vârciorova. Prin aceste puncte vamale se efectuau schimburi comerciale cu Turcia, Bulgaria, Grecia, Serbia, Macedonia, Austro-Ungaria şi chiar cu state mai îndepărtate ca Germania şi Belgia[306]. Se exportau, în principal, cereale urmate, atât ca volum, cât şi ca venit, de animale, dar şi o gamă diverisificată de alte produse precum piei de animale, miere şi alte produse alimentare, produse meşteşugăreşti, îmbrăcăminte etc. În aceeaşi vreme se importau mătăsuri, citrice, produse alimentare care nu se găseau în ţară, bijuterii mărunte, instrumente de inginerie, de muzică, aparate telegrafice ş.a.

Atestată în documente în anul 1424 (5 aug.) vama de la Calafat se numără printre cele mai vechi de pe teritoriul Olteniei. În acea vreme, ea constituia un centru important al comerţului dintre Occident şi Orient „îndeplinind rolul de bursă a valorilor negoţului intern, extern şi de tranzit … Catastihul vămii de la Calafat era un cod comercial recunoscut de toţi care luau parte la traficul de mărfuri şi erau obligaţi să respecte acest regulament vamal”[307]. În măsurile Regulamentului Organic care vizau organizarea vămilor, cea de la Calafat a fost considerată schelă de categoria I, importanţă pe care şi-a menţinut-o şi în secolele următoare[308].

În perioada 1885-1894, valoarea comerţului exterior al României a fost de 3.869.978.808 lei, iar din punct de vedere cantitativ 26.548.744 t[309]. În cadrul acestuia mărfurile comercializate prin vămile danubiene ale Olteniei aveau o pondere, din punct de vedere valoric, de 21% (cca. 812 milioane lei), iar din punct de vedere cantitativ, de 15,8% (cca. 4 milioane tone)[310].

Din analizele efectuate pe baza datelor statistice[311], se poate observa că dintre punctele vamale ale provinciei de la vest de Olt s-a detaşat Calafatul cu 30% din totalul comerţului exterior realizat prin vămile dunărene oltene, volumul mărfurilor ieşite şi intrate

---

[304] Paul-Emanoil Barbu, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *Istoria Camerei de Comerţ şi Industrie „Oltenia”*, Craiova, Ed. Camerei de Comerţ şi Industrie „Oltenia”, 2000, p. 62-63.

[305] Anca Gofiţă, *Aspecte generale privind evoluţia punctului de frontieră Calafat*, “Geoforum – Studii şi Cercetări de Geografie şi Protecţia Mediului”, Craiova, 2001, p. 148-149.

[306] Virgil Joiţa, Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Ion Pătroiu, Vladimir Osiac, Ileana Petrescu, *op. cit.*, p. 179.

[307] *Ibidem*, p. 40.

[308] Pe linia Dunării, în afara acestui punct vamal mai existau şi altele, de importanţă redusă care, conform autorilor regulamentului, se doreau a fi desfiinţate pe motivul că în cadrul lor traficul de mărfuri şi persoane era aproape inexistent. Dintre acestea menţionăm: Bistreţ, Desa, Ghidici, Piscul, Rast. Tot în cadrul organizării vamale, în anul 1845 au fost înfiinţate pentru fiecare schelă pichete vamale. Pentru punctul Calafat, asemenea pichete s-au înfiinţat la Cetate, Fântâna Banului, Hunia, Golenţi, între Ţigănaşi şi punctul Calafat, punctul Calafat, Gârla Ghencii, Schela Veche, între Schela Veche şi Ciuperceni, Ciuperceni, în dreptul Arcearului, între Arcear şi Pietriş. (*Ibidem*, p. 179, 182).

[309] *Comerţul exterior al României în 1894*, Bucureşti, 1895, p. 3.

[310] *Ibidem*, p. 16-25.

[311] *Ibidem*.

prin punctul vamal menţionat (între anii 1885-1894) fiind de 1.319.312 t. Locurile următoare reveneau vămilor Corabia, Vârciorova şi Turnu Severin.

Producţia agricolă realizată în anii sfârşitului de secol XIX a determinat creşterea vizibilă a volumului şi valorii exportului. Între anii 1885-1894, valoarea exportului la scară naţională a fost de 2.881.052.518 lei, din care 11,7% se realiza prin vămile dunărene ale Olteniei (542.753.025 lei)[312]. În acest interval de timp, valoarea exportului prin vămile oltene a urmat o linie ascendentă, de la 47,8 milioane lei în anul 1887, la 63,8 milioane lei în anul 1894, ceea ce reprezenta 19,2%, respectiv 21,7% din valoarea exportului întregii ţări.

Dintre vămile oltene de la Dunăre, cea mai mare cantitate de mărfuri a fost exportată prin vama Calafat, însumând, pentru toţi anii amintiţi, circa 1,2 milioane tone sau 32,5% din exportul efectuat prin punctele respective. Anul de vârf al exportului naţional a fost 1893, când s-au livrat pieţei externe cca 2,9 milioane t mărfuri cu o valoare de 370,6 milioane lei. Prin vămile dunărene ale Olteniei, în anul respectiv, s-au exportat mărfuri în valoare de 78.609.878 lei, adică 21,2% din valoarea întregii ţări.

Între anii 1887-1889, produsele agricole reprezentau 83,3% sau 855.709 t din volumul total al exportului prin vămile danubiene ale provinciei din dreapta Oltului. Analizând datele statistice se observă că, până în anul 1894, ponderea produselor agricole la export a fost din ce în ce mai mare. Cerealele erau cele mai căutate mărfuri pe pieţele străine, în special grâul şi porumbul. Ponderea lor în totalul mărfurilor exportate a avut un curs continuu ascendent, de la 91,4%, în anul 1887, la 92,5% în 1889 şi 96,2% în 1894. Printre vămile oltene dunărene cu cel mai intens export de cereale s-a numărat şi Calafatul, cu 1.066.350 t urmat de Corabia, Bechet, Turnu Severin şi Vârciorova[313].

În urma obţinerii independenţei de stat, principalul destinatar al producţiei agricole a devenit Anglia, urmată de Austro-Ungaria (în special pentru exportul grâului), Franţa şi Italia[314].

Între anii 1886-1890, după expirarea convenţiei comerciale cu Austro-Ungaria, ponderea grâului la export a crescut, atingând o medie anuală de 121 milioane lei. Grâul românesc lua drumul pieţelor din Belgia, Italia, Germania şi Franţa, mai puţin Austro-Ungaria, ca urmare a „războiului vamal" cu acest stat, „război" care nu a avut influenţe negative asupra veniturilor realizate din comerţul cu cereale, dar a afectat mult exportul de animale a cărui valoare s-a redus de la 22 milioane lei în 1886, la 11 milioane lei în anul 1890[315]. La sfârşitul secolului al XIX-lea, în urma încetării „războiului vamal" cu Austro-Ungaria, 40% din valoarea exportului de cereale se îndrepta către Belgia, Austro-Ungaria, Anglia, Germania, Italia, Turcia şi alte ţări.

Deoarece România nu dispunea de o industrie dezvoltată, importul a înregistrat o creştere continuă, mult mai vizibilă sub raport valoric decât cantitativ.

La scară naţională, din analizele făcute de noi, volumul importului, în perioada 1885-1890, a fost de 5,8 milioane t cu o valoare de 3,6 miliarde lei din care vămilor oltene le revenea 5,48% sau 321.219 t. Din punct de vedere valoric însă, cota acestora era aproape de trei ori mai mare, atingând 15,8% din valoarea importului naţional[316]. Cota maximă a volumului de mărfuri importate prin vămile dunărene ale Olteniei a fost atinsă în anul 1893, când s-a ridicat la 50.790 t, în valoare de 38,6 milioane lei, ceea ce echivala cu 7,04% din

---

[312] *Ibidem*, p. 3.
[313] *Comerţul exterior al României în 1896,* Bucureşti, 1897, p. 150-151.
[314] *Balanţa comercială a României*, în „Buletinul Uniunei Camerelor de Comerţ şi Industrie", nr. 11, 1926, p. 389-400.
[315] Virgil Joiţa, Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Ion Pătroiu, Vladimir Osiac, Ileana Petrescu,*op. cit.,* p. 252.
[316] *Comerţul exterior al României în 1894,* p. 16-19.

întreaga cantitate importată de România. Calafatul s-a situat pe locul trei, după Dr. Tr. Severin şi Corabia, cu 17,9%, din volumul importului prin vămile dunărene ale Olteniei[317] .

Nedispunând de o industrie dezvoltată, Oltenia a trebuit să importe produse pentru aprovizionare şi refacere[318]. Astfel, comerţul cu acest gen de mărfuri a format centrul de greutate al comerţului cu alte state. Firmele comerciale şi cele industriale din Oltenia au importat prin vămile dunărene o gamă variată de mărfuri, categoriile cele mai reprezentative fiind materiile prime minerale, metale şi fabricaţiuni metalice, urmate de alimente, textile, lemn, pielărie etc.

Activităţile comerciale prin punctual vamal Calafat au avut un impact semnificativ în dezvoltarea reţelei de aşezări din câmpie, în special a celor de pe linia Dunării. Aici, schimbul de mărfuri specific comerţului extern a antrenat şi activităţi economice locale în domeniul producţiei de bunuri şi servicii.

VII.2.2. Economia actuală prin prisma societăţilor comerciale

Evenimentele politice postdecembriste au generat în mediul rural schimbări profunde, atât în domeniul vieţii sociale, cât şi în sfera economică. Legea nr. 31/1990 privind societăţile comerciale a deschis drumul iniţiativei particulare privind actele de comerţ. "Societatea comercială poate fi definită ca o grupare de persoane constituită pe baza unui contract de societate şi beneficiind de personlitate juridică, în care asociaţii înţeleg să pună în comun anumite bunuri, pentru exercitarea unor fapte de comerţ în scopul realizării şi împărţirii beneficiilor rezultate"[319]. Formele în care se pot constitui societăţile comerciale sunt: societate în nume colectiv, societate cu răspundere limitată, societate în comandită simplă, societate pe acţiuni, societate în comandită pe acţiuni.

Pe baza informaţiilor oferite de Oficiul Registrului Comerţului de pe lângă Tribunalul Dolj am calculat numărul societăţilor comerciale din spaţiul câmpiei, rezultând circa 1810 (A.F., P.F., S.R.L., S.A., S.N.C.) cu profil variat, în cea ami mare parte alimentar şi de prelucrare a lemnului. În cadrul acestora, ponderile cele mai mari revin societăţilor cu răspundere limitată (43%) şi persoanelor fizice independente (32,1%) datorită avantajelor pe care le oferă faţă de celelate tipuri de asociaţii: capital social minimal, răspundere socială doar cu patrimoniul firmei, număr mic de asociaţi. Asociaţiile familiale deţin 25,5% din total.

În profil territorial, numărul şi tipul societăţilor comerciale se prezintă diferenţiat. Repartiţia în teritoriu cât şi numărul acestora sunt condiţionate, în primul rand, de accesul la căile de comunicaţie, deoarece orice iniţiativă particulară, orice firmă necesită o aprovizionare, dar şi piaţă de desfacere. Trebuie amintite, de asemenea, mărimea demografică a localităţilor, cât şi puterea financiară a comunităţilor umane care condiţionează, în mare măsură, profitul firmelor respective.

Cel mai mare număr de societăţi comerciale (peste 100) îl deţin comunele foarte mari, situate de-a lungul unor drumuri de importană naţională sau judeţeană: Moţăţei (117 soc. com), Maglavit (128), Pleniţa (136), Poiana Mare (145). Între 60 şi 100 societăţi comerciale se întâlnesc în 5 comune : Bistreţ, Cetate, Ciupercenii Noi, Galicea Mare, Giubega în timp ce jumătate din comunele câmpiei (16) au un număr mediu de societăţi comerciale (30-60 soc. com.): Afumaţi, Braniştea, Caraula, Dârvari, Desa, Galiciuica,

[317] *Ibidem.*
[318] Virgil Joiţa, Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Ion Pătroiu, Vladimir Osiac, Ileana Petrescu,*op. cit.*, p. 343.
[319] Radu I. Motică, Vasile Popa, *Drept comercial român şi Drept Bancar*, Ed. Lumina Lex, 1999, p. 89.

Ghidici, Negoi, Obârşia de Câmp, Perişor, Piscu Vechi, Rast, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Unirea, Urzicuţa. Numărul mic de locuitori al unor comune şi puterea financiară redusă a acestora, cauzată de îmbătrânirea demografică (pensiile nu asigură nici măcar subzistenţa) au influenţat negativ dezvoltarea societăţilor comerciale al căror număr nu depăşeşte 30 în comunele: Întorsura şi Radovan (câte 17), Catane (22), Izvoare (24), Lipovu (26), Cioroiaşi (27).

În ansamblu, economia câmpiei are un pronunţat caracter agricol, am putea spune chiar de subzistenţă, prea puţin supusă regulilor unui comerţ eficient. Activităţile economice neagricole sunt afectate de disfuncţionalităţi specifice perioadei de tranziţie, micile întreprinderi de comerţ devenind eficiente din ce în ce mai greu. Implementarea normativelor comunitare europene este privită drept o şansă spre revigorarea mediului rural în complexitatea sa, pornind de la dezvoltarea unei infrastructuri care să genereze o îmbunătăţire a calităţii vieţii, trecând prin formarea unei agriculturi competitive şi până la diminuarea profundelor decalaje urban-rural.

VII.3. Căile de comunicaţie şi rolul lor în apariţia şi dezvoltarea aşezărilor

Cadrul natural al câmpiei, prin caracteristicile reliefului şi prin artera hidrografică principală reprezentată de fluviul Dunărea, a fost acela care a creat premisele dezvoltării unei puternice reţele de căi de comunicaţie. Acestea au contribuit la dezvoltarea şi prosperitatea reţelei de aşezări, mai ales în punctele de intersecţie ale lor sau, din contră, la „scăderea" şi dispersia satelor. De asemenea, au intensificat comerţul care a antrenat, pe lângă schimbul de mărfuri, şi elemente noi de cultură şi civilizaţie prin intermediul negustorilor antrenaţi în circuitul larg interzonal sau interregional.

VII.3.1. Istoricul şi evoluţia reţelei de drumuri

Închegarea reţelei de aşezări din spaţiul câmpiei este rezultatul unor relaţii complexe în care căile de comunicaţie, pe apă şi pe uscat, au avut un rol esenţial.

Încă din cele mai vechi timpuri, zona studiată, situată în aria de convergenţă a unor importante civilizaţii, a fost străbătută de o reţea complexă de drumuri. Acestea au o vechime preromană, după cum ne spune însuşi originea cuvântului „drum" care provine de la grecescul „dromos"[320]. Pentru perioada statului dac, reţeaua de drumuri este puţin cunoscută, din cauza caracterului lacunar al cercetărilor arheologice pentru această perioadă de timp şi lipsei surselor istorice. Mai bine păstrate sunt dovezile din perioada stăpânirii romane, buni cunoscători în acest domeniu: „Una din specialităţile romanilor, constituind un adevărat titlu de glorie al lor, au fost drumurile. ... Aceste şosele sunt unul din elementele esenţiale care explică întinderea şi durata stăpânirii romane. Când cucereau o ţară, primul lucru pe care-l făceau erau castrele şi şoselele: deci locuri de apărare şi drumurile pe care să poată circula armata şi apoi negustorii, coloniştii, funcţionarii, ..."[321].

Pentru a păstra o legătură stabilă şi permanentă între cetăţile geto-dacice din Oltenia şi cele din Munţii Orăştiei, dar şi cu teritoriile din sudul Dunării, romanii au construit

[320] Nicolae Iorga, *Drumuri vechi*, Bucureşti, Cultura Neamului Românesc, 1920, p. 7.
[321] Apud Romulus Vulcănescu, Paul Simionescu, *Drumuri şi popasuri străvechi*, Bucureşti, Ed. Albatros, 1974, p. 14.

principalele drumuri pe văile Oltului, Jiului şi de-a lungul Dunării. Un astfel de drum a fost cel care se întindea de-al lungul marelui fluviu, între Drobeta şi Giurgiu. Un altul străbătea Oltenia de la vest la est, de la Dierna spre Drobeta şi Pelendava. Din acesta se desprindeau mai multe drumuri care urcau spre nord, nord-est sau coborau spre sud.

Câmpia Băileştiului a fost străbătută, de-a lungul timpului, de *drumuri mari, oficiale* şi *drumuri tradiţionale.* Cele din prima categorie coborau aproape întotdeauna de-a lungul apelor mari (Jiu, Olt) legând, prin ţesătura lor vaduri şi văi, unind, în acelaşi timp, importante centre ale vieţii economice[322]. În secolul al XIII-lea, spre schelele de la Dunăre se îndrepta marele drum comercial al braşovenilor şi sibienilor, printre punctele terminus numărându-se şi Calafatul[323]. Un altul cobora dinspre munte, prin Târgu Jiu şi Severin, tot spre Calafat. De aici, în secolul al XIV-lea, un important drum străbătea Oltenia prin Băileşti, Craiova, Balş, apoi se orienta spre Transilvania, prin Rm. Vâlcea şi pasul Câineni[324].

Vadul de la Calafat a constituit un important loc de tranzit şi de vamă pentru comerţul Ţării Româneşti cu Peninsula Balcanică pe tot parcursul secolelor XV-XVII. De la Calafat-Vidin pornea un drum comercial spre sudul Pen. Balcanice, care ajungea până la Salonic. Importanţa lui este cu atât mai mare cu cât acesta făcea legătura cu cel care venea de la Ragusta (Dubrovnic) traversând Serbia şi ajungând la Niş, de unde intra în Bulgaria[325].

Funcţia comercială a însemnat un factor important nu numai pentru geneza Calafatului, ci şi în evoluţia sa ulterioară. Dintr-o aşezare, iniţial rurală, Calafatul a evoluat spre târg (sec. XV-XVII), schelă, important punct vamal al Dunării (sec. XIX), reşedinţă de plasă (sec. XIX), aşezare urbană (începând cu anul 1855).

Drumurile mai puţin obişnuite şi mai puţin cunoscute formau o adevărată ţesătură pe toată întinderea câmpiei. „Ascunse şi ferite, «învăluind» satul, nu arareori fluctuante, legate mai cu seamă de ocupaţiile şi meşteşugurile obştii ţărăneşti, ele împlineau alte rosturi decât drumurile mari, obişnuite ... Construite astfel încât, prin itinerarul lor să reuşească mai cu seamă să fie ferite de circuitul normal al drumurilor mari, ele au avut întotdeauna viaţa lor istorică proprie”[326]. Numirile lor erau legate adesea de ocupaţii sau meşteşuguri.

Una dintre ocupaţiile intens practicate în evul mediu a fost păstoritul. Legat de acesta, o mare dezvoltare a cunoscut-o transhumanţa, care implica deplasarea turmelor de oi dinspre munte spre câmpie şi bălţile Dunării pe aşa-numitele *drumuri de transhumanţă*. Într-unul din studiile sale, referitor la acest fenomen în Oltenia de Vest, Romulus Vulcănescu împarte drumurile de transhumanţă în două categorii: drumuri nesfârşite (acelea pe care se trecea an de an, de la vărat la iernat şi invers) şi drumuri sfârşite (toate drumurile pe care s-au oprit din acestă pendulare, s-au aşezat şi au renunţat la păstoritul transhumant)[327].

Drumurile nesfârşite (aşa-zisele drumuri ale oilor) au avut o pondere însemnată în Oltenia de Vest, unde şi păstoritul transhumant a fost mai intens. La vest de regiunea studiată de noi coborau din munţi spre lunca Dunării trei mari trasee ale păstorilor: unul care porneşte de sub Muntele Râu Şes, pe valea Cernei, pe lângă Şiroca, Cerneţi, Şimian, Rogova de unde se desface în mai multe trasee, dintre care unul ajunge şi la Calafat prin Cetate – Hunia – Maglavit; altul care porneşte de sub culmea muntelui Godeanu, coboară în

[322] *Ibidem,* p. 17.
[323] V. Petrişor, L. Mândroiu, *op. cit.*, p. 28.
[324] Virgil Joiţa, Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Ion Pătroiu, Vladimir Osiac, Ileana Petrescu,*op. cit.*, p. 26.
[325] V. Petrişor, L. Mândroiu, *op. cit.*, p. 31.
[326] Romulus Vulcănescu, Paul Simionescu, *op. cit.*, p. 24.
[327] Romulus Vulcănescu, *op.cit.*, p. 25.

depresiunea Cloşani şi de aici la Bala – Malovăţ – Putinei de unde, ca şi precedentul, intră în lunca Dunării prin artere în evantai; cel de-al treilea porneşte prin două artere: de sub Muntele Osla Mănăstirească, respectiv din Arcanul, care se îmbină la Tismana-Ungureni şi apoi coboară spre Godineşti-Rocşoreni, de unde, spre lunca Dunării, se desprind mai multe drumuri[328]. Unul dintre acestea se orientează către lunca Dunării trecând prin localităţile Bălăciţa – Oprişor – Gemeni – Cetate. Acesta, la rândul său, are mai multe derivaţii (scurtături) prin Bălăciţa – Verbiţa – Pleniţa – Risipiţi – Dobridor – Moţăţei – Hunia – Maglavit sau prin Gemeni – Dobridor – Moţăţei – Hunia.

O categorie numeroasă de căi de comerţ o constituie cele ale *sării.* Acestea, pornind de la punctele de exploatare din regiunea submontană, coborau spre Dunăre pe mai multe trasee. „Ele (drumuri ale sării n.n.) apar pe hartă întretăiate, făcute din linii frânte şi întradevăr, aşa erau în realitate căci nefiind pietruite urmau terenul cel mai comod şi imediat ce apărea un obstacol, o movilă sau un pâlc de vegetaţie sau un loc mlăştinos, erau evitate făcând o curbă mare sau chiar aproape un unghi drept cîteodată. Apoi, mai făceau ocoluri mari pentru siguranţa lor prin locuri mai sigure. ... Din felul cum sunt redate aceste drumuri în câmpie, ele ţi se înfăţişează ca nişte ape într-o regiune carstică, apar ca să dispară apoi fără urmă, ori fără să atingă un punct de destinaţie”[329].

În Câmpia Băileştiului existau mai multe drumuri ale sării. Unul dintre acestea porneşte de la Calafat, trece prin Galicea Mare – Giubega – Perişor – Radovan, unde se intersectează cu Drumul Dealului, pe care-l urmează până la Craiova. Un alt drum al sării este acela care, probabil, deservea toate comunele de pe malul Dunării şi urca spre nord la est de zona studiată, prin Măceşu de Jos, până la Podari unde se intersecta cu Drumul Dealului (care îşi avea traseul de-a lungul actualei şosele Calafat – Băileşti – Radovan – Podari – Craiova) [330].

Documentele istorice aduc mărturii despre existenţa, în zona studiată, a unor drumuri sau fragmente din acestea ce ţineau de practicarea anumitor meşteşuguri. Astfel, unul dintre drumurile străbătute de olarii gorjeni trecea prin satele Izimşa – Cetate – Maglavit – Tunarii Vechi, iar un altul, care venea de la Strehaia, prin Pleniţa – Galicea Mare – Plosca şi, mai departe, traversa Desnăţuiul.

Drumurile şi schimburile comerciale au menţinut, de-a lungul secolelor, o permanentă legătură între toate provinciile ţării, dar şi între acestea şi exteriorul României. Prezenţa lor a dat naştere unor târguri care s-au constituit în importante centre de comerţ cu influenţă asupra aşezărilor rurale din jur. Contactele prilejuite de circuitul larg al negustorilor ce poposeau în târguri au avut un important rol pe plan cultural, al mentalităţilor şi, nu în ultimul rând, pe plan artistic, al esteticului.

VII.3.2. Dimensiunea socio-economică a circulaţiei în perioada contemporană

Începând cu secolul al XIX-lea, în reţeaua de căi de comunicaţie s-au înregistrat schimbări semnificative. Epoca regulamentară a fost una marcată de strădanii continue pentru îmbunătăţirea calităţii acestora, cu atât mai mult, cu cât ele erau, la acea vreme, un factor de prim rang în circulaţia mărfurilor şi „singurul mijloc care ar putea să aducă înaintarea folositoare atât glasului ţărănesc şi pasagerilor de obşte, cât şi comerţului,

[328] *Ibidem*, p. 25-27.
[329] Mara N. Popp, *Drumuri şi ocupaţiuni vechi în Ţările Româneşti*, în BSRRG, tomul LVII, Bucureşti, 1938, p. 272-273.
[330] *Ibidem*, p. 275-276.

recunoscător tuturor fericirilor patriei"[331]. Drumurile mari ale ţării cădeau în grija statului, spre deosebire de drumurile mici care legau satele între ele şi de a căror întreţinere erau responsabili ţăranii.

În anul 1840 s-au început lucrările pentru construirea şoselei care mergea din Dolj până în Mehedinţi şi mai departe, pe marginea Dunării, prin Orşova, spre Banat şi ale cărei costuri s-au ridicat, numai din partea comunelor care „la ultima catagrafie se desprinseseră din trupul judeţului Mehedinţi şi trecuseră în cadrul judeţului Dolj", la circa 13.315,24 lei[332].

La jumătatea secolului al XIX-lea (1848-1858) s-a acordat o atenţie deosebită întreţinerii drumurilor comerciale care făceau legătura între porturile dunărene şi punctele cele mai importante ale ţării, precum şi între Oltenia şi Transilvania, drumuri care facilitau schimbul de produse cu ţările balcanice. Au fost consolidate, astfel, drumurile Calafat – Craiova, Calafat – Dr. Tr. Severin, drumul care venea din judeţele dinspre munte, prin Craiova, şi care mergea la bălţi pentru comerţul cu peşte, drumul de la schela Calafat spre schela Bechet, drumurile Craiova – Bucovăţ – Calafat (numit drumul Perişorului) şi Craiova – Bucovăţ – Cetate (numit drumul Sălcuţei).

Spre deosebire de celelalte drumuri, într-o stare mult mai bună se prezentau drumurile de poştă. În anul 1842 în câmpie existau mai multe staţii de poştă: 4 în plasa Bălţii (Bistreţ, Calafat, Fântâna Banului, Rast, Tunari) şi 2 în plasa Câmpu (Cioroi, Radovan).

În secolul al XX-lea îmbunătăţirea reţelei de căi de comunicaţie s-a intensificat prin construirea unor drumuri şi şosele şi consolidarea altora, facilitând atât transportul de materii prime şi de produse spre oraşe sau alte comune învecinate, cît şi accesul locuitorilor spre locurile de muncă sau spre centrele urbane. Harta topografică de la începutul acestui secol arată o configuraţie a reţelei de drumuri ce corespunde cu cea actuală. Către sfârşitul aceluiaşi secol, cea mai mare parte a căilor de comunicaţie a fost modernizată, prin asfaltare.

În prezent, reţeaua rutieră este formată din drumuri publice de diferite categorii (naţionale, judeţene, comunale) a căror lungime însumează aproximativ 1.790 km din care 415,2 km sunt drumuri modernizate (cu îmbrăcăminţi asfaltice). Se remarcă, în mod special, DN 56, care vine dinspre Craiova, trece prin Radovan – Perişor – Giubega – Galicea Mare – Calafat, şi DN 55A, care traversează sudul câmpiei prin localităţile Poiana Mare – Tunarii Vechi – Piscu Vechi – Ghidici – Rast – Negoi – Catane – Bistreţ – Plosca şi mai departe prin Măceşu de Jos, Bechet, însoţind malul Dunării, către est. Din cele două drumuri naţionale se desprind drumuri judeţene şi comunale care fac legătura între diverse localităţi şi între acestea şi linia de cale ferată ce traversează câmpia pe direcţia est-vest.

Câmpia Băileştiului este traversată de linia de cale ferată Craiova – Calafat, în lungime totală de 107 km, din care aprox. 2/3 se desfăşoară în cîmpie. Trece prin localităţile Urzicuţa, Boureni, Băileşti, Moţăţei-Gară, Maglavit, Golenţi, Basarabi, Calafat. În dreptul localităţii Golenţi, din aceasta se desprinde o linie secundară care face legătura cu Poiana Mare.

În ceea ce priveşte densitatea medie de drumuri la 100 km^2, Câmpia Băileştiului se încadrează cu o valoare de 78,9 km/100 km^2, valoare superioară mediei pe ţară (30,5 km/100 km^2). Pentru drumurile modernizate, densitatea este de 18,3 km/100 km^2, sub media naţională de 24,6 km/100 km^2.

Intensitatea mare a echipării teritoriului a fost favorizată de particulatităţile reliefului, care oferă un grad mare de accesibilitate. Deşi toate satele au acces la reţeaua rutieră, se pot sesiza diferenţieri între acestea. Exceptând 6 sate (Castrele Traiane, Întorsura, Lipovu,

[331] Virgil Joiţa, Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Ion Pătroiu, Vladimir Osiac, Ileana Petrescu,*op. cit.*, p. 174.
[332] *Ibidem*, p. 174.

Pisculeţ, Siliştea Crucii, Smârdan), toate celelalte localităţi beneficiază de acces la căi rutiere modernizate (asfaltate).

Analizând distribuţia teritorială a reţelei de căi de comunicaţie, putem desprinde concluzia că în Câmpia Băileştiului echiparea teritoriului este bună şi foarte bună, cu aprox. 415,2 km de străzi modernizate şi altele în curs de modernizare. Dintre punctele slabe, identificăm insuficienta deservire feroviară, mai mult din punct de vedere al calităţii. În prezent, linia feroviară este neelectrificată, gradul de confort al călătorilor foarte scăzut, timpul de transport efectiv mare ceea ce a dus la o utilizare a acesteia la cca. 30% din capacitate.

VIII. DIMENSIUNEA ECONOMICĂ ŞI SOCIO-CULTURALĂ A CALITĂŢII VIEŢII

VIII.1. Diagnoza calităţii vieţii

După cum arată datele statistice la nivel naţional, mediul rural acea „arie de locuire şi activităţi în condiţii naturale" se situzează pe ultimul loc în privinţa multor indicatori referitori la condiţiile de viaţă ale populaţiei. Calitatea vieţii este un concept evaluativ rezultat direct al raportării condiţiilor de viaţă şi a activităţilor umane la necesităţi, aspiraţii, valori ale individului. „Domeniul calităţii vieţii poate fi definit prin ansamblul elementelor care se referă la situaţia fizică, economică, socială, culturală, politică, de sănătate etc. în care trăiesc oamenii, conţinutul şi natura activităţilor pe care le desfăşoară, caracteristicile relaţiilor şi proceselor sociale la care participă, bunurile şi serviciile la care au acces, modelele de consum adoptate, modul şi stilul de viaţă, evaluarea împrejurimilor şi rezultatelor activităţilor care corespund aşteptărilor populaţiei, precum şi stările subiective de satisfacţie/insatisfacţie, fericire, frustrare etc."[333].

Conceptul de calitate a vieţii este structurat pe două componente distincte: o stare reală, concretă (viaţa colectivităţii umane la un moment dat) şi un set de criterii de evaluare (concepţiile de viaţă) cu care este apreciată starea vieţii. Mentalitatea de tip tradiţional şi caracterul „închis" al mediului socio-economic din spaţiul rural sunt factori care determină o anumită inerţie în ceea ce priveşte cele două componente ale calităţii vieţii, comparativ cu dinamica urbanului.

Natura diverselor aspecte esenţiale ale nivelului de trai al populaţiei, de la cele care se referă la satisfacerea nevoilor materiale şi până la cele cultural-spirituale, nu se poate realiza folosind numai un singur indicator care, în mod evident, nu poate surprinde toate aspectele cantitative şi calitative ale nivelului de trai al populaţiei. În aceste condiţii este necesar a se folosi un sistem de indicatori care să cuprindă indicatori sintetici, pentru cunoaşterea de ansamblu a diferitelor aspecte ale condiţiilor de viaţă şi inidicatori analitici, pentru a avea o imagine cât mai cuprinzătoare asupra fenomenelor şi proceselor supuse cercetării, prin analiza în detaliu a acestora. Aceştia pot fi diferenţiaţi în urmatoarele tipuri: indicatori ai stării diferitelor componente ale vieţii umane (ex. indicatori ai mediului natural, ai condiţiilor de locuire, de educaţie etc.), indicatori ai resurselor disponibile (venit/loc., bunuri materiale, culturale şi ştiinţifice disponibile), indicatori ai iniţiativei, indicatori descriptivi ai diferitelor activităţi ale vieţii (profesie, tipuri de activităţi culturale şi sportive etc.), indicatori ai necesităţilor/aspiraţiilor, indicatori ai calităţii percepute a vieţii, indicatori de satisfacţie cu viaţa (care redau gradul estimat de satisfacţie cu viaţa), indicatori ai unor simptome critice ai calităţii vieţii (indicatori de optimism/pesimism, de sinucideri, boli mentale etc). Dintre toţi aceştia, cei mai utilizaţi sunt indicatorii de stare, mai uşor de cuantificat, înregistraţi statistic, dar întru-totul alte scopuri decât cele privind calitatea vieţii.

În vederea identificării realităţii dimensiunii social-culturale şi economice a calităţii vieţii din spaţiul aferent Câmpiei Băileştiului, am utilizat un set de metode specifice cercetării geografice (observaţia directă, descrierea fenomenului la faţa locului, documentarea statistică) la care am adăugat, pentru o mai bună cunoaştere a calităţii vieţii,

[333] Ioan Mărginean, Iuliana Precupeţu, Ana-Maria Preoteasa, *Puncte de suport şi elemente critice în evoluţia calităţii vieţii în România,* www. calitateavieţii.ro

metode şi tehnici specifice sociologiei (interviul, chestionarul). Am încercat, astfel, prin îmbinarea indicatorilor obiectivi să obţinem o imagine cât mai reală asupra condiţiilor de viaţă ale grupurilor comunităţilor umane din spaţiul analizat.

Printre elementele vizate de întrebările din chestionar sunt cele referitoare la condiţiile de locuit, sistemul educaţional, asistenţa medicală. Chestionarul a fost structurat după cum urmează:

I. Calitatea locuirii

1. Locuinţa pe care o ocupaţi în prezent corespunde necesităţilor dumneavoastră?
a) da; b) parţial da; c) nu.
2. Din ce material este construită locuinţa dumneavostră?
a) chirpici şi paiantă; b) bolţari; c) cărămidă; d) BCA.
3. Cum credeţi că ar trebui să fie locuinţa dumneavostră ca suprafaţă?
a) mai mare; b) la fel; c) mai mică.
4. Consideraţi necesar ca locuinţa dumneavoastră să dispună de apă curentă, baie şi canalizare?
a) da; b) oarecum; c) nu; d) nu ştiu.
5. În viitorul apropiat aveţi în vedere o îmbunătăţire a locuinţei dumneavoastră?
a) da; b) nu; c) nu ştiu.

II. Sistemul medical

1.Numărul unităţilor sanitare din localitatea dumneavoastră îl apreciaţi ca fiind:
a) mulţumitor; b) parţial mulţumitor; c) insuficient.
2. Cum apreciaţi calitatea serviciilor medicale din localitatea dumneavoastră?
a) foarte bună; b) bună; c) satisfăcătoare; d) slabă.
3. În cazul unor probleme de sănătate apelaţi la unităţile medicale din localitate?
a) întotdeauna; b) uneori; c) nu.

III. Învăţământul

1. În localitatea dumneavoastră consideraţi că numărul de şcoli este?
a) mare; b) suficient; c) mic.
2.Cum apreciaţi dotarea şcolii din localitatea dumneavostră?
a) foarte bună; b) bună; c) relativ bună; d) slabă.
3. Ce dotare consideraţi necesară pentru şcoala în care învăţaţi?
a) calculatoare; b) bibliotecă; c) terenuri de sport; d) încălzire centrală.
4. De cât timp aveţi nevoie pentru deplasarea la unitatea şcolară în care desfăşuraţi procesul de învăţământ?
a) aprox. 10 min.; b) 10-30 min.; c) mai mult de 30 min.
5. Cum apreciaţi calitatea procesului de instruire în localitatea dumneavoastră?
a) foarte bună; b) bună; c) relativ bună; d) slabă.

VIII.2. Locuinţa şi calitatea locuirii

Locuirea în mediul rural oferă o serie de elemente de atracţie, dar este expusă şi unor inconveniente importante şi chiar unor riscuri vitale, prin fenomene distructive, în condiţiile amenajării inadecvate (insuficiente) a teritoriului şi proastei gestionări a situaţiilor de urgenţă care pot să apară. Între inconvenientele prezente în mediul rural din Câmpia Băileştiului menţionăm: izolarea unor aşezări din cauza lipsei mijloacelor de transport şi a drumurilor deteriorate, slaba asigurare a accesului la utilităţile publice, precaritatea resurselor de existenţă, cu precădere în aşezările mici sau în cadrul populaţiei vârstnice.

Toate acestea pot depăşi avantajele pe care le oferă condiţiile naturale de viaţă din rural şi fac ca locuirea în sate să nu mai fie o opţiune ci, mai mult, o constrângere în sensul că nu au altă variantă, din cauza fie a negăsirii unui loc de muncă în altă parte, fie nu au avut acces la o pregătire adecvată sau nu au posibilitatea unei locuinţe în mediul urban.

Locuinţa este definită ca fiind „construcţie unitară şi singulară formată din una sau mai multe camere de locuit, prevăzută, în general, cu dependinţe sau alte spaţii de deservire, independentă din punct de vedere funcţional, având intrare separată şi fiind folosită, în principiu, de o singură gospodărie”[334]. Clădirile de locuit, expresie a umanizării spaţiului geografic, formează componenta esenţială a vetrelor de sat sub aspect funcţional şi fizionomic, oferind indicii cantitative şi calitative asupra situaţiei demografice şi social-economice.

Dreptul la locuire a constituit o problemă importantă intrată în agenda politică încă din secolul al XIX-lea, ca reacţie la problemele generate de industrializare şi explozia urbană, dezechilibrul dintre cererea/oferta de locuinţe, accesul inegal la locuire între diferite categorii sociale şi diferite zone, persoane fără locuinţă şi condiţii precare de locuire etc. Asigurarea accesului la o locuire adecvată reprezintă, adesea, elementul esenţial în dezvoltarea unei societăţi echitabile în care fiecare individ să-şi valorifice potenţialul, ca membru activ al acesteia.

Dreptul la locuinţă este prevăzut în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului (1948) adoptată de O.N.U., în art. 21.1., unde se menţionează că: „orice persoană are dreptul la un standard de viaţă adecvat pentru sănătatea şi bunăstarea lui însuşi şi a familiei lui, incluzând asigurarea hranei, a hainelor, a *locuinţei* ...”. În legislaţia românească, dreptul la locuinţă este prevăzut în *Legea locuinţei nr. 114/1996* şi în *Legea pentru prevenirea şi combaterea marginalizării sociale nr. 116/2002.*

Asigurarea unei locuiri corespunzătoare a populaţiei depinde, în general, de corelaţia existentă între structura fondului de locuinţe şi structura demografică a gospodăriilor ce ocupă locuinţele, respectiv modul în care este utilizat fondul locativ existent.

VIII.2.1. Fondul de locuinţe şi suprafaţa locuibilă

În ceea ce priveşte numărul de locuinţe existente la nivelul întregii câmpii se constată creşteri apreciabile ale numărului acestora, atât înainte cât şi după revoluţia din 1989, în ultimul interval de timp, însă, într-un ritm mult mai lent. Numărul de locuinţe din unităţile administrative analizate a crescut, într-un interval de 14 ani (1992-2006), cu 3,1 % (1.382 locuinţe). Creşterea a fost lentă şi oarecum inexplicabilă, deoarece s-a produs pe fondul unei scăderi numerice a populaţiei (de la 119.728 loc., în 1992 la 111.220 loc., în 2006). Deşi, în aparenţă s-a construit, în realitate multe dintre noile locuinţe au reprezentat, de fapt, o reconstruire a celor vechi, aflate într-un stadiu avansat de degradare. Într-o anumită măsură, unele cosntrucţii noi de locuinţe reflectă migraţia urban-rural, consecinţă a disponibilizărilor sau pensionărilor, care au determinat o revenire a populaţiei la locurile natale.

Dacă pe ansamblul câmpiei, în anii tranziţiei către economia de piaţă, a avut loc o dinamică pozitivă a fondului de locuinţe, pe unităţi administrative au existat diferenţieri. Patru comune au înregistrat creşteri ale fondului locativ cu mai mult de 20%: Obârşia de Câmp (31%), Desa (30,7%), Cetate (27,3%), Cioroiaşi (23%), Ciupercenii Noi (21%). La polul opus, în şase comune (Caraula, Giubega, Negoi, Piscu Vechi, Radovan, Galicea Mare)

[334] George Erdeli (coord.), *Dicţionar ...*, p. 181-182.

numărul locuinţelor a scăzut cu valori cuprinse între 44,6% şi 33,1%. Pentru patru dintre acestea (excepţie Caraula şi Galicea Mare) explicaţia este găsită în reorganizarea administrativă din anul 2004.

La nivelul anului 2006, numărul clădirilor de locuit din Câmpia Băileştiului era de 44.909, cu un maxim de 3.837 locuinţe, în comuna Poiana Mare, şi un minim de 595 locuinţe, în Galiciuca, fiind, în primul rând, rezultat al diferenţelor demografice. În profil teritorial, se constată că localităţile cu un fond locativ însemnat se grupează în partea sudică a câmpiei, de-a lungul DN 56 (Cetate, Maglavit, Ciupercenii Noi, Bistreţ, Desa, Poiana Mare, Galicea Mare), în timp ce în interiorul câmpiei, localităţile prezintă un fond locativ moderat (fig. nr. 70).

Suprafaţa locuibilă, care reprezintă suma suprafeţelor camerelor de locuit, a crescut, la nivelul întregii câmpii cu 11,1% (de la 1.707.681 m^2, în 1992, la 1.897.250 m^2 în 2006). La nivelul unităţilor administartiv-teritoriale, în acelaşi interval de timp, creşteri semnificative ale suprafeţei locuibile s-au înregistrat în comunele: Desa (cu 45,4%), Ciupercenii Noi (cu 28,4%), Seaca de Câmp (cu 23,7%), Cetate (cu 21,8%), Urzicuţa (cu 21,1%), în timp ce în şapte comune (Caraula, Cioroiaşi, Giubega, Negoi, Piscu Vechi, Radovan, Rast) s-a înregistrat o diminuare a suprafeţelor locuibile, ca urmare a reorganizării administrative din anul 2004. Un caz special îl reprezintă comuna Rast, unde suprafaţa locuibilă a scăzut cu 56,9% faţă de anul 1992, consecinţă directă a inundaţiilor din anii 2005 şi 2006, în urma cărora circa 821 de case necesitau strămutarea şi reconstrucţia.

Pe ansamblu, dinamica superioară a suprafeţei locuibile faţă de cea a numărului de locuinţe este explicată prin faptul că, în cele mai multe situaţii, au fost realizate reconstruiri sau prelungiri ale locuinţelor vechi.

Aceeaşi dinamică pozitivă a avut-o şi *suprafaţa medie pe locuinţă*, care a crescut cu 7,9% (de la 39,1 m^2, în anul 1992, la 42,2 m^2, în anul 2006). La nivelul unităţilor administartive, în anul 2006, suprafaţa medie/locuinţă cea mai mare se găsea în Poiana Mare (54,6 m^2/locuinţă) iar cea mai mică în Rast (25,6 m^2/locuinţă). În 94% dintre comune s-au înregistrat valori peste 30 m^2/locuinţă, cele mai mari fiind în Poiana Mare (54,6 m^2/locuinţă), Desa (51,8 m^2/locuinţă), Ghidici (50,8 m^2/locuinţă), Piscu Vechi (50,6 m^2/locuinţă).

Pentru o imagine mai clară asupra locuirii rurale este edificator indicatorul reprezentat de *suprafaţa locuibilă medie ce revine unei persoane* (m^2/persoană). La nivelul câmpiei, în perioada 1992-2006, s-a înregistrat o creştere a acestui indicator cu aprox. 25%, de la 13,6 m^2/persoană (în 1992) la 17 m^2/persoană (în 2006). Casele nou construite (după 1989) cu suprafeţe mai mari şi cu un grad sporit de confort, alături de diminuarea numerică a populaţiei sunt factori care au condus la crearea acestei situaţii. Pe comune (fig. nr. 71), suprafaţa locuibilă/persoană a cunoscut creşteri între 30 şi 50%, dar şi scăderi (Rast) cu 50,7%. Locuinţele nou construite în aceste localităţi, majoritatea, au o suprafaţă de 30-60 m^2, unei persoane revenindu-i, în medie, 10 m^2.

La nivelul anului 2006, în nicio unitatea administrativă nu se înregistrează valori mai mici de 10 m^2 suprafaţă locuibilă/locuitor, cele mai mari valori la nivelul acestui indicator, (peste 20 m^2 suprafaţă locuibilă/persoană) înregistrându-se în comunele: Cioroiaşi (23,3 m^2), Siliştea Crucii (20,9 m^2), Perişor (20,3 m^2), Giubega (20,2 m^2). Valori mari ale suprafeţei locuibile/pers. pentru comunele Cioroiaşi, Perişor, Siliştea Crucii provin, în mare măsură, din scăderea numerică a populaţiei.

VIII.2.2. Indicele de înnoire edilitară

Casa rurală reprezintă elementul central în cadrul gospodăriei, constituindu-se ca rezultat al acţiunii convergente a cadrului natural, istoric şi social. Adaptarea continuă a locuinţei la mediul înconjurător a dat naştere la puternice legături interdependente între aceasta şi natură. În plan istoric, locuinţa rurală a evoluat de la forme simple (bordei, casa monocelulară, casa cu tindă şi vatră) construite din materiale perisabile (pământ, trestie) la forme complexe (case cu 4-5 camere) construite din materiale durabile, cu zidărie de cărămidă şi învelitori din tablă sau ţiglă.

În timp, unele dintre caracteristicile casei rurale tradiţionale au suferit modificări calitative (ca structură, spaţiu, funcţionalitate) şi estetice datorate, în cea mai mare parte, condiţiilor de viaţă. De obicei, exteriorul locuinţei reflectă situaţia socială a celor care o locuiesc dar, în acelaşi timp, se concretizează şi într-un simbol al spiritualităţii şi al stării culturale. Lăsând deoparte aspectul estetic surprins, de regulă, vizual, ne-am propus a realiza şi o imagine obiectivă a locuirii, prin analiza fondului de locuinţe din punct de vedere al perioadei construirii.

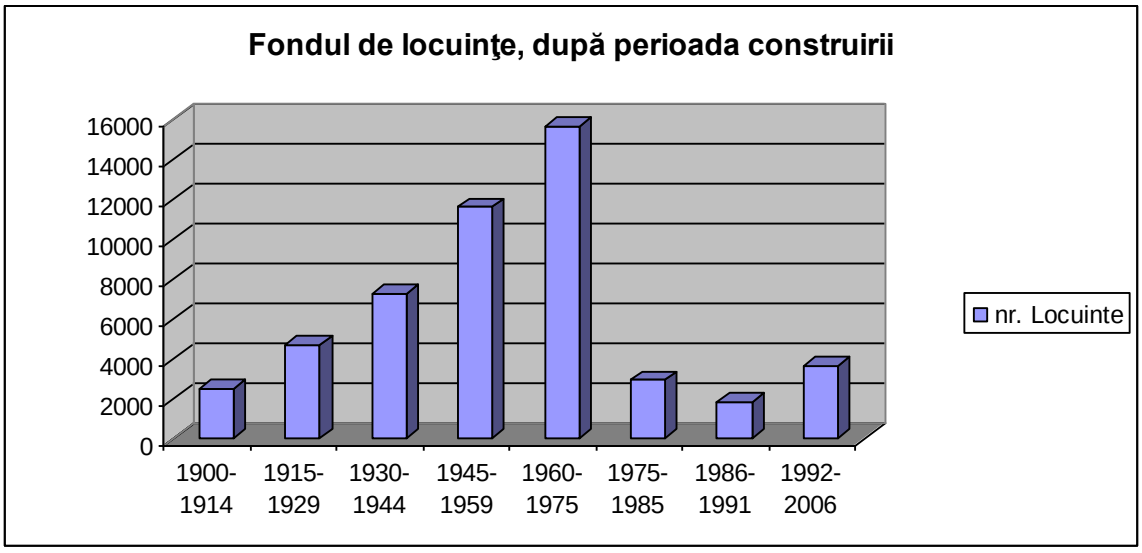

Fig. nr. 72

Analizând fig. nr. 72, constatăm că deceniile 5 şi 6 ale secolului trecut reprezintă perioada în care s-au construit cele mai multe locuinţe. Factorii de natură demografică (cel mai mare număr de locuitori din secoulul al XX-lea, cu o structură pe grupe de vârstă echilibrată) şi economică (crearea de locuri de muncă atât în urban, cât şi în rural, îndeosebi în C.A.P.-uri şi I.A.S.-uri, ceea ce a determinat o creştere a resurselor finaciare) şi, de asemenea, preţurile accesibile la materialele de construcţie) au fost cei care au favorizat această situaţie. Începând cu decenului 6 al secolului trecut şi, în special, în anii ’80, procesul construirii de locuinţe a înregistrat un regres semnificativ. În perioada 1986-1991 numărul locuinţelor construite a fost mai mic cu 88,3% faţă de intervalul 1960-1975. Această situaţie îşi găseşte explicaţia în lipsa motivaţiei de a mai construi. Preferinţa tinerilor pentru oraş ca loc de rezidenţă a făcut ca fenomenul de migraţie să ia amploare (-4,9‰ bilanţ migratoriu) şi, în paralel, să se accentueze fenomenul de îmbătrânire demografică (17,3% populaţie tânără, 54,6% populaţie adultă şi 28,1% populaţie vârstnică, în 1992).

Indicele de înnoire edilitară. Importanţa acestui indicator derivă din faptul că numărul clădirilor nou construite are repercusiuni pozitive atât asupra aspectelor calitative

(alimentare cu apă, canalizare, încălzire) cât şi a celor cantitative (suprafaţă locuibilă, număr de camere). Se calculează pe baza formulei:

$I = C_n / C_t \times 100$ unde, C_n = nr. clădirilor de locuit noi; C_t = nr. total al clădirilor de locuit

Pentru calcularea acestui indicator am considerat clădiri noi, acelea construite în intervalul 1992-2006.

La nivelul câmpiei, valoarea medie a indicelui este de 10,3%. Nivelul ridicat al acestuia este dat de locuinţele construite în satul Rast, unde casele au fost distruse aproape în totalitate, iar vatra satului mutată la circa 10 km spre nord pentru a se evita riscul unor noi inundaţii. În noua vatră a satului au fost construite locuinţe după standarde moderne (cu baie şi bucătărie) – fig. nr. 73[335].

Fig. nr. 73 Case construite în Rastul Nou

Singura problemă ridicată de locuitorii vechiului Rast a fost aceea a suprafeţei locuinţei şi a camerelor de locuit, considerate ca fiind prea mici. Este unul dintre motivele pentru care, majoritatea locuitorilor satului nu s-a mutat în noile case, continuând să locuiască, în condiţii precare, în vechile gospodării.

În celelalte comune, valorile se înscriu între 0,08 % (Urzicuţa) şi 23,6 % (Obârşia de Câmp). Numărul clădirilor de locuit nou construite este mai mare în satele cu acces la căile rutiere importante şi acelea în care puterea financiară este mai mare datorită, fie creării de noi locuri de muncă, fie aportului financiar al persoanelor plecate în afara graniţelor ţării. Situaţia este cu totul alta în satele mici, cu o populaţie îmbătrânită şi fără acces la căi de comunicaţie importante, unde indicele de înnoire edilitară are valori mici şi foarte mici.

[335] Guvernul şi arhitecţii doljeni au opinii diferite în ceea ce priveşte construirea noilor case. Proiectul iniţiat de Guvern presupune case-tip, de 60m^2, pentru familiile numeroase, şi 30 m^2, pentru familiile cu un număr redus de membri. Discuţiile sunt în contradictoriu deoarece, aşa cum susţine arhitectul-şef, Dumitru Cernătescu "nu poţi să construieşti un sat modern cu WC-ul tot în fundul grădinii, cu casele ca nişte coteţe, şi în două camere, dintre care una bucătărie, să înghesui patru, cinci sau şase oameni. Centrul modern proiectat de noi nu se potriveşte cu aceste case oferite de Guvern". Proiectul oferit de arhitecţii doljeni este tot unul în stil modern şi european „… zona centrală din Rast va fi modernă şi aerisită. Străzi largi de 25-30 m, cu două benzi, parcări, spaţii verzi, trotuare largi, o şcoală cu o sală de sport, care va avea un teren interior. Se vor amenaja şi terenuri de sport exterioare, deoarece în spatele şcolii este o zonă de unde se poate vedea lunca Dunării. În plus, se vor construi biserica şi casa parohială lângă ea, sediul poliţiei şi casa poliţistului, o clădire unde vot fi cabinete medicale şi spaţii de locuit pentru medicii de familie, precum şi un punct farmaceutic. În faţa bisericii e prevăzut un parc şi o zonă unde vor fi amplasate câteva monumente reprezentative pentru comună. Va exista, de asemenea, şi o zonă destinată comerţului şi terenuri prevăzute pentru construirea unor sucursale bancare". (Gazeta de Sud, 26 iunie, 2006).

VIII.2.3. Dimensiunea edilitară calitativă a locuirii

Locuirea adecvată se referă atât la faptul că orice individ trebuie să aibă o locuinţă, cât şi la confortul asigurat de aceasta. Alături de suprafaţa locuibilă/persoană, nr. pers./locuinţă şi izolarea fonică, caracteristicile constructive ale locuinţelor, care asigură un grad de confort sporit, sunt determinate şi de existenţa principalelor instalaţii edilitare: alimentare cu apă potabilă şi gaze naturale, canalizare, instalaţii electrice sau de încălzire.

Alimentarea cu apă potabilă este una dintre condiţiile atingerii unui standard de viaţă ridicat. Acest parametru reflectă gradul de modernizare a comunităţilor locale şi, în acelaşi timp, preocuparea constantă a acestora pentru asigurarea unui mediu de locuire confortabil.

În anul 2006, la nivelul câmpiei, alimentarea cu apă potabilă era nesatisfăcătoare, numărul locuinţelor care dispuneau de acest serviciu fiind redus (1.676). Numai în 3 comune, numărul acestor locuinţe depăşea 200: Desa (227), Pleniţa (268), Poiana Mare (415); într-o singură comună numărul depăşea 100: Moţăţei (101); în 3 comune este cuprins între 50 şi 100: Afumaţi (68), Cetate (54), Maglavit (89), iar în celelalte comune numărul locuinţelor care dispun de alimentare cu apă potabilă este sub 50 (dintre care 3 comune – Braniştea, Dârvari, Punghina – nu au nicio locuinţă cu instalaţie de apă în interior).

Sub acest aspect, populaţia rurală nu dispune de condiţii bune pentru un trai decent, fiind dependentă de obţinerea apei potabile din alte surse (fântâni) care, în multe cazuri, nu asigură apă potabilă de calitate. Spre exemplu, în zona Pleniţa – Cetate, concentraţia în nitraţi/nitriţi a apei din fântâni este cu mult peste limita admisă, ceea ce conduce la un nivel ridicat al morbidităţii populaţiei, prin boli infecţioase şi chiar mortalitate în cadrul copiilor cu vârsta sub 1 an.

Canalizarea din reţea publică sau în sistem propriu este, de asemenea, slab reprezentată. Numărul locuinţelor care dispun de *canalizare proprie* era, în anul 2006, de 1.555, cu ecart valoric între 391 (Poiana Mare) şi 0 (Braniştea, Obârşia de Câmp). Ponderea redusă a reţelei de canalizare se răsfrânge negativ asupra calităţii apelor curgătoare şi a pânzei de apă freatică având în vedere faptul că deversarea apelor uzate se face necontrolat.

Dotarea locuinţelor cu baie. Baia este una dintre dotările recente ale locuinţelor rurale. În spaţiul analizat, prezenţa băii oscilează între 1,1 % (Bistreţ) şi 14,3 % (Desa). De regulă, locuinţele cu baie ar trebui să fie acelea care dispun şi de alimentare cu apă. Însă, o problemă importantă o reprezintă faptul că nu toate acestea dispun de canalizare şi/sau alte forme pentru evacuarea apelor uzate. Din informaţiile obţinute în urma anchetelor de teren rezultă că o parte din populaţia care dispune de baie nu o mai utilizează din cauza funcţionalităţii defectuoase (lipsa apei curente şi a canalizării). La nivelul anului 2006, comunele cu cea mai mare pondere a locuinţelor cu baie au fost Desa (14,3 %), Pleniţa (11 %), şi Poiana Mare (10,3 %), comune unde există o putere financiară mai mare, un grad mai ridicat de dezvoltare economică. La polul opus se situează comunele Bistreţ (1,1 %), Radovan (1,6%), Cioroiaşi (1,7 %).

VIII.2.4. Percepţia populaţiei privind calitatea locuirii şi dotările edilitare

În cuantificarea percepţiei populaţiei privind calitatea locuirii şi a dotărilor edilitare ne-am bazat pe aplicarea chestionarului întocmit de noi. În urma acestei analize s-au evidenţiat diferenţieri de opinie în funcţie de vârstă, poziţionarea geografică a respectivelor localităţi şi gradul de dezvoltare economică a acestora.

Pe ansamblu, referitor la gradul de satisfacere a necesităţilor, oferit de locuinţa personală, mai mult de jumătate dintre cei intervievaţi (64%) s-au declarat mulţumiţi, 20 % şi-au manifestat parţial mulţumirea, iar alţi 16% s-au arătat a fi nemulţumiţi. La nivel teritorial se manifestă, însă, diferenţieri. Astfel, valori peste medie se întâlnesc în satele reşedinţă de comună, beneficiare ale unor condiţii de locuire mai bune, datorate concentrării în arealul respectiv. Au existat şi nemulţumiri care au la bază, mai ales în rândul populaţiei tinere, lipsa celor mai elementare condiţii de confort (apă curentă, canalizare, baie). Cele mai multe păreri pozitive au fost ale locuitorilor din sudul câmpiei. Este cazul celor din Desa, Poiana Mare, Ciupercenii Noi, Maglavit, Cetate, favorizaţi de accesul la căi rutiere naţionale şi europene (DN 55A şi coridorul IV paneuropean), de investiţii în infrastructura locală (apă curentă, canalizare), de forme asociate agricole viabile, putere finaciară mai mare etc. Multe sate se află la polul opus. Satul Mărăcinele care, deşi, face parte din comuna Perişor, traversată de DN 56, înregistrează condiţii cu mult sub cele de ansamblu ale comunei. Asemănător este şi cazul satelor Pisculeţ, Castrele Traiane, Covei. Diferenţieri am remarcat şi în funcţie de vârsta respondenţilor. În timp ce persoanele peste 60 de ani, ataşate locului, s-au arătat a fi total mulţumite de locuinţa proprie, tinerii sunt conştienţi că ar mai fi multe de făcut pentru a ajunge la un standard optim de viaţă, aşa cum nu puţini dintre ei l-au cunoscut în mediul urban sau în afara graniţelor ţării, cu ocazia deplasărilor sezoniere pentru muncă.

Analizând natura materialului de construcţie, cei chestionaţi au răspuns în proporţie de 76 % că au casele construite din chirpici şi paiantă. Şi acesta pentru că sunt două materiale locale uşor de realizat, nu prea costisitoare şi cu o utilitate largă pentru o gospodărie. Alţi 12% au declarat că au folosit cărămidă, 8% bolţari şi numai 4% BCA-uri şi aceasta în cazul caselor construite în ultimii ani.

Cu privire la aprecierea suprafeţei locuinţei ocupate, cei mai mulţi (48%) au optat pentru creşterea acesteia, 29% pentru menţinerea aceloraşi dimensiuni şi 16% au optat pentru varianta diminuării acesteia. Au evitat să se pronunţe, într-un sens sau altul, 7%. Opţiunea majoritată şi-a găsit corespondentul în realitate, prin creşterea suprafeţei locative, nu însă ca urmare a construirii de noi case, ci prin prelungirea celor existente. În situaţia caselor mai vechi existente, în general, în satele mai mici, cei chestionaţi au ales varianta efectuării unor îmbunătăţiri, începând cu cea a măririi suprafeţei locuinţei. Alta este situaţia pentru satele cu o populaţie îmbătrânită, unde necesitatea sporirii suprafeţei locuinţei nu mai este atât de stringentă.

Referitor la necesitatea utilităţilor (apă curentă, baie, canalizare), intervievaţii ne-au declarat, în cea mai mare parte, că nu se bucură de acestea. Foarte mulţi (74%) consideră necesar ca locuinţa lor să dispună de aceste dotări în totalitate sau parţial. Tributari ai mentalităţii tradiţionale, mulţi au răspuns că îşi doresc doar apă curentă, nu şi construirea unei băi, motivând că nu simt nevoia, mai ales că este necesară şi canalizarea, deocamdată inexistentă în multe localităţi din câmpie. La fel, cei care posedă fântâni de adâncime sunt refractari la racordarea la reţeaua de apă curentă, arătând că beneficiază, ce-i drept cu un plus de efort fizic, de apă, iar pe de altă parte, nu îşi permit să achite, lunar, contravaloarea consumului din reţeaua publică de apă potabilă.

Opiniile locuitorilor referitor la îmbunătăţirea locuinţelor în viitor arată optimismul acestora şi totodată, îngrijorarea provocată de insuficienţa resurselor financiare necesare. Astfel, mai mult de 2/3 din cei chestionaţi s-au arătat dispuşi să aducă îmbunătăţiri locuinţei şi numai 1/3 s-au declarat mulţumiţi de condiţiile actuale. Creşterea numărului magazinelor de desfacere a materialelor de construcţii şi situarea lor în imediata vecinătate a mai multor localităţi din câmpie a uşurat procurarea materialelor şi astfel, îmbunătăţirea locuinţelor.

VIII.3. Sistemul medical şi calitatea serviciilor sanitare

VIII.3.1. Dimensiunea cantitativă şi calitativă a sistemului sanitar

Asigurarea unor condiţii optime de îngrijire medicală reprezintă una dintre necesităţile fundamentale ale omului. Ori, „premisele accesibilităţii la serviciile sanitare ... constau în existenţa unor surse suficiente pentru a finanţa cheltuielile fiecărei persoane cu serviciile sanitare, consumul de medicamente şi materiale sanitare, existenţa unui număr suficient de instituţii şi de cadre medicale ... apropierea asistenţei sanitare de domiciliul şi locul de muncă al populaţiei”[336].

Mediul rural, prin condiţiile de habitat (condiţii naturale, activităţi economico-sociale, alimentaţie, grad de poluare etc.) a constituit un mediu de viaţă favorabil dezvoltării unei populaţii cu o vitalitate puternică. Însă, schimbările social-economice survenite începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, şi-au pus amprenta asupra caracteristicilor demografice: „golirea” satelor de populaţia tânără, urmare a deplasării acesteia spre spaţiul urban şi, implicit, îmbătrânirea demografică, fenomen care se accentuează de la an la an. După cum aminteam în paginile anterioare, indicele de îmbătrânire demografică a crescut, la nivelul spaţiului rural al câmpiei, de la 1,7 în 1992 la 2 în anul 2002. Drept urmare, nevoia de asistenţă medicală a devenit mai mult decât o necesitate. În ultimii ani, în Câmpia Băileştiului, ca şi la nivelul întregii ţări, sistemul de sănătate se confruntă cu o serie de dificultăţi generate, pe de o parte de „criza” de resurse, iar pe de altă parte de consecinţele fireşti ale procesului de reformă, care influenţează nefavorabil nivelul distribuţiei ofertei de servicii.

Reţeaua de unităţi sanitare din zona rurală studiată include spitale, unităţi medico-sociale, dispensare medicale şi farmacii, care aparţin atât sectorului public, cât şi sectorului privat (tabel nr. 27).

Prin reorganizarea şi restructurarea sistemului medical în conformitate cu programul de reformă din domeniul sănătăţii, în scopul îmbunătăţirii activităţii reţelei de unităţi sanitare şi a accesibilităţii populaţiei la serviciile de asistenţă medicală, în spaţiul rural băileştean, alături de unităţile sanitare finanţate din bugetul de stat, au fost înfiinţate cabinete medicale particulare, farmacii şi puncte farmaceutice.

În anul 2006, reţeaua de dispensare medicale era constituită din 77 de unităţi, dintre care 7 în sector privat (în comunele Cetate, Desa, Pleniţa, Poaiana Mare, Radovan, Rast). Un număr relativ mare de dispensare medicale revenea comunelor Poiana Mare (11), Pleniţa (6), Ciupercenii Noi, Maglavit, Moţăţei (câte 5), Cetate (4), Galicea Mare (3). Rolul acestora este, mai mult acela de supraveghere şi stabilizare temporară a pacienţilor până în momentul deplasării lor la spitalele municipale din localităţile Băileşti, Calafat şi Craiova.

Până în anul 2004, când au fost desfiinţate, în localităţile Cetate şi Pleniţa[337] funcţionau câte un spital care deservea populaţia din localitate dar şi din alte aşezări situate în imediata vecinătate a lor. Începând cu anul menţionat, spitalele au fost transformate în

[336] Marin Băbeanu, *Condiţiile de bază ale accesibilităţii populaţiei României la serviciile de asistenţă medicală*, în “Arhivele Olteniei”, Serie nouă, nr. 16, 2002, p. 345.

[337] Spitalul a fost dat în folosinţă în anul 1907. În 1982, în cadrul lui funcţionau secţiile: chirurgie, interne, obstretică-ginecologie, pediatrie, maternitate, boli cronice, având o capacitate de peste 200 paturi. Din anul 2003, spitalul din Pleniţa a fost trecut ca secţie a Spitalului din Calafat, până în ianuarie 2004, când s-a desfiinţat. În mai 2003 secţia de boli cronice s-a transformat în Unitate de Asistenţă Medico-Socială (50 paturi). În fostul local al spitalului funcţionează, în prezent, Centrul de Permanenţă Urgenţă care aparţine de Spitalul Calafat, şi Secţia de Salvare care aparţine de Ambulanţa Craiova.

Unităţi de Asistenţă Medico-Socială care acordă servicii de îngrijire social-medicală pentru situaţii cu dificultate în familie.

Reţeaua de unităţi sanitare şi personalul sanitar (2006)

Tabel nr. 27

Comuna	Unităţi sanitare		Medici		Personal mediu sanitar		Comuna	Unităţi sanitare		Medici		Personal mediu sanitar	
	Spl	Spv	Spl	Spv	Spl	Spv		Spl	Spv	Spl	Spv	Spl	Spv
Afumaţi	2	-	2	-	3	-	**Maglavit**	5	-	5	-	6	1
Bistreţ	2	-	2	-	3	1	**Moţăţei**	5	-	5	-	5	1
Braniştea	1	-	1	-	-	1	**Negoi**	2	-	2	-	2	1
Caraula	2	-	2	-	2	-	**Obârşia de Câmp**	1	-	1	-	1	-
Catane	1	-	1	-	1	-	**Perişor**	1	-	1	-	1	1
Cetate	3	1	3	1	11	1	**Piscu Vechi**	2	-	1	-	3	1
Cioroiaşi	1	-	1	1	2	-	**Pleniţa**	4	2	4	-	17	2
Ciupercenii Noi	5	-	5	-	7	-	**Poiana Mare**	10	1	31	-	123	4
Dârvari	2	-	2	-	3	-	**Punghina**	1	-	1	-	1	-
Desa	1	1	1	1	2	-	**Radovan**	2	1	2	-	3	-
Galicea Mare	3	-	3	-	3	1	**Rast**	2	1	2	1	2	1
Galiciuca	1	-	1	-	2	-	**Seaca de Câmp**	1	-	1	-	2	1
Ghidici	-	-	-	-	1	1	**Siliştea Crucii**	1	-	1	-	2	-
Giubega	1	-	1	-	1	1	**Unirea**	2	-	2	-	3	-
Izvoare	1	-	1	-	2	1	**Urzicuţa**	2	-	2	-	3	1
Întorsura	1	-	1	-	2	1	**TOTAL**	**70**	**7**	**90**	**4**	**222**	**22**
Lipovu	2	-	2	-	3	-							

Spl = sector public; Spv = sector privat

Reţeaua de farmacii era constituită, în anul 2006, din 23 de unităţi, localizate în 20 de sate reşedinţă. Spre deosebire de dispensarele medicale, numărul farmaciilor este mic raportat la efectivul demografic al comunelor. Din fişele localităţilor reiese că, exceptând două comune (Pleniţa şi Poiana Mare) unde există câte două, respectiv trei farmacii, în 18 localităţi există doar câte o singură farmacie, iar în alte 12, niciuna. Dacă raportăm numai populaţia existentă în unitatea administrativă care beneficiază de farmacie, valorile sunt curpinse între 5.727 loc./farmacie (Cetate) şi 1.567 loc./farmacie (Întorsura).

Calitatea serviciilor sanitare, realizarea actului medical în sine depind, însă, foarte mult de *resursele umane* ale sistemului de sănătate, numărul, gradul de pregătire şi conştiinciozitatea acestora. În anul 2006, *personalul medical angajat în unităţile sanitare* includea, 94 medici (90 în sector public şi 4 în sector privat) şi 244 persoane cu studii medii sanitare (222 în sector public şi 22 în sector privat).

Faţă de anul 1992 se constată o scădere a numărului medicilor, cu 21,6% (de la 120, în 1992, la 94, în 2006), cât şi a persoanelor cu studii medii sanitare, cu 37,5% (de la 392, în 1992, la 244, în 2006). Dacă în anul 1992 la un medic reveneau 1.314 persoane, în anul 2006, situaţia s-a schimbat, numărul de persoane ce revin la un medic crescând la 1.693 (tabel nr. 28). Un cuvânt hotărâtor în această privinţă l-a avut migraţia tinerilor absolvenţi de medicină către mediul urban, cumulat cu lipsa oricărei motivaţii de stabilire în rural

(condiţii necorespunzătoare pentru desfăşurarea unei activităţi eficiente, resurse financiare mici etc.).

La nivel de comună, numărul de locuitori/medic se situa, în anul 2006, între 648 (Radovan) şi 3.871 (Poiana Mare). De remarcat este faptul că în 19 dintre unităţile administrative acest indicator înregistrează valori mari, peste 1.500 loc./medic şi numai în 2 comune (Cioroiaşi şi Radovan) valorile coboară sub 1.000 loc./medic. Diferenţierile între comune provin, în principal, din numărul personalului medical, dar şi din numărul populaţiei din fiecare unitate administrativă.

Deservirea sanitară (1992-2006)

Tabel nr. 28

Comuna	Iasig.Med.		Iasig.P.m.s.		Comuna	Iasig.Med.		Iasig.P.m.s.	
	1992	2006	1992	2006		1992	2006	1992	2006
Afumaţi	1.185	1.522	508	1.015	**Maglavit**	2.089	1.090	895	778
Bistreţ	1.180	2.151	944	1.075	**Moţăţei**	1.720	1.575	955	1.312
Braniştea*	-	2.100	-	2.100	**Negoi**	854	1.191	474	794
Caraula	914	1.260	1.371	1.260	**Obârşia de Câmp**	1.223	2.037	1.222	2.037
Catane*	-	1.969	-	1.969	**Perişor**	1.032	1.816	516	908
Cetate	895	1.431	80	477	**Piscu Vechi**	1.342	1.449	1.074	724
Cioroiaşi	529	891	422	891	**Pleniţa**	737	1.299	155	274
Ciupercenii Noi	1.597	1.176	1.277	840	**Poiana Mare**	319	3.871	78	95
Dârvari	1.560	1.470	1.049	980	**Punghina**	1.648	3.361	1.648	3.361
Desa	1.663	2.459	1.247	1.639	**Radovan**	1.167	648	1.167	432
Galicea Mare	1.173	1.552	838	1.164	**Rast**	1.975	1.214	790	1.214
Galiciuca*	-	1.692	-	846	**Seaca de Câmp**	1.158	2.092	772	697
Ghidici*	-	-	-	823	**Siliştea Crucii**	1.016	1.798	1.016	899
Giubega	1.515	2.342	757	1.171	**Unirea**	2.158	2.057	1.439	1.371
Izvoare	1.115	1.990	278	663	**Urzicuţa**	1.603	1.474	801	737
Întorsura*	-	1.567	-	522	**Vânători****	2.343	-	1.562	-
Lipovu	1.098	1.653	1.098	1.102	**MEDIA**	**1.314**	**1.693**	**873**	**1.067**

* Comune înfiinţate în anul 2004, prin L. 84/2004 de reorganizare administrativă a teritoriului României.

** În urma reorganizării administrativ-teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa aparţinând comunei Vânători au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători, de la această dată, nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

În ceea ce priveşte *numărul de locuitori/asistent medical*, acesta a înregistrat, în intervalul 1992-2006, o creştere cu 22,2%. La nivel de unitate administrativă (în anul 2006) indicatorul a înregistrat valori mari, peste 1.000 în aproape jumătate din comune (14), cu maxim de 3.361 loc./asistent medical în comuna Punghina. La polul opus se situează 18 comune în care indicatorul are valori sub 1.000 loc./asist.medical, iar în 4 dintre acestea (Cetate, Întorsura, Pleniţa, Poiana Mare) sub 500. Aceste valori mici ale indicatorului sunt explicate prin existenţa în localitaţile respective a unor unităţi de asistenţă medico-socială cu un număr mare de personal medical angajat.

Pe ansamblul câmpiei se poate constata că, după anul 1992, în domeniul asistenţei sanitare s-a instalat un declin, din ce în ce mai evident în ultimul timp. Ori, ţinând cont de necesităţile medicale ale populaţiei din zonă, mai ales în condiţiile în care avem de-a face cu o populaţie îmbătrânită, sistemul sanitar ar trebui să manifeste o tendinţă de îmbunătăţire. În acest sens accentul ar trebui pus pe restructurarea modului de organizare şi furnizare a serviciilor destinate îngrijirii sănătăţii şi schimbarea modului de finanţare a acestei activităţi.

VIII.3.2. Calitatea percepută a serviciilor sanitare

Problema asistenţei medicale rămâne încă nerezolvată la un nivel satisfăcător, mai ales ca urmare a transformării spitalelor din comunele Cetate şi Pleniţa în unităţi de asistenţă medico-socială, fapt relevat şi de ancheta de teren, unde majoritatea oamenilor declară că sunt nemulţumiţi de serviciile medicale. Cu o populaţie îmbătrânită, Câmpia Băileştiului, deşi are în raza sa unităţi sanitare în fiecare comună, nu asigură un act medical de calitate, nu puţine fiind situaţiile în care personele suferinde au fost trimise către cele două spitale municipiale din Băileşti, respectiv Calafat sau spitalul judeţean din Craiova.

În privinţa numărului de unităţi sanitare existente în localitate, răspunsurile au fost următoarele: 32% s-au declarat mulţumiţi, 42% parţial mulţumiţi şi 26% nemulţumiţi. În profil teritorial există diferenţieri, în sensul că unităţile sanitare sunt localizate, de obicei, în satele reşedinţă de comună şi mai puţin, chiar deloc, în celelalte.

Calitatea asistenţei medicale a fost apreciată ca fiind foarte bună de numai 9%, bună de 37%, satisfacătoare de 43% şi slabă de 11% dintre cei chestionaţi. Putem găsi inexplicabilă atitudinea favorabilă a localnicilor în contextul în care, în ultimii 14 ani numărul medicilor s-a diminuat cu 21,6% pe ansamblul câmpiei, iar cel al personalului mediu sanitar cu 37,5%. În profil teritorial apar diferenţieri între satul de reşedinţă şi satele aparţinătoare, nemulţumirea fiind direct proporţională cu creşterea distanţei între cele două categorii de sate.

Proporţia celor care apelează la serviciile medicale din localitate este de 58%, 30% apelează doar uneori, iar 12% niciodată. A doua categorie are la bază, fie aplicarea unor tratamente naturiste la domiciliu, fie neacordarea importanţei cuvenite afecţiunilor apărute. Cei care declară că nu au mers deloc la medic sunt, în cea mai mare parte, persoane vârstnice a căror stare de sănătate este mai bună, datorată vieţuirii într-un mediu geografic mai curat şi cu o alimentaţie naturală, mai sănătoasă.

VIII.4. Reţeaua şcolară şi calitatea instruirii în unităţile de învăţământ

VIII.4.1. Indicatori ai sistemului de învăţământ

Nivelul de instruire al unei populaţii reflectă gradul de cultură şi civilizaţie la care a ajuns comunitatea căreia îi aparţine populaţia respectivă dar, pe de altă parte, gradul de cunoaştere al indivizilor depinde foarte mult de standardele atinse de societate în ansamblul ei.

În condiţiile în care, cunoştinţele dobândite în şcoală garantează obţinerea unui loc de muncă şi accesul în carieră, toţi membrii societăţii ar trebui să beneficieze, în egală măsură, de oportunitatea alfabetizării. În prezent, „învăţarea” nu se rezumă doar la „citire, scriere şi aritmetică”, ci aceasta presupune şi însuşirea noilor exigenţe informaţionale. În acelaşi timp, noul sistem de învăţământ trebuie să fie unul deschis care să permită accesul tuturor categoriilor sociale de tineri şi, totodată, să asigure formarea personalităţii prin însuşirea valorilor naţionale şi universale, cultivarea capacităţilor intelectuale şi abilităţilor practice, dezvoltarea iniţiativei particulare etc.

La începutul anului 1833, pentru a respecta dispoziţiile formulate în Regulamentul Organic (cap. VII, secţia a IV-a, art. 364) şi anume că „învăţătura publică trebuie asemenea să fie obiectul îngrijirii şi privegherii stăpânirii, ca creşterea tinerilor să fie întemeiată pe începuturile celui mai sănătos moral”, în capitalele de judeţ au fost înfiinţate şcoli primare.

Însă, crearea acestora a întâmpinat multe dificultăţi, motiv pentru care într-o circulară adresată ocârmuitorilor judeţelor se cerea ca împreună cu toţi proprietarii din judeţ „... să puie în lucrare testul Regulamentului înfiinţându-se prin toate satele şcoale pentru copiii sătenilor. Şi cât pentru ceea ce priveşte la începerea şcolii, proprietarii vor chibzui cele mai îndestulătoare şi îndemânatice mijloace ca să se poată face cu toată ceruta orânduială şi sănătatea lor să nu se vătăme. Însă învăţătura copiilor de prin sate se va urma numai pe vremea de casnă, adică de la 1-iul noiembrie şi până la sfârşitul lunii martie, ca în lunile celelalte să se îndeletnicească la lucrarea pământului, adică ajutor părinţilor lor"[338].

Bazele învăţământului sătesc au fost puse în anul 1838, prima şcoală publică din Ţara Românească fiind cea de la Filiaşi (Dj), deschisă în iulie 1838. În acelaşi an, în Câmpia Băileştiului au fost înfiinţate şcoli în satele Amzuleştii de Jos, Desa, Galicea Mare, Rast, Ionelele, Urzicuţa, Ciupercenii Vechi[339]. Procesul a continuat în anii următori, când au fost deschise şcoli în satele Dobridor (în 1839), Băileşti (în 1840), Lipovu (în 1840), Bistreţ (în 1843)[340].

În noiembrie 1848 şcolile au fost închise, cauzele ţinând atât de revoluţia de la 1848, lipsa localurilor de şcoală, dar mai ales de acuzaţiile aduse de către autorităţi învăţătorilor, cum că aceştia propagau idei revuluţionare. Această măsură, „cu caracter vremelnic" a durat la sate 9 ani, iar la oraşe aproape 3 ani.

În anul 1857, şcolile au fost redeschise. Proiectul din anul 1856 privind învăţământul public viza, alături de necesitatea formării de dregători şi slujbaşi publici, şi pe aceea a organizării unei şcoli diferenţiate care să cuprindă 3 trepte: primare (începătoare), colegiale (de al doilea grad) şi înalte sau ştiinţifice (speciale). Peste trei ani, în aprilie 1859, în judeţul Dolj funcţionau 89 şcoli şi 169 în judeţul Mehedinţi. Cât priveşte numărul de elevi, acesta era de 3.071 în Dolj şi 4.006 în Mehedinţi. În cinci localităţi din Câmpia Băileştiului şcolile aveau un număr de elevi mai mare (peste 50): Bistreţ şi Plosca (cu câte 53 elevi), Poiana (61 elevi), Pleniţa (51 elevi), Cetate (53 elevi). În anii următori, numărul şcolilor şi al elevilor a crescut, astfel încât la sfârşitul anului şcolar 1860-1861 acesta era de 136 şcoli (cu 6.475 elevi) în Dolj şi 154 şcoli (cu 4.766 elevi) în Mehedinţi[341].

În Legea instrucţiunii din anul 1864 au fost prevăzute două măsuri de bază pentru învăţământul românesc sătesc: obligativitatea şi gratuitatea. Dacă gratuitatea învăţământului nu a putut fi asigurată pe deplin, cât priveşte obligativitatea, România s-a situat printre primele ţări din Europa, după Suedia, Norvegia, Rusia şi Italia, unde această măsură a fost pusă în practică. Spre sfârşitul secolului, preocupările pentru dezvoltarea învăţământului s-au amplificat, în anul 1892, în spaţiul studiat de noi funcţionând aproximativ 46 şcoli. Fenomenul a luat amploare îndeosebi în anii '60-'70 ai secolului trecut când s-au construit unităţi şcolare în majoritatea satelor câmpiei.

În anul 2006, în câmpie funcţionau 171 *unităţi şcolare*, respectiv 98 grădiniţe, 70 şcoli primare şi gimnaziale, 3 licee (Cetate, Pleniţa, Poiana Mare) şi 4 şcoli de învăţământ profesional, complementar şi de ucenici (Bistreţ, Cetate, Pleniţa, Poiana Mare). În privinţa *populaţiei şcolare*, numărul acesteia (în 2006) a fost de 11.192 elevi, ceea ce reprezintă 10,1 % din populaţia totală a comunelor câmpiei. Dintre aceştia, 5.058 elevi (45,2%) erau înscrişi

[338] Apud, Alexandru F. Dinu, Nicolae C. Miu*, Băileşti, o lume - ... sub soarele câmpiei*, Craiova, Ed. MJM, 2006, p. 235.
[339] Avram Cezar (coord.), *Dicţionarul istoric ... (A-C), (D-M), (N-V).*
[340] *Ibidem.*
[341] Nicolae Andrei, Gheorghe Pârnuţă, *Istoria învăţământului din Oltenia*, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1981, p. 191.

în ciclul primar, 5.044 elevi (45,1%) în ciclul gimnazial, 637 elevi (5,7%) în ciclul liceal şi 370 elevi (3,3%) în învăţământul profesional, complementar şi de ucenici (tabel nr. 29).

Populaţia şcolară pe tipuri de unităţi de învăţământ (2006)

Tabel nr. 29

Comuna	Elevi (total)	Din care:				Comuna	Elevi (total)	Din care:			
		1	2	3	4			1	2	3	4
Afumaţi	188	94	94	-	-	**Maglavit**	427	207	220	-	-
Bistreţ	462	225	182	-	55	**Moţăţei**	676	337	339	-	-
Braniştea	180	84	96	-	-	**Negoi**	299	177	122	-	-
Caraula	299	60	139	-	-	**Obârşia de Câmp**	194	53	141	-	-
Catane	232	146	86	-	-	**Perişor**	117	69	48	-	-
Cetate	649	267	240	91	51	**Piscu Vechi**	307	157	150	-	-
Cioroiaşi	129	64	65	-	-	**Pleniţa**	837	209	212	240	176
Ciupercenii Noi	473	237	236	-	-	**Poiana Mare**	1478	517	567	306	88
Dârvari	253	117	156	-	-	**Punghina**	391	204	184	-	-
Desa	511	259	252	-	-	**Radovan**	125	64	61	-	-
Galicea Mare	448	209	239	-	-	**Rast**	332	162	170	-	-
Galiciuca	123	62	61	-	-	**Seaca de Câmp**	150	78	72	-	-
Ghidici	302	165	137	-	-	**Siliştea Crucii**	116	61	55	-	-
Giubega	202	92	110	-	-	**Unirea**	432	232	200	-	-
Izvoare	144	76	68	-	-	**Urzicuţa**	280	133	147	-	-
Întorsura	147	64	83	-	-	**TOTAL**	**11.192**	**5058**	**5044**	**637**	**370**
Lipovu	289	177	112	-	-						

1 – învăţământ primar; 2 – învăţământ gimnazial; 3 – învăţământ liceal; 4- învăţământ profesional, complementar şi de ucenici.

Comparativ cu anul 1992, când numărul elevilor a fost de 10.807, se constată o creştere numerică a populaţiei şcolare cu 385 elevi, reprezentând 3,5 %. Pe fondul situaţiei generale apar diferenţieri între comune. Pentru unele (Galicea Mare, Izvoare, Seaca de Câmp, Siliştea Crucii, Unirea) numărul a rămas constant, pentru altele (Cioroiaşi, Dârvari, Desa, Lipovu, Maglavit, Negoi, Obârşia de Câmp, Perişor, Poaiana Mare, Punghina, Rast, Urzicuţa) numărul a crescut, iar pentru altele (Afumaţi, Cetate, Ciupercenii Noi, Moţăţei, Pleniţa, Giubega, Piscu Vechi, Radovan) numărul a scăzut, ultimele 3 comune din această categorie fiind afectate de reorganizarea administrativă din 2004.

O analiză a populaţiei şcolare la nivel de unitate administrativă, în anul 2006, a permis conturarea unui areal în sudul câmpiei unde numărul de elevi este mare, între 400-500 elevi şi peste, detaşându-se comunele Cetate, Desa, Moţăţei, Poiana Mare. Faptul este explicat prin aceea că există o corelaţie între populaţia şcolară şi mărimea demografică a localităţii, aşezările menţionate încadrându-se în categoria comunelor foarte mari. La polul opus, un număr de 11 comune, situate, cu precădere, în partea de nord-est a câmpiei, au o populaţie şcolară foarte mică (sub 200 de elevi). Însă, pe ansamblu, caracteristica o dau comunele unde populaţia şcolară se situează între 100-300 elevi, acestea reprezentând 59,3% din numărul aşezărilor.

În ceea ce priveşte *personalul didactic*, acesta, în intervalul 1992-2006, a înregistrat o creştere cu 16%, superioară creşterii populaţiei şcolare, de 3,5%. Ca şi în cazul populaţiei şcolare, pe fondul acestei creşteri apar diferenţieri între comune. În timp ce doar la nivelul unei singure comune (Seaca de Câmp) s-a înregistrat stagnare numerică, în 16 comune s-au

înregistrat creşteri cu 2-8 cadre didactice (Afumaţi, Bistreţ, Cioroiaşi, Dârvari, Desa, Izvoare, Moţăţei, Negoi, Galicea Mare, Lipovu, Obârşia de Câmp, Perişor, Pleniţa, Punghina, Siliştea Crucii, Unirea), în 3 comune cu mai mult de 10 cadre didactice (Caraula, Poiana Mare, Urzicuţa), iar în alte 7 comune (Cetate, Ciupercenii Noi, Giubega, Maglavit, Piscu Vechi, Radovan, Rast) numărul cadrelor didactice a scăzut cu 2-14 persoane.

Dacă numărul personalului didactic a crescut, nu se poate face aceeaşi afirmaţie şi în privinţa calităţii procesului de învăţământ. Ponderea mare a personalului didactic suplinitor dar, mai ales, fluctuaţia acestuia de la un an la altul, cât şi valoarea profesională discutabilă a unora dintre cadrele didactice se răsfrâng negativ asupra procesului de învăţământ, rezultatul fiind marcat de promovabilitatea redusă în licee de elită. Dacă la acestea mai adaugăm şi problemele finaciare familiale care limitează accesul în învăţământul liceal sau profesional, obţinem o imagine cât se poate de tristă asupra învăţământului din mediul rural al zonei.

Pentru o analiză mai detaliată a situaţiei privind învăţământul din Câmpia Băileştiului am calculat numărul mediu de elevi ce revin unui cadru didactic. În acest caz, s-a înregistrat, o scădere cu 1,3% (de la 12,6 în 1992, la 11,2 în 2006). Valorile maxime pentru anul 2006 au fost de 17,7 (Punghina), iar pentru anul 1992 de 16,1 (Vânători). Valori minime pentru anul 2006 au fost de 5,6 (Perişor), iar pentru anul 1992 de 7,4 (Seaca de Câmp).

Efectele tranziţiei, vizibile, mai ales, la nivel economic, şi-au pus amprenta şi asupra sistemului educaţional. Calitatea educaţiei şi a reformei educaţionale sunt afectate de infrastructura insuficientă şi dotarea slabă a celei existente, de motivaţia personalului (salarii mici) şi de situaţia materială precară a populaţiei. În ultimii ani, tot mai multe familii cu posibilităţi materiale îşi trimit copiii la şcoli din mediul urban, iar cea mai mare parte a acestora, după terminarea studiilor nu se mai întorc în rural, lipsit de atractivitate.

VIII.4.2. Percepţia populaţiei privind calitatea procesului educativ

Calitatea învăţământului din mediul rural al câmpiei este percepută diferit în funcţie de numărul de şcoli, cadre didactice, de nivelul de pregătire al acestora, dotarea şcolilor.

În privinţa numărului de şcoli existent în localitate, 28% dintre respondenţi au declarat ca fiind mare, 57% suficient şi 15% îl consideră mic. Unii elevi din satele nereşedinţă consideră că şi aici ar trebui să existe şcoli, deşi cunosc motivaţia autorităţilor că numărul scăzut de elevi nu justifică crearea de noi unităţi şcolare.

Referitor la dotarea şcolii din localitate, 12% dintre respondenţi au declarat că este foarte bună, 33% bună, 31% relativ bună şi 24% slabă. Dintre probleme ridicate la acest capitol fac parte lipsa încălzirii centrale, a reţelei de calculatoare şi a aparaturii de laborator. În ultima perioadă, administraţia locală s-a implicat mai mult şi, cu ajutorul fondurilor bugetare, multe dintre şcoli (ex. Cetate, Fântâna Banului, Galicea Mare etc.) au fost renovate. Dotarea bibliotecilor este deficitară, semnalată ca o problemă ce trebuie rezolvată în timp util, mai ales că schimbările în structura şi metodologia examenlor de admitere presupun o arie curiculară diversificată.

Timpul de deplasare spre şcoală nu pare să mai fie o problemă insurmontabilă. Pentru 31% dintre cei intervievaţi timpul de deplasare este sub 10 minute şi 10-30 minute pentru 53%. Timpul de deplasare depăşeşte 30 de minute în cazul elevilor care merg spre liceele din municipiile Calafat şi Băileşti (16%). Printr-un program guvernamental, multe dintre comunele câmpiei au fost dotate cu microbuze pentru transport şcolar, diminuând considerabil timpii de deplasare.

Calitatea procesului de instruire a fost percepută ca fiind foarte bună de 10%, bună de 45%, relativ bună de 33% şi slabă de 12%. Din aceste cifre se remarcă o pondere însemnată a celor care se declară mulţumiţi de calitatea actului educaţional. Percepţia lor, însă intră în contradictoriu cu realitatea, procentul de promovabilitate în licee bune fiind scăzut. Cei care se declară nemulţumiţi de calitatea procesului de instruire sunt, mai ales, elevii care participă la concursuri şcolare având, astfel, un grad de comparaţie.

IX. PERSPECTIVE ALE DEZVOLTĂRII ECONOMICE ŞI SOCIALE

IX.1. Dezvoltarea rurală. Concept şi caracteristici

„Cunoaşterea, cercetarea, ameliorarea şi dezvoltarea spaţiului rural sunt activităţi de importanţă vitală pentru o ţară, atât prin dimensiunea spaţiului rural, exprimată prin suprafaţa deţinută, cât şi prin ponderea populaţiei ocupate în activităţi productive, de servicii cultural-sociale, de habitat şi turism”[342].

Dezvoltarea rurală ocupă un loc important în cadrul politicilor naţionale şi regionale şi este axată pe o serie de aspecte, cele mai importante fiind înlăturarea decalajelor dintre rural şi urban, cu accent pe stimularea dezvoltării echilibrate, înlăturarea/diminuarea sărăciei din mediul rural, stimularea iniţiativelor locale, păstrarea patrimoniului spiritual şi cultural. Problema dezvoltării rurale este una complexă deoarece presupune menţinerea şi conservarea patrimoniului spiritual şi cultural rural, pe de o parte, şi modernizarea vieţii rurale, pe de altă parte.

În perioada actuală, conceptul de dezvoltare rurală este fundamentat pe cel de *dezvoltare durabilă* şi presupune: *dezvoltarea rurală sustenabilă*, care se referă la dezvoltarea economică echitabilă şi echilibrată, *dezvoltarea rurală extensivă sau integrată*, care presupune dezvoltarea în mediul rural a activităţilor non-agricole, extinderea mijloacelor de comunicare şi informare, promovarea agriculturii extensive şi *dezvoltarea rurală multisectorială*, care presupune crearea de parteneriate cu agenţii internaţionale în vederea abordării multisectoriale[343].

Dezvoltarea durabilă nu este un concept nou, dacă ţinem cont de faptul că şi în perioada comunistă printre liniile directoare ale economiei planificat-centralizate se număra şi formarea unei economii durabile. Aceasta, însă, era o economie impusă, spre deosebire de etapa actuală, când conceptul de dezvoltare durabilă se înscrie într-o nouă dimensiune, aceea care urmăreşte satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite posibilitatea generaţiilor viitoare de a-şi satisface propriile nevoi.

Implementarea eficientă a dezvoltării durabile trebuie să se facă pornind de la o analiză complexă a spaţiului rural, care să vizeze componentele economică, socială şi ecologică. Orice acţiune care se desfăşoară într-o „dimensiune” are implicaţii şi în celelate. Prin urmare, o decizie, considerată viabilă într-un anumit domeniu, nu trebuie validată fără a analiza influenţa efectelor sale asupra altor componente ale sistemului. În acelaşi timp, în înfăptuirea politicii de dezvoltare durabilă trebuie să se aibă în vedere impactul pe care îl are dezvoltarea regiunii respective la nivel macroregional.

Dezvoltarea rurală durabilă se concretizează prin intermediul programelor de dezvoltare rurală. În perioada de preaderare la strucutrile europene s-a derulat o serie de programe şi strategii de dezvoltare rurală: SAPARD (pentru adoptarea acquis-lui comunitar în domeniul politicii agricole şi a politicilor conexe), SAPARD, PHARE (pentru adaptarea structurilor economice şi a zonelor rurale defavorizate la nivelul standardelor europene), ISPA, SAPARD, PHARE (pentru modernizarea căilor de comunicaţie şi îmbunătăţirea

[342] Păun Ion Otiman, *Dezvoltarea rurală durabilă a României în contextul integrării europene (I),* în „Academica”, nr. 43, octombrie, 2005, Anul XV, 180, Ed. Academiei Române, p. 13.
[343] Ana Bleahu, *Dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană*, în „Calitatea vieţii, XVI, nr. 3-4, 2005.

acţiunilor de conservare şi de protecţie a mediului natural şi socio-cultural) etc. Dintre acestea, cel mai amplu pentru spaţiul rural a fost SAPARD-ul, program derulat în intervalul 2000-2007, care a finanţat cu o sumă nerambursabilă, de 150 mil. euro anual, proiecte privind dezvoltarea agriculturii, silviculturii şi sectorului piscicol[344]. Implementarea programului SAPARD a contribuit la îmbunătăţirea calităţii vieţii în mediul rural şi a valorilor naturale şi culturale, prin promovarea şi sprijinul acordat iniţiativelor antreprenoriale. Mai mult decât atât, implementarea acestui program a reclamat sporirea competenţelor administrative la nivel teritorial şi naţional, care să faciliteze implementarea PNDR.

Începând cu anul 2007, odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, strategia de dezvoltare rurală presupune aplicarea a două programe: Planul Naţional Strategic (P.N.S.) şi Planul Naţional pentru Dezvoltare Rurală (P.N.D.R.) aferente perioadei 2007-2013, două documente care se bazează pe o dezvoltare teritorială integrată prin asigurarea complementarităţii şi conformităţii cu alte fonduri comunitare şi naţionale. În acest sens, ţinând cont de necesităţile spaţiul rural românesc, P.N.D.R. urmăreşte o abordare strategică ce trebuie să atingă obiectivele naţionale şi comunitare.

Prin măsurile destinate agriculturii şi dezvoltării rurale[345] (din cadrul P.N.D.R.) Uniunea Europeană oferă satului românesc şansa de a se moderniza, de a deveni competitiv, de a renaşte. De la sursă unică pentru supravieţuirea familiei, ferma românească poate deveni o sursă de profit, ca producător de alimente tradiţionale sau ecologice.

Prin activităţile care pot concura la o dezvoltare durabilă în sens multifuncţional a comunităţilor umane din cuprinsul Câmpiei Băileştiului se numără: agricultura, serviciile pentru agricultură, prelucrarea primară a produselor agroalimentare, meşteşuguri şi alte ocupaţii tradiţionale. Deosebit de important pentru abordarea problematicii rurale este şi posibilitatea ocupării neagricole a forţei de muncă, oferind astfel, populaţiei, surse alternative de venit.

IX.2. Diagnoza spaţiului rural din Câmpia Băileştiului prin analiza SWOT

Analiza SWOT (Strengths Weaknesses Opportunities Threats) este o metodă de diagnosticare şi delimitare teritorială a dotării socio-economice, identificând *punctele slabe* (deficienţele), *punctele tari* (potenţiale de dezvoltare), oportunităţile şi riscurile intervenite.

În proiectul privind Dezvoltarea Rurală din România, publicat în Carta Verde (1998), sunt precizate aspectele metodologice, criteriile, subcriteriile, complexul de indicatori utilizaţi în analiza spaţiului rural românesc, selectate din cadrul metodologic european. S-a recurs la această variantă tocmai în scopul de a se putea identifica compatibilitatea diagnozei spaţiului rural românesc cu diagnozele spaţiului european. Criteriile de analiză

[344] Au fost vizate următoarele aspecte: modernizarea exploataţiilor agricole; îmbunătăţirea prelucrării şi procesării produselor agricole, piscicole şi silvicole; diversificarea activităţilor economice; îmbunătăţirea controlului fito-sanitar, sanitar-veterinar şi al controlului calităţii produselor de consum; înfiinţarea grupurilor de producători; înfiinţarea şi reînnoirea registrelor cadastrale; reparcelarea terenurilor; îmbunătăţiri funciare; managementul resurselor de apă; modernizarea infrastructurii rurale; modernizarea spaţiului rural; măsuri de reîmpădurire, inclusiv a suprafeţelor agricole; promovarea de măsuri agrotehnice care au în vedere protejarea mediului înconjurător; îmbunătăţirea pregătirii profesionale. (Carta Verde, „Dezvoltarea rurală", 1998).

[345] Menţionăm câteva dintre acestea: stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural, modernizarea exploataţiior agricole; îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii; sprijinirea exploataţiilor agricole de semi-subzistenţă; conservarea solului şi protecţia împotriva eroziunii; formarea profesională şi acţiuni de informare, incluzând difuzarea de cunoştiinţe ştiinţifice noi şi practici inovatoare pentru persoanele angajate în sectorul agricol şi forestier; renovarea şi dezvoltarea satelor, conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale etc.

care să permită identificarea specificului teritoriului şi a resurselor spaţiului rural care asigură dezvoltarea rurală au fost: fizico-geografic, demografic, economic, locuinţa şi modul de locuire, echiparea edilitară a localităţilor, criteriile social şi ecologic.

În cazul Câmpiei Băileştiului, rezultatul analizei de situaţie (analiza SWOT) este sintetizat în tabelul nr. 30.

Analiza SWOT în fundamentarea strategiei de dezvoltare rurală din Câmpia Băileştiului

Tabel nr. 30

	Criterii	
Puncte tari - relief neted, de câmpie; - altitudine joasă, sub 200 m; - fragmentare verticală şi orizontală foarte reduse; - durata de strălucire a soarelui ridicată şi t.m.a. de 10-11°C; - soluri cu grad ridicat de fertilitate (cernoziomuri).	**I. Fizico-geografic**	**Puncte slabe** - cantitate redusă de precipitaţii (500-550 mm) cu repercusiuni asupra umidităţii în sezonul de vegetaţie şi asupra umidităţii solului; - temperaturi foarte mari în sezonul cald (max. 44°C); - tendinţe de deşertificare; - eroziunea solurilor.
Oportunităţi - promovarea unor investiţii în exploataţiile agricole şi în sectorul zootehnic; - îmbunătăţirea marketingului porduselor agricole în conformitate cu condiţiile de protecţie a mediului.		**Riscuri** - extinderea unor fenomene naturale restrictive care pot conduce la calamităţi (secetă, inundaţii etc.); - scăderea debitului râurile din cauza temperaturilor excesive şi a lipsei precipitaţiilor.
Puncte tari - pontenţial demografic mare (107.684 locuitori); - gradul ridicat de ocupare în activităţi economice locale (peste 80% din totalul populaţiei); - în structura pe grupe de vârstă populaţia adultă deţine o pondere de circa 52,3 % (2002).	**II. Demografic**	**Puncte slabe** -natalitate redusă (8,4‰), mortalitate mare (19,8‰); - bilanţ migrator negativ, de -3,6‰ (1977-2006); - indice de îmbătrânire demografică mare (2, în anul 2002); - indicele de înnoire a forţei de muncă între 1,9 şi 0,5; - mentalitatea populaţiei faţă de schimbare, în general, şi reconversie profesională; - capacitatea managerială redusă pentru noile tipuri de exploataţie agricolă; - discrepanţe între resursele de pământ şi cele de forţă de muncă; - lipsa cunoştinţelor de agricultură pentru tineri.
Oportunităţi - existenţa unor programe de finanţare guvernamentală pentru reconversie profesională; - inversarea sensului migratoriu către rural, care a determinat un aport numeric.		**Riscuri** - depopulare; - îmbătrânirea populaţiei; - reducerea populaţiei active; -creşterea ratei şomajului în rândul tinerilor absolvenţi; -creşterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieţei muncii.

Puncte tari - potenţialul ridicat al terenurilor agricole; - ponderea ridicată a arabilului în totalul terenului agricol (între 69,3 şi 99%); - predominanţa culturilor cerealiere; - potenţial zootehnic ridicat (11.107 capete bovine, 46.592 porcine, 91.839 ovine, 637.830 păsări); - creşterea ponderii sectorului privat (până la 100 %) la bovine şi ovine; - fond piscicol ridicat; - existenţa unor societăţi comerciale şi persoane fizice autorizate cu activitate în comerţ; - fluviul Dunărea, importantă resursă pentru turism, pescuit, transport.	**III. Economic**	**Puncte slabe** - rentabilitatea scăzută a activităţilor agricole; - resurse financiare insuficiente; - investiţii autohtone şi străine reduse; - diversitatea redusă a potenţialului economic; - agricultură de subzistenţă; - echipamente şi tehnologii învechite; - lipsa posibilităţii de valorificare locală a produselor agricole; - activitatea industrială slab reprezentată (numai la nivelul câtorva unităţi mici de industrie alimentară); - slaba funcţionare a sistemului de irigaţii; - reducerea efectivelor de animale în urma restructurării şi lichidării fermelor de stat.
Oportunităţi - potenţial de exploatare a Dunării ca o cale de transport cu cost redus; - investiţii U.E. pentru construirea unui pod peste Dunăre, la Calafat; - investiţii privind managementul resurselor de apă, în special pentru irigaţii şi drenaje; - susţinerea tinerilor, prin politici specifice, pentru a deveni conducători de ferme; - promovarea unor investiţii pentru dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice; - extinderea colaborării cu organizaţii neguvernamentale care au capacitatea să acorde fonduri extrabugetare.		**Riscuri** - re-agrarizare, prin creşterea ponderii populaţiei ocupate în agricultură; - re-ruralizare, ducând la sărăcie şi la o slabă productivitate a muncii; - capacitatea scăzută de adaptare a sistemelor de producţie la cerinţele economiei de piaţă, din cauza predominanţei persoanelor vârstnice la conducerea fermelor; - întârzierea în adoptarea Acquis-ului referitor la normele productive şi standardele de calitate; - lărgirea U.E. va duce la creşterea competiţiei pentru produsele agricole putând devaforiza unele sectoare tradiţionale; - absenţa pieţelor specializate şi a sistemelor de creditare preferenţiale.
Puncte tari - potenţial edilitar ridicat (44.909 clădiri de locuit); - suprafaţa locuibilă medie de 17 m^2/pers.; - ponderea relativ mare a clădirilor noi (10,3 % în intervalul 1992-2006).	**IV. Locuirea**	**Puncte slabe** - pondere mică a locuinţelor cu baie; - pondere mică a locuinţelor care dispun de alimentare cu apă şi canalizare; - pondere mare a materialelor de construcţie tradiţionale (chirpici, paiantă).
Oportunităţi - îmbunătăţirea calităţii edilitare prin dezvoltarea infrastructurii; - număr suficient de locuinţe; - investiţii în zonă ale populaţiei urbane; - proiecte de canalizare.		**Riscuri** - degradarea treptată a locuinţelor din cauza lipsei mijloacelor financiare; - distrugerea multor locuinţe din cauza inundaţiilor; - părăsirea locuinţelor prin depopulare; - lipsa pieţei imobiliare.

Puncte tari - existenţa unor drumuri de importanţă naţională şi europeană (DN 56, DN 55A, coridorul IV pan-european); - apropierea de magistrala feroviară Timişoara-Bucureşti Nord; - alimentarea cu energie electrică pentru toate localităţile; - modernizarea echipamentelor de telecomunicaţii şi extinderea telefoniei mobile; - disponibilităţi de apă potabilă (freatică şi de suprafaţă).	**V. Infrastructura**	**Puncte slabe** - neviabilitatea reţelei feroviare; - alimentarea cu apă în reţea publică este limitată; - alimentare cu gaze naturale inexistentă; - reţeaua de canalizare foarte slab reprezentată.
Oportunităţi - programe comunitare ale Uniunii Europene pentru sprijinirea dezvoltării infrastructurii; - programe guvernamentale pentru încurajarea iniţiativelor locale; - promovarea unor programe complementare programului SAPARD pentru realizarea infrastructurii de sănătate şi învăţământ.		**Riscuri** -orientarea programelor europene şi guvernamentale spre alte zone; - deteriorarea drumurilor modernizate; - scăderea interesului investitorilor din cauza infrastructurii fizice precare.
Puncte tari - omogenitate etnică; -omogenitate ortodoxă (98,7 % ortodocşi); - număr suficient de şcoli (inclusiv licee); - existenţa a două unităţi de asistenţă medico-socială (Cetate, Pleniţa).	**VI. Social**	**Puncte slabe** - asistenţa medicală necorespunzătoare (1.693 loc./medic şi 1.067 loc./asistent medical); - număr mic de cabinete medicale, mai ales în satele nereşedinţă.
Oportunităţi - extinderea reţelei de telefonie mobilă şi internet.		**Riscuri** - creşterea frecvenţei îmbolnăvirilor ca urmare a îmbătrânirii populaţiei; - accentuarea lipsei de personal calificat în învăţământ; - deteriorarea dotărilor existente (cămine culturale, dispensare).
Puncte tari - gradul mai redus de poluare a aerului; - „ecologizarea” pe cale naturală a unor suprafeţe de teren agricol, ca urmare a abandonării temporare a acestora din cauza lipsei de resurse financiare pentru exploatare; - eforturi ale autorităţilor locale de aplicare riguroasă a legislaţiei privind protecţia mediul înconjurător.	**VII. Ecologic**	**Puncte slabe** - neefectuarea de lucrări de protecţie în zonele ce prezintă risc de inundaţie; - lipsa acută a pădurilor; - ape şi soluri poluate (urmare a practicării unei agriculturi chimizate şi deversărilor de apă folosită în activităţi economice neagricole); - extinderea deşertificării, cauzată şi de nefolosirea sistemului de irigaţii la capacitatea instalată; - educaţia ecologică superficială.

Oportunităţi - utilizarea programelor U.E. destinate reabilitării condiţiilor de mediu din rural; - extinderea colaborării şi implicarea organizaţiilor neguvernamentale şi a şcolilor în programe comune de educaţie ecologică; - identificarea unor areale ce vor putea fi orientate spre agricultura organică prin aplicarea măsurilor de agromediu.		**Riscuri** - practicarea unor sisteme de producţie ieftine din cauza sărăcirii extreme a majorităţii producătorilor agricoli, ceea ce permite acoperirea minimă a necesarului de consum pentru propria gospodărie; - prezenţa mentalităţii de indiferenţă faţă de protecţia mediului (mai ales la nivelul populaţiei adulte şi vârstnice); - fluctuaţiile recoltelor cauzate mai ales de condiţiile climatice, folosirea produselor chimice şi tehnologiilor neadecvate.

În urma evaluării potenţialului existent se poate constata că arealul corespunzător Câmpiei Băileştiului prezintă caracteristici bune, ceea ce permite dezvoltarea şi menţinerea unui grad înalt de populare şi locuire. Însă, cheia în dezvoltarea acestui spaţiu o constituie mijloacele financiare şi perfecţionarea legislaţiei economice în vigoare. În acest sens, trebuie direcţionate sume mai mari de bani către producătorii agricoli, sub formă de subvenţii sau credite, care să permită dezvoltarea unei economii agricole performante. În acelaşi timp, ameliorarea legislaţiei în domeniu va avea, cu siguranţă, consecinţe pozitive, nu numai asupra spaţiului analizat de noi, ci şi asupra întregului rural românesc.

IX.3. Proiecte de dezvoltare economico-socială

Printre obiectivele strategice pentru dezvoltarea economico-socială a judeţului Dolj se numără modernizarea şi dezvoltarea infrastructurii fizice şi a celorlalte utilităţi publice, ridicarea stadardului de viaţă al locuitorilor, revigorarea spaţiului rural ca alternativă socio-economică a mediului urban, sprijinirea dezvoltării economice prin crearea de oportunităţi şi facilităţi atractive pentru potenţialii investitori autohtoni sau străini, dezvoltarea şi diversificarea serviciilor publice oferite cetăţenilor, protecţia mediului înconjurător.

Pentru sprijinirea dezvoltării şi modernizării satelor, în comunele din limitele Câmpiei Băileştiului au fost demarate proiecte cofinanţate prin programul SAPARD, proiecte finanţate prin credit guvernamental şi proiecte integrate conform PNDR 2007-2013.

Pentru reabilitarea drumurilor comunale (îmbrăcăminţi astfaltice, pietruire etc.) autorităţile locale au înaintat proiecte, dintre care unele au fost finalizate, altele sunt în diferite faze de execuţie, iar altele în aşteptare. Lucrări de asfaltare a drumurilor comunale pietruite, conform H.G. nr. 577/1997, au fost realizate ori sunt în derulare în comuna Urzicuţa, pe DC 24, între Urzicuţa (DJ 561A) şi Băile Ionele; Radovan, pe DC 17, între Radovan (DN 56) şi Fântânele; pe DC 53, între Calafat şi Ciupercenii Noi; pe DC 9, între Galiciuica şi Cioroiaşi. Alte drumuri comunale au fost pietruite şi asfaltate, cum sunt cele din comunele Afumaţi, DC 12, între Afumaţi şi Gara Afumaţi; Pleniţa, DC 59, între Pleniţa şi Castrele Traiane; Maglavit, DC 67, între km 0 al comunei şi DN 56; drumurile DC 6 Întorsura – Gara Afumaţi; DC 52 Ghidici-Seaca de Câmp; DC 55 Piscu Nou-Pisculeţ; DC 56 Hunia – Moţăţei Gară. Au fost depuse proiecte şi pentru lucrări de reparaţie şi întreţinere pe următoarele drumuri judeţene (cu fonduri din transferuri consolidabile de la bugetul de stat): DJ 552 Craiova – Cetate Port, DJ 553 Calafat – Poiana Mare – Maglavit, DJ 561E Băileşti – Seaca de Câmp – Tunarii Vechi.

Pe măsura 3.2.2. a PNDR, care urmăreşte renovarea şi dezvoltarea satelor, au fost demarate proiecte pentru extinderea şi modernizarea reţelei de drumuri şi îmbunătăţirea serviciilor de bază în comunele: Pleniţa, Perişor, Radovan, Caraula, Giubega, Unirea, Maglavit. Pe DN 55A, începând de la vest Cetate, acolo unde drumul intră pe teritoriul câmpiei, până la Maglavit a fost demarat un proiect de construire a unei axe prioritare de transport (fragment din coridorul IV pan-european) finanţat de Banca Europeană de Investiţii şi Ministerul Transporturilor, Construcţiilor şi Turismului (fig. nr. 74). Lucrările sunt executate de firme din ţară şi străinătate.

Fig nr. 74 Reabilitarea DN 55A – fragment

Fig. nr. 75. Staţia de apă din comuna Cetate

Pentru îmbunătăţirea calităţii vieţii, în satele câmpiei autorităţile au înaintat proiecte de alimentare cu apă potabilă a localităţilor. În perioada 2004-2008 au fost realizate, sub coordonarea Consiliului Judeţean Dolj, proiecte pentru investiţiile finanţate prin Proiectul de Dezvoltare Rurală (judeţul Dolj fiind unul dintre cele cinci judeţe beneficiare) şi credit guvernamental (H.G. nr. 687/1997) în comunele Cetate, Moţăţei (finalizate în 2005), Maglavit (finalizat în 2004), Rast (finalizat în 2006), Caraula (finalizat în 2006; 2007-extindere), Lipovu, Poiana Mare, Ciupercenii Noi, Piscu Vechi, Negoi, Radovan, Seaca de Câmp, Perişor, Cioroiaşi şi alte câteva sate (fig. nr. 75).

O altă sursă de finanţare, Fondul de Coeziune al Uniunii Europene, a facilitat autorităţilor locale iniţierea unor proiecte de dezvoltare în domeniul alimentării cu apă, canalizării şi epurării apelor uzate (conform Master Plan – Program de investiţii prioritare). Prin acest program de investiţii prioritare se vor realiza lucrări de extindere şi modernizare a sistemelor de alimentare cu apă şi canalizare în 2 comune (Desa şi Rast) precum şi investiţii noi în comunele Ciupercenii Noi, Ghidici, Piscu Vechi, Poiana Mare, ceea ce va asigura conformarea cu Directiva Europeană cu privire la calitatea apei destinate consumului uman şi cu Directiva Europeană cu privire la tratamentul apei uzate.

O atenţie deosebită a fost acordată fluviului Dunărea, care a reprezentat, de-a lungul timpului, pentru regiunea studiată şi nu numai, o importantă cale naturală de transport, asigurând tranzitul de mărfuri dintre vestul şi centrul Europei, Asia Centrală, Orientul Mijlociu şi Apropiat. Dezvoltarea acestui coridor pan-european a devenit de o importanţă strategică pentru Guvernul României, lunându-se în considerare îmbunătăţirea şi modernizarea infrastructurii acestuia.

În acest sens, pentru fluidizarea traficului peste Dunăre, spre Bulgaria şi pentru a asigura o legătură care lipseşte în coridorul european de transport nr. IV, în punctul vamal Calafat – Vidin a fost iniţiat un proiect de construire a unui pod peste fluviul Dunărea. De fapt, construirea unui pod Calafat – Vidin a fost convenită printr-un acord semnat de

guvernele României şi Bulgariei încă din anul 2000, dar diverse obstacole de natură birocratică au întârziat derularea acestuia. Podul va fi un element cheie pentru coridorul de transport european care începe în Germania, la Dresda şi merge până în Grecia, la Salonic. Proiectul este co-finanţat de: Programul ISPA – grant Fondul de Coeziune (70 mil. euro), Banca Europeană de Investiţii (70 mil. euro), Republica Federală Germană prin KfW (cca. 20 mil. euro), Guvernul Franţei prin AFD (5 mil. euro) şi bugetul de stat al Bulgariei (peste 60 mil. euro). Podul va avea o lungime de 1,917 km şi va include 4 benzi şi o linie de cale ferată (fig. nr. 76). Valoarea investiţiei este estimată la 236 mil. euro. Supervizorul construcţiei va fi consorţiul Ingérop / High-Point Rendel.

Lucrările de construcţie a podului au început în anul 2007, urmând a fi finalizate în anul 2010. Construirea acestuia va avea un impact major asupra dimensiunii sociale şi economice a Câmpiei Băileştiului, a Olteniei în general, prin asigurarea a circa 700 noi locuri de muncă şi oportunitatea unor investiţii locale.

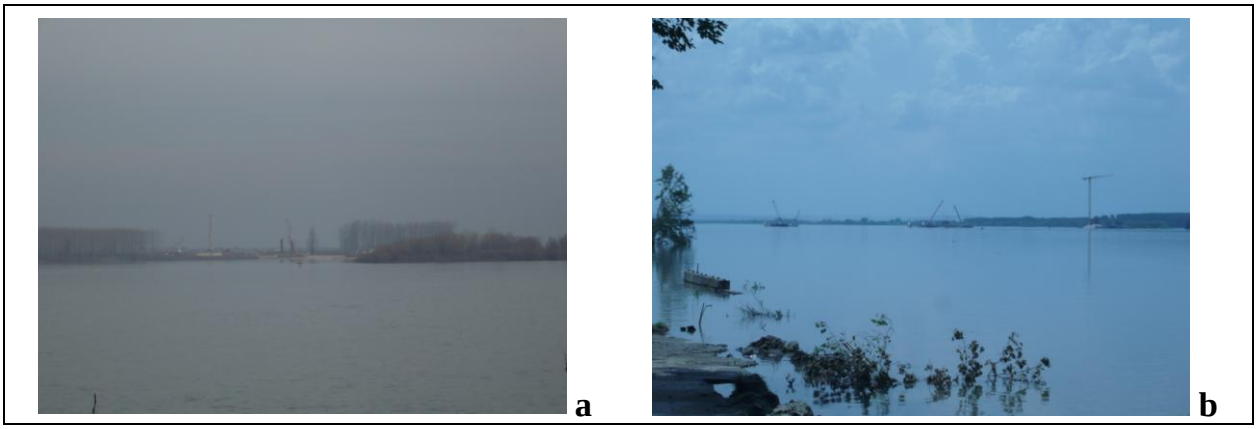

Fig. nr. 76. Lucrări de construcţie a podului peste fluviul Dunărea, în punctul Calafat – Vidin; a – anul 2007, vedere malul bulgăresc; b – anul 2010

În cadrul aceluiaşi program de cooperare transfrontalieră, derulat prin fondurile europene PHARE – CBC (Cross Border Cooperation) se realizează şi proiectul de construcţie a portului Rast-Lom, care va asigura cea mai scurtă legătură dintre vestul Europei şi peninsula Balcanică. Valoarea investiţiei se ridică la circa 4 mil. euro, beneficiarul fiind Consiliul Judeţean Dolj.

Dezvoltarea durabilă este un proces lent de schimbări ce permite gestionarea atentă a resurselor locale, astfel încât dezvoltarea economică poate fi posibilă fără a periclita calitatea acestora. Implementarea proiectelor de dezvoltare integrată, cu siguranţă va duce la redresarea actualei situaţii economice care va asigura un echilibru demo-economic şi o redimensionare a calităţii vieţii, a spaţiului rural în ansamblu.

PARTEA A DOUA

X. ELEMENTE DE ETNOGRAFIE

Patrimoniul etnografic tradiţional completează dovezile arheologice şi documentele istorice scrise privind existenţa şi continuitatea poporului român în spaţiul său de formare. Aşezările şi ocupaţiile au dat peisajului natural trăsături specifice diferenţiindu-l zonal şi regional. Satele, prin morfostructura lor, tipul şi forma construcţiilor din cadrul gospodăriilor, cât şi modul de amplasare al acestora, activităţile economice de valorificare a resurselor naturale, în special ale solului, prin cultivarea plantelor şi creşterea animalelor, au imprimat, de-a lungul timpului, trăsături aparte peisajului natural, transformându-l într-un peisaj etnografic (peisaj umanizat, peisaj cultural). Acesta s-a dezvoltat o dată cu societatea, sub influenţa unui complex de factori locali, începând cu condiţiile unei economii închise, specifice feudalismului, apoi sub impactul dezvoltării schimburilor de bunuri şi produse interzonale sau cu mediul urban şi al progresului înregistrat în industrie.

Ion Ghinoiu numeşte peisajul etnografic drept o „sinteză culturală inedită la care a contribuit spiritul inventiv al omului, mediul geografic şi timpul”[346]. În opinia sa, criteriul esenţial pe baza căruia au fost diferenţiate spaţiile rurale purtătoare de valori culturale a fost *solul*, acoperit cu diferite categorii de vegetaţie şi a cărui modalitate de utilizare (agricolă sau neagricolă) a generat diferite moduri de viaţă: agrară, pastorală, piscicolă etc.[347]. Acestea, la rândul lor, s-au transformat, cu timpul, în peisaje etnografice *primare*, dezvoltate pe soluri cu vegetaţie forestieră, de baltă sau de deltă, şi *secundare*, dezvoltate pe soluri desecate, desţelenite sau defrişate[348].

În timp, peisajele etnografice sunt supuse unei dinamici continue, tocmai datorită evoluţiei elementelor de cultură pe care le înglobează.

X.1. Gospodăria în Câmpia Băileştiului

X.1.1. Gospodăria – componentă principală a vetrei satului

Gospodăria, componentă a vetrei satului, se constituie într-o parte reprezentativă a vieţii sociale a comunităţilor umane, reflectând nivelul de civilizaţie şi cultură la care a ajuns comunitatea studiată în diferite faze ale evoluţiei sale, cât şi gradul de ierarhizare a mentalităţii. Casa, acareturile şi grădina formează ceea ce Georgeta Stoica şi Paul Petrescu numesc *gospodărie*[349]. În cadrul acestei microunităţi socio-etnografice locuinţa are rolul esenţial, fiind destinată exclusiv locuirii. Spaţiul său interior ocupă 65% din suprafaţa

[346] Ion Ghinoiu, *La contribution des geographes et des etnographes à l´établissement d´une tipologie de l´habitat rural traditionnel en Roumanie*, în „La Revue du Museé de l´Homme”, tom 18, Paris, 1978, p. 105-113; Idem, *Harta peisajelor etnografice dobrogene – instrument pentru identificarea patrimoniului rural*, în „Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor C. Brăiloiu”, serie nouă, tom 18, Bucureşti, 2007, p. 29.
[347] Idem, *Harta peisajelor ...*, p. 29.
[348] *Ibidem.*
[349] Paul Petrescu, Georgeta Stoica, *Arta populară românească*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1969, p. 43.

utilizabilă a gospodăriei[350]. În jurul ei sunt strânse funcţional şi, uneori, cu gust artistic, anexele gospodăreşti.

Geneza, evoluţia şi trăsăturile caracteristice ale gospodăriei sunt produsul unui complex de factori care s-au manifestat diferit de-a lungul istoriei. Un rol important în structura gospodăriei l-au avut *ocupaţiile principale* ale ţăranului, în funcţie de care au existat sau nu unele anexe gospodăreşti cu funcţionalităţi proprii. Dezvoltarea economică a determinat dimensiunea planului casei, numărul şi mărimea construcţiilor anexe, arhitectura şi ornamentica acestora, urmărindu-se crearea unor condiţii optime pentru locuire, pentru o bună adăpostire a animalelor, a uneltelor şi a diferitelor produse agricole. La configuraţia planului gospodăriei un rol important l-au avut şi *factorii geografici* (relieful, condiţiile de climă, hidrografie, sol) de care s-a ţinut întotdeauna cont. Cantitatea şi calitatea materialului de construcţie, tradiţia locală, factorul etnic şi nivelul de cunoştinţe tehnice al constructorilor populari sunt tot atâţia factori care au contribuit la structura şi diferenţierea zonală a gospodăriilor.

În cadrul gospodăriei, Georgeta Stoica separă spaţiul masculin, compus din curte, câmp, acareturi, şi spaţiul feminin, reprezentat prin camera cu vatra, bucătăria, camera de locuit etc.[351]. Aceste spaţii nu sunt strict delimitate, membrii familiei reunindu-se pentru diverse activităţi în spaţii comune.

Sistemul ocupaţional a avut, după cum spuneam, o influenţă directă asupra planului, formei şi modului de grupare al acareturilor, determinând astfel gospodării specializate, care au necesitat construcţii cu anumite funcţii ce au întregit componenţa curţilor tradiţionale.

În satele din zona studiată, un tip specializat de gospodărie îl constituie *gospodăriile agricole*. Acestea s-au dezvoltat în zonele joase de câmpie unde, construcţiile s-au limitat la cele strict necesare adăpostirii oamenilor şi animalelor. În aceste zone datorită, pe de o parte, condiţiilor climatice aride şi, pe de altă parte, celor istorice (năvălirile pustiitoare ale duşmanilor), a existat şi s-a menţinut până la jumătatea secolului al XX-lea bordeiul, o locuinţă săpată parţial sau total în pământ.

Casele şi construcţiile anexe de la suprafaţa solului erau construite din lemn şi lut. Pe măsura restrângerii suprafeţelor ocupate de păduri, lemnul a fost limitat la strictul necesar şi înlocuit, în construcţia pereţilor, cu îngrădituri de nuiele lipite cu lut amestecat cu paie sau pleavă. Alături de casă, în spatele acesteia, sub acoperişul prelungit, sau lateral, erau situate construcţiile anexe, folosite ca bucătărie de vară sau pentru adăpostirea animalelor, proviziilor, uneltelor.

În funcţie de organizarea lor, gospodăriile au fost cu curţi închise, cu curţi organizate pe o linie, pe două linii sau în unghi, cu curţi simple ori duble.

Gospodăriile cu curţi închise se întâlneau, de regulă, în satele de tip aglomerat, pe terenuri mai puţin accidentate, unde construcţiile erau grupate pe o suprafaţă restrânsă care era despărţită prin garduri de terenurile agricole din jur (grădini de legume, spaţii pentru depozitarea furajelor). În cadrul acestui tip de gospodărie, cele mai simple erau acelea în care curţile aveau o organizare lineară. Acesta este unul dintre cele mai vechi şi practice planuri de organizare, răspândit în cea mai mare parte a satelor din Câmpia Română şi care domină şi în prezent. Construcţiile sunt înşirate în lungul curţii începând cu casa, amplasată spre uliţă, continuând cu adăposturi pentru alimente sau unelte şi încheind cu grajdul şi şura lângă care sunt depozitate furajele.

[350] Spaţiul de reprezentare socială ocupă 35%, spaţiul de locuit 30%, spaţiul de depozitare şi conservare a proviziilor 35% (*Ibidem*, p. 44).
[351] *Ibidem*, p. 43.

Gospodăriile cu curţi organizate în două linii au fost, de asemenea, frecvente în zona studiată de noi. În acest caz, perpendicular pe uliţă, o primă linie de construcţii era formată din casă, coteţele pentru animale mici şi alte anexe secundare, iar în partea opusă acesteia se aflau şura, deschisă numai spre latura dinspre curte şi folosită doar la adăpostirea uneltelor şi a mijloacelor de transport, şi grajdul (situat mai în interiorul curţii, aproape de rezervele de furaje). În opinia lui F.V. Mureşan acest mod de dispunere a construcţiilor prezintă avantajul măririi grădinii, prin restrângerea curţii şi oferă o mai bună supraveghere a animalelor din grajd[352].

Cerinţele tot mai crescânde de îmbunătăţire a condiţiilor de locuit şi de adăpostire a produselor şi inventarului gospodăresc au determinat apariţia gospodăriilor cu curţile organizate în unghi, cu trei variante: gospodării cu şura în latul curţii, gospodării cu casa în latul curţii şi gospodării cu casa în lungul uliţei[353].

Există şi gospodării cu curţi duble sau triple, impuse de caracterul mixt al ocupaţiilor populaţiilor din zonă. În primul caz curtea este împărţită în două: 1.curtea din faţă, unde se află casa, bucătăria de vară, grădiniţa cu flori; 2.curtea din spate în care se află grajdul pentru vite, coteţele, şura de fân şi spaţii pentru unelte agricole şi mijloace de transport. Curţile sunt delimitate între ele prin garduri.

În prezent, în Câmpia Băileştiului frecvenţa cea mai mare o are orientarea perpendiculară a casei pe linia străzii. În continuarea ei sunt amplasate anexele gospodăreşti: pătulul, coteţele pentru animale şi păsări, grajdul etc. Unele dintre acestea (coteţele pentru animale şi păsări, grajdul, şura) sunt situate în curtea „din spate", „din fund", fiecare curte fiind delimitată prin câte un gard, rezultând, în acest fel, două curţi şi grădina de zarzavat. Este vorba de o gospodărie cu structură triplă.

Construcţiile anexe. În satele din Câmpia Băileştiului principalele elemente anexe ale gospodăriei ţărăneşti tradiţionale sunt bucătăria de vară, cu vatră sau sobă cu vatră, grajdul pentru animale, şura pentru treierat sau depozitat fânul şi mijloacele de transport, hambare pentru depozitarea grâului, construcţii speciale pentru păstrarea porumbului (pătule), coteţe pentru porci şi păsări, şoproane pentru adăpostirea inventarului agricol.

Creşterea animalelor în mod organizat, în cadrul gospodăriei, a dus la construcţia unor acareturi speciale pentru adăpostirea acestora. Cea mai simplă formă a fost *perdeaua,* un simplu perete din lemn, stuf sau trestie uşor aplecat în direcţia vânturilor dominante ale regiunii, pentru a proteja animalele, prevăzut uneori cu un acoperiş[354]. Formele mai evoluate (caracteristice mai ales secolului al XX-lea) sunt *grajdurile,* construite din bârne, nuiele împletite sau lut, în podul cărora se depozita, de obicei, fânul. Sub acoperişul prelungit al acestora erau amenajate spaţii pentru adăpostirea uneltelor şi mijloacelor de transport.

Caracteristice gospodăriei tradiţionale din zonă sunt *gropile de cereale*, săpate în pământ, „pâlniate" la gură şi mai strâmte la bază[355]. Uneori gropile puteau fi mai largi la fund decât la gură. După ce pământul era scos, interiorul gropii se ardea cu paie sau lemne pentru a se usca, iar după ce erau depozitate înăuntru cerealele, se acopereau cu un capac sau, cel mai des, cu pământ. Gropile de cereale aveau şi avantajul de a ascunde produsele.

---

[352] Florin Valeriu Mureşan, *Satul românesc din nord-estul Transilvaniei la mijlocul secolului al XVIII-lea,* Cluj Napoca, Institutul Cultural Român, Centrul de Studii Transilvane, 2005, p. 241.

[353] Valer Butură, *Etnografia poporului român,* Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1978, p. 72.

[354] Paul H. Stahl, Henri H. Stahl, *Civilizaţia vechilor sate româneşti*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1968, p. 46.

[355] Gheorghe Iordache, *Tipuri de aşezare, gospodărie şi locuinţă pe Valea Saşei (judeţul Vâlcea)*, în „Historica", vol. III, Cd. 149, p. 223.

Alimentele se mai depozitau în *pivniţe* construite tot sub nivelul solului, sub forma unor mici gropi „asemănătoare cu bordeiele în miniatură”[356].

Argeaua este un alt element component al gospodăriei tradiţionale din zonă. Este o construcţie semiîngropată, asemănătoare unui bordei de dimensiuni mai mari, cu dublă funcţionalitate: practică şi strategică. Aici era amplasat războiul de ţesut, folosit de către femei în timpul iernii şi toamnei sau atunci când vremea nu permitea ieşirea la muncă în câmp. În timpul invaziilor, acestea serveau ca loc de refugiu pentru copii, femei şi bătrâni.

Coşarele, pentru adăpostul vitelor, *şoprul* pentru adăpostirea uneltelor agricole, *coteţele,* pentru porci, *hambarele,* pentru păstrarea grâului, *jicniţele, magaziile,* din cărămidă sau din lemn, pentru depozitarea cerealelor, au constituit componente caracteristice cu trăsături de arhitectură populară proprii zonei studiate.

Toate construcţiile anexe amintite au evoluat în strânsă legătură cu starea social-economică a locuitorilor. Numărul, planul şi volumul acestora a fost determinat de puterea economică a fiecărei gospodării în parte.

X.I.2. Locuinţe sau amenajări gospodăreşti temporare în moşia satului

Alături de construcţiile din vatra satului, în moşia sa există numeroase alte tipuri de construcţii, destinate adăpostirii oamenilor, animalelor, păstrării vinului, nutreţului etc., folosite temporar sau, chiar, permanent. De cele mai multe ori, acestea sunt adevărate dublete ele gospodăriilor din vatra satului, situate la distanţe mai mari sau mai mici, de la câteva sute de metri până la câţiva km, în funcţie de dezvoltarea vetrei satului şi configuraţia terenului.

Construcţiile din hotarul satului includ, în multe cazuri, toate elementele gospodăriei din vatra satului cu excepţia spaţiilor şi construcţiilor pentru depozitat cantităţi mari de cereale. Aceste tipuri de gospodării au o apariţie foarte timpurie, mulţi autori explicând dezvoltarea vetrelor de sat prin existenţa iniţială a acestor nuclee de locuire. În acest sens, H. H. Stahl este de părere că popularea unui teritoriu s-a făcut pornind tocmai de la aceste „puncte de plecare pentru formarea vetrelor de sat”[357]. Evoluţia lor a avut la bază motivaţii de ordin geografic şi economic. Un cuvânt hotărâtor l-au avut statutul socio-profesional al celor care le-au construit, scopul pe care aceştia l-au urmărit, cât şi dinamica dezvoltării satelor în hotarul cărora au fost aşezate. De altfel, şi mărimea întinderii hotarului se numără printre cele mai importante condiţii de apariţie a gospodăriilor din afara vetrelor de sat. Cu cât teritoriul unui sat era mai mare, cu atât probabilitatea apariţiei de structuri gospodăreşti închegate creştea, derivând din necesitatea construrii unor elemente de gospodărie care să ofere adăpost şi posibilitatea exploatării maxime a terenului.

Gospodăria din exteriorul vetrei are, în general, o structură mai simplă: o singură încăpere cu dimensiuni variate, polifuncţională (adăpost, prepararea hranei, loc de odihnă şi încălzit). Amenajările şi spaţiile de depozitat sunt reduse faţă de gospodăria din interiorul vetrei, atât ca volum, cât şi numeric. Astfel, spaţiile de depozitare a alimentelor, în special cereale, se reduc la vase, iar amenajările speciale pentru unelte şi atelaje lipsesc sau sunt reduse la maxim, ca de altfel şi coteţele pentru animale. În acest tip de gospodării locuieşte o singură persoană, mai rar două, de obicei un bărbat care stă cu sau fără soţie. Uneori, aici locuieşte un bătrân ajutat, câteodată, de un copil mai mare. În timpul muncilor agricole, locuiau aici şi tinerii din familie, dar temporar.

---

[356] Paul H. Stahl, Henri H. Stahl, *op. cit.*, p. 46.
[357] H. H. Stahl, *Sociologia satului devălmaş românesc*, vol. I, Bucureşti, 1946, p. 137-138.

Aceste gospodării sunt construite din materiale strict locale, cu un grad de prelucrare mai redus, deci, cu multe caracteristici arhaice. Dependenţa materialelor de construcţie de condiţiile geografice a determinat existenţa, în această zonă, a locuinţei cu pereţii construiţi din nuiele împletite şi pământ, acoperite cu trestie sau paie şi, mai târziu, din chirpici. Temelia, de cele mai multe ori, lipseşte (fig. nr. 77).

Fig. nr. 77 Locuinţe sezoniere în moşia satului, Galicea Mare – Dolj

Întinsele suprafeţe de păşuni şi fâneţe naturale din lunca Dunării au constituit în trecut spaţii importante de creştere a animalelor nu numai pentru populaţia locală, ci şi pentru păstorii transilvăneni. Aceştia şi-au amenajat adăposturi atât pentru ei, cât şi pentru animale, numite *târle*[358]. În deceniul şapte al secolului trecut, în lunca Dunării limitrofă Câmpiei Băileştiului exista un număr foarte mare de astfel de târle: 30 în dreptul satelor Piscu Vechi şi Poiana Mare, 37 în dreptul satelor Negoi şi Rast, 29 la sud de lacul Bistreţ etc.[359]. În număr mai mic, târle se găseau şi în lunca Desnăţuiului sau pe islazurile comunale. În cea mai mare parte, acestea aveau forma unor colibe conice acoperite cu paie şi stuf; uneori erau construite din lemn şi aveau formă de baracă.

Odaia este o altă formă de locuinţă solitară formată, de obicei, dintr-o încăpere construită din lemn. În zona studiată de noi, acestea erau folosite pe vreme rece de către oierii veniţi cu oile la iernat. Cu timpul, odăile au devenit locuinţe permanente în jurul cărora au luat naştere aşezări.

La cele prezentate se mai daugă *prisaca* – locul unde sunt aşezaţi stupii şi se cresc albinele. Acestea erau aşezate, de obicei, în zona fâneţelor şi a pădurilor cu plante melifere, unde se construia o locuinţă cu o cameră, pentru prisăcar şi pentru depozitatul produselor recoltate şi a uneltelor.

Gospodăriile din afara vetrei satului au o importantă funcţie economică. Ele au o apariţie spontană, generată de cauze locale specifice şi nu poartă amprenta unor influenţe din afara arealelor în care au fost construite.

X.2. Casa şi funcţiile ei în cadrul gospodăriei

În cadrul gospodăriei ţărăneşti, locuinţa ocupă un loc central, la nivelul ei găsindu-se concentrate elemente importante ale particularităţilor zonale. Casa, reşedinţă permanentă a

[358] *Târla* este una din locuinţele temporare specifice luncii Dunării. Aceasta este un loc neîmprejmuit şi neacoperit unde se adăpostesc vitele sau oile în timpul păşunatului. Termenul de târlă se confundă adesea cu cel de stână dar, cu timpul, s-a generalizat, încluzându-l şi pe cel din urmă cu tot inventarul aferent.
[359] ***, *Geografia Văii Dunării ...,* p. 420.

grupului familial, este locul unde se desfăşoară o mare parte din viaţa oamenilor, a familiei, locul unde se păstrează cel mai bine tradiţia, unde se perpetuează şi se transmit creaţiile populare autentice. Ea constituie un spaţiu unde se reunesc simbolic, generaţii de oameni (copii, părinţi, bunici, străbunici). În legătură cu acest aspect, I. Ghinoiu arată că „locuinţa poate fi divizată în trei orizonturi suprapuse cărora le corespund simbolic: la mijloc generaţia prezentă la un moment dat, deasupra generaţiile ascendente, iar dedesupt generaţiile descendente”[360]. În opinia autorului, locuinţa poate fi asemuită unui arbore uriaş a cărui tulpină (familia) face legătura între ramuri şi rădăcini reprezentând, în primul caz, generaţiile care au fost, şi în al doilea caz, generaţiile care se vor naşte[361].

Cercetările arheologice, consemnările călătorilor străini, înscrierile documentare, dar şi realitatea din teren, ne pot conduce la formarea unei imagini asupra evoluţiei locuinţei ţărăneşti tradiţionale, în ansamblu, a materiilor prime folosite, a tehnicilor de construcţie şi a organizării interiorului său. Săpăturile arheologice efectuate în regiunea studiată au scos la iveală construcţii care coboară în timp până la sfârşitul neoliticului. În această perioadă aşezările umane erau situate, de obicei, în lungul râurilor şi în luncile acestora, sub formă de grupări mici, sau pe podurile teraselor, unde formau adevărate „aşezări deschise”. În cadrul ambelor tipuri de aşezări locuinţele au fost sub formă de *bordeie* şi *locuinţe la suprafaţa solului*, de formă rectangulară.

Locuinţa ţărănească a cunoscut o continuă evoluţie în timp şi spaţiu, prezentând o mare diversitate de forme, determinate de schimbări ale materiei prime utilizate, ale tehnicilor de construcţie, schimbări în organizarea spaţiului interior, în decoraţie şi, mai ales, modificări ale planului încăperilor. Dacă în trecut, casa reprezenta mentalitatea individuală a celui care o construia, adaptată tradiţiei, în prezent ea reprezintă mentalitatea colectivă a întregului sat, adaptată necesităţilor social-economice şi culturale.

În zona studiată, exemplare ale locuinţei strămoşeşti sunt rare, unele chiar lipsesc, găsindu-se doar în muzee (bordeiele). De aceea se impune studierea lor, pentru că, aşa cum afirma Radu Octavian Maier „legătura cu pământul străbun se face şi prin statornicia aşezării şi casei”[362]. În continuare, studiul nostru se va opri asupra locuinţei, complex al arhitecturii populare cu cea mai mare mobilitate în timp, la care formele tradiţionale, în special materialele şi tehnicile de construcţie, forma şi planul casei, dispar cu repeziciune. În prezentarea noastră vom surprinde formele specifice locale, evoluţia lor în timp, cu schimbările şi transformările apărute în procesul de integrare a elementelor tradiţionale în modelele contemporane.

Necesitatea studiului derivă şi din faptul că, de-a lungul istoriei locuinţa, în evoluţia sa, este direct legată de continuitatea neamului nostru pe aceste meleaguri ca populaţie sedentară, de ocupaţiile lui (cultivarea plantelor, creşterea animalelor, pescuit, meşteşuguri). În acest context, în opinia lui Romulus Vuia „Casa este adăpostul în care se nasc, trăiesc şi mor generaţii, din a căror succesiune continuă se încheagă viaţa milenară a unui neam. Ea a fost adăpostul şi mărturia continuă a vieţii familiale şi economice a păturii rurale: ea constituie […] capitolul cel mai însemnat din studiul civilizaţiei noastre populare”[363]. Subliniindu-i valoarea istorică, etnograful spunea în continuare: „Fiecare casă ţărănească

[360] Vladimir Trebici, Ion Ghinoiu, *op. cit.*, p. 300.
[361] *Ibidem.*
[362] Radu Octavian Maier, *Elemente inedite privind cercetarea aşezărilor şi arhitecturii ţărăneşti din vestul ţării,* în REF, tom 33, nr. 4, 1988, p. 311.
[363] Romulus Vuia, *Satul românesc din Transilvaia şi Banat,* în „Studii de etnografie şi folclor”, Bucureşti, Ed. Minerva, 1979, p. 158.

este un mic muzeu popular, în care fiecare obiect, ca şi fiecare numire a lui, prezintă o mărturie în evoluţia vieţii şi civilizaţiei neamului nostru "[364].

Locuinţa ţărănească din această zonă, prin elementele de plan, tehnicile de construcţie şi terminologia folosită, se încadrează în ansamblul general al locuinţei tradiţionale româneşti, constituindu-se astfel într-un segment de continuitate culturală etnică şi naţională. Termenii de bază utilizaţi pentru majoritatea componentelor sale fac parte din fondul originar al limbii române: casa (lat. *casa*), uşă (lat. *ustium*), pari (lat. *palus*), scânduri (lat. *scandula*), tindă (lat. *tenda*), celar (lat. *cellarium*), perete (lat. *paries-etis*), acoperiş (lat. *acco(o)perire*), căprior (lat. *capriolus*), masă (lat. *mensa*), scaun (lat. *scamnum*) etc.[365]

Adaptarea la natura mediului înconjurător, marea varietate de tipuri şi forme, înalta valoare artistică, procedee constructive clare şi logice, distribuţia raţională şi funcţională a planurilor, potrivirea proporţiilor, dozarea decoraţiei şi armonizarea culorilor sunt, după Grigore Ionescu, caracteristici de ansamblu ale creaţiilor arhitecturii populare[366]. Aceste construcţii populare sunt întotdeauna strâns legate de mediul geografic înconjurător. Ţăranul român, care a fost şi arhitectul şi constructorul propriei sale locuinţe[367], a folosit, în arta sa de a construi, materiale diferite, în exclusivitate de provenienţă locală, astfel încât există o puternică legătură între clădire şi locul în care ea a fost construită. În general, materialele folosite erau fragile şi perisabile (lemnul, pământul, păioasele, stuful), construcţiile fiind supuse vicisitudinilor vremii şi având, astfel, o durată de existenţă relativ scurtă. Operele arhitecturii populare trebuiau, prin urmare, reparate de la o generaţie la alta şi, în cele mai multe cazuri, refăcute sau, mai bine spus, restaurate, deoarece vechiul nu dispare în totalitate ci este supus inovaţiilor vremii.

Subliniind legătură dintre vechi şi nou, G. Ionescu menţiona: „Afinităţile dintre repertoriul bogat şi variat de forme arhitecturale şi de elemente decorative, la fel ca şi asemănarea, adesea izbitoare, dintre operele arhitecturale mai vechi, din secolele XVI-XVII, şi acelea ale categoriilor similare din secolul al XIX-lea, ne dovedesc nu numai o legătură permanentă cu arta trecutului, dar şi păstrarea adesea imuabilă de-a lungul veacurilor a unor caractere locale"[368]. În evoluţia locuinţei, noul se impune treptat. Aportul diferitelor perioade istorice este stabilit ţinând seama de permanenţa şi continuitatea tehnicilor de construcţie, de sistemul structural şi de progresele în ceea ce priveşte modul de viaţă al ţăranului, idealurile morale şi spirituale ale acestuia.

Creaţiile vechi ale arhitecturii populare păstrate până în prezent pot fi considerate forme şi valori estetice perfecţionate şi perfecţionabile dovedind, pe de o parte, continuitatea tradiţiei de-a lungul istoriei, iar pe de altă parte, posibilitatea îmbunătăţirii în timp, sub impulsul cerinţelor generale.

Locuinţa ţărănească din Câmpia Băileştiului, expresie a factorilor istorico-geografici şi social-economici, a fost supusă unor schimbări continue, îmbrăcând tipuri şi forme caracteristice anumitor perioade de timp. În definirea acestor tipuri criteriul de bază este dat

---

[364] *Ibidem.*

[365] I. I. Rusu, *Elemente autohtone în terminologia aşezărilor şi gospodăriilor*, în „AMETC pe anii 1962-1964", Cluj, 1966, p. 74-92; Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Ediţia a II-a, Bucureşti, Ed. Univers Enciclopedic, 1996, la termenii respectivi (p. 8, 142, 151, 159, 177, 602, 747, 955, 957, 1093).

[366] Grigore Ionescu, *Arhitectura populară în ...,* p. 44, 89; Idem, *Arhitectura românească: Tipologii, ...*, p. 25.

[367] Pe plan mondial aproximativ 95% din construcţiile rurale şi urbane sunt realizate de meşterii populari şi numai 5% de arhitecţi.

[368] Grigore Ionescu, *Arhitectura românească: Tipologii, …*, p. 6.

de planimetrie care, întotdeauna, a fost determinată de funcţionalitatea individuală a locuinţei sau în raport cu tipologia complexului gospodăresc. Materialele şi tehnicile de construcţie, într-o continuă schimbare, au contribuit, alături de elementele de plan, la conturarea diverselor tipuri de locuinţă corespunzătoare funcţiilor economice ale gospodăriei.

Evoluţia caselor în regiunea studiată de noi se încadrează într-un proces îndelungat de dezvoltare şi îmbunătăţire a tipurilor tradiţionale. Sub impactul cerinţelor tot mai crescânde ale populaţiei privind adăpostul şi desfăşurarea activităţilor casnice, s-a trecut, în timp, de la casa îngropată sau semiîngropată, de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului următor, la casa deasupra solului, supusă în permanenţă inovaţiei. Evoluţia caselor se încadrează, astfel, într-un proces îndelungat de dezvoltare şi îmbunătăţire a tipurilor tradiţionale.

X.2.1 Forme arhaice de locuinţă. Bordeiul

Prin definiţia dată în dicţionar, *bordeiul* este „încăperea săpată (pe jumătate) în pământ şi acoperită cu pământ, paie sau stuf”[369]. Numeroşi cercetători (arheologi, etnografi, filologi, arhitecţi) au definit bordeiul ca fiind: „colibă (locuinţă) pe jumătate săpată în pământ, acoperită cu pământ sau cu paie, stuf etc.”[370], „colibă pe jumătate săpată în pământ şi acoperită tot cu pământ sau cu paie, stuf etc.”[371], „locuinţă rudimentară sub pământ”[372], „locuinţă în întregime sau pe jumătate săpată în pământ … acoperită cu paie şi cu pământ – *subterrana casa*”[373]. O privire antropogeografică asupra bordeiului este realizată de C. S. Nicolăescu Plopşor, într-un studiu succint, în care reduce varietatea formelor de bordeie la câteva tipuri pe care le analizează în evoluţia lor teritorială şi temporară. El defineşte bordeiul ca fiind „coliba sau «coverca» pe groapă acoperită cu pământ”[374]. În lucrarea *Arta populară românească,* Paul Petrescu este de părere că bordeiul este o „locuinţă vârâtă adânc în pământ construită, de obicei, într-o coastă de deal sau pe o denivelare accentuată a terenului” şi îl deosebeşte net de casele pe ‹‹jumătate›› îngropate întâlnite în Câmpia Română „a căror construcţie cerea până la o jumătate vagon de lemn de stejar … şi a căror monumentalitate a spaţiului interior le deosebea net de bordeiele deţânând prea puţin loc gol disponibil”[375]. În opinia lui Nicolae Niţu bordeiul reprezintă „unul dintre cele mai vechi tipuri de locuinţă umană săpată în pământ şi acoperită cu pământ, stuf, paie, coceni etc., fără ca acoperişul acesteia să se sprijine pe nivelul de călcare al solului” [376]. Autorul este de părere că termenii de *semibordei, locuinţă sau casă semiîngropată sau îngropată* nu pot înlocui termenul de bordei, ci reflectă doar diferite stadii de evoluţie pe verticală ale bordeiului. Indiferent de definiţiile date, suntem de părere că bordeiul este o locuinţă săpată în pământ, în întregime sau pe jumătate, acoperită cu paie, stuf, coceni etc.

---

[369] *Dicţionarul explicativ al limbii române* (coord. Ioan Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche), Institutul de Lingvistică din Bucuresti, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1975, p. 93.
[370] I. I. Rusu, *Etnogeneza românilor*, Bucureşti, 1981, p. 226.
[371] I. A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat*, Bucureşti, 1931.
[372] B. P. Haşdeu, *Istoria critică a românilor*, I, Bucureşti, 1875, p. 236.
[373] Gheorghe Focşa, *Elemente decorative la bordeiele din sudul regiunii Craiova*, Bucureşti, 1957, p. 3.
[374] C. S. Nicolăescu Plopşor, *Bordeiul în Oltenia*, în BSRRG, tom XLI, Bucureşti, 1922, p. 123.
[375] Paul Petrescu, Georgeta Stoica, *op. cit.*, p. 13.
[376] Nicolae Niţu, *Originea şi răspândirea geografică a bordeiului*, în „Arhivele Olteniei”, Serie nouă, nr. 7, 1992, p. 156-157.

Ca tip de locuinţă dominantă în majoritatea satelor din sudul Olteniei, bordeiul a continuat să existe din antichitate până în epoca contemporană, în strânsă legătură cu realităţile economice şi politice. Aria lui de răspândire este mult mai mare, ocupând Câmpia Banatului, Cîmpia Olteniei, Câmpia Munteniei şi Dobrogea. Dar, locuinţa de acest tip nu se opreşte la linia Dunării, ci continuă şi în Bulgaria şi alte ţări din Europa (Germania, Ungaria, Cehoslovacia). Acest tip de locuinţă a fost folosit şi de populaţiile din Asia şi Africa[377]. Grigore Ionescu îl consideră „una dintre formele cele mai vechi de locuinţă" clădită pe teritoriul României[378]. Ion Vlăduţiu, în lucrarea *Etnografia poporului roman* acceptă părerea că în trecut bordeiul a fost una dintre formele vechi de locuinţă în anumite zone ale ţării, dar subliniază şi faptul că, încă din comuna primitivă au fost atestate, alături de bordeie, şi locuinţe la suprafaţa solului, care au avut o arie de răspândire mult mai mare[379].

Originea bordeiului nu se poate stabili cu precizie întrucât acesta a fost utilizat de diferite popoare, fiind una din formele de locuinţă obişnuite în preistorie. Aşa după cum consideră Eugenia Zaharia, bordeiul nu este caracteristic unui anumit grup etnic, el fiind mai degrabă o rezolvare a unor probleme istorice, economice sau climatice[380]. Însă, se poate afirma cu certitudine că acest tip de locuinţă a apărut atunci când mediul natural geoclimatic nu a mai putut satisface necesităţile vitale ale omului privind adăpostul şi odihna.

Apariţia şi menţinerea bordeiului în Câmpia Dunăreană a fost explicată de numeroşi autori din timpurile moderne[381]. Gh. Focşa este de părere că bordeiul a apărut din necesitatea oamenilor de a se adăposti[382]. În timp ce în zona de munte – susţine autorul – în vremuri preistorice, triburile umane se adăposteau în grote naturale, la cîmpie erau nevoite să-şi improvizeze adăposturi, scormonind pământul. Haşdeu consideră că frigul, lipsa de lemne şi, nu în ultimul rând, teama de invazii, constituie cauzele genezei bordeiului în Câmpia Dunării[383]. El asemuieşte bordeiele cu adevărate vizuini în pământ ce oferă o imagine dezolantă şi mizeră: „departe nu zăreşti decât fumul ce iese de prin coşuri, iar de aproape vezi numai streşinile, puţin ridicate deasupra solului şi formate din nişte bârne acoperite de ţărână peste care creşte iarbă"[384]. Nicolae Niţu pune accent pe influenţa factorului geografic, subliniind că dezvoltarea bordeiului în regiunile de câmpie este datorată constituţiei litologice (argile şi marne) care uşura săparea gropii acestuia, comparativ cu regiunile de munte, unde construirea lui era foarte greu de realizat, aproape imposibil, din cauza substratului format din roci dure[385].

În opinia noastră, cele care au determinat realizarea locuinţelor de tip bordei au fost, în cea mai mare parte, condiţiile social-istorice şi, într-o mică măsură, lipsa lemnului[386].

---

[377] Nicolae Niţu, *Originea şi răspândirea* …, p. 157; Abstract of papers 21 et International Geographical Congres, Calcuta, 1968, p. 264-265.

[378] Grigore Ionescu, *Arhitectura populară în ...* , p. 15.

[379] Ion Vlăduţiu, *Etnografia poporului român*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1973, p. 157-158.

[380] Eugenia Zaharia, *Săpăturile de la Dridu. Contribuţii la arheologia şi istoria perioadei de formare a poporului român*, Bucureşti, 1967, p. 153.

[381] Gheorghe Crăiniceanu, *op. cit.*, p. 41-42; Charles Laugier, *Sănătatea în Dolj*, Craiova, 1910, p. 10; C.S.Nicolăescu Plopşor, *Bordeiul în ...*, p. 16; Sabin Opreanu, *Bordeiul*, în „Societatea de mâine", an VII (1930), 8-9, p. 148-149; Gheorghe Focşa, *op. cit.*, p. 5; Valer Butură, *op. cit.*, p. 81; Nicolae Niţu, *Originea şi răspândirea geografică a* …, p. 152 ş.a.

[382] Gh. Focşa, *op. cit.*, p. 3.

[383] B. P. Haşdeu, *Istoria critică a* …, vol. I, p. 236.

[384] *Ibidem*.

[385] Nicolae Niţu, *Originea şi răspândirea* …, p. 152;

[386] În bordei trăiau toate categoriile sociale de oameni. Prin urmare, el nu poate fi înţeles ca o locuinţă săracă, ci mai mult ca una adaptată condiţiilor social-istorice prin care au trecut locuitorii.

Invocarea condiţiei materiale, mai ales lipsa lemnului este irelevantă pentru că în perioada de apariţie a bordeiului pădurile ocupau suprafeţe întinse şi în regiunile de câmpie, coborând în lungul Drincei, Desnăţuiului şi Jiului până la Dunăre[387]. Ele au fost defrişate mult mai târziu, după apariţia acestui tip de locuinţă. De altfel, cantitatea de material lemnos utilizată la construirea unui bordei era aproximativ egală cu cea folosită pentru o locuinţă de suprafaţă. Mai târziu, acest tip de locuinţă a devenit adăpostul omului sărac, în timp ce populaţia înstărită locuia în case solide, construite la suprafaţa solului.

Teama de invazii cu care trăiau comunităţile rurale din zonele de câmpie, „drumurile de trecere" de aici fiind în calea năvălirilor războinice, jafurile şi dezastrele luptelor ce se purtau pe aceste teritorii i-au determinat pe locuitorii de aici să nu-şi construiască locuinţe durabile. O astfel de situaţie caracterizează secolele XVII-XIX. În timpul stăpânirii otomane fuga locuitorilor din sate a devenit o realitate socială, fiind singura cale de protest „pentru multe supărări şi năcazuri". Fenomenul părăsirii satelor a luat atunci proporţii de masă. În vremea ocupaţiei austriece a Olteniei foarte multe sate au fost părăsite. Pe harta lui Schwantz (1722) figurau 48 sate părăsite în judeţul Dolj şi 96 în Mehedinţi.

Dată fiind această situaţie, când populaţia fugea din calea năvălitorilor revenind, totuşi, după acalmarea situaţiei, imaginea satelor era deprimantă astfel încât impresia care se crea era aceea a unei populaţii care nu beneficia de condiţii optime de viaţă, trăind „precum cârtiţele sub pământ, săraci, cumplit de săraci şi neomenos de jefuiţi … nu avea nici măcar un minim de bunăstare care să îngăduie să înflorească cultura"[388].

Aceeaşi imagine reiese şi din scrierile multor călători străini care ne-au vizitat ţara. Subliniind aspectul mizer al bordeielor, în anul 1820, călătorul englez Wilkinson nota: „Judecând după priveliştea care îl izbeşte, călătorul este ispitit să se creadă într-un pustiu. El întâlneşte prea puţine locuinţe în calea sa, afară doar de conacele poştei, şi abia de poate întrezării alte urme ale locuitorilor"[389]. În 1842, un alt călător străin, francezul Ubicini spunea: „Până acum câţiva ani, ţăranii din Moldova şi Muntenia nu aveau drept locuinţă decât bordeie întunecate şi pline de fum, scobite în pământ la adâncimi de doi metri şi având o suprafaţă de doi până la trei metri şi de doi sau trei lărgime. ... cătunele alcătuite din îngrămădirea unor astfel de construcţii ţi se păreau a fi un câmp acoperit cu muşuroaiele unor cârtiţe uriaşe. Dacă n-ar fi fost fumul care ieşea din bordeie şi care îţi arăta de departe că acolo se află oameni, călătorul ar fi putut umbla mult şi bine ca să găsească satul pe care îl căuta şi pe care de fapt îl călca sub picioare"[390].

Către sfârşitul secolului al XIX-lea se păstra aceeaşi imagine „tristă" a satelor, după cum o descriu medicii progresişti de la acea vreme[391]. În acea perioadă, bordeiele erau în număr foarte mare. Statistica întocmită de Dionisie Pop Marţian, în anul 1860, arată că în Câmpia Română, 40% din locuinţe erau bordeie, cu pondere foarte mare în judeţele Dolj, Romanaţi şi Teleorman (fig. nr. 78)[392]. La acea dată, în satele din judeţul Dolj existau 22.832 bordeie, faţă de 588 case la suprafaţa solului[393]. În mediul rural al judeţelor din Câmpia Română, riverane Dunării, bordeiele deţineau ponderi diferite, după cum urmează: 99,3% în judeţul Olt, între 97,7 şi 97,4%, în judeţele Dolj, Ialomiţa, Ilfov şi Romanaţi, între 93,3 şi 93,5%, în judeţele Teleorman şi Vlaşca şi 81,1% în judeţul Brăila.

---

[387] Ana Toşea Turdeanu, *op. cit.*, p. 114.
[388] Henri H. Stahl, Paul H. Stahl, *op. cit.*, p. 6-9.
[389] N. Iorga, *Istoria românilor prin călători*, vol. III, Bucureşti, 1929, p. 28.
[390] *Ibidem*, p. 52.
[391] N. Manolescu, *op. cit.*, p. 8; Ghe. Crăiniceanu, *op. cit.*
[392] Dionisie Pop Marţian, *Analele statistice şi economice*, Bucureşti, 1860, p. 121-129.
[393] *Ibidem*.

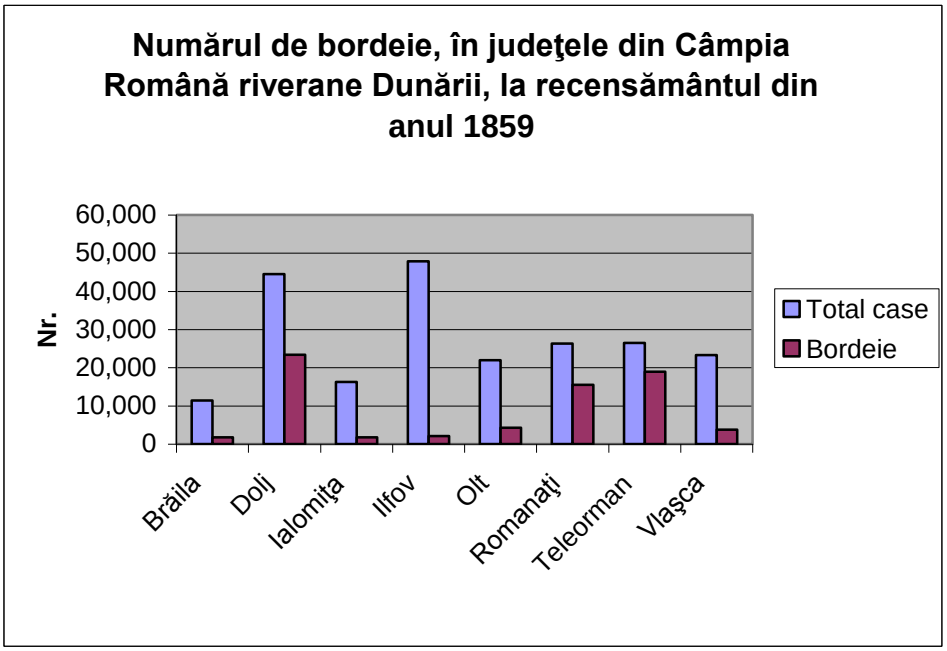

Fig. nr. 78

Numărul bordeielor a scăzut destul de mult către începutul secolului al XX-lea, astfel încât în judeţul Dolj mai existau doar 6128 bordeie, 13.357 în Romanaţi, 415 în Mehedinţi, 1593 în Olt, 8049 în Teleorman, 1825 în Vlaşca[394]. După statistica întocmită de L. Colescu, la începutul secolului al XX-lea (în anul 1912), în Oltenia mai erau doar 12.904 locuinţe semiîngropate[395].

Menţinerea bordeielor vreme îndelungată se datorează tocmai condiţiilor grele de viaţă din trecut. Instabilitatea şi sărăcia sunt elemente ce definesc realitatea acelor vremuri. Ori, casele astfel construite, pe lângă multe dezavantaje (lipsa de lumină şi aer, umezeală în exces), puteau fi refăcute mult mai uşor în cazul în care erau distruse de invadatori. De altfel, adaptarea lor la condiţiile pedoclimatice ale stepei (ofereau protecţie, vara faţă de temperaturile excesiv de mari şi iarna faţă de geruri şi viscole) cât şi puterea tradiţiei, păstrată şi respectată timp îndelungat: „bordeiul moştenit din moşi strămoşi nu putea fi uitat nici chiar poruncit de lege”[396]; „într-un sat alcătuit din bordeie, anevoie poate ieşi cineva din obicei, nici chiar proprietarul”[397] sunt alte elemente care au contribuit la persistenţa bordeiului în Câmpia Dunăreană până la începutul secolului al XX-lea[398].

Locuinţa de acest tip are, însă, şi mari dezavantaje, cum ar fi lipsa de lumină şi aer, umezeală în exces, constatări reliefate în scrierile medicilor de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea. „Igiena bordeelor este rea: în ele lumina naturală este mai mult decât insuficientă, – ne spune N. Manolescu – umiditatea este prea mare. …. Ventilaţiunea bordeelor este foarte defectuoasă şi din această cauză există mare umezeală şi

[394] Gh. Crăiniceanu, *op.cit.*, p. 43-44.
[395] L. Colescu, *Statistica clădirilor şi a locuinţelor din România, întocmită pe baza recensământului general al populaţiunii din 19 decembrie 1912*, Bucureşti, 1920, p. 13.
[396] C. S. Nicolăescu Plopşor, *Bordeiul în ...*, p. 121.
[397] Gheorghe Crăiniceanu, *op. cit.*, p. 103.
[398] Surprinzător este faptul că bordeie rudimentare existau şi în anul 1968. În lunca Dunării, lângă satul Ghidici, Nicolae Nitu în cercetările efectuate cu colectivul de cercetători de la I.C.S.U. „C.S. Nicolaescu-Plopşor”, din Craiova a descoperit un cătun de rudari format din bordeie care „de la distanţă apărea ca un relief dens ondulat acoperit de o vegetaţie bogată şi numai foarte de aproape se observau uşile de la intrare şi coşurile pe unde ieşea fumul”;

multe gazuri în atmosfera interioară a bordeielor, produse de animale ce mai trăiesc cu omul, de acesta, de aparatele de încălzit, de preparaţiunea alimentară etc."[399]. Condiţiile precare din interiorul bordeielor l-au determinat pe acelaşi autor să le asemene cu „locuinţe potrivite pentru sălbatici". Aceleaşi condiţii neadecvate de locuire au fost sesizate şi de alţi medici progresişti care au subliniat influenţa nefastă asupra sănătăţii individului[400]. De altfel, menţinerea bordeielor până la începutul secolului al XX-lea se datorează şi condiţiilor materiale diferite pe clase sociale. Cei care au renunţat primii la bordeie, construindu-şi case la suprafaţa solului, au fost cei din pătura înstărită. Către sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul celui următor, în bordeie locuia numai populaţia săracă, cu locuinţe amplasate, mai ales, la marginea satelor.

De menţionat şi faptul că bordeiele erau şi locuinţe ale populaţiei din mediul urban, însă într-un procent mai redus (fig. nr. 79).

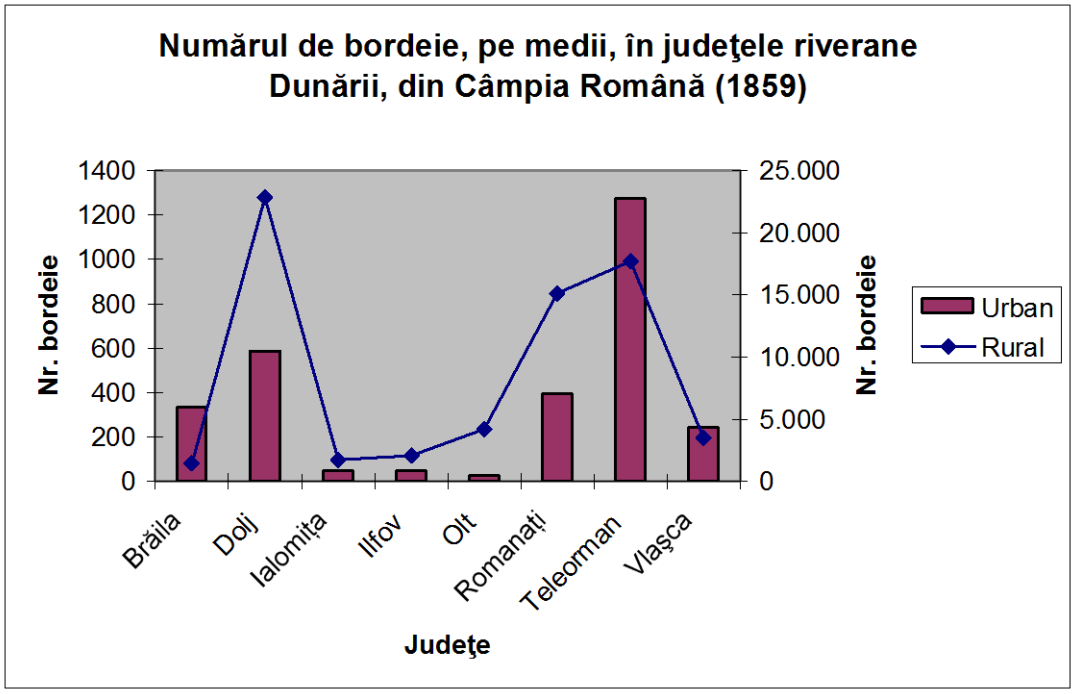

Fig. nr. 79

Dovezile materiale scoase la iveală de săpăturile arheologice atestă bordeiul ca formă arhitectonică primitivă, născut din necesităţilşe materiale specifice vremurilor respective. El s-a îmbunătăţit în timp, sub impulsul cerinţelor generale pentru adăpost, spaţiu cât mai confortabil pentru desfăşurarea activităţilor casnice, pe măsura dezvoltării economice şi a îmbogăţirii cunoştinţelor tehnice.

Bordeiul preistoric era în totalitate săpat în pământ, cu unelte simple de lemn sau de corn de cerb; pereţii erau sau nu căptuşiţi cu lemn, iar acoperişul ajungea până la nivelul solului (fig. nr. 80A).

[399] N. Manolescu, *op. cit.*, p. 46-47.

[400] C. I. Istrati consideră bordeiele adevărate găuri săpate în pământ, deseori fără ferestre, cu o atmosferă greu de suportat, cu umiditate mare şi aerisire aproape inexistentă: „Intrând în camerele locuite iarna mi s-a întâmplat să fiu forţat a ieşi afară îndată, unde întrebând pe locuitori cum pot trăi în acel fum, am primit răspunsul: ne-am învăţat Domnule" (C. I. Istrati, *op.cit.*, p. 320-334); vezi şi Dr. Felix, *Salubritatea satelor,* în *Tratat de igienă publică,* Bucureşti, 1870, p. 388; Dr. Sutzu, *Alienatul în faţa societăţii şi a ştiinţei,* Bucureşti, 1887.

Treptat, bordeiul a început să „se ridice din pământ”, groapa fiind mai puţin adâncă, mârtacii nu se mai sprijineau direct pe sol, ci pe cosorobi, bordeiul având, astfel, streaşină (*somina*) – fig. nr. 80 B. După cum am menţionat anterior, N. Plopşor numeşte acest tip de locuinţă *bordei-casă* sau *casă în pământ*[401]. De altfel, după cum ne spune acelaşi autor, pereciorii, firida, potvalele, brăgăul, paturile şi chiar scaunele dimprejurul vetrei, erau săpate sau aranjate în pământ, ceea ce, după părerea autorului, denotă lipsa lemnului.

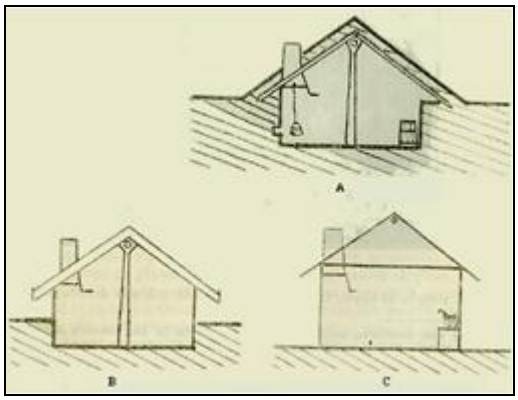

Fig. nr. 80 Evoluţia bordeiului către casă la suprafaţa solului:A-bordei; B-bordei-casă: C-casă (după C.S. Nicolăescu Plopşor)

Formele primitive aveau o singură încăpere cu rol multifuncţional (bucătărie şi cameră de locuit). Acest tip de bordei nu are tavan; acoperişul în două ape, din pământ şi strat gros de paie se lăsa până la nivelul solului. Intrarea în bordei se făcea direct de afară.

Într-o etapă ulterioară, pentru a evita contactul direct cu exteriorul şi inconvenientul intrării sau ieşirii din bordei, oamenii au construit în faţa acestuia o mică încăpere în pantă numită *gârlici*, care coboară treptat până ajunge la nivelul încăperii (fig. 81a). De fapt, apariţia unei încăperi reci, de trecere, alături de odaia de locuit, constituie modalitatea cea mai răspândită de creştere a planului locuinţei. Intrarea în casă se face acum prin gârlici, care capătă funcţia de spaţiu tranzitoriu, şi de aici în camera cu vatra. Încăperea originală („la foc”, „la vatră”) îndeplineşte, în continuare, mai multe funcţii, iar gârliciul devine spaţiu unde sunt depozitate mici unelte şi lăzi. Cu timpul, acesta va da naştere *prispei* la casele construite la suprafaţa solului[402].

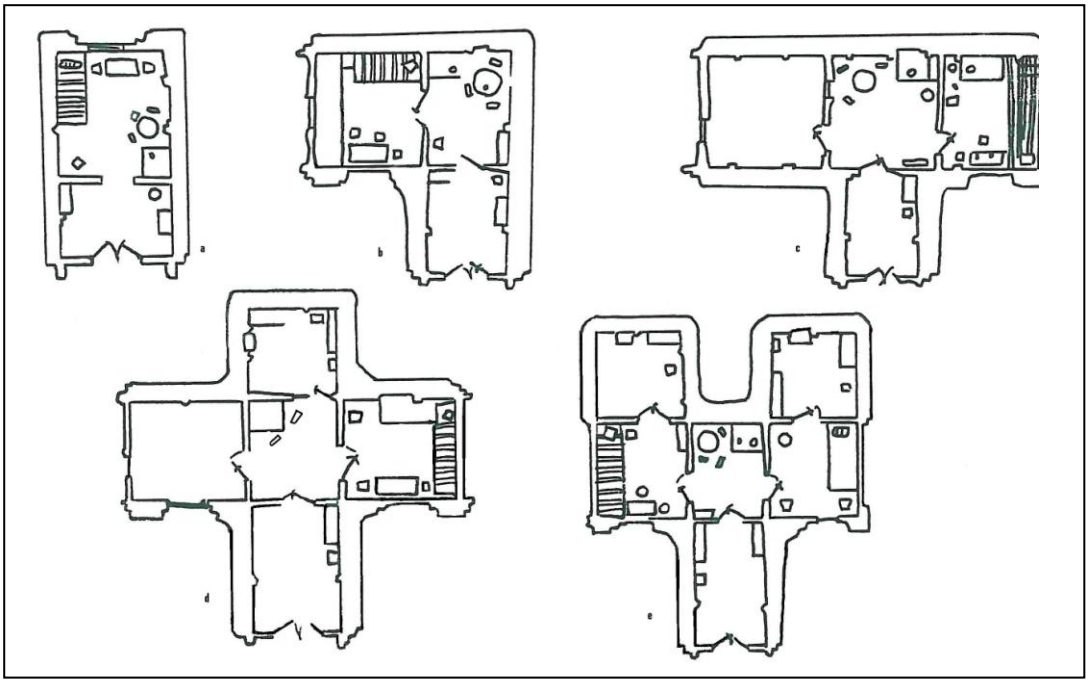

Fig. nr. 81 Planuri de bordeie (după Gh. Focşa, 1957)

[401] C.S.Nicolăescu Plopşor, *Bordeiul în …*, p. 126.
[402] Nicolae Niţu, *Originea şi răspândirea ...*, p. 153.

În general, bordeiele erau adâncite în pământ cu 1,5-2 m. Pereţii erau formaţi din stâlpi masivi de stejar, înfipţi vertical în pământ, cu elemente de umplutură, formate dintr-o împletitură de nuiele şi pământ lutos amestecat cu pleavă sau paie. Acoperişul era conceput în două ape, fiind sprijinit lateral pe cosoroabe; pe stâlpii centrali se sprijinea grinda de coamă. Peste căpriorii, fixaţi cu unul din capete pe coama casei şi cu celălalt pe cosoroabe, se puneau crengi lungi peste care erau aşezate paie, stuf sau coceni şi deasupra acestora pământ bătătorit. În mod firesc, peste pământ creşteau ierburi, astfel încât imaginea bordeiului era aceea a unei movile de pământ de forme diferite, în funcţie de planul său (fig. nr. 82).

Necesitatea măririi spaţiului de locuit, ca urmare a creşterii numărului membrilor familiei sau din motive economice, ca de altfel şi nevoia îmbunătăţirii condiţiilor de viaţă, au determinat modificarea planului locuinţelor. Planului iniţial cu gârlici şi o încăpere i s-au adăugat încă una, două sau trei încăperi, număr ce variază în funcţie de starea materială a locuitorilor (fig. nr. 81 b, c, d, e).

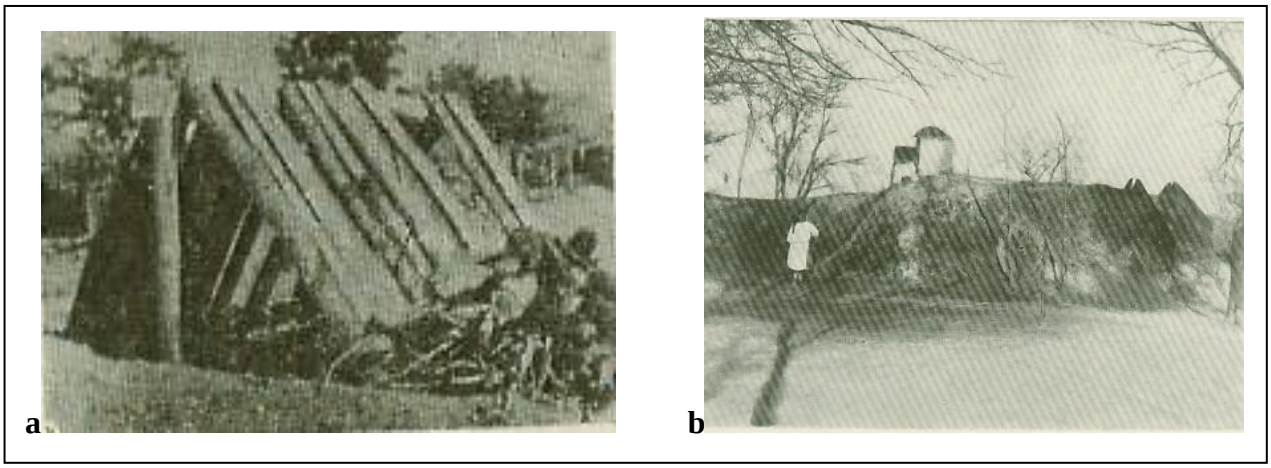

Fig. nr. 82 Tipuri de bordeie a – bordei în construcţie (după Gh. Focşa, 1957); b – bordei acoperit cu pământ (după Tache Papahagi, 1934)

Gârliciul (*tinda*) are aceeaşi funcţie „de tranzit" către camera de locuit, făcând legătura acesteia cu exteriorul; nu are uşă; uneori are în faţă două portiţe făcute din gratii de la nivelul solului până la jumătatea intrării. Ea este folosită şi ca spaţiu de depozitare a unor obiecte de uz casnic, alimente, unelte de muncă etc.

Încăperea centrală, fie îşi păstrează funcţia de încăpere de bază a casei, în situaţia în care noua cameră este *cămară* (*celar*), neîncălzită, spaţiu de depozitare a uneltelor, hainelor şi alimentelor, fie îşi pierde o parte din funcţii, în cazul în care noua încăpere devine odaie de locuit, care este încălzită cu o sobă oarbă aşezată lângă peretele comun[403]. Această încăpere („la foc", „la vatră") are situată în colţul opus intrării vatra, deasupra căreia se înalţă hornul, de formă piramidală. Focul se face în „unghieţ", pe fundul gropii, sub coşul piramidal. Din acelaşi „unghieţ" se deschide gura sobei oarbe în peretele despărţitor[404]. În acelaşi colţ se află „ţăstul"[405], folosit la prepararea mâncărurilor şi coptul pâinii. Acesta se

[403] Paul Stahl, *Planurile caselor româneşti ţărăneşti*, Sibiu, 1958, p. 25.

[404] Tache Papahagi, *Images d'etnographie roumaine, Tome troisieme*, Bucureşti, MCMXXXIV, p. 16.

[405] Ţestul era un capac rotund, confecţionat din pământ, de către femei. Timpul confecţionării variază de la o localitate la alta: la Ropotinul ţestelor, în marţea a treia după Paşti (com. Cetate, Bistreţ, Segarcea), în iunie şi iulie (com. Galicea Mare) sau duminică (coord. Ion Ghinoiu, *Atlasul etnografic al României*, vol. I *Habitatul*, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2003, p. 237). Pentru confecţionarea lui, femeile amestecau pământ (lut) cu pământ luat de la o fântână sau de la rădăcina unui măr dulce, câlţi tocaţi sau paie şi baligă de

sprijină oblic la foc cu „lanţurile coşului” şi din cauza greutăţii mari (50-60 kg) se mânuieşte numai cu ajutorul „fierului ţăstului” care este, de fapt, o vergea de fier[406].

În condiţiile în care „groapa cu focul”, cum mai era numită această încăpere, asigura toate nevoile curente ale familiei, în interiorul ei erau „adunate” toate cele necesare traiului. Lângă peretele din faţa vetrei era aşezat patul făcut din scânduri sprijinite pe pari bătuţi în pământ. În colţul opus vetrei sunt situate masa rotundă, scundă cu trei picioare şi scaune, iar în lungul pereţilor, fie în cuie de lemn bătute în perete, fie pe patul de scânduri sau pe laviţe aşezate pe butuci sunt înşirate obiecte de uz gospodăresc: vasele pentru gătit, găleţile pentru apă şi căucele din lemn sau aramă, lingurile de lemn etc. Această încăpere nu are fereastră; puţină lumină pătrundea în încăpere prin hornul de deasupra vetrei.

Mai târziu, în planul bordeiului a apărut „*soba*”, preluând funcţia de încăpere de locuit. În structura sa interioară un loc aparte îl ocupa sistemul de încălzire. Situat lângă peretele despărţitor, acesta este format dintr-o *sobă oarbă* de formă prismatică, confecţionată din cărămidă sau chirpici. În colţul opus intrării erau aşezate în unghi drept două paturi din scânduri fixate pe tălpi sau pari înfipţi în pământ; erau acoperite în zilele de lucru doar cu rogojini iar în zilele de sărbătoare cu velinţe, scoarţe sau chilimuri frumos colorate. În unghiul format de cele două paturi erau aşezate «lacra» şi «lada de zestre» peste care era pus teancul de ţesături în surplus din zestrea de nuntă. În lungul pereţilor laterali erau fixate poliţe lungi cu marginile superioare traforate, pe care erau frumos aranjate icoane, obiecte de ceramică şi altele. Soba avea o singură fereastră prevăzută cu vergele de fier; era aşezată, de regulă, de la nivelul superior al gropii în sus.

Intrarea în bordei se făcea pe latura cea mică, mai întâi în tinda, în pantă, apoi în încăperea centrală unde sunt vatra şi hornul şi de aici, lateral, fie în camerele de locuit încălzite cu sobe oarbe, fie în camera de locuit şi celar (cămară), fie în camera de locuit şi grajd. Plafonul tindei e făcut din împletituri de trestie cu papură (*coteţe*) iar dependinţele, din paie[407] (fig. nr. 83).

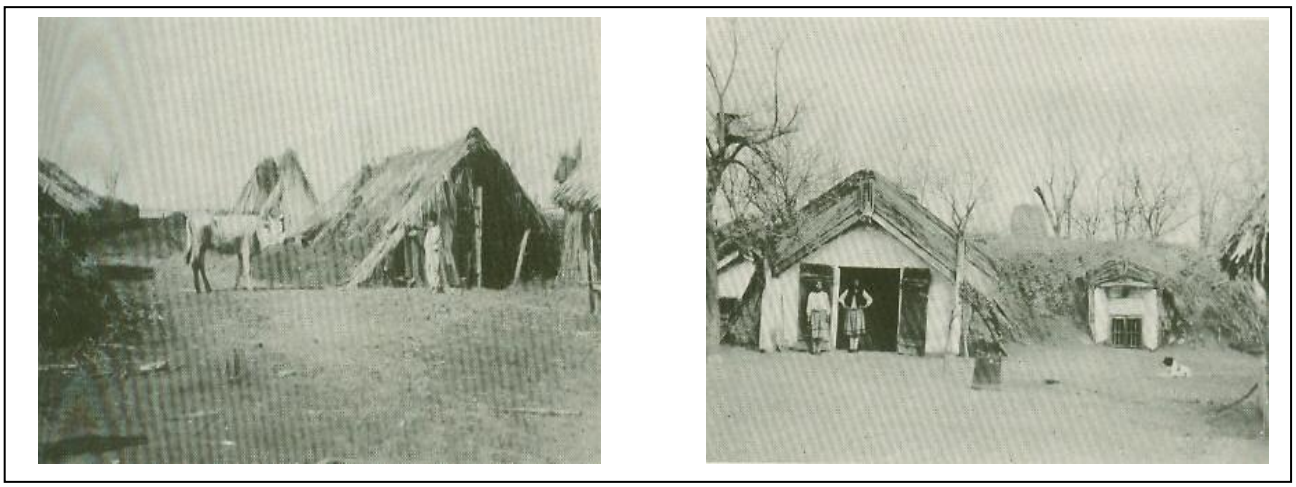

Fig. nr. 83 Bordeie la începutul secolului al XX-lea (după Tache Papahagi, 1934)

cal sau de vacă. Amestecul era călcat cu picioarele şi apoi pus la uscat, pe muşuroaie care aveau forma viitoarelor ţeste. Ţestul era aşezat direct pe vatra încinsă, peste alimente sau peste pâinea pusă la copt. În lumea tradiţională, ţestul era considerat sfânt, sub el fiind coaptă, îndeosebi, pâinea sacră folosită în diverse ritualuri (turta ursitorilor, colacii de pomană etc.). Tradiţia spune că ţestul spart nu se arunca la gunoi pentru că se risca apariţia de bube pe corpul celui care îl arunca.

[406] Tache Papahagi, *op. cit.*, p. 16.

[407] *Ibidem*, p. 107.

Planurile mai evoluate întâlnite în regiunea olteană au fost cele cu patru, cinci şi chiar şase încăperi cu funcţii distincte, de tipuri arhitectonice variate (fig. nr. 81 d, e). Însă, cele mai frecvente în aceste locuri, unde au fiinţat multe veacuri ca locuinţe cu caracter general, au fost bordeiele cu trei şi patru încăperi: tinda (gârlici) 3 x 5m, „la foc" (ogeac) 3 x 4m sau 4 x 4m, „soba" (camera de locuit) 4 x 4m şi „celarul" (cămară) 3x 4m[408].

La bordeiele cu plan dezvoltat (5-6 încăperi) ale locuitorilor mai înstăriţi din secolul al XIX-lea, în unele cazuri încăperile mai erau folosite drept cârciumă[409]. Un astfel de bordei-cârciumă, descoperit pe Valea Călmăţuiului de Teleorman „se compunea dintr-o încăpere lungă de 20 m, folosită drept cârciumă şi o a doua încăpere de aceeaşi lungime utilizată ca dormitor, dispunând de două ieşiri în ‹‹inima pădurii››. Cele două încăperi comunicau între ele printrun tunel în care era construită o fântână"[410].

În satele oltene, către sfârşitul secolului al XVIII-lea şi în cursul secolului al XIX-lea, chiar şi bisericile au fost sub formă de bordeie[411]. De altfel, alături de tipurile de bordeie menţionate, în numeroase sate din Câmpia Română au existat, până la începutul secolului al XX-lea, *bordeiaşul* – un bordei pentru animale cu o singură încăpere şi *bordeiul-pimniţă* – construit în vie, la câmp şi în care se păstra vinul[412].

Dăinuind din vremuri îndepărtate, bordeiele, nu numai ca locuinţă umană, ci şi ca lăcaşuri de cult, cârciumi, adăposturi pentru animale sau depozite pentru vin şi alte alimente, ne pun la dispoziţie referinţe asupra culturii materiale şi spirituale a comunităţilor umane de la acea vreme şi până în prezent.

Identificarea bordeiului cu o locuinţă insalubră este numai parţial justificată pentru că de-a lungul evoluţiei sale au avut loc îmbunătăţiri constructive, prin utilizarea lemnului şi a cărămizii, creşteri ale spaţiului interior (bordeie cu mai multe încăperi) care au asigurat un confort similar locuinţelor de la suprafaţă, uneori chiar superior acestora. Renunţarea la bordei, ca tip de locuinţă, se datorează, printre altele, inexistenţei plasticii arhitecturale, aspectului contradictoriu între spaţiul interior, evoluat, şi cel exterior, rămas în urmă, din cauza poziţiei faţă de sol.

X.2.2. Locuinţa la suprafaţa solului

Locuinţa sau *casa* constituie un important element de cultură materială şi spirituală a unui popor. Dacă pornim de la ceea ce afirma P. P. Panaitescu şi anume că specificul culturii româneşti este un rezultat al unui mod de viaţă materială[413], casa ţărănească a fost şi este un însemnat izvor documentar pentru examinarea anumitor probleme ale istoriei poporului român, în special cele legate de originea şi continuitatea sa. Mai mult decât atât, arhitectura populară poate dezvălui idealurile spaţiale ascunse ale unui popor sau ale unei

[408] Gh. Focşa, *op. cit.*, p. 14.
[409] Nicolae Niţu, *Evoluţia aşezării, locuinţei şi gospodăriei pe valea Oltului inferior*, în „Historica", III, Bucureşti, 1974, p. 278.
[410] Nicolae Niţu, *Originea şi răspândirea* …, p. 154.
[411] C.S. Nicolăescu-Plopşor, *Biserica-bordeiu din Oltenia*, în „Oltenia-documente, cercetări, culegeri", Craiova, 1940, cartea I, nr. 1, p. 11-14, nr. 2 , p. 21; Ioan S. Mazilescu, *Biserica-bordei din Oltenia*, în „Oltenia-documente, cercetări, culegeri", Craiova, 1940, cartea I, nr. 11, p.175-176; Doru Căpătaru, *Bisericile bordei din Oltenia*, în „Mitropolia Olteniei", nr. 5-8, 2005; Ion Ionescu de la Brad menţionează pentru Câmpia Olteniei 11 biserici bordei: 3 în plasa Balta şi 8 în plasa Câmpu (Ion Ionescu, *op. cit.*, p. 108).
[412] *Ibidem*, p. 154; Gh. Focşa, *op. cit.*, p. 7.
[413] P.P. Panaitescu, *Introducere la istoria culturii româneşti,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1969, p. 14.

colectivităţi în cadrul căreia tradiţia se păstrează mai mult decât în arhitectura cultă, mai uşor de influenţat de împrejurările istorice[414].

Casa, în ansamblu, a fost supusă, de-a lungul istoriei, unor schimbări structurale şi funcţionale fundamentale, determinate de un întreg complex de factori geografici, etnici, sociali, culturali, politico-administrativi şi economici.

Referitor la tipologia caselor ţărăneşti, Ghe. Pătraşcu consideră că a fost determinată de trei factori majori[415]:

- constrângerile programului, adică situl, activitatea economică, diferenţierile economice şi sociale; mijloacele de execuţie
- componentele arhitecturale, adică planimetrie şi volumetrie
- procedeele de construcţie

În literatura de specialitate din ultimele decenii nu s-au aplicat de toţi cercetătorii criterii unitare. În studiile elaborate de etnografi, arhitecţi, sociologi etc. s-au realizat tipologii dar fără a se ajunge la o clasificare a tipurilor de locuinţă unanim acceptată[416]. Însă, în toate cazurile, tipologia locuinţelor se bazează pe materialul de construcţie, tehnica de construcţie şi planul casei.

X.2.2.1. Materiale şi tehnici de construcţie

În lumea rurală tradiţională, procesului de construire a locuinţei i se acorda o mare importanţă, începând cu alegerea locului de casă, continuând cu ridicarea construcţiei şi terminând cu împodobirea acoperişului. Locul era ales în aşa fel încât să ofere condiţiile cele mai bune pentru viaţa cotidiană: „constructorul anonim … fereşte casa de vânt şi o orientează la lumină şi soare, optimizează distanţa între locul de odihnă, locul de muncă, sursa de apă, drum”[417]. În acest fel, realizarea umană se contopeşte organic cu natura.

Unul din elementele care conferă specificitate locală este *materialul de construcţie*. Locuitorii acestor meleaguri au utilizat la construirea caselor materiale diferite: lemnul, pământul sau lutul, cărămida, paiele, trestia etc. din care au ridicat pereţii şi acoperişurile. Întinsa mantie a pădurilor ce acoperea teritoriul ţării noastre, coborând până la linia Dunării, a oferit materia primă de bază, atât pentru locuinţele îngropate sau semiîngropate, cât şi pentru cele de la suprafaţa solului. Lemnul de stejar sau salcâm a fost folosit pentru

---

[414] Gheorghe Pătraşcu, *Arhitectura şi tehnica populară*, Bucureşti, Editura Tehnică, 1984, p. 16.

[415] *Ibidem*, p. 16.

[416] Un merit însemnat îi revine lui Romulus Vuia, care a luat drept criterii fundamentale în clasificarea locuinţelor planul, secţiunile locuinţelor şi tehnicile de construcţie (Romulus Vuia, *Le village roumain de Transilvanye et de Banat*, Bucureşti, 1937); în opinia lui Valer Butură, criteriile de bază în tipologia locuinţelor sunt elevaţia şi planul. În funcţie de elevaţie, etnograful distinge două tipuri de case: casa pe un rând şi casa pe două rânduri sau casa cu două caturi. În accepţiunea aceluiaşi autor, casa pe un rând s-a dezvoltat din două tipuri iniţiale de planuri: casa cu cămară şi casa cu tindă. (Valer Butură, *op. cit.*, p. 88); în anul 1973, I. Vlăduţiu stabileşte drept criterii următoarele: a) materialul şi tehnica de construcţie; b) planul casei; c) elevaţia; d) forma acoperişului; e) interiorul locuinţei; f) decorul casei; g) starea socială a oamenilor etc. Consideră, însă, ca şi criteriu fundamental *planul* casei, din a cărui evoluţie se pot defini modul de formare şi tipurile tradiţionale de case româneşti. În funcţie de acesta, renumitul etnograf distinge tipuri de case pornind de la cele monocelulare până la casele cu 2, 3, 4 sau mai multe încăperi. (I. Vlăduţiu, *op. cit.*, p. 154).

[417] Ion Ghinoiu, Ofelia Văduva, *Tradiţie şi inovaţie în sistematizarea aşezărilor rurale*, în REF, tom 18, nr. 2, 1973, p. 98.

construirea întregii clădiri, inclusiv a acoperişului. La sfârşitul secolului al XIX-lea, cca. 50-60% din totalul clădirilor erau făcute din lemn.

În decursul timpului, din cauza defrişării pădurilor, întrebuinţarea lemnului la construirea pereţilor s-a restrâns, prin înlocuirea bârnelor cu îngrădituri de nuiele lipite cu lut, apoi numai la folosirea lutului amestecat cu paie. Lutul, materie primă, care se găsea din abundenţă în stratul gros de loess ce acoperea întreaga Câmpie a Olteniei, a fost folosit simplu, sub formă de pământ „bătut", ca umplutură la împletiturile de nuiele sau în amestec cu paiele (chirpicii). Alături de acestea au mai fost folosite stuful, papura, paiele. Cărămida începe să fie folosită către sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, într-o măsură destul de redusă. În acelaşi timp, încep să fie utilizate, pentru acoperiş, tabla şi ţigla.

Treptat, în arhitectura populară pătrund alte materiale de construcţie. În a doua jumătate a secolului al XX-lea se generalizează cărămida şi ţigla şi se introduc cimentul, betonul, iar, în ultimii ani, blocurile de beton celular autoclavizat (B.C.A.). Astfel, se schimbă tot mai pregnant aspectul exterior al locuinţelor, elementul tradiţional fiind din ce în ce mai puţin prezent.

Referitor la *tehnicile de construcţie*, sunt specifice tehnicile: în paiantă (tehnica fiind numită uneori şi Frachwert), tehnica pământului bătut în cofrage şi tehnica chirpicului.

De forma unui dreptunghi în plan, cu dimensiuni nu prea mari (laturile mari variază între 7 şi 15 m, iar cele mici între 4 şi 8 m), casa românească ţărănească are pe verticală trei registre de bază (volume): temelia, pereţii şi acoperişul. În construcţia locuinţelor se disting două categorii de elemente: cele de susţinere sau purtătoare (pereţi, grinzi, stâlpi) şi cele susţinute sau purtate (tavane, streaşini, învelitori).

Temelia, la exemplarele de case de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, era din pământ bătut sau cărămidă şi, mai rar, din piatră neregulată de carieră. În unele cazuri temelia era umplută integral, iar în altele doar sub anume încăperi.

Pereţii au fost construiţi dintr-un singur fel de material: lemn, pământ sau cărămidă, sau din mai multe materiale combinate: lemn şi pământ, lemn şi cărămidă. Lemnul folosit a fost cel de stejar, sub formă de grinzi cioplite pe patru feţe, de secţiune pătrată sau de blăni late de secţiune dreptunghiulară. O condiţie de bază era aceea ca lemnul să fie bine uscat: „lemnele pentru construcţii se tăiau în perioadele când conţineau mai puţină sevă, toamna târziu sau înspre primăvară, înainte de a începe să se desfacă mugurii, când se cojeau mai uşor, îndepărtându-se dăunătorii din scoarţă, spori, insecte etc."[418]. În general, s-au folosit lemne de esenţă mai tare pentru tălpi şi de esenţă mai uşoară pentru pereţi.

În Câmpia Băileştiului dominante au fost casele cu pereţii din lut, construiţi în mod diferit în funcţie de cantitatea de material lemnos avută la dispoziţie:

1. case cu pereţi din lut aplicat pe îngrădituri de nuiele;
2. case cu pereţii din lut introdus între leaţuri (cranţuri, paiantă);
3. case cu pereţii construiţi numai din lut amestecat cu paie sau pleavă;
4. case cu pereţii din chirpici.

O tehnică tradiţională, foarte veche, folosită în construcţii până la începutul secolului al XX-lea este *tehnica „furcilor"*. În colţurile clădirii şi în cuprinsul pereţilor erau înfipţi în pământ stâlpi verticali de lemn ce constituiau elementul de susţinere al pereţilor. Aceştia aveau în partea superioară o „furcă" cioplită pe care se aşezau grinzile ce formau conturul exterior al pereţilor (cununa de sus) şi pe care se sprijineau grinzile tavanului. Între furcile intermediare, paralel cu pământul şi cu grinzile de sus, se aşezau două stinghii care formau

[418] Valer Butură, *op. cit.*, p. 99.

scheletul pereţilor. Acestea erau unite între ele printr-o „împletitură” de nuiele, consolidate, apoi, cu mai multe straturi succesive din lut amestecat cu paie sau pleavă (fig. nr. 84 d). În partea de sus, pereţii sunt legaţi între ei prin grinzi principale care formează „cununa de sus” a casei. Între acestea sunt aşezate grinzile secundare care formează osatura tavanelor şi podelei podurilor. Capetele grinzilor principale se prelungesc în afara pereţilor casei, pe ei sprijinindu-se *streaşina*. Casele astfel construite aveau dezavantajul adâncirii în pământ a furcilor, din cauza greutăţii acoperişului şi infiltrării apelor de suprafaţă.

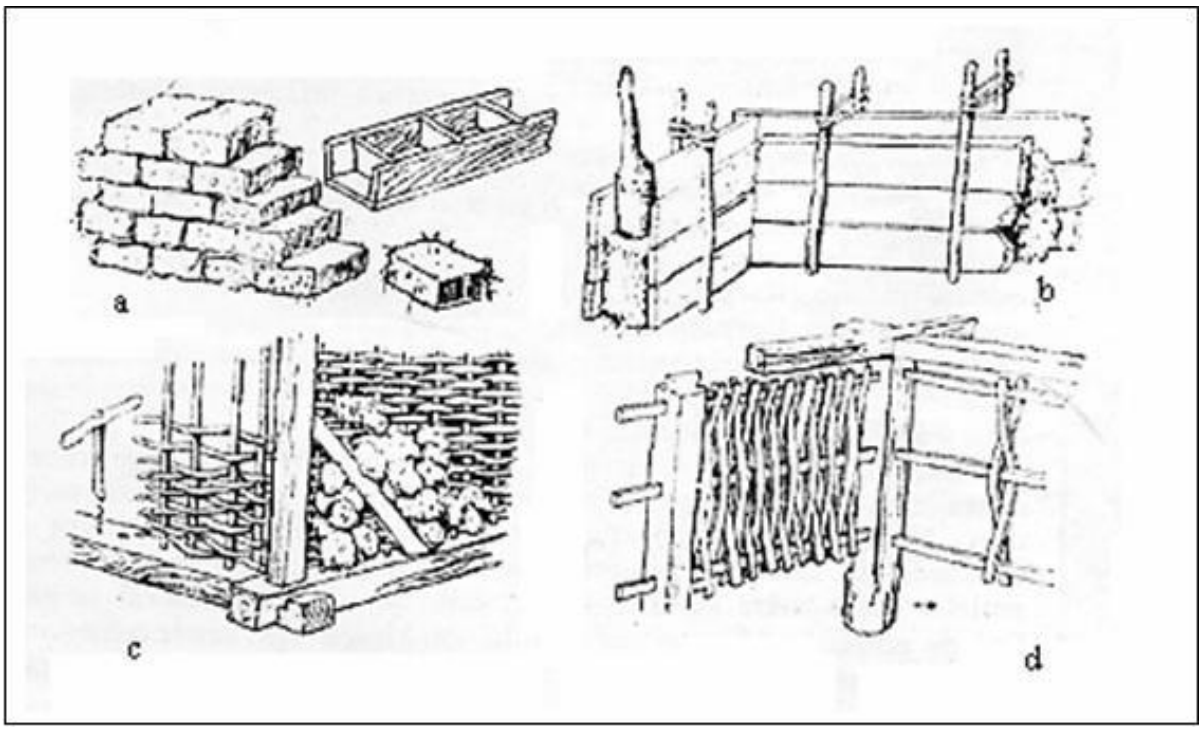

Fig. nr. 84 Tehnici de construcţie a caselor: a) perete din chirpici ; b) perete construit din pământ bătut, în cofrage ; c) perete construit din nuiele împletite, aşezat pe tălpi; d) perete construit din nuiele împletite, direct pe pământ (după I. Vlăduţiu, 1973)

Mai frecvente erau casele de nuiele construite pe tălpi de lemn de stejar făcute din grinzi întregi, până la 80 cm grosime, rotunde sau cioplite în 4 muchii şi încheiate la colţuri prin îmbinări puternice „drepte” sau „în coadă de rândunică” (fig. nr. 84 c). Aceste tălpi formează rama de bază a casei care este de fapt prima „cunună a pereţilor”. Talpa este aşezată fie direct pe pământ sau, în cele mai multe cazuri, pentru a împiedica putrezirea lemnului, pe pilaştri de piatră sau de cărămidă îngropaţi sub cele patru colţuri ale clădirii. În talpa casei sunt introduşi stâlpii de la colţurile casei şi cei intermediari, situaţi la cca. 1m depărtare între ei, şi care susţin cununa superioară a casei. Peste popi erau aşezate nuiele care erau lipite apoi cu lut. În zona studiată de noi, datorită apropierii bălţilor Dunării, nuielele erau înlocuite, uneori, cu trestie. Construcţia astfel realizată formează ceea ce Radu Maier numeşte *casa pe vatră*[419].

Construirea caselor din furci şi nuiele se încadrează în prima categorie a tehnicilor arhitecturii româneşti fiind cea mai arhaică formă în arhitectura lemnului, atestată încă din neolitic şi răspândită în toată ţara. Astăzi, această tehnică de străveche tradiţie este folosită la construirea unor anexe gospodăreşti (grajduri, coteţe etc.).

Uneori, între stâlpii verticali de susţinere, pe ambele feţe ale acestora, se puneau şipci, cranţuri, în poziţie orizontală, la 20-25 cm distanţă între ele. Spaţiul liber dintre

[419] Radu Octavian Maier, *op. cit.*, p. 316.

acestea era umplut cu un amestec de pământ, pleavă şi apă. Este vorba de tehnica tradiţională *în paiantă,* răspândită în toate regiunile ţării (fig. nr.85).

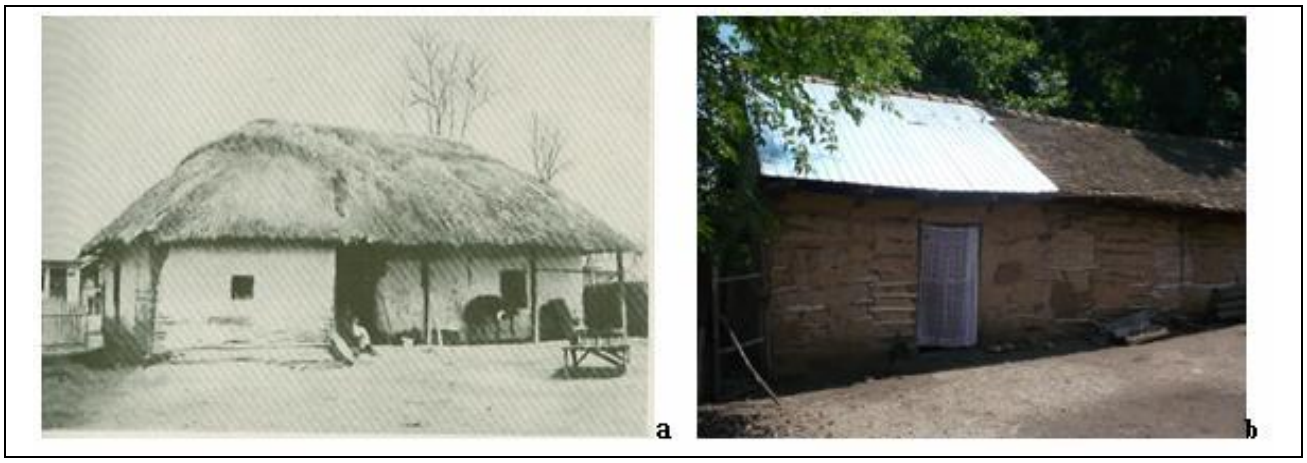

Fig. nr. 85 Case cu pereţii construiţi în paiantă. a- Bistreţ (începutul secolului al XX-lea); b- Mărăcinele (începutul secolului al XXI-lea)

Începând cu secolul al XX-lea, din cauza defrişărilor efectuate în zonă, au fost folosite tehnici de construcţie bazate pe pământ: cea a pământului bătut în cofrage şi cea a chirpicului (fig. nr. 84 b, a).

În multe cazuri, pereţii caselor tradiţionale erau construiţi numai din lut amestecat cu paie tocate sau pleavă: „partea argiloasă ... era luată cu furcile de către doi bărbaţi şi dată celui de-al treilea care o clădea şi o îndesea cu picioarele peste o temelie de piatră sau direct pe pământ. Porţiunea de perete ridicată până la o anumită înălţime, căreia i se spunea «rând» era nivelată apoi cu ajutorul unui hârleţ fără urechi şi lăsată apoi să se usuce câteva zile. După uscarea primului rând se clădea un al doilea şi apoi un al treilea, cu care se termina construcţia pereţilor”[420].

Fig. nr. 86 Case cu pereţii construiţi din pământ bătut (Bistreţ, Dj.). a- casă în construcţie: 1-mai ; 2-blănuri ; 3-pirguri (după T. Papahagi)**; b-casă veche, construită între 1930-1940** (fototeca Muzeului Olteniei, secţia etnografie)

[420] P. Mureşan, *Contribuţii la studiul aşezărilor şi construcţiilor ţărăneşti din Câmpia Transilvaniei*, în „AMETC” pe anii 1965-1967, Cluj, 1969, p. 179.

Această tehnică a fost îmbunătăţită prin introducerea *cofrajelor*, confecţionate din scânduri sau blăni cu o lăţime de 25-35 cm. Se amplasau de jur împrejurul casei. Între cofraje se punea pământul amestecat cu paie şi pleavă şi se bătea cu „maiul" iar la marginea zidurilor, pe lângă blănuri, cu pirguri. Această tehnică este asemănătoare tehnicii turnării betonului folosită în construcţiile moderne (fig. nr. 86).

Casele din pământ bătut au fost în număr foarte mare în satele din apropierea Dunării, fapt explicat prin lipsa pădurilor care să ofere lemnul pentru construcţie, prezenţa din abundenţă a loessului, căldura spaţiului interior pe care o oferă şi costurile mici de construcţie. Nu trebuie exclusă nici tradiţia care poate fi pusă în legătură directă cu influenţa unor populaţii venite din alte regiuni.

Chirpicul (*bolovanul de pământ*) a fost folosit la construcţia caselor în multe aşezări rurale, menţinându-se chiar şi în prezent. Chirpicul se obţine din pământ amestecat cu pleavă, paie de grâu şi apă, pus în forme paralelipipedice şi lăsat apoi să se usuce la soare, după care se utilizează la construcţia pereţilor. Legătura între chirpici se face cu *mortar*, amestec obţinut din pământ galben şi pleavă. Pereţii sunt zidiţi pe o temelie din beton şi tencuiţi pe interior şi exterior (fig. nr. 87). Din cauza slabei rezistenţe a locuinţelor din chirpici, aceştia au fost înlocuiţi cu cărămida, arsă şi industrială, care intrase în construcţia caselor încă de la sfârşitul secolului al XIX-lea, la familiile mai înstărite. Către sfârşitul secolului al XX-lea (după 1970) locul cărămizii în construcţii este luat de blocurile de B.C.A. Folosirea acestor materiale noi de construcţie a dus la dispariţia multor materiale şi tehnici tradiţionale, la apariţia unor noi tipuri de case atât ca formă cât şi ca funcţionalitate a încăperilor, cu cuvinte, la modernizarea satului românesc.

Fig. nr. 87 Casă construită din chirpici (Cetate, Dj.)

Acoperişul este cel de-al treilea registru sau volum al casei ţărăneşti şi s-a construit din materiale şi prin tehnici diferite. De răspândire generală în zona studiată este alte acoperişul în patru ape, de înălţime medie şi o înclinare de 45º.

Acoperişul caselor tradiţionale era în „două ape", la bordeie dar şi la cele construite la suprafaţa solului, sau în „patru ape", numai la casele de la suprafaţa solului, cu o pantă foarte mare pentru a asigura o scurgere rapidă a cantităţilor mari de apă provenite din precipitaţii.

Pentru construirea acoperişului, de jur-împrejurul pereţilor exteriori ai casei era aşezată „cosoroaba" – o cunună de grinzi, peste care se punea o grindă de lemn groasă numită „meşter-grindă". Peste aceste două elemente ale acoperişului erau aşezate „grinzile" transversale care, de obicei, se acopereau cu scânduri formând, în acest fel, podul casei. La capetele grinzilor se fixau „căpriorii", legaţi cu lemn de coamă, iar peste ei se aşezau paiele sau alte materiale ale acoperişului (coceni, beţe de floarea-soarelui, trestie, stuf).

Acoperişul a suferit modificări de-a lungul timpului, multe elemente tradiţionale din structura sa dispărând parţial sau în totalitate. De altfel, pentru acoperirea construcţiei se folosesc, în prezent, materiale noi: ţigla (cel mai frecvent), tabla, plăci de azbociment, carton asfaltat.

Indiferent de materialele şi tehnicile de construcţie folosite, ţăranul român a căutat să asigure satisfacerea nevoilor materiale şi, totodată, să creeze un aspect plăcut al locuinţei.

Frumosul în arhitectura populară este legat, în primul rând, de încadrarea firească în peisajul înconjurător a tuturor componentelor gospodăriei, de stabilirea anumitor proporţii de mărime între diferitele părţi componente ale casei (din acest punct de vedere locuinţa ţărănească din zonă se caracterizează prin echilibrarea raporturilor orizontalitate – verticalitate) şi de decoraţia elementelor constructive. „Obţinerea frumosului – ne spune G. Ionescu – nu a fost la meşterii populari o chestiune de cunoaştere prealabilă şi de aplicare a unor anumite principii de compoziţie, ci mai mult rezultatul intuirii unor anumite legi matematice şi fiziologice”[421].

Aceste realizări ale creaţiei populare ne apar ca rodul unei comunităţi istorice, amplificate în noile condiţii create de dezvoltare pe plan economic şi social.

X.2.2.2. Rituri de construcţie

În lumea tradiţională, ridicarea unei construcţii presupunea respectarea anumitor reguli. În acest sens, se practica o serie de rituri de construcţie prin care se urmărea înlăturarea pericolelor provocate de fiinţe nevăzute şi, în mod special, asigurarea trăiniciei construcţiei (casă, biserică, oraş etc.).

Monica Budiş acordă practicilor şi riturilor de construcţie un loc aparte în sistemul obiceiurilor, considerând „ciclul propriu-zis al obiceiurilor de construcţie ca făcând parte din ciclul muncii, dar în strânsă corelaţie cu riturile de trecere, vegetaţionale, apotropaic-propiţiatoare, neputând fi înţelese unele în afara altora”[422]. Alţi cercetători le consideră ca fiind rituri de trecere (Arnold von Gennep, 1965) sau ca făcând parte din ciclul muncii (Ernest Bernea, 1968).

Ciclul riturilor de construcţie începea cu alegerea locului de casă, continua cu edificarea propriu-zisă şi se încheia cu terminarea construcţiei şi intrarea în casă nouă.

Locul de construcţie al unei case nu putea fi ales la întâmplare şi oricum. Adesea, omul tradiţional folosea animale care descopereau locul favorabil, cu însuşiri propice pentru viaţă. Aceasta, pornind de la premisa că nu omul dă locului însuşiri prielnice locuirii, ci ele preexistă, trebuind doar descoperite. Odată găsit, locul trebuia sacralizat (consacrat) deoarece, aşa cum spunea Mircea Eliade, oamenii îşi doreau să trăiască într-un spaţiu sacru, această dorinţă exprimând, de fapt, doleanţa de a se situa într-o realitate obiectivă, căci numai sacrul este real, el reprezentând sursa de viaţă[423].

Momentul următor este legat de baterea parului, a ţăruşului, determinându-se astfel centrul locului de întemeiere. În societăţile tradiţionale, stâlpului i se acorda un rol important, de *axis mundi*, acesta având funcţia de mediator între Cer şi Pământ. În jurul lui se creau condiţii de siguranţă, cu alte cuvinte, teritoriul devenea locuibil. „Simbolismul centrului implică, în acelaşi timp, idea de real şi de total deoarece creaţia a început într-un centru şi de aici lumea întreagă a fost «ţesută» sau «lărgită» până la marginile actuale”[424].

Începerea construcţiei era însoţită întotdeauna de o *jertfă*, în scopul însufleţirii locului respectiv deoarece, aşa cum spunea Mircea Eliade, numai o moarte violentă, rituală, poate transfera viaţa într-un alt corp. Legat de acest fenomen, al jertfei, au luat naştere o

---

[421] Grigore Ionescu, *Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor*, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1982, p. 82.

[422] Monica Budiş, *Microcosmosul gospodăresc. Practici magice şi religioase de apărare*, Bucureşti, Ed. Paideea, 1992, p. 25.

[423] Mircea Eliade, *Le sacre et le profane*, Paris, Gallimard, 1965, p. 27.

[424] Idem, *Meşterul Manole*, Iaşi, Ed. Junimea, 1992, p. 97.

serie de balade care expun sacrificiul făcut de meşterul Manole, de a-şi jertfi soţia, pentru terminarea construcţiei. Această mentalitate arhaică s-a conservat până în zilele noastre în diverse mituri şi obiceiuri. Sacrificiile umane au fost înlocuite cu sacrificii animale sau obiecte cu puteri magice (vase, monede, oase de animale, aghiasmă etc.).

În satele din Câmpia Băileştiului, frecvent întâlnit este obiceiul de a se pune în colţul dinspre răsărit al temeliei, înainte de începerea acesteia, un cap de cocoş, găină sau berbec. „Înhumarea păsărilor vii sau a capetelor acestora este percepută ... ca o răsplată, ca o dijmă, ca un târg, ca o răscumpărare ce trebuie să i se facă puterii supranaturale, în schimbul vieţii omeneşti”[425].

Momentul terminării scheletului acoperişului era, de asemenea, marcat ritual. În majoritatea satelor, la căpriori se puneau ramuri verzi, un colac, busuioc sau alte flori, „ştergare” sau prosoape şi o sticlă cu vin sau cu ţuică, care erau luate ulterior de meşteri. Fiecare dintre acestea avea o anumită semnificaţie, împreună conducând la trăinicia construcţiei, bunăstare şi noroc pentru membrii familiei şi un trai îmbelşugat.

Terminarea construcţiei şi intrarea în casă nouă erau însoţite, de asemenea, de respectarea anumitor reguli. În mod obligatoriu, se făcea slujba de sfinţire a casei (sfeştania), motivată fiind de faptul că oamenii se aflau în faţa unui nou început, într-o nouă casă, într-un nou mediu sacralizat doar parţial. De altfel, în societăţile tradiţionale exista convingerea că „a intra într-o casă nouă este primejdios” şi era legată de crediaţa că „orice lucru nou este primejdios şi că el nu trăieşte şi nu poate trăi decât absorbind un suflet”[426]. De aici, necesitatea sacralizării totale a noului edificiu.

Aşadar, în societăţile tradiţionale nimic nu se face la voia întâmplării. Totul este bine gândit şi are rezultatele dorite numai dacă sunt respectate ritualuri şi credinţe străvechi. Orice abatere de la normele străvechi are consecinţe nefaste asupra membrilor familiei şi, prin amplificare, asupra întregii colectivităţi.

X.2.2.3. Planul locuinţelor şi funcţionarea încăperilor

Cercetările arheologice au identificat existenţa, concomitent cu bordeiele, şi a locuinţelor la suprafaţa solului, în aşezări situate, în special, în zona de sud a Câmpiei Băileştiului, în apropierea bălţilor Dunării.

Locuinţele neolitice erau, majoritatea, monocelulare, de dimensiuni variate şi plan patrulater, uneori neprecizat. Pereţii erau construiţi pe un schelet de pari înfipţi în pământ pe care se fixa o leasă de nuiele subţiri sau trestie, lipite cu lut. Acoperişul era cel mai adesea în două ape, asemănător cu cel al caselor semiîngropate, susţinut de două sau mai multe furci aşezate pe axul longitudinal al clădirii. În interiorul locuinţei, vatra liberă era situată, de regulă, în colţul opus intrării. Construită la nivelul solului, din lut bătut, vatra avea formă rotundă, ovală sau de potcoavă, cu marginile înălţate cu 15-30 cm peste nivelul fundului ei. Micile platforme din pământ bătut, folosite drept laviţe pentru dormit sau mâncat, completau inventarul casei.

În epoca bronzului, locuinţele aveau, de regulă, plan circular şi dimensiuni ce variau între 6,25m x 4,35m şi 8,25m x 6,20m, aşa cum ne-o dovedesc descoperirile arheologice din aşezarea şi necropola de la Ghidici, punctul „Balta Ţarova”[427]. Aici, pe lângă cele 37

[425] Monica Budiş, *op. cit.*, p. 50.
[426] Anca Stahl, *Studiul riturilor de construcţie româneşti*, în REF, tom 13, nr. 4, Bucureşti, 1968, p. 312.
[427] Marin Nica, *Date noi cu privire la cronologia şi periodizarea grupului cultural Gârla Mare, pe baza descoperirilor din aşezarea şi necropola de la Ghidici, punctul „Balta Ţarova”*, în „Relations thraco-illyrico

morminte de incineraţie au fost identificate şi 9 locuinţe de suprafaţă: 5 aparţinând grupului cultural Gârla Mare, 2 culturii Bistreţ-Işalniţa şi 2 hallstattului timpuriu (Vârtop). Vatra, de formă rotundă sau rectangulară, era amenajată aproximativ în centrul locuinţei sau spre capătul de nord al acesteia, direct pe podea[428].

Săpăturile arheologice efectuate în anii 1981-1984 la Ghidici, jud. Dolj, de colectivul de arheologi de la Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu Plopşor" din Craiova, Marin Nica şi Simona Lazăr, au dus la descoperirea resturilor a 12 locuinţe dintre care 6 aparţineau culturii Gârla Mare, 2 aşezării Bistreţ-Işalniţa şi 4 hallstattului timpuriu (Vârtop) şi mijlociu. Cele mai multe locuinţe sunt de formă rectangulară, cu colţurile rotunjite de dimensiuni care variază între 9x10 m şi 7,5x4 m (fig. nr. 88) [429].

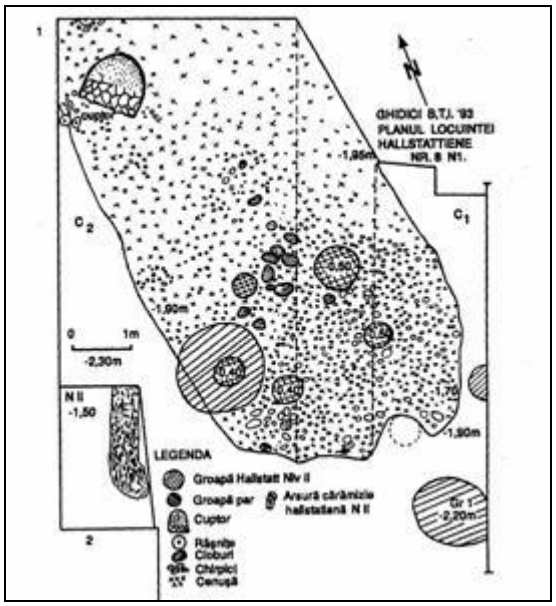

Fig. nr. 88 Ghidici – Balta Ţarova I, Planul locuinţei nr. 8 (după M. Nica şi S. Lazăr, 1997)

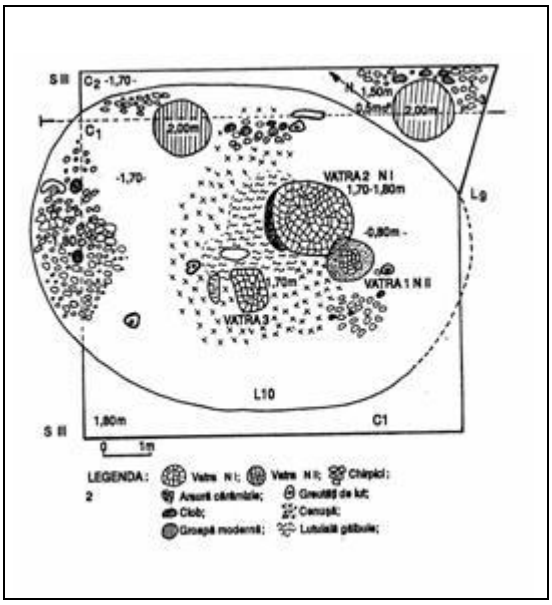

Fig. nr. 89 Ghidici – Balta Ţarova I, Planul locuinţei nr. 10 (după M. Nica şi S. Lazăr, 1997)

Tot aici a fost săpată şi o locuinţă de formă ovală, locuinţa nr.10, care se încadra în aceleaşi dimensiuni menţionate anterior (fig. nr. 89). În urma săpăturilor arheologice au fost identificate urmele unor gropi de pari şi grupări mici de chirpici cu amprente de trestie. „Gropile de pari identificate pe latura de nord şi sud şi în zona centrală sunt elemente sigure că locuinţa a fost construită pe un schelet de lemn pe care se fixa o leasă de trestie după care urma aplicarea lutului scos din matca bălţii. Grosimea pereţilor nu depăşea 0, 08 m aşa cum ne indică majoritatea bucăţilor de chirpici care păstrează în mod clar amprente de trestie. Interiorul pereţilor era bine finisat pe când cel exterior lucrat neglijent. Stratul de cenuşă fină, destul de consistent pe unele porţiuni ale podelei constituie un indiciu sigur că acoperişul era construit din plante de baltă şi mai ales stuf"[430].

Orientarea locuinţelor era vest-est sau nord-sud, în ambele cazuri intrarea fiind pe latura sudică. Podina era din nisip bătut sau lut bine bătut şi, probabil, ars. Vatra, de formă circulară, cu diametrul de 1m, sau ovală, cu dimensiuni de 1,80 x 1,40 m, era amplasată

– helléniques" – actes du XIV-e symposium national de thracologie (á participation internationale). Băile Herculane (14-19 septembrie 1992), Bucureşti, 1994, p. 179-181.

[428] *Ibidem*.

[429] Marin Nica, Simona Lazăr, *Locuinţe hallstattiene descoperite în aşezările de la Ghidici, punctele „Balta Tarovei" I şi II (judeţul Dolj)*, în „Cercetări arheologice în aria nord-tracă", Bucureşti, 1997, p. 87-112.

[430] *Ibidem*, p. 88.

aproximativ în centrul locuinţelor sau în colţul de nord, în apropierea peretelui de vest; era construită direct pe nisip sau pe un strat de pietricele şi ridicată cu aproximativ 0,20 m faţă de podea, având o bordură înaltă de 6 cm, uneori frumos făţuită[431].

În locuinţele hallstattiene de la Bistreţ s-a descoperit un bogat material ceramic: vase de uz comun (vase mari cu diametrul de 0,5 m, în formă de sac, cu pereţii uşor curbaţi sau aproape drepţi, frumos ornamentate), ceramică fină (amfore cu formă bitronconică cu gât trompetiform şi buza arcuită în exterior, ornamentate cu caneluri orizontale şi verticale, străchini modelate din pastă fină, cu buza arcuită în interior şi, mai rar în exterior, boluri lucrate din pastă castanie, cu pereţii neteziţi îngrijit, ceşti cu două torţi supraînălţate), piese cu caracter cultic sau ornamental, obiecte de lut miniaturale (un văscior de formă conică cu fundul inelar şi pereţii groşi perforaţi intenţionat), obiecte de piatră (pisăloage, două pandantive fragmentare confecţionate dintro gresie gri deschis cu granulaţie fină, un lustruitor de dimensiuni mici) etc.[432].

Planul casei este elementul cel mai însemnat pentru cunoaşterea locuinţei, criteriul fundamental în clasificarea caselor ţărăneşti[433]. În zona studiată de noi locuinţele tradiţionale de suprafaţă, urmărind criteriul de clasificare menţionat, au evoluat de la tipul de case monocelulare până la casele cu trei sau mai multe încăperi. Evoluţia nucleului iniţial al casei a avut loc pe căi multiple[434]:

- prin adăugarea de noi încăperi la cea de bază
- prin segmentarea unora dintre încăperile mari
- prin schimbarea organizării interioare a locuinţei
- prin introducerea unor elemente constitutive noi
- prin elevarea locuinţei

Încăperile locuinţei ţărăneşti din Câmpia Băileştiului sunt dispuse pe orizontală.

1. Cea mai veche (şi simplă) formă de plan întâlnită la locuinţa populară de la suprafaţa solului a fost *casa cu o singură încăpere,* specifică epocii prefeudale şi feudalismului timpuriu. În opinia lui I. Vlăduţiu „este foarte probabil, ca într-un trecut mai îndepărtat, casa monocelulară să fi fost cel mai răspândit tip de locuinţă umană şi pe teritoriului ţării noastre”[435]. Ea a fost specifică, de regulă, satelor pastorale în care toate clădirile gospodăriei erau izolate: casa, cămara, grajdul, bucătăria. În Câmpia Băileştiului nu a constituit un tip de locuinţă dominantă, situaţie întâlnită şi în partea de nord a Transilvaniei, în zonele Argeş şi Muşcel, Vâlcea şi unele părţi din Moldova.

Acest tip de locuinţă era, de fapt, o încăpere polifuncţională, chemată să satisfacă nevoile elementare ale unei vieţi stabile. Aici oamenii îşi preparau hrana, mâncau, dormeau, îndeplineau anumite munci casnice, îşi ţineau o parte din alimente.

Casa monocelulară are o uşă şi două ferestre (una pe zidul din faţă şi alta, lateral dreapta). Interiorul său cuprinde vatra de foc (asupra căreia vom reveni în paginile următoare) amplasată pe peretele opus intrării sau într-unul din colţurile camerei, destinată preparării hranei şi dormitului. Tot aici erau şi celelalte piese de mobilier şi obiecte de uz gospodăresc necesare desfăşurării vieţii de familie: pat, laviţe, masă, scaune, poliţe, blidare, colţare, lăzi de zestre, lăzi pentru alimente.

În condiţiile cerinţelor de locuit tot mai crescânde, monocelulara dispare treptat, astfel încât, la începutul secolului al XX-lea, se păstra numai sub forma unor insule mici,

[431] *Ibidem*; Simona Lazăr, *Cultura Vârtop ...*, p. 88-89.
[432] Marin Nica, Simona Lazăr, *op. cit.*, p. 87-112.
[433] Paul Stahl, *op.cit.*; I. Vlăduţiu, *op. cit.*, p. 155.
[434] I. Vlăduţiu, *op.cit.*, p. 155.
[435] *Ibidem*, p. 159.

doar pe Valea Bistriţei, în Podişul Moldovei şi în Ţara Lăpuşului. Locuinţa monocelulară mai poate fi întâlnită şi în prezent dar în forme diferite de cele tradiţionale, prin destinaţie, materiale şi tehnici de construcţie. Cel mai adesea îmbracă forma unor bucătării de vară, spaţii transformate în depozite de obiecte casnice nefolosite sau spaţii de creştere a animalelor mici.

2. *Casa cu două încăperi* (fig. nr. 90) a urmat planului prezentat anterior. Modul în care acesta a evoluat constă în apariţia unei încăperi de trecere, neîncălzită, alături de încăperea de locuit. Inconvenientul contactului direct cu exteriorul (cu ploaia, vântul, frigul sau căldura) a determinat constituirea unui spaţiu izolat aflat în faţa intrării, despărţit de restul încăperii printr-un perete. În opinia lui P. Stahl nu este exclus ca acesta să fi fost la origine doar o ţesătură, asemănătoare celor aşezate şi azi în dreptul patului, pe perete, înlocuită ulterior printr-un perete ce despărţea de odaie un spaţiu cuprins între colţul uşii şi vatră[436]. A luat naştere astfel casa cu două încăperi: tindă şi odaie de locuit. Întrarea în casă se face, acum, prin tindă şi de aici, în camera de locuit.

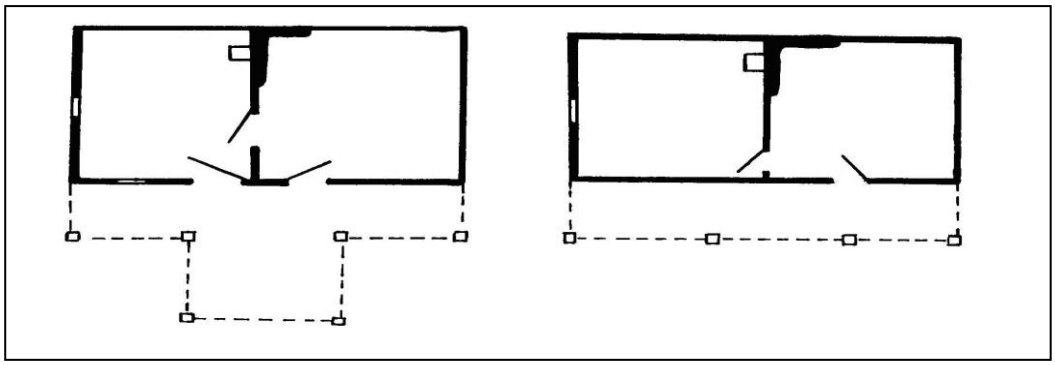

Fig. nr. 90 Planuri de case cu două încăperi

Încăperea originală continuă să îndeplinească aceleaşi funcţii, în timp ce a doua încăpere are doar funcţia de spaţiu de trecere şi depozitare a unor obiecte de uz gospodăresc sau păstrarea proviziilor (tinda rece). Mai târziu, prin mutarea aici a vetrei libere cu ţestul sau cu cuptorul şi coşul, tinda devine încăpere încălzită (denumită local *ogeac, casă, la vatră*). Astfel, pe lângă funcţia de anteintrare, tinda a căpătat şi pe aceea de spaţiu de preparare a hranei (bucătărie). Adesea, mai cumula şi funcţia de depozitară a produselor alimentare sau uneltelor. Dimensiunile ei sunt egale cu cele ale camerei de locuit (cca. 3/4m), uneori adăpostind şi două focuri[437].

La casele vechi, tradiţionale, podeaua este din pământ bătut şi lipit. Tavanul lipseşte, deasupra cuptorului de pâine aflându-se o împletitură din nuiele lipite cu lut pentru a proteja acoperişul de eventualele scântei. Uneori tinda era folosită ca încăpere de locuit diurnă, dar fără a prelua rolul de spaţiu de locuit întrucât, în general, paturile lipsesc, apărând doar în cazuri rare.

Ogeacul nu era prevăzut cu ferestre iar comunicarea cu exteriorul se făcea printr-o uşă de dimensiuni mai mari, tocmai pentru a putea permite intrarea vaselor mari, a butoaielor, putinilor ş.a. Spaţiul interior este strict organizat astfel încât să îngăduie o utilizare maximă. Marea majoritate a pieselor de mobilier are caracter fix, fiind aşezate lângă pereţi pentru ca centrul încăperii să rămână liber.

[436] P. Stahl, *op. cit.*, p. 10.
[437] Paul Petrescu, Georgeta Stoica, *Arta populară românească*, ..., p. 32.

Soba (*odaia de dormit, odaia de locuit, hodaia, odaia*) este folosită de întreaga familie, fiind destinată locuirii permanente dar şi păstrării unor obiecte de uz gospodăresc şi de podoabă. Încăperea are două ferestre şi este încălzită printr-o *sobă oarbă* a cărei gură de alimentare este în vatră. Aceasta este construită din pământ, chirpici, cărămidă.

Locuinţa cu două încăperi (tindă şi odaie de locuit), cea mai răspândită la români, a fost întâlnită până la sfârşitul secolului al XIX-lea, aria ei de extindere cuprinzând întreaga ţară, dar şi un spaţiu mult mai extins al continentului european: la bulgari, sârbi, unguri, albanezi, polonezi, slovaci, cehi[438].

Un element important al locuinţei ţărăneşti îl constituie *prispa*, amplasată în afara încăperilor de bază. Sub forma unui simplu brâu de pământ şi lut, prispa a fost construită iniţial pe toate părţile locuinţei în scopul de a o apăra de frig, umezeală şi curenţi, lucru de altfel necesar la casele care nu aveau temelie, construite direct pe pământ. Potrivit unor autori, forma arhaică de casă românească a avut prispă parţială[439]. Acest spaţiu îmbracă forma unui adăpost deschis cu o înălţime de circa 30-60 cm şi lăţime de 40-160 cm, fiind utilizată pentru efectuarea diferitelor treburi gospodăreşti, pentru odihnă sau pentru depozitarea unor produse.

3. *Casa cu trei sau patru încăperi*. La sfârşitul secolului al XIX-lea şi, mai ales începutul secolului al XX-lea în procesul de evoluţie a locuinţei s-au produs modificări substanţiale ale structurii acesteia: modificări de plan, creşte numărul încăperilor, apar noi încăperi cu destinaţii specifice. Astfel, a fost introdusă, treptat, o a treia încăpere – *odaia curată, odaia bună, odaia din jos, odaia frumoasă*, marcând tendinţa de descentralizare a funcţiilor încăperii originale. Încăperea a fost construită, în general, de cealălaltă parte a tindei, fenomen întâlnit şi în alte ţări din Europa. Noua încăpere capătă, cu vremea, o funcţionalitate precisă şi anume aceea de odaie curată, unde se păstrează cele mai frumoase obiecte din gospodărie (piese de mobilier, îmbrăcăminte, textile) şi în care sunt primiţi oaspeţii, fiind şi purtătoarea tendinţelor de înnoire şi modă. De altfel, chiar denumirile pe care le are îi indică rolul avut, funcţionalitatea şi semnificaţia: *odaia curată, odaia bună, odaia din jos, odaia frumoasă*.

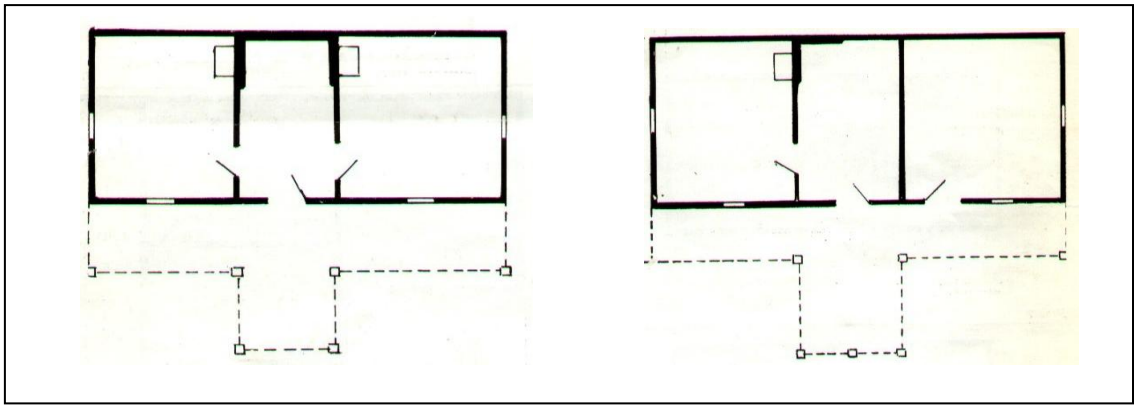

Fig. nr. 91 Planuri de case cu trei încăperi

Casa cu două încăperi evoluează astfel către casa cu trei încăperi: *soba, tinda, odaia bună* (fig. nr. 91). Această ultimă încăpere a apărut în România încă din secolul al XVIII-lea

[438] P. Petrescu, *Consideraţii asupra raporturilor între arhitectura rurală şi cea urbană în sud-estul Europei în secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea*, în „S.C.I.A.”, seria Artă plastică, tom 17, nr. 2, 1970, p. 231-233; vezi şi Christo Vakarelski, *Etnografia Bulgarii*, Sofia, p. 94-113.
[439] I. Vlăduţiu, *op. cit.*, p. 161.

„în acele zone care au avut o stare economică mai dezvoltată şi la acele pături sociale care au fost mai înstărite" cum sunt Mărginimea Sibiului, Câmpia Banatului, Ţara Bârsei[440].

În secolul următor procesul s-a intensificat, în etapa de început acest tip de locuinţă fiind mai răspândit la populaţia care se ocupa cu creşterea animalelor şi care realiza de aici venituri însemnate. În regiunile de câmpie, din cauze de natură economică, locuinţele au fost multă vreme neîncăpătoare şi prost construite[441]. Abia către mijlocul secolului al XX-lea locuinţa cu trei încăperi s-a dezvoltat şi în Oltenia, Muntenia şi Moldova. Este, de fapt, tipul dominant de locuinţă în regiunile joase de câmpie ale României.

În procesul de trecere la acest tip de casă au existat două tendinţe generale de creştere a spaţiului[442]: creştere din interior şi creştere prin adjuncţie.

Locuinţa cu trei încăperi cuprinde: *tinda (casa, încăperea cu vatra), soba (odaia de locuit, odaia de dormit) şi odaia (camera bună).* Vatra este amplasată tot în tindă, ocupând jumătatea din spate a încăperii, lângă peretele median, numit *primez*. În acest fel, camera bună poate fi încălzită tot cu soba oarbă. Comunicarea cu exteriorul se face prin încăperea cu vatra, de unde se intră în celelalte două (la planurile foarte vechi) sau prin două intrări, una în încăperea cu vatra de unde se intră în cea destinată locuirii şi a doua intrare în camera curată.

Necesitatea măririi spaţiului interior a dus la apariţia locuinţei sub forma literei L, care s-a generalizat în întreaga zonă, existând şi în zilele noastre.

La locuinţele tradiţionale vatra se afla în tindă (încăperea din mijloc). Ulterior, la începutul secolului al XX-lea, vatra a fost eliminată, locul său fiind luat de o sobă cu plită, destinată preparării hranei, prin care se încălzea şi încăperea de locuit în care era construită o sobă din zid sau teracota. Odată cu eliminarea vetrei apar *sobele cu gura de alimentare în interior* sporind, astfel, confortul locuinţei.

Creşterea numărului încăperilor este o tendinţă generală ce caracterizează evoluţia planurilor de case în ultimele decenii ale secolului al XX-lea. Creşterea s-a petrecut mai mult prin adjuncţie. Sub imboldul îmbunătăţirii condiţiilor de viaţă (încăperi cu funcţii speciale, mai multă lumină, evitarea fumului şi murdăriei), oamenii au modificat continuu planurile locuinţelor, fie prin mutarea unor elemente componente de bază ale interiorului, modificând astfel structura şi funcţionalitatea, fie prin adăugarea unor noi încăperi. Bucătăria este eliminată din mijlocul casei şi amplasată în partea din spate a locuinţei sau lateral, lângă încăperea de locuit. Uneori, bucătăria a devenit o a doua casă cu una sau două încăperi, locuită câteodată permanent. Apar astfel *locuinţele duble*.

Locuinţele noi au mai multe încăperi cu destinaţii precise, impuse de gradul de civilizaţie şi condiţiile de confort: dormitor, sufragerie, camera copiilor, hol, grup sanitar, bucătărie etc. (fig. nr. 92).

Schimbările economice petrecute în prima jumătate a secolului al XX-lea, modernizarea familiei, influenţa semnificativă a urbanului au determinat apariţia planurilor de case mai dezvoltate şi, în acelaşi timp, părăsirea vechilor forme de arhitectură. Concomitent, în construirea caselor se folosesc materiale şi tehnici noi, se schimbă vechile construcţii pentru încălzit şi gătit. Vatra şi cuptorul sunt scoase din casă şi amplasate în curte, în construcţii separate, locul lor fiind luat de sobe, plite şi mici cuptoare de tablă.

---

[440] *Ibidem,* p. 163.
[441] Vintilă Mihăilescu, *Vlăsia şi Mostiştea* , în BSRG, tom XLIII, 1924, p. 86-87.
[442] Paul Stahl, *op. cit.* p. 10-14.

Fig. nr. 92 Case ţărăneşti în pragul noului mileniu (Maglavit, Dj.)

În prezent, în condiţiile economico-sociale din mediul rural, predomină casa cu 3-5 camere, fiecare încăpere având funcţionalităţi specifice, legate de noua mentalitate din mediul rural, de condiţiile creşterii condiţiilor de viaţă. Se poate observa că, în prezent, formele arhitecturii populare tind să servească tot mai mult unui prestigiu social şi mai puţin de ordin spiritual. În acelaşi timp, se fac simţite tot mai mult influenţe externe urbane sau de circulaţie europeană, post-moderniste.

X.2.2.4. Interiorul locuinţei ţărăneşti

Interiorul locuinţei tradiţionale româneşti constituie o categorie istorică, care reflectă condiţiile social-economice şi istorice în care s-a conturat concepţia estetică a societăţii, nivelul material, spiritual şi cultural al familiei. Aceasta are o structură unitară pe întreg teritoriul ţării, manifestată în numărul şi destinaţia încăperilor, sistemele de încălzit şi preparare a hranei, aşezarea patului, mesei şi a laviţelor, în decoraţie. Însă, modul de amenajare a pieselor de interior, îmbinarea lor cu alte piese, în special de ordin decorativ, au determinat diferenţieri regionale sau zonale ale interiorului locuinţei, în strânsă legătură şi cu starea economică-socială a populaţiei, nivelul ocupaţional, legăturile dintre mediile rural şi urban, contactul pe plan cultural între diferite grupuri de populaţie.

Georgeta Stoica, în funcţie de elementele ce constituie structura (sistemul de încălzire, patul, laviţele) încadrează interioarele locuinţei româneşti în trei modele[443]: 1. casa cu vatră sau cuptor în camera de locuit, patul lângă peretele longitudinal din spate şi laviţe aşezate în unghi în colţul opus sobei; 2. casa cu vatră liberă în tindă, sobă oarbă în camera de locuit, paturi aşezate în unghi, în colţul opus intrării, şi lada de zestre la capătul patului; 3. casa cu vatră în tindă, sobă în camera de locuit, construită lângă peretele median, paturi aşezate paralel lângă pereţii longitudinali, masă între ele şi lada de zestre la capătul lui, pe podea.

Specific Câmpiei Băileştiului, în secolul al XIX-lea, este tipul de casă cu vatră în tindă, sobă oarbă în camera de locuit, paturi din pământ bătut, cu ţăruşi înfipţi în pământ sau pe tălpi, aşezate în unghi, în colţul opus intrării, şi cu lada de zestre la unul din capetele paturilor.

[443] Georgeta Stoica, *Arhitectura interiorului* …, p. 19,157; Paul Petrescu, Georgeta Stoica, *Arta populară românească*, ..., p. 32.

Interiorul camerelor casei tradiţionale a cunoscut în timp un proces de transformare mai mult sau mai puţin rapid, sub directa influenţă a factorilor naturali, istorici, stadiul de dezvoltare a tehnicii şi, mai ales, sub influenţa factorilor de natură umană. Între organizarea interiorului şi tipurile de casă a existat o legătură strânsă. Modul de organizare a interiorului reflectă situaţia socială şi materială a individului, simţul său estetic, mentalitatea, conceptul de frumos şi util. În acelaşi timp, amenajarea interiorului este dependentă de funcţionalităţile camerelor.

În Câmpia Băileştiului, interioarele se caracterizează prin simplitate şi au un aspect mai sobru, situaţie specifică, de altfel, pentru întreaga Oltenie, Muntenia şi Dobrogea, zone în care structura interiorului s-a menţinut identică cu cea a bordeiului mult timp (până la începutul secolului al XX-lea).

Elementele de bază componente ale încăperilor casei vechi româneşti au fost: sistemul de încălzit, patul, laviţele, masa, scaunele, lada de zestre, cusături, scoarţe, ceramică. Unele dintre acestea s-au menţinut în forma lor străveche, altele, fie s-au perfecţionat, fie au fost eliminate din casă (vatra) şi înlocuite cu piese de interior de formă diferită dar cu aceeaşi funcţionalitate.

Elementul cel mai important din structura interiorului casei tradiţionale, prin semnificaţie, utilitate şi arhitectură a fost *vatra* situată, de obicei, în tindă (încăperea cu vatra), în colţul opus intrării, lângă peretele median, amplasare impusă de cuplarea sa cu soba oarbă cu care comunică. Vatra este aşezată la nivelul solului (având deasupra un coş de nuiele pentru evacuarea fumului) şi prevăzută cu o poliţă, de multe ori, traforată. Simbol al permanenţei, vatra de foc a constituit centrul de unitate al vieţii familiale. În jurul ei gravita întreaga viaţă cotidiană, se adunau oamenii pentru a-şi depăna amintirile, deseori reprezentând şi loc pentru dormit.

Rolul fundamental pe care l-a avut vatra reiese din multiplele ei atribute: sursă de căldură şi lumină, loc de transmitere a tradiţiilor culturale, loc de prepararea a hranei şi, mai ales, loc sacru şi de consacrare. După cum o descrie Marcela Bratiloveanu Popilian, vatra este „loc ce concentrează o suită de activităţi casnico-gospodăreşti, dar şi cel mai propice demersurilor menite să asigure continuitatea spiţei de neam, confortul material şi spiritual al nucleului familial, armonizarea relaţiilor în cadrul mai larg al comunităţii, captarea binevoinţei strămoşilor, împlinirea în sfera materială, îndeobşte prosperitatea în toate palierele existenţei”[444]. Aceeaşi autoare menţionează existenţa în Dolj a vetrelor portative (*cirimne*) de formă rotundă şi puţin adâncite[445].

Mărturiile etnografice de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi prima jumătate a secolului al XX-lea atestă pentru Câmpia Băileştiului existenţa vetrei libere, întâlnită mai ales în locuinţele temporare, precum şi forme mai complexe ale acesteia, combinate cu alte elemente ale sistemului de încălzire şi de preparare a hranei: vatra liberă cu horn („coş”) suspendat, vatra liberă cu soba oarbă în camera de locuit, soba cu plită, soba cu plită şi cuptor de bucătărie.

Vatra liberă este unul dintre cele mai arhaice sisteme de încălzit întâlnit pe teritoriul României, construit în tindă (Oltenia, Banat, Muntenia) sau în camera de locuit (Transilvania). Dacă la început era amplasată mai către mijlocul încăperii, aşa cum o dovedesc săpăturile arheologice, ulterior a fost construită în colţul opus intrării (la

[444] Marcela Bratiloveanu Popilian, *Valori ale vetrei şi pragului regăsite în practica populară din spaţiul carpato-danubian*, în „Ethnos. Revistă ştiinţifică de etnografie, folclor, artă populară”, nr. 5, Bucureşti, 2004 (extras).
[445] Idem, *Cirimna, o vatră portativă*, în „Revista muzeelor”, nr. 6, 1968.

monocelulară) sau în colţul format de peretele din spate şi cel median (la casa cu două încăperi: tindă şi cameră).

Vatra liberă cu horn suspedat, prin a cărei îmbunătăţire continuă s-a ajuns la diverse alte sisteme de preparare a hranei şi încălzirea locuinţei, a fost cunoscută la toate popoarele[446]. Georgeta Stoica o consideră un element de cultură mediteraneană pătruns în ţara noastră prin intermediul grec şi roman, răspândită şi la bulgari, iugoslavi, albanezi[447].

Un element arhaic este şi *cuptorul,* aşezat alături de vatră şi construit din pământ cu piatră, cărămidă arsă sau cărămidă nearsă. Asemănător lui, cu aceeaşi funcţie este *ţestul* (fig. nr. 93), care, în general este confecţionat din pământ, de către femei. Timpul confecţionării variază de la o localitate la alta: la Ropotinul ţestelor, în marţea a treia după Paşti (Cetate, Bistreţ, Segarcea), în iunie şi iulie (Galicea Mare) sau duminică[448]. Pentru confecţionarea lui, femeile amestecau pământ (lut) cu pământ luat de la o fântână sau de la rădăcina unui măr dulce, câlţi tocaţi sau paie şi baligă de cal sau de vacă. Amestecul era călcat cu picioarele şi apoi pus la uscat, pe muşuroaie care aveau forma viitoarelor ţeste. Ţestul era aşezat direct pe vatra încinsă, peste alimente sau peste pâinea pusă la copt.

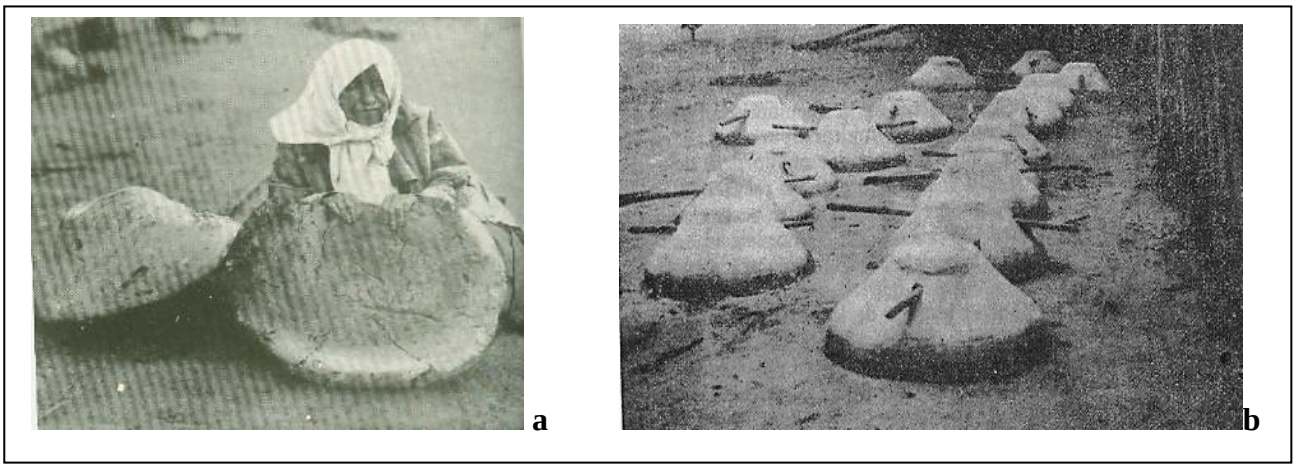

Fig. nr. 93 Ţeste. a-confecţionarea unui ţest din pământ copt; b-ţeste puse la uscat (după T. Papahagi)

În lumea tradiţională, ţestul era considerat sfânt, sub el fiind coaptă, îndeosebi, pâinea sacră, folosită în diverse ritualuri (turta ursitorilor, colacii de pomană etc.). Tradiţia spune că ţestul spart nu se arunca la gunoi pentru că se risca apariţia de bube pe corpul celui care îl arunca.

Deasupra vetrei se afla hornul, un coş piramidal sprijinit pe două corlate din lemn, care ducea fumul peste acoperiş. În apropierea vetrei se aflau diferite piese cu funcţie utilitară: *vătraiul*, sub forma unei lopăţele de fier cu care se potrivea jarul, *pirostriile*, pe care se aşezau ceaunele pentru prepararea mâncării, *cleştele*, folosit pentru a se lua tăciunii, jarul etc.

În zonele de câmpie, unde se foloseau ca şi combustibil paiele sau alte resturi vegetale producătoare de mult fum şi cu o slabă degajare de căldură, vetrele au fost de timpuriu scoase din locuinţă, menţinându-se în interiorul acesteia doar cuptorul de copt

[446] Georgeta Stoica, *Sistemes de chauffage del'habitation paysanne chez des Roumains,* în „Etudes d'etnographie et de folklore Au VIII-e Congres international de sciences antropologiques et etnologiques", Bucureşti, 1964, p. 104 şi urm.
[447] Idem, *Arhitectura interiorului* …, p. 19; Paul Petrescu, Georgeta Stoica, *Arta populară românească*, …, p. 34.
[448] Ion Ghinoiu (coord.), *Atlasul etnografic* ..., p. 237.

pâine. De fapt, vatra liberă dispare treptat, într-o primă etapă fiind mutată în curte la bucătăria de vară, pentru ca în final să fie înlocuită cu alte sisteme de preparare a hranei şi încălzit (sobe cu plită).

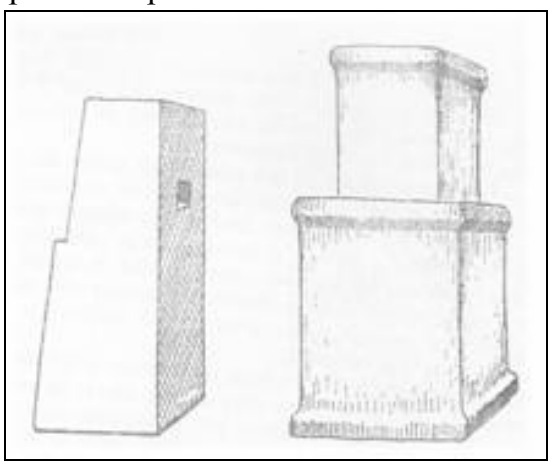

Fig. nr. 94 Sobe oarbe (după Marcela Bratiloveanu-Popilian)

Camerele de locuit şi camerele pentru oaspeţi conţin un mobilier potrivit funcţiei lor. Spaţiul încăperii este valorificat la maxim. Piesele de mobilier sunt aranjate pe margini, de-a lungul pereţilor, mijlocul încăperii rămânând liber. În sudul Olteniei, piesele de mobilier erau încastrate, uneori, în pereţi.

Camera de locuit era încălzită cu o *soba oarbă*, amplasată lângă peretele median, având gura de alimentare în vatră (fig. nr. 94). Acest sistem de încălzit, caracteristic regiunilor de câmpie este întâlnit numai în sudul şi vestul ţării (Oltenia, Muntenia, Banat) şi Dobrogea. Este construit din chirpici, nuiele împletite şi lipite cu lut, cărămidă.

Lângă colţul cu soba oarbă se afla colţul cu patul, pentru ca acesta să fie cât mai aproape de sursa de căldură**.** Ca piesă de mobilier, patul este dintre cele mai vechi, deoarece amenajarea unui culcuş cât mai odihnitor constituia o cerinţă primordială[449]. Patul a fost construit, la început, din patru pari bătuţi în pământ, ale căror capete erau prinse două câte două cu şipci, peste care se aşezau, paralel cu peretele, blane[450]. În timpul somnului, patul era acoperit cu pături de cânepă sau cu rogojini.

O altă variantă de pat este acela de scânduri aşezate în lăţimea şi nu în lungimea patului. Un sistem mai evoluat de pat întâlnit în zonă, apărut după primul război mondial, este patul cu tăblii la capete, una mai joasă şi cealaltă mai înaltă.

La toate locuinţele, colţul cu patul era frumos „îmbrăcat", mai ales în zilele de sărbătoare, cu cergi, scoarţe, perne cu alesături sau broderii.

Maramele, ştergarele, perdelele din borangic, aşternuturile, chilimurile, velinţele, covoarele şi căpătâiele, frumos lucrate şi decorate cu imagini stilizate de oameni şi animale, cu motive de păsări şi flori sau cu motive geometrice, constituie obiectele principale în împodobirea interiorului. În acest fel se poate spune că interiorul casei constituia oglinda hărniciei şi măiestriei artistice a femeilor. Piesele cele mai frumoase se păstrau în lăzi sau aranjate deasupra acestora. La casa cu două camere şi tindă, acestea se ţineau în „odaia bună".

Colţul cu masa era frumos amenajat, deaorece acolo erau invitaţi să se aşeze cei care intrau în casă. Având funcţii multiple, în pregătirea şi consumul alimentelor, piesă de bază în ceremoniile familiale şi obiceiurile calendaristice, masa este o piesă de mobilier nelipsită din interiorul caselor româneşti.

Organizarea interiorului locuinţei ţărăneşti s-a făcut în strânsă legătură cu planul şi dimensiunea casei. Pentru casa cu două încăperi (tindă şi cameră de locuit) a existat, în întreaga regiune, o modalitate fixă de amplasare a mobilierului. Asocierea puţinelor piese se făcea pe baza unei formule constante de un caracter stereotip, situaţie menţinută până la începutul secolului al XX-lea[451]. Dezvoltarea planurilor a determinat şi schimbarea modului de organizare a interiorului casei. S-a renunţat, treptat, la normele fixe de organizare, a

[449] Valer Butură, *op. cit.*, p. 110; Florin Valeriu Mureşan, *op. cit.*, p. 250.
[450] Gheorghe Iordache, *Tipuri de aşezare, gospodărie şi locuinţă* …, p. 246.
[451] *Ibidem*, p. 249.

sporit întrebuinţarea produselor cu valoare decorativă, s-au amenajat camere cu destinaţii speciale.

Astăzi, în satele Câmpiei Băileştiului interiorul locuinţelor tinde a fi la fel cu cel din mediul urban, cu piese de mobilier asemănătoare, reflectând o mentalitate vădit schimbată. Tendinţa generală este aceea de a înlocui piesele vechi de mobilier cu mobilă produsă în fabrică, tendinţă simţită, de altfel, încă din secolul al XIX-lea la pătura înstărită. În zilele noastre biblioteca, dulapul, alături de piese de uz casnic (aragaz, maşină de spălat, frigider, televizor) au devenit piese obişnuite ale interiorului ţărănesc. Elementul tradiţional nu mai este păstrat decât în cazuri foarte rare şi nu în forma lui originală.

În zona studiată se menţine, încă, obiceiul de a acoperi pereţii cu scoarţe sau covoare, chiar şi în încăperile în care piesele de mobilier sunt moderne, specifice urbanului. Noul este manifestat, în acest caz, în motivele, coloritul şi compoziţia ornamentală a acestor covoare. Un alt aspect, de natură funcţională de data aceasta, se referă la casele cu mai multe camere decât necesarul familiei. În acest caz, familia continuă să folosească, ca şi în cazul caselor vechi, doar una sau două camere, restul îndeplinind rolul de camere de oaspeţi.

Pe ansamblu, zona studiată, sub aspectul locuinţei are un caracter unitar cu mici diferenţieri, care vizează unele elemente de plan complementare. Gospodăria, în general, şi locuinţa, în special, sunt supuse unor mari şi rapide transformări, determinate de factori economici, sociali şi politici. În multe sate, locuinţa suferă modificări radicale, atât în formă, cât şi în funcţionalitatea încăperilor. Mobilierul tradiţional a dispărut, obiectele de podoabă, piesele decorative, sistemele de încălzit tradiţionale de asemenea, fiind înlocuite cu altele noi, de factură modernă.

Toate acestea sunt privite în sens pozitiv, ca formă de progres a satului: „Calea spre progres a satului … este asimilarea noului şi valorificarea tradiţiei. Noul trebuie să transforme organic satul, aducând îmbunătăţiri în viaţa economico-administrativă, dar lăsându-i acestuia originalitatea creatoare în domeniul civilizaţiei şi culturii populare. Căutarea noului în viaţa satului românesc reclamă neapărat «reîntâlnirea cu tradiţia poporului nostru în ceea ce are ea esenţial şi permanent valabil în cadrul culturii mondiale: scara umană şi măsura, integrarea sensibilă în natură şi în mediul ambiant, acordul intim între funcţiune, material şi tehnică în obţinerea formelor, lipsa de emfază şi concizia în exprimare»”[452].

X.3. Ocupaţii tradiţionale principale ale locuitorilor din Câmpia Băileştiului

În viaţa unui popor, ocupaţiile reflectă condiţia esenţială din punct de vedere economic. Documentele arheologice şi cele istorice atestă, pentru Câmpia Băileştiului, tipul de economie din care s-au dezvoltat meşteşuguri şi industrii ţărăneşti care să satisfacă necesităţile lucrării pământului şi ale prelucrării produselor.

În analiza noastră se încearcă studierea câtorva elemente ale modului tradiţional de valorificare a resurselor naturale ale solului cât şi diversitatea tehnicilor şi uneltelor folosite de ţăranul român.

Profilul mixt al ocupaţiilor tradiţionale reprezintă o primă caracteristică a acestora, impusă de cerinţele variate ale traiului, pe de o parte, iar pe de altă parte, de caracterul autarhic pe care l-a avut gospodăria ţărănească. De-a lungul timpului, pe primul plan s-au situat produsele vegetale, deoarece au asigurat hrana zilnică, completată cu produse animale

[452] Apud Ion Ghinoiu, Ofelia Văduva, *op. cit.*, p. 97.

care, nu numai că au răspuns nevoilor alimentare, ci şi celor de asigurare a îmbrăcămintei, încălţămintei, de amenajare a interioarelor etc. O altă caracteristică o constituie marea diversitate a tehnicilor şi uneltelor utilizate în practicarea lor. Unele dintre acestea, ca cele folosite pentru agonisirea bunurilor necesare traiului şi cele privind valorificarea principalelor bogăţii naturale, fac parte din moştenirea culturală originală; altele aparţin patrimoniului cultural european sau est-european, teritoriul ţării noastre fiind nu numai o arie de supravieţuire a multor bunuri culturale autohtone, ci şi o regiune de interferenţă dintre Europa Vestică, Estică, Europa mediteraneeană şi nordul continentului.

În condiţiile factorilor geoclimatici favorabili, economia cu caracter agrar s-a dezvoltat, de-a lungul vremurilor, dând naştere unor tehnici şi mijloace de muncă ce se intersectează armonios în specificul românesc. Ocupaţiile de bază ale ţăranului din Câmpia Băileştiului au fost agricultura şi creşterea animalelor. Desigur, în anumite perioade, ponderea uneia sau a celeilalte a fost mai mare, dar cele două au coexistat şi s-au dezvoltat până în zilele noastre, completându-se reciproc. Alături de acestea, ca ocupaţii ale locuitorilor zonei, de-a lungul secolelor, s-au desprins şi alte ocupaţii practicate, fie de toată populaţia zonei, fie de populaţia anumitor sate sau de grupuri de oameni.

X.3.1. Cultivarea plantelor – ocupaţie tradiţională de bază în mediul rural

Agricultura a fost ocupaţia de bază a poporului român, cultivarea plantelor, în special a cerealelor, având o vechime milenară (cca. 6 milenii), confirmată atât de vestigiile arheologice, cât şi de multitudinea de credinţe şi obiceiuri, reminiscenţe ale unor vechi rituri agrare. La baza acestei ocupaţii s-a situat o îndeletnicire mai veche, paleolitică – culesul din natură (plante, fructe, rădăcini şi seminţe de cereale sălbatice), care s-a perfecţionat continuu.

Cultivarea plantelor s-a practicat în toate perioadele istoriei noastre, în strânsă legătură cu creşterea animalelor, furnizoare de produse variate, ca şi de auxiliare indispensabile în muncile agricole şi în transporturi. Această îndeletnicire milenară a fost practicată în toate regiunile ţării noastre, indiferent de dificultăţile întâmpinate. Omul a cultivat atât câmpiile, cu solurile cele mai fertile, cât şi zonele montane, în pofida condiţiilor nefavorabile (soluri mai puţin prielnice, cu randament scăzut) şi a faptului că în aceste regiuni ponderea cea mai mare o avea creşterea animalelor. „Cutreierând Munţii Apuseni ori Munţii Poiana Ruscăi – spunea Valer Butură – Maramureşul ori Loviştea, Gorjul ori Vrancea, surprinzi în peisaj lupta îndârjită, multiseculară dintre oameni şi pământul sărac pentru a obţine prin cultivarea lui cereale şi alte plante necesare traiului”[453].

Condiţiile geografice din regiunea studiată au fost dintre cele mai favorabile agriculturii. Din lungul văilor, unde erau localizate vetrele de sat, agricultura s-a extins, treptat, pe interfluvii, în detrimentul suprafeţelor pentru păşunat şi a celor ocupate de păduri. Câmpia Băileştiului, de fapt, Câmpia Română în ansamblu, a fost încă din antichitate grânarul ţării care aproviziona cu cereale nu numai regiunile de deal şi de munte ale ţării noastre ci şi Grecia antică prin intermediul porturilor de la Marea Neagră: Histria, Tomis, Callatis.

Descoperirile arheologice atestă practicarea neîntreruptă a agriculturii începând din neolitic (5500-2000 î.Chr.) când, primele comunităţi umane cultivau grâu de tip *Triticum monococcum* şi *grâul comun*. Cunoştinţele despre cultivarea plantelor erau primitive, iar

[453] Valer Butură, *op. cit.*, p. 131.

uneltele folosite asemenea: săpăligi confecţionate din corn de cerb care, destul de rudimentare, erau întrebuinţate la scoaterea rădăcinilor sau la săparea unor suprafeţe mici de teren[454]. Suprafeţele de teren cultivate aveau dimensiuni reduse şi se lucrau în comun de către membrii colectivităţii, urmând ca recolta să fie împărţită în mod egal de către aceştia. Aceeaşi suprafaţă de teren era cultivată mai mulţi ani la rând cu acelaşi tip de grâne ajungându-se, în acest fel, la infertilitatea solului. Recoltele obţinute erau mici iar aşezările aveau un caracter semistabil, determinat tocmai de deplasarea populaţiei în căutarea de terenuri fertile.

Spre sfârşitul neoliticului se poate vorbi despre „cea mai veche etapă a agriculturii primitive" prin folosirea plugului primitiv cu tracţiune animală, cu brăzdar din corn de animal (aratru)[455], la a cărui origine „s-a aflat lemnul cu cârlig, întărit la capăt cu un corn sau o bucată de silex"[456]. Utilizarea acestei unelte a permis realizarea unor recolte sporite pe terenuri mai întinse şi cu un efort mai mic şi, ceea ce este mai important, a contribuit la sedentarizarea şi la creşterea numărului populaţiei. Brăzdarele din corn de cerb descoperite la Rast, în urma săpăturilor arheologice, sunt dovezi privind existenţa şi folosirea acestor unelte[457]. Se mai utilizau seceri lucrate din corn de animal sau din os, râşniţe de mână pentru măcinatul grânelor, iar spre sfârşitul epocii încep să pătrundă uneltele de cupru[458].

Importanţa de care se bucura agricultura în neolitic este evidenţiată şi de viaţa spirituală a comunităţilor umane: „oamenii neoliticului credeau în puterea pământului dătător de hrană şi viaţă"[459].

Agricultura primitivă continuă să se practice şi în *epoca bronzului* în strânsă legătură cu creşterea animalelor. În această nouă etapă se menţine brăzdarul din corn de cerb şi creşte numărul râşniţelor şi al secerilor din bronz (pentru acestea s-au găsit tipare la Pleniţa)[460]. În aşezările preistorice din epoca bronzului şi prima epocă a fierului de la Ghidici au fost descoperite mai multe râşniţe de piatră (3 în locuinţa nr. 8 şi 1 în locuinţa nr. 10) care atestă faptul că aceste comunităţi practicau cultivarea plantelor[461]. În susţinerea aceleiaşi afirmaţii vin şi seminţele de cereale carbonizate şi vasele mari de provizii descoperite de arheologi.

Dovezi despre vechimea şi continuitatea acestor ocupaţii pe teritoriul României sunt, alături de descoperirile arheologice, şi faptele de limbă, terminologia agricolă de bază a poporului român fiind latina: *a lucra* < lat. *lucrubrare, a săpa* < lat. *sappar, sapă* < lat. *sappa, sămânţă* < lat. *semintia, a semăna* < lat. *seminare, grâu* < lat. *granum, orz* < lat. *hordum, mei* < lat. *milium, a ara* < lat. *arare, seceră* < lat. *sicilare, a treiera* < lat. *tribulare* etc.

---

[454] Eugen Comşa, *Viaţa oamenilor din spaţiul carpato-danubiano-pontic în mileniile 7-4 î.Hr.*, Bucureşti, Ed. Didactică şi Pedagogică, R.A., 1996, 2001, p. 116.

[455] Pentru descrierea unor piese componente ale aratrului vezi C.S. Plopşor, Vladimir Dumitrescu, N. Gostar, *Raport asupra şantierului arheologic Rast-Dolj*, în SCIV, II, 1; Vladimir Dumitrescu, *The Neolithic settlement at Rast*, BAR, Series 72, Oxford, 1980; Vladimir Dumitrescu, Tancred Bănăţeanu, *A propos d'un soc de charrue primitive en bois de cerf, decouvertdans la station neolithique de Căscioarele*, în „Dacia", IX, 1965.

[456] Valer Butură, *op. cit.*, p. 145.

[457] ***, *Istoria Românilor*, vol. I, ..., p. 116.

[458] Gheorghe Iordache, *Ocupaţii tradiţionale ...*, vol. I, p. 12.

[459] P.P. Panaitescu, *Introducere ...*, p. 30.

[460] N. Al. Rădulescu, I. Velcea, N. Petrescu, *Geografia agriculturii României*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1968, p. 36.

[461] Simona Lazăr, *Cultura Vârtop ...*, p. 88-90.

Agricultura a cunoscut o mare dezvoltare în *epoca geto-dacă* când şi uneltele agricole se diversificaseră prin apariţia brăzdarului de fier, a sapei, secerei, târnăcopului de fier etc. Utilizarea plugului cu tracţiune animală a sporit substanţial randamentul şi calitatea muncii. De la acest tip de plug se cunosc două piese metalice principale: brăzdarul (sau fierul de plug), piesa esenţială, care „consta dintr-o bară masivă, aplatizată, lăţită şi indoită la unul din capete (cel care intră în pământ) şi terminată într-un cârlig la celălalt. În treimea inferioară a lungimii sale, acolo unde bara a fost lăţită, brăzdarul este îndoit atât pe axul longitudinal ... cât şi pe cel transversal şi are aspectul unei linguri cu nervură mediană; partea inferioară, lăţită a piesei, are marginile ascuţite dar nu întotdeauna şi nervură mediană sau curbură accentuată”[462] şi cuţitul „piesă de fier care se monta pe grindeiul plugului înaintea brăzdarului pentru a despica pământul ... confecţionată dintr-o bară masivă paralelipipedică, lăţită şi ascuţită la capătul inferior”[463].

Plantele cultivate de geto-daci erau grâul, meiul, orzul şi secara (pe suprafeţe mici). Ponderea cea mai mare o avea meiul care s-a impus faţă de celelalte culturi prin marea sa productivitate, putând creşte şi la umbră. Pe lângă necesarul propriu, grânele obţinute constituiau şi obiect de comerţ pentru negustorii greci care le vindeau în teritoriile lor. De altfel, în schimbul grânelor, geto-dacii puteau sa-şi procure de la aceşti comercianţi mărfuri greceşti, podoabe sau ceramică.

În perioada stăpânirii romane cultivarea plantelor a continuat să constituie baza economică a Daciei, beneficiind de condiţii agroproductive dintre cele mai favorabile: “Este foarte probabil ca unul din motivele care au determinat pe romani să cucerească ţara dacilor să fi fost posibilităţile agricole pe care aceasta le oferea”, iar prin diverse prevederi, în scurt timp Dacia a devenit un adevărat “grânar al imperiului”[464]. Uneltele agricole s-au înmulţit, au apărut noi tipuri de sape cu lama mult mai lată, de formă triunghiulară şi a fost introdus un nou tip de brăzdar de fier. Este vorba de brăzdarul romanic, cu manşon, superior celui tradiţional, cu un randament sporit, care l-a înlocuit, treptat, pe cel dacic[465].

Cultivarea plantelor continuă să se dezvolte şi în *evul mediu* dar într-un ritm mai lent datorită stării de insecuritate a populaţiei (cauzată de migraţiile triburilor germanice şi ale popoarelor nomade din stepele asiatice) ceea ce avea repercusiuni negative asupra populării zonei, implicit asupra valorificării întregii capacităţi agroproductive. De altfel, suprafeţe mari erau acoperite cu păduri, aşa cum reiese din harta stolnicului Constantin Cantacuzino (1700) şi harta lui Specht (1791). Întinsele păduri ocupau aprox. 2/3 din suprafaţa Olteniei, terenurile agricole deţinând suprafeţe foarte mici. În sudul judeţului Dolj, actuala Câmpie a Băileştiului, dominante erau păşunile şi fâneţele şi, tot aici, începuse procesul de formare a câmpurilor de arătură. Prin urmare, creşterea animalelor a fost preponderentă în balanţa economică a zonei.

În aceste condiţii, practicarea agriculturii a fost însoţită în permanenţă de acţiunile de desţelenire a păşunilor şi fâneţelor şi de defrişare a pădurilor în scopul obţinerii unor noi suprafeţe de teren agricol. Refacerea fertilităţii solului s-a realizat prin mai multe metode: lăsarea ogorului “obleagă” după ce fusese cultivat câţiva ani la rând, târlirea cu ajutorul oilor, metodă practicată până la începutul secolului al XX-lea, sau prin îngrăşarea cu gunoi de grajd, procedeu continuat şi azi de locuitorii din zonă.

---

[462] Ioan Glodariu, Eugen Iaroslavschi, *Civilizaţia fierului la daci*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1979, p. 59.
[463] *Ibidem*, p. 63.
[464] N. Al. Rădulescu, I. Velcea, N. Petrescu, *op. cit.*, p. 37.
[465] Ştefan Olteanu, *Evoluţia brăzdarului de fier de plug în Europa central-răsăriteană, şi de sud-est în sec.II-XI*, al X-lea simpozion naţional de istorie şi retrologie agrară a României, Baia Mare, 15-18 iunie, 1998, p. 14.

Paralel cu acţiunea de obţinere de noi terenuri pentru cultură, începând cu secolul al XVI-lea, s-a înregistrat un progres sensibil în agricultură, stimulat de altfel şi de creşterea cerinţelor pentru export. Cerealele cultivate erau grâul de primăvară, meiul, ovăzul, cânepa, inul, secara şi trifoiul.

Începând cu secolul al XVII-lea grâul de primăvară este înlocuit cu cel de toamnă, superior ca randament şi substanţe nutritive, şi s-au introdus în cultură noi plante: porumbul şi tutunul. Porumbul va ocupa suprafeţe din ce în ce mai mari în detrimental meiului, care a constituit alimental de bază în tot evul mediu, în regiunea studiată existând chiar un "drum al mălaiului" (meiului)[466]. Cartoful a început să se cultive către sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului următor şi, tot acum, se introduce în cultură orezul.

Un moment important în evoluţia agriculturii îl constituie începutul secolului al XIX-lea, când s-a intensificat producţia de cereale necesare comercializării, care trec pe primul loc la export luând locul animalelor. "În judeţul Dolj – afirma I. Corfus – ţăranii produceau grâne peste necesarul lor de hrană, deci şi pentru piaţă. În anii roditori judeţele Dolj şi Romanaţi furnizau grâu celorlalte judeţe oltene de munte, rămânându-le şi pentru export, care se făcea pe calea Dunării"[467]. În acest secol s-au înregistrat primele mutaţii structurale majore în utilizarea terenurilor agricole.

Sporirea suprafeţelor cultivate în zonă s-a realizat, după cum spuneam, prin desţelenirea păşunilor şi fâneţelor, acţiuni prin care transformările produse asupra peisajului natural au fost mai mari decât în perioadele anterioare. Astfel, în primele decenii ale secolului al XIX-lea peisajul Câmpiei Române s-a schimbat radical după cum se poate observa urmărind harta austriacă (1791) sau harta rusă (1835). Dar această acţiune a fost impulsionată şi de sporul demografic, de înmulţirea aşezărilor, cât şi de noile "ţeluri economice ale timpului". După Tratatul de la Adrianopol (1829), odată cu înlăturarea monopolului turcesc asupra comerţului pe Dunăre, agricultura capătă un caracter comercial, cultivarea cerealelor luând o mare amploare. Diversele măsuri administrative, prevăzute în Regulamentul Organic, stimulau cultura cerealelor în detrimental creşterii animalelor prin limitarea dreptului de folosinţă a păşunilor şi fâneţelor şi prin interzicerea creşterii nelimitate a numărului de vite. Au fost introduse noi practici agricole precum ogorâtul de toamnă pentru porumb: "domnitorul a dispus ca pe lângă arăturile şi semănăturile obişnuite, fiecare familie ţărănească sa-şi facă acum, toamna, şi toată arătura de porumb, pe care sa-l pună apoi, primăvara, cu sapa"[468]. S-a extins cultura grâului de toamnă, a cartofului, tutunului, secarei şi s-a introdus porumbul hangan (un soi superior mult mai roditor)[469].

Un însemnat progres se înregistrează după anul 1864, când au fost împroprietăriţi ţăranii clăcaşi şi când s-a perfecţionat şi tehnica de lucru. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea s-a trecut treptat de la plugurile folosite în evul mediu (plugul cu fierul simetric fără cormană şi plugul cu cormană din lemn şi fier, asimetric) la cele moderne, din fier. Trecerea nu a fost bruscă ci a cunoscut o perioadă de tranziţie, când au fost introduse trupiţa şi cormana din fier, păstrându-se grindeiul şi coarnele din lemn. Pentru efectuarea prăşitului erau scoase cormana şi fierul de la plug şi înlocuite cu "sape" şi "fier" de prăşit. Sfârşitul acestui secol şi începutul secolului al XX-lea se remarcă prin introducerea unor plante noi în cultură precum floarea-soarelui, mai întâi pe moşiile boiereşti, extinzându-se apoi şi pe loturile ţărăneşti.

---

[466] Gheorghe Iordache, *Ocupaţii tradiţionale ...*, vol. I, p. 50.
[467] I. Corfus, *Agricultura Ţării Româneşti în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1969, p. 62-63.
[468] *Ibidem*, p. 211.
[469] Gheorghe Iordache, *Ocupaţii tradiţionale ...*, vol. I, p. 57.

Pentru mărunţirea şi netezirea terenului după arătură, principala unealtă folosită a fost *grapa*. Într-o primă fază au fost folosiţi, în acest scop, arbuşti cu o ramificaţie mai bogată şi spini introduşi într-un grindei simplu. Ulterior, o variantă evoluată a grapei avea „două tălpi laterale numite «cotoaie» între care se aflau stinghii numite «andrele». Printre andrele erau împletiţi spini, după ce se pârleau în foc casă se poată răsuci”[470]. Grapele au fost continuu perfecţionate ajungându-se la cele confecţionate din lemn cu dinţi de fier şi, într-o ultimă fază, în întregime din fier.

Secera şi coasa, sapa (de diferite dimensiuni şi forme: trapezoidală, rectangulară, triunghi isoscel rotunjit etc.), săpăliga pentru prăşit, cazmaua (folosită pentru adâncirea gropilor necesare plantării viţei de vie, pentru săparea mai adâncă a terenurilor destinate grădinăritului) şi parul pentru pus porumbul sunt instrumente care completează inventarul agricol specific gospodăriei ţărăneşti tradiţionale din zonă. Aceste unelte erau confecţionate de gospodarii înşişi şi de meşterii specializaţi din fiecare sat.

Timpul optim de semănat şi de dezvoltare a plantelor era pus în relaţie cu ritmurile naturale. Astfel, semănatul grâului se făcea în locul porumbului, între 15 octombrie şi 1 noiembrie. În acest interval de timp se semănau toate plantele de toamnă al căror rod era pe tulpini, deoarece luna, care se afla în creştere, influenţa dezvoltarea lor. După data de 1 noiembrie, când luna era în descreştere, se semănau rădăcinoasele (plante al căror rod era sub pământ). Tehnicile de semănat erau cât se poate de simple. Grâul se semăna cu mâna, prin împrăştierea seminţelor iar porumbul cu parul şi cu călcâiul, pe pământurile mai nisipoase.

Ajuns în faza maturităţii grâul se secera sau, mai târziu, se treiera. Până la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea treieratul se realiza cu caii. „Bătutul” spicelor de grâu se desfăşura într-un loc amenajat special, numit arie şi situat de obicei la marginea satului sau, mai rar, în gospodărie. Locul ales trebuia să fie mai tare. Aici, “mai întâi se nivela pământul cu sapa, se uda şi apoi se bătea cu maiul sau cu tăvălugul. Aria avea în mijloc un “streajer”. Grâul era adus la arie unde se făceau stoguri. Snopii se aşezau pe arie culcaţi, după care mai mulţi cai (până la 8) legaţi de streajer călcau spicele. Cu ajutorul furcilor, paiele erau bătute şi scuturate după care erau călcate din nou. Această operaţie se repeta de trei ori”[471].

Pentru selectarea cerealelor s-au folosit, în Câmpia Băileştiului, două instrumente (vânturătoarea şi cilindrul) şi două maşini (batoza şi combina).

În ceea ce priveşte păstrarea cerealelor, ele au fost depozitate, în principal, în două moduri: în aşa-numitele *gropi de bucate* şi în *hambare* sau *lăzi*.

Alte obiecte utilizate pentru păstrarea produselor agricole sunt *uleele*. Denumite şi buduroaie sau buduloaie, uleele erau confecţionate din trunchiuri de copaci care erau scobite fără ca oamenii să fie neapărat specializaţi. Ele deţineau o pondere ridicată între obiectele pentru păstrarea produselor agricole, la începutul secolului al XX-lea fiind utilizate în 60 de sate din Ţara Românească. Astăzi, ele au dispărut complet din satele Câmpiei Române păstrându-se numai în cele din ţinuturile deluroase şi Subcarpaţi. În zonele de câmpie aceşti recipienţi au fost înlocuiţi cu *magaziile* sau *pătulele*.

În cultura plantelor, o etapă destul de importantă prin consecinţele ei a fost aceea a “cooperativizării agriculturii” prin comasarea micilor proprietăţi private în marile structuri de producţie cooperatiste de stat din perioada ex-comunistă. Se urmărea astfel trecerea de la agricultura extensivă “înapoiată” la agricultura intensivă modernă, de mare productivitate. Întinsele suprafeţe din zonele de câmpie din întreaga ţară au fost supuse unor lucrări

[470] T. Pamfile, *Agricultura la români*, Bucureşti, 1913, p. 60-63; Valer Butură, *op. cit.*, p. 150.
[471] Ştefan Enache, Teodor Pleşa, *Zona etnografică Dolj*, Bucureşti, Ed. Sport-Turism, 1982, p. 24.

hidroameliorative şi de îmbunătăţiri funciare prin construirea unor sisteme de irigaţii, îndiguiri şi desecări. Aplicarea legilor funciare (18/1991, 169/1997, 1/2000) în scopul redistribuirii terenurilor agricole în proprietate privată a provocat din nou mutaţii structurale de utilizare şi de mărime a suprafeţelor unor folosinţe.

X.3.2. Creşterea animalelor şi ponderea pe care a avut-o această ocupaţie în viaţa locuitorilor din câmpie

Alături de agricultură, creşterea animalelor a fost ocupaţia de bază a poporului român, favorizată de diversitatea condiţiilor naturale. Pe parcursul istoriei, aceasta s-a dezvoltat în strânsă legătură cu practicarea agriculturii, cele două ocupaţii completându-se reciproc. Cultivarea plantelor ar fi rămas fără urmări dacă nu ar fi existat animalele care să asigure forţa de tracţiune necesară la arat, semănat, treierat. Tot animalele au asigurat materia primă (lâna şi pieile) pentru confecţionarea anumitor piese de îmbrăcăminte (cojoace, şube) sau piese de decor (scoarţe, chilimuri etc.). De asemenea, nu ar fi fost posibile industriile ţărăneşti precum pivele sau dârştele, morile acţionate de animale, devenite frecvente în secolul al XIX-lea în satele fără cursuri de apă. Mai este de adăugat, dar nu în ultimul rând, importanţa creşterii animalelor pentru alimentaţia populaţiei din zonă.

Existenţa păşunilor şi fâneţelor, a zonelor de luncă şi baltă, bogate în stufăriş şi ierburi, au reprezentat premise ale creşterii animalelor pe întreg teritoriul Câmpiei Băileştiului. Economia de tip închis a determinat caracterul mixt al creşterii animalelor. Predominante au fost animalele mari (bovine şi cabaline) deoarece acestea asigurau muncile agricole şi transportul. Animalele mici (ovine, caprine, porcine) se creşteau în număr mai mic sau mai mare, în general, pentru a asigura consumul zilnic de carne şi grăsimi.

Creşterea animalelor are o vechime milenară, numeroasele dovezi arheologice atestând această îndeletinicire încă din perioada comunei primitive. În economia geto-dacilor, creşterea animalelor a avut un rol la fel de important ca şi lucratul pământului. Potrivit scrierilor unor istorici precum Ovidiu, Dio Cassius şi Criton, pe teritoriul Daciei erau turme de oi, alături de care se creşteau vaci, boi, oi, porci[472] .

Vechimea şi continuitatea creşterii animalelor sunt atestate şi de o bogată tradiţie pastorală, de unele elemente arhaice care s-au menţinut în tehnica şi sistemele de creştere a animalelor, precum şi de aspecte străvechi de cultură materială şi spirituală.

Încă o dovadă a vechimii şi a continuităţii acestei ocupaţii o constituie şi terminologia folosită de traco-geţi (brânză, strungă, ţarc, urdă, zăr, mânz, murg, baci) ca, de altfel, şi numirile latine ale animalelor din gospodărie (calul – *caballus,* vaca – *vacca,* oaia – *avis,* porcul – *porcus* etc.)[473].

Dacă în lumea antică, cea mai mare parte a reţelei de transport s-a bazat pe forţa de tracţiune a animalelor, în evul mediu, pe lângă acesta, animalele au format obiectul activităţii de comerţ. Monopolul Porţii asupra comerţului Ţărilor Române a stimulat mai mult comerţul cu animale în defavoarea celui cu cereale. Într-un document din anul 1529 referitor la vama Calafat sunt specificate produsele şi taxele ce trebuiau plătite pentru

[472] Gheorghe Iordache, *Ocupaţii tradiţionale...*, vol. I, p. 25.
[473] Ştefan Enache, Teodor, Pleşa, *op. cit.* , p. 29.

acestea: "de un cal 6 aspri, de un bou 3 aspri, de o vacă 2 aspri, de două oi un aspru, de un sac de grâu 2 aspri…"[474].

La sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, când a fost înlăturat monopolul turcesc asupra Ţărilor Române, comerţul cu animale a scăzut ca intensitate, fiind încurajat mai mult cel cu cereale.

În Câmpia Băileştiului, creşterea animalelor a fost strâns legată de asigurarea hranei şi a materiilor prime pentru industria casnică şi comercializare, precum şi de necesităţile efectuării muncilor agricole şi a transportului. Se practica o creştere mixtă a animalelor, pe păşunile din apropierea satelor. În satul tradiţional, păşunatul nu se făcea la întâmplare, ci ţinând cont de anumite reguli stabilite de comunităţile săteşti, legate de respectarea ciclului acestuia, într-o succesiune logică, de primăvara până toamna: „Ciclul de păşunat începea primăvara de timpuriu prin grădini, fâneţe, margini de ţarini, evitându-se pe cât posibil păşunile de vară, pentru a nu stânjeni dezvoltarea vegetaţiei. Spre sfârşitul lunii aprilie şi începutul lunii mai, animalele treceau în păşunile de vară pe care le părăseau înspre toamnă, când se eliberau ţarinile, de pe care se recoltau cerealele; apoi animalele treceau în fâneţele de pe care se recoltau şi se cărau fânul şi otava. Toamna târziu se păşunau ogrăzile de pe care se recoltau porumbul, cartofi etc."[475]. Păşunatul se făcea în *cirezi* (bovinele), sub supravegherea văcarilor, sau în *turme* (oile şi porcii), date în grija ciobanilor şi porcarilor.

Ca tip de păstorit, în zonă s-a practicat păşunatul în limitele moşiei săteşti, caracterizat prin aceea că în timpul verii turmele nu depăşeau hotarele moşiei, iar pe vremea iernii animalele erau îngrijite individual în gospodăria din vatra satului. Pornind de la aceste considerente, în literatura de specialitate acest tip de creştere a animalelor a fost denumit diferit: păstorit agricol local (Em. De Martonne, 1902; Gh. Iordache, 1986), păstorit sedentar cu sau fără stână în hotarul satului (Tr. Herseni, 1941), păstorit local sau sedentar (I. Vlăduţiu, 1979) etc.

Animalele păşunau în limitele hotarului satului respectiv, pe islaz, pe mirişti sau porumbişti. Această modalitate de creştere a animalelor a fost specifică satelor de agricultori "care-şi ţineau vacile pe izlazul comunei şi oile libere prin sat sau pe imaş" [476]. Sistemul local de creştere a animalelor avea în prim plan satisfacerea necesităţilor proprii gospodăriei, în timp ce producţia-marfă trecea în plan secundar. Aceasta a contribuit la conturarea unor particularităţi locale, manifestate în felul de trai al păstorilor şi în cultura lor materială şi spirituală.

Dacă în majoritatea satelor, animalele se creşteau în mod supravegheat şi în număr limitat, în satele de pe Valea Dunării, alături de acest sistem supravegheat se mai practica creşterea animalelor *în sistem liber*, nesupravegheat. Animalele erau lăsate să pască liber, fără pază, fie în anumite perioade ale anului (toată vara sau toată iarna), fie în tot cursul anului, fiind prinse numai atunci când era nevoie. În satele de pe Valea Dunării, în secolul al XVIII-lea porcii trăiau liberi, prin grădini şi ostroave, unde găseau hrană abundentă. Şi în prezent se mai practică acest sistem, dar într-o proporţie mult mai mică, urmare a desecării bălţilor şi cultivării lor cu cereale. Tot nesupravegheat creşteau caii şi boii. Această modalitate de creştere a animalelor prezenta avantajul scutirii de muncă, dând posibilitatea omului de a-şi folosi forţa de muncă în alte domenii.

În zonă este răspândită şi creşterea oilor. Creşterea individuală se împleteşte cu modalitatea de creştere a lor în târle. În această regiune, târlele au o notă specifică, dată de numărul mic de oi (200 - 300) şi caracterul lor mobil. În general, târla se organizează

[474] Apud *Ibidem*, p. 30.
[475] Valer Butură, *op. cit.*, p. 207.
[476] I. Vlăduţiu, *op. cit.*, p. 253.

primăvara (de obicei, în luna aprilie) şi durează până în decembrie (până în ziua de Sf. Nicolae) – fig. nr. 95.

În cadrul târlei, cu creşterea şi îngrijirea oilor se ocupă unul sau mai mulţi locuitori specializaţi, numiţi ciobani. Ei sunt plătiţi, pentru munca depusă, în natură sau în bani. Produsele obţinute în cadrul târlei le revin proprietarilor.

În zonă au existat două tipuri de târle sau stâne: târle la care ciobanii erau angajaţi să îngrijească oile şi să le mulgă, produsele fiind preparate de către stăpâni, la data când le venea rândul şi târle la care ciobanii erau angajaţi pentru a îngriji, a mulge oile şi a prepara produsele pe care trebuiau se le dea stăpânilor de oi.

Târla, cu componentele sale, prezintă, sub raport etnografic, o însemnătate deosebită prin reflectarea trăsăturilor caracteristice pastorale locale. Elementele componente ale târlei tradiţionale erau *şoprul*, pentru adăpostirea ciobanului, păstrarea hranei şi a produselor lactate şi *ţarcul* (oborul), pentru oi. Încăperea ciobanilor (denumită *cătun* în Bistreţ, Galicea Mare, *târlă* în Desa, *cerdac* în Cetate) avea, de obicei, formă pătrată sau dreptunghiulară şi era construită din pari de lemn bătuţi în pământ, câte unul în fiecare colţ, cu pereţi şi acoperiş din trestie.

Fig. nr. 95 Târlă în perimetrul satului Cetate, jud. Dolj

În satele de pe Valea Dunării, la târlă, alături de componentele menţionate, apăreau elemnte noi: „perdeaua” (gard din trestie sau stuf cu lungimea de 8-10 m şi lăţimea de 2-3 m) care servea ca adăpost pentru oi în timpul nopţii; *strunga (şofru, cerdac)* – locul unde erau mulse oile, împrejmuită cu gard de trestie, uneori acoperită cu crengi, stuf, trestie, alteori descoperită; *ţărcălăul*, care împiedica fuga oilor din strungă şi *culmea* folosită pentru scurgea caşului.

Pentru obţinerea produselor lactate (caş, brânză, urdă, lapte acru) târlele dispuneau de un inventar de unelte, alcătuit din găleţi pentru muls, putină pentru depozitat şi transportat brânză, căldare pentru urdă, urdar (lopăţică din lemn) şi altele[477].

Un aspect interesant îl constituie relaţiile lucuitorilor zonei cu păstoritul transhumant din nordul Olteniei şi sudul Transilvaniei, în apropierea bălţilor de pe Valea Dunării iernând numeroase turme de oi din Novaci, Vaideeni şi Poaiana Sibiului. Sudul Câmpiei Române era preferat pentru iernat datorită extinderii mari a terenurilor necultivate, existenţei, în lungul apelor, a zăvoaielor, mai adăpostite, şi a vegetaţiei bogate din apropierea bălţilor Dunării. Ciobanii îşi amenajau aici bordeie sau cătune din stuf, în timp ce oile iernau sub cerul liber şi se hrăneau cu iarba şi stuful din bălţi, paie, coceni de porumb, fân sau nutreţuri cumpărate de la locuitorii din zonă. În timp, între locuitorii zonei şi ciobanii veniţi cu oile la iernat au avut loc influenţe reciproce. De la turmele de oi, meşteşugarii locali îşi procurau materia primă (pielea) necesară practicării meseriei lor. Oierii munteni au exercitat influenţe de natură spirituală (motive folclorice legate de viaţa pastorală) şi un împrumut de ustensile de uz casnic (în specail furci de tors) decorate prin tehnici specifice zonelor din nordul Olteniei.

[477] Ştefan Enache, Teodor Pleşa, *op. cit.*, p. 36.

Transformările economice produse în ultimele decenii au impus alte sisteme de creştere a animalelor, mai eficiente, în raport cu cerinţele societăţii moderne. Totuşi, în satele de pe Valea Dunării, păstoritul, în forma lui tradiţională, se practică şi în prezent. Un exemplu concludent în acest sens îl constituie stânele din comuna Rast.

X.4. Meşteşuguri ţărăneşti tradiţionale

Pe teritoriul ţării noastre meşteşugurile ţărăneşti s-au practicat din timpuri străvechi, fiind o componentă esenţială a civilizaţiei populare şi, în acelaşi timp, elementul dinamic în evoluţia acesteia. În decursul timpului, ele au cunoscut o amplă şi variată dezvoltare. Din neolitic datează torsul, ţesutul, olăritul, prelucrarea lemnului, a pietrei etc., practicate în cadrul micii industrii casnice. În secolele X-XI au fost atestate mai multe ateliere de fierărie ca şi practicarea olăritului, prelucrarea lemnului, etc.

Mai târziu, în epoca feudală timpurie, meşteşugurile s-au dezvoltat tot mai mult, odată cu apariţia şi evoluţia târgurilor. Către sfârşitul secolului al XIV-lea a avut loc procesul de specializare a unor activităţi meşteşugăreşti legate de confecţionarea uneltelor agricole, a pieselor de îmbrăcăminte şi de construcţii, iar în secolele următoare au apărut sate specializate în producea anumitor obiecte.

În regiunea studiată de noi, fiind o zonă de câmpie, cu întinse terenuri agricole, locuitorii au fost îndreptaţi mai mult spre practicarea agriculturii decât spre specializarea în anumite meserii, cum este cazul aşezărilor din regiunile de deal şi de munte. În aceste condiţii, dacă agricultura a fost ocupaţia de bază a locuitorilor, meşteşugurile au furnizat uneltele agricole şi instrumentarul auxiliar necesar pentru cultivarea plantelor şi prelucrarea lor.

Existenţa materiilor prime solicitate de practicarea anumitor meşteşuguri, pe de o parte, necesitatea completării veniturilor materiale, cerinţele vieţii cotidiene, mereu sporite de la o epocă la alta, pe de altă parte, sunt cauze care au condus la apariţia, dezvoltarea şi specializarea în anumite categorii de meşteşuguri.

Un loc de seamă îl ocupă *rezervele de materie primă locală*. În acest sens, în sudul Câmpiei Băileştiului, acolo unde se aflau suprefeţe întinse de papură şi trestie, se realiza cea mai largă gamă de produse împletite. Menţionăm, în acelaşi timp, pentru aceste locuri, şi păstarea tradiţiei milenare a prelucrării lemnului şi pieilor, care au evoluat, treptat, de la prelucrarea materiilor prime pentru cerinţele propriilor gospodării, până la industria meşteşugărească.

În Câmpia Băileştiului, ca pe întreg cuprinsul ţării, poate fi diferenţiată faza practicării meşteşugurilor la nivelul industriei casnice, când produsele obţinute se limitau la cele strict necesare satisfacerii nevoilor curente ale vieţii în fiecare gospodărie, şi faza în care meseriile se practicau în cadrul unor sate specializate. Valorificând tradiţiile locale, în cadrul industriei casnice, s-a căpătat îndemânarea şi deprinderea tehnicii de lucru, iar mai târziu, pe măsura adâncirii specializării meseriilor, toate acestea au fost perfecţionate.

Odată cu trecerea de la industria casnică la specializarea pe meserii, au început să se contureze, tot mai mult, aşezări în care locuitorii practicau o anumită meserie. Altfel spus, au apărut aşezări specializate într-o meserie sau alta[478] care, în funcţie de resursele de

[478] Prin sate specializate se înţeleg acele sate în care o anumită meserie a fost practicată de grupuri restrânse de locuitori şi nu de către întreaga populaţie a satelor respective (Gh. Iordache, N. Niţu, M. Popilian, *Câteva sate din Oltenia specializate în practicarea unor meşteşuguri tradiţionale,* în „Historia", vol. II, Ed. Academiei Române, 1971, p. 235).

materii prime locale şi de factorul social, erau răspândite inegal pe întinsul câmpiei. Meşteşugarii din aceste localităţi aplicau tehnici de muncă şi unelte perfecţionate în scopul îmbunătăţirii calităţii produselor şi al sporirii rentabilităţii muncii. În acelaşi timp, locuitorii respectivi se ocupau şi cu agricultura. Nu sunt excluse, însă, cazurile de meşteri care au renunţat total la această ocupaţie, specifică zonei respective, care rămânea în grija celorlalţi membri ai familiei.

Despre o specializare propriu-zisă în diferite meşteşuguri se poate vorbi începând cu secolul al XVI-lea[479]. Până atunci a dominat economia naturală, fiecare familie rezumându-se la obţinerea strictului necesar satisfacerii nevoilor gospodăriei.

În regiunea studiată şi, în general, în regiunea de câmpie, meşteşugarii s-au desprins din rândul agricultorilor. Acest fenomen s-a realizat, în faza de început, prin specializarea unui număr mic de locuitori din fiecare sat, iar mai târziu, pe măsura perfecţionării procedeelor tehnice utilizate în obţinerea produselor, numărul meşteşugarilor a crescut tot mai mult. Ca urmare, a sporit producţia şi s-a diversificat numărul de produse.

Pe parcursul secolului al XIX-lea, dezvoltarea meşteşugurilor s-a intensificat, în măsura în care cererea de diferite produse era tot mai mare. Produsele meşteşugarilor specializaţi au ajuns să satisfacă cantitativ şi calitativ, nu numai nevoile locale, ci şi pe cele ale locuitorilor din alte zone mai mult sau mai puţin îndepărtate.

În general, la câmpie meşteşugurile s-au dezvoltat foarte mult în satele aservite, fiind practicate, de obicei, pe domeniile mănăstireşti sau feudale. Evoluţia lor a fost susţinută de marii proprietari de moşii, motivaţi fiind de veniturile mari obţinute. Această situaţie s-a menţinut până la legiferarea Regulamentului Organic, după care, „cu scopul creării rezervei feudale, boierii au recurs la tot felul de constrângeri pentru a-i determina pe ţărani să manifeste interes faţă de agricultură[480]. În acest mod, la începutul secolului al XIX-lea, în multe sate aservite, meseriile au dispărut, reuşind să supravieţuiască numai acolo unde tradiţia practicării lor era mai puternică.

Un rol important în apariţia şi dezvoltarea centrelor meşteşugăreşti l-a avut şi gradul de întrebuinţare a produselor, precum şi nivelul solicitării lor. Cum, până la începutul secolului al XX-lea, produsele cel mai mult consemnate erau cele obţinute din lemn sau din lut, era şi firesc ca numărul aşezărilor specializate în aceste meserii să fie mai mare.

Totodată, trebuie menţionat şi raportul numărului de meşteri dintre sat şi oraş a cărui contribuţie la dezvoltarea centrelor meşteşugăreşti a fost destul de însemnată. În acest fel, meseriile ţărăneşti s-au dezvoltat mai mult acolo unde nu au existat centre urbane mari care să absoarbă întreaga activitate. Spre exemplu, dacă în judeţele Gorj şi Romanaţi, la sfârşitul secolului al XIX-lea, numărul cel mai mare de meseriaşi exista la sate (91,8%, respectiv 87,3%), în judeţul Dolj, unde se încadrează şi Câmpia Băileştiului, situaţia era cu totul alta[481]. Aici, cei mai numeroşi meşteşugari se găseau la Craiova, în localităţile rurale existând „ ... o populaţie minimă de meseriaşi şi cu o densitate minimă raportată la cifra populaţiei rurale”[482].

În cadrul zonei studiate de noi se constată existenţa unui număr restrâns de sate specilizate într-o meserie sau alta, dar cu o mare productivitate pentru fiecare centru în parte şi cu o răspândire neuniformă în teritoriu. Deşi aceste localităţi sunt situate în aceeaşi

---

[479] Ştefan Olteanu, Constantin Şerban, *Meşteşugurile din Ţara Românească şi Moldova în evul medu*, Bucureşti, 1969, p. 45-52.
[480] Gheorghe Iordache, *Mărturii etno-lingvistice …*, p. 36.
[481] G. Zane, *Industria din România în a II-a jumătate a secolului al XIX-lea. Despre stadiile premergătoare industriei mecanizate*, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1970, p. 73.
[482] *Ibidem*, p. 52.

regiune – de câmpie – ele s-au specializat în meşteşuguri diferite, din dorinţa obţinerii unei diversităţi de produse care puteau fi valorificate mai uşor. De asemenea, specializarea locuitorilor într-un meşteşug sau altul era practicată în strânsă conexiune cu celelalte ocupaţii de bază: agricultura şi creşterea animalelor.

De menţionat, pentru Câmpia Băileştiului, că anumite categorii de produse meşteşugăreşti erau furnizate de centrele specializate din zone limitrofe. Spre exemplu, din centrul Oboga erau aduse în toată Oltenia produse ceramice, din centrele meşteşugăreşti din preajma Balşului (Pietrişu, Baldovineşti etc.) şi de la Mârşani erau aduse în zonă troiţe şi alte obiecte din lemn (butoaie, care, doage etc.).

În Câmpia Băileştiului, meşteşugurile practicate în centre specializate, unele dispărute azi, au fost olăritul, cojocăritul, prelucrarea lemnului, împletitul. Alături de acestea s-au practicat şi altele, întâlnite în fiecare sat: torsul şi ţesutul, croitoria, cizmăria, fierăritul.

X.4.1. Prelucrarea lemnului

Lemnul**,** materia primă oferită de pădure, a constituit unul dintre materialele cele mai accesibile omului, folosit pentru construirea locuinţelor, adăposturilor pentru animale şi a altor construcţii, pentru confecţionarea mobilierului din interiorul locuinţelor, a uneltelor de muncă, a obiectelor de uz gospodăresc sau a celor de cult (icoane, pristolnice etc.), a mijloacelor de transport etc. Chiar dacă în prezent pădurile aproape lipsesc, în vremuri străvechi, ele ocupau suprafeţe întinse, aşa cu reiese din harta lui Specht (1791), când acopereau circa 2/3 din suprafaţa Olteniei.

Pe teritoriul României, arta prelucrării lemnului a înregistrat diferenţieri zonale, dar, aşa cum arată Gheorghe Iordache „ea prezintă ... o singură omogenitate de concepţie, de ornamentică ce vorbeşte despre marea ei vechime, despre neîntrerupta ei practicare”[483].

Pentru aceste locuri, prelucrarea lemnului are tradiţii milenare, alături de alte meşteşuguri precum prelucrarea pieilor, cojocărit, împletit. Activitatea de prelucrare a lemnului în scopuri utilitare, dar şi estetice, datează din neolitic, când era practicată în cadrul micii industrii casnice. Descoperirile arheologice pun în evidenţă faptul că geto-dacii acordau o mare importanţă prelucrării lemnului, confecţionându-şi, în special, unelte de tâmplărie (securi, bărzi, dălţi, tesle, sfredele, rindele asemănătoare celor din zilele noastre, pile, fierăstraie, ciocane, ş.a.)[484]. Aceste unelte au fost folosite de populaţia autohtonă în toată perioada stăpânirii romane, cât şi secolele următoare părăsirii oficiale a Daciei de către romani[485].

Potrivit documentelor istorice, până la începutul secolului al XIV-lea, prelucrarea lemnului a fost practicată ca îndeletnicire casnică, bazată pe obţinerea strictului necesar satisfacerii nevoilor gospodăriei. Mai târziu, din necesitatea de a completa veniturile materiale din agricultură, au început să apară meşteri specializaţi, primii fiind *lemnarii* şi *rotarii*. În secolul al XVI-lea, în urma adâncirii procesului de trecere de la faza de îndeletnicire casnică la cea a prelucrării specializate, au apărut noi categorii de meseriaşi precum *dogarii, tâmplarii, şindrilarii, ploscarii*. Mai târziu, în secolele următoare, diferenţierea categoriilor de meseriaşi a continuat apărând, acum, *dulgherii, podarii* şi

[483] Gheorghe Iordache, *Mărturii etno-lingvistice* …, p. 71.
[484] Rodica Tantău, *Meşteşugurile la geto-daci*, Bucureşti, 1972, p. 42.
[485] Octavian Toporu, *Romanitatea târzie şi strămânii în Dacia Traiană sud-carpatică (secolele III-IX)*, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1976, p. 88, 140.

strungarii[486]**.** În acelaşi timp, a avut loc şi o diferenţiere sub raport social a meşteşugarilor faţă de cei care nu practicau meşteşuguri. Aproape în fiecare sat au lucrat unul sau mai mulţi meşteri (dulgheri, dogari, rotari, tâmplari) care au servit nevoilor locale. Unii dintre aceştia, mai pricepuţi, au lucrat şi pentru cerinţele altor gospodării din satele învecinate.

Pe parcursul secolului al XIX-lea meseriile din ramura prelucrării lemnului au atins cel mai înalt nivel de specializare. Meşterii locali confecţionau piese de mobilier (mese, scaune, dulapuri) adaptate noilor tipuri de locuinţe de la sfârşitul acestui secol şi începutul secolului al XX-lea. Produsele obţinute au ajuns să satisfacă cantitativ şi calitativ, nu numai nevoile locale ci şi pe cele ale locuitorilor din alte zone mai mult sau mai puţin îndepărtate.

Despre vechimea şi practicarea neîntreruptă a acestei ocupaţii vorbeşte şi terminologia folosită, care arată că cele mai multe produse confecţionate din lemn au o existenţă milenară deoarece poartă nume latine: masă (<lat. *mensa*), scaun (<lat. *scaumnum*), lingură (<lat. *lingula*), doagă (<lat. *doga*), putină (<lat. *putina*), cauc (<lat. *caucus*), cârpătoare (<lat. *coopertorium*), cupă (<lat. *cuppa*) etc. De asemenea, există mărturii care vorbesc despre preocuparea valorificării estetice a lemnului. În documentele istorice din secolul al XVI-lea era folosit termenul de *săpători* adică *sculptori* care *săpau*, adică *sculptau* diferite obiecte.

Îndeletnicirea prelucării lemnului a fost răspândită pe întreg teritoriul Câmpiei Băileştiului. Gama obiectelor obţinute era cuprinzătoare, de la obiecte mici de uz personal, ustensile casnice şi unelte de muncă, la obiecte mari de interior şi la construcţii. În satele din subzona de sud a judeţului Dolj mobilierul era confecţionat concomitent cu locuinţa, de către aceiaşi meşteri. Acest aspect a fost întâlnit în cazul locuinţelor din pământ bătut, unde dulapurile din lemn, încorporate în perete, erau confecţionate de către meşterii constructori.

Gradul de întrebuinţare al produselor precum şi nivelul solicitării lor au determinat specializarea în mai multe ramuri a meşteşugurilor în lemn. În câmpie, îndeletnicirile în ceea ce priveşte prelucrarea lemnului vizau mai mult satisfacerea nevoilor locale, spre deosebire de nordul Olteniei, unde au existat (ca de altfel şi în prezent) sate specializate în obţinerea produselor-marfă din lemn (şindrilă, mobilier ţărănesc, baniţe) a căror arie de desfacere depăşea hotarele Olteniei. Aici, locuitorii s-au ocupat, îndeosebi, cu *dulgheria, tâmplăria, dogăria* şi mai puţin *rotăria* (fig. nr. 96). În unele sate din zona studiată, spre exemplu la Cioroiaşi, se confecţionau bărdace, fuse de tors, dărace, linguri, piepteni din lemn.

Dulgheritul este un meşteşug foarte vechi prin care se executa lemnăria unei case sau diverse alte construcţii şi elemente de construcţie din lemn. Pe lângă faptul că înălţau construcţiile, dulgherii confecţionau şi o parte din piesele de mobilier, care erau executate „din scânduri sau scânduri cioplite cu secera şi cuţitoaia, încheiate în ulucuri, ca şindrilele de pe case, prinse în cuie de lemn”[487]. Meşterii foloseau o gama variată de unelte: toporul (pentru cioplirea lemnului), barda (pentru finisarea lemnului), joagărul, ferestrăul de mână, compasul, rindeaua, dalta, polobocul şi altele.

Tâmplăria apare ca meşteşug specializat în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, odată cu îmbunătăţirea uneltelor de prelucrare, a întrebuinţării pe scară tot mai largă a scândurilor la poditurile interioare, pridvoare, fruntarii etc. dar, mai ales, odată cu arhitectura din lemn tot mai frumoasă. Meşterii tâmplari se ocupau cu activitatea de finisare a clădirilor înălţate de dulgheri şi cu confecţionarea mobilierului pentru organizarea interiorului. Dacă, iniţial, confecţionarea mobilierului necesar gospodăriei, era asigurată de dulgheri, ulterior, au apărut cele două meserii bine delimitate funcţional. De fapt, o parte

[486] *Ibidem*, p. 131.
[487] Valer Butură, *op. cit.*, p. 362.

din meşterii specializaţi în dulgherit s-au orientat spre tâmplărit. Varietatea lucrărilor efectuate de tâmplari este mare: cuiere, dulapuri, paturi, scaune, lăzi de zestre, cadre pentru verande, laviţe cu sau fără spătar etc.

Tâmplăritul şi dulgheritul au fost practicate în mai multe localităţi din zonă dintre care amintim: Pleniţa, Cetate, Calafat, Poiana Mare, Ciupercenii Noi, Negoi, Galicea Mare, Galiciuica.

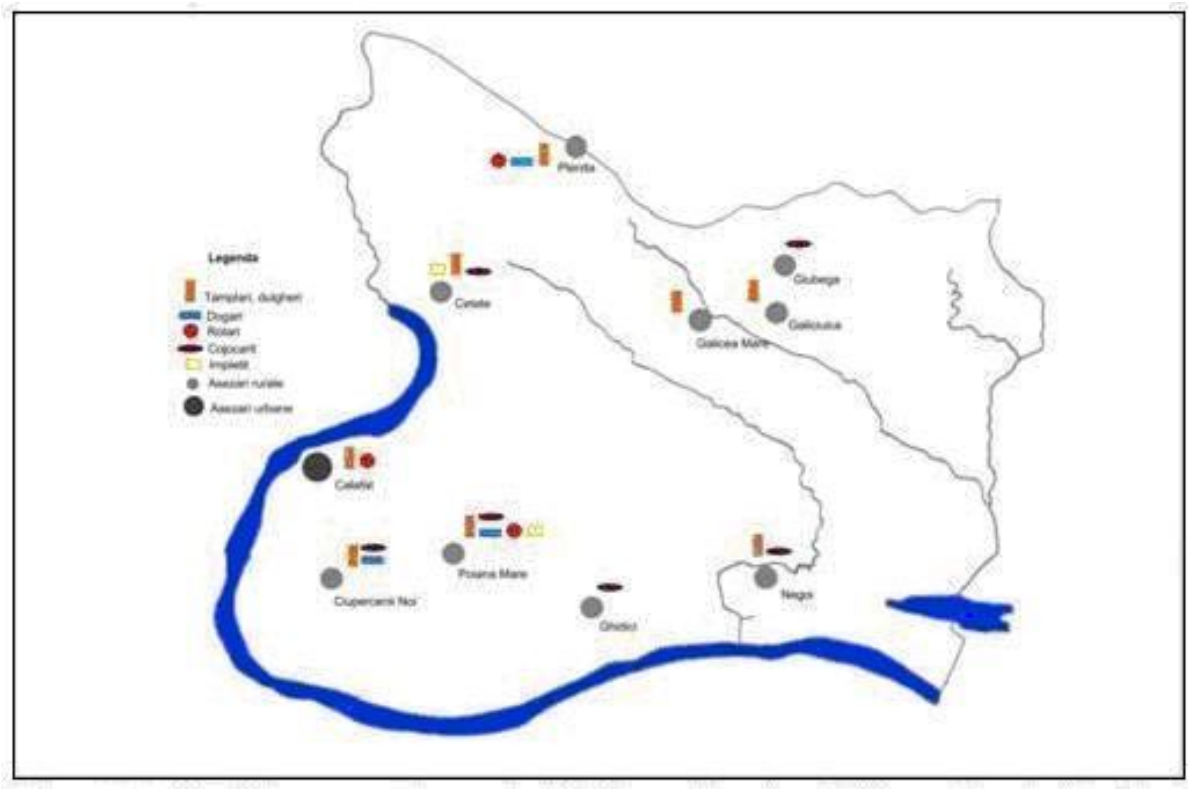

Fig. nr. 96 Aşezări cu numeroşi meseriaşi din domeniul prelucrării lemnului, cojocăritului şi împletitului (sfârşitul sec. al XIX-lea - începutul sec. al XX-lea)

Dogăritul, o altă specializare de prelucrare a lemnului, a fost practicat la Pleniţa şi Ciupercenii Noi.

Pe plan local, meşterii populari au practicat şi *rotăritul*, meşteşug prin care confecţionau, din lemn de stejar, diferite componente ale mijloacelor de transport tradiţionale (roţi, spiţe, obezi, juguri etc.). Meşterii specializaţi în acest meşteşug erau cei mai numeroşi şi foloseau, alături de uneltele obişnuite pentru cioplitul lemnului, mai multe unelte speciale: strungul, diferite scaune de cioplitpentru sfredelitul obezilor, lingura sau sfredelul mare, pentru butuci etc.

În aceste centre meşteşugăreşti specializate în prelucrarea lemnului a lipsit cu desăvârşire arta sculptării lemnului prezentă în zona de munte şi de deal a Olteniei.

X.4.2. Prelucrarea pieilor

Cojocăritul reprezintă o ocupaţie cu tradiţii milenare, răspândită în toată ţara. Acesta a fost atestat, de către documentele veacului trecut, ca meşteşug practicat de un număr mare de locuitori. Practicarea lui a fost în strânsă legătură cu creşterea animalelor, având o importanţă deosebită ce derivă din utilizarea pe scară largă a produselor sale în îmbrăcămintea populaţiei.

O dovadă a vechimii acestei îndeletniciri pe teritoriul ţării noastre este prezenţa în săpăturile arheologice a împungătotoarelor de os care erau folosite pentru a fi cusută încălţămintea de piele şi hainele de blană[488]. În egală măsură, putem adăuga aici şi faptele de limbă. Un exemplu în acest sens îl constituie păstrarea până în prezent a termenului de provenienţă autohtonă *căciula*, care este o dovadă că strămoşii noştrii îşi acopereau capul cu o astfel de piesă de port.

O diversificare a ramurilor acestei meserii şi o specializare a meşteşugarilor într-o ramură sau alta s-a produs abia începând cu secolul al XIV-lea. Au apărut, astfel, cojocarii, tăbăcarii, cizmarii, opincarii ş.a.

În Câmpia Băileştiului, cojocăritul a fost practicat într-un număr mare de aşezări. Aici, meşteşugul se practica în sate specializate, unde cojocarii utilizau, pe lângă materia primă locală, piei cumpărate de la ciobanii de la munte veniţi cu oile la iernat.

Documentele istorice scot la iveală dovezi despre convieţuirea populaţiei din câmpie cu oierii din zona montană. De la aceştia, localnicii nu numai că au obţinut materia primă necesară practicării meşteşugului, dar ei au deprins şi unele secrete ale prelucrării pieilor. În acelaşi timp, oierii munteni au exercitat şi influenţe de natură spirituală, dovadă fiind numeroasele motive folclorice legate de viaţa pastorală, de provenienţă transilvană, întâlnită în numeroase sate din zonă (Maglavit).

În zilele noastre, meseria a dispărut din satele unde lucrau unu-doi cojocari, menţinându-se doar în centre specializate. Totuşi, Câmpia Băileştiului, Câmpia Olteniei în general, reprezintă şi azi, în condiţiile declinului general al acestei meserii, zona în care ea încă mai este viabilă. Dacă, până nu demult, centrele de cojocărit din judeţul Dolj se numărau printre cele mai cunoscute din ţară, alături de cele din Năsăud, Maramureş, Hunedoara, Cluj, Braşov, Argeş etc.[489], în prezent meşteşugul se mai practică, sporadic, în Cetate, Poiana Mare, Ciupercenii Noi, Ghidici, Negoi, ş.a. Aici, diferiţi meşteşugari confecţionează şi azi, din piei, o bogată gamă de piese de port (cojoace, pieptare) sau obiecte necesare în cadrul gospodăriei (hamuri, chingi etc).

X.4.3. Prelucrarea papurei (împletitul)

Acest meşteşug tradiţional a fost practicat în toate localităţile din cuprinsul câmpiei, în condiţiile în care aici existau suprafeţe întinse cu papură şi trestie, care constituiau materie primă pentru acest meşteşug. Utilizând papura găsită din abundenţă în bălţile Dunării şi în bălţile mai mici din interiorul zonei, se obţineau produse dintre cele mai variate: coşuri de diferite modele şi mărimi, pălării din paie, funii, ţarcuri pentru pătule, rogojini, paporniţe etc.

În general, acest meşteşug era practicat în fiecare sat de unii membrii ai familiilor, dar au existat şi aşezări ai căror locuitori s-au ocupat, în masă, cu împletitul: Cetate, Poiana Mare, Băileşti. Produsele principale erau rogojinile şi paporniţele (coşurile), care făceau şi obiectul unor schimburi comerciale cu nordul Olteniei, de unde erau aduse obiecte împletite din nuiele. Comerţul cu rogojini este consemnat relativ târziu, în secolul al XVIII-lea, fiind menţionat în documente la punctele de vamă Bechet şi Calafat.

În prezent, practicarea acestui meşteşug a scăzut în intesitate, multe centre încetându-şi activitatea. Au supravieţuit doar acelea care şi-au diversificat gama de produse conform cerinţelor timpului. De altfel, sunt în regres simţitor aproape toate meseriile

[488] Ştefan Olteanu, Constatin Şerban, *Meşteşugurile din Ţara Românească ...*, p. 34.
[489] Ion Vlăduţiu, *op. cit.*, p. 347.

tradiţionale. Scăderea interesului faţă de produsele artei populare, vârsta înaintată a meşterilor populari şi numărul redus al acestora pot fi dovezi grăitoare în ceea ce priveşte dispariţiia multor meserii. În acelaşi timp, transformările produse în ultimul deceniu, prin „modernizarea" lumii rurale, au redus din ce în ce mai mult importanţa acestor meşteşuguri.

CONCLUZII

Lucrarea *Aşezările rurale din Câmpia Băileştiului (cu elemente de etnografie),* prin modul de abordare readuce în actualitate problematica câmpiei, de la fazele de populare, până la schimbările ce caracterizează structurile socio-economice actuale. Spaţiul băileştean, în proporţie de 2/3 rural, prezintă o serie de elemente particulare în privinţa dimensiunilor actuale ale componentelor antropice şi a dinamismului lor în timp, aspecte pe care am încercat să le identificăm şi să le analizezăm. În demersul de faţă, derulat pe mai multe planuri, concretizate în capitole şi subcapitole, am încercat, urmând tiparul unei metodologii riguroase, să adaugăm elemente relevante în cunoaşterea naturii şi a comunităţilor umane ce populează această zonă, pornind de la condiţiile naturale, ca premise ale dezvoltării umane şi până la creionarea unei viziuni prospective asupra evoluţiei aşezărilor umane de aici, abordând, nu în ultimul rând, şi aspecte ale vieţii tradiţionale.

Un factor esenţial în apariţia şi dezvoltarea aşezărilor din Câmpia Băileştiului l-a reprezentat poziţia geografică a acestui spaţiu, în sud-vestul ţării, în apropierea Dunării, fluviu care s-a constituit, de-a lungul timpului, într-o mare forţă de atracţie demo-economică. Favorabilitatea pentru locuire decurge şi din poziţia sa de spaţiu deschis, uşor accesibil omului, şi cel de spaţiu intermediar şi de trecere între Carpaţi şi Dunăre, între ţinuturile din sudul Dunării şi cele de la nordul Carpaţilor.

În procesul de apariţie şi evoluţie a aşezărilor umane, elemntele cadrului natural au avut un rol însemnat. Relieful, de mare accesibilitate, alături de alte particularităţi ale cadrului natural (condiţii climatice, pedogeografice, reţea hidrografică), au contribuit la definirea caracteristicilor umane şi economice ale câmpiei, constituindu-se în suport al activităţilor rurale, cu elemente de favorabilitate pentru cultura plantelor şi dezvoltarea spaţială a aşezărilor umane, dar şi cu elemente de restrictivitate (climatică, hidrologică). Altitudinile reduse (sub 200 m) şi aspectul general al unei suprafeţe netede ce coboară în trepte de la nord la sud, au determinat o populare intensă a câmpiei pe toată întinderea sa. Dominant este satul de vale cu variantele sale de localizare: de pod de terasă, de frunte şi pod de terasă, de pod de terasă, parţial frunte către luncă. Amplitudinea zonei de habitat este mică, respectiv 142,5 m iar dezvoltarea pe verticală a aşezărilor, de asemenea, consecinţă a altitudinilor mici şi a gradului redus de fragmentare a reliefului.

Prezenţa şi intercondiţionarea factorilor naturali, istorici şi social-economici au permis o veche şi continuă locuire, atestată pe baza mărturiilor de cultură materială încă din neolitic (descoperirile arheologice de la Basarabi, Rast, Caraula). Continuitatea de locuire autohtonă în aceste locuri este confirmată de urme ale culturii din epocile bronzului şi fierului (descoperite la Bistreţ, Golenţi, Galiciuca, Basarabi etc.), urme aparţinând civilizaţiei geto-dacă (descoperite la Moţăţei, Întorsura, Radovan) şi apoi daco-romană (castrele de la Desa şi Bistreţ).

Transformările profunde şi numeroase care s-au produs de-a lungul timpului în Câmpia Băileştiului pe plan politic, social şi economic, au condiţionat structura şi evoluţia fenomenelor demografice. Datele statistice confirmă dinamica continuu ascendentă până în anul 1956 (exceptând perioada celor două războaie mondiale), când s-a atins maximul numeric pentru populaţia rurală, de 155.992 locuitori. Reorganizarea dministrativă din anul 1968, pe de o parte, implementările de natură tehnologică, culturală şi educaţională, pe de altă parte, aveau să-şi pună amprenta asupra comportamentului demografic, concretizat

printr-o dinamică negativă, până în prezent, când a fost atinsă valoarea minimă de 107.784 locuitori (în 2006).

În timp, evoluţia demografică a fost diferită de la o aşezare la alta generând, astfel, disparităţi teritoriale. Spaţial, s-a conturat o zonă cu creştere demografică (rata de creştere între 1,5 şi 384%), ce concentrează aşezările situate în lungul Văii Dunării, pe terasele inferioare ale acesteia, între Moreni şi Catanele Noi, şi un areal cu descreştere demografică (între -2,08 şi -49,3%), care cuprinde nord-vestul şi estul câmpiei.

Evoluţia demografică a aşezărilor (satelor) a fost analizată şi pe grupe de mărime demografică a acestora. În câmpie, dominante sunt satele mijlocii (501-2.000 loc.) şi mari (2.001-5.000 loc.). Cele din prima categorie au reprezentat, în timp, mai mult de jumătate (51,6%) din total şi au concentrat peste 29% din numărul locuitorilor, iar cele din a doua categorie au reprezentat 28,5%, cu aproape jumătate din numărul populaţiei (40,8%). Pe ansamblu, ambele categorii de sate (cu excepţia grupelor 501-1.000 loc. şi 1.001-1.500 loc.) au fost afectate, atât de scădere numerică, cât şi de diminuarea numărului populaţiei. O caracteristică a spaţiului analizat este absenţa satelor foarte mici (sub 100 loc.) şi prezenţa satelor foarte mari (peste 5.000 loc.), ultimele concentrate în vestul câmpiei (Poiana Mare, Moţăţei, Galicea Mare, Plenița, Cetate ş.a.). Acestea, deşi au avut o pondere numerică mică (8,8% în intervalul 1912-2006) au concentrat un număr mare de locuitori (28% din total), iar ca evoluţie în timp s-au înscris, începând cu deceniul 8 al secolului trecut, pe o linie descendentă, atât ca număr (de la 7 în 1977, la 3 în 2006), cât şi ca populaţie (de la 47.894 loc. în 1977, la 21.121 loc. în 2006).

Modificarea volumului demografic este, într-o mare măsură, rezultatul mişcării naturale şi migratorii a populaţiei, în strânsă legătură cu dezvoltarea social-economică a societăţii. Astfel, numărul născuţilor vii, la nivelul unităţilor administrative din câmpie, a cunoscut o scădere accentuată, de la valori mari şi foarte mari (peste 18‰) înregistrate în multe localităţi, în anul 1977, la valori mici (sub 8‰), în anul 2006, doar două dintre comune reuşind să păstreze valori peste 15‰ (Lipovu, Negoi). În ceea ce priveşte mortalitatea, aceasta a urmat o curbă evolutivă condiţionată de nivelul de trai al populaţiei, accesul la serviciile publice de bază, atât cele de sănătate, cât şi cele de asistenţă socială, factori care, la un moment dat, au produs schimbări semnificative în evoluţia ratei mortalităţii. Pe de altă parte, gradul de îmbătrânire al populaţiei, manifestat tot mai pregnant, începând cu ultimele două decenii ale secolului al XX-lea, a accentuat acest fenomen, oarecum în pofida îmbunătăţirii condiţiilor de viaţă ale populaţiei. Rata medie a mortalităţii, în perioada 1977-2006, a înregistrat un trend ascendent, de la 12,7‰ la 19,8‰, cu un maxim în anul 2002, de 21,3‰. Dacă în anul 1977, în niciuna dintre localităţile câmpiei nu s-au înregistrat valori peste 24‰, în anul 2006 şapte localităţi depăşeau acest prag, cu maximum, de 31,1‰, în comuna Izvoare. În aceste condiţii, bilanţul natural a cunoscut o dinamică regresivă, de la valori pozitive, de 2,9‰ (în 1977), la valori negative, de -11,4‰ (în 2006).

Mobilitatea teritorială a populaţiei a reprezentat, mai ales în a doua jumătate a secolululi al XX-lea, elementul cu cel mai mare impact asupra evoluţiei numerice a populaţiei rurale din Câmpia Băileştiului. Capacitatea redusă a economiei rurale de a genera oportunităţi de muncă a produs deplasări ale populaţiei (definitive sau temporare) spre mediul urban sau spre alte zone dezvoltate economic, producându-se astfel dezechilibre şi chiar depopulări în profil teritorial. În ceea ce priveşte evoluţia mişcării migratorii la nivel de comună, în perioada 1977-2002, numărul celor plecaţi a fost întotdeauna mai mare decât al celor sosiţi. Redobândirea proprietăţii în anii ’90 şi criza economică a centrelor urbane au generat inversarea sensului migratoriu, începând cu anul 2002 numărul plecaţilor fiind mai

mare decât al persoanelor sosite. Pe ansamblu, rata emigraţiei s-a înscris cu valori mari, înregistrând două vârfuri: sfârşitul anilor ’70, corespunzător etapei de industrailizare, şi primii ani după revoluţia din decembrie 1989, odată cu redeschiderea posibilităţii de stabilire a domiciliului în oraşe şi cu liberalizarea mobilităţii generale a populaţiei. În ceea ce priveşte bilanţul migrator, evoluţia acestuia a fost una pozitivă pentru spaţiul rural analizat, valorile scăzând de la -11‰, în anul 1977, la 1,9‰ în anul 2006.

Modul în care au evoluat sporul natural şi cel migrator au imprimat ca şi caracteristică fundamentală a sporului total al populaţiei, menţinerea, pe areale întinse, a unor indici negativi.

După cum este şi firesc, fluxul migrator a antrenat mai mult populaţia tânără, ceea ce a determinat schimbări în situaţia demografică, exprimate printr-o dereglare a structurii pe grupe de vârstă a populaţiei. În ultimii ani, pe ansamblul populaţiei rurale a câmpiei, această structură reflectă un proces lent dar continuu de îmbătrânire demografică şi o pondere mai mare a populaţiei de sex feminin. Grupele de vârstă au avut evoluţii diferenţiate. Astfel, ponderea populaţiei tinere (0-14 ani) a scăzut continuu, de la 21,2% în anul 1977, la 16,8% în anul 2002, iar ponderea grupei adulte (15-59 ani) de asemenea, de la 58,1% la 52,3%. La polul opus, grupa vârstnică (60 ani şi peste) a înregistrat o creştere continuă, de la valori de 20,7% în anul 1977 la 30,8%, în anul 2002. Indicele de îmbătrânire demografică a crescut de aproape trei ori, de la 0,7, în anul 1966, la 2, în anul 2002. Putem afirma, deci, că majoritatea comunelor câmpiei prezintă o populaţie rurală cu o puternică tendinţă de îmbătrânire demografică.

Tot atât de importantă în analiza geodemografică este strucura pe sexe a populaţiei care are un puternic impact asupra fenomenelor demografice, economice şi sociale. În cadrul Câmpiei Băileştiului această structură arată o tendinţă de feminizare, ponderea sexului feminin fiind, în prezent, de aproape 51% (51,7% în anul 1930 şi 50,9% în anul 2002). Diminuarea ponderii a fost determinată de migraţia spre urban a populaţiei feminine tinere (mai ales prin căsătorie) asociată cu fenomenul de deplasare spre rural a unei părţi din populaţia masculină (cauzată de disponibilizări).

La nivelul structurii socio-economice a populaţiei s-au înregistrat mutaţii importante. În perioada de timp analizată (1977-2002) populaţia activă a urmat o dinamică negativă, scăzând de la 54,9% la 43,4%, în timp ce la nivelul populaţiei inactive s-a înregistrat fenomenul invers (creştere de la 46,1% la 56,6%). În ultimul deceniu populaţia inactivă a înregistrat creşteri spectaculoase, printre cauzele care au generat acest fenomen numărându-se îmbătrânirea populaţiei, scăderea vârstei de pensionare în anumite sectoare ale economiei precum şi pensionarea prematură (pe caz de boală). Rata de activitate a populaţiei, la nivelul câmpiei, a scăzut de la 54,9% (în 1977) la 43,4% (în 2002). La nivel de sat (2002) aceasta a fost curpinsă între 59 şi 23,8%, 12 sate având valori sub 40%.

Neconcordanţa dintre cereea de locuri de muncă şi oferta economică, fenomen care s-a accentuat în ultimul deceniu, a generat şomajul. După 1989 evoluţia ratei şomajului s-a înscris pe o curbă constat ascendentă, cauza regăsindu-se în incapacitatea de adaptare a producţiei la rigorile economiei de piaţă. Disponibilizările din industria celor două oraşe ale câmpiei au condus la creşterea semnificativă a ratei şomajului în aşezările care alimentau cu forţă de muncă cele două localităţi. Pe baza informaţiei statistice din intervalul 1992-2006, numărul şomerilor a înregistrat un mers descendent, de la 4.897 la 1.642 persoane. Această diminuare este mai degrabă una statistică, ce contrastează cu realitatea, fiind vorba mai mult de o ieşire din evidenţa instituţiilor specializate, multe persoane continuând să nu aibă locuri de muncă. Pe de altă parte, revigorarea economică a zonei prin privatizarea unor întreprinderi din Băileşti şi Calafat, crearea de mici societăţi comericiale şi înmulţirea

lucrătorilor de cont propriu au deschis noi perspective pentru ocuparea forţei de muncă din zona studiată.

În perioada de tranziţie, schimbările economice înregistrate au determinat o redimensionare la nivelul repartiţiei populaţiei pe sectoare de activitate. Chiar dacă pe ansamblu este vorba de o zonă profund agricolă, existenţa industriei din cele două oraşe a atras un număr semnificativ de persoane din comunele situate la distanţă mai mare sau mai mică şi care, în general, au practicat naveta. Dominantă este populaţia ocupată în sectorul primar, care, în intervalul 1977-2002, a înregistrat o creştere a ponderii de la 77,4% la 87,4%. Restrucutrările din industrie şi retrocedarea terenurilor sunt două dintre fenomenele care au menţinut această situaţie şi nu numai atât. Acestea s-au resimţit şi în sectorul industrial, de altfel destul de slab reprezentat la nivelul spaţiului rural al câmpiei, care a cunoscut scăderi însemnate, de la aproape 13% în 1977, la numai 3% în 2002. O oarecare dinamică pozitivă a cunoscut-o sectorul terţiar, populaţia ocupată aici deţinând ponderi mai mari decât la începutul perioadei de tranziţie.

Procesul îndelungat de umanizare a teritoriului a determinat apariţia de aşezări, care se impun în peisajul geografic al câmpiei printr-un număr apreciabil, repartiţie în teritoriu relativ uniformă şi morfostructură variată. Reţeaua de aşezări a câmpiei este structurată în 2 oraşe (municipii), 32 de comune cu 56 sate în câmpie (65 în total). Acestea au evoluat în timp, în încercarea continuă a omului de a optimiza raporturile dintre populaţie şi spaţiul în care trăieşte, cât şi sub impactul condiţiilor naturale, social-istorice şi economice. Cele mai multe aşezări sunt atestate documentar în secolele XVI-XVII, dar hrisoavele vremii menţionează, în aceste locuri, aşezări încă din secolul al XIV-lea (Vadul Cumanilor, Rast) cu ocazia daniilor făcute de domnitori, în special, mănăstirilor. În conturarea reţelei actuale de aşezări, pe lângă punctele vechi de amplasare a vetrelor, au apărut altele noi, impuse de creşterea numerică a populaţiei, cu sate de roire sau de colonizare liberă sau dirijată. Dar, pe lângă apariţia de aşezări, au avut loc dese mutaţii ale vetrelor din zonele expuse riscurilor naturale şi invaziilor duşmanilor, în zonele mai „ferite" şi cu un grad mai mare de stabilitate a terenului (satele Bistreţ, Piscu Vechi, Rast, Tunarii Vechi, Vadul Cumanilor-Golenţi), iar în alte cazuri, chiar dispariţii de sate, fie din cauze naturale sau istorice, fie administrative. În prezent, densitatea aşezărilor este de 2,8 sate /100 kmp, densitate aparent mică din cauza mărimii demografice şi teritoriale a aşezărilor.

Modul în care populaţia a reuşit să-şi rezolve, în timp, posibilităţile de valorificare a terenurilor s-a răsfrânt asupra morfostructurii şi funcţiilor aşezărilor. Satele din câmpie au o structură adunată, o formă a vetrei dominant poligonal-regulată (45% din total) şi o tramă stradală, de asemenea, regulată (50% dintre aşezări). Realităţile fizico-geografice şi social-economice au impus aşezărilor o anumită dispersie în teritoriu. Analiza acestui fenomen, prin prisma a trei indici de dispersie (A. Demangeon, I. Iordan şi J. Chiffre), a permis încadrarea comunelor în patru grupe de dispersie: mare (Afumaţi, Bistreţ, Punghina), mijlocie (Cioroiaşi, Dârvari, Izvoare, Moţăţei, Obârşia de Câmp, Poiana Mare, Radovan, Seaca de Câmp), mică (Braniştea, Catane, Cetate, Ciupercenii Noi, Lipovu, Maglavit, Perişor, Piscu Vechi, Pleniţa, Urzicuţa) şi sate fără dispersie (Caraula, Desa, Galicea Mare, Galiciuica, Giubega, Moţăţei, Întorsura, Negoi, Rast, Siliştea Crucii, Unirea), cele din ultima categorie fiind alcătuite numai dintr-un singur sat (satul reşedinţă).

Ansamblul condiţiilor naturale ale câmpiei, dar şi condiţiile social-istorice proprii teritoriului dintre Carpaţi şi Dunăre, au menţinut dintotdeauna, aici, un spaţiu cu specific rural-agricol. Valorificarea agricolă a Câmpiei Băileştiului s-a caracterizat, în general, prin extensivitate şi printr-o puternică amprentă a practicilor tradiţionale, evoluând de la stadiul incipient al culesului în natură şi până la practicarea unei agriculturi în forme organizate,

bazată pe o tehnologie modernă. Terenurile destinate agriculturii deţin ponderi însemnate (81,8% din suprafaţa totală), însumând 164.325 ha. În structura modului de folosinţă a terenului agricol, pe primul loc se situează terenurile arabile, care reprezintă 85-95%, ceea ce favorizează cultura cerealelor şi a plantelor tehnice. Sunt urmate de suprafeţele ocupate cu păşuni şi fâneţe naturale (7,6%), vii şi pepiniere viticole (3%), livezi şi pepiniere pomicole (0,5%). Un element de specificitate, impus de condiţiile naturale (în special cele edafice), îl constituie cultura cerealelor (grâu, secară, porumb) şi a plantelor tehnice (floarea soarelui) a căror pondere a cunoscut evoluţii diferenţiate. În timp ce pentru grâu şi floarea soarelui suprafeţele cultivate au crescut la aprox. 50,2% respectiv 8,1%, pentru porumb dinamica a fost negativă, ajungând (în 2006) să reprezinte 17% din suprafaţa arabilă.

În timp, condiţiile social-istorice specifice fiecărei etape de dezvoltare a agriculturii au impus importante mutaţii în ceea ce priveşte modul de utilizare a terenurilor agricole, manifestate prin treceri ale unor terenuri de la o categorie de folosinţă la alta, dar şi redimensionări ale exploataţiilor agricole. După proprietatea colectivă, caracteristică perioadei totalitariste, când agricultura era practicată în cadrul CAP-urilor şi IAS-urilor pe suprafeţe de mari dimensiuni, a urmat, începând cu anul 1989, o perioadă de schimbări esenţiale, de trecere de la agricultura socialistă la cea privată. Punerea în aplicare a Legii fondului funciar din anul 1991 a deschis o nouă etapă în dezvoltarea agriculturii şi anume aceea a agriculturii private. Deşi, aparent favorabilă, această lege a produs o fragmentare puternică a terenurilor agricole care, cumulată cu lipsa unei politici adecvate din partea statului care să ofere ajutor micilor producători şi să permită accesul acestora la tehnica agricolă, a făcut ca agricultura să fie mai mult una de subzistenţă, şansa revitalizării acesteia, într-un viitor, apropiat fiind destul de redusă.

Ca o caracteristică a spaţiului rural analizat se înscrie lipsa unităţilor industriale şi a resurselor de subsol exploatabile. Activităţile comerciale, analizate prin prisma societăţilor comerciale, prezintă diferenţieri teritoriale în funcţie de accesul la căile de comunicaţie, de piaţa de desfacere, dar şi de mărimea demografică şi puterea financiară a comunităţilor umane. Pe ansamblu, activităţile neagricole sunt afectate de disfuncţionalităţi, specifice perioadei de tranziţie, micile întreprinderi de comerţ devenind eficiente din ce în ce mai greu.

Căile de comunicaţie sunt reprezentate prin cele rutiare, feroviare şi fluviatile. Căile rutiere însumează aprox. 1.790 km, din care 415,2 km sunt modernizaţi. Axa rutieră reprezentată de coridorul IV pan-european, ce trece prin localităţile situate pe malul Dunării: Cetate, Moreni, Hunia, Maglavit, Golenţi, Basarabi, Calafat şi de aici, mai departe, traversează Dunărea în Bulgaria, prezintă o importanţă deosebită, cu impact major asupra revitalizării comunităţilor umane situate de-a lungul său, dar şi asupra întregii economii a regiunii. De asemenea, amenajarea coridorului VII pan-european, reprezentat de fluviul Dunărea, va deschide oportunitatea către dezvoltarea celei mai ieftine căi de transport, cea fluviatilă, şi practicarea unui turism de tranzit.

În studierea realităţii umano-geografice din spaţiul Câmpiei Băileştiului, printre direcţiile de abordare a fost şi aceea a dimensiunii spaţiale a comportamentului social, respectiv a modului în care condiţiile de viaţă (locuinţa, învăţământul, serviciile medicale) facilitează libertatea de acţiune a individului conform necesităţilor proprii sau, dimpotrivă, o îngrădesc. Demersul a fost realizat pe două direcţii, una obiectivă (statistică) şi alta subiectivă (percepută de populaţie). Din punct de vedere al dimensiunii edilitare, numărul clădirilor de locuit a crescut, într-un interval de 14 ani (1992-2006), cu 3,1%, ajungând, în anul 2006, la 44.909 locuinţe, cu maximum (3.837 locuinţe) în Poiana Mare şi un minim de 595 locuinţe în comuna Galiciuica. Dotările edilitare sunt slab reprezentate, numai 1.676

locuinţe dispunând de alimentare cu apă şi 1.555 locuinţe de canalizare în sistem propriu. Sistemul medical este deficitar, atât prin dimensiunea cantitativă, cât şi cea calitativă (1.693 loc./medic şi 1.067 loc./asist. medical, în 2006). Învăţământul este dezavantajat prin calitatea actului instructiv-educativ, ceea ce determină o migraţie rural-urban. Dar, în ansamblu, se poate spune că, în spaţiul rural aferent Câmpiei Băileştiului condiţiile de viaţă sunt relativ bune, fără a exista zone compacte cu diferenţieri semnificative.

Perspectivele de dezvoltare economică şi socială ale aşezărilor din câmpie sunt condiţionate de îmbunătăţirea condiţiilor concrete de viaţă, acestea, la rândul lor fiind strâns legate de dezvoltarea infrastructurii şi calităţii serviciilor publice. Dinamica fenomenelor economico-sociale impune evaluări şi strategii de organizare şi de dezvoltare a spaţiului. În acest sens, am urmărit, prin metoda SWOT, stabilirea elementelor favorizante sau restrictive, identificând punctele slabe (deficienţele), punctele tari (potenţiale de dezvoltare), oportunităţile şi riscurile existente. În urma evaluării potenţialului existent, putem concluziona că arealul corespunzător Câmpiei Băileştiului prezintă caracteristici bune care permit dezvoltarea şi menţinerea unui grad înalt de locuire. Însă, cheia dezvoltării în acest spaţiu o constituie mijloacele financiare şi perfecţionarea legislaţiei economice în vigoare. În prezent, pentru o îmbunătăţire reală a vieţii social-economice, de o mare importanţă sunt programele şi strategiile de dezvoltare rurală din domeniul politicii agricole comune şi al politicilor conexe. În acest sens, pentru modernizarea şi dezvoltarea infrastructurii fizice şi a celorlalte utilităţi publice, în zonă au fost demarate proiecte cofinanţate prin programul SAPARD, unele finalizate, altele în curs de realizare, proiecte finanţate prin credit guvernamental şi proiecte integrate conform Planului Naţional pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013. Implementarea proiectelor de dezvoltare integrată, cu siguranţă va duce la redresarea actualei situaţii economice şi la o redimensionare a calităţii vieţii, a spaţiului rural în ansamblu.

Existenţa şi continuitatea poporului român în spaţiul său de formare este pusă în evidenţă, alături de dovezile arheologice sau documentele scrise, şi de patrimoniul etnografic tradiţional. Aşezările şi ocupaţiile au dat peisajului natural al Câmpiei Băileştiului trăsături specifice, individualizându-l zonal şi regional. Componentele materiale create de prezenţa umană, locuinţele, sunt destinate atât locuirii permanente (cele din vatra satului), cât şi temporare (cele din moşia satului). Ca element de particularizare în spaţiul analizat este prezenţa bordeiului (până la începutul secolului al XX-lea), locuinţă săpată în întregime sau pe jumătate în pământ şi acoperită cu paie, stuf sau coceni. În timp, sub impactul cerinţelor tot mai crescânde privind adăpostul şi desfăşurarea activităţilor casnice, s-a trecut la casa la suprafaţa solului. Specific câmpiei sunt materialele de construcţie locale (chirpici, paiantă) şi mai puţin cărămidă sau BCA-uri, iar ca tip de casă predomină cea cu trei încăperi, supusă în permanenţă inovaţiei şi influenţei urbanului. În multe sate mobilierul tradiţional a dispărut, obiectele de podoabă, piesele decorative şi sistemele de încălzit de asemenea, fiind înlocuite cu altele noi, de factură modernă.

O caracteristică de bază a spaţiului băileştean este profilul mixt al ocupaţiilor tradiţionale, o realitate impusă de cerinţele variate ale traiului, pe de o parte, iar pe de altă parte, de caracterul autarhic pe care l-a avut gospodăria ţărănească. Ocupaţiile de bază au fost agricultura şi creşterea animalelor, cele două coexistând până în zilele noastre. Morfologia şi structura peisajului geografic rural al câmpiei au permis practicarea agriculturii încă din cele mai vechi timpuri, cultura cerealelor având o vechime de cca. 6 milenii. Câmpia Băileştiului, de fapt, Câmpia Română în ansamblu, a fost încă din antichitate grânarul ţării. Se cultivau grâu, mei, porumb, iar dintre animale se creşteau bovine, cabaline, ovine, porcine. Pescuitul, albinăritul, vânătoarea, culesul din natură

completează paleta de ocupaţii a locuitorilor din câmpie. Existenţa materiilor prime solicitate de practicarea anumitor meşteşuguri cât şi necesitatea completării veniturilor cotidiene, tot mai crescânde de la o epocă la alta, au condus la apariţia şi dezvoltarea anumitor meşteşuguri. Astfel, în Câmpia Băileştiului, meşteşugurile practicate, unele dispărute azi, au fost olăritul, prelucrarea lemnului, cojocăritul, împletitul.

Analiza spaţiului rural aferent Câmpiei Băileştiului dintr-o multitudine de direcţii a condus la desprinderea unor concluzii pertinente privind realităţile fizico-geografice, istorice, social-culturale şi economice din câmpie. În această vatră de stăveche locuire se regăsesc multe din trăsăturile de ansamblu ale ruralului românesc, însă la o scară locală. Departe de a fi o abordare exhaustivă, prezentul studiu aduce o serie de clarificări privind populaţia şi habitatul din câmpie, schiţând, în acelaşi timp, direcţiile de revitalizare a comunităţilor umane de aici.

ABSTRACT

Situated in the neighbourhood area of the great Danube river, in an ancient region of culture and civilization, the geographic space afferent to the Băileşti Plain raised, along the time, the interest for the scientific research from different fields, being briefly approached by the geographers in the regional wider studies (Wallachian Plain, Oltenia's Plain).

The Băileşti's surrounding area, from which two thirds are rural, presents several particular elements as regarding the actual dimensions of the athropic components and of their dynamism in time, aspects that are identified and analyzed in the present paper. Imagined on several plans, concretized in chapters and sub-chapters, in the current work we tried, following the pattern of a rigorous methodology, to add relevant elements regarding the understanding of nature and of the human communities that populate this area, starting from the natural environment, as premises of the human development and to the sketching of a prospective vision on the evolution of the human communities from here, and not at last, the aspects of the traditional life.

In the geographic background of the Băileşti's Plain, the village with its components (the precincts, the crops area, the population) represents the dominant form of habitat. The rural settlement imposes itself in the Romanian geographic environment as a distinct spatial formation, with its proper way of organizing the territory and with specific characteristics as regarding the rendering valuable of the natural resources, the diversity of the population, the buildings etc. The actual network of rural settlements represents nothing else but a stage element in the evolution of the rural habitat, starting from the simplest forms (unifunctional locality, predominantly agricultural) to the present settlements (multifunctional localities).

Nowadays, the settlements network from the analyzed space encompasses 56 villages, situated in the plain area, belonging to 32 communes (28 in Dolj County and 4 in Mehedinţi County). These have 65 localities, meaning that 86.1% are in the Băileşti Plain.

An essential factor in their apparition and development was the geographic positions of this space, in the south-west of the country, near Danube, river that took the shape, along the time, of a great demographic-economic attractiveness. The favouritness for living comes also from its position as an open space, accessible to the human and as an intermediary and passing space, between Carpathians and Danube, between the south Danubian lands and the northern Carpathian ones.

In the process of apparition and evolution of the human settlements, the elements of the natural environment played and important part. The relief, accessible, along with other particularities of the natural background (climatic conditions, pedogeographic, the hidrographyc network), contributed to the definition of the human and economic characteristics of the plain, constituting themselves in the support of the rural activities, with elements favourable for the plants' culture and the spatial development of the human settlements, but also with restrictive elements (climatic, hydrologic). The reduced altitudes (below 200 m) and the general aspect of the even surfaces that descend in steps from north to south, determined an intense populating of the plain, on the entire area. The amplitude of the habitat area is reduced, 142.5 m, and the vertical development of the settlements is also a consequence of the small altitudes and of the reduced degree of relief's fragmentation. Most of the villages are grouped in the interval with altitudes lower than 40 m (17 settlements).

Then, come the hypsometric steps of 60-80 m (10 villages) and over 100 m (100-120 m, 120-140 m, over 140 m), each with 4 villages.

The presence and the inter-conditioning of the natural, historic and socio-economic factors allow an ancient and continuous dwelling, starting with the Neolithic Age, and as a proof are the material remainings discovered at Basarabi, Rast, Caraula. The human settlements had back then a pronounced degree of spreading and, as a geographical position, they were situated especially near waters, on low terraces or on the meadows' tops of the bank ridge. The continuity of the autochthon dwelling in these places is confirmed by the traces of the cultures from the Bronze and Iron Age (discovered at Bistreţ, Golenţi, Galiciuca, Basarabi etc.), traces belonging to the Geto-Dacian civilization (discovered at Moţăţei, Întorsura, Radovan) and then Dacian-Roman (the Roman camps from Desa and Bistreţ).

The long process of humanizing in this territory determined the apparition of settlements that imposes themselves in the geographic landscape of the plain through an appreciable number, through a relatively uniform repartition in the territory and a varied morphostructure. The network of settlements of the plain is structured, in present, in two urban settlements (towns) and 56 rural settlements (without the villages that belong to the towns), of different demographic and territorial sizes, that varies from less than 500 dwellers and few households (Brânduşa, Cetăţuia, Mărăcinele) to over 5.000 dwellers and a great number of households (Cetate, Moţăţei) and to over 10.000 dwellers (Poiana Mare).

The most numerous settlements are documentary attested in the 16th – 17th centuries, but the muniments from that time mention, in these places, settlements starting with the 14th century (Vadul Cumanilor, Rast) with the occasion of the legacies made by the rulers, especially to the monasteries. In the next centuries, their number increased, after the continuous attempt of the man to optimize the rapports between the population and the space where it lives, but also under the influence of the natural, socio-historic and economic conditions. Thus, at the end of the 18th century, on the plain area there were 49 villages and at the half of the next century, 52 villages, number close to the actual one.

In the frame of the actual network settlements, along with the old points where the precincts were placed, appeared some new ones, imposed by the numerical increasing of the population, with villages that had a free or directed colonization. But, along with the apparition of villages, were also present the displacing of the precincts from the areas exposed to the natural risks and to the invasions in more "safer" zones and with a bigger degree of stability. In the same time, took place disappearances of some villages, either from natural and historic causes, or administrative ones. But only few of them are indeed disappeared settlements, other changing only their name or being included in some bigger one from the nearby areas.

The placing and the organization of the precincts were strongly influenced by the characteristics of the relief from the plain (the great share of the flat surfaces, the reduced fragmentation degree, the law relief energy, the weakly tilted slopes), according to which it dominates, is the valley village with is variants of placing: of bridge of a terrace, terrace's top and bridge, bridge of a terrace, partially on top towards the meadow.

The way in which the population succeeded to solve, in time, the possibilities to render profitable the fields was reflected in the morphostructure and the functions of the settlements. The villages from the plain have a *clustered morphologic structure*, with households concentrated in the limits of some well-defined precincts and delimited by the economic territory (the cultivated land). The clustering of the households near the precincts was made either spontaneously, coming form the need of managing the agricultural space

and also controlled, through the populating of the drained zones, or though colonization on the boyars' or monasteries' estates. As regarding the form of the precinct, it is dominantly polygonal-regular (45% from the total number of the settlements) and the street texture is also regular (50% of the settlements).

The physical-geographical and socio-economic realities imposed to the settlements a certain *dispersion* in the territory. This indicator was analyzed through the point of view of three dispersion indicators: A. Demangeon, I. Iordan şi J. Chiffre, the medium values for each of them being 0.4, 19.4 and 13.9, showing a small dispersion.

The analyze of the triangular nomogram for the population from the Băileşti's Plain evidenced the fact that the biggest part of the active population works in the agricultural sector, all the communes having *preponderantly agricultural functions*. For the plain, the tendency is that of functional diversity, but with the maintaining of the dominantly agricultural profile and to the maintaining of this situation contributes the plain itself, through its resources.

The profound and numerous transformations that occurred along the time in the Băileşti's Plain on the political, social and economic stage, conditioned the structure and the evolution of the demographic phenomena. The statistic data confirm the continuously ascendant dynamic until 1956 (excepting the period of the two world wars), when was reached the maximum number for the rural population, of 155.992 dwellers. The administrative reorganization from 1968, on one side, the technological, cultural and educational implementations, on the other side, marked the demographic behaviour, concretized through a negative dynamic, up until now, when it was reached the minimum value, of 107.784 dwellers (in 2006).

Along the time, the demographic evolution was different from one settlement to another, generating territorial disappearances. Spatially, was framed a zone with a demographic increase (the increasing rate being between 1.5 and 384 %), concentrating the settlements situated along the Danube, on the lower terraces of it, between Moreni and Catanele Noi and an area with demographic decrease (between -2.08 and -49.3), including the north-west of the plain.

Analyzing the demographic evolution of the settlements (villages) on groups of demographic size, the conclusion is that in the field area are dominant the average villages (501-2.000 dwellers) and large (2.001-5.000 dwellers). The ones from the first category represented, in time, more than a half (51.6%) from the total number and concentrated over 29% from the number of dwellers and those from the second category represented 28.5% with almost half from the total number of the population (40.8%). On the whole, both categories of villages (excepting the groups 501-1.000 dwellers and 1.001-1.500 dwellers) were affected both by the numeric decrease and the diminishing of the population's number.

A characteristic of the analyzed space is the absence of the very small villages (below 100 dwellers) and the presence of the very large villages (over 5.000 dwellers), the last being concentrated in the west of the plain (Poiana Mare, Moţăţei, Galicea Mare, Pleniţa, Cetate etc.). These, although they had a small share (8.8% during the interval 1912-2006), concentrated a great number of dwellers (28% from the total) and as evolution in time they followed, starting with the 8th decade of the last century, on a descendent line, both as number (from 7 in 1977 to 3 in 2006) and as population (from 47.894 dwellers in 1977 to 21.121 dwellers in 2006).

As an important field area, the unity that we are studying manifests demographic characteristics that frame it in the national assemble. The modification of the demographic

volume is, in a great extent, the result of the natural and migratory moving of the population, connected with the socio-economic development of the society.

The evolution of the birth rate, during the period 1977-2006 was influenced, on one side, by the demographic policy promoted in different stages of the history, and on the other side, by some modifications appeared in the structure of age and sex groups, in the share of the fertile population, the living standard level, the degree of education etc. In the field area, in the mentioned period, was noticed a maximum in 1977, when was registered the value of 15.6%, being followed by a decrease, reaching the minimal value in 2006, when it was of 8.4%. This value is situated under the average of the birth rate at the national level (9.9%), being inferior, in the same time, to the Dolj County average (8.7%).

As regarding the death rate, it followed an evolutive curve, conditioned by the living standard of the population, the access to the basic public services, both in health and in social assistance, factors that, at some point, produced significant changes in the evolution of the death rate. One the other side, the aging degree of the population, manifested intensively, starting with the two decades of the 20th century, accentuated this phenomenon, despite the improving of the population's life conditions. The average rate of the mortality, during 1977-2006, registered an ascendant trend, from 12.7% to 19.8%, with a maximum in 2002, of 21.3%. If in 1977, neither of the localities from the field registered values over 24%, in 2006, seven localities overcame this threshold, with the maximum, of 31.15, in the commune Izvoare.

Under these circumstances, the natural total knew a regressive dynamic, from positive values of 2.9% (in 1977), to negative values, of -11.4% (in 2006). The more and more reduced natural progress that started to install in the rural area after 1975 is justified through the high values of the mortality. This is the explanation for the fact that, although after 1990 the birth rate is higher in the rural area than in the urban one, yet, the natural progress from the rural zone registers negative values. The higher birth rate in the rural zone, after 1990, indicates the fact the population from the villages starts to straighten. Yet, the phenomenon will be slow because of the high degree of aging among the population and, in consequence, of the feminine fertility's reduction.

The economic development of the neighbouring areas, in connection with the studied region determined, during the last period, several phenomena: the mobility of the young labour from the village to the town or outside the country's borders, the feminisation of the rural population, the aging of the villages, the passing from the traditional family, that with many children, to the modern families, with fewer members etc., all these determining a general demographic decline.

The territorial mobility of the population represented, especially in the second half of the 20th century, the element with the greatest impact on the numeric evolution of the rural population from the Băileşti's Plain. The reduced capacity of the rural economy to generate working opportunities produced displacements of the population (definitive or temporary) to the urban zone or to other economically developed regions, leading to lacks of balance or even depopulations of certain territories.

A characteristic of the migratory movement of the population in the Băileşti's Plain, during 1977-2006, is the numeric share of the displaced persons. Yet, the regaining of the property in 1990 and the economic crisis of the urban centres generated the inversion of the migratory road, starting with 2002 the number of the arrived persons being higher than that of the left ones. On the whole, the migration rate had high values, registering two climaxes: the end of the '70s, corresponding to the industrialization stage and the first years after the revolution from December 1989, once with the reopening of possibility regarding the

establishing of the domicile in the urban area and with liberalization of the general mobility for the population. This moving for working towards the economically developed regions, definitive or temporary moving, is considerable and is continuing, having as causes the pronounced agricultural profile of the zone, the reduced socio-cultural endowment and technical equipment.

As regarding the migration result's values, their evolution was a positive one for the analyzed rural area, decreasing from -11% in 1977, to 1.9% in 2006.

The way in which the natural and migratory progress evolved conferred as a fundamental characteristic for the total progress of the population, the maintaining, on large areas, of some negative indexes.

As a consequence, the migratory flux involved even more the young population, determining changes in the demographic situation, expressed through a dysfunction in the structure on age and sex groups of the population. In the last years, on the entire rural population from the field area, this structure reflects a slow but continuous process regarding the demographic aging and a higher share of females. The groups of age had differentiated evolutions. Thus, the share of the younger population (0-14 years) continuously decreased, from 21.25 in 1977 to 16.8% in 2002 and the share of the adult group (15-19) also did, from 58.1% to 52.3%. At the opposed side, the aged group (60 years old and over), registered a continuous increase, from values of 20.7% in 1977 to 30.8% in 2002. *The index of demographic aging* increased of almost three times, from 0.7 in 1966 to 2, in 2002. So, we can affirm that most of the communes from the field present a rural population with a strong tendency of demographic aging. In the same time also raised *the demographic dependence report*, with higher values between 1977 and 1992 (with 144.3 persons), during 1992-2002 having a slower rhythm, the increase being of 82.9%.

As important as this in the geo-demographic analysis is the structure on genders of the population that has an important impact on the demographic, economic and social phenomena. In the Băileşti's Plain, this structure shows a feminisation tendency, the share of the females being, nowadays, of almost 51% (51.7% in 1930 and 50.9% in 2002). The diminishing of the share was determined by the migration towards the urban area of the younger feminine population (especially after the marriage) associated with the phenomenon of displacing to the rural zone of a part from the male population (caused by disponibilizations). *The feminity report*, in all the analyzed years, had supraunitary values (>100%) in most of the localities and in 2006, in 5 localities the values were subunitary: Giubega, Moţăţei, Rast, Siliştea Crucii, Unirea. The number of the administrative unities where the feminity index registered high values (over 108.1%) was gradually reduced, from 10, in 1977, to 3, in 2006, evidencing the tendency of balancing of the two sexes' shares.

At the level of the population's socio-economic structure, were registered important mutations. During the analyzed period of time (1977-2002), the active population had a negative dynamic, decreasing from 54.9% to 43.4%, while at the level of the inactive population was registered the inversed phenomenon (an increase from 46.1% to 56.6%). In the last decade, the inactive population registered important increases, among the causes that generated this phenomenon being also the aging of the population, the lowering of the retiring age in certain sectors of the economy and the premature retirement (because of a disease). *The activity rate of the population*, in the field area, decreased to 54.9% (in 1977) to 43.4% (in 2002). In an interval of 25 years (1977-2002), the decrease was significant (11.5%). This phenomenon can be explained through the raising of the aged population's share that leaded to the important increase of the retired people (the inactive population), phenomenon that was attenuated by the entering in activity of the young generations. For

the villages (2002), this belonged to a percent between 59 and 23.8, 12 villages having values under 40%.

The discordance between the request of jobs and the economic offering, phenomenon that was accentuated in the last decade, generated the unemployment. After 1989, the evolution of the unemployment rate entered on a constantly descending curve, the cause being also in the incapacity of adapting the production to the rigors of the market economy. The disponibilizations in the two towns from the field area led to the significant increase of the unemployment rate in the settlements that were providing labour in the two localities. On the statistic information between 1992-2006, the number of the unemployed people registered a descending path, from 4.897 to 1.642 persons. This diminishing is more likely a statistic one, contrasting with the reality, because they aren't anymore in the evidence of the specialized institutions, many persons continuing to remain unemployed. On the other side, the economic renew of the zone after the privatisation of some factories from Băileşti and Calafat, the founding of a small commercial society and the increasing of the workers who labour on their own account, opened new perspectives for finding a job in the studied area.

In the transition period, the registered economic changes determined a redimensioning at the level of the population on sectors of activity. Even if this is a preponderantly agricultural area, the existence of the two towns industry attracted a significant number of people from the communes situated at longer or smaller distance and who, in general, commuted. Dominant is the population from the primary sector that, in the interval 1977-2002, registered a growth of the share from 77.4% to 87.4%. The dismissals from the industry and the retroceding of the lots are two of the phenomena that maintained this situation and not only. They were present in the industrial sector also , quiet weakly represented in the rural space of the plain, knowing important decreases, from almost 13% in 1977 to only 3% in 2002. a certain positive dynamic knew the tertiary sector, the employed population having higher shares that at the beginning of the transition period.

The entire natural conditions from the field region and also the socio-historic conditions representative for the territory between Carpathians and Danube, always maintained here a space with rural-agricultural specific. The rendering to value of the Băileşti's Plain was characterized, generally, though extensivity and though a strong touch of the traditional practices, evolving from the incipient stage of the harvesting in nature to the practicing of an organized agriculture, based on a modern technology. The fields destined to the agriculture have important shares (81.8% from the total surface), gathering 164.325 ha. In the structure of the way the lots are used, on the first place are situated the arable land that represent 85-95%, favouring the cereal crops and the technical crops. There are followed by the surfaces with pastures and natural hayfield (7.6%), vineyards and viticultural nurseries (3%), orchards and fruit-growing nurseries (0.5%).

An element of specificity, imposed by the natural conditions (especially those referring to the nature of the soil), is constituted by cereal crops (wheat, rye, corn) and of the technical crops (sun-flower) of which share knew different evolutions. While for the wheat and sun-flower the cultivated surfaces grew to almost 50.2% and 8.1%, for the corn, the dynamic was negative, reaching (in 2006) to 17% from the arable surface.

In time, the socio-historic conditions specific for each stage of agricultural development, imposed important mutations as regarding the way the agricultural lots had been used, manifested through changing the category of use of some lots with another, but also through the redimensioning of the agricultural exploitations. After the collective property, characteristic for the totalitarian period, when the agriculture was made in the CAPs (Agricultural Production Cooperative) and IASs (Agricultural State Corporation) on

large surfaces, it followed, starting with 1989, a period of essential changes, of passing from the socialist agriculture to the private one. By applying the Law of the landed fund from 1991, was reopened a new stage in the development of the agriculture, such is that of the private agriculture. Although apparently favourable, this law produced a significant fragmentation of agricultural lots that, cumulated with the lack of an adequate policy of the state that would offer help to the small producers and to allow their access to the agricultural technique, made that the agriculture to be one of subsistence, the chance for its revitalisation, in a near future, being importantly reduced.

A characteristic of the rural analyzed space is the lack of the industrial unities and of the exploited subsoil resources. In exchange, in the villages from the field were simultaneously developed the domestic industry and the professions that, once with the development of the commerce and the registered technical progress in the 19th-20th centuries, were less practiced, some of them disappearing totally. At the end of the 19th century and the beginning of the 20th century, in the field villages is mentioned a great number of persons who practiced different professions: furriers, blacksmiths, bakers, wheelwrights, carpenters, masons, coopers, tailors, tin workers, barbers, weavers of osier or club rush baskets and mats.

The geographic settlement favoured by the presence of the Danube river determined an intense commercial activity in the ports and the gangway from here. In the south-west of the territory that we analyzed, on the left bank of the Danube, an intense commercial activity was done through the customs from Calafat. Here were made commercial trades with Turkey, Bulgaria, Greece, Serbia, Austro-Hungary and even further countries such Germany and Belgium. There were exported, mainly, cereals, followed both as volume and income, animals and a diverse range of other products such animal leathers, honey and other food products, hand-made products, clothes etc. In the same time, there were imported silk, citric fruits, food products that couldn't be found in our country, small jewellery, engineering and music instruments, telegraphic devices etc.

Beside this customs point, on the Danube's line there were also others, of more reduced importance: Bistreţ, Desa, Ghidici, Rast.

The commercial activities analyzed through the commercial societies, present territorial differences according to the access to the communication ways, the sale market and to the demographic size and the financial power of the human communities. In the rural space of the field functions now almost 1810 commercial societies (A.F., P.F., S.R.L., S.A., S.N.C.) with varied profile, most of them alimentary. From these, the highest shares are of the limited liability societies (43%) and to the independent physical persons (32.1%) thanks to the advantages they offer unlike the other types of associations: minimal social capital, social liability only for the firm's patrimony, small number of associates. The familial associations have 25.5% from the total number. On the whole, the non-agricultural activities are affected by dysfunctionalities, specific for the transition period, the small commercial factories hardly becoming efficient.

In the studying of the human-geographical reality from the Băileşti's Plain space, among the directions of approaching was also that of the spatial dimension of the social behaviour, such is the way in which the living conditions (the house, the education, the medical services) facilitate the freedom of action of the individual according to his/her own necessities or, on the contrary, they enclose it. The problem was approached on two directions, an objective (statistic) one and a subjective (seen by the population) one. From the municipal dimension point of view, the number of the buildings raised, in an interval of 14 years (1992-2006) with 3.1%, reaching, in 2006 to 44.909 dwellings, with the maximum

(3.837 dwellings) in Poiana Mare and a minimum of 1.676 dwellings in the commune Galiciuica. The municipal endowment is weakly represented, only 1.676 dwellings having running water and 1.555 dwellings disposing of sewerage. The medical system shows a deficit, both in the quantitative and qualitative dimension (1.693 dwellers/doctor and 1.067 dwellers/nurse, in 2006). The education is disadvantaged by the quality of the instructive-educative act, determining a rural to urban migration. But, in general, one can say that in the space afferent to the Băileşti's Plain the living conditions are relatively good, without areas of significant differences.

The economic and social development perspectives of the settlements from the field area are conditioned by the living conditions, these being, on their turn, tightly related to the development of the infrastructure and the quality of the public services. The dynamic of the socio-economic phenomena imposes evaluations and organizing and development strategies of the space. In this respect, we desired, through the SWOT method, to establish the favouring or restrictive elements, identifying the weak points (deficiencies), the strong points (the potential of development), the opportunities and the existent threats. After evaluating the existent potential, we can conclude that the area that corresponds to the Băileşti's Plain presents good characteristics that allow the development and the maintaining of a high degree of dwelling. But, the key for the development of this space are the financial methods and the perfecting of the economic legislation in force.

In present, for a real improvement of the socio-economic life, on a great importance are the programs and the strategies of rural development from the commune agricultural policy domain and of the related policies. In this respect, for the modernization and development of the physical infrastructure and of the other public unities, in this area had been started off projects co-financed through the SAPARD programme, some of them finalized, others in process of realization, projects financed through governmental credit and integrated projects according to the National Plan for Rural Development 2007-2013. The implementation of the integrate development projects will certainly lead to the straightening of the actual economic situation and to a redimensioning of the life quality, of the rural space on the whole.

In the second part of the paper I brought forward few elements of the traditional ethnographic patrimony: the dwelling, ancient occupations and trades, from the perspective of the contribution that they had for the humanizing of geographic environment and their influence on the natural landscape.

The existence and the continuity of the Romanian people in the space where it was constituted is evidenced, along the archaeological evidences or the written documents and by the traditional ethnographic patrimony. The settlements and the occupations gave to the natural landscape of the Băileşti's Plain specific features, individualizing it in zone and region. The material components created by the human presence, the houses, are destined both to the permanent dwelling (those from the precincts) and temporary one (those from the cultivated land).

An element of particularization, in the space that we have analyzed, is the hut (until the beginning of the 20th century), dwelling dug entirely of half in the ground and covered with straws, reed or stalks. The apparition and the maintaining of the hut in the Danubian Plain is due, most of it, the socio-historic conditions and less to the lack of wood, because in the period when the hut appeared, the forests occupied large surfaces in the field regions, descending along the great rivers till the Danube. There had been cleared much later, after the appearance of this type of dwelling. Therefore, in the hut lived all the social categories of people. As a consequence, it can't be regarded as a poor dwelling, but actually as one

adapted to the socio-historic conditions that the dwellers enjoyed. Later this type of dwelling became the shelter of the poor person, while the rich population lived in solid houses, built above the ground.

In the last decade of the 19th century, in the Wallachian Plain, there was a great number of huts (40% from the dwellings were huts, with a high share in the Counties Dolj, Romanaţi and Teleorman). In the rural area of the counties from the Wallachian Plain, riverside to the Danube, the huts had different shares, as following: 99.3% in Olt County, between 97.7% and 97.4% in the counties Dolj, Ialomiţa, Ilfov and Romanaţi, between 93.3 and 93.5% in the counties Teleorman and Vlaşca and 81.15 in Brăila County. This type of dwelling is also present in the urban area, but in a smaller percent.

The plans of the huts include, initially, a passage and a room, later three, four or even five rooms, according to the material condition of the dwellers. To the end of the 18th century and during the 19th century, even the churches were built like huts. And, in numerous villages from the Wallachian Plain existed, till the end of the 20th century *bordeiaşul* – a hut for animals with only one room and *bordeiul-pimniţă* – built in the vineyard, in the field in which the wine was kept.

In time, under the influence of the growing requests regarding the shelter and the development of the household activities, it was moved to the house from above the ground that had, along the history, some structural and functional changes determined by a complex of factors (geographic, socio-cultural, political-administrative etc.).

In the Băileşti's Plain, the elements that offer local specificity are the building materials and techniques. The dwellers from here used for the construction of the houses different materials: wood, earth or clay, brick, straws, reed etc. from which were made the walls and the roofs. Dominant were the house with clay walls, made in different ways, according to the quantity of wood they had: 1. houses with clay walls put on twigs weavings; 2. houses with the walls made of clay put among the laths (timber-work); 3. houses with the walls built only from clay mixed with straws or chaff; 4. houses with the walls made of adobes. Referring to the plan of the dwellings and to the functionality of the rooms, they evolved from the monocellular houses, of varied dimensions and quadrilateral plan, to the houses with 3, 4, 6 rooms with new architectural forms, adapted to the economic changes that took place here.

Nowadays, as type of house, is dominant that with three rooms, permanently subjected to renovation and to the urban influence.

A main characteristic of the space around Băileşti is the mixed profile of the traditional occupations, a reality imposed by the varied requests of life, on one side and on the other side by the autarchic character that the rural household had. The main occupations were the agriculture and the animals growing, the two coexisting until nowadays. The morphology and the structure of the field rural geographic landscape allowed the practicing of agriculture from ancient times, the cereal crops having an age of almost 6 millenniums. The Băileşti's Plain, actually the Wallachian Plain in its whole was since the antiquity the granary of our country. There was cultivated wheat, millet, corn and from animals were grown bovines, horses, sheep and pigs.

Along the agriculture, *animal growing*, was the main occupation of the Romanian people, favoured by the diversity of the natural conditions. The existence of the pastures and hayfields, of the meadow and pond areas, rich in reed plot and grasses, represented the premises for the growing of animals on the entire territory of the Băileşti's Plain. The close type economy determined the mixed character of the animals growing. Predominant are the big animals (bovines and horses) because they provided help in the agricultural working

and transportation. The small animals (sheep, goats, pigs) were grown in a smaller or greater number, generally, for assuring the daily consumption of meat and fats.

Along with the main occupations, in the space that we analyzed existed also secondary occupations (fishing, beekeeping, hunting or the harvesting) practiced, either by the entire population of the area, or by the population of certain villages or groups of humans.

The existence of the raw materials for the practicing of certain professions and also the necessity of helping the daily incomes that increased from one age to another, didn't lead to the apparition and the development of certain trades. Thus, in the Băileşti's Plain, the practiced trades, some disappeared today, were the pottery, the wood processing, the furring, the weaving. Along these, were also practiced others, met in every village: the spinning and weaving, tailoring, bootmaking, blacksmithing.

Unfortunately, now, are in a great regress almost all the traditional trades. The decreasing of the interest for the popular art products, the advanced age of the popular artisans and the reduced number of them can be important evidences as regarding the disappearance of many trades. In the same time, the transformations produced in the last decade, through the "modernization" of the rural world, reduced more and more the importance of these trades.

The analysis of the rural space relate to the Băileşti's Plain, from a multitude of directions lead to some pertinent conclusions regarding the physical-geographical, historic, socio-cultural and economic realities from the field. In this ancient place of dwelling are still found many of the general features of the Romanian rural space, but at a local scale. Far from being an exhaustive approach, the present study brings many clarifications concerning the population and the field habitat, sketching, in the same time, the directions of revitalization of the human communities from here.

BIBLIOGRAFIE

1. Andrei, N., Pârnuţă, Gh., *Istoria învăţământului din Oltenia*, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1981.
2. Antipa, Gr., *Regiunea inundabilă a Dunării, starea ei actuală şi mijloacele de a o pune în valoare*, Bucureşti, Ed. Carol Göbl, 1910.
3. Apostol, Gabriela, *Câmpia Mostiştei. Studiu de geografie rurală,* Bucureşti, Ed. CD Pres, 2004.
4. Avram, Cezar, Pârvu, Gheorghe, Radu, Roxana, Gruescu, Ramona, *România şi exigenţele integrării europene*, vol. II, Craiova, Ed. Alma, 2007.
5. Avram, Cezar, *Politici agrare în Oltenia anilor 1949-1962. Mutaţii socio-economice în satul românesc*, Craiova, Ed. de Sud, 1999.
6. Avram, Cezar (coord.), *Dicţionarul istoric al localităţilor din judeţul Dolj (A-C),(D-M), (N-V)*, Craiova, Ed. Alma, 2004.
7. Avram, Cezar, Ceauşescu, Anca, *Atestări documentare de aşezări din secolele XIV-XVI în sudul Olteniei*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «C.S. Plopşor»", nr. 8, Craiova, 2007.
8. Badea, L., Ghenovici Alexandra, *Judeţul Dolj*, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1974.
9. Baranavski N., Ştefănescu I., *Repartiţia geografică a satelor din România după numărul de locuitori*, în „Studii şi cercetări de geologie, geofizică, geografie", seria geografie, tom XVII, nr.1,1970.
10. Barbu, Paul-Emanoil, Ciobotea, Dinică, Zarzără, Ion, *Istoria Camerei de Comerţ şi Industrie „Oltenia"*, Craiova, Ed. Camerei de Comerţ şi Industrie „Oltenia", 2000.
11. Barbu, Paul-Emanoil, Marinescu N., *Agricultura României în perioada 1864-1918*, Craiova, Ed. Spirit Românesc, 1996.
12. Bârsan, A., *Contribuţii la studiul degradărilor de teren din Oltenia de nord-vest*, Bucureşti, Ed. Agro-silvică, 1957.
13. Bâzgan, Melentina, *Structura judeţelor Ţării Româneşti până în secolul al XVII-lea*, în „Hrisovul. Buletin al Facultăţii de Arhivistică", IV-V, Bucureşti, Ed. Ministerului de Interne, 1999.
14. Băbălău, Nicolae, Ciobotea, Dinică, Zarzără, Ion, *Din istoria instituţiilor administrative ale judeţului Dolj,* Craiova, Ed. Sitech, 2004.
15. Băcănaru, I., *Probleme geografice în dezvoltarea aşezărilor omeneşti din Valea Dunării între secolele al XV-lea şi al XIX-lea*, în "Studii şi cercetări de geologie, geofizică, geografie", seria geografie, 2, tom XV, 1968.
16. Băcănaru, I., Velcea, I., Oancea, D., *Satul românesc. Studiu de geografie umană*, Sibiu, 2007.
17. Băcănaru, I., Ştefănescu, I., Molnar, E., Deică, P., Bugă, D., Tufescu, V., *Contribuţiuni la clasificarea funcţională a aşezărilor din R.P.R.*, în „Probleme de geografie", X,1963.
18. Băcănaru, I., Mihăilescu, V., *Câteva consideraţii asupra geografiei satului*, în S.C.G.G.G., Seria Geografie, tom XII, nr. 2, 1965
19. Băcănaru, I., *Probleme geografice în dezvoltarea aşezărilor omeneşti din Valea Dunării între sec. al XV-lea şi al XX-lea*, în „Studii şi cercetări de geologie, geofizică, geografie", Seria Geografie, tom XVI, nr.2, 1968.

20. Băcilă, I. C., *Oltenia sub austrieci, 1718-1739. Un document cartografic*, în „Arhivele Olteniei", nr. 12, 1994.
21. Băcilă, I.C., *O hartă din 1835 a judeţului Dolj,* în „B.S.R.G.", XL, Bucureşti, 1921.
22. Bădescu, Ilie, *Structuri şi procese socio-demografice în mediul rural*, în „Academica", nr. 43, octombrie 2005, anul XV, 180, Bucureşti, 2005.
23. Bălteanu, D., *Cercetarea geografică şi dezvoltarea durabilă*, în „Revista Geografică", tom VIII, Bucureşti, 2001.
24. Bălteanu, D., Popescu, Claudia, *Dezvoltarea durabilă – de la concept la o posibilă strategie de dezvoltare a României*, în SCG, tom XLI, Bucureşti, 1994.
25. Bănăţeanu, Tancred, *Types d'atre dans les villages roumains d'une des regions marecageuses du Danube*, în „Ethnographica", II, Museum v Brne, Brno, 1960.
26. Berciu, D., *Arheologia preistorică a Olteniei*, Craiova, 1939.
27. Bleahu, Ana, *Dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană*, în „Calitatea vieţii", XVI, nr. 3-4, 2005.
28. Bodârc, F., Nancu, D., *Implementarea cercetării geografice în fundamentarea politicilor sectoriale de dezvoltare rurală*, în „Revista geografică", tom VII, Bucureşti, 1999.
29. Bogdan, Octavia, *Fenomene climatice de iarnă şi vară,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978.
30. Bold, I., Rus, Gh., *Strategii pentru agricultura românească*, Timişoara, Ed. Mirton, 2003.
31. Borcoş, A., *Declinul demografic al populaţiei rurale din România*, în „Revista Geografică", tom VII, Bucureşti, 2001.
32. Bratiloveanu, Popilian, Marcela, *Valori ale vetrei şi pragului regăsite în practica populară din spaţiul carpato-danubian*, în „Ethnos. Revistă ştiinţifică de etnografie, folclor, artă populară", nr. 5, Bucureşti, 2004.
33. Brown, L., *Probleme globale ale omenirii*, Bucureşti, Ed. Tehnică, 1996.
34. Budiş, Dancău, Monica, *Particularităţi ale gospodăriilor şi locuinţei în zona subcarpatică a Olteniei,* în „Oltenia. Studii si comunicari", Craiova, 1974.
35. Budiş, Monica, *Microcosmosul gospodăresc. Practici magice şi religioase de apărare*, Bucureşti, Ed. Paideea, 1992.
36. Bugă, Dragoş, *Oraşele dintre Carpaţi şi Dunăre în secolele XIX şi XX. Repartiţie teritoriale şi evoluţie demografică*, Bucureşti, Ed. SemnE, 2005.
37. Bugă, Dragoş, *Populaţia Olteniei în sec. XIX şi XX*, în „Revista de statistică", an XVII, nr.6,1968.
38. Bugă, Dragoş, *Populaţia oraşelor Munteniei şi Olteniei în ultima sută de ani*, în „Revista de statistică", nr.14, an XVI,1967.
39. Bugă, Dragoş, Rusenescu, Constanţa, *Territorial distribution and growth of population in the Roumanian plain in the 20 th century*, în „Revue roumaine de géologie, géophysique et géogr.," série de géogr., t. 8, 1964.
40. Butură, Valer, *Etnografia poporului român,* Cluj Napoca, Ed. Dacia, 1978.
41. Cândea, Melinda, Bran, Florina, Irina, Cimpoieru, *Spaţiul geografic românesc. Organizare, amenajare, dezvoltare durabilă*, Bucureşti, Ed. Economică, 2001.
42. Călinescu, R., Pătroescu, Nardin, M, *Biogeografie*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1974.
43. Cândea, Melinda, Deică, P., *Geografia confesiunilor religioase din România*, în „Terra", nr. 3-4, 1992.
44. Cândea, Melinda, *Carpaţii Meridionali. Studiu de geografie umană*, E.U.B., 1996.

45. Castaneda, Carlos, *Cealaltă realitate*, RAO, International Publishing Company, 1995.
46. Cădere, R., *Problema apelor subterane din R.P.R.*, în „Studii de hidrologie", I, Bucureşti,Comitetul de Stat al Apelor, I.S.C.H., 1963.
47. Căpătaru, Doru, *Bisercile bordei din Oltenia*, în „Mitropolia Olteniei", nr. 5-8, 2005.
48. Ceauşescu (Gofiţă), Anca, *Aspecte generale privind evoluţia punctului de frontieră Calafat*, în "Geoforum – Studii şi Cercetări de Geografie şi Protecţia Mediului", Craiova, 2001.
49. Chicideanu, I., *Die frühtrrakische Kultur zur Bunzezeit in Südwest* Romänien, în „Dacia", NS, 30, 1986.
50. Chiriţă, M., *Sloboziile din Oltenia în perioada 1819-1831 (cu referire specială la cele din judeţul Mehedinţi)*, în „Mehedinţi. Cultură şi civilizaţie", vol. IV, Dr. Tr. Severin, 1982.
51. Ciobănel, Alina, Ioana, *Tipologia relaţiilor de rudenie*, în „Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor «C. Brăiloiu»", nr. 7, Bucureşti, 1996.
52. Ciobănel, Alina, Ioana, *Unităţi de locuire în moşia satului,* în „Revista de etnografie şi folclor", nr. 5, 1993.
53. Ciobotea, Dinică, *Proprietatea boierească asupra pământului în Oltenia în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în „Analele Universităţii din Craiova", Seria istorie, nr. 1, 1996.
54. Ciobotea, Dinică, *Proprietatea moşnenească în judeţul Dolj*, în „Arhivele Olteniei", nr. 9, Bucureşti, 1994.
55. Cocean, P., *Structura spaţiului mental românesc,* în „Studia Universitatis Babeş-Bolyai", Geographia, XLIX, 2004.
56. Cojocaru, I., *Documente privitoare la economia Ţării Româneşti*, vol.I., Bucureşti, 1958.
57. Colescu, L., *Recensământul general al populaţiei României. Rezultate definitive.* Bucureşti, 1905.
58. Comşa, Eugen, *Neoliticul pe teritoriul României. Consideraţii,* Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1978.
59. Conea, I., *Aşezările omeneşti din depresiunea subcarpatică din Oltenia*, în „B.S.R.G.", tom. L, Bucureşti, 1931.
60. Conea, I., *Geografia satului românesc. Aşezare, formă, structră*, în „Sociologia românească", an II, nr. 2, 3, Bucureşti, 1937.
61. Conea, I., *Originea şi importanţa documentară-istorică a cuvântului „sat" în lumina geografiei istorice*, în „Lucrările Simpozionului de geografie a satului" (Bucureşti, sept., 1967), Bucureşti 1969.
62. Corfus, I., *Agricultura Ţării Româneşti în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1969.
63. Coteanu Ioan, Seche, Luiza, Seche, Mircea (coordonatori), *Dicţionarul explicativ al limbii române*), Institutul de Lingvistică din Bucuresti, Ed. Academiei R.S.R., 1975.
64. Coteţ, Petre, *Câmpia Olteniei,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1957.
65. Coteţ, Petre, *Câmpia Română, Studiu de geomorfologie integrată*, Bucureşti, Ed. Ceres, 1976.
66. Crăiniceanu, Gheorghe, *Igiena ţăranului român. Locuinţa, încălţămintea, îmbrăcămintea. Alimentaţia în diferite regiuni ale ţării şi în diferite timpuri ale anului*, Bucureşti, 1895.
67. Cucu, V., *Geografia aşezărilor rurale*, Târgovişte, Ed. Domino, 2000.

68. Cucu, V., *România. Geografie umană şi economică,* Bucureşti, Ed. Printech, 1998.
69. Cucu, V., Băcanaru I., *Geografia satului românesc*, în „ Terra'', nr. 2, Bucureşti,1972.
70. Cucu, V., Ianoş, I., *Sisteme de aşezări şi strategia organizării lor*, în „Terra", an XX (XL), nr. 3-4, iulie-decembrie, Bucureşti, 1988.
71. Cucu, V., *Oltenia de azi*, Bucureşti, 1961.
72. Cucu, V., *Organizarea administrativ-teritorială a R. S. România. Retrospectiva ultimilor 20 de ani*, în „Terra", anul XX (XL), nr.1, ianuarie-martie, Bucureşti, 1988.
73. Cucu, V., *România – Regiuni de dezvoltare. Fundamentări geografice*, în „Terra", anul XXXII – XXXIV (LII-LIV), Bucureşti, 2002.
74. Cumbary, Ana, Manoil, Marin, Caniam, Mihail, Candru, Aureliu, *Dicţionar geografic al judeţului Dolj*, Bucureşti,1896.
75. Demangeon, Albert, *Essai de clasification des maisons rurales,* în „Problemes de geographie humaine", 1937.
76. Dinescu, Dem., *Gospodăria rurală*, Bucureşti, Ed. Librăriei „Universala" Alcalay & Co., 1943.
77. Dinu, F., Alexandru, Miu, C., Nicolae., *Băileşti, o lume - ... sub soarele câmpiei*, Craiova, Ed. MJM, 2006.
78. Donat, Ion, *Aşezările omeneşti din Tara Românească în secolele XIV şi XVI*, în „Studii. Revistă de istorie", an IX, nr.6, Bucureşti, 1956.
79. Donat, Ion, Ciobotea, Dinică, Pătroiu, Ion, *Catagrafia obştească a Ţării Româneşti din 1831*, Craiova, Ed. Helios, 2000.
80. Drăgescu Katon, *Aspecte ale vieţii economice şi sociale doljene oglindite în albumele de fotografii realizate de I. C. Drăgescu la începutul secolului al XX-lea*, în „Oltenia. Studii şi comunicări", 1980.
81. Dumitru, Gelu, *Maglavit – trepte de istorie*, Craiova, Editura MJM, 2008.
82. Eliade, Mircea, *Le sacre et le profane*, Paris, 1965.
83. Enache, Ştefan, Pleşa, Teodor, *Zona etnografică Dolj*, Bucureşti, Ed. Sport-Turism, 1982.
84. Erdeli, G., *Diferenţieri geografice în dinamica satului românesc contemporan*, în "Terra", L, nr. 1, Bucureşti, 2000.
85. Erdeli, G. (coord.), *Dicţionar de Geografie Umană*, Bucureşti, Ed. Corint, 1999.
86. Erdeli, G., Cândea, Melinda, *Aşezarea rurală – componentă principală a peisajului geografic românesc*, în „B.S.S.S.G.", serie nouă, VII, Bucureşti, 1984.
87. Erdeli, G., Cândea, Melinda, *Tendinţe actuale în geodemografia R.S. România*, în „Terra", anul XX (XL), nr. 3-4, iulie-decembrie, 1988.
88. Erdeli, G., Costachie, S., *Caracteristici geodemografice ale populaţiei turce din România. Aspecte teritoriale*, în „Terra", anul XXXII (LII – LIV), 2002/2005, Bucureşti, 2005.
89. Erdeli, G., Cucu V., *România. Populţie. Aşezări umane. Economie*, Bucureşti, Ed. Transversal, 2005.
90. Erdeli, G., Dumitrache, Liliana, *Geografia populaţiei*, Bucureşti, Ed. Corint, 2001.
91. Erdeli, G., *Forme de organizare administrativ-teritorială ale spaţiului geografic românesc*, în „Comunicări de geografie", E.U.B., 1997.
92. Erdeli, G., *Podişul Mehedinţi. Geografie umană,* Bucureşti, Ed. Metropol, 1992.
93. Erdeli, G., *Starea actuală a satului românesc. Particularităţi geodemografice*, în „Terra", nr. 1, Bucureşti, 2000.

94. Erdeli, G., Urucu, Veselina, *Câmpia Olteniei. Particularităţi geodemografice*, în S.C.G.G.G., Seria Geografie, tom XXXI, nr. 1, 1984,
95. Focşa, Gheorghe, *Elemente decorative la bordeiele din sudul regiunii Craiova*, Bucureşti, 1856.
96. Frundzescu, D., *Dicţionarul topografic şi statistic al României*, Bucureşti, Tipografia Statului, 1872.
97. Fragniere, Gabriel, *Le Royaume de l'homme. Essai sur la religion et la democratie*, Geneva, Editions du Mont-Blanc, 1973.
98. Gâştescu, P., *Lacurile din R.P.R. Geneză şi regim hidrologic*, Bucureşti, 1963.
99. Georgesu, G. (coord.), *Reforma economică şi dezvoltarea durabilă*, Bucureşti, Ed. Economică, 19995.
100. Gheţău, V., *Tranziţie şi demografie*, în "Populaţie şi Societate", nr. 1-2, 1997.
101. Ghinoiu, I., *Harta peisajelor etnografice dobrogene – instrument pentru identificarea patrimoniului rural*, în „Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor «C. Brăiloiu»", serie nouă, tom 18, Bucureşti, 2007.
102. Ghinoiu, I., *La contribution des geographes et des etnographes à l´établissement d´une tzpologie de l´habitat rural traditionnel en Roumanie*, în „La Revue du Museé de l´Homme", tom 18, Paris, 1978.
103. Ghinoiu, I., *Tipologia peisajelor etnografice româneşti*, în „Memoriile secţiei de filologie, literatură şi artă", Seria IV, tom III, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1981.
104. Ghinoiu, I. (coord.), *Atlasul etnografic al României*. vol. I *Habitatul*, Institutul de etnografie şi folclor „C. Brăiloiu", Bucureşti, Ed. Academiei Române, 2003.
105. Ghinoiu, I., Văduva, Ofelia, *Tradiţie şi inovaţie în sistematizarea aşezărilor rurale*, în „Revista de etnografie şi folclor", tom 18, nr. 2, 1973.
106. Giurescu, C. C., *Contribuţi la istoria ştiinţei şi tehnicii româneşti în secolele XV – începutul secolului XIX*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1973.
107. Giurescu, C., Constantin, Giurescu, C., Dinu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Bucureşti, Ed. Albatros, 1975.
108. Giurescu, C., *Principatele Române la începutul secolului al XIX-lea*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1957.
109. Gîştescu, P., *Fluviile Terrei*, Bucureşti, Ed. Sport-Turism, 1990.
110. Gîştescu, P., *Lacurile din R.P.Română. Geneză şi regim hidrologic*, Bucureşti, Ed. Academiei R.P.R., 1963.
111. Grumăzescu, H., *Câmpia Băileştilor*, în „Natura", an III, nr. 5-6, 1951.
112. Gustav, Gusti, *Arhitectura în România*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1965.
113. Haşdeu, B., P., *Istoria critică a românilor*, I, Bucureşti, 1875.
114. Herbay, Aurel, *Contribuţii geografice la sistematizarea locală şi teritorială a reţelei de localităţi din partea de sud a Câmpiei Române*, în „Lucrările Simpozionului de Geografie a Satului" (Bucureşti, sept., 1967), Bucureşti, 1969.
115. Ianoş, I., *Restructurarea economică şi fenomenul de migraţie în România*, în „Revista Geografică", tom V, Bucureşti, 1998.
116. Ianoş, I., *Satele foarte mari din România. Repere geografice*, în „Terra", XXII (XLII), nr. 1-4, 1990.
117. Ianoş, I., *Sisteme teritoriale*, Bucureşti, Ed. Tehnică, 2000.
118. Ielenicz, M., *Contactul dealurilor şi podişurilor României cu regiunile limitrofe*, în „Comunicări de Geografie", vol. V, Bucureşti, 2001.

119. Ielenicz , M., *Dealurile şi podişurile României*, Bucureşti, Ed. Fundaţiei „România de Mâine”, 1999.
120. Ielenicz, M., *Metodica cercetării teraselor*, „Terra”, anul XX (XL), nr. 1, ianuarie-martie, 1988.
121. Ielenicz, M, Pătru, Ileana, *România. Geografie fizică*, vol. I, Bucureşti, Ed. Universitară, 2005.
122. Ionescu, Grigore, *Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor*, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1982.
123. Ionescu, Grigore, *Arhitectura populară în România*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1981.
124. Ionescu, Grigore, *Arhitectura românească: Tipologii, creaţii, creatori*, Bucureşti, Ed. Tehnică, 1986.
125. Ionescu, I., *Agricultura în judeţul Mehedinţi*, Bucureşti, 1868.
126. Ionescu, Şişeşti, G., *Fenomene de distrugere şi de reconstituire a solului*, în „Ionescu Şişeşti G., Culegere din lucrările ştiinţifice”, Ed. Academiei R.S.R., Bucureşti, 1966.
127. Ionescu, Şişeşti, G., *Principalele tipuri de sol din România*. *Răspândire. Descriere. Compoziţie. Starea de fertilitate. Nevoia de îngrăşăminte. Experienţele din anii 1933-1936*, în „Ionescu Şişeşti G., Culegere din lucrările ştiinţifice”, Ed. Academiei R.S.R., 1966.
128. Ionescu-Balea, M., St., *Les dunes de l'Oltenie.* Extrait de la Revue De Geogr. anuelle, Paris, 1923.
129. Iordache, G., *Centre de producţie meşteşugărească din Oltenia (structură, repartiţie teritorială, perspective etnografice)*, în „Revista de etnografie şi folclor”, tom 23, nr.2, 1978.
130. Iordache, G., *Mărturii etno-longvistice despre vechimea meseriilor populare româneşti*, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1980.
131. Iordache, G., Niţu, N., Popilian, M., *Câteva sate din Oltenia specializate în practicarea unor meşteşuguri tradiţionale*, în „Historia”, vol. II, Ed. Academiei Române, 1971.
132. Iordache, G., *Ocupaţii tradiţionale pe teritoriul României*, vol. I, II, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1985, 1986.
133. Iordan, Iorgu, *Toponimie românească,* Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1963.
134. Iorga, N., *Drumuri vechi*, Bucureşti, Cultura Neamului Românesc, 1920, p. 7.
135. Iorga, N., *Istoria Bisericii române*, vol, I, ediţia II, Bucureşti, 1932.
136. Iorga, N., *Istoria românilor prin călători,* vol. I-IV, Bucureşti, 1926-1930.
137. Istrati, I.C., *O pagină din istoria contimporană a României, din punct de vedere medical, economic şi naţional*, Bucureşti, 1880.
138. Izbăşoiu, C., *Despre formarea şi evoluţia satelor din Oltenia*, în B.S.R.R.G., vol. VIII, serie nouă, 1984.
139. Joiţa, Virgil, *Mişcări demografice în Ţara Românească în secolul al XVIII-lea*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, Bucureşti, 1981.
140. Karadja, C. I., *Oltenia după Memoriile Generalului von Bauer (1778)*, în “Arhivele Olteniei”, nr. 14, Craiova, 1924.
141. Lahovari, G. I., Brătianu, gen. C. I., Tocilescu, Gr., C., *Marele Dicţionar Geografic al României*, Bucureşti, Stab. Grafic J. V. Socecŭ, 1898-1901.
142. Lazăr, Simona, *Cultura Vârtop în Oltenia*, Craiova, Fundaţia Scrisul Românesc, 2005.

143. Maier, R., Octavian, *Elemente inedite privind cercetarea aşezărilor şi arhitecturii ţărăneşti din vestul ţării*, în „Revista de etnografie şi folclor”, nr. 4, 1988.
144. Manolescu, N., *Igiena ţăranului. Locuinţa, iluminatul şi încălzitul ei. Îmbrăcămintea, încălţămintea, alimentaţia ţăranului în deosebitele epoce ale anului*, Bucureşti, Lito-tipografia Carol Göbl, 1895.
145. Martonne, Emm. de, *La Valachie, essai de monographie geographiques*, Librairie Armand Colin, Paris, 1902.
146. Marţian, Pop, Dionisie, *Analele statistice şi economice*, Bucureşti, 1860.
147. Mazilescu, S. Ioan, *Biserica-bordei din Oltenia*, în „Oltenia-documente, cercetări, culegeri”, Craiova, cartea I, nr. 11, 1940.
148. Mehedinţi, S., *Le pays et le peuple Roumain*, Bucureşti, 1927.
149. Mehedinţi, S., *Vechimea poporului român şi legătura cu elementele alogene*, Bucureşti, 1925.
150. Mihăilescu, V., *Aşezările omeneşti din Câmpia Română la mijlocul şi la sfârşitul secolului al XIX-lea*, în „Analele Academiei Române”, sect. III, tom. IV, Bucureşti, 1924.
151. Mihăilescu, V., *L' evolution de l' habitat rural dans les collenes de la Valachie entre 1780-1900*, în B.S.R.G., tom LV, Bucureşti, 1936.
152. Mihăilescu, V., *O hartă a principalelor tipuri de aşezări rurale din România*, în B.S.R.G., tom LIII, Bucureşti, 1934.
153. Mihăilescu, V., *Vlăsia şi Mostiştea*, în B.S.R.G., tom XLIII, 1924.
154. Mureşan, Fl., V., *Satul românesc din nord-estul Transilvaniei la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Cluj-Napoca, Institutul Cultural Român, Centrul de Studii Transilvane, 2005.
155. Murgoci, G., *Câmpia Română şi Balta Dunării*, în „G. Murgoci. Opere alese”, Ed. Academiei R.P.R., Bucureşti,1957. Tradus după *La Plaine Roumaine et le „Balta” du Danube*, Congr. Internaţ. du petrole, Guide des excursions, Bucureşti, 1907.
156. Nica, M., Lazăr, Simona, *Locuinţe hallstattiene descoperite în aşezările de la Ghidici, punctele „Balta Tarovei” I şi II (judeţul Dolj)*, în „Cercetări arheologice în aria nord-tracă”, Bucureşti, 1997.
157. Nica, M., Niţă, T., *Les etablissements neolithiques de Leu et Padea de la zone d' interference des cultures Dudeşti et Vinca. Un nouvel aspect du Neolithique moyen d' Oltenie*, în „Dacia”, N.S., 23, 1979.
158. Nica, M., Simona, Lazăr, *Locuinţe hallstattiene descoperite în aşezările de la Ghidici, punctele „Balta Tarovei” I şi II (judeţul Dolj)*, în „Cercetări arheologice în aria nord-tracă”, Bucureşti, 1997.
159. Nicolăescu, Plopşor, C.S., *Bordeiul în Oltenia. Schiţă antropogeografică*, în B.S.R.G., 2, tom. XL, Bucureşti, 1922.
160. Niculescu, Elena, *Extreme pluviometrice pe teritoriul României în ultimul secol*, „Studii şi cercetări de geografie”, tomul XLIII, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1996.
161. Niţu, Georgeta, *Contribuţii la cunoaşterea gospodăriei ţărăneşti din Câmpia Română*, în „Contribuţii istorice, filologice, socio-economice”, III, Craiova, 1977.
162. Niţu, Georgeta, *Tipuri de aşezări rurale în judeţul Mehedinţi, evoluţie şi perspective de dezvoltare*, în „Oltenia. Studii şi comunicări” , III, Craiova, 1981.
163. Niţu, Georgeta, *Unelte arhaice de pescuit pe Valea Dunării oltene*, în „Oltenia. Studii şi comunicări”, Craiova, 1982.

164. Niţu, N, *Particularităţi ale populării unităţilor de câmpie*, în „Analele Universităţii din Craiova”, Seria Filosofie-Sociologie-Istorie, anul IV, 1979.
165. Niţu, N., *Originea şi răspândirea geografică a bordeiului*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 7, 1992.
166. Oancă, Teodor, *Probleme controversate în cercetarea onomastică românească,* Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1996.
167. Olteanu, Şt., *Societatea carpato-danubiano-pontică în secolele IV-XI: structuri demo-economice şi social-politice*, Bucureşti, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1977.
168. Olteanu, Şt., *Societatea românească la cumpănă de milenii (secolele VIII-IX)*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.
169. Otiman, I.O., *Dezvoltarea rurală în România,* Timişoara, Ed. Agroprint, 1997.
170. Otiman, Păun, I., *Dezvoltarea rurală durabilă a României în contextul integrării europene (I)*, în „Academica”, nr. 43, Anul XV, 180, octombrie, 2005.
171. Panaitescu, P.P., *Istoria culturii româneşti,* Bucureşti, 1969.
172. Panea, N., *Antropologie a tradiţiilor: tradiţia populară şi mecanismele de reglare a mentalităţii*, Craiova, Ed. Omniscop, 1995.
173. Papacostea, St., *Oltenia sub stăpânirea austriacă. 1718-1739*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 1998.
174. Papahagi, Tache, *Images d'etnographie roumaine*, Tome troisieme, Bucureşti, MCMXXXIV.
175. Patrulus, R., *Locuinţa în timp şi spaţiu*, Bucureşti, Ed. Tehnică, 1975.
176. Pătraşcu, G., *Arhitectura şi tehnica populară*, Bucureşti, Ed. Tehnică, 1984.
177. Petrescu, P., Stoica Georgeta, *Arta populară românească*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1981.
178. Petrescu, P., *Zonele arhitecturii populare din Oltenia*, în „Oltenia. Studii şi comunicări”. Etnografie, Craiova, 1974.
179. Petrişor, V., *Calafatul în zilele fierbinţi ale lui August 1944*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 1, 1981.
180. Petrişor, V., Mândroiu, L., *Calafat. Trepte de istorie*, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1977.
181. Pleniceanu, V. şi colab., *The rehabilitation of the Danube floodplain on Rastu – Corabia sector*, în „Annals of the University Craiova”, Series Geography, Craiova, Ed. Universitaria, 2006.
182. Poni, P., *Statistica răzeşilor,* Bucureşti, Librăriile „Cartea românească” şi Pavel Surdu, 1921.
183. Pop, M., *Obiceiuri tradiţionale româneşti*, CCES, Bucureşti,1976.
184. Popovici, I., *Aşezări temporare în România* , în „Terra”, XIV, nr. 4, 1982.
185. Popp, M. Nicolae, *Les terrasses fluviatiles de la Munténie Centrale*, în B.S.R.R.G., tom LVII, Bucureşti, 1938.
186. Popp, N., Mara, *Drumuri şi ocupaţiuni vechi în Ţările Româneşti*, în B.S.R.R.G., tomul LVII, Bucureşti, 1938.
187. Popp, N., *Fluviul Dunărea*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985.
188. Popp, N.A., *Studiul geografic al aşezărilor omeneşti*, în B.S.R.R.G., tom XLVII, Bucureşti, 1928.
189. Rădulescu, N., Al. şi colab., *Utilizarea agricolă a ostroavelor din sectorul oltean al Dunării*, în „Comunicări de geografie”, vol IX, Bucureşti, 1969.
190. Rădulescu, N., Al., *Aspecte geografice noi de-a lungul Dunării româneşti şi în judeţele limitrofe*, în „Terra”, anul III (XXIII), iulie-august, Bucureşti, 1971.

191. Rădulescu, N., Al., *Cercetări de geografie umană cu ajutorul reliefului antropic*, în „Comunicări de geografie", vol VIII, Bucureşti, 1969.
192. Rădulescu, N., Al., *Evoluţia peisajului rural din Lunca Dunării*, Comunicare susţinută la „Simpozionul de Geografie rurală", Iaşi, dec., 1973.
193. Rădulescu, N., Al., *Satul liniar din Oltenia şi problemele lui de sistematizare*, în „Lucrările Simpozionului de Geografie a satului" (Bucureşti, sept. 1967), Bucureşti, 1969.
194. Rădulescu, N., Al., Velcea, I., Petrescu, N., *Geografia agriculturii României*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1968.
195. Rădulescu, T., *De la Burebista la Mircea cel Bătrân – Culoarul cultural al Dunării la Calafat*, Craiova, Ed. M. Duţescu, 2004.
196. Roşca, I., *Imigrarea sezonală a grădinarilor bulgari 1927-1932*, în B.S.R.G., tom LI, Bucureşti, 1932.
197. Roşu, Al., *Bazinul hidrografic al râului Topolog. Populaţia şi aşezările umane*, Piteşti, Ed. Tiparg, 2007.
198. Roşu, Al., *Geografia fizică a României*, Bucureşti, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1962.
199. Rotariu, Tr., *Demografie şi sociologia populaţiei. Fenomene demografice*, Iaşi, Ed. Polirom, 2003.
200. Rotaru, T., Mezei, E., *Asupra unor aspecte ale migraţiei interne recente din România*, în "Sociologie Românească", nr. 3, Bucureşti, 1999.
201. Rusenescu, Constanţa, *Observaţii privind deplasările sezoniere ale populaţiei din Oltenia* , în „Comunicări de geografie", vol IX, Bucureşti, 1969.
202. Rusenescu, Constanţa, Bugă, Dragoş, *Creşterea şi repartiţia teritorială a populaţiei dintre Carpaţi şi Dunăre în secolele XIX – XX*, în S.C.G.G.G., Seria Geografie, tom XII, nr. 1, 1965.
203. Rusu, I., I., *Elemente autohtone în terminologia aşezărilor şi gospodăriilor*, în „AMETC" pe anii 1962-1964, Cluj, 1966.
204. Ruxăndoiu, P., *Folclorul literar în contextul culturii populare româneşti*, Bucureşti, Ed. Grai şi Suflet- Cultura Naţională, 2001.
205. Samurcaş, Tzigara, Al., *L'art du people roumain*, Geneva, 1925.
206. Săgeată, R., Nedea-Săgeată, Marcela, *Structuri territorial-administrative în spaţiul oltean. Evoluţie, disfuncţionalităţi, soluţii de perspectivă*, în "Gorjul geografic", III, Craiova, 2007.
207. Simionescu, Ion, *Tipuri de case din Vechiul Regat*, în „Revista ştiinţifică V. Adamachi", Iaşi, 1922.
208. Stahl, Anca, *Studiul riturilor de construcţie româneşti*, în „Revista de etnografie şi folclor", tom 13, nr. 4, Bucureşti, 1968.
209. Stahl, H., H., *Sociologia satului devălmaş românesc*, vol. I, Bucureşti, 1946.
210. Stahl, H., *Contribuţii la studiul satelor devălmaşe româneşti*, vol. I, II, III, Bucureşti, Ed. Academiei R.P.R., 1958, 1959,1965.
211. Stahl, Henri, H., *Civilizaţia vechilor sate româneşti*, Bucureşti, 1968.
212. Stahl, Paul, H., *Planurile caselor ţărăneşti româneşti*, Sibiu, 1958.
213. Stoica, Georgeta, *Arhitectura interiorului locuinţei ţărăneşti*, Muzeul din Râmnicu Vâlcea, 1974.
214. Stoica, Georgeta, *Arhitectura populară românească*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1989.

215. Stoica, Georgeta, *Sistemes de chauffage del'habitation paysanne chez des Roumains*, în „Etudes d'etnographie et de folklore Au VIII-e Congres international de sciences antropologiques et etnologiques", Bucureşti, 1964.
216. Stoicescu, N., *Bibliografia localităţilor şi monumentelor feudale din România.I. Ţara Românească*, vol. I, II, Mitrololia Olteniei, 1970.
217. Surd, V., *Geografia aşezărilor*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2003.
218. Surd, V., *Introducere în geografia rurală*, Cluj-Napoca, Ed. Interferenţe, 1993.
219. Şandru, I., *Câteva consideraţii de geografie istorică privind populaţia Olteniei*, în „Terra", XIV, Bucureşti, 1982.
220. Ştefănescu, Ioana, *Aspecte geografice legate de sistematizarea satelor în zona subcarpatică dintre Buzău şi Milcov*, în „Lucrările Simpozionului de Geografie a satului" (Bucureşti, sept., 1967), Bucureşti, 1969.
221. Ştefănescu ,Şt., *Bănia în Ţara Românească*, Bucureşti, 1965.
222. Tantău, Rodicau, *Meşteşugurile la geto-daci*, Bucureşti, 1972.
223. Tomescu, Viorica, *Natural protected areas for biodiversity within Oltenia and their role in susteinable development*, în „Geographical Phorum", anul 4, nr. 4, 2005.
224. Tudor, D., *Oltenia romană*, ediţia a IV-a, Bucureşti, 1978.
225. Tufescu, V., *România*, Bucureşti, 1974.
226. Turdeanu, Ana, Toşa, *Consideraţii geografice privind satele din Oltenia în sec. al XVIII-lea, în lumina documentelor cartografice şi istorice*, în „Lucrările Simpozionului de Geografie a Satului" (Bucureşti, sept., 1967), Bucureşti, 1969.
227. Turdeanu, Ana, Toşa, *Oltenia. Geografie istorică în hărţile secolului al XVIII-lea*, Craiova, Fundaţia Scrisul Românesc, 1975.
228. Ujvari, I., *Geografia apelor României*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1972.
229. Urucu,Veselina, *Satul românesc în tranziţie*, în „Comunicări de Geografie", vol. III, Bucureşti, 1999.
230. Vâlsan, G. *Câmpia Română*, în B.S.R.G., an XXXVI, Bucureşti, 1916.
231. Vâlsan, G., *Câmpia Română. Contribuţiuni de geografie fizică*, în vol. „George Vâlsan.Opere alese", Bucureşti, 1971.
232. Vâlsan, G., *O fază în popularea Ţării Româneşti*, în B.S.R.G., tom.XXXIII, Bucureşti, 1912.
233. Vasilescu, Al., *Registrul tuturor localităţilor cuprinse în harta Olteniei lucrată de Freiderich Schwantz şi terminată în 1723*, în „Arhivele Olteniei", V, 27, Craiova, 1926.
234. Velcea, I., *Conceptul de geoeconomie agrară, sinteză a potenţialului spaţiului rural*, în „Terra", an XX (XL), nr. 3-4, iulie-decembrie, Bucureşti, 1988.
235. Vert ,C., *Analiza geodemografică. Manual practic*, Timişoara, 1995.
236. Vert, C., *Geografia populaţiei. Teorie şi metodologie*, Timişoara, Ed. Mirton, 2001.
237. Vîlsan, G., *Câmpia Română*, în B.S.R.R.G., XXXVI, 1915.
238. Vlăduţiu, Ion, *Etnografie românească*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1973.
239. Vuia, Romulus, *Satul românesc din Transilvania şi Banat. Studii antropografice şi etnografice*, în „Studii de etnografie şi folclor", Bucureşti, 1975.
240. Vulcănescu, R., *Cartografiera etnografică a transhumanţei în Oltenia de Vest*, în „Revista de etnografie şi folclor", an. IX, nr. 1, Bucureşti, 1964.
241. Vulcănescu, R., Simionescu, P., *Drumuri şi popasuri străvechi*, Bucureşti, Ed. Albatros, 1974.

242. Vulpe, A., *Zur mittleren Hallstattzeit in Rumanien,* în „Dacia", NS, 9, 1965, p. 105-132; Idem, *Zur Ent stechung der geto-dakischen Zivilisation. Die Basarabi Kultur,* în „Dacia", NS, 30, 1986.
243. Zaharia, Eugenia, *Săpăturile de la Dridu. Contribuţii la arheologia şi istoria perioadei de formare a poporului român*, Bucureşti, 1967.
244. Zane, G., *Industria din România în a II-a jumătate a secolului al XIX-lea. Despre stadiile premergătoare industriei mecanizate*, Bucureşti, Ed. Academiei Române, 1970.
245. ***, *Istoria României*, Bucureşti, 1962.
246. ***, Monografia geografică a R.P.R, vol. I-II, Bucureşti, 1960.
247. ***, *Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930,* I.C.S. Bucureşti, 1938.
248. ***, *Recensământul populaţiei şi locuinţelor din 6 aprilie 1941,* I.C.S. Bucureşti.
249. ***, *Enciclopedia României*, vol. I-IV, Bucureşti, 1938-1943.
250. ***,*Recensământul populaţiei şi locuinţelort din 15 martie 1966*, D.G.S., Bucureşti, 1970.
251. ***, *Recensământul populaţiei şi locuinţelort din 5 ianuarie 1977*, D.C.S., Bucureşti, 1978.
252. ***, *Geografia Văii Dunării Româneşti*, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1969.
253. ***, *Naţionalizarea-premisă a industrializării socialiste a Olteniei*, Craiova , 1978.
254. ***,*Enciclopedia geografică a României,* Bucureşti, Ed. ŞtiIinţifică şi Enciclopedică, 1982.
255. ***, *Geografia României*, vol. I-IV, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1983-2005.
256. ***, *Recensământul general al populaţiei României din 7 ianuarie 1992*, C.N.S., Bucureşti, 1994.
257. ***, *Recensământul general al populaţiei României din 18 martie 2002*, C.N.S., Bucureşti.
258. ***, *Satul românesc contemporan,* Centrul de Informare şi Documentare Economică, Bucureşti, 1993.
259. ***, *Istoria Românilor*, vol. I-VII, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2001-2003.
260. ***, *Carta Verde. Politica de Dezvoltare Regională în România*, Guvernul României şi Comisia Europeană, Bucureşti, 1998.
261. ***, *Disparităţi regionale în România: 1990-1994, Programul Phare pentru dezvoltare regională*, Ramboll Consultancy Group, Bucureşti, 1997.
262. ***, *Raportul Naţional al Dezvoltării umane în România*, Ed. Expert, Bucureşti, 1999.
263. ***, Legea 151/1998 privind dezvoltarea regională în România.
264. ***, *Planul Naţional pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală, România,* versiunea preliminară, M.A.A., 23.12.1999.
265. ***, *Dolj. Monografie.* Bucureşti, Editura Sport – Turism, 1981.
266. ***, *România. Strategia Naţională pentru Dezvoltarea Durabilă*, Ed. Nova, Bucureşti, 1999.
267. ***, *Atlas R.S.România*, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1979.
268. *Catalogul documentelor Ţării Româneşti,* vol. III (1654-1656), Bucureşti, 2006.
269. *Indicele după judeţie a comunelor orăşene şi rurale din Muntenia*, Bucureşti, 1861.
270. Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale, *Planul Naţional pentru Dezvoltare Rurală, 2007-2013*, octombrie 2006.

271. Arhivele Naţionale Dolj, Fond Prefectura judeţului Dolj, Serv. Ad.-tiv, dos. 205/1929.
272. Arhivele Naţionale Dolj, Sfatul Popular Regional, dos. 63/1965.
273. *Documente privind istoria României, B, Ţara Românească, veac XIII-XV.Indicele numelor de locuri*, Ed. Academiei R.P.R., 1956.
274. *Documente privind istoria României, B, Ţara Românească, veac XVII (1601-1625). Indicele numelor de locuri*, Ed. Academiei R.P.R., 1960.
275. *Documente privind istoria României, B, Ţara Românească* , veac XIII, XIV, XV; veac XVI, vol. I, II, III, IV, V, VI; veac XVII, vol. II, III, IV., Ed. Academiei R.P.R., Bucureşti, 1951-1954.
276. *Catalogul documentelor Ţării Româneşti*, vol. III (1654-1656), Bucureşti, 2006.
277. *Buletinul Oficial al Rep. Pop. România*, an II, nr. 87/4 octombrie 1950; nr. 17-18 din 17 februarie 1968.
278. *Dicţionarul Statistic al României întocmit pe baza rezultatelor definitive ale recensământului general al populaţiei din 19 decembrie 1912*, vol. I (Argeş-Iaşi), Ministerul Agriculturii şi Domeniilor, Direcţiunea Statisticei Generale Bucureşti, Institutul de Arte Grafice C. Stefea, 1914.
279. *Harta Stolnicului Constantin Cantacuzino*, Biblioteca Academiei Române.
280. Harta lui C. M. Roth, *Carte speciale de la Principate de Valachie* (1771), Biblioteca Academiei Române.
281. Harta lui Fr. Schwantz, *Tabula Valachiae Cis-Alutanae*, Biblioteca Academiei Române.
282. Harta lui Specht, *Militairische Carte der Kleinen oder Oesterreichischen und grossen Wallachei, welche beide zusammen aus 394 Sectionen bestehen, und wehrend dem Waffenstillstand zwischen der k : k ; und der türchischen Armee vom Monat September 1790 bis Ende May 1791durch den General-quartiermeisterstaab unter der Direction des Obristen Specht geometrisch aufgenommen, und in das reine ausgezeichnet worden. Diese Carte ist in den halben Masstab der wiener Zoll zu 2000 Schritt in 108 Blaettern Zusammengesetzet. Masstab von 10000 Schritten*, Biblioteca Academiei Române.
283. *Charta României Meridionale* (1864), Biblioteca Academiei Române.
284. *M. O.* nr. 75 din 1/13 aprilie 1864; nr. 267 din 29 noiembrie/11decembrie 1864; nr. 22 din 29 aprilie 1908; nr. 187, Partea I, 14 august 1938; nr. 77/8 septembrie, 1950; nr.. 408 din 24 iulie 2001, partea I, anul XIII.
285. Planul urbanistic general al fiecărei commune
286. Fişele localităţilor judeţului Dolj din anul 2006, Direcţia Regională de Statistică Dolj, Craiova
287. Fişele localităţilor judeţului Mehedinţi din anul 2006, Direcţia Judeţeană de Statistică Mehedinţi, Dr. Tr. Severin.

INDEX HĂRŢI ŞI FIGURI

Fig. nr. 1	Aşezarea geografică a Câmpiei Băileştiului în cadrul marii unităţi de relief – Câmpia Română	p. 286
Fig. nr. 2	Coordonatele matematice ale Câmpiei Băileştiului	p. 23
Fig. nr. 3	Poziţia comunelor Câmpiei Băileştiului în cadrul unităţilor administrative Dolj şi Mehedinţi	p. 287
Fig. nr. 4	Reţeaua de aşezări (2006)	p. 288
Fig. nr. 5	Oferta substratului geologic pentru exploatarea antropică, având ca interfaţă structurile pedogeomorfologice	p. 31
Fig. nr. 6	Câmpia Băileştiului – Harta geomorfologică (prelucrare după *Geografia Văii Dunării româneşti*, 1969)	p. 289
Fig. nr. 7	Profil prin dunele de la Maglavit şi Ciupercenii Noi (după V. Pleniceanu, 1999)	p. 37
Fig. nr. 8	Favorabilitatea reliefului pentru habitat şi exploatarea antropică (prelucrare după G. Apostol, 2004)	p. 38
Fig. nr. 9	Dispunerea reţelei de aşezări pe principalele trepte hipsometrice	p. 290
Fig. nr. 10	Repartiţia în altitudine a aşezărilor rurale din Câmpia Băileştiului	p. 41
Fig. nr. 11	Câmpia Băileştiului. Structura satelor în funcţie de energia de habitat	p. 291
Fig. nr. 12	Evoluţia temperaturii medii anuale (1991-2006)	p. 43
Fig. nr. 13	Cantitatea medie de precipitaţii (1965-2006)	p. 45
Fig. nr. 14	Câmpia Băileştiului. Precipitaţiile anuale (mm) în anul cel mai ploios – 1972	p. 292
Fig. nr. 15	Câmpia Băileştiului. Precipitaţiile anaule (mm) în anul cel mai secetos – 2000	p. 292
Fig. nr. 16	Lacuri naturale în Lunca Dunării (în perimetrul loc. Moreni, com. Cetate – Dolj)	p. 53
Fig. nr. 17	Câmpia Băileştiului. Raportul aşezărilor omeneşti cu reţeaua hidrografică	p. 293
Fig. nr. 18	Inundaţiile din anul 2006 în comuna Rast, Jud. Dolj	p. 56
Fig. nr. 19	Câmpia Băileştiului. Raportul aşezărilor rurale cu principalele unităţi de vegetaţie	p. 294
Fig. nr. 20	Vegetaţia de stepă	p. 58
Fig. nr. 21	Pădure pe malul Dunării (Cetate – Dolj) a. Zăvoi de salcie şi plop; b. Pădure replantată	p. 59
Fig. nr. 22	Câmpia Băileştiului. Ariile de protecţie specială avifaunustică – parte integrantă a reţelei ecologice NATURA 2000 în România	p. 295
Fig. nr. 23	Câmpia Băileştiului. Repartiţia principalelor tipuri de sol	p. 296
Fig. nr. 24	Câmpia Băileştiului. Principalele descoperiri arheologice	p. 297
Fig. nr. 25	Evoluţia numerică a populaţiei rurale şi urbane din Câmpia	

	Băileştiului (1912-2006)	p. 78
Fig. nr. 26	Câmpia Băileştiului. Evoluţia demografică pe unităţi administrative (1966-2006)	p. 298
Fig. nr. 27	Câmpia Băileştiului. Disparităţi teritoriale (1912-2006)	p. 299
Fig. nr. 28	Câmpia Băileştiului. Evoluţia ratei natalităţii (1977-2006)	p. 300
Fig. nr. 29	Câmpia Băileştiului. Evoluţia ratei mortalităţii (1977-2006)	p. 301
Fig. nr. 30	Câmpia Băileştiului. Mişcarea naturală a populaţiei (1977-2006)	p. 302
Fig. nr. 31	Câmpia Băileştiului. Mişcarea migratorie a populaţiei (1977-2006)	p. 303
Fig. nr. 32	Câmpia Băileştiului. Bilanţul demografic general (1977-2006)	p. 304
Fig. nr. 33	Densitatea medie a populaţiei din Câmpia Băileştiului şi Regiunea de Dezvoltare SV Oltenia	p. 99
Fig. nr. 34	Câmpia Băileştiului. Densitatea populaţiei (1977-2006)	p. 305
Fig. nr. 35	Câmpia Băileştiului. Densitatea agricolă (1977-2006)	p. 306
Fig. nr. 36	Câmpia Băileştiului. Densitatea arabilă (1977-2006)	p. 307
Fig. nr. 37	Câmpia Băileştiului.Structura ponderii populaţiei pe sexe, pentru sate (2006)	p. 308
Fig. nr. 38	Câmpia Băileştiului. Raportul de feminitate (1977-2006)	p. 309
Fig. nr. 39	Câmpia Băileştiului. Raportul de feminitate pe grupe de vârstă (2002)	p. 310
Fig. nr. 40	Structura populaţiei pe grupe de vârstă în 1977 şi 2006	p. 106
Fig. nr. 41	Câmpia Băileştiului. Indicele de îmbătrânire demografică, pe sate – 2002	p. 311
Fig. nr. 42	Câmpia Băileştiului. Raportul de dependenţă demografică, pe sate (2006)	p. 312
Fig. nr. 43	Câmpia Băileştiului. Ponderea celor care s-au declarat români şi rromi la recensământul populaţiei din anul 2002	p. 313
Fig. nr. 44	Câmpia Băileştiului. Structura religioasă a populaţiei aşezărilor (2002)	p. 314
Fig. nr. 45	Câmpia Băileştiului. Populaţia activă şi populaţia inactivă (1977-2002)	p. 315
Fig. nr. 46	C. B. Rata de activitate a populaţiei, la nivel de sat (2002)	p. 316
Fig. nr. 47	Câmpia Băileştiului. Evoluţia numărului de şomeri (1992-2006)	p. 317
Fig. nr. 48	Câmpia Băileştiului. Repartiţia populaţiei pe sectoare de activitate	p. 318
Fig. nr. 49	Câmpia Băileştiului. Raportul de dependenţă economică, pe sate (2002)	p. 319
Fig. nr. 50	Câmpia Băileştiului. Generaţii de aşezări	p. 320
Fig. nr. 51	Strămutarea vetrei satului Rast	p. 129
Fig. nr. 52	Harta întocmită de Frederich Schwantz (1722)	p. 132
Fig. nr. 53	Harta lui C. M. Roth	p. 133
Fig. nr. 54	Harta lui Specht (1790-1791) – fragment din Câmpia Băileştiului	p. 134
Fig. nr. 55	Charta României Meridionale (1864) – fragment din Câmpia Băileştiului	p. 135
Fig. nr. 56	Câmpia Băileştiului. Morfostructuri rurale	p. 321

Fig. nr. 57	Câmpia Băileştiului. Indici de dispersie a aşezărilor	p. 322
Fig. nr. 58	Câmpia Băileştiului. Mărimea demografică a satelor (2006)	p. 323
Fig. nr. 59	Ierarhia satelor după numărul de locuitori (2006)	p. 148
Fig. nr. 60	Câmpia Băileştiului. Modul de utilizare a terenului	p. 324
Fig. nr. 61	Câmpia Băileştiului. Modul de utilizare a terenului agricol, pe comune (1989)	p. 325
Fig. nr. 62	Câmpia Băileştiului. Modul de utilizare a terenului agricol, pe comune (2006)	p. 326
Fig. nr. 63	Câmpia Băileştiului. Cultura plantelor şi producţiile realizate (1989)	p. 327
Fig. nr. 64	Câmpia Băileştiului. Cultura plantelor şi producţiile realizate (2006)	p. 328
Fig. nr. 65	Câmpia Băileştiului. Presiunea umană prin modul de utilizare a terenului arabil	p. 329
Fig. nr. 66	Câmpia Băileştiului. Structura efectivului de animale (1989)	p. 330
Fig. nr. 67	Câmpia Băileştiului. Structura efectivului de animale (2006)	p. 331
Fig. nr. 68	Câmpia Băileştiului. Producţia animalieră (1989)	p. 332
Fig. nr. 69	Câmpia Băileştiului. Producţia animalieră (2006)	p. 333
Fig. nr. 70	Câmpia Băileştiului. Fondul de locuinţe (1992, 2006)	p. 334
Fig. nr. 71	Câmpia Băileştiului. Suprafaţa locuibilă / persoană (1992, 2006)	p. 335
Fig. nr. 72	Fondul de locuinţe, după perioada construirii	p. 179
Fig. nr. 73	Case construite în Rastul Nou	p. 180
Fig. nr. 74	Reabilitarea DN 56 A – fragment	p. 197
Fig. nr. 75	Staţia de apă din comuna Cetate – Dj.	p. 197
Fig. nr. 76	Lucrări de construcţie a podului peste fluviul Dunărea, în punctul Calafat – Vidin; a- anul 2007, vedere malul bulgăresc; b – anul 2010	p. 198
Fig. nr. 77	Locuinţe sezoniere în moşia satului, Galicea Mare – Dj.	p. 203
Fig. nr. 78	Numărul de bordeie în judeţele din Câmpia Română, riverane Dunării, la recensământul din anul 1859	p. 209
Fig. nr. 79	Numărul de bordeie, pe medii, în judeţele riverane Dunării, din Câmpia Română (1859)	p. 210
Fig. nr. 80	Evoluţia bordeiului către casă la suprafaţa solului	p. 211
Fig. nr. 81	Planuri de bordeie (după Gh. Focşa, 1957)	p. 211
Fig. nr. 82	Tipuri de bordeie. a – bordei în construcţie (după Gh. Focşa, 1957); b – bordei acoperit cu pământ (după T. Papahagi, 1934)	p. 212
Fig. nr. 83	Bordeie la începutul secolului al XX-lea (după Tache Papahagi, 1934)	p. 213
Fig. nr. 84	Tehnici de construcţie a caselor (după I. Vlăduţiu, 1973)	p. 217
Fig. nr. 85	Case cu pereţii construiţi în paiantă. a – Bistreţ (începutul secolului al XX-lea); b – Mărăcinele (începutul secolului al XXI-lea)	p. 218
Fig. nr. 86	Case cu pereţii construiţi din pământ bătut (Bistreţ, Dj.). a – casă în construcţie: 1 – mai, 2 – blănuri, 3 – pirguri (după T. Papahagi); b – casă veche, construită între 1930-1940 (fototeca Muzeului Olteniei, secţia etnografie)	p. 218
Fig. nr. 87	Casă construită din chirpici (Cetate, Dj.)	p. 219

Fig. nr. 88	Ghidici – Balta Ţarova I, Planul locuinţei nr. 8 (după M. Nica şi S. Lazăr, 1997)	p. 222
Fig. nr. 89	Ghidici – Balta Ţarova I, Planul locuinţei nr. 10 (după M. Nica şi S. Lazăr, 1997)	p. 222
Fig. nr. 90	Planuri de case cu două încăperi	p. 224
Fig. nr. 91	Planuri de case cu trei încăperi	p. 225
Fig. nr. 92	Case ţărăneşti în pragul noului mileniu (Maglavit, Dj.)	p. 226
Fig. nr. 93	Ţeste. a – confecţionarea unui ţest din pământ copt; b – ţeste puse la uscat (după T.Papahagi)	p. 229
Fig. nr. 94	Sobe oarbe (după Marcela Bratiloveanu-Popilian)	p. 230
Fig. nr. 95	Târlă în perimetrul satului Cetate, jud. Dolj	p. 239
Fig. nr. 96	Aşezări cu numeroşi meseriaşi din domeniul prelucrării lemnului, cojocăritului şi împletitului	p. 244

INDEX TABELE

Tabel nr. 1	Poziţia Câmpiei Băileştiului în cadrul unităţilor administrative Dolj şi Mehedinţi	p. 26
Tabel nr. 2	Reţeaua de aşezări rurale din Câmpia Băileştiului (2006)	p. 27
Tabel nr. 3	Gruparea aşezărilor rurale după numărul de locuitori şi trepte altimetrice	p. 40
Tabel nr. 4	Temperatura medie anuală (1991-2006)	p. 43
Tabel nr. 5	Evoluţia temperaturii medii lunare (1901-1990; 1991-2006) – Staţia meteo Calafat	p. 43
Tabel nr. 6	Valorile anuale ale Indicelui de ariditate „de Martonne”	p. 47
Tabel nr. 7	Evoluţia numerică a populaţiei (nr. loc.) şi rata de creştere (%) a acesteia în perioada 1912-2004	p. 78
Tabel nr. 8	Raportul dintre populaţia rurală şi populaţia urbană în Câmpia Băileştiului	p. 80
Tabel nr. 9	Evoluţia demografică, pe comune (1966-2006)	p. 81
Tabel nr. 10	Evoluţia numărului de locuitori pe grupe de mărime demografică a satelor (1912-2006)	p. 85
Tabel nr. 11	Indicele de vitalitate (Indicele lui Pearl)	p. 91
Tabel nr. 12	Etape ale dinamicii populaţiei (1977-2006)	p. 97
Tabel nr. 13	Densitatea medie a populaţiei din Câmpia Băileştiului şi din Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia (loc./km^2)	p. 98
Tabel nr. 14	Evoluţia densităţii generale a populaţiei din spaţiul rural al Câmpiei Băileştiului	p. 99
Tabel nr. 15	Indicele de arealitate (1977-2006)	p. 102
Tabel nr. 16	Evoluţia raportului de feminitate (1977-2006)	p. 104
Tabel nr. 17	Raportul de feminitate pe grupe de vârstă, pe comune (2002)	p. 105
Tabel nr. 18	Evoluţia structurii pe grupe de vârstă a populaţiei din Câmpia Băileştiului	p. 106
Tabel nr. 19	Indicele de îmbătrânire demografică (1977-2002)	p. 108
Tabel nr. 20	Populaţia activă şi populaţia inactivă (%)	p. 114
Tabel nr. 21	Evoluţia numărului de şomeri (1992-2006)	p. 117

Tabel nr. 22 Indici de dispersie p. 146
Tabel nr. 23 Categorii demografice de sate (2006) p. 148
Tabel nr. 24 Structura suprafeţelor agricole, pe comune (2006) p. 151
Tabel nr. 25 Presiunea umană prin modul de utilizare a terenului agricol (2006) – ha/loc. p. 158
Tabel nr. 26 Producţiile zootehnice/loc. (1989, 2006) p. 162
Tabel nr. 27 Reţeaua de unităţi sanitare şi personalul sanitar (2006) p. 184
Tabel nr. 28 Deservirea sanitară (1992 – 2006) p. 185
Tabel nr. 29 Populaţia şcolară pe tipuri de unităţi de învăţământ (2006) p. 188
Tabel nr. 30 Analiza Swot în fundamentarea strategiei de dezvoltare rurală din Câmpia Băileştiului p. 193

INDEX TABELE ANEXĂ

Anexa nr. 1. Indicatori demografici (1977-2006) p. 281
Anexa nr. 2. Bilanţurile natural, migrator şi total (1977-2006) p. 282
Anexa nr. 3. Densitatea agricolă şi densitatea arabilă (1977-2006) p. 283
Anexa nr. 4. Structura populaţiei pe grupe de vârstă (1977-2002) p. 284

Indicatori demografici (1977-2006)

ANEXA NR. 1

Comuna	Născuţi vii (‰)				Decedaţi (‰)				Sosiţi (‰)				Plecaţi (‰)				Născuţi vii (‰)			
	1977	1985	1992	2002	1977	1985	1992	2002	1977	1985	1992	2002	2006	1977	1985	1992	2002	2006	1977	1985
Afumaţi	13,8	11,2	7,6	4,8	13,8	17,8	24	28	10,3	2,4	7	19,7	21,3	32,9	8,1	14,6	13,6	14,1	10,3	2,4
Bistreţ	16,9	13,8	13,3	12	13,7	16,3	22	24,2	6,6	2,6	3,6	15,8	15	29,9	8,2	11,6	17,5	21,8	6,6	2,6
Braniştea*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21,9	-	-	-	-	15,2	-	-
Caraula	17,2	16	9,5	14,3	14,6	14,3	25,1	24,6	6,3	0,6	13,1	17	12,2	20,7	6	12,3	15,1	16,2	6,3	0,6
Catane*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24,3	-	-	-	-	18,7	-	-
Cetate	17,8	9,7	11	10,7	12,6	15,4	19,4	20,2	7,5	2	15,1	18	15,1	16,3	9,6	12,7	10,5	15,8	7,5	2
Cioroiaşi	17,5	8,5	8,9	5,5	9,1	16,3	27,4	24,5	3,2	0,3	4,7	10,5	21,8	27,7	8,9	10,8	24,5	15,1	3,2	0,3
Ciupercenii Noi	12,6	11,8	11,5	7,8	11,1	13,2	13,4	16,2	7,5	12,5	10,6	17,2	11,7	10,0	10,5	9,0	11,1	11,2	7,5	12,5
Dârvari	16,3	15	9,9	8,8	14,4	18,1	20,5	25,2	4,8	0,5	39,7	7,2	14,9	5,3	13,6	19,2	18,6	14,2	4,8	0,5
Desa	17	20,8	10,6	12,9	7,2	13,5	12,6	15,9	8,1	2,4	6,4	12,1	9,7	5,7	11,3	7	10,9	13,4	8,1	2,4
Galicea Mare	14,8	12,8	9,5	7,7	12,4	15	15,2	22	5,8	5,5	8,4	15,1	10,3	16,0	9,5	16,2	19,6	10	5,8	5,5
Galiciuica*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24,8	-	-	-	-	13	-	-
Ghidici*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23,8	-	-	-	-	18,6	-	-
Giubega	12,9	11,6	9,6	6,4	11,6	13,9	21,1	25,7	10,5	1,7	10,3	22,1	16,6	18,3	8,3	14,3	14,5	17,9	10,5	1,7
Izvoare	15,2	13	9,4	9,8	18,3	19,4	22,8	24,7	9,3	3,3	4	21	35,6	18,2	8	19,7	18,2	26,1	9,3	3,3
Întorsura*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17,8	-	-	-	-	19,1	-	-
Lipovu	10,6	28,7	13,3	13,6	12,5	14,5	18,8	15,8	11,7	0,8	10,6	28,7	13,3	26,0	7,8	22,1	13,3	19,9	11,7	0,8
Maglavit	13,3	13,8	7,9	6,8	14	19	15,7	22,6	11,7	6,1	15,7	16,2	16,3	16,2	7,7	16,2	14,5	13,2	11,7	6,1
Moţăţei	18,8	15,2	13,6	10,4	12	19	15,7	22,6	5,4	3,6	12,3	14	9,2	19,0	8,6	16,1	14,8	14,7	5,4	3,6
Negoi	16,3	19,7	16,8	13,7	11,3	15,2	21,5	17,4	9,7	1,7	2,8	32,8	24,3	29,5	12	16,3	24,5	25,6	9,7	1,7
Obârşia de Câmp	14,3	14	8,1	13	12,6	18	23,7	18	6,8	7,9	14,7	12,6	15,2	19,8	13,1	14,3	20,3	20,1	6,8	7,9
Perişor	17	15,1	10,6	7,2	14,8	22,1	24,6	28,6	4,7	1,5	7,2	18,7	20,3	32,6	10,8	18,4	16,6	19,2	4,7	1,5
Piscu Vechi	14,8	13,1	11,5	12,5	8,4	15,5	19,1	17,4	5,7	3,2	10,8	23,4	11,3	11,4	8,6	12,2	16	15,1	5,7	3,2
Plenița	16,5	15	9,3	11,1	15,3	17,7	17,8	17,6	14,5	3,8	7,6	16,4	17,1	24,5	11,8	9,4	21,2	13,2	14,5	3,8
Poiana Mare	12,4	10,3	12,1	7,5	11,3	14,2	17,8	20,8	6,5	5,9	8	17,2	11	8,0	8,6	13,7	8,1	10,2	6,5	5,9
Punghina	22,2	18,6	15,4	13	14,4	21	12,7	17,1	5,5	5,1	26,3	22,9	13,3	18,0	13,8	17,9	15,7	15,4	5,5	5,1
Radovan	13,1	15	10,8	5,1	11,9	20,2	25,6	24	7,5	3,4	2,5	33,5	13,4	20,8	8,1	19,4	10,0	10,3	7,5	3,4
Rast	13,4	15	11,3	8,9	10,3	12,8	17,2	21,8	8,1	3,3	0	23,9	29,6	21,8	10,1	14,9	21,8	16,4	8,1	3,3
Seaca de Câmp	10	9,7	10,3	7,5	2,4	11	16	21	7,1	5,9	12	31,9	12,9	14,5	9,7	15,5	23,0	11,4	7,1	5,9
Siliştea Crucii	14,6	10	5,4	7	7,2	16,5	17,5	22,6	14,2	2	0,5	24,7	21,1	23	13,3	16,7	19,3	10	14,2	2
Unirea	22,1	12	11,5	12	7,7	12,8	13	17,1	9,7	3	2,7	12,2	16,7	19,4	10,5	15	13,4	10,9	9,7	3
Urzicuţa	21,7	16	11,8	11,1	9,8	12,4	17,4	23,3	17,3	4,5	5,6	15,8	22,7	29,4	11,6	11,5	27	17,2	17,3	4,5
Vânători**	15,5	15,2	9,6	8,7	-	14,6	18,7	20,4	3,3	8,9	11,9	14,5	-	14,6	19,4	14,5	13,8	-	3,3	8,9
MEDIA	15,6	14,3	10,7	9,6	8,4	12,7	166	19,9	8,2	3,7	9,8	19,1	17,6	19,6	10,3	14,7	16,6	15,7	8,2	3,7

* Comune înfiinţate în anul 2004, prin L. 84/2004 de reorganizare administrativă a teritoriului României.

** În urma reorganizării administrativ-teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa aparţinând comunei Vânători au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători, de la această dată, nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

Bilanţurile natural, migrator şi total (1977-2006)

ANEXA NR. 2

Comuna	Bilanţul natural (‰)						Bilanţul migrator (‰)						Bilanţul total (‰)					
	1985	1992	2002	1985	1992	2002	1985	1992	2002	1985	1992	2002	1985	1992	2002	1985	1992	2002
Afumaţi	0	-6,5	-16,5	-23	-15,4	-12,2	-22,5	-5,6	-7,5	6,0	7,2	-4,5	-22,5	-12,1	-24	-17	-8,2	-16,7
Bistreţ	3,2	-2,4	-8,6	-12,3	-7,8	-5,5	-23,3	-5,6	-7,9	-1,7	-6,7	-9,1	-20,1	-8	-16,5	-14	-14,5	-14,6
Braniştea*	-	-	-	-	-10,4	-11,2	-	-	-	-	6,6	2,9	-	-	-	-	-3,8	-8,3
Caraula	2,5	1,6	-15,6	-10,2	-6,7	-5,6	-14,3	-5,4	0,7	1,8	-3,9	-4,2	-11,8	-3,8	-14,9	-8,4	-10,6	-9,8
Catane*	-	-	-	-	-11,1	-7,7	-	-	-	-	5,5	3,3	-	-	-	-	-5,6	-4,4
Cetate	5,2	-5,6	-8,4	-9,5	-13,2	-6,3	-8,7	-7,5	2,3	7,5	-0,6	-1,4	-3,5	-13,1	-6,1	-2	-13,8	-7,7
Cioroiaşi	8,4	-7,8	-18,4	-19,0	-18	-10,9	-24,6	-8,5	-6,1	-14,0	6,7	-9,3	-16,2	-16,3	-24,5	-33	-11,3	-20,2
Ciupercenii Noi	1,4	-1,4	-1,8	-8,4	-10,5	-4,1	-2,4	1,9	1,5	6,1	0,5	1,6	-1	0,5	-0,3	-2,3	-10	-2,5
Dârvari	1,9	3,1	-10,5	-16,3	-10,8	-6,5	-0,5	-13,6	20,5	-11,4	0,6	-0,9	1,4	-10,5	10	-27,7	-10,2	-7,4
Desa	9,8	7,2	-2	-2,0	-2	2	2,3	-8,8	-0,6	1,2	-3,6	-1,9	12,1	-1,6	-2,6	-1,7	-5,6	0,1
Galicea Mare	2,3	-2,2	-5,7	-14,3	-16,1	-7,2	-10,2	-3,9	-7,8	-4,5	0,3	-5,2	-7,9	-6,1	-13,5	-18,8	-15,8	-12,4
Galiciuica*	-	-	-	-	-5,9	-15,4	-	-	-	-	11,8	8,3	-	-	-	-	5,9	-7,1
Ghidici*	-	-	-	-	-8,9	-3,9	-	-	-	-	5,2	5,6	-	-	-	-	-3,7	1,7
Giubega	1,2	-2,2	-11,5	-19,3	-18,7	-10,1	-7,8	-6,6	-4	7,6	-1,3	-2,2	-6,6	-8,8	-15,5	-11,7	-20	-12,3
Izvoare	-3,1	-6,3	-13,4	-14,9	-24,6	-12,4	-9,9	-4,7	-15,7	2,8	9,5	-3,6	-13,0	-11	-29,1	-12,1	-15,1	-16
Întorsura*	-	-	-	-	-14	-10,1	-	-	-	-	-1,3	5,2	-	-	-	-	-15,3	-4,9
Lipovu	6,9	4,3	-6	-2,2	3,6	1,3	-14,3	-7	-11,5	15,4	-6,6	-4,6	-7,4	-2,7	-17,5	13,2	-3,0	-3,3
Maglavit	-0,6	-5	-7,8	-13,8	-10,8	-7,6	-4,5	-1,6	-0,5	1,7	3,1	-0,3	-5,1	-6,6	-8,3	-12,1	-7,7	-7,9
Moţăţei	6,8	0,9	-3,1	-9,2	-10,6	-3	-13,5	-5	-3,8	0,8	-5,5	-5,7	-6,7	-4,1	-6,9	-8,4	-16,1	-8,7
Negoi	5,0	4,4	-4,6	-6	3,3	0,4	-19,8	-10,3	-13,5	8,3	-1,3	-7,3	-14,8	-5,9	-18,1	2,3	2	-6,9
Obârşia de Câmp	1,7	-4,1	-15,5	-5	-19,1	-8,4	-1,3	-5,2	0,4	-7,7	-4,9	-6,1	0,4	-9,3	-15,1	-12,7	-24	-14,5
Perişor	2,1	-7	-14	-21,3	-14,8	-11	-27,9	-9,3	-11,2	2,1	1,1	-8,7	-25,8	-16,3	-25,2	-19,2	-13,7	-19,7
Piscu Vechi	6,3	-2,4	-7,6	-4,9	-8	-3,3	-5,7	-5,4	-1,4	7,4	-3,8	-1,8	0,6	-7,8	-9	2,5	-11,8	-5,1
Plenița	1,2	-2,7	-8,4	-6,4	-8,6	-4,9	-10	-7,9	-1,8	-4,8	3,9	-4,1	-8,8	-10,6	-10,2	-11,2	-4,7	-9
Poiana Mare	1,1	-4	-5,6	-13,2	-11	-6,5	-1,5	-2,7	-5,7	9,1	0,8	0,1	-0,4	-6,7	-11,3	-4,1	-10,2	-6,4
Punghina	7,8	2,4	2,7	-4	-11	-0,4	-12,5	-8,7	8,4	7,2	-2,1	-1,5	-4,7	-6,3	11,1	3,2	-13,1	-1,9
Radovan	1,2	-5,1	-14,8	-18,8	-3,6	-8,2	-13,3	-4,7	-16,9	23,5	3,1	-1,7	-12,1	-9,8	-31,7	4,7	-0,5	-9,9
Rast	3	2,2	-6	-12,9	-9,6	-4,6	-13,7	-6,8	-14,9	2,1	13,2	-4,1	-10,7	-4,6	-20,9	-10,8	3,6	-8,7
Seaca de Câmp	-0,9	-6,2	-10,7	-5,3	-23,9	-9,4	-7,4	-3,8	-3,5	8,9	1,5	-0,9	-8,3	-10	-14,2	3,6	-22,4	-10,3
Siliştea Crucii	-2	-7,5	-17,2	-1,5	-15	-8,6	-8,8	-11,3	-16,2	5,4	11,1	-3,9	-10,8	-18,8	-33,4	3,9	-3,9	-12,5
Unirea	9,3	-1	-5,5	-8,2	-12,1	-3,5	-9,7	-7,5	-12,3	-1,2	5,8	-4,9	-0,4	-8,5	-17,8	-9,4	-6,3	-8,4
Urzicuţa	9,3	-1,3	-11,5	-13	-12,5	-5,8	-12,1	-7,1	-5,9	-11,2	5,5	-6,2	-2,8	-8,4	-17,4	-24,2	-7	-12
Vânători**	0,9	3,5	-10	-15	-	-5,1	-11,3	-10,5	-2,6	0,7	-	-5,9	-10,4	-7	-12,6	-14,3	-	-11
MEDIA	**2,9**	**-2,3**	**-9,2**	**-11,7**	**-11,4**	**-6,1**	**-11**	**-6,6**	**-4,9**	**2,5**	**1,9**	**-3,6**	**-8,1**	**-8,9**	**-14,1**	**-9,2**	**-9,5**	**-9,9**

* Comune înfiinţate în anul 2004, prin L. 84/2004 de reorganizare administrativă a teritoriului României.

** În urma reorganizării administrativ-teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa aparţinând comunei Vânători au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători, de la această dată, nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

Densitatea agricolă şi densitatea arabilă (1977-2006)

ANEXA NR. 3

Comuna	Densitatea agricolă (loc./100 ha teren agricol)							Densitatea arabilă (loc./100 ha teren agricol)						
	1977	1985	1977	1985	1977	1985	1977	1985	1977	1985	1977	1985	1977	1985
Afumaţi	75,1	68,8	55,2	49,9	51,1	47,3	57,9	81,6	74,8	60,3	53,1	54,4	50,3	62,4
Bistreţ	69,7	65,3	52,3	51,3	51,3	47,9	56,3	95,9	89,8	72,1	66,8	65,3	58,5	74,7
Braniştea*	-	-	-	-	-	68	68,3	-	-	-	-	-	72,3	72,5
Caraula	95,6	95,4	83,6	80,3	80,5	76,8	85,3	110,3	110	98,7	87,7	87,7	84,2	96,3
Catane*	-	-	-	-	-	48,9	49,2	-	-	-	-	-	55,6	56
Cetate	108,2	102,6	88,6	88,5	84,3	80,9	92,1	124,3	117,9	101,6	102,4	97,6	93,6	106,2
Cioroiaşi	73,6	64,3	50	47,4	46,7	41,7	53,9	78,5	68,6	53,9	51,1	50,4	45	57,9
Ciupercenii Noi	102,9	105	102,6	91,7	88,3	86,2	96,1	175,3	178,9	182,5	139	122,4	119,6	152,9
Dârvari	57	54,2	47,6	47,4	46,5	44,9	49,6	57,6	54,8	48,1	47,9	47	45,3	50,1
Desa	117,6	123,9	140	116,4	116,7	114,2	121,4	205,6	216,7	225,8	165,6	165	161,5	190
Galicea Mare	106,8	105	95,9	95,6	89,4	85,1	96,3	115,5	109,6	101,6	100,5	95,4	90,8	101,5
Galiciuica*	-	-	-	-	-	71,8	72,5	-	-	-	-	-	76	76,8
Ghidici*	-	-	-	-	-	87	86,8	-	-	-	-	-	104,2	103,9
Giubega	74,9	71,6	61,9	58	57,2	47	61,7	76,6	73,2	63,3	60	59,3	48	63,4
Izvoare	76,1	70	52,8	48	50,6	47,1	57,4	83,3	77,4	60	55,1	57,3	52	64,1
Întorsura*	-	-	-	-	-	52,9	53,4	-	-	-	-	-	62,3	62,9
Lipovu	105,6	104,3	92,6	92	88,9	93,1	96	119,3	117,8	107,2	109,1	105,5	104,4	110,5
Maglavit	92,9	90,3	79,2	75,1	73,8	69,4	80,1	100,6	98	85,6	83,5	82	77,2	87,8
Moţăţei	80,3	80,6	74,1	70	68,2	65,2	73	82,5	82,8	77,7	73	71,1	66,7	75,6
Negoi	63,1	61	52	48,1	51,8	54,3	55	74,8	72,3	62,1	56,8	61,2	65,3	65,4
Obârşia de Câmp	100	91,3	84,1	79,8	76	70	83,5	109	99	91,1	86,4	82,3	76	90,6
Perişor	77,5	72,3	58,1	51,2	54	51	60,6	84,8	79,1	63,5	56,2	59,3	54,2	66,1
Piscu Vechi	108,6	108,2	104,9	100,7	101,1	112,3	106	145	144,4	134	131,8	132,6	162,4	141,7
Pleniţa	87,4	87,4	76,9	74	69,7	68,7	77,3	96,5	96,6	84,7	79,6	75	73,8	84,3
Poiana Mare	138	131,9	132,5	113,1	115,6	108,9	123,3	175,3	167,6	160	147	150,1	141,4	156,8
Punghina	65,8	60,9	60,3	60,8	62,9	61,5	62	69,7	64,5	63,8	64,4	66,6	65,1	65,6
Radovan	84,2	79,2	58,9	51,9	56	66,4	66,1	97	91,3	68,7	61,8	66,7	80,5	77,6
Rast	70,6	84,3	61,7	59	59,3	56,9	65,3	76,4	76,1	66,8	64,2	64,3	61,7	68,2
Seaca de Câmp	93,6	87,1	70,2	66,9	68,3	63,5	74,9	110,5	103	82,4	84,7	77,6	72	88,3
Siliştea Crucii	80,9	74,4	63,1	57	57,3	55,4	64,6	87	80	68,7	61,1	61,5	59,4	69,6
Unirea	108,6	110,6	97,3	94,5	95,2	92,3	99,7	112,3	114,3	103	98,8	99,5	96,5	104
Urzicuţa	68,8	67,5	54,9	56,1	56	52,5	59,3	72,6	71,2	60	58	59,1	55,4	62,7
Vânători**	102,4	89,6	77,9	77,9	77,9	-	85,1	107,2	93,8	81,6	81,6	81,6	-	89,1
MEDIA	**88,7**	**85,9**	**76**	**71,5**	**71,2**	**68,4**	**76,9**	**104,4**	**100,8**	**90,3**	**83,1**	**82,1**	**79,1**	**90**

* Comune înfiinţate în anul 2004, prin L. 84/2004 de reorganizare administrativă a teritoriului României, pentru care am calculat media 2004-2006.

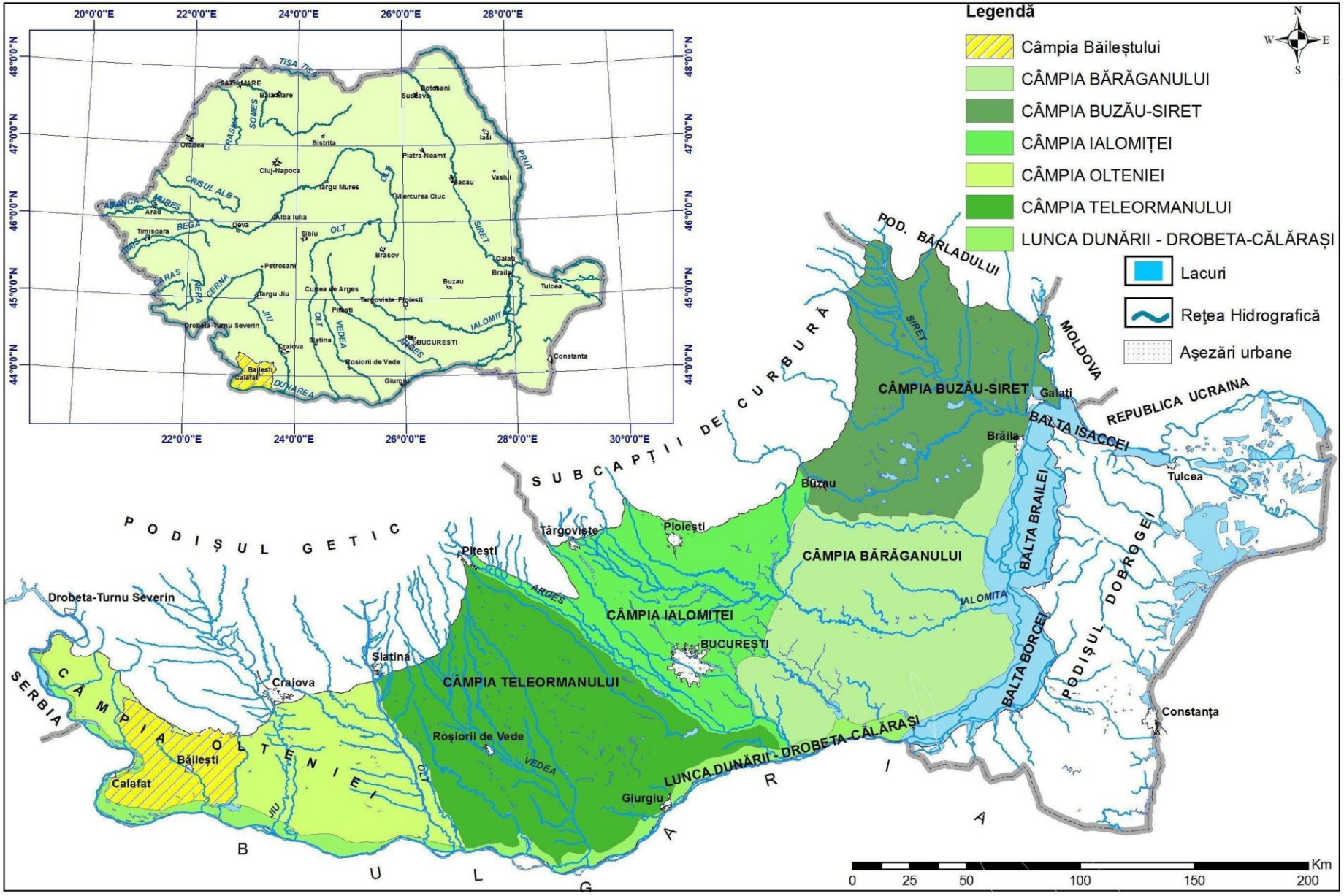
** În urma reorganizării administrativ-teritoriale din 2004, satele Braniştea şi Goanţa aparţinând comunei Vânători au format comuna Braniştea, cu suprafaţa administrativă în limitele Câmpiei Băileştiului. Comuna Vânători, de la această dată, nu mai este inclusă în spaţiul analizat.

Structura populaţiei pe grupe de vârstă (1977-2002)

ANEXA NR. 4

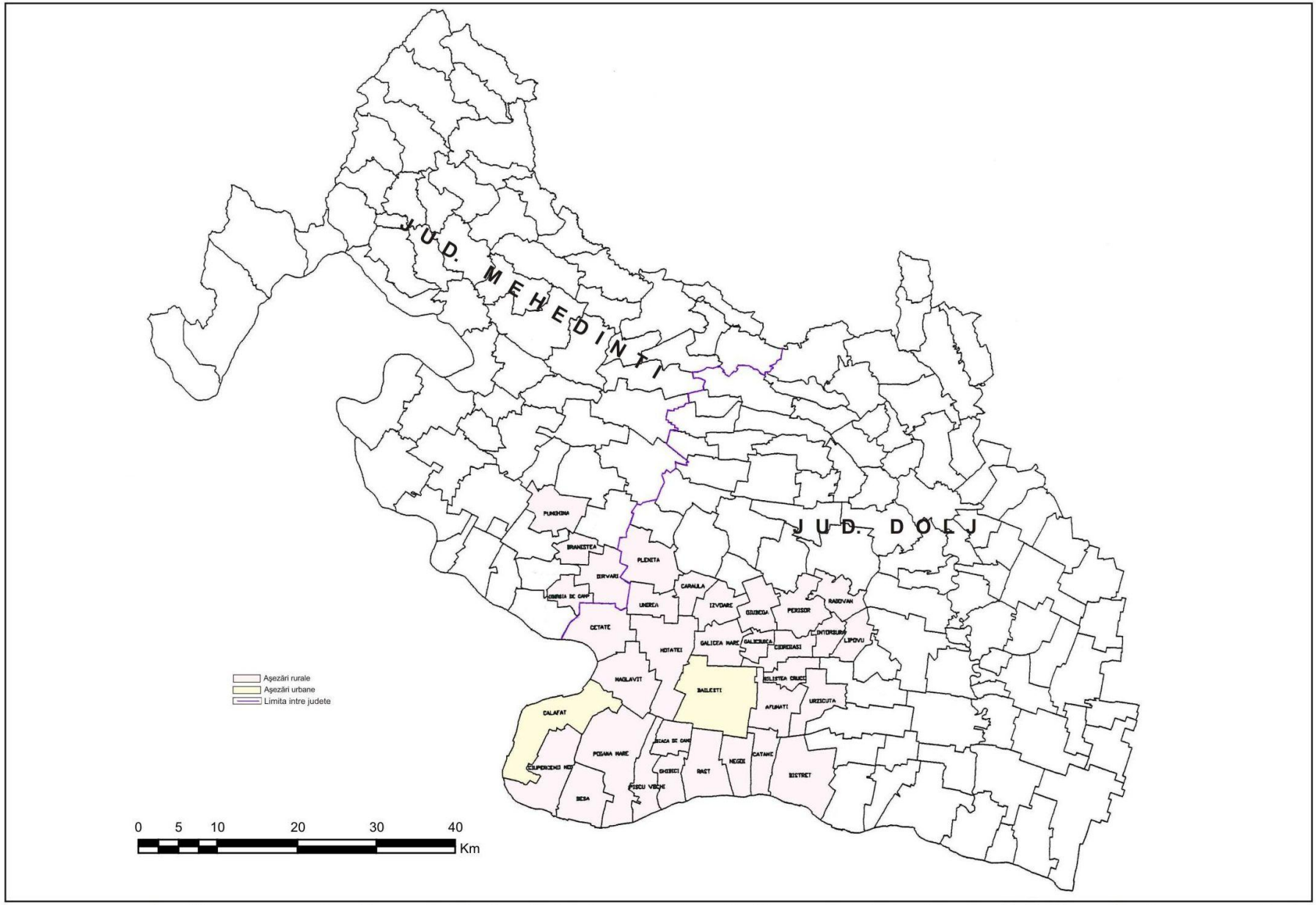
Comuna	Grupa de vârstă	Populaţie totală						Populaţie de sex feminin (total)					
		1977		1992		2002		1977		1992		2002	
		nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%
Afumaţi	0-14	879	*18,1*	472	*13,2*	408	*12,4*	410	*46,6*	220	*46,6*	205	*50,2*
	15-59	2861	*59,2*	1752	*49,2*	1562	*47,5*	1443	*50,4*	863	*49,2*	763	*48,8*
	60 şi peste	1141	*23,6*	1331	*37,4*	1318	*40*	644	*56,4*	733	*55*	730	*55,3*
Bistreţ	0-14	1359	*20,9*	730	*15,4*	817	*17,6*	668	*49,4*	360	*49,3*	389	*47,6*
	15-59	3768	*58,1*	2369	*50,2*	2139	*46,3*	2009	*53,3*	1179	*49,7*	1036	*48,4*
	60 şi peste	1350	*20,8*	1620	*34,3*	1660	*35,9*	737	*54,5*	917	*56,2*	922	*55,5*
Caraula	0-14	663	*21,1*	531	*19,3*	537	*20,3*	318	*47,9*	279	*52,5*	279	*51,9*
	15-59	1720	*54,8*	1468	*53,5*	1370	*52*	900	*52,3*	721	*49,1*	677	*49,2*
	60 şi peste	755	*24*	743	*27*	729	*27,5*	434	*57,4*	426	*57,3*	413	*56,6*
Cetate	0-14	1529	*20*	1076	*17,1*	1007	*16,8*	751	*49,1*	521	*48,4*	472	*46,8*
	15-59	4354	*57*	3349	*53,4*	3110	*52*	2268	*52*	1691	*50,4*	1522	*48,9*
	60 şi peste	1737	*22,7*	1840	*29,3*	1854	*31*	1044	*60,1*	1067	*57,9*	1075	*57,9*
Cioroiaşi	0-14	651	*21,5*	240	*11,3*	265	*13,2*	321	*49,3*	113	*47*	134	*50,5*
	15-59	1699	*54,2*	1042	*49,2*	951	*47,6*	853	*51,1*	520	*49,9*	454	*47,7*
	60 şi peste	758	*24,6*	832	*39,3*	779	*39*	423	*55,8*	448	*53,8*	423	*54,3*
Ciupercenii Noi	0-14	1508	*21,9*	1118	*17,4*	943	*15,6*	734	*48,6*	537	*48*	434	*46*
	15-59	4191	*60,9*	3818	*59,7*	3436	*57*	2113	*50,4*	1875	*49,1*	1691	*49,2*
	60 şi peste	1175	*17*	1453	*22,7*	1641	*27,2*	678	*57,7*	831	*57,1*	915	*59,4*
Dârvari	0-14	842	*22,5*	511	*16,3*	503	*16,4*	244	*28,9*	239	*46,7*	230	*45,7*
	15-59	2016	*53,9*	1615	*51,7*	1530	*50,1*	861	*42,7*	801	*49,5*	725	*47,3*
	60 şi peste	876	*23,4*	995	*31,8*	1016	*33,3*	370	*42,2*	562	*56,4*	584	*57,4*
Desa	0-14	1132	*24,1*	1057	*21,1*	944	*18,7*	542	*47,8*	516	*48,8*	436	*46,1*
	15-59	2877	*61,3*	2950	*59,1*	2926	*58,2*	1502	*52,2*	1460	*49,4*	1436	*48,9*
	60 şi peste	682	*14,5*	983	*19,6*	1153	*22,9*	421	*61,7*	554	*56,3*	271	*58,1*
Galicea Mare	0-14	1249	*21,3*	966	*18,4*	840	*17,1*	613	*49*	472	*48,8*	389	*46,3*
	15-59	3627	*61,8*	3022	*57,7*	2757	*56,3*	1189	*32,7*	1483	*49*	1325	*48*
	60 şi peste	987	*16,8*	1244	*23,7*	1297	*26,5*	565	*57,2*	677	*54,4*	746	*57,5*
Giubega	0-14	1157	*21*	740	*16,2*	652	*15,5*	577	*49,8*	362	*48,9*	318	*50,8*
	15-59	3228	*58,7*	2507	*55,1*	2232	*53,1*	1595	*49,4*	1202	*47,9*	1081	*48,4*
	60 şi peste	1107	*20,1*	1298	*28,5*	1312	*31,2*	627	*56,6*	751	*57,8*	735	*56*
Izvoare	0-14	658	*20,4*	359	*16*	310	*14,4*	320	*48,6*	175	*48,7*	134	*43,2*
	15-59	1774	*55,1*	1188	*53,2*	1117	*52,2*	917	*51,6*	603	*50,7*	597	*53,4*
	60 şi peste	784	*24,3*	783	*35,1*	711	*33,2*	443	*56,5*	461	*58,8*	384	*54*
Lipovu	0-14	981	*26,1*	710	*21,5*	754	*23,8*	475	*48,4*	359	*50,5*	366	*48,5*
	15-59	2132	*56,7*	1835	*55,7*	1562	*49,4*	1088	*51*	920	*50,1*	790	*50,5*
	60 şi peste	644	*17,1*	749	*22,7*	844	*26,7*	358	*55,5*	417	*55,6*	466	*55,2*
Maglavit	0-14	1319	*17,9*	982	*15,6*	847	*14,6*	637	*48,2*	493	*50,2*	413	*48,7*
	15-59	4132	*56,2*	3325	*53*	2862	*49,3*	2163	*52,3*	1705	*51,2*	1385	*48,3*
	60 şi peste	1889	*25,7*	1961	*31,2*	2086	*35,9*	1050	*55,5*	1104	*56,2*	1183	*56,7*
Moţăţei	0-14	2210	*22,7*	1570	*18,2*	1343	*16,2*	1107	*50*	724	*46,1*	654	*48,6*
	15-59	5724	*59*	4891	*56,8*	4480	*54,3*	2871	*50,1*	2377	*48,5*	2082	*46,4*
	60 şi peste	1766	*18,2*	2140	*24,8*	2420	*29,3*	996	*56,4*	1202	*56,1*	1374	*56,7*
Negoi	0-14	1175	*22,1*	855	*20*	978	*22,4*	583	*49,6*	421	*49,2*	486	*49,6*
	15-59	3000	*56,5*	2097	*49*	2028	*46,5*	1525	*50,8*	1039	*49,5*	1003	*49,4*
	60 şi peste	1032	*19,4*	1319	*30,8*	1353	*30,7*	616	*59,6*	717	*54,3*	733	*54,1*
Obârşia de Câmp	0-14	590	*20,1*	338	*13,8*	259	*11,7*	319	*54*	158	*46,7*	130	*50,1*
	15-59	1683	*57,5*	1300	*53,1*	1136	*51,4*	893	*53*	654	*50,3*	535	*47*
	60 şi peste	653	*22,3*	807	*33*	815	*36,8*	364	*55,7*	455	*56,3*	472	*57,9*
Perişor	0-14	498	*18*	284	*13,7*	238	*12,3*	264	*53*	140	*49,2*	111	*46,6*
	15-59	1501	*54,4*	937	*45,3*	914	*47,5*	783	*52,1*	467	*49,8*	446	*48,7*
	60 şi peste	757	*27,4*	844	*40,8*	771	*40*	424	*56*	485	*57,4*	431	*55,9*
Piscu Vechi	0-14	1366	*22,2*	994	*18,5*	1138	*23,7*	636	*46,5*	505	*50,8*	564	*49,5*
	15-59	3642	*59,4*	3101	*57,7*	2914	*50*	1836	*50,4*	1493	*48,1*	1407	*48,2*
	60 şi peste	1119	*18,2*	1275	*23,7*	1439	*26,2*	606	*54,1*	712	*55,8*	741	*51,4*
Pleniţa	0-14	1392	*20,9*	1142	*19,3*	889	*16,8*	683	*49*	546	*47,8*	447	*50,2*
	15-59	3689	*55,4*	3258	*55,2*	3088	*58,4*	1901	*51,5*	1614	*49,5*	1543	*49,9*
	60 şi peste	1567	*23,5*	1498	*25,3*	1304	*24,6*	916	*58,4*	878	*58,6*	757	*58*
Poiana Mare	0-14	2967	*19,5*	2180	*16,3*	1888	*14,8*	1460	*49,2*	1078	*49,4*	896	*47,4*
	15-59	9304	*61,3*	7912	*59,1*	7187	*56,4*	4769	*51,2*	3871	*48,9*	3485	*48,4*
	60 şi peste	2901	*19,1*	3273	*24,4*	3656	*28,7*	1636	*56,3*	1911	*58,3*	2095	*57,3*
Punghina	0-14	803	*22,3*	730	*22,1*	803	*23,3*	399	*49,6*		*53,1*	423	*52,6*
	15-59	2102	*58,4*	1832	*55,5*	1683	*48,9*	1085	*51,7*	596	*48,3*	829	*49,2*
	60 şi peste	724	*20,1*	738	*22,4*	951	*27,6*	419	*57,8*	179	*53,5*	528	*55,5*
Radovan	0-14	1011	*20,4*	480	*13,6*	510	*15,5*	490	*48,4*	235	*48,9*	245	*48*
	15-59	2799	*56,7*	1792	*51,1*	1511	*46*	1397	*49,9*	871	*48,6*	740	*48,9*
	60 şi peste	1125	*22,7*	1231	*35,1*	1262	*38,4*	645	*57,3*	695	*56,4*	706	*55,9*
Rast	0-14	973	*20,6*	734	*18,5*	681	*17,9*	444	*45,6*	362	*49,3*	308	*45,2*
	15-59	2761	*60,8*	2154	*54,5*	1963	*51,6*	1384	*50,1*	1086	*50,4*	958	*48,8*

	60 şi peste	801	*17,6*	1063	*26,9*	1153	*30,3*	436	*54,4*	560	*52,6*	640	*55,5*
Seaca de Cîmp	0-14	573	*18,5*	264	*11,3*	295	*13*	266	*46,4*	125	*47,3*	142	*48,1*
	15-59	1881	*60,9*	1252	*54*	1087	*48,2*	953	*50,6*	617	*49,2*	523	*48,1*
	60 şi peste	632	*20,4*	800	*34,5*	870	*38,6*	346	*54,7*	438	*54,7*	480	*55,1*
Siliştea Crucii	0-14	418	*16*	266	*13*	242	*13*	198	*47,2*	120	*45,1*	108	*44,6*
	15-59	1526	*58,5*	994	*48,8*	858	*46,1*	753	*49,3*	487	*48,9*	420	*48,9*
	60 şi peste	661	*25,3*	773	*38*	758	*40,7*	379	*57,3*	430	*55,6*	406	*53,5*
Unirea	0-14	1293	*26,7*	872	*20,1*	804	*18,9*	620	*47,9*	417	*47,8*	393	*48,8*
	15-59	2523	*52,1*	2372	*54,9*	2313	*54,5*	1276	*50,5*	1112	*46,8*	1081	*46,7*
	60 şi peste	1020	*21*	1073	*24,8*	1127	*26,5*	567	*55,5*	616	*57,4*	615	*54,5*
Urzicuţa	0-14	811	*20,9*	585	*18,2*	580	*18,4*	398	*49*	585	*35,6*	279	*44,2*
	15-59	2291	*59,2*	1634	*50,9*	1533	*48,6*	1147	*49,8*	813	*49,7*	753	*49,1*
	60 şi peste	767	*19,8*	988	*30*	1035	*32,8*	425	*55,4*	567	*57,3*	589	*56,9*
Vânători	0-14	1422	*23*	811	*17,3*	696	*14,4*	692	*48,6*	97	*11,9*	333	*47,8*
	15-59	3478	*56,4*	2633	*56,1*	2373	*50,6*	1788	*51,4*	380	*14,4*	1124	*47,3*
	60 şi peste	1258	*20,4*	1507	*32,1*	1618	*34,5*	705	*56*	254	*16,8*	920	*56,8*

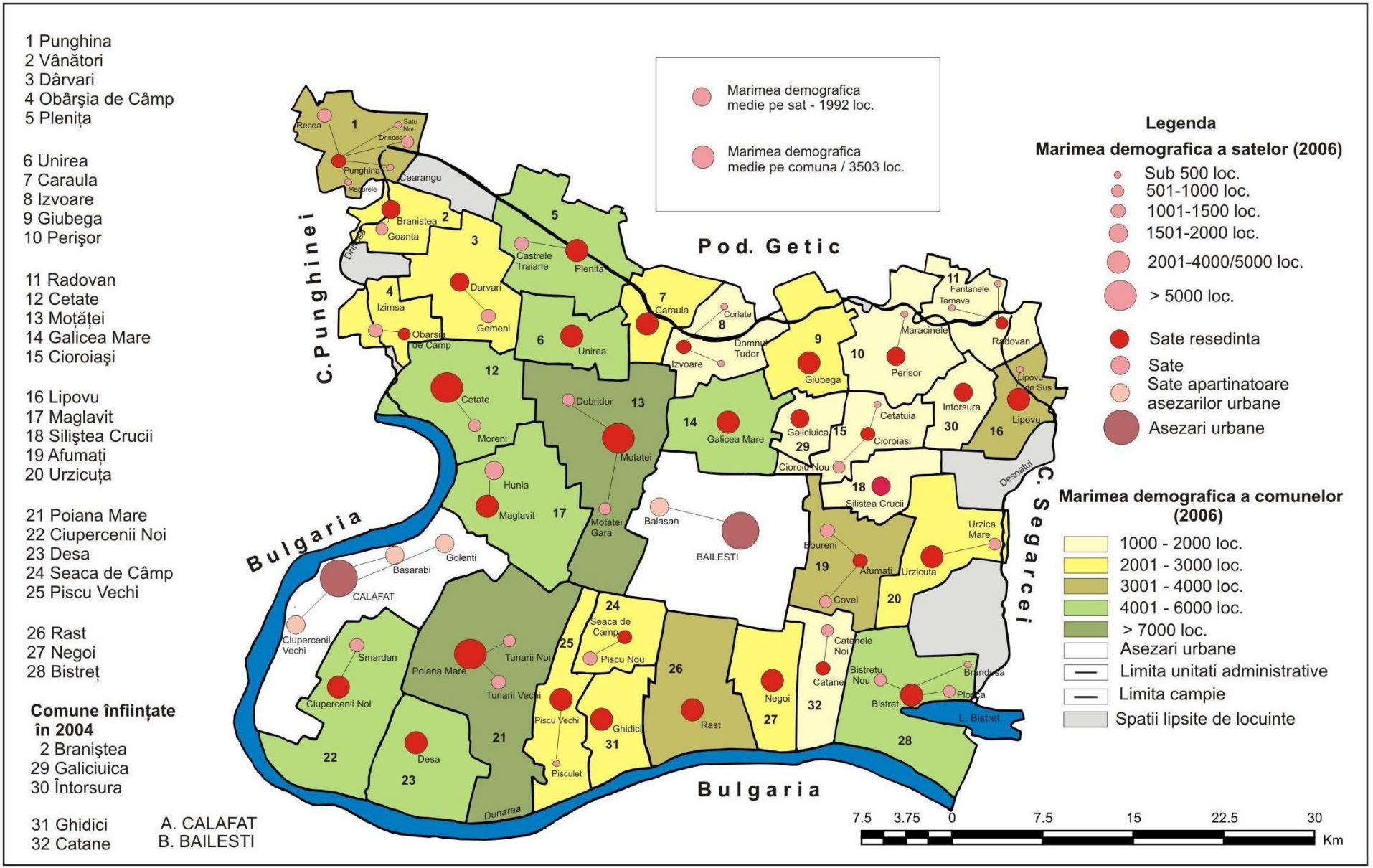

Aşezarea geografică a CÂMPIEI BĂILEŞTIULUI în cadrul marii unităţi de relief Câmpia Română

Fig. 1

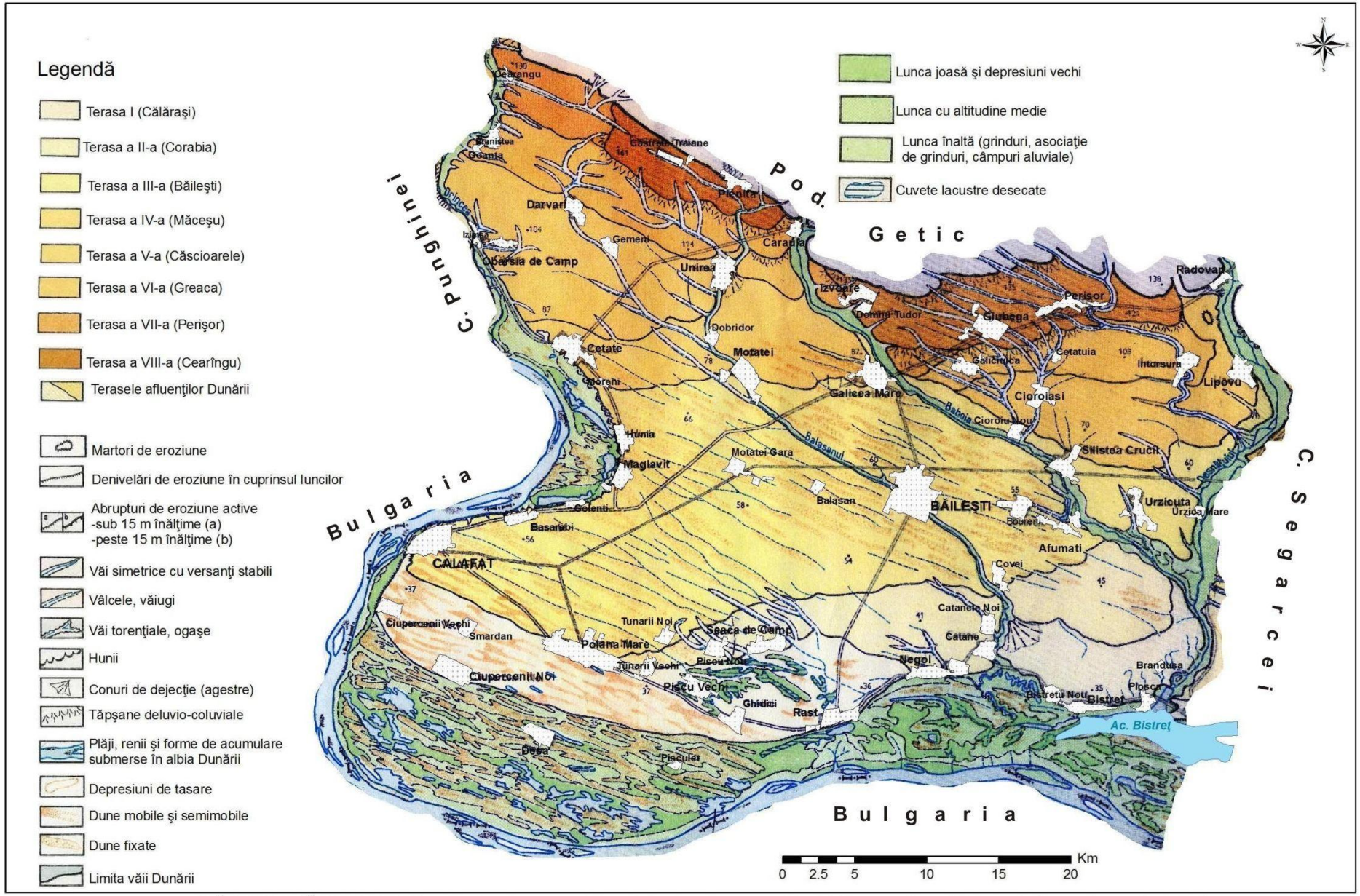

Pozitia comunelor Campiei Bailestiului in cadrul unitatilor administrative Dolj si Mehedinti Fig 3

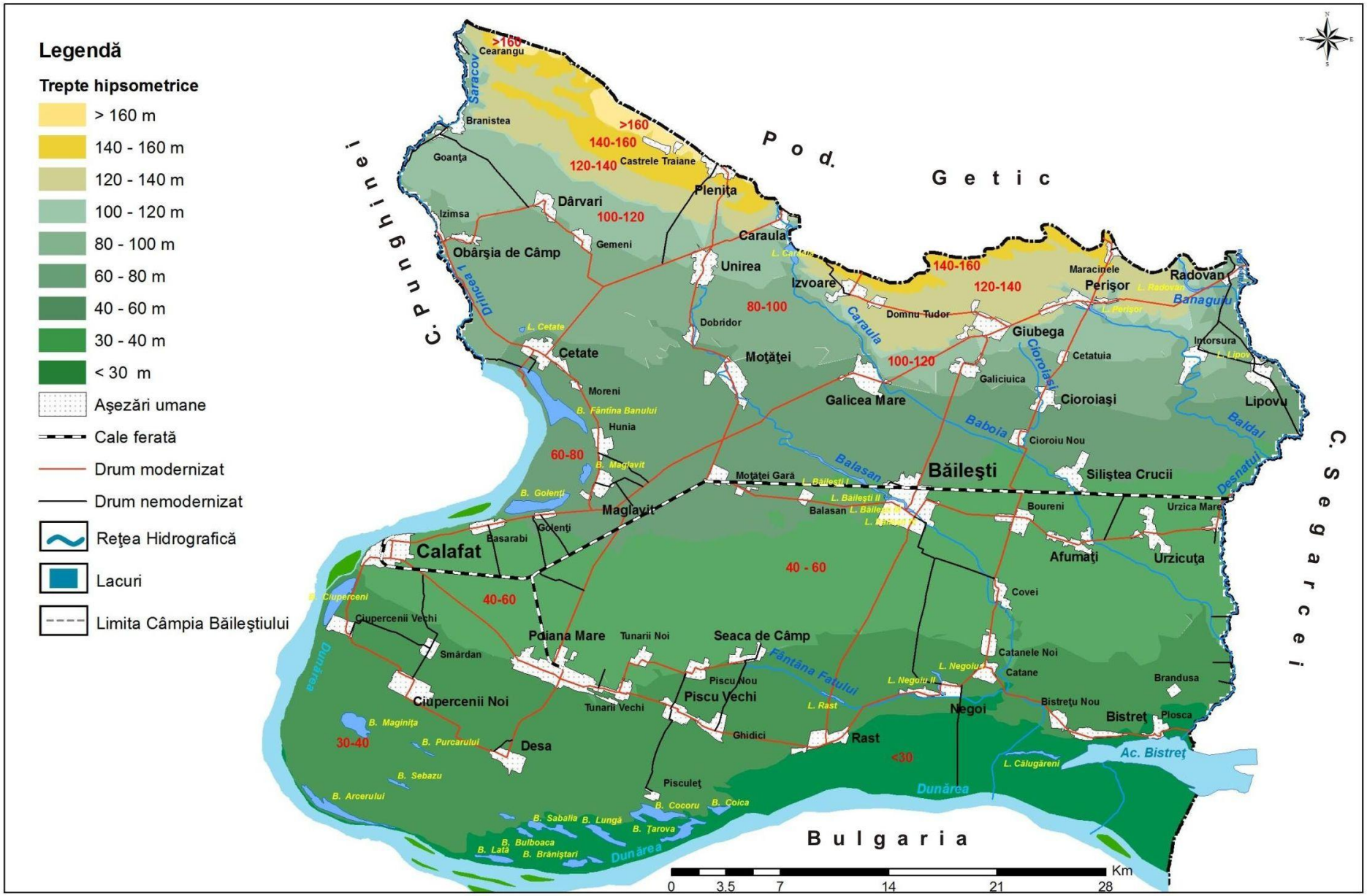

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Rețeaua de aşezări (2006)

Fig. 4

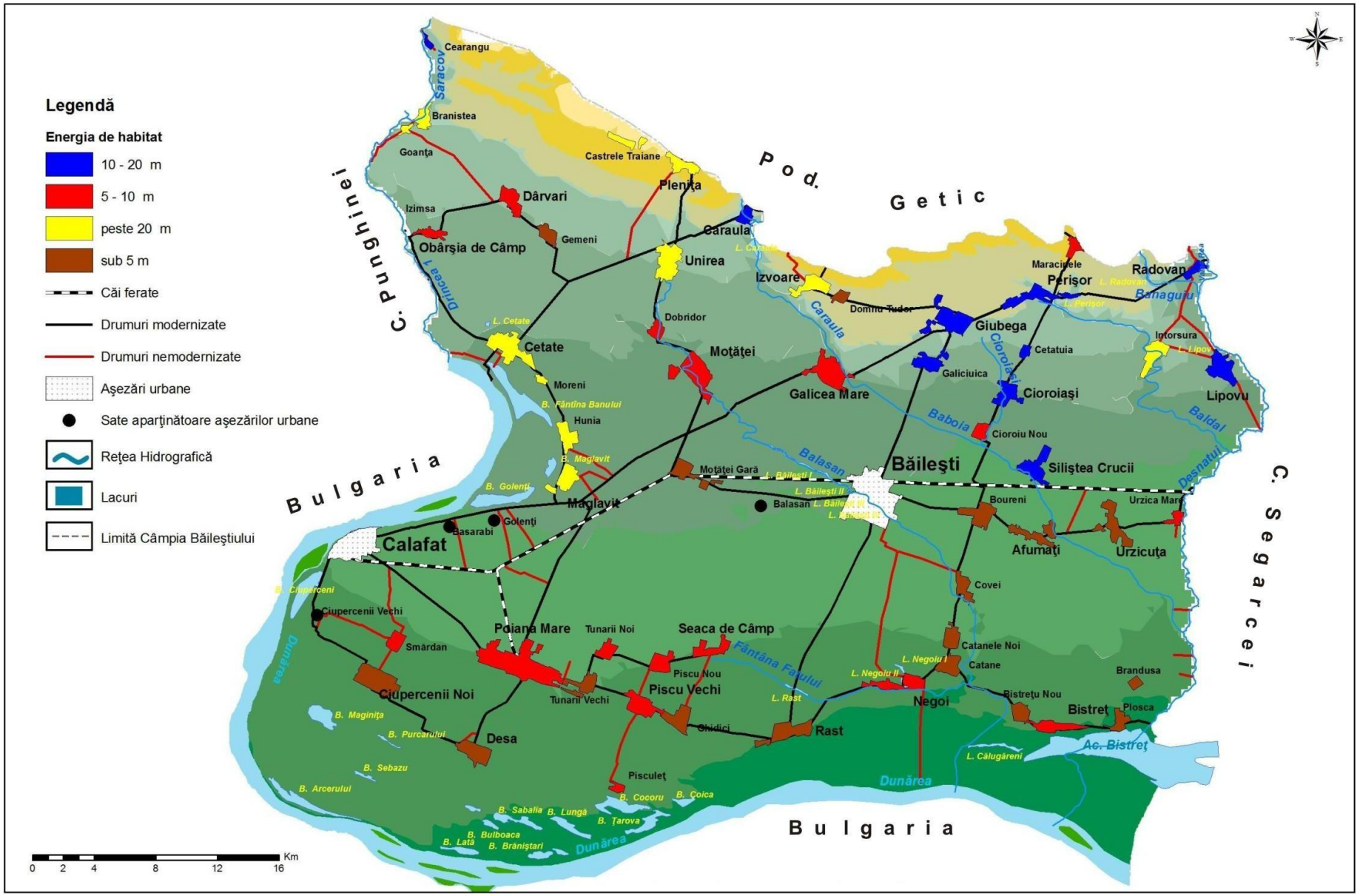

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - Harta Geomorfologică - (prelucrare după Geografia văii Dunării românești, 1969) **Fig. 6**

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI- Distribuţia reţelei de aşezări pe principalele trepte hipsometrice

Fig. 9

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - Structura satelor în funcție de energia de habitat **Fig. 11**

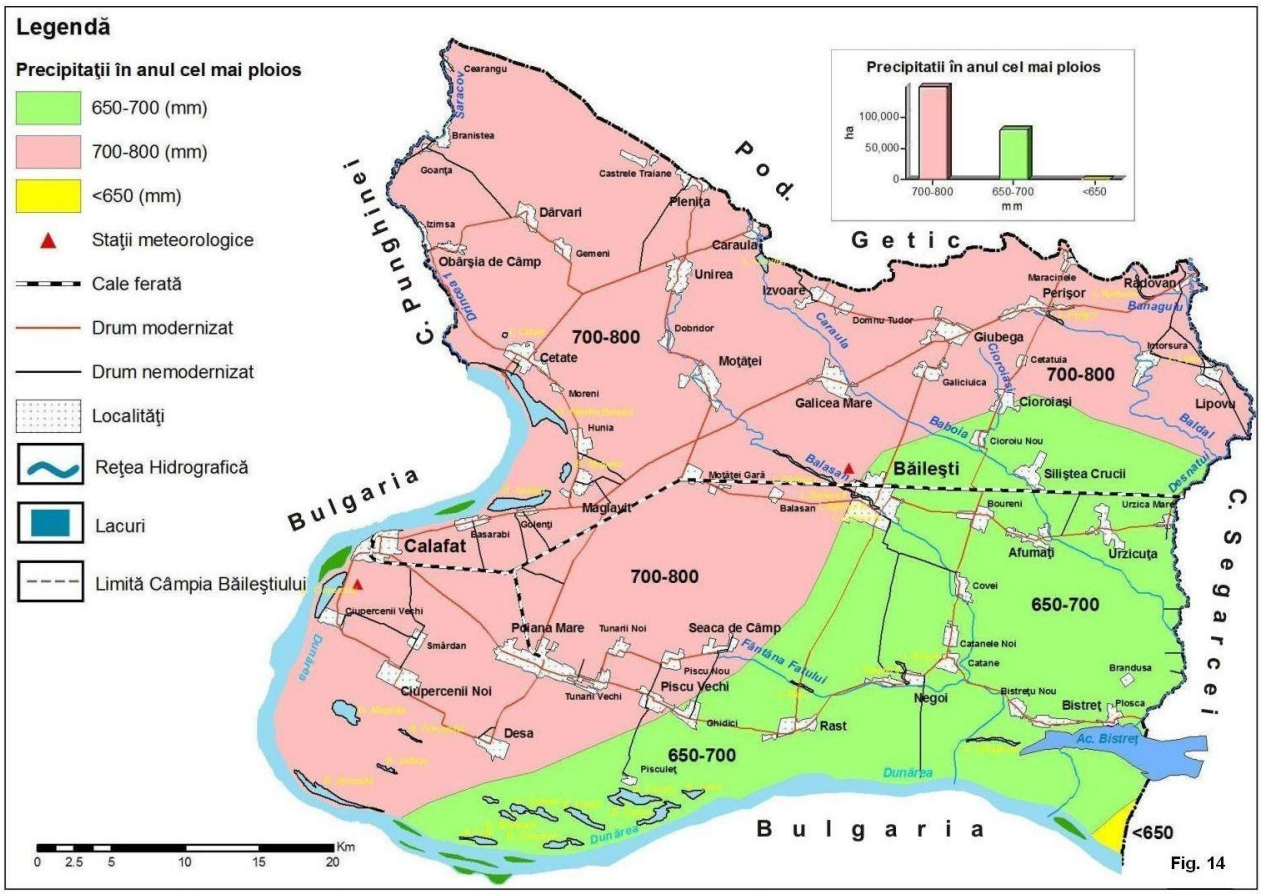

Fig. 14

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI-PRECIPITAŢIILE ANUALE (MM) ÎN ANUL CEL MAI PLOIOS – 1972

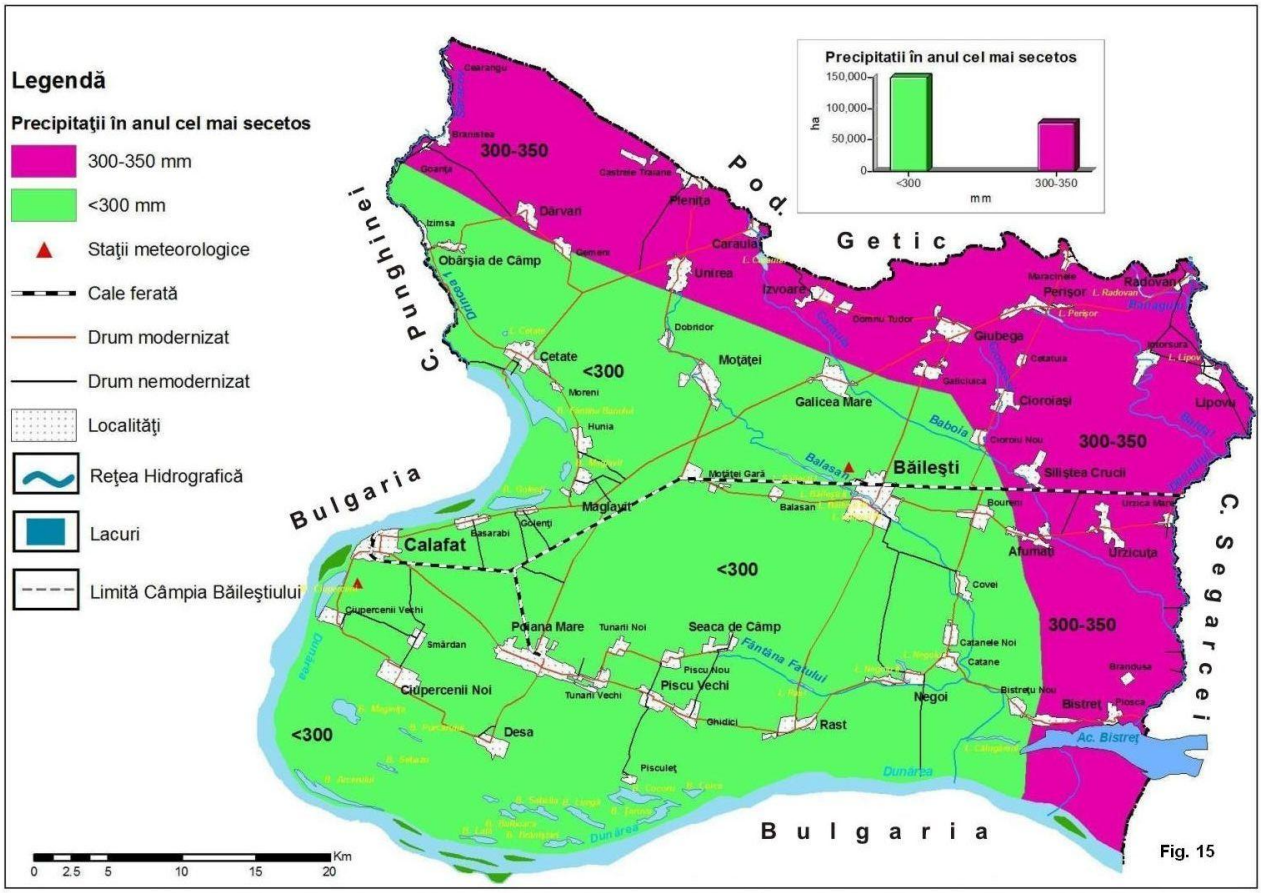

Fig. 15

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - PRECIPITAŢIILE ANUALE (MM) ÎN ANUL CEL MAI SECETOS – 2000

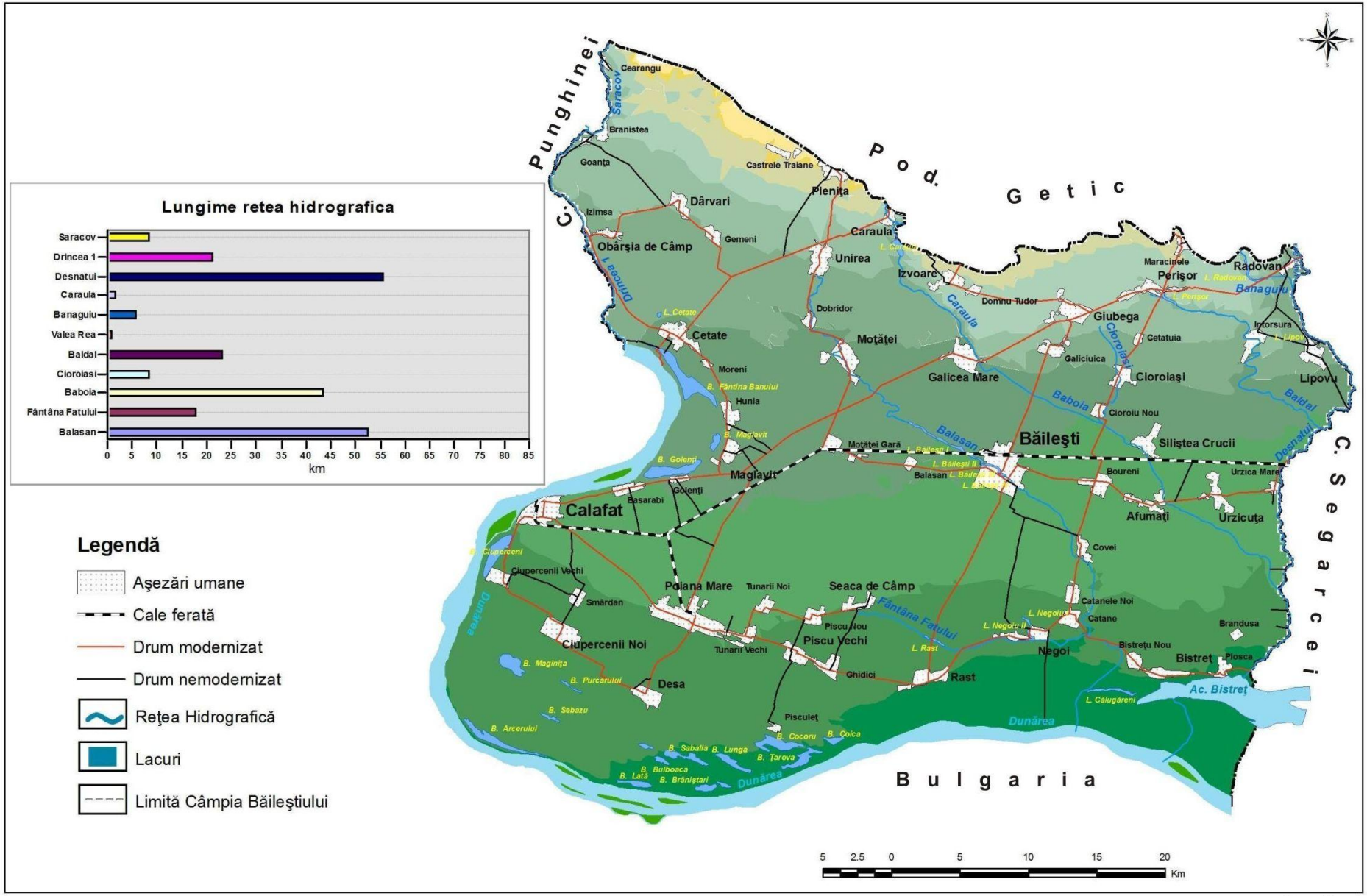

Fig. 17

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI- Raporturi ale așezărilor omenești cu rețeaua hidrografică

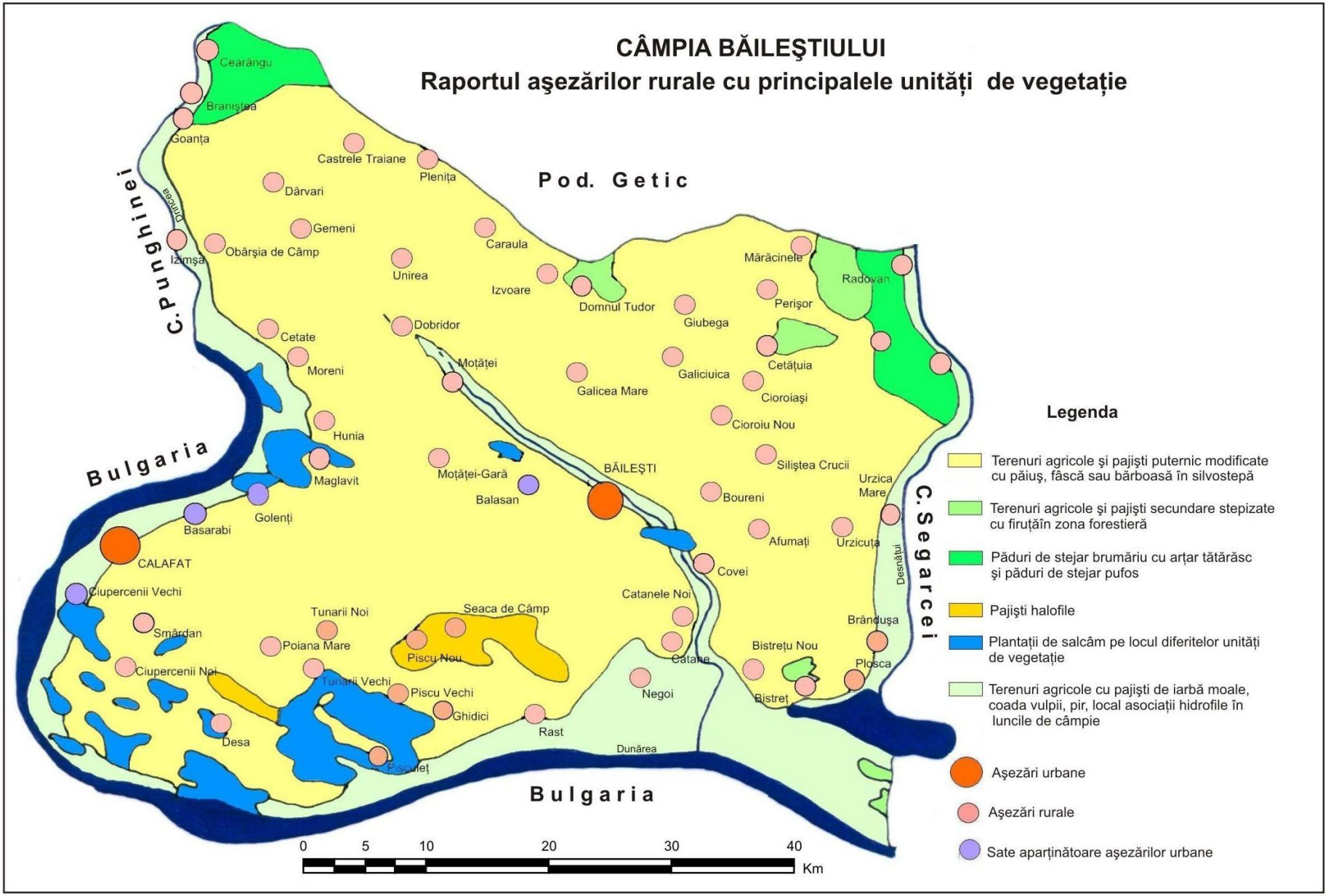
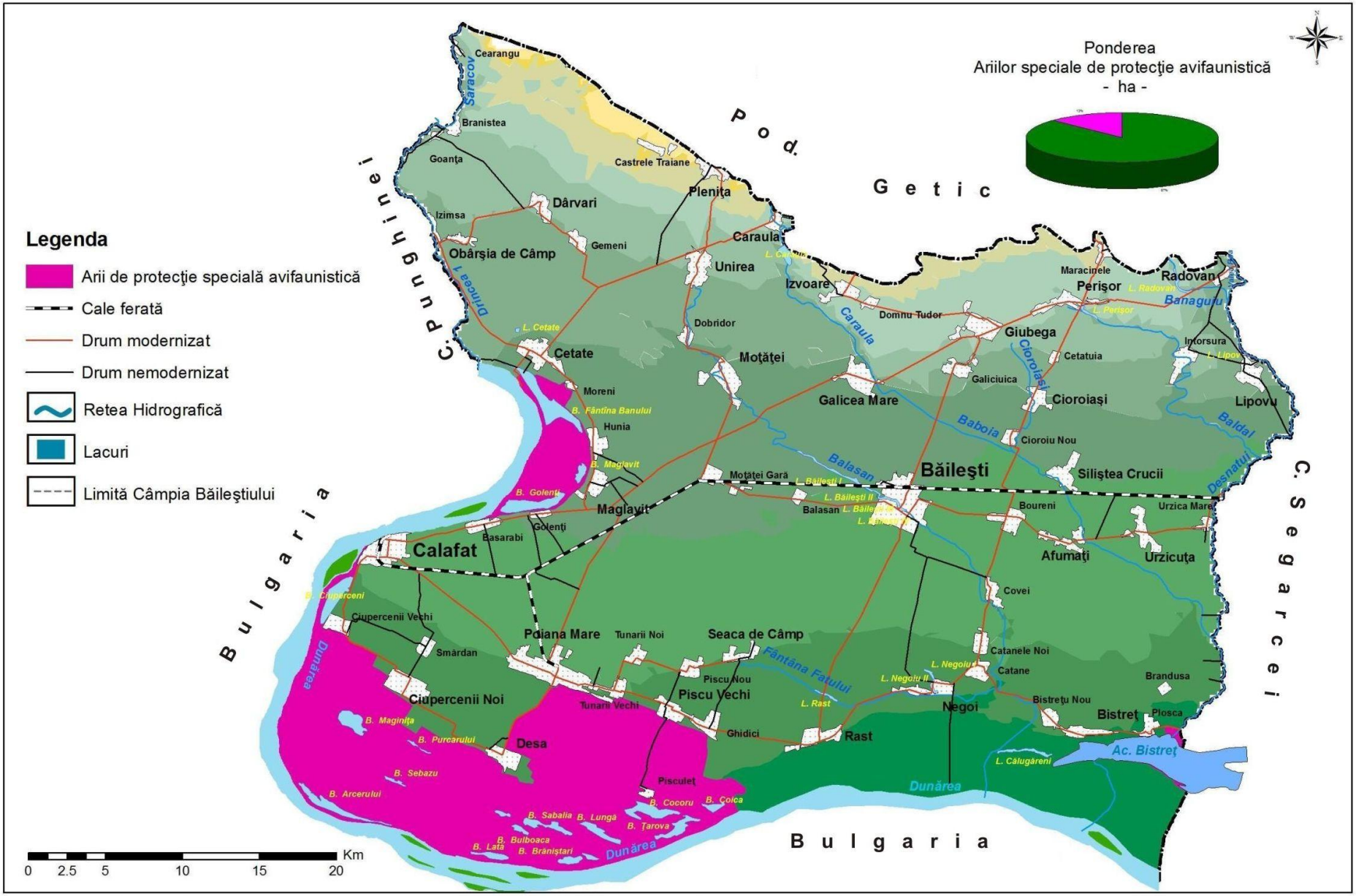

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Raportul aşezărilor rurale cu principalele unităţi de vegetaţie
Pod. Getic
C. Punghinei
C. Segarcei
Bulgaria
Bulgaria
Cearângu
Braniştea
Goanţa
Castrele Traiane
Plenița
Dârvari
Gemeni
Obârşia de Câmp
Izmșa
Unirea
Caraula
Izvoare
Domnul Tudor
Giubega
Mărăcinele
Radovan
Perişor
Dobridor
Cetate
Moreni
Moţăţei
Galicea Mare
Galiciuica
Cetăţuia
Cioroiaşi
Cioroiu Nou
Hunia
Maglavit
Golenţi
Basarabi
Moţăţei-Gară
Balasan
BĂILEŞTI
Siliştea Crucii
Urzica Mare
Boureni
Afumaţi
Urzicuţa
Covei
CALAFAT
Ciupercenii Vechi
Smârdan
Tunarii Noi
Poiana Mare
Seaca de Câmp
Piscu Nou
Catanele Noi
Brănduşa
Bistreţu Nou
Plosca
Ciupercenii Noi
Tunarii Vechi
Piscu Vechi
Ghidici
Negoi
Bistreţ
Desa
Rast
Dunărea
Pisculeţ
Desnăţui
0 5 10 20 30 40
Km
Legenda
Terenuri agricole şi pajişti puternic modificate cu păiuş, fâscă sau bărboasă în silvostepă
Terenuri agricole şi pajişti secundare stepizate cu firuţăîn zona forestieră
Păduri de stejar brumăriu cu arţar tătărăsc şi păduri de stejar pufos
Pajişti halofile
Plantaţii de salcâm pe locul diferitelor unităţi de vegetaţie
Terenuri agricole cu pajişti de iarbă moale, coada vulpii, pir, local asociaţii hidrofile în luncile de câmpie
Aşezări urbane
Aşezări rurale
Sate aparţinătoare aşezărilor urbane

Fig. 19

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - ARIILE DE PROTECŢIE SPECIALĂ AVIFAUNISTICĂ - parte integrantă a reţelei ecologice europene NATURA 2000 în România Fig 22

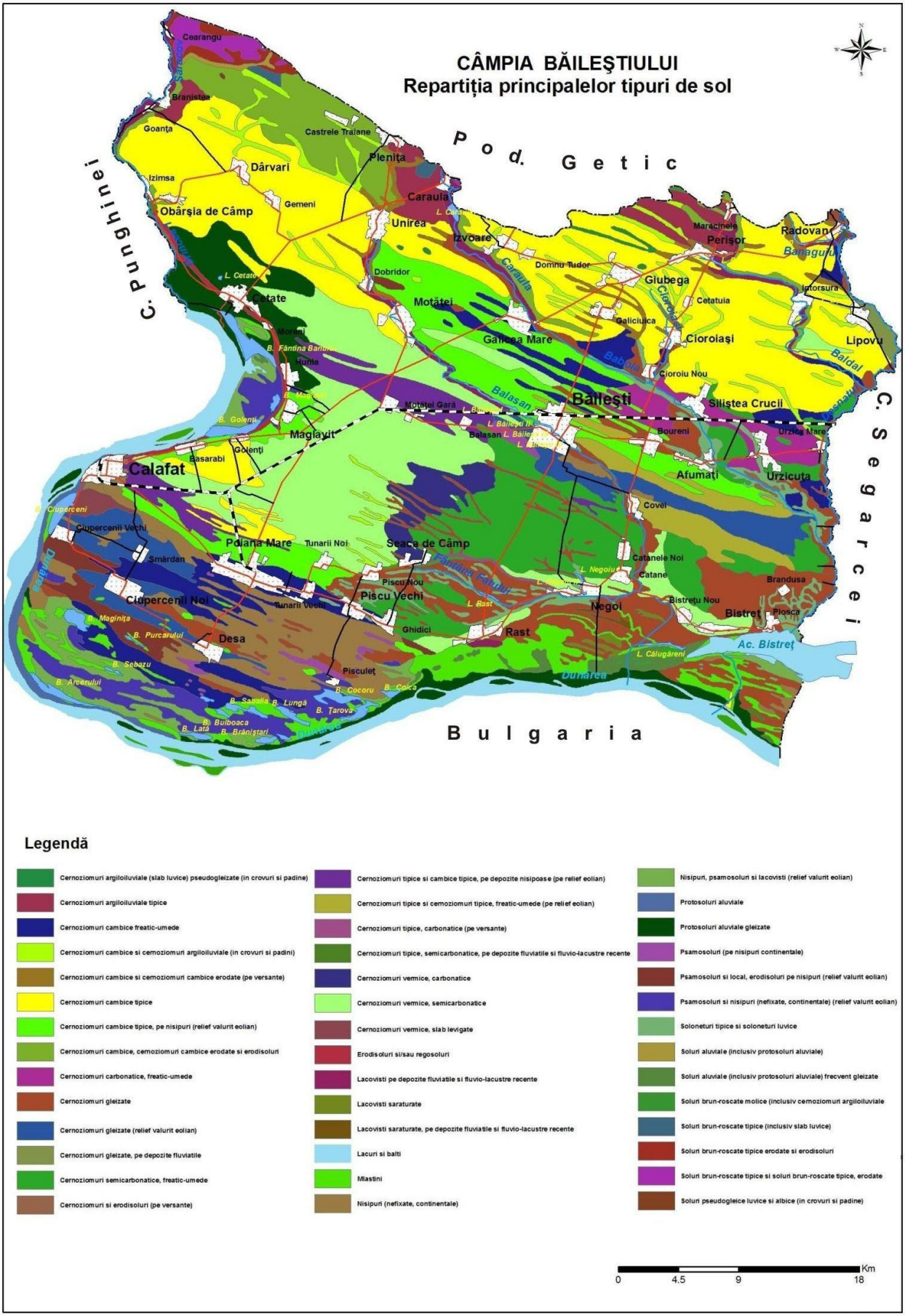
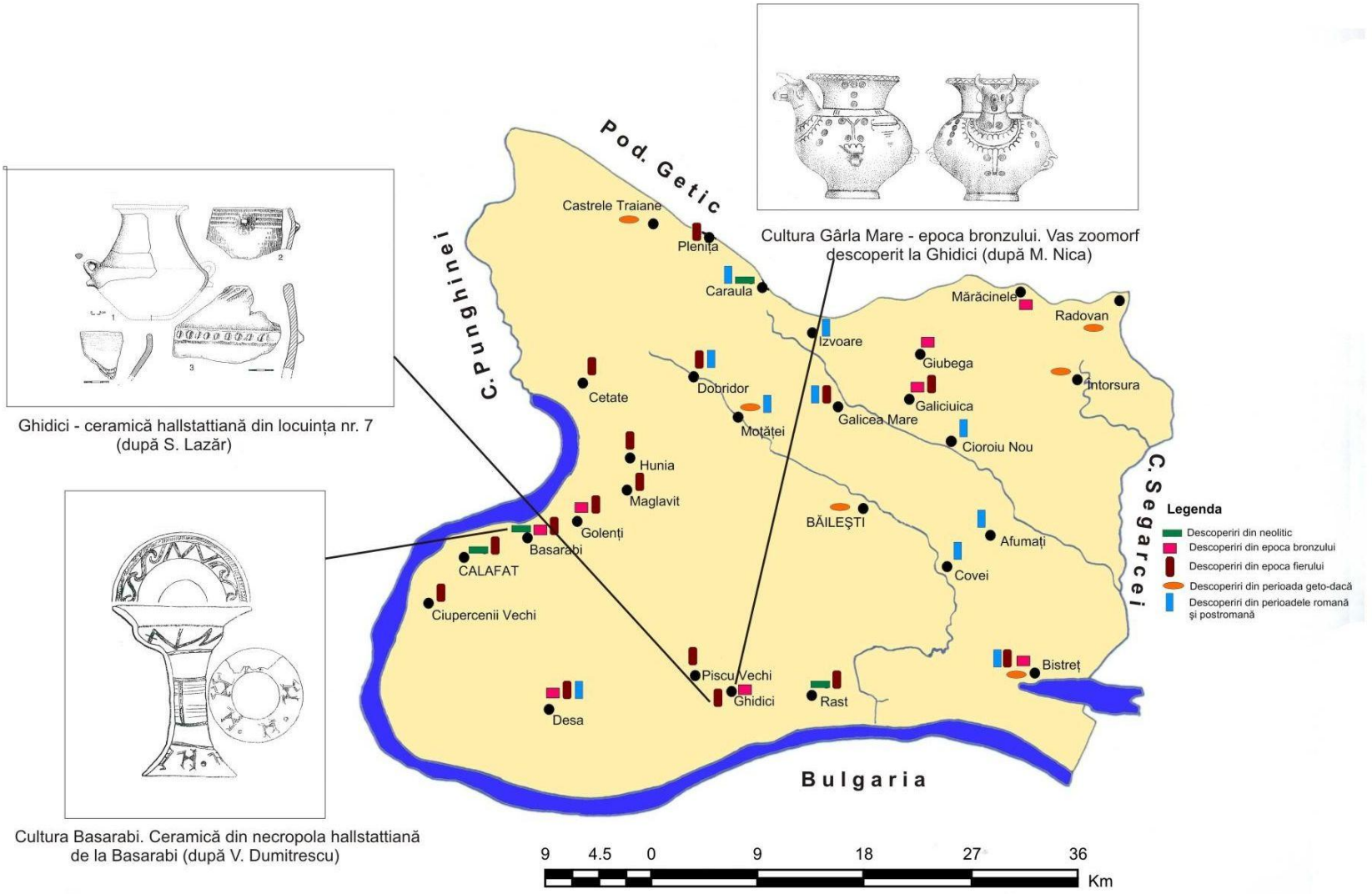

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Repartiția principalelor tipuri de sol
Pod. Getic
C. Punghinei
C. Segarcei
Bulgaria
Cearangu
Branistea
Goanța
Castrele Traiane
Dârvari
Plenița
Izimsa
Obârșia de Câmp
Gemeni
Caraula
Unirea
Izvoare
Maracinele
Perișor
Radovan
Bănaguru
Dobridor
Domnu Tudor
Giubega
Cetatuia
Intorsura
Motătei
Galiciuica
Cioroiași
Lipovu
Gâlcea Mare
Cioroiu Nou
Băilești
Silistea Crucii
Boureni
Urzica Mare
Maglavit
Golenți
Basarabi
Calafat
Afumați
Urzicuța
Covei
Ciupercenii Vechi
Poiana Mare
Tunarii Noi
Seaca de Câmp
Catanele Noi
Catane
Brandusa
Piscu Nou
Piscu Vechi
Bistretu Nou
Bistreț
Ciupercenii Noi
Tunarii Vechi
Negoi
Ghidici
Rast
Desa
Pisculeț
Ac. Bistreț
Dunărea
Legendă
Cernoziomuri argiloiluviale (slab luvice) pseudogleizate (in crovuri si padine)
Cernoziomuri argiloiluviale tipice
Cernoziomuri cambice freatic-umede
Cernoziomuri cambice si cernoziomuri argiloiluviale (in crovuri si padini)
Cernoziomuri cambice si cernoziomuri cambice erodate (pe versante)
Cernoziomuri cambice tipice
Cernoziomuri cambice tipice, pe nisipuri (relief valurit eolian)
Cernoziomuri cambice, cernoziomuri cambice erodate si erodisoluri
Cernoziomuri carbonatice, freatic-umede
Cernoziomuri gleizate
Cernoziomuri gleizate (relief valurit eolian)
Cernoziomuri gleizate, pe depozite fluviatile
Cernoziomuri semicarbonatice, freatic-umede
Cernoziomuri si erodisoluri (pe versante)
Cernoziomuri tipice si cambice tipice, pe depozite nisipoase (pe relief eolian)
Cernoziomuri tipice si cernoziomuri tipice, freatic-umede (pe relief eolian)
Cernoziomuri tipice, carbonatice (pe versante)
Cernoziomuri tipice, semicarbonatice, pe depozite fluviatile si fluvio-lacustre recente
Cernoziomuri vermice, carbonatice
Cernoziomuri vermice, semicarbonatice
Cernoziomuri vermice, slab levigate
Erodisoluri si/sau regosoluri
Lacovisti pe depozite fluviatile si fluvio-lacustre recente
Lacovisti saraturate
Lacovisti saraturate, pe depozite fluviatile si fluvio-lacustre recente
Lacuri si balti
Mlastini
Nisipuri (nefixate, continentale)
Nisipuri, psamosoluri si lacovisti (relief valurit eolian)
Protosoluri aluviale
Protosoluri aluviale gleizate
Psamosoluri (pe nisipuri continentale)
Psamosoluri si local, erodisoluri pe nisipuri (relief valurit eolian)
Psamosoluri si nisipuri (nefixate, continentale) (relief valurit eolian)
Soloneturi tipice si soloneturi luvice
Soluri aluviale (inclusiv protosoluri aluviale)
Soluri aluviale (inclusiv protosoluri aluviale) frecvent gleizate
Soluri brun-roscate molice (inclusiv cernoziomuri argiloiluviale
Soluri brun-roscate tipice (inclusiv slab luvice)
Soluri brun-roscate tipice erodate si erodisoluri
Soluri brun-roscate tipice si soluri brun-roscate tipice, erodate
Soluri pseudogleice luvice si albice (in crovuri si padine)
0
4.5
9
18
Km

Fig 23

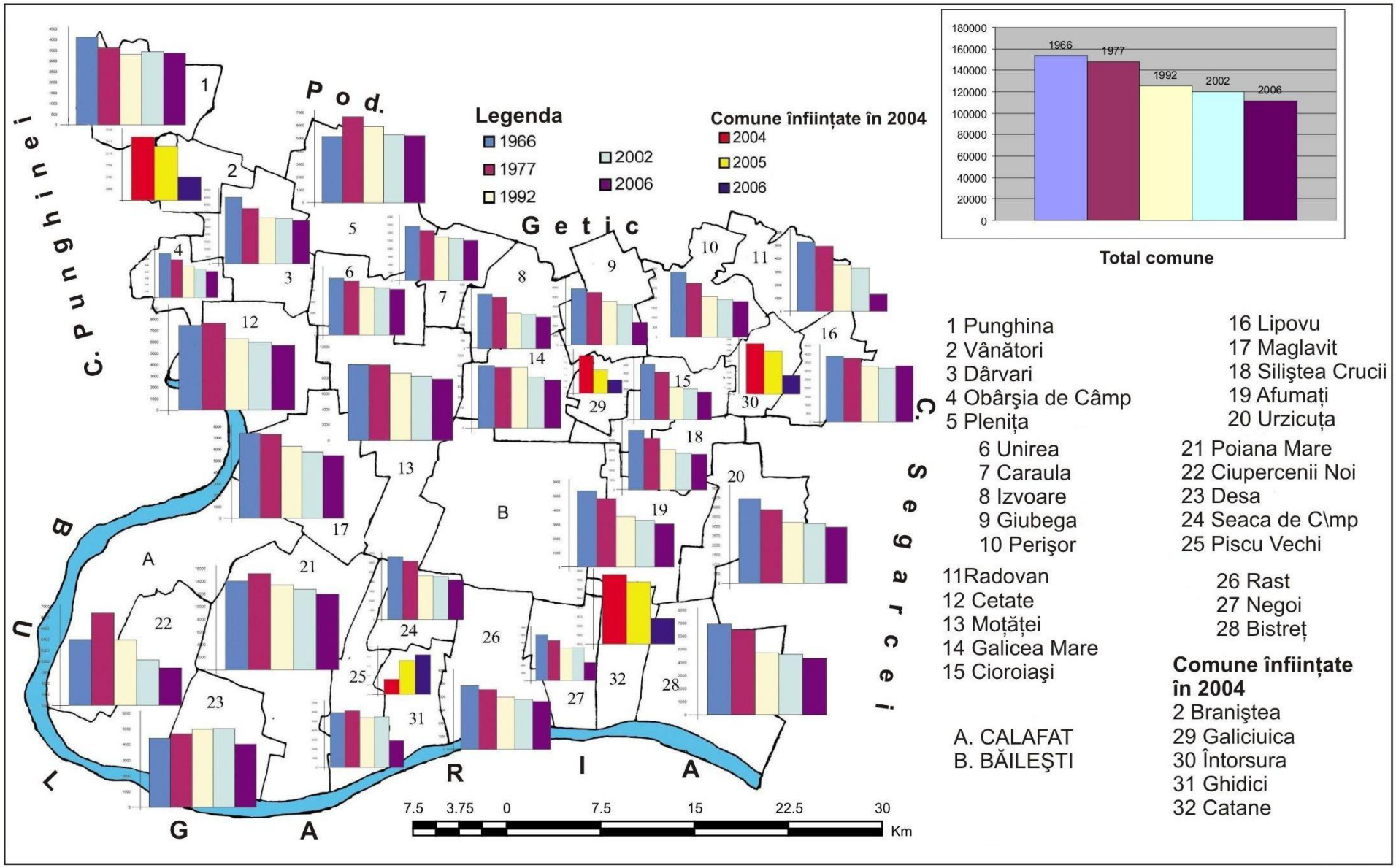

Ghidici - ceramică hallstattiană din locuința nr. 7 (după S. Lazăr)

Cultura Gârla Mare - epoca bronzului. Vas zoomorf descoperit la Ghidici (după M. Nica)

Cultura Basarabi. Ceramică din necropola hallstattiană de la Basarabi (după V. Dumitrescu)

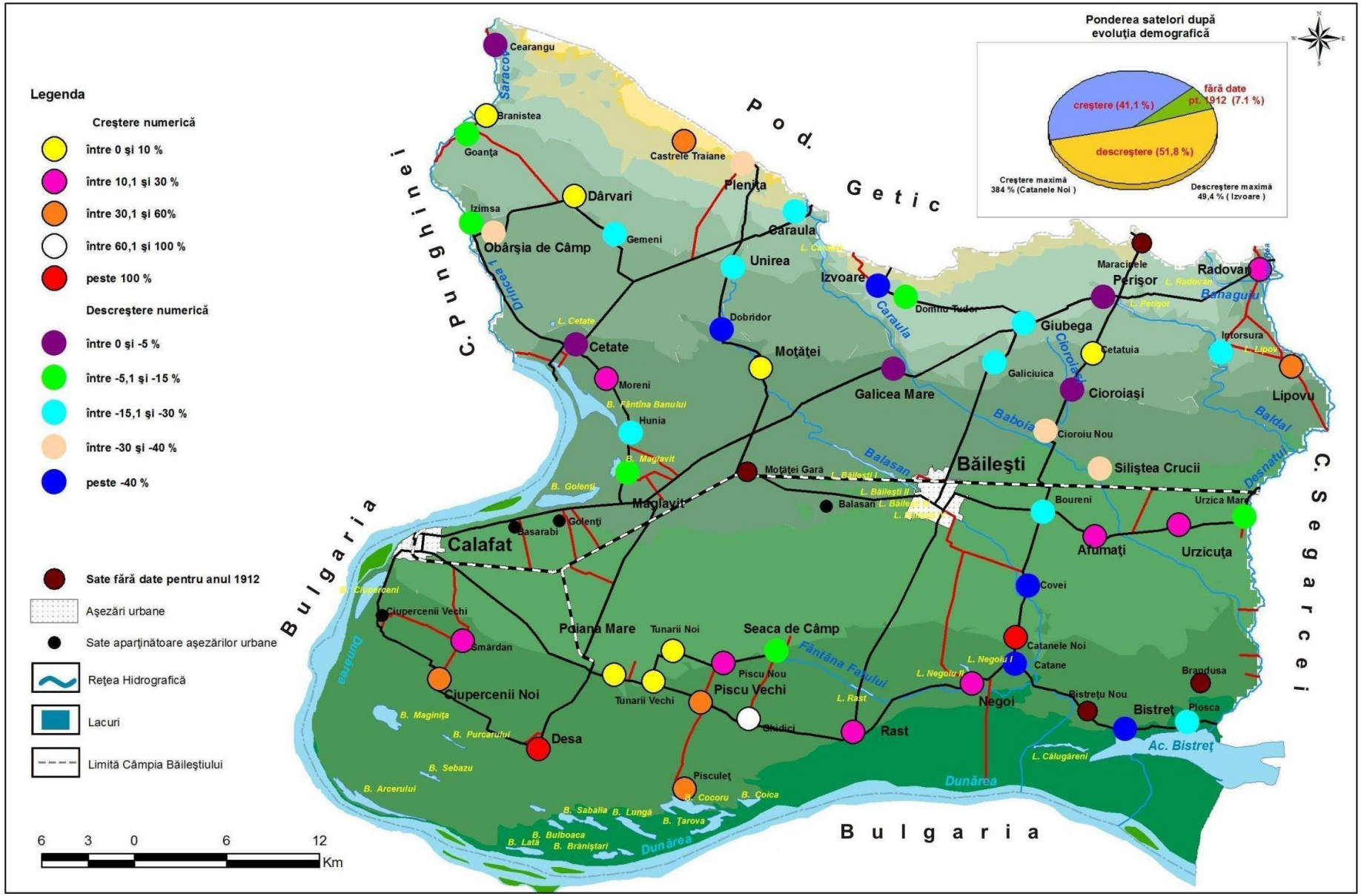
Fig. 24

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Principalele descoperiri arheologice

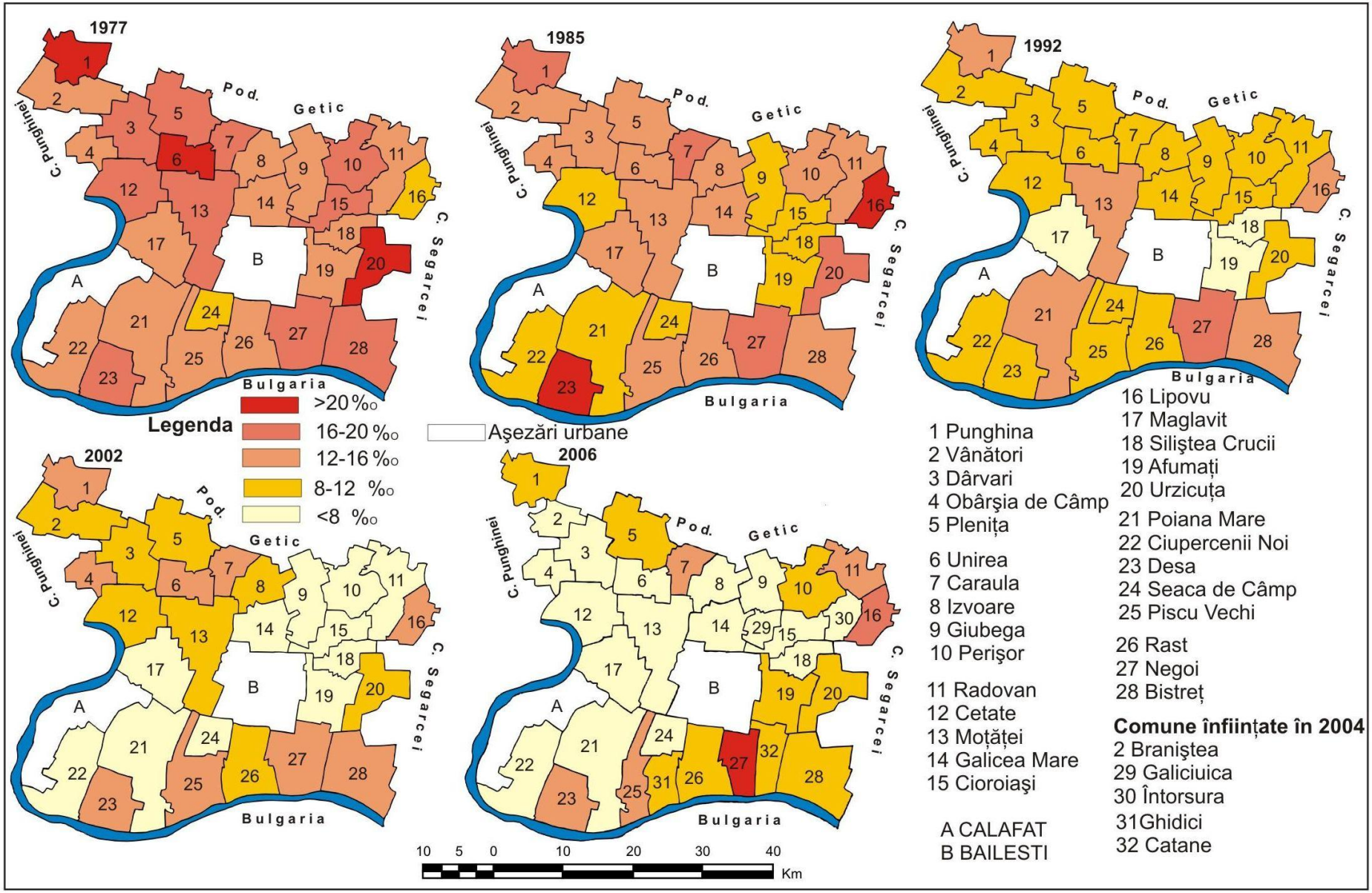

CAMPIA BAILESTIULUI. Evolutia demografica pe unitati administrative (1966-2006)

Fig. 26

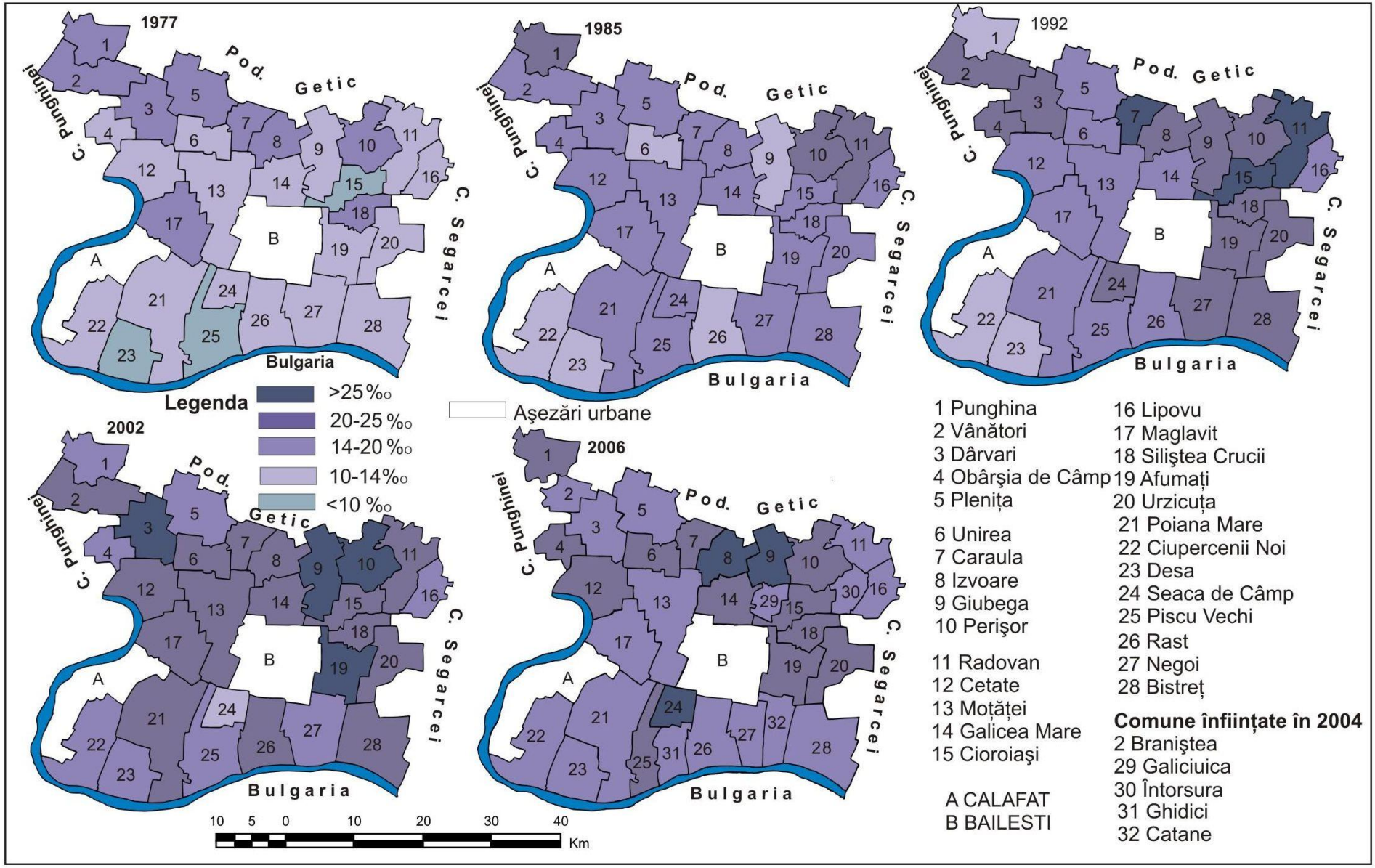

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - Disparităţi teritoriale (1912-2006) Fig. 27

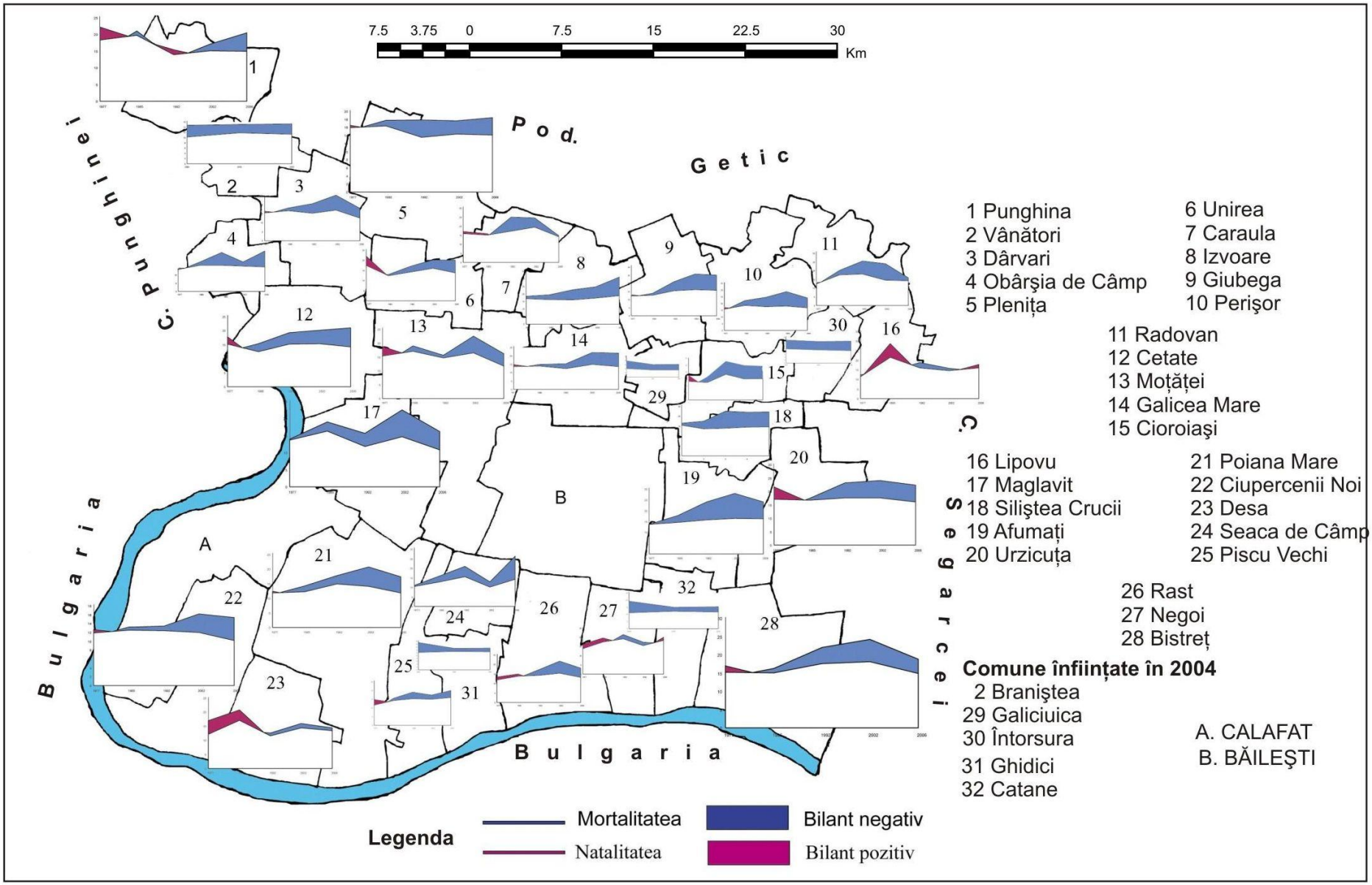

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Evoluția ratei natalității (1977-2006)

Fig. 28

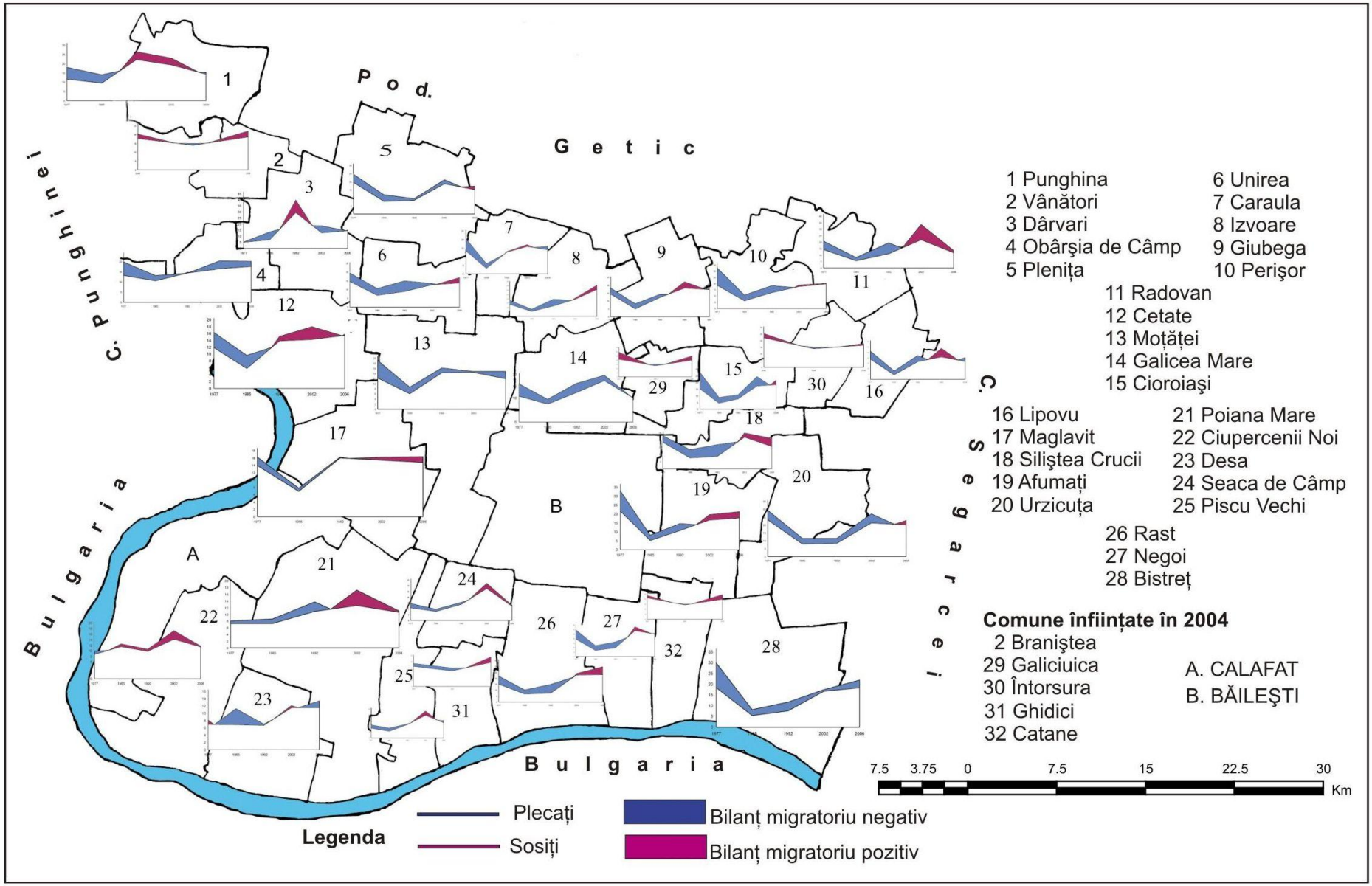

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Evoluția ratei mortalității (1977-2006)

Fig. 29

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Mişcarea naturală a populației (1977-2006)

Fig. 30

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Mişcarea migratorie a populației (1977-2006)

Fig. 31

CAMPIA BAILESTIULUI
Bilantul demografic general (1977-2006)

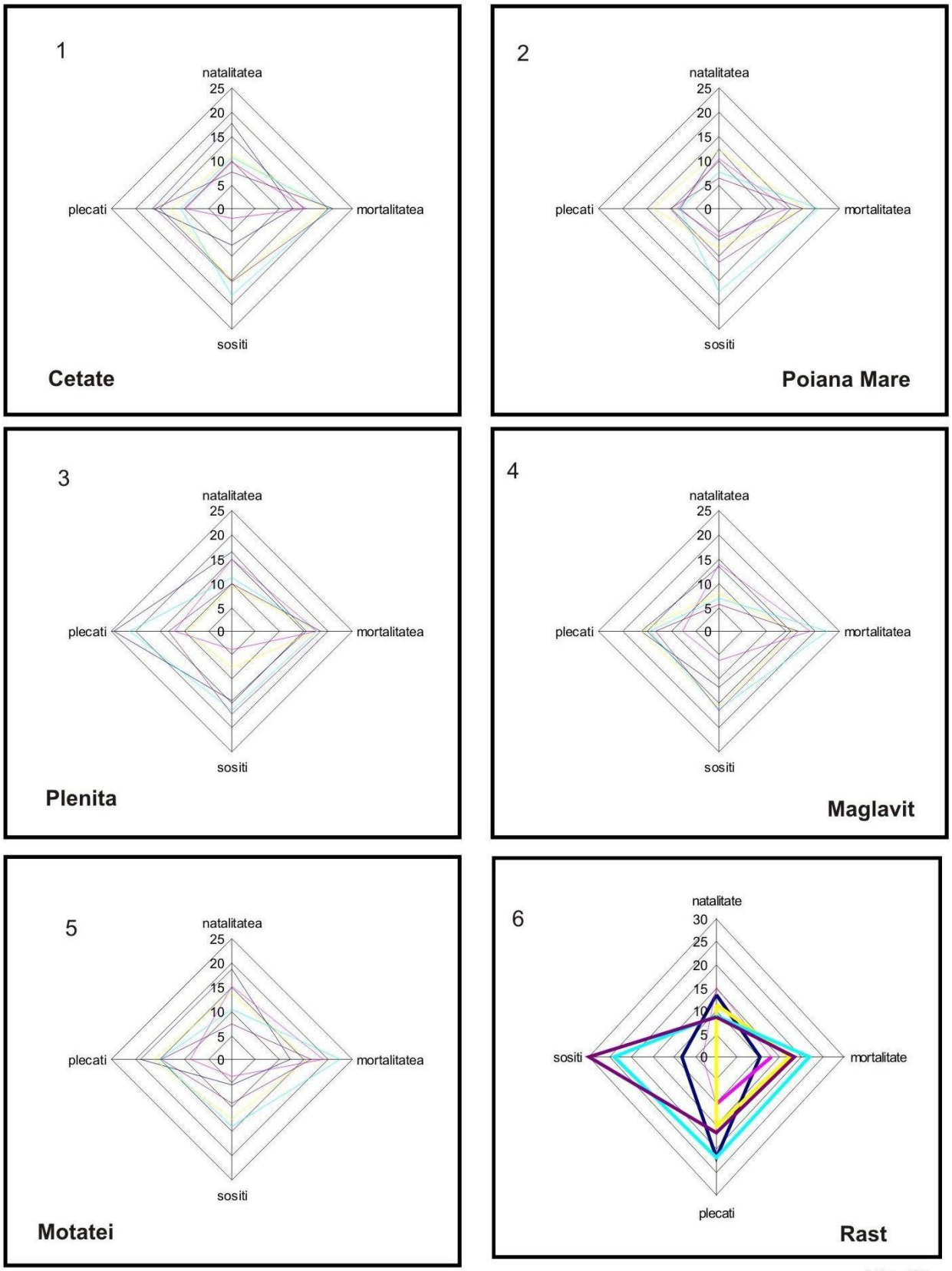
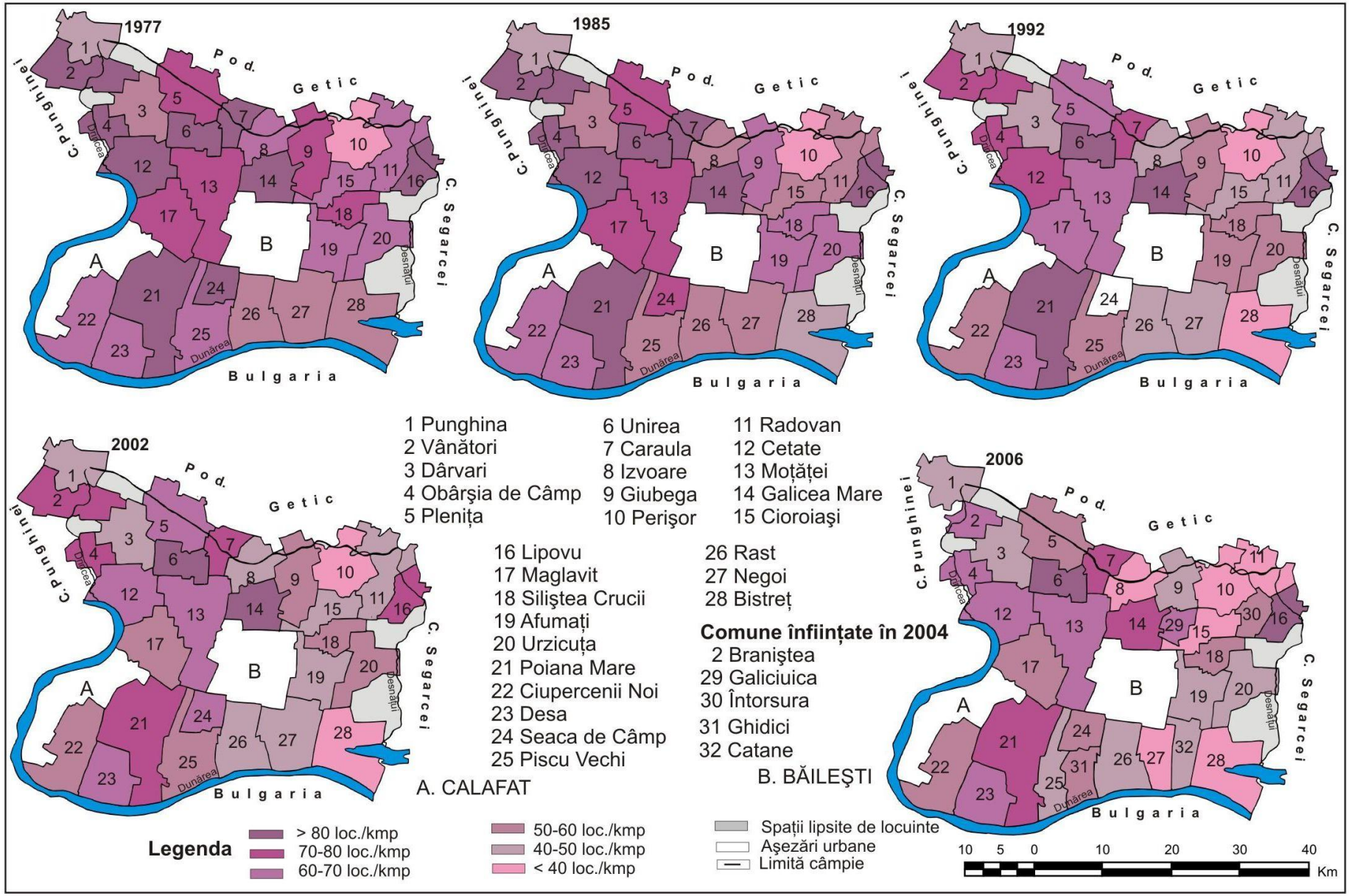
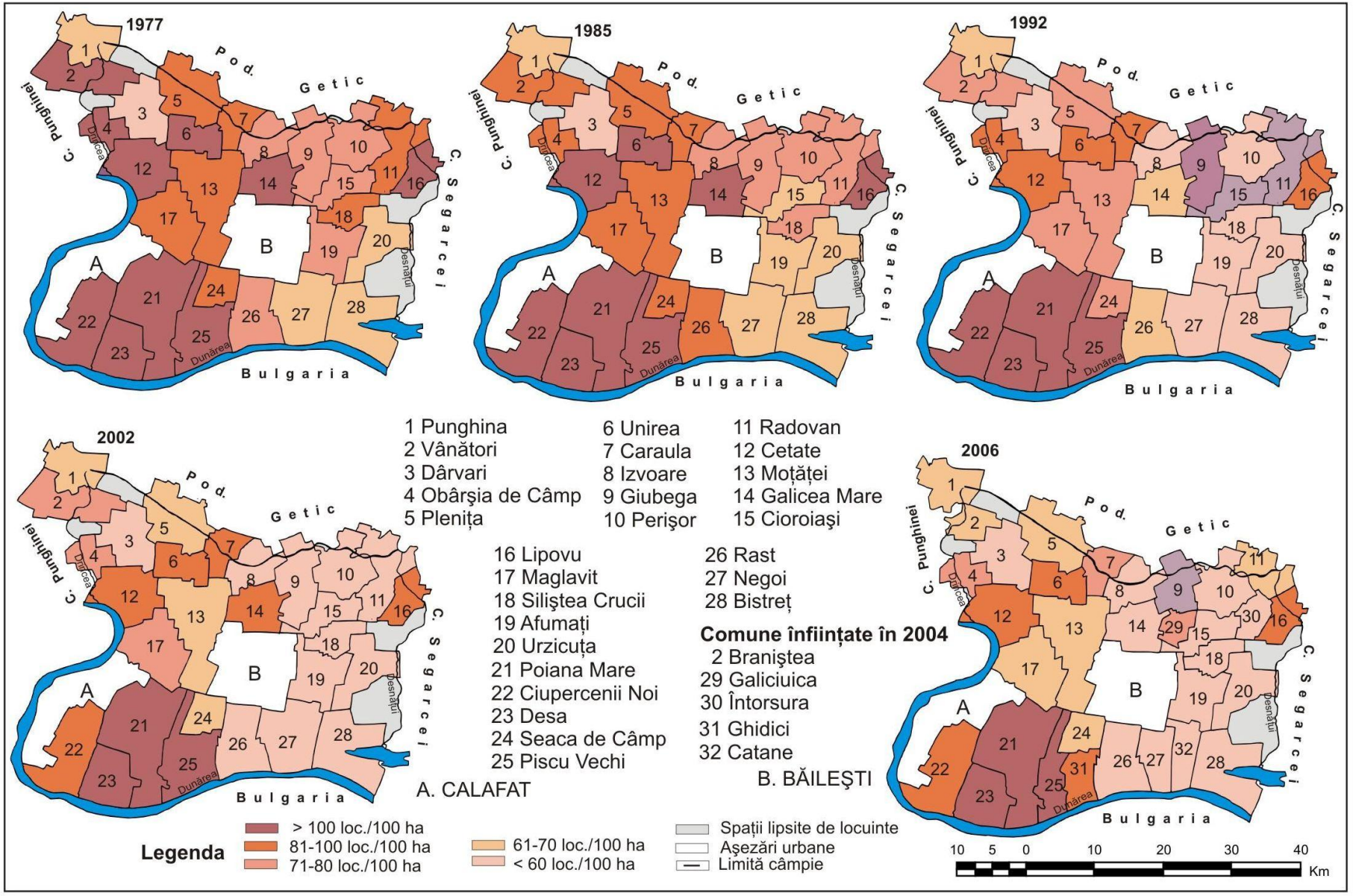

Fig. 32

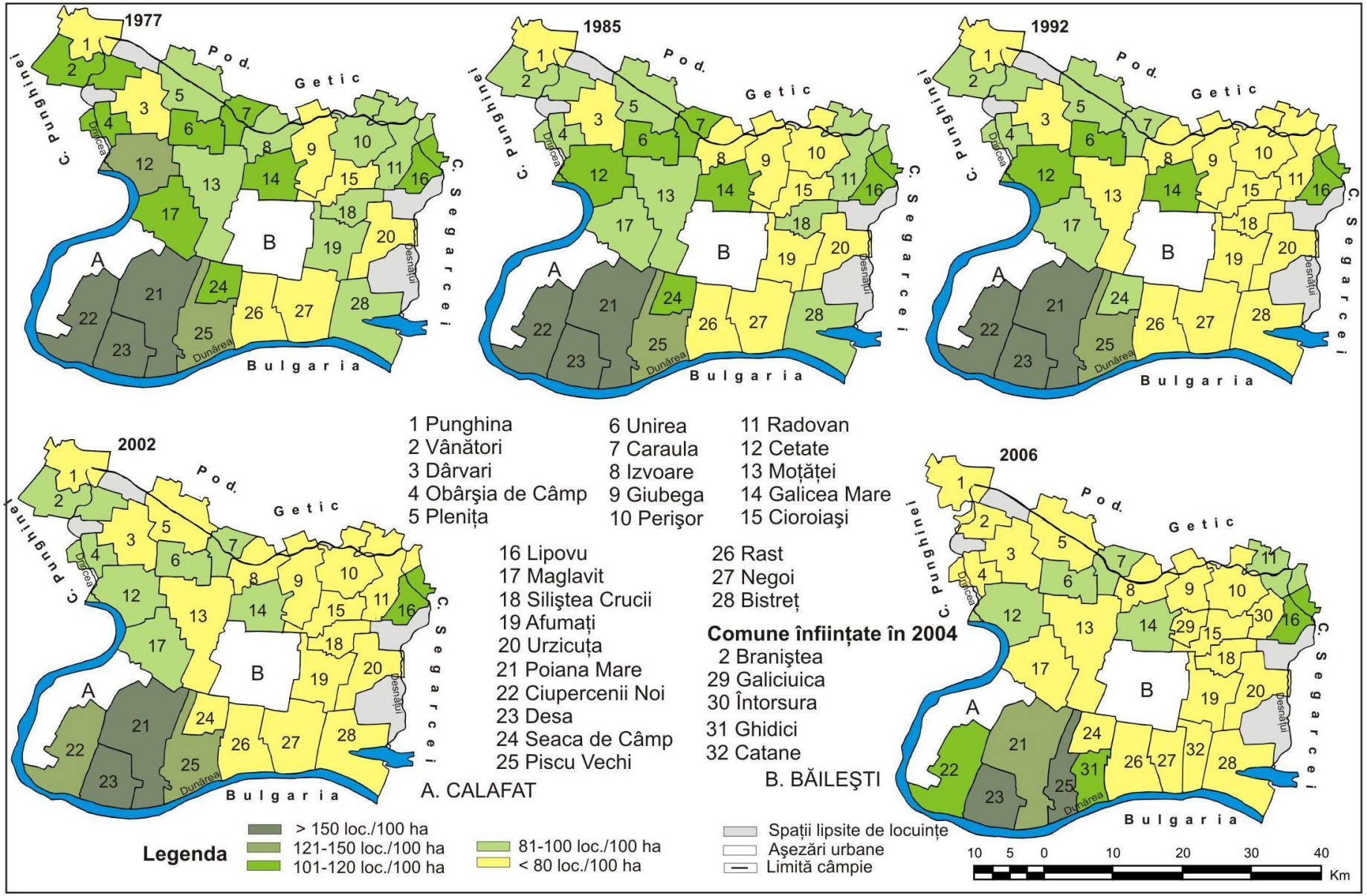

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Densitatea populației (1977-2006)

Fig. 34

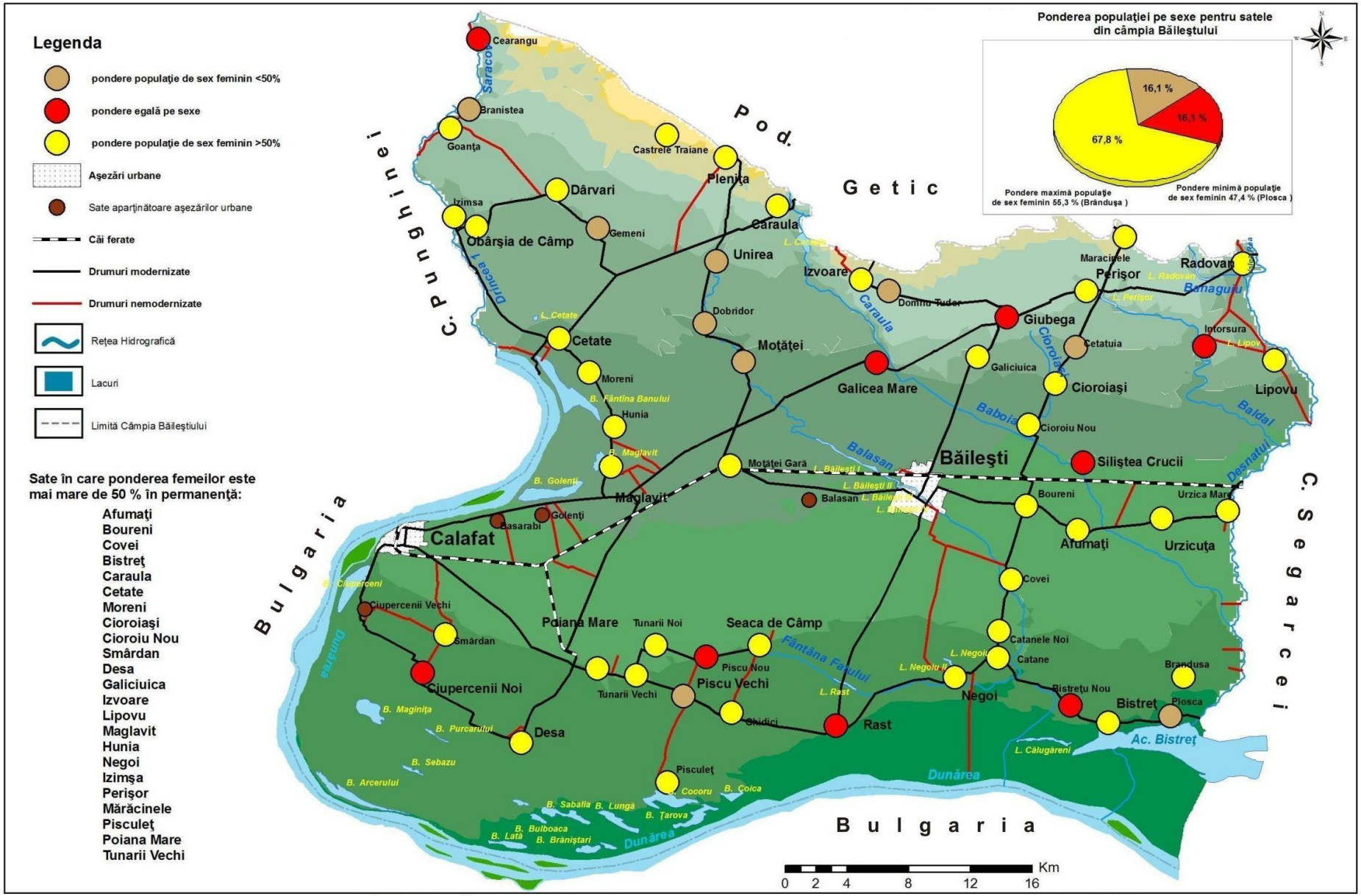

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Densitatea agricolă (1977-2006)

Fig. 35

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Densitatea arabilă (1977-2006)

Fig. 36

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - Structura ponderii populaţiei pe sexe, pentru sate (2006) **Fig. 37**

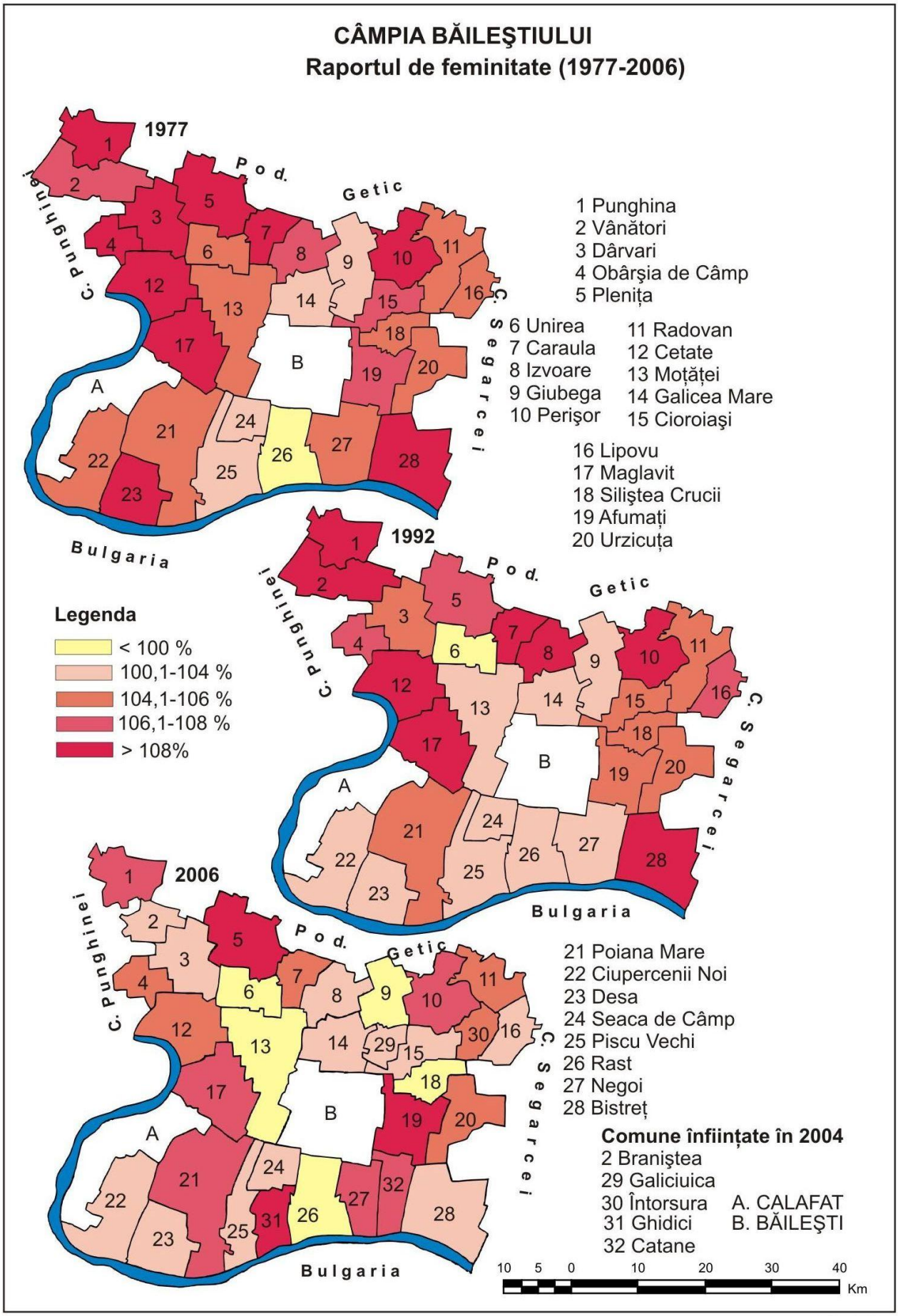
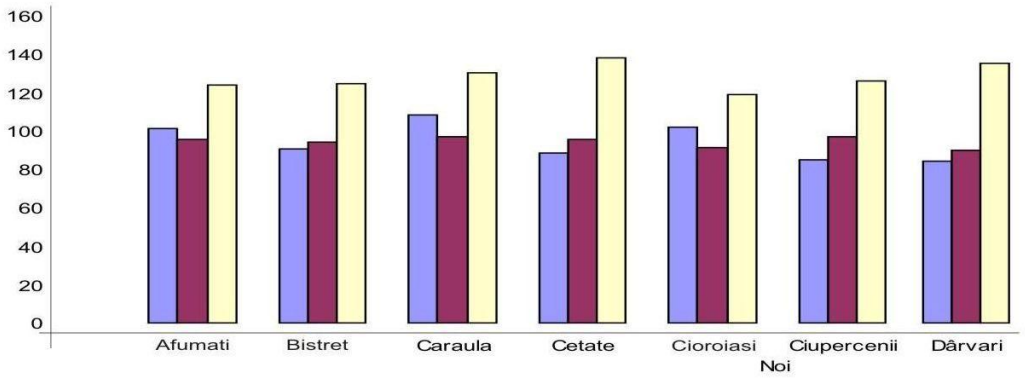
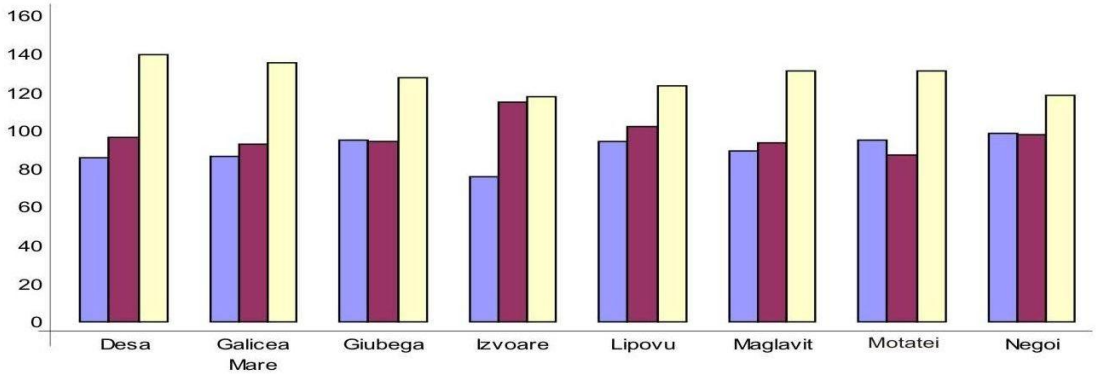
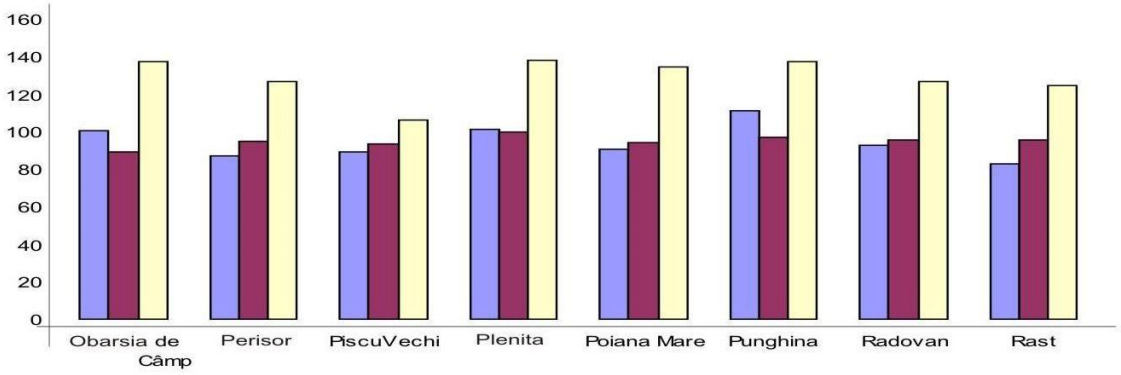

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Raportul de feminitate (1977-2006)
1977
1992
2006
Pod. Getic
C. Punghinei
C. Segarcei
A
B
Bulgaria
Legenda
< 100 %
100,1-104 %
104,1-106 %
106,1-108 %
> 108%
1 Punghina
2 Vânători
3 Dârvari
4 Obârşia de Câmp
5 Plenița
6 Unirea
7 Caraula
8 Izvoare
9 Giubega
10 Perişor
11 Radovan
12 Cetate
13 Moțăței
14 Galicea Mare
15 Cioroiaşi
16 Lipovu
17 Maglavit
18 Siliştea Crucii
19 Afumați
20 Urzicuța
21 Poiana Mare
22 Ciupercenii Noi
23 Desa
24 Seaca de Câmp
25 Piscu Vechi
26 Rast
27 Negoi
28 Bistreț
Comune înființate în 2004
2 Braniştea
29 Galiciuica
30 Întorsura
31 Ghidici
32 Catane
A. CALAFAT
B. BĂILEŞTI
10 5 0 10 20 30 40
Km

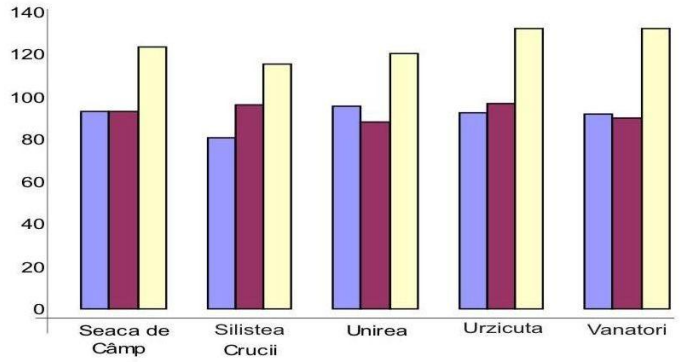
Fig. 38

CAMPIA BAILESTIULUI
Raportul de feminitate pe grupe de varsta (2002)

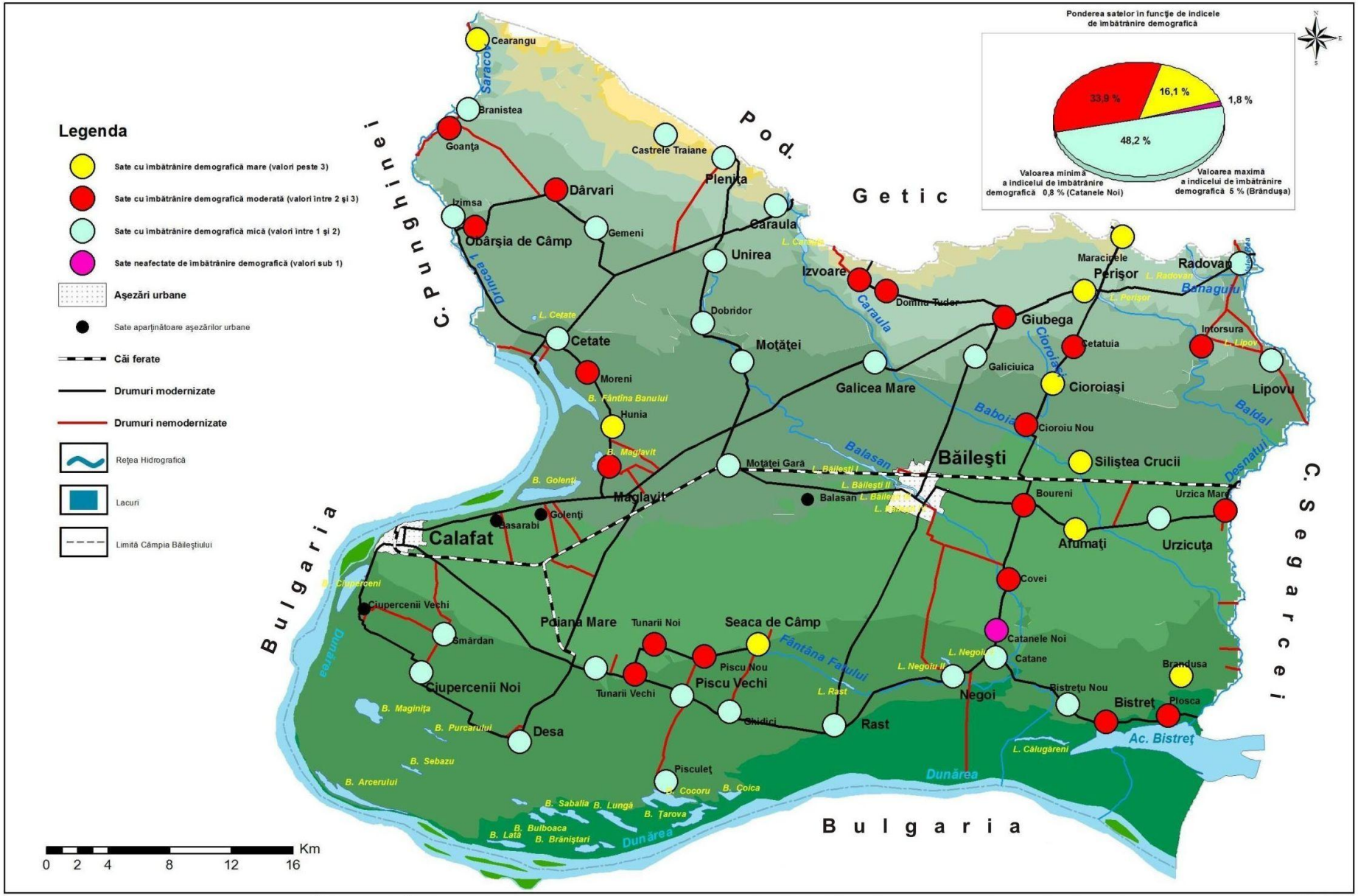

Populatie tanara 0-14 ani

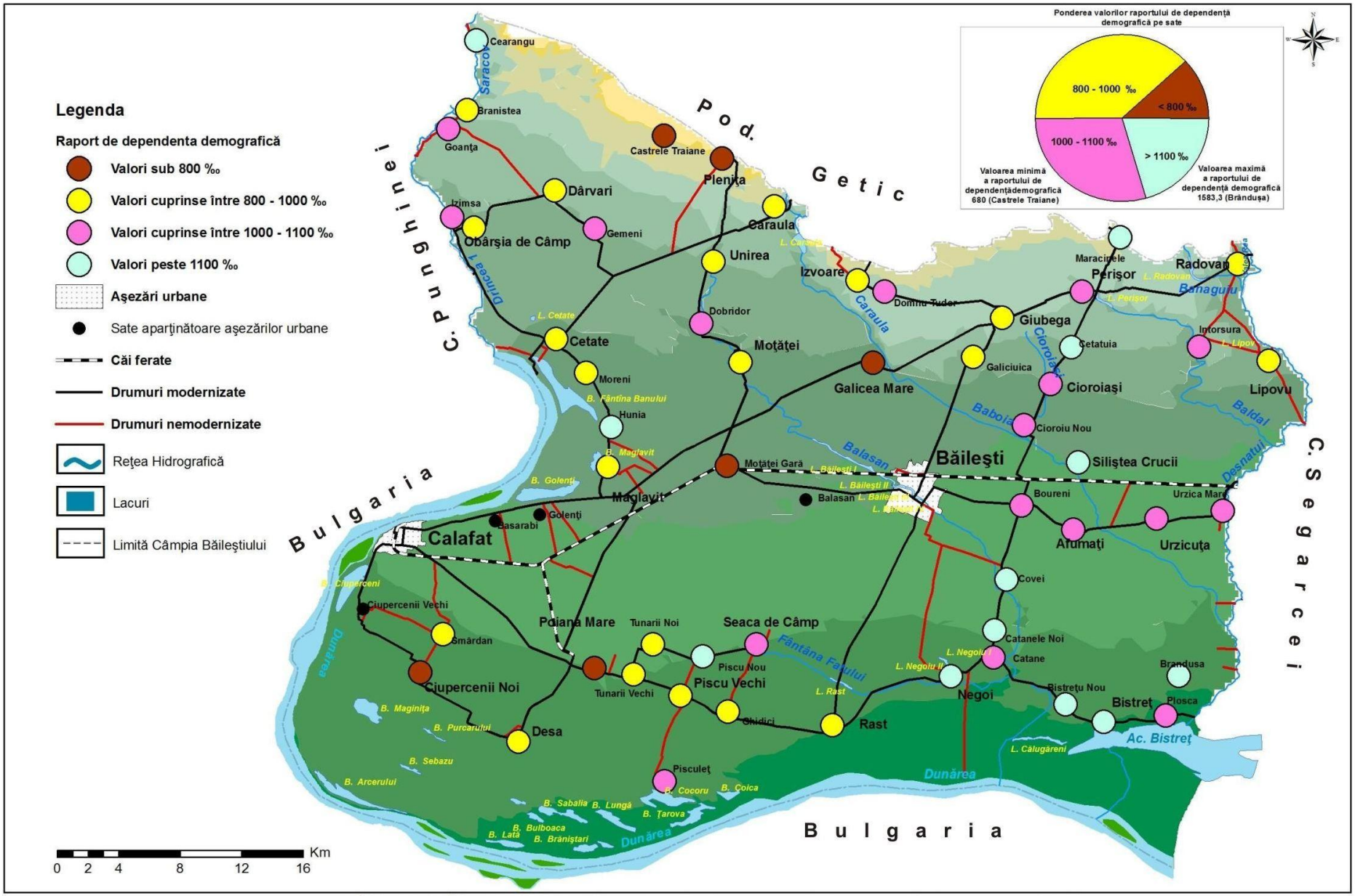
Populatie adulta 15-59 ani

Populatie varstnica 60 ani si peste

Fig. 39

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - Structura indicelui de îmbătrânire demografică pe sate (2002) **Fig. 41**

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - Raportul de dependenţă demografică pe sate - 2002

Fig. 42

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Ponderea celor care s-au declarat români şi rromi la recensământul populației din 2002

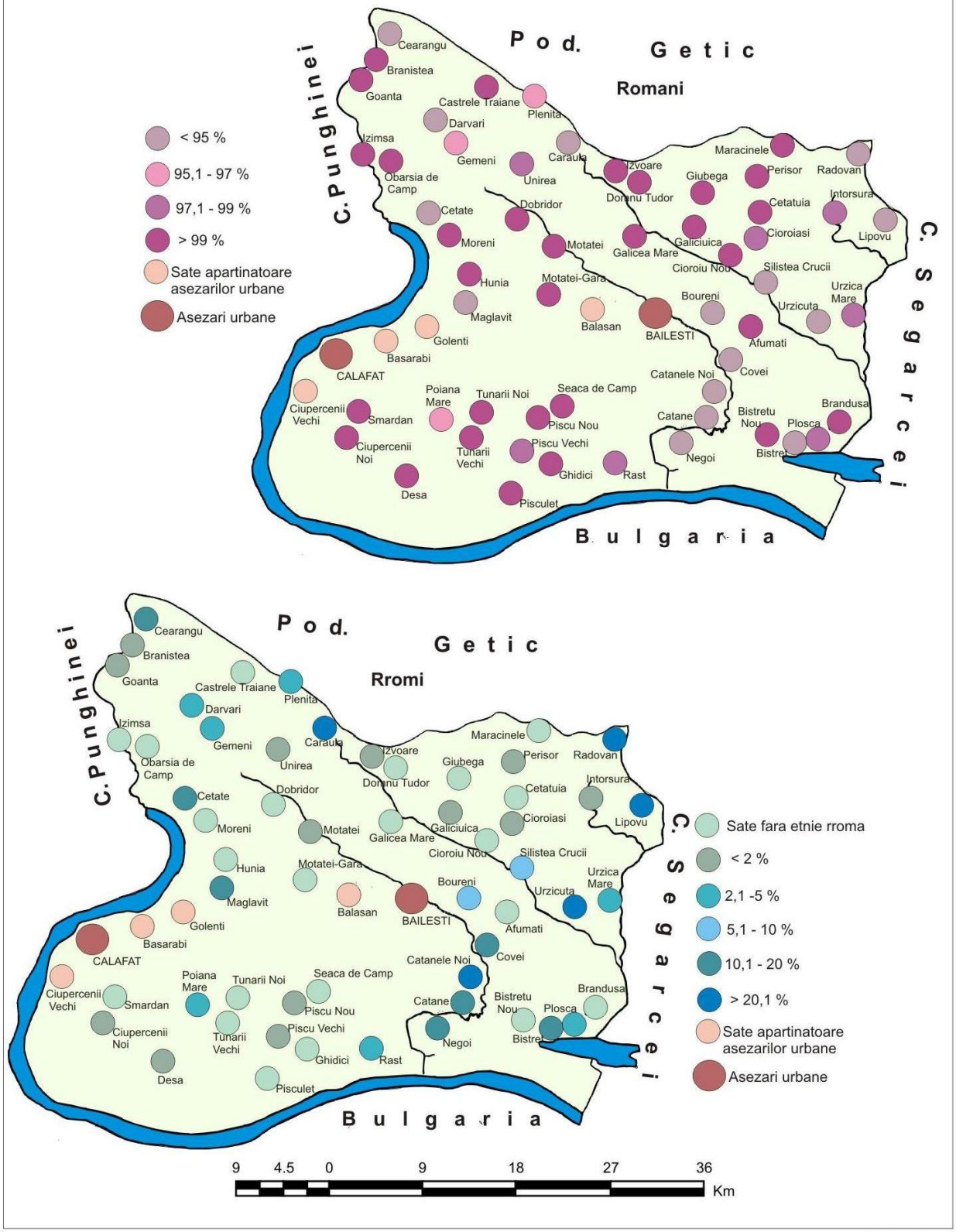
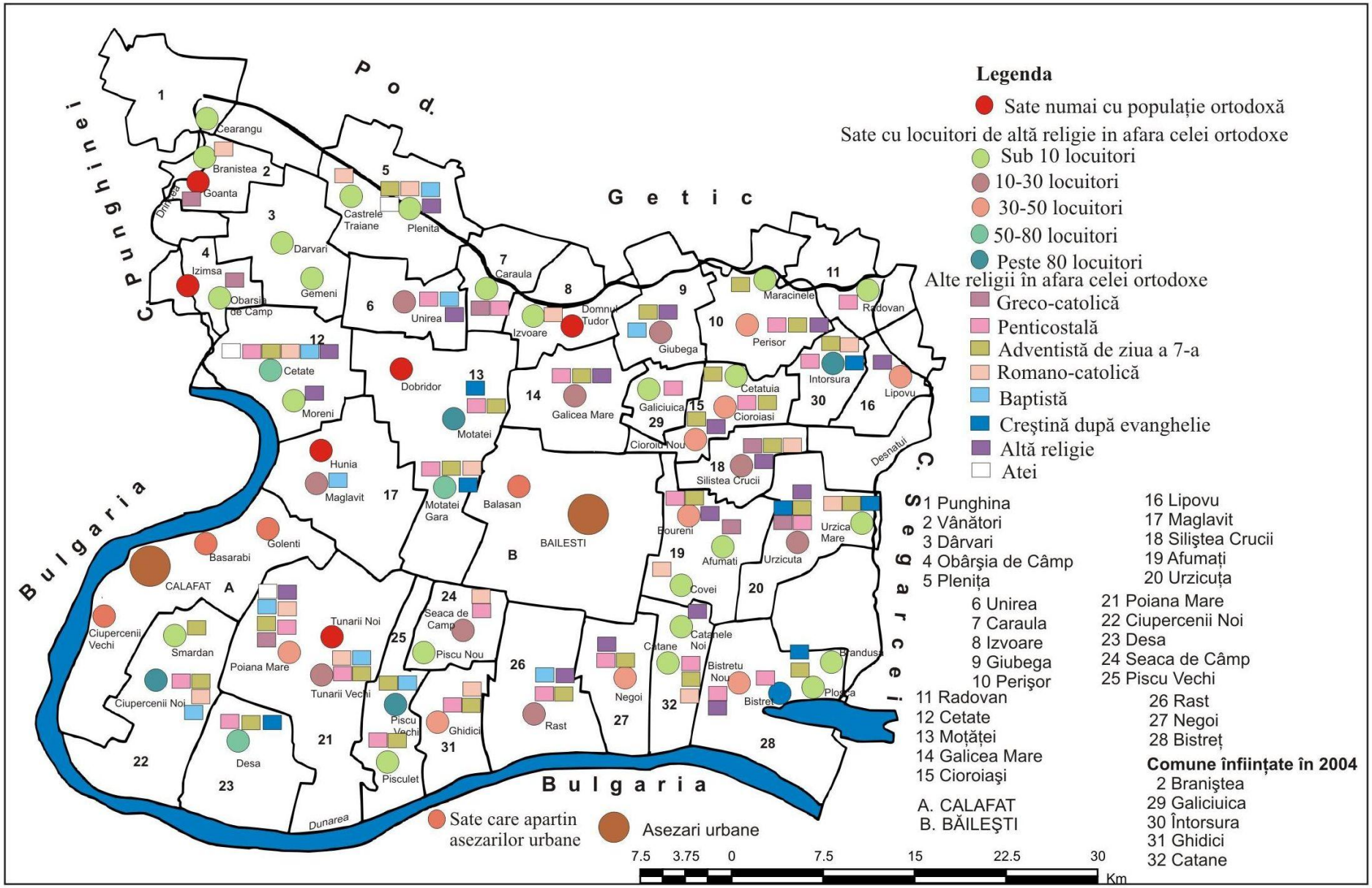

Fig. 43

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Structura religioasă a populației aşezărilor (2002) **Fig. 44**

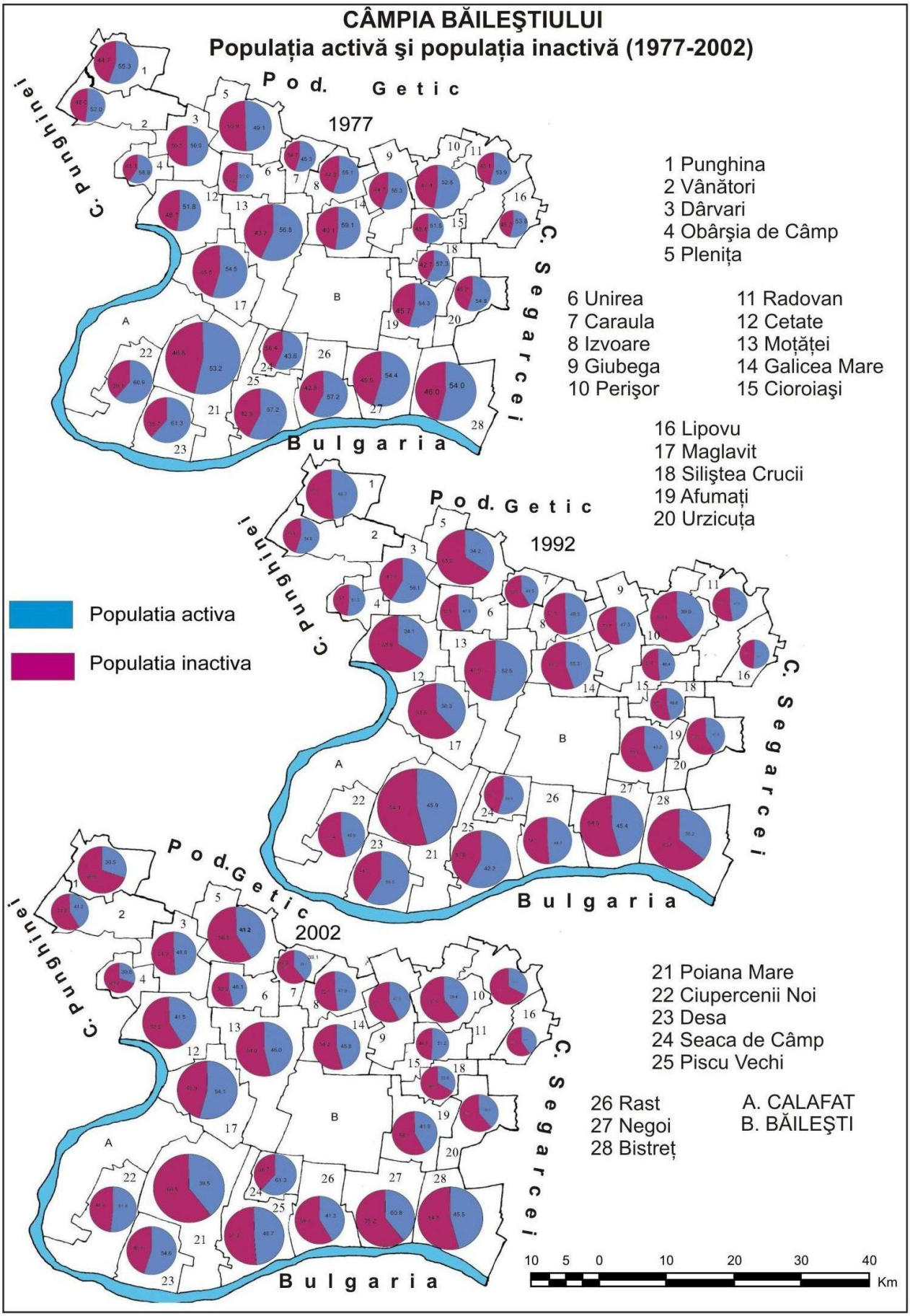

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Populația activă şi populația inactivă (1977-2002)
P o d. G e t i c
1977
C. Punghinei
C. Segarcei
B u l g a r i a
1 Punghina
2 Vânători
3 Dârvari
4 Obârşia de Câmp
5 Plenița
6 Unirea
7 Caraula
8 Izvoare
9 Giubega
10 Perişor
11 Radovan
12 Cetate
13 Moțăței
14 Galicea Mare
15 Cioroiaşi
16 Lipovu
17 Maglavit
18 Siliştea Crucii
19 Afumați
20 Urzicuța
P o d. G e t i c
1992
C. Punghinei
C. Segarcei
B u l g a r i a
Populatia activa
Populatia inactiva
P o d. G e t i c
2002
C. Punghinei
C. Segarcei
B u l g a r i a
21 Poiana Mare
22 Ciupercenii Noi
23 Desa
24 Seaca de Câmp
25 Piscu Vechi
26 Rast
27 Negoi
28 Bistreț
A. CALAFAT
B. BĂILEŞTI
10 5 0 10 20 30 40
Km

Fig. 45

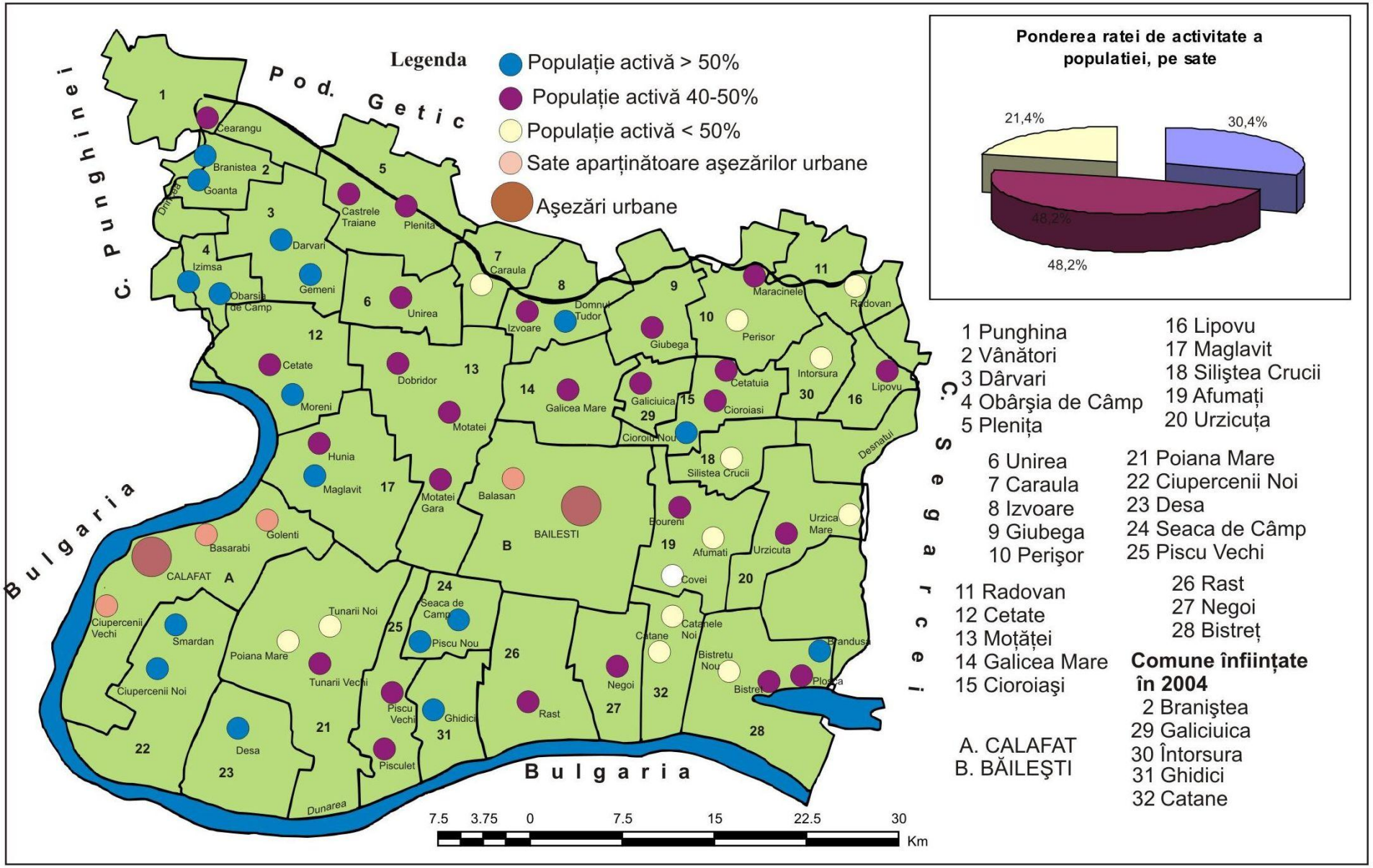

Fig. 46

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Rata de activitate a populației la nivel de sat (2002)

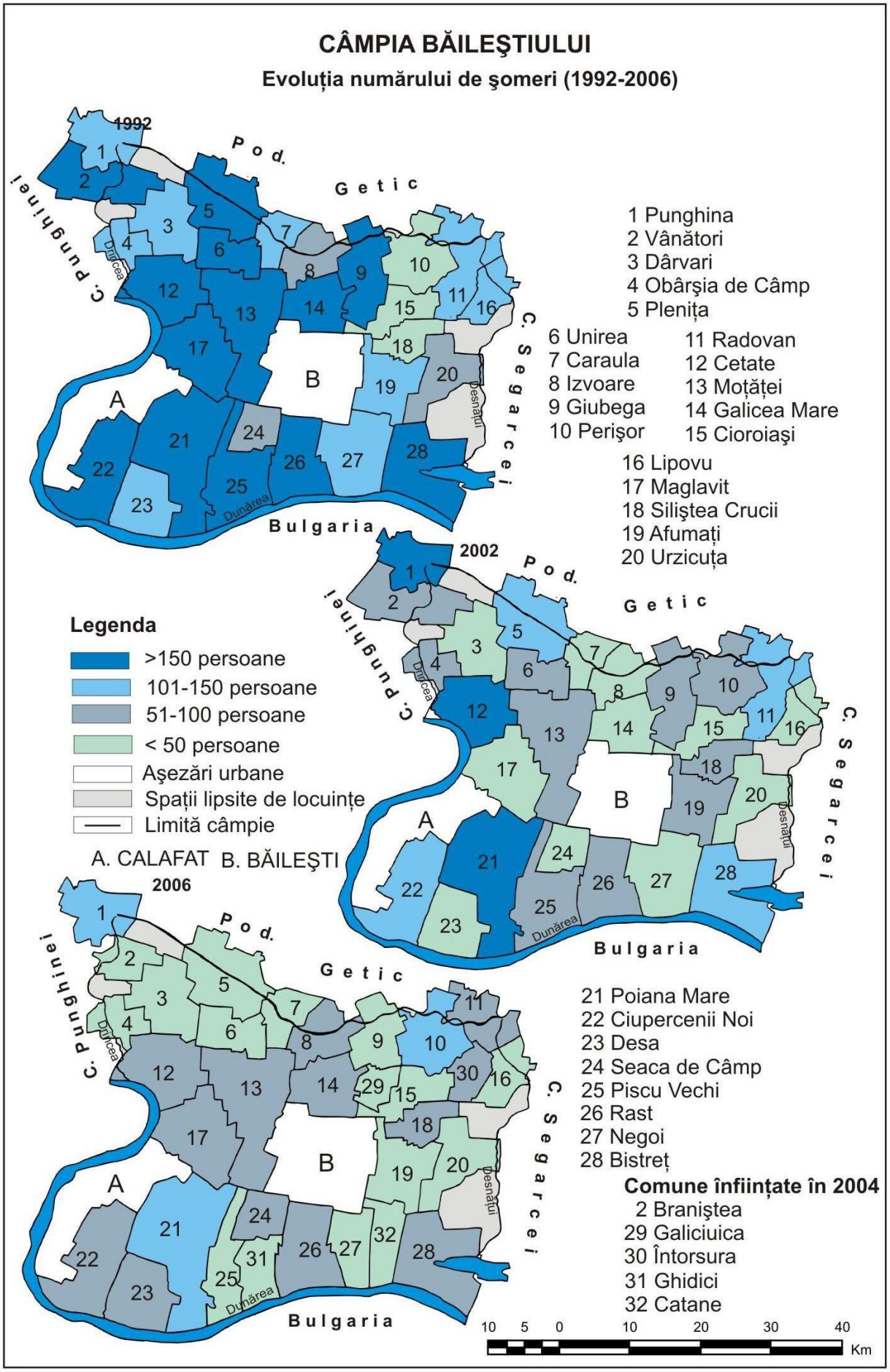
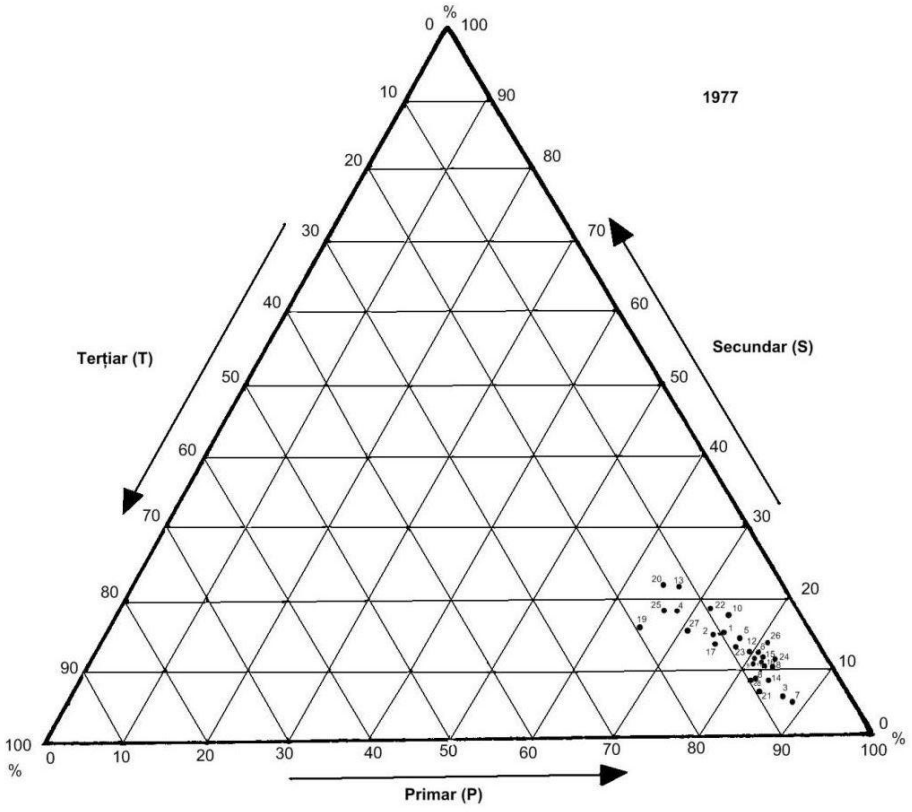

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Evoluția numărului de şomeri (1992-2006)
1992
2002
2006
Pod. Getic
C. Punghinei
C. Segarcei
Drincea
Desnățui
Dunărea
Bulgaria
A
B
Legenda
>150 persoane
101-150 persoane
51-100 persoane
< 50 persoane
Aşezări urbane
Spații lipsite de locuințe
Limită câmpie
A. CALAFAT B. BĂILEŞTI
1 Punghina
2 Vânători
3 Dârvari
4 Obârşia de Câmp
5 Plenița
6 Unirea
7 Caraula
8 Izvoare
9 Giubega
10 Perişor
11 Radovan
12 Cetate
13 Moțăței
14 Galicea Mare
15 Cioroiaşi
16 Lipovu
17 Maglavit
18 Siliştea Crucii
19 Afumați
20 Urzicuța
21 Poiana Mare
22 Ciupercenii Noi
23 Desa
24 Seaca de Câmp
25 Piscu Vechi
26 Rast
27 Negoi
28 Bistreț
Comune înființate în 2004
2 Branişte
29 Galiciuica
30 Întorsura
31 Ghidici
32 Catane
10 5 0 10 20 30 40
Km

Fig. 47

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Repartiția populației pe sectoare de activitate

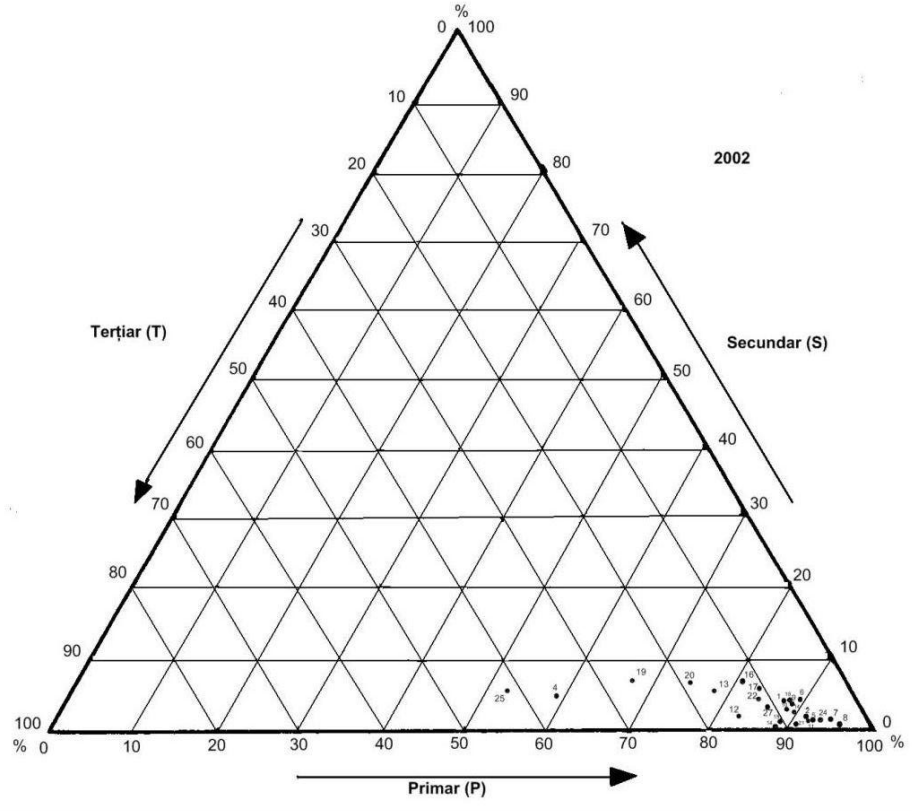

Fig. 48

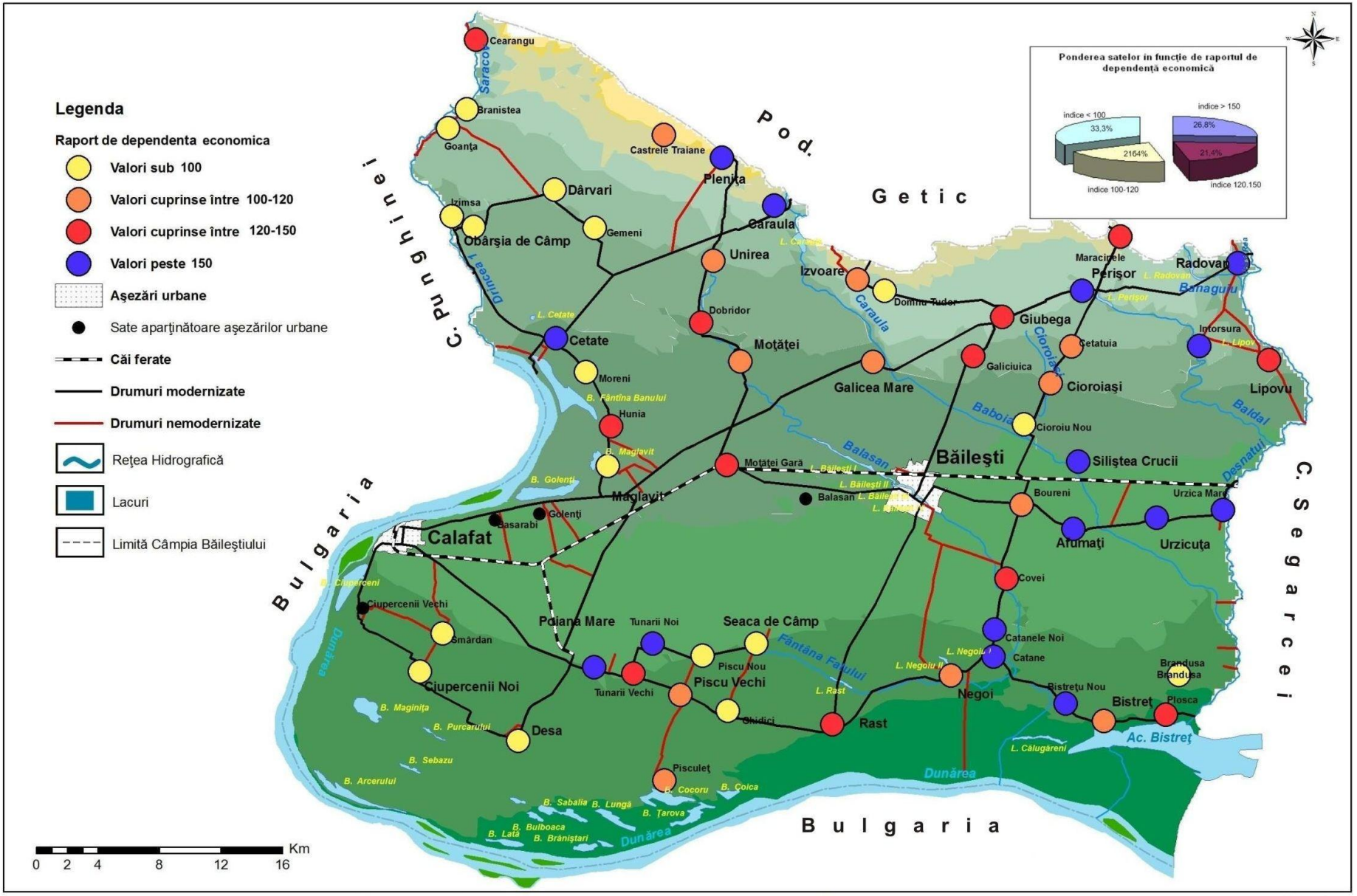
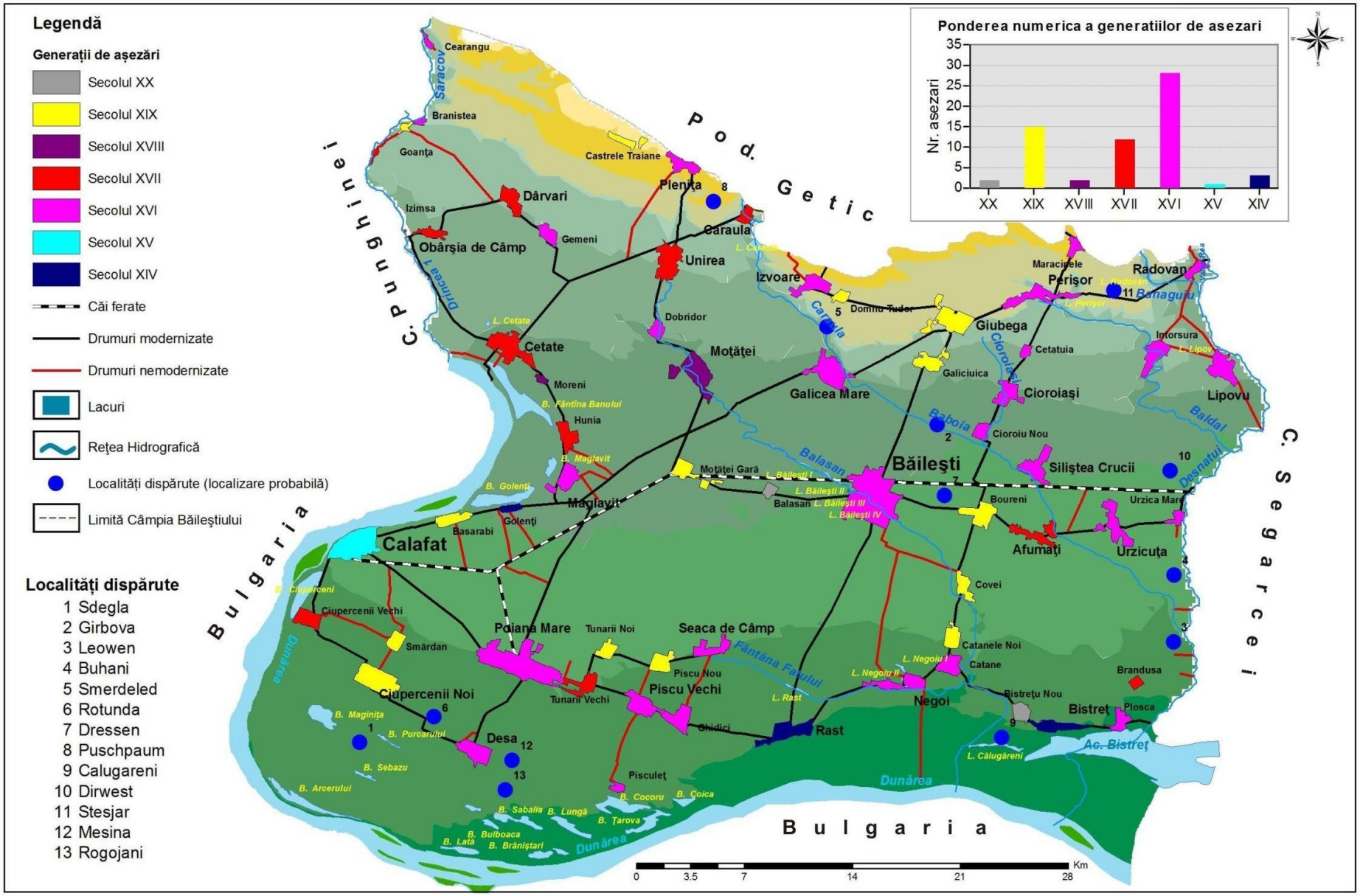
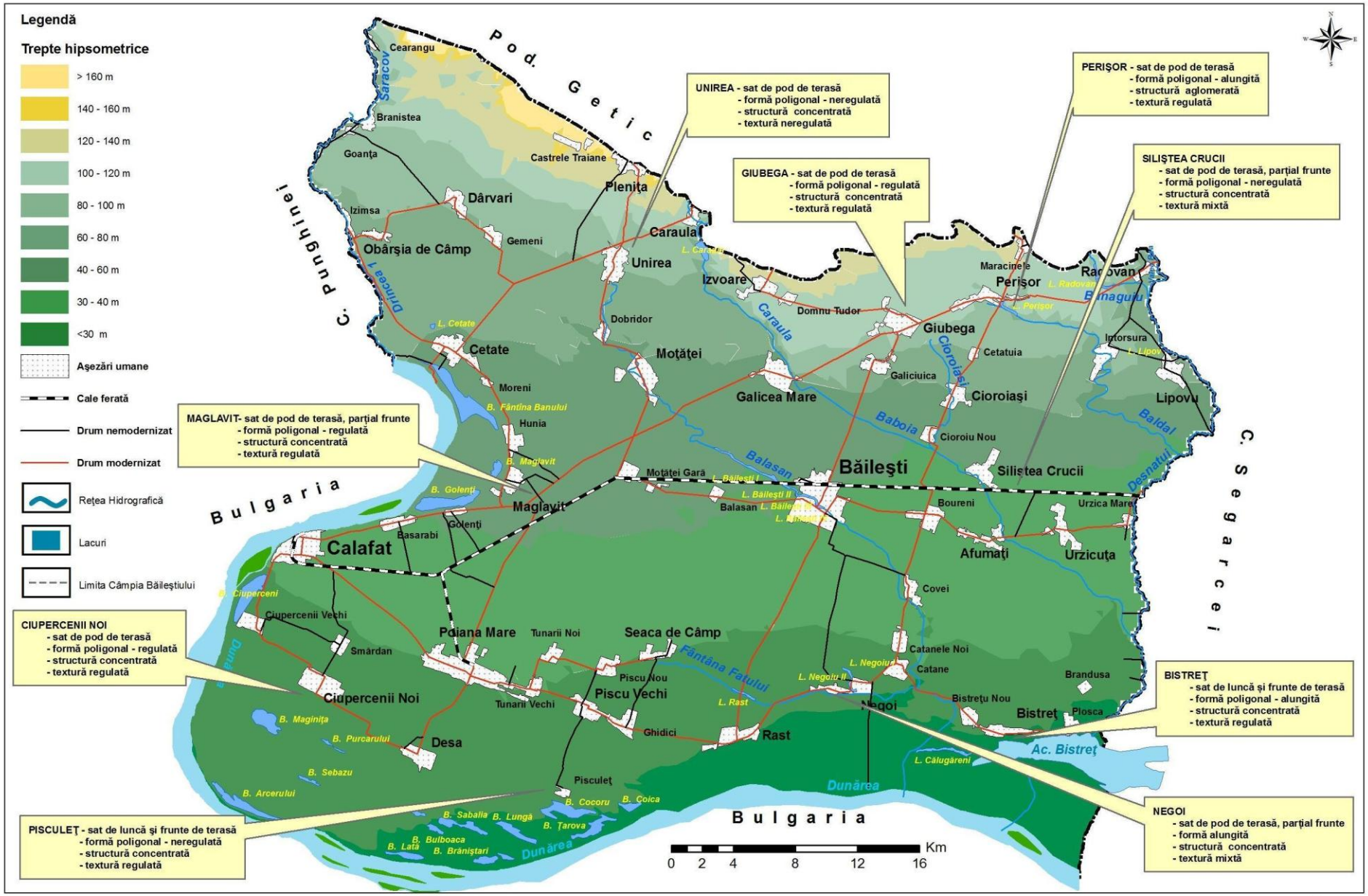

Fig. 49

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Raportul de dependență economică, pe sate (2002)

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - Generații de așezări **Fig. 50**

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - Morfostructuri rurale -

Fig. 56

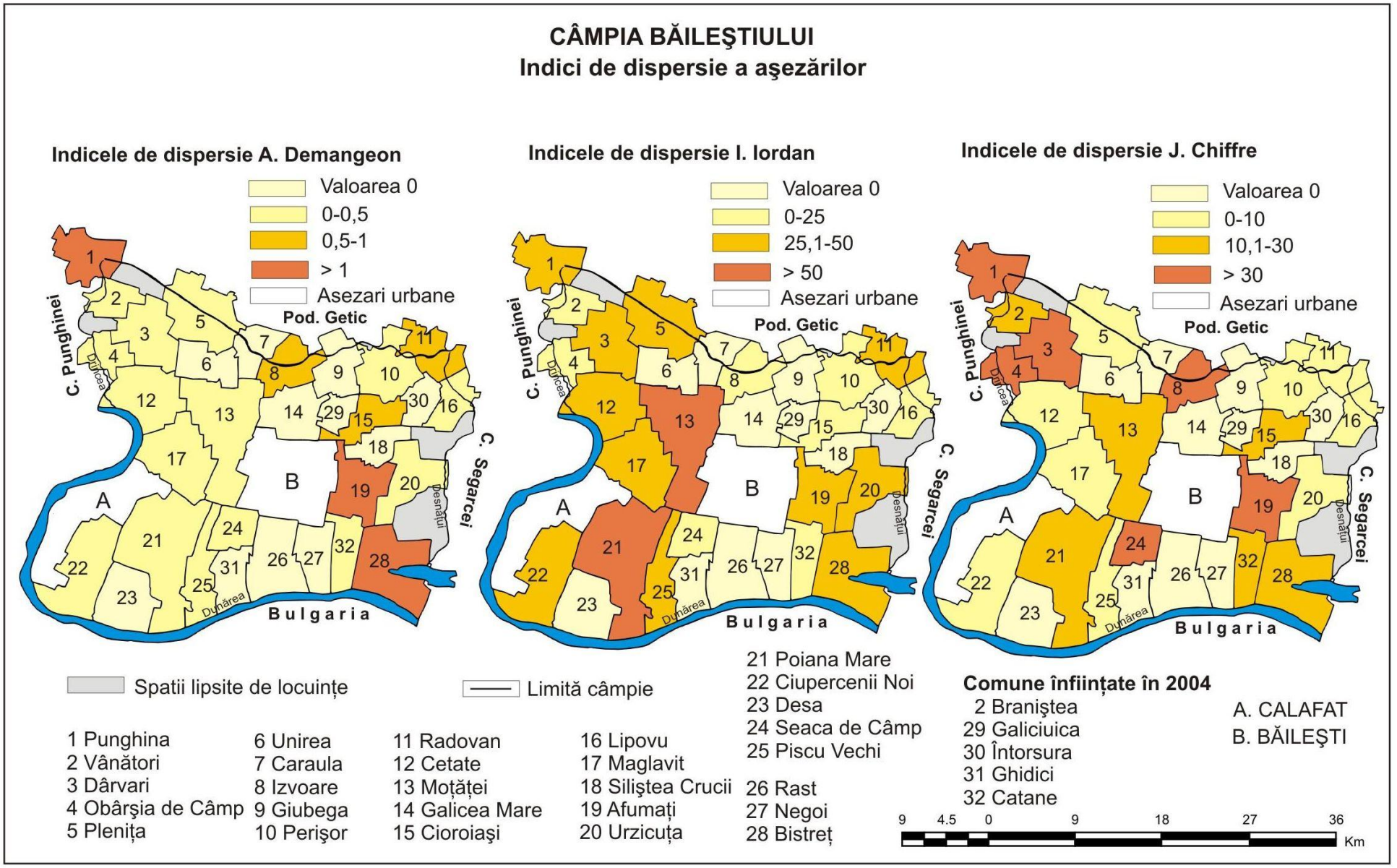
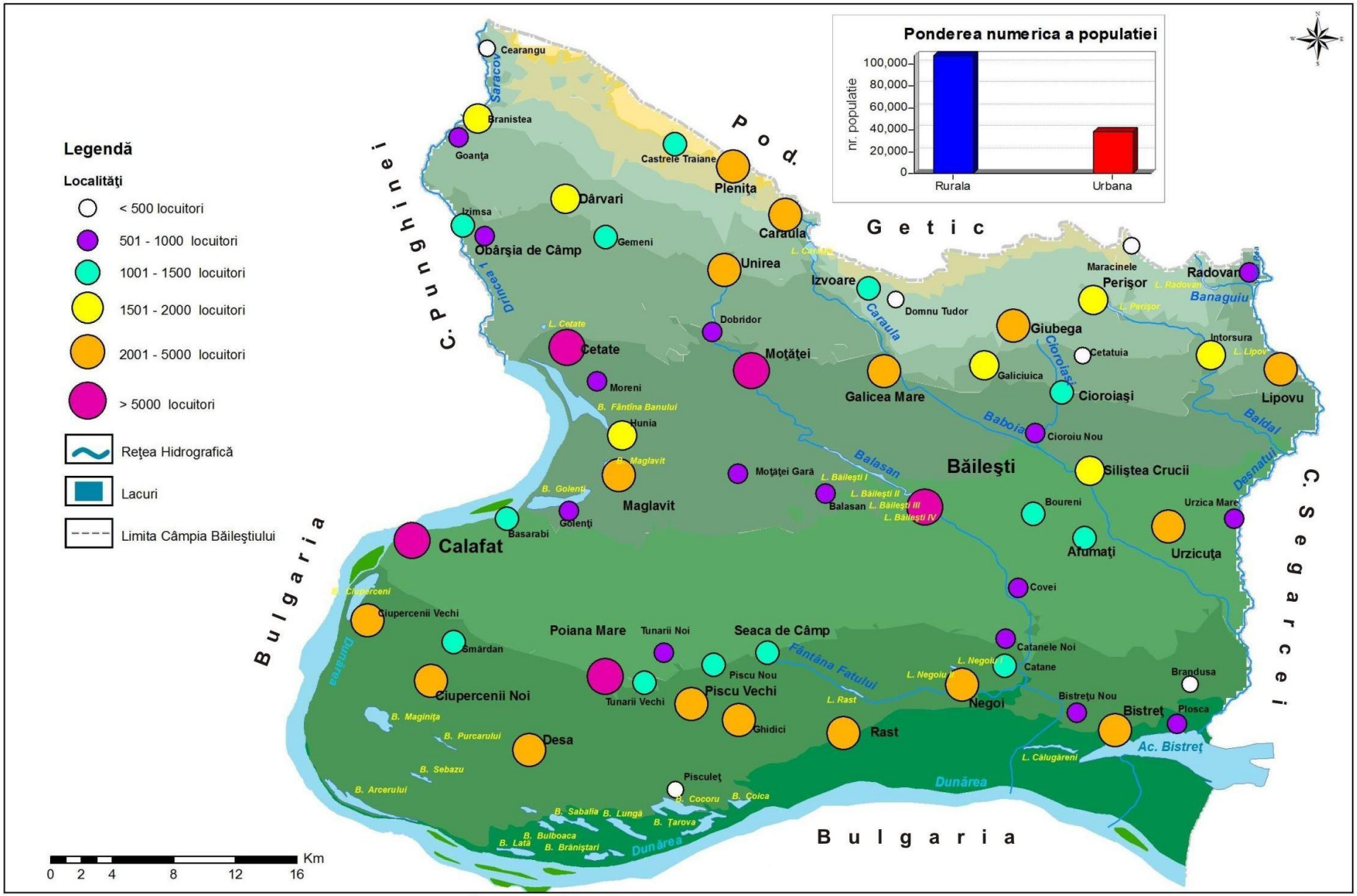

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Indici de dispersie a aşezărilor
Indicele de dispersie A. Demangeon
Valoarea 0
0-0,5
0,5-1
> 1
Asezari urbane
Indicele de dispersie I. Iordan
Valoarea 0
0-25
25,1-50
> 50
Asezari urbane
Indicele de dispersie J. Chiffre
Valoarea 0
0-10
10,1-30
> 30
Asezari urbane
Pod. Getic
C. Punghinei
C. Segarcei
Durlicea
Desnăţui
Dunărea
Bulgaria
A
B
Spatii lipsite de locuinţe
Limită câmpie
1 Punghina
2 Vânători
3 Dârvari
4 Obârşia de Câmp
5 Plenița
6 Unirea
7 Caraula
8 Izvoare
9 Giubega
10 Perişor
11 Radovan
12 Cetate
13 Moțăței
14 Galicea Mare
15 Cioroiaşi
16 Lipovu
17 Maglavit
18 Siliştea Crucii
19 Afumați
20 Urzicuța
21 Poiana Mare
22 Ciupercenii Noi
23 Desa
24 Seaca de Câmp
25 Piscu Vechi
26 Rast
27 Negoi
28 Bistreț
Comune înfiinţate în 2004
2 Braniştea
29 Galiciuica
30 Întorsura
31 Ghidici
32 Catane
A. CALAFAT
B. BĂILEŞTI
9 4.5 0 9 18 27 36
Km

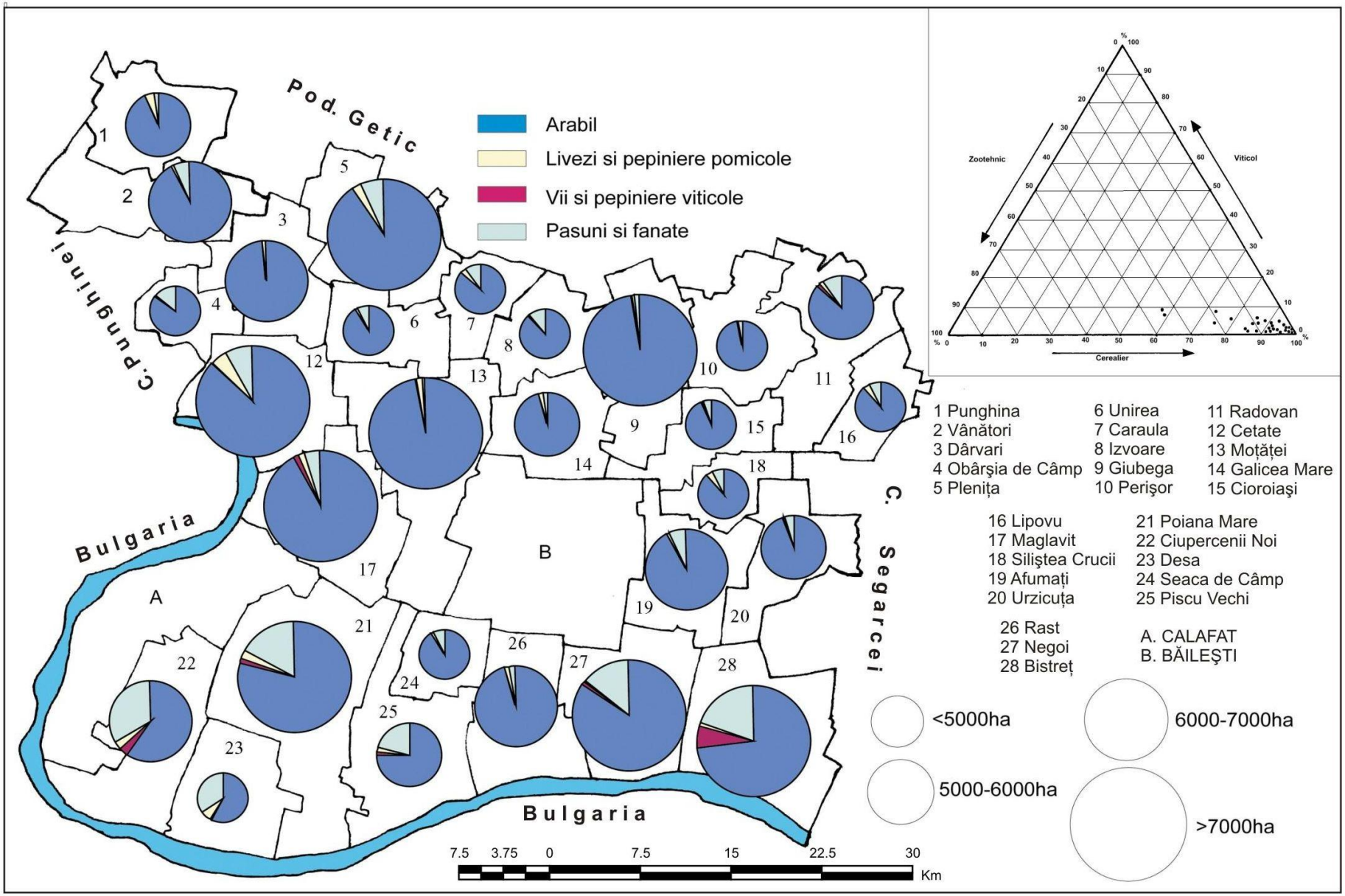
Fig. 57

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI - Mărimea demografică a satelor (2006) **Fig. 58**

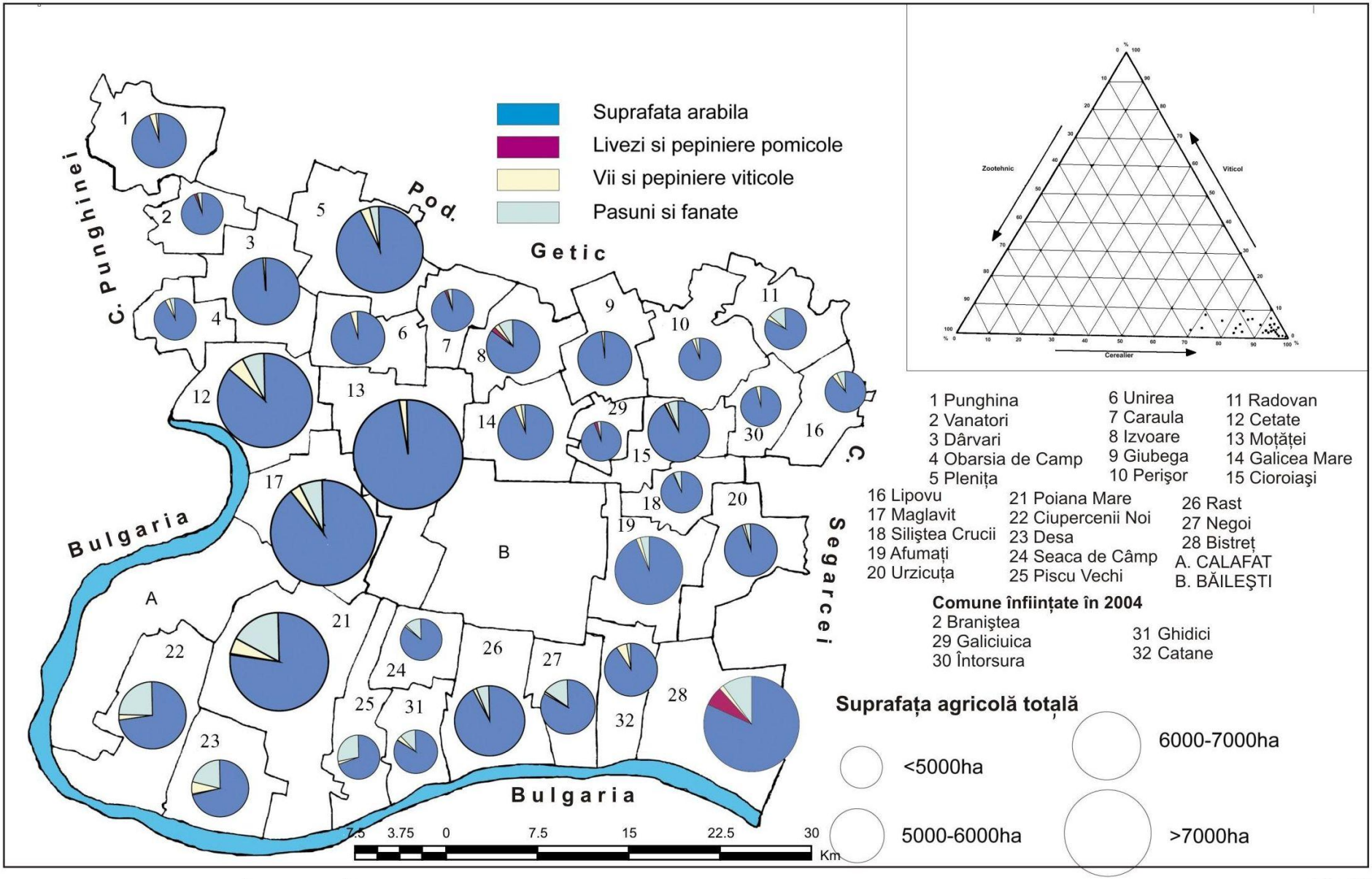

CÂMPIA BĂILEŞTULUI - Modul de utilizare a terenului **Fig. 60**

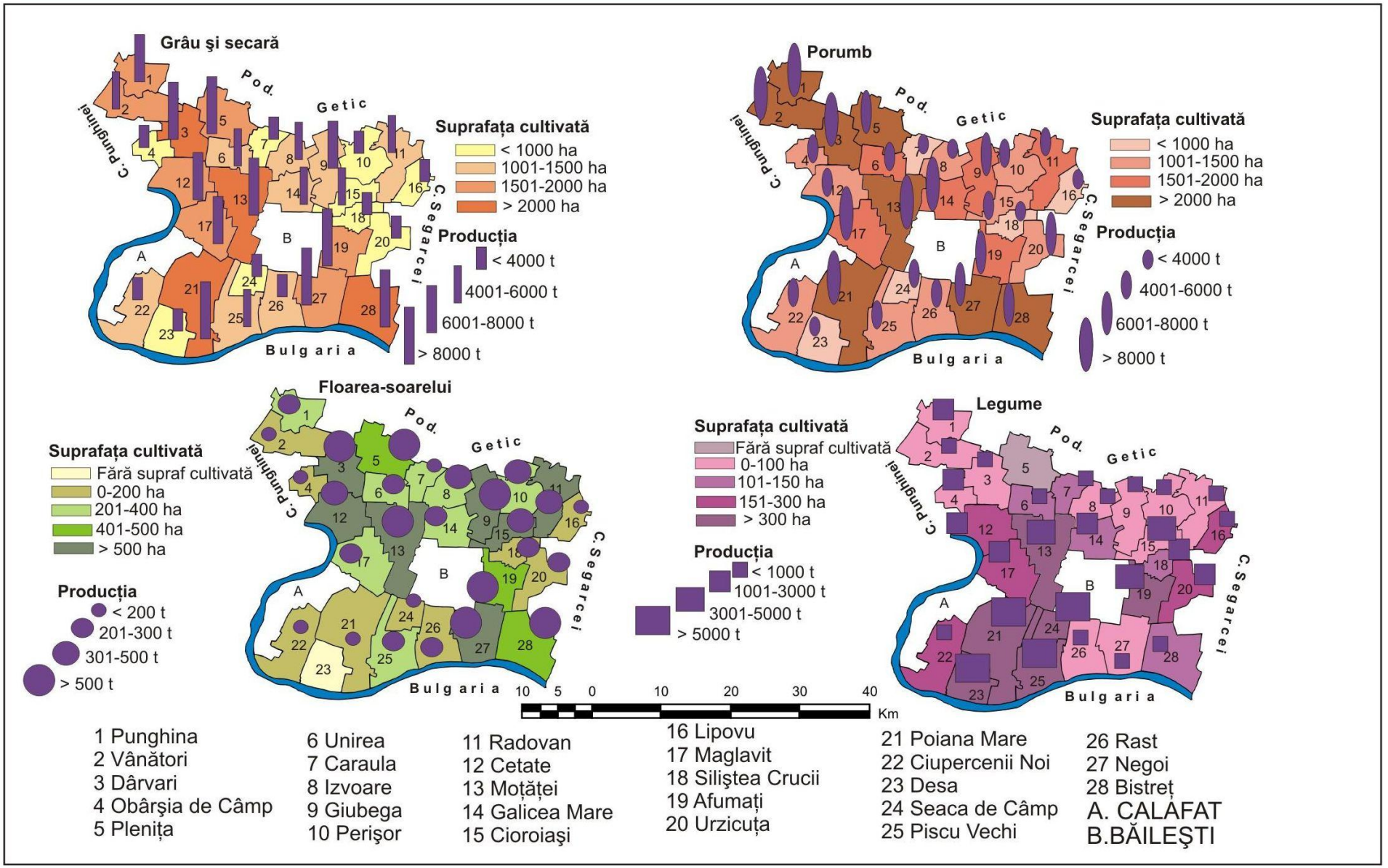

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Modul de utilizare a terenului agricol, pe comune (1989)

Fig. 61

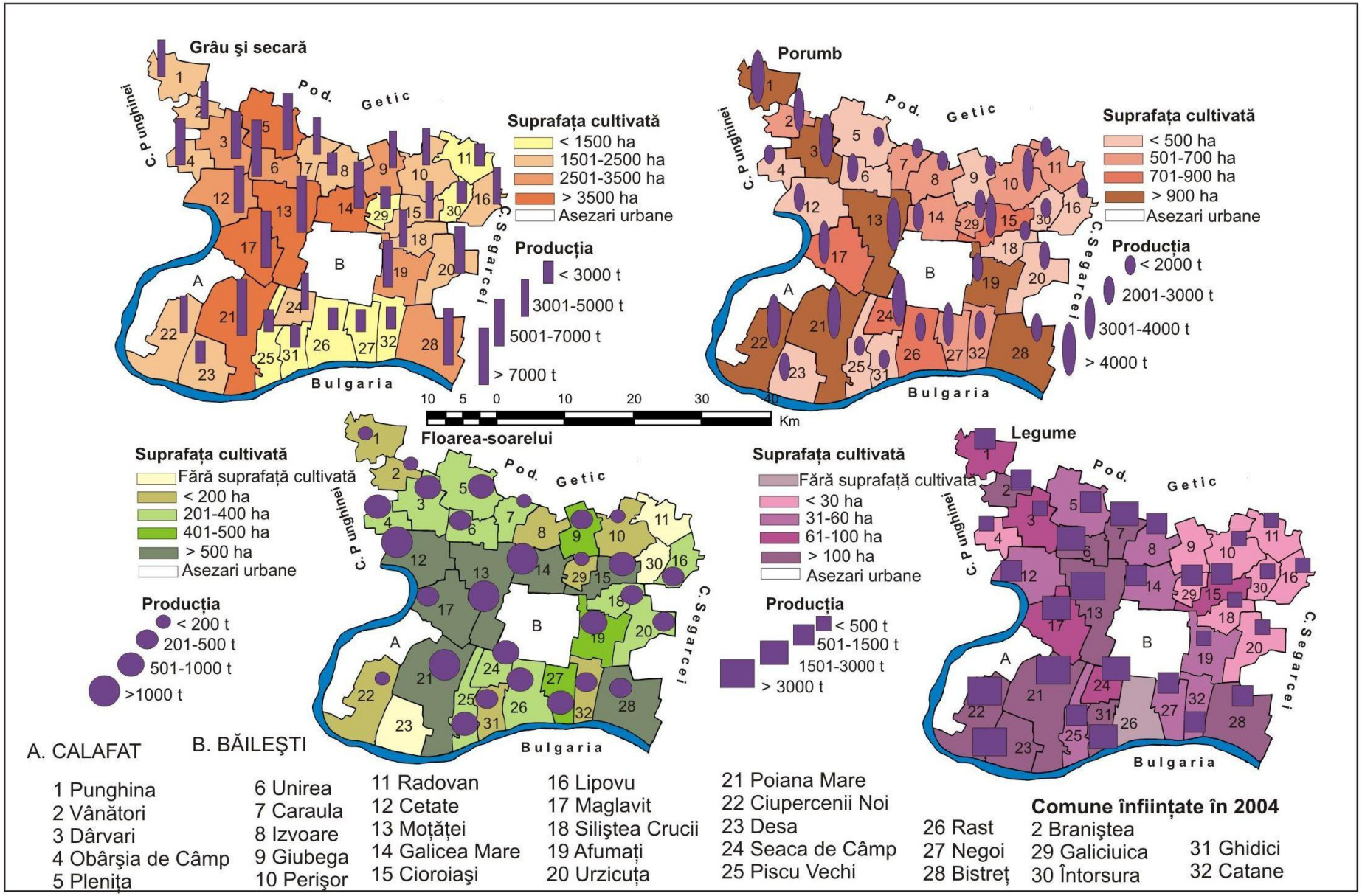

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Modul de utilizare a terenului agricol, pe comune (2006)

Fig. 62

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Cultura plantelor şi producțiile realizate (1989)

Fig. 63

A. CALAFAT B. BĂILEŞTI

1 Punghina
2 Vânători
3 Dârvari
4 Obârşia de Câmp
5 Plenița
6 Unirea
7 Caraula
8 Izvoare
9 Giubega
10 Perişor
11 Radovan
12 Cetate
13 Moțăței
14 Galicea Mare
15 Cioroiaşi
16 Lipovu
17 Maglavit
18 Siliştea Crucii
19 Afumați
20 Urzicuța
21 Poiana Mare
22 Ciupercenii Noi
23 Desa
24 Seaca de Câmp
25 Piscu Vechi
26 Rast
27 Negoi
28 Bistreț

Comune înfiinţate în 2004
2 Braniştea
29 Galiciuica
30 Întorsura
31 Ghidici
32 Catane

Fig. 64

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Cultura plantelor şi producţiile realizate (2006)

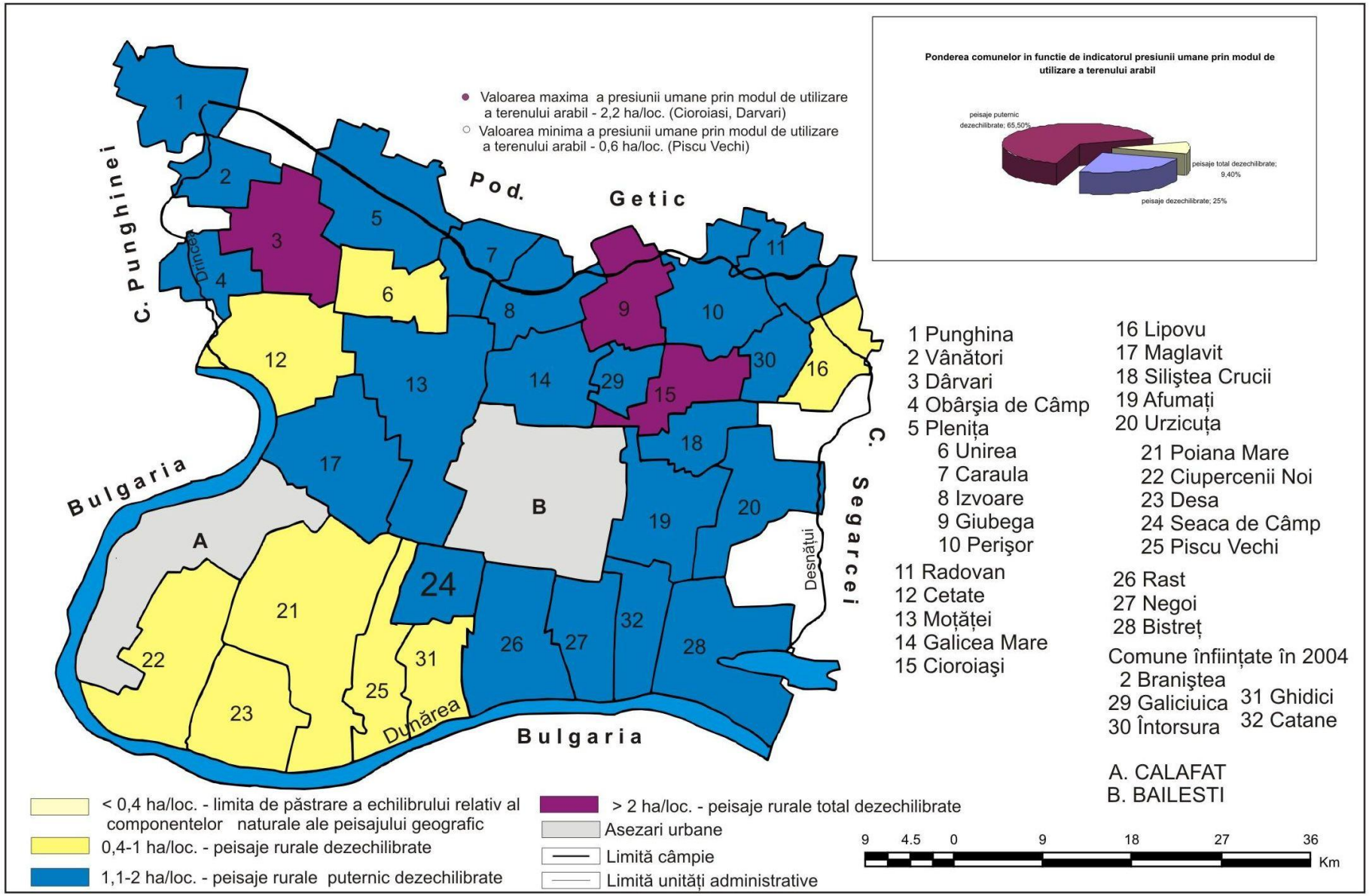
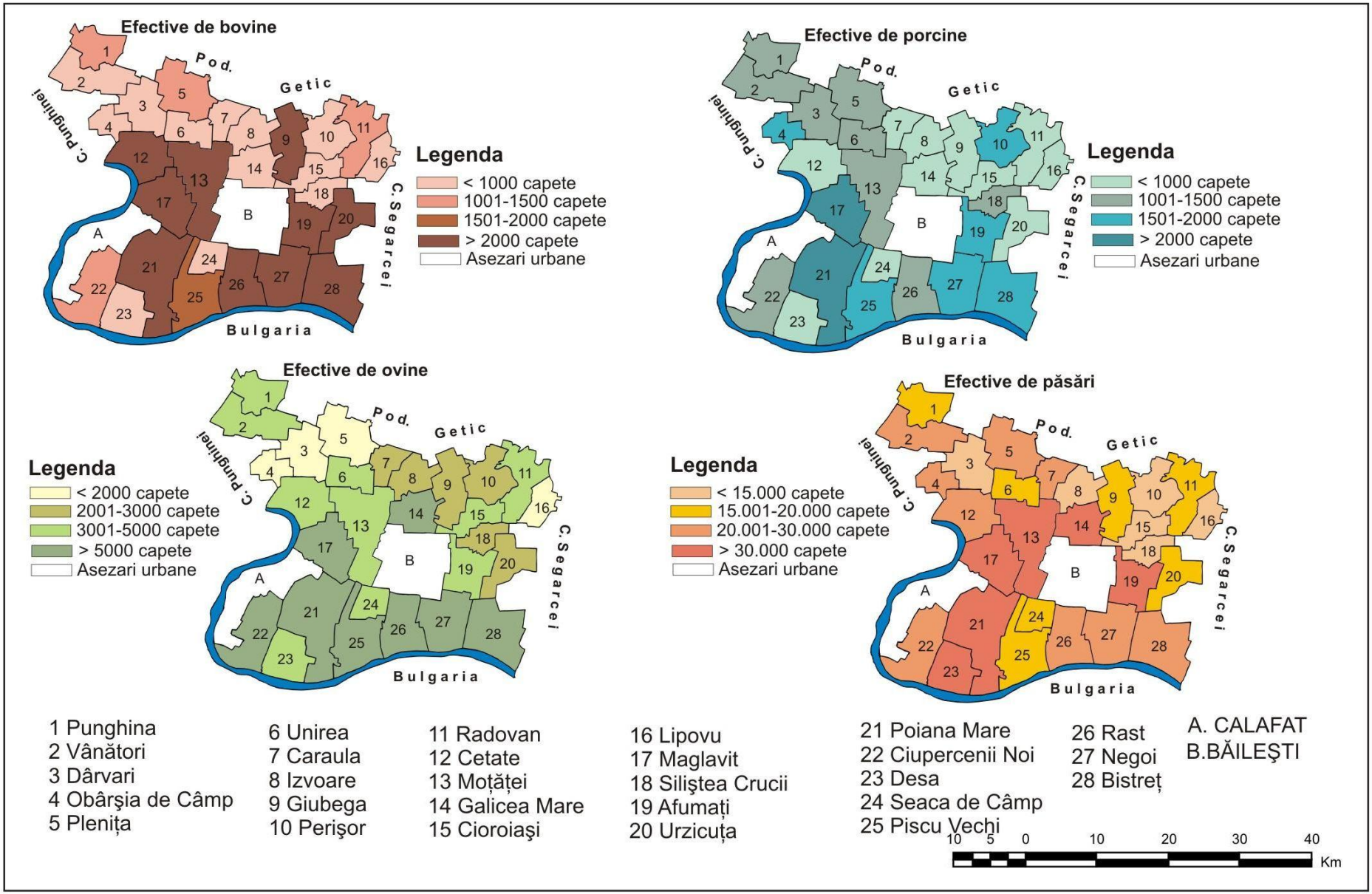

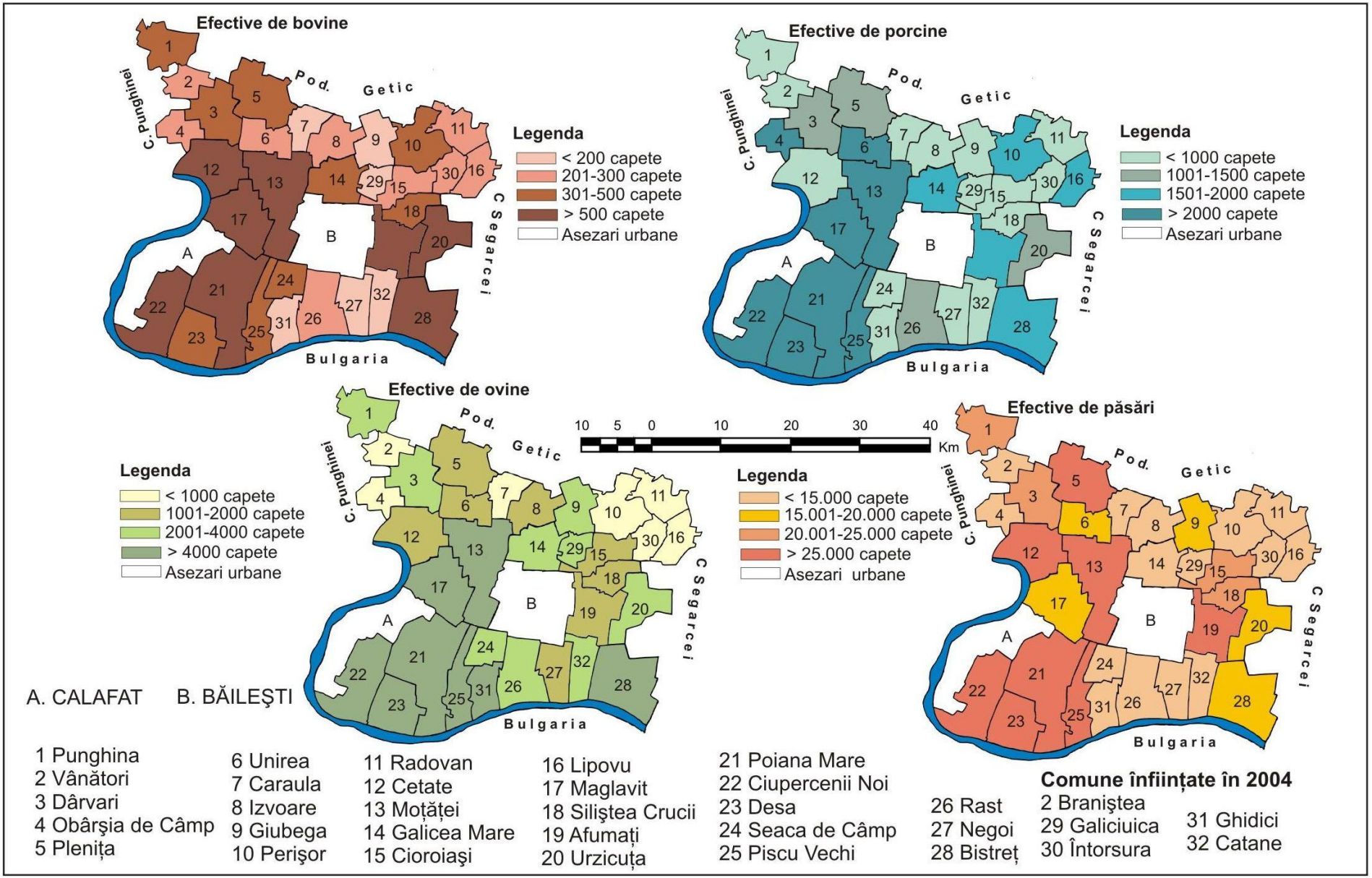

Fig. 65

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Presiunea umană prin modul de utilizare a terenului arabil

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Structura efectivului de animale (1989)

Fig. 66

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Structura efectivului de animale (2006) **Fig. 67**

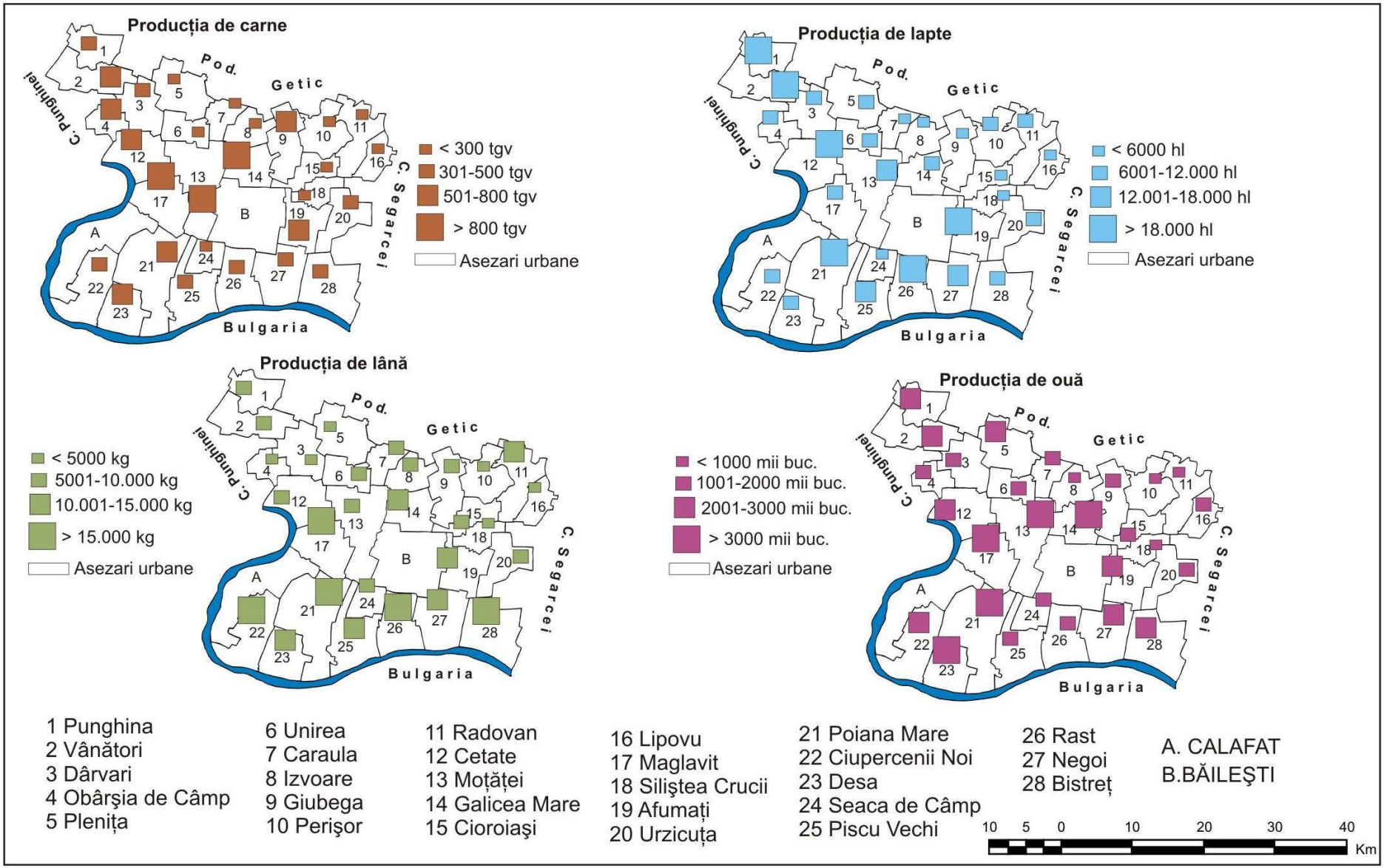
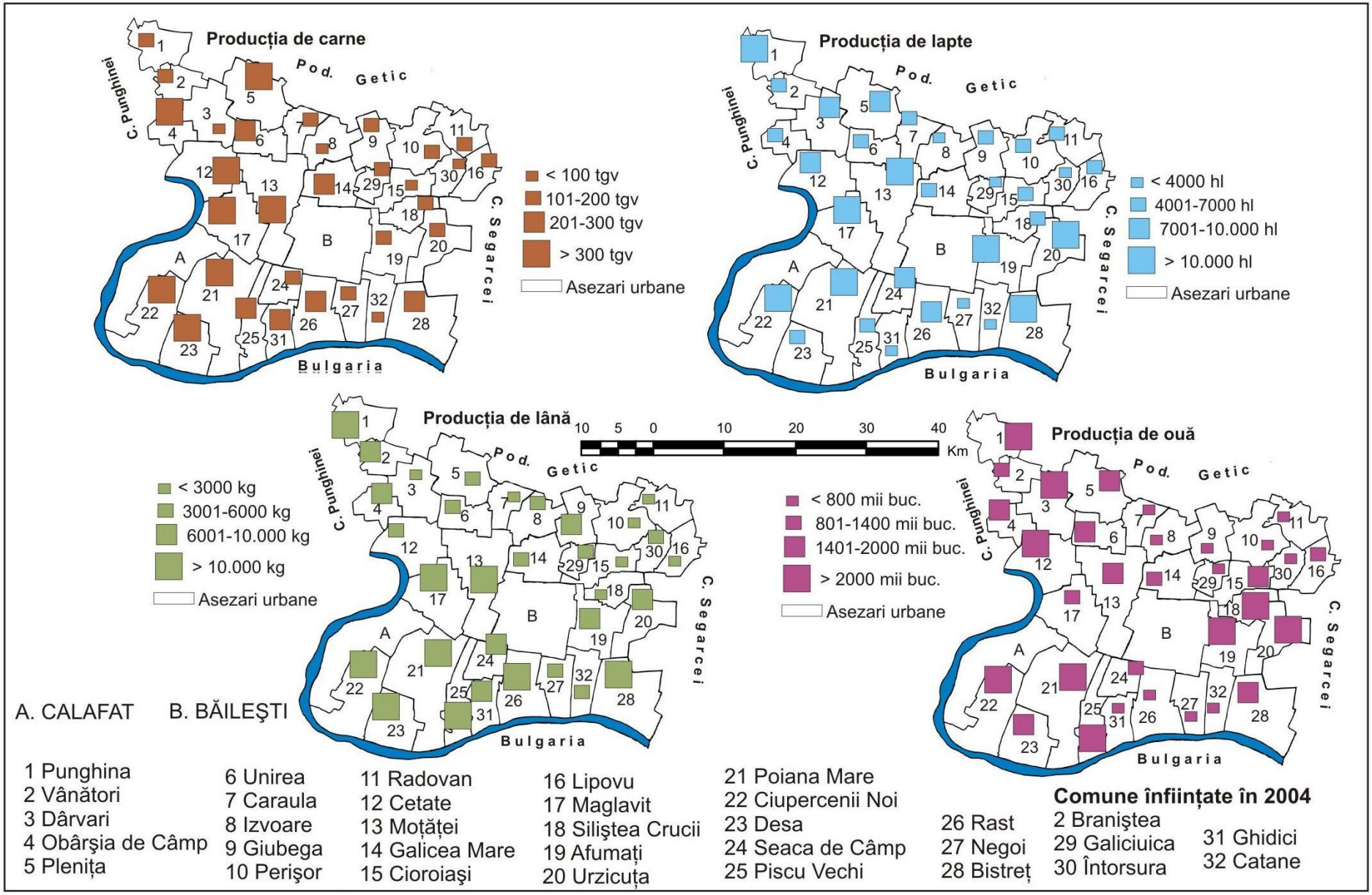

Fig. 68

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Producția animalieră (1989)

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI. Producția animalieră (2006) **Fig. 69**

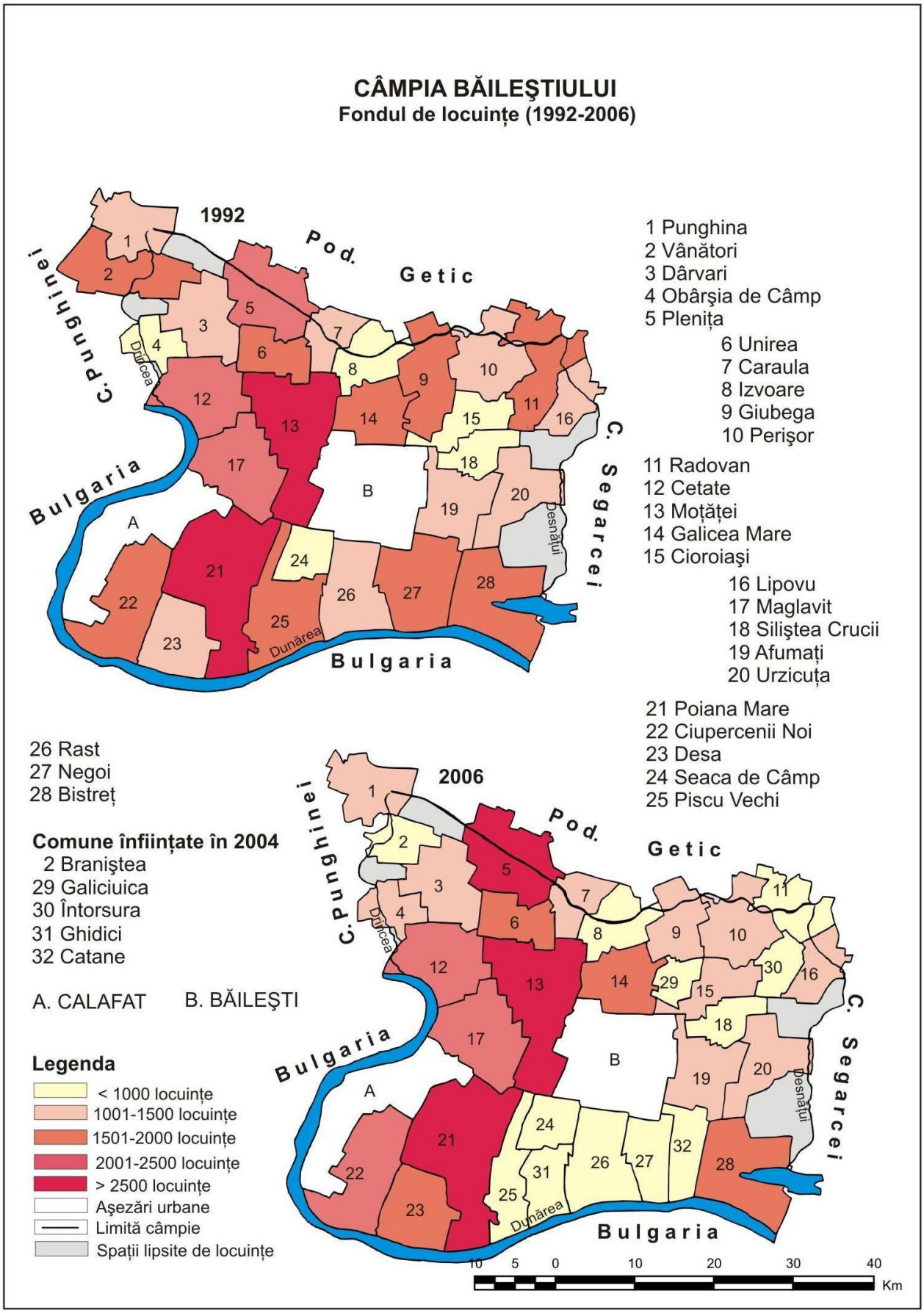
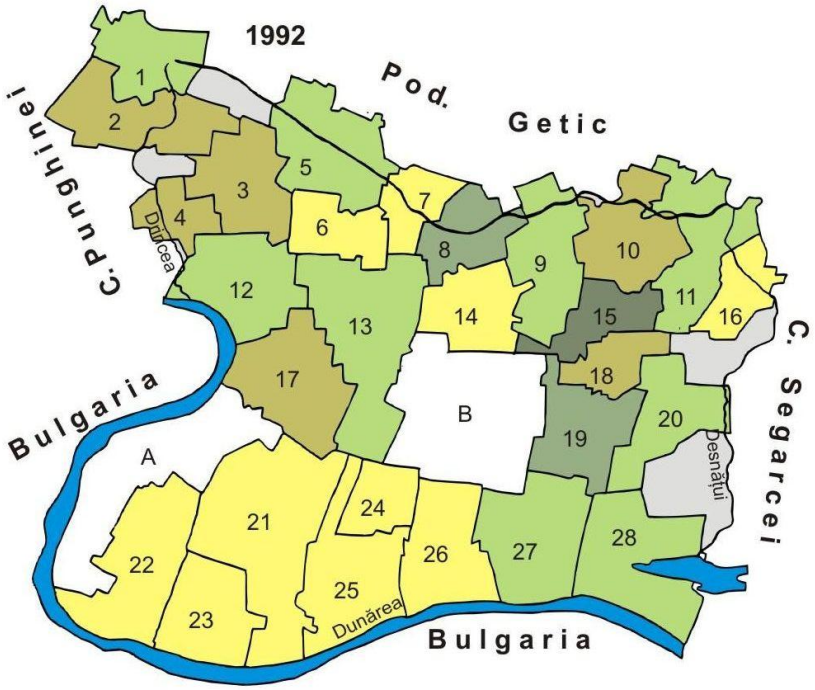
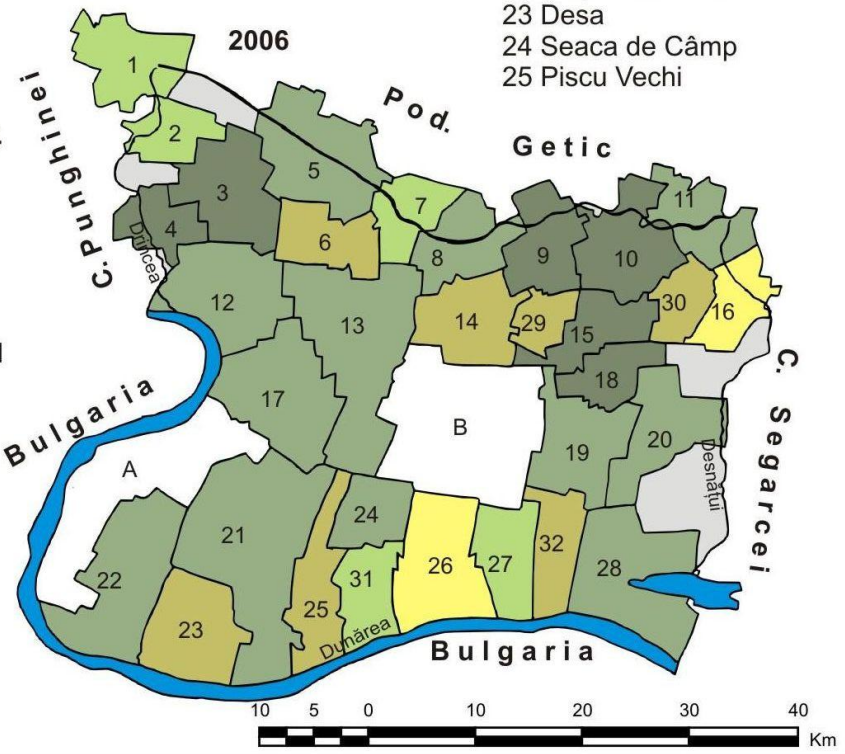

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Fondul de locuințe (1992-2006)
1992
2006
Pod. Getic
C. Punghinei
C. Segarcei
Bulgaria
Dunărea
Desnățui
Drincea
A
B
1 Punghina
2 Vânători
3 Dârvari
4 Obârşia de Câmp
5 Plenița
6 Unirea
7 Caraula
8 Izvoare
9 Giubega
10 Perişor
11 Radovan
12 Cetate
13 Moțăței
14 Galicea Mare
15 Cioroiaşi
16 Lipovu
17 Maglavit
18 Siliştea Crucii
19 Afumați
20 Urzicuța
21 Poiana Mare
22 Ciupercenii Noi
23 Desa
24 Seaca de Câmp
25 Piscu Vechi
26 Rast
27 Negoi
28 Bistreț
Comune înființate în 2004
2 Braniştea
29 Galiciuica
30 Întorsura
31 Ghidici
32 Catane
A. CALAFAT
B. BĂILEŞTI
Legenda
< 1000 locuințe
1001-1500 locuințe
1501-2000 locuințe
2001-2500 locuințe
> 2500 locuințe
Aşezări urbane
Limită câmpie
Spații lipsite de locuințe
10 5 0 10 20 30 40
Km

Fig. 70

CÂMPIA BĂILEŞTIULUI
Suprafața locuibilă / persoană (1992-2006)

1 Punghina
2 Vânători
3 Dârvari
4 Obârşia de Câmp
5 Plenița
6 Unirea
7 Caraula
8 Izvoare
9 Giubega
10 Perişor
11 Radovan
12 Cetate
13 Moțăței
14 Galicea Mare
15 Cioroiaşi
16 Lipovu
17 Maglavit
18 Siliştea Crucii
19 Afumați
20 Urzicuța
21 Poiana Mare
22 Ciupercenii Noi
23 Desa
24 Seaca de Câmp
25 Piscu Vechi
26 Rast
27 Negoi
28 Bistreț

Comune înființate în 2004
2 Branişteа
29 Galiciuica
30 Întorsura
31 Ghidici
32 Catane

A. CALAFAT B. BĂILEŞTI

Legenda
- < 13 mp/persoană
- 13,1-15 mp/persoană
- 15,1-17 mp/persoană
- 17,1-20 mp/persoană
- > 20 mp/persoană
- Spații lipsite de locuințe
- Aşezări urbane
- Limită câmpie

10 5 0 10 20 30 40 Km

Fig. 71